
UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za slovanske jezike in književnosti

Karmen Kenda-Jež

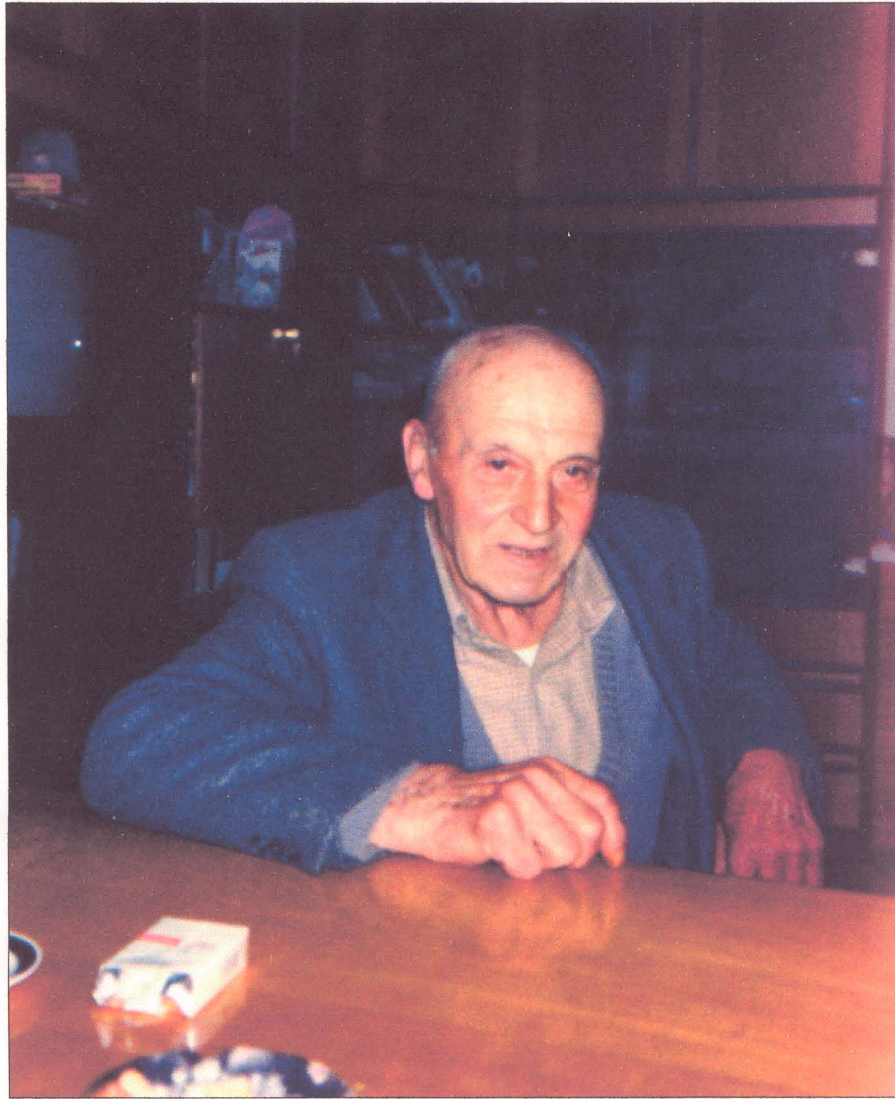
CERKLJANSKO NAREČJE

**Teoretični model dialektološkega raziskovanja
na zgledu besedišča in glasoslovja**

Doktorska disertacija

Mentor: akad. prof. dr. Tine Logar

Ljubljana 2002

Gabrijelu Peternelju v spomin
(1910–2001)

Vsebina

Uvod.....	9
I Metodologija slovenskih dialektoloških raziskav v luči razvoja sodobne dialektologije.....	11
1 Razpotja sodobne dialektologije.....	11
1.1 <i>Tradicionalna smer</i>	12
1.1.1 <i>Strukturalizem</i>	13
1.1.2 <i>Slovenske razmere</i>	14
1.2 <i>Alternativna smer</i>	23
1.3. <i>Povzetek</i>	24
2 Mitologija tradicionalne dialektologije.....	26
2.1 <i>Izumiranje narečij</i>	26
2.1.1 <i>Slovenske razmere</i>	30
2.2 <i>Čisto narečje</i>	31
2.2.1 <i>Jezikovnozvrstno čist jezikovni različek</i>	31
2.2.2 <i>Jezikovnorazvojno čist jezikovni različek</i>	32
2.3 <i>Idealni govorec</i>	33
2.3.1 <i>Slovenske razmere</i>	35
2.3.2 <i>Struktura informantov</i>	39
2.3.2.1 <i>Starost informantov</i>	42
2.3.2.2 <i>Socialni položaj</i>	46
2.3.2.3 <i>Avtohtonost in stalnost bivanja v domačem kraju</i>	49
2.3.2.4 <i>Spol</i>	50
2.3.3 <i>Povzetek</i>	51
3 Dialektologija in sociolingvistika.....	53
3.1 <i>Anglosaški model</i>	53
3.2 <i>Češki model</i>	54
3.3 <i>Slovenske razmere</i>	56
II Metodološki okvir raziskave.....	59
1 Opredelitev predmeta obravnave.....	59
1.1 <i>Narečje</i>	60
1.1.1 <i>Parameter zemljepisne omejenosti</i>	60
1.1.2 <i>Parameter funkcijske omejenosti</i>	61
1.1.3 <i>Parameter družbenoplastne omejenosti</i>	61
1.1.3.1 <i>Klasična dialektološka shema</i>	62
1.1.3.2 <i>Alternativna shema</i>	63
1.1.3.3 <i>Slovenske (in cerkljanske) jezikovnozvrstne razmere</i>	65
1.2. <i>Narečna beseda</i>	71
1.2.1 <i>Atomistični model</i>	71
1.2.2 <i>Strukturalni model</i>	72
1.3 <i>Vrste narečnih slovarjev</i>	73
1.3.1 <i>Slovenski narečni slovarji</i>	75
2 Izbira temeljnega postopka za pridobitev gradiva.....	77
2.1 <i>Viri za slovarsko gradivo</i>	78
2.2 <i>Načini pridobivanja slovarskega gradiva</i>	80
2.2.1 <i>Zbiranje gradiva z vprašalnicami</i>	81
2.2.1.1 <i>Tematska selektivnost</i>	82
2.2.1.2 <i>Besednovrstna selektivnost</i>	83
2.2.1.3 <i>Sobesedilna selektivnost</i>	84
2.2.2 <i>Izpis besedja iz transkribiranih narečnih besedil</i>	85
2.2.2.1 <i>Sociolingvistična oblika intervjuja</i>	85
2.2.3 <i>Načrt zbiranja gradiva za zbirko osrednjecerkljanskega besedja</i>	87
2.3 <i>Raziskovalec narečja – sestavljalec slovarja</i>	89
2.4 <i>Izbor najprimernejših izpraševancev</i>	92

III Glasoslovje	95
1 INVENTAR	95
1.1 SAMOGLASNIKI.....	95
1.1.1 Dolgi samoglasniki.....	95
1.1.2 Kratki samoglasniki.....	95
1.1.2.1 Naglašeni.....	95
1.1.2.2 Nenaglašeni.....	95
1.1.2.2.1 Vzglasni.....	96
1.1.2.2.2 Prednaglasni.....	96
1.1.2.2.3 Ponaglasni.....	96
1.1.2.2.4 Izglasni.....	96
1.1.2.3 Zlogotvorni zvočniki.....	96
1.2 SOGLASNIKI.....	96
1.2.1 Zvočniki.....	96
1.2.2 Nezvočniki.....	96
1.3 PROZODIJA.....	97
2 DISTRIBUCIJA	97
2.1 SAMOGLASNIKI.....	97
2.1.1 Dolgi samoglasniki.....	97
2.1.2 Kratki samoglasniki.....	97
2.1.3 Zlogotvorni zvočniki.....	98
2.2 SOGLASNIKI.....	98
2.2.1 Zvočniki.....	98
2.2.2 Nezvočniki.....	98
2.2.3 Soglasniški sklopi.....	99
2.2.3.1 Vzglasni.....	100
(a) Dvodelni sklopi.....	100
(b) Tridelni sklopi.....	103
(c) Štiridelni sklopi.....	105
2.2.3.2 Izglasni.....	106
(a) Dvodelni sklopi.....	106
(b) Tridelni sklopi.....	108
(c) Štiridelni sklopi.....	111
2.2.3.3 Medsamoglasniški.....	112
(a) Dvodelni sklopi.....	112
(b) Tridelni sklopi.....	117
(c) Štiridelni sklopi.....	121
2.2.3.4 Sklopi na meji dveh besednih enot.....	123
2.3 PROZODIJA.....	124
3 IZVOR	125
3.1 SAMOGLASNIKI.....	125
3.1.1 Dolgi samoglasniki.....	125
3.1.2 Kratki samoglasniki.....	129
3.1.2.1 Naglašeni samoglasniki.....	129
3.1.2.2 Nenaglašeni samoglasniki.....	132
3.1.3 Zlogotvorni zvočniki.....	139
3.2 SOGLASNIKI.....	139
3.2.1 Zvočniki.....	139
3.2.2 Nezvočniki.....	144
3.3 PROZODIJA.....	146
4 IZGUBA GLASOV	147
4.1 SAMOGLASNIKI.....	147
4.2 SOGLASNIKI.....	151
4.2.1 Zvočniki.....	151
4.2.2 Nezvočniki.....	152
5 DRUGI POJAVI	153

5.1 DIFERENCIACIJA	153
5.2 DISIMILACIJA	154
5.3 PREKOZLOŽNA ASIMILACIJA	154
5.4 METATEZA	155
5.5 SEKUNDARNI GLASOVI	155
6 RAZNO	156
IV Besedišče	159
1 Ustroj geselsko urejenega gradiva	159
1.1 <i>Poskusna slovarska različica</i>	160
2 Povrstitev in oblikovanje iztočnic	161
2.1 <i>Načela za poknjžjenje</i>	161
2.2 <i>Podiztočnice</i>	162
2.3 <i>Kazalke</i>	162
2.4 <i>Vodilke</i>	163
3 Sestava gesla	163
3.1 <i>Glava</i>	163
3.2 <i>Oblikovni razdelek</i>	163
3.3 <i>Razlagalno-ponazarjalni razdelek</i>	164
3.3.1 <i>Pomenska razlaga</i>	164
3.3.2 <i>Ponazarjalni zgledi</i>	165
4 Označevalniki	168
5 Dokumentarni razdelek	170
6 Leksikonski/enciklopedični podatki	171
7 Sezname krajšav in označevalnikov	172
7.1 <i>Kratice raziskovalnih točk</i>	172
7.2 <i>Kratice informantov in informatorjev</i>	172
7.3 <i>Označevalniki</i>	175
7.4 <i>Slovnične oznake</i>	175
7.5 <i>Znaki in simboli</i>	175
7.6 <i>Kratice in krajšave slovarskih del iz dokumentarnega razdelka</i>	176
7.7 <i>Pomožna literatura</i>	177
8 Slovar osrednjecerkljanskega narečja (A–K): Poskusna različica	179
A	*1
B	*5
C	*27
Č	*38
D	*46
E	*68
F	*70
G	*79
H	*97
I	*103
J	*109
K	*117
5 Povzetek	181
Viri in literatura	183

Prilogi:

Zemljevid raziskovanega območja

Glavne raziskovalne točke in približna meja cerkljanskega narečja (po IAS 3.0)

0 Uvod

Cerkljansko rovtarsko narečje sodi med slovenska narečja z najdaljšim izročilom narečnih raziskav. Njegovemu glasovnemu ustroju in posebnostim narečnega besedja so se posvečali dialektologi Jan Baudouin de Courtenay (1884, 1885), Karel Štrekelj (1892),¹ Tine Logar (Gorenja Trebuša – SLA 164 (1962); Šebrelje – SLA 165 (1951); Cerčno – SLA 166 (1951); Otalež, SLA (1955)) in Jakob Rigler (1981), jezikovno podobo pa dopolnjuje še gradivo diplomskih nalog, ki so nastale v seminarju Tineta Logarja (Močnik 1959/60; Pavšič 1960; Bric-Makuc 1982; Kenda-Jež 1987).

Poznavanje osnovnih strukturnih lastnosti narečja in obravnava vprašanj, ki so se odpirala ob dosedanjem popisu in razčlembi (prim. npr. Rigler 1981: 68, 71; Steenwijk 1994: 583–584), sta pobudila premislek o ustreznosti uveljavljenih postopkov za pridobivanje gradiva, zlasti pri zasledovanju tistih narečnih pojavov, ki že v 19. st. ne izpričujejo enotnosti.

Vprašalnica za Slovenski lingvistični atlas (ali kak njen del) je še danes temeljno pomagalo pri večini monografskih raziskav slovenskih narečij, čeprav spoznanja o njeni omejeni uporabnosti za ta namen izvirajo z začetka slovenskih jezikovno-geografskih raziskav (Kolarič 1954: 188; Rigler, Arhiv 22-350/54; Logar 1962/63: 2; Logar 1963: 405; Logar 1991: 75). Z razvojem snemalne tehnike so se kot drugotni vir postopoma uveljavljali zapisi narečnih besedil, najprej kot ponazorilo jezikoslovne obravnave, pozneje pa kot neposredno uporabljeno (dopolnilno) gradivo.

Neposredna uporaba narečnih besedil za jezikovno razčlemba omogoča precej podrobnejši popis narečnega inventarja kot delo z vprašalnicami, obenem pa odpira vrsto metodoloških vprašanj, ki so povezana z razmerjem med jezikom in govorom (*langue in parole*), zlasti vprašanje upoštevanja večzvrstnosti govora in določanja diahrone, diatopične, diastratične in diafazične vrednosti posameznih jezikovnih prvin. Ohranitev podatkov o sobesedilni vrednosti posameznih izbesedilnih prvin je zato temeljnega pomena za verodostojnost razčlemba.

Izhodiščno vprašanje te raziskave je bilo, kako na podlagi besedilnega gradiva zasnovati narečno gradivsko zbirko, ki bo zaradi svoje opremljenosti z ustreznimi podatki uporabna tako za temeljne narečne raziskave – za klasični sinhrono-diahroni popis – kot za nadaljnje jezikovno-geografske, sociolingvistične, etnolingvistične in etnološke raziskave, in

¹ Izsledkov svojih raziskav žal ni nikoli v celoti objavil (Kenda-Jež 1999d: 145).

kakšen naj bo njen ustroj, da bo mogoče za posamezne raziskave iz nje čim bolj preprosto črpati čim več sistemsko urejenih podatkov.

Podatkovna zbirka je začela nastajati na začetku devetdesetih let v programu Steve Primoža Jakopina. Novejše, za DOS in Okna prilagojene različice tega programa (Eva) v Sloveniji so še zdaj edino primerno orodje za delo z narečnimi podatkovnimi zbirkami. Takratna zmogljivost računalnikov je že vnaprej izločila možnost sestave podatkovne zbirke, ki bi v celoti temeljila na besedilnih konkordancah. Vendar je zaradi dolgotrajnosti transkribiranja narečnih besedil tudi v tem desetletju tako rekoč nemogoče, da bi en sam raziskovalec v kratkem času oblikoval korpus, ki bi bil dovolj reprezentativen in bi omogočal relevantne izsledke. Sodobne raziskave te vrste so v glavnem dologoročni projekti in plod povezave različnih metodoloških postopkov, vsekakor pa skupinsko delo.

Zahvaljujem se vsem, ki so mi bili v pomoč pri nastajanju tega dela: svojemu mentorju, akad. prof. dr. Tinetu Logarju, ki je usmerjal moje prve korake v dialektoloških raziskavah; sodelavcem, članom Dialektološke sekcije Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša, zlasti dr. Petru Weissu, ki je poskrbel za tehnično preureditev in prelom slovarskega dela disertacije s programom Steve dr. Primoža Jakopina in bil vedno pripravljen za pogovor o spornih vprašanjih, kolegom iz delovne skupine za Slovanski lingvistični atlas (OLA), ki so me spodbujali in oskrbovali z literaturo, ter Cerkljanom, vsem svojim informantom in informatorjem, prof. Slavici Bric-Makuc za začetne nasvete, etnologinji Ivani Leskovec, ki mi je odstopila del svojega raziskovalnega gradiva, zlasti pa ge. Ani Štucin, ki mi je pomagala navezovati stike, me vseskozi opozarjala na cerkljanske posebnosti in me med terenskimi raziskavami tudi sprejela na svoj dom.

I Metodologija slovenskih dialektoloških raziskav v luči razvoja sodobne dialektologije

1 Razpوتا sodobne dialektologije. Raziskovalna omejitev na popis genetično »čistih« in čim bolj arhaičnih govornih jezikovnih različkov, oprta na izhodiščno zavezanost zgodovinskemu jezikoslovju, je tvorila metodološko jedro celinske evropske dialektologije tudi na začetku druge polovice 20. st. in pomembno vplivala na njen nadaljnji razvoj. V obdobju, ko se je težišče jezikoslovne misli dokončno prevesilo iz diahronije v sinhronijo, iz pozitivizma 19. st. v antipozitivizem novih jezikoslovnih smeri (Coseriu 1992: 65), spremenjene jezikovnozvrstne razmere v industrijski družbi zahodnoevropskih držav pa so (vsaj na prvi pogled) zmanjševale reprezentativnost izsledkov klasičnih empiričnih dialektoloških raziskav, torej njihov pomen za prikaz sinhronnega stanja v posameznih jezikih, se je namreč zdelo, da je tako zasnovana dialektologija kot jezikoslovna disciplina že izrabila svoje zmožnosti. O *krizi dialektologije* (Goebel 1976; Mazur 1990: 144) in njenem teoretično-metodološkem zastoju so od šestdesetih let 20. st. dalje pisali in razpravljali predvsem pri narodih z močno razvito klasično dialektologijo in že izdelanimi temeljnimi (strukturnimi in jezikovnogeografskimi) popisi narečnega stanja. Iskanje novih razvojnih pobud, s katerimi bi presegli kopičenje podatkov o posameznih narečnih idiomih, preprečili dotedanjo gradivsko prenasičenost in omogočili sintezo izsledkov na višji ravni, je privedlo do razcepa dialektologije na dve smeri:

(a) *tradicionalno*, ki se je ob nespremenjenih raziskovalnih izhodiščih in enakem jezikovnem korpusu posvetila predvsem možnostim uporabe sodobnih načinov jezikoslovne razčlemba in novi (računalniški) tehnologiji obdelave podatkov – inovativnost evropske dialektologije se pri tem kaže zlasti v strukturalni lingvistični geografiji, v razvoju novih vrst glasovnih (razvojnih, izvornih, razmernih, distribucijskih, inventarnih, prim. Niebaum – Macha 1999: 30) in besednih (pomenskih in motivacijskih) dialektoloških kart ter v dialektometriji,¹ kvantitativni interpretaciji (že zbranega) jezikovnogeografskega gradiva, ki je osredotočena predvsem na določanje stopnje sorodnosti med posameznimi narečji;

¹ Dialektometrijo je na začetku sedemdesetih let zasnoval francoski dialektolog Jean Séguy (La dialectométrie dans »l'Atlas linguistique de la Gasconne«, *Revue de linguistique romane* 37 (1973), str. 1–24). Njen glavni predstavnik je avstrijski dialektolog Hans Goebel, prim. *Dialektometrie – Prinzipien und Methoden des Einsatzes der numerischen Taxonomie im Bereich der Dialektgeographie*, Wien: Verlag der Öst. Akademie der Wissenschaften, 1982. Zasnova njegovih dialektometričnih raziskav je bila pred kratkim predstavljena tudi v slovenskem jezikoslovnem tisku (Goebel 2000), celoten projekt in računalniški program za dialektometrične

(b) *alternativno*, ki je pod vplivom povojnega ameriškega jezikoslovja (sicer oplojenega z evropskim predvojnimi strukturalizmom),² zlasti sociolingvistike, ob kritiki klasičnih dialektoloških metod postavila zahtevo po »novi« dialektologiji, jezikoslovni disciplini, katere predmet raziskav naj bi bil prostorski vidik razvoja vseh nestandardnih jezikovnih različkov ob opazovanju njihove vloge in rabe v sodobnih medzvrstnih jezikovnih razmerjih – pri tem so se v različnih jezikovnih okoljih oblikovale različne podsmeri, ki so si v skladu s svojimi prednostnimi nalogami nadevale različna imena: *sociodialektologija* (ki ob prostorski upošteva socialnozvrstno razslojenost govorcev; Niebaum – Macha 1999: 9, 140), *urbana dialektologija* (ki se osredotoča na mestne govorice – v nasprotju z ruralno usmerjeno klasično dialektologijo; Ivić 2001: 92), *dialektologija jezikovnih variacij* (ki popisuje vrste jezikovne variabilnosti v zvrstnem kontinuumu – v nasprotju z zgolj sistemskimi predstavitevami posameznih jezikovnih različkov; Niebaum – Macha 1999: 6), *geolingvistika* (alternativa klasični jezikovni geografiji; Chambers – Trudgill 1994: 205–207), *sekularno jezikoslovje* (ki se osredotoča na problematiko vsakdanjega govora – v nasprotju s filološko usmerjenim jezikoslovjem; Trudgill 1994: IX), itd.

Zadnje, tretje petdesetletje razvoja dialektologije tako najbolj zaznamuje prav ta razcep – oba tokova sta vse do začetka devetdesetih let bolj ali manj obstajala drug ob drugem in se nista neposredno povezovala niti pri razvoju metodologije niti pri uporabi izsledkov ali pa sta se celo izključevala oz. si nasprotovala (Miodunka 1996: 59).

1.1 Tradicionalna smer. Tradicionalna, opisna metoda klasične dialektologije in jezikovne geografije (Ivić 2001: 107) je omejevala odprtost discipline za sprejemanje novih jezikovnih smeri in tokov in jo oblikovala v sorazmerno konservativno vedo (Reiffenstein 1982: 33; Miodunka 1996: 60–61; Neweklowsky 1999: 24). Način in stopnja jezikovne razčlenbe sta bila odvisna od gradivske popolnosti temeljnih raziskav (prikazov jezikovnih ravni posameznih narečij, natančnosti jezikovnogeografske predstavitve razčlenjenosti narečnega kontinuumu),³ izsledki pa so ostajali bolj ali manj zaprti v okvire posameznih nacionalnih jezikoslovnih ved. Tudi vplivna območja posameznih dialektoloških šol so bila v veliki meri določena z jezikovnimi mejami. Jezikovna geografija se je npr. od samega začetka razvijala v dveh vzporednih smereh, »nemški« (G. Wenker) in »francoski« (J. Gilliéron), ki

raziskave na salzburški univerzi pa si je mogoče ogledati na spletnem naslovu <http://ald.sbg.ac.at/dm> (internet, 15. 6. 2002).

² E. Coseriu (1992: 131) npr. tudi U. Weinreicha prišteva med »evropske« strukturaliste, ker je bil Martinetov učenec.

³ Prim. npr. Ivić 1994: 12–13.

sta se razlikovali tako po raziskovalnih postopkih in ciljih kot po načinu kartografske in jezikovne interpretacije gradiva (Weijnen 1982: 199).⁴ Še danes lahko z dokajšnjo upravičenostjo govorimo o romanski, germanski, anglosaški, slovanski itd. dialektologiji tudi glede na metodologijo raziskav – kljub težnjam po povezovanju, ki so značilnost druge polovice 20. st. Prve pobude za sodelovanje so z začetka petdesetih let, ko je bilo pri Katoliški univerzi v Leuvnu ustanovljeno Mednarodno središče za splošno dialektologijo (Pop 1952a: 8), uresničevalo pa se je zlasti na področju jezikovne geografije z oblikovanjem delovnih skupin za Slovanski lingvistični atlas (OLA) leta 1958 (Logar 1986/87: 1) in Evropski lingvistični atlas (ALE) leta 1970 (Alinei 1997: 16). V prvi polovici devetdesetih let (Alinei 1997: 15) je jezikovno-geografske in tradicionalne okvire preseгла ustanovitev Mednarodnega združenja za dialektologijo in geolingvistiko (SIDG = Société internationale de Dialectologie et Géolinguistique), ki je med svoja načela zapisalo ravno odprtost za vse teoretične in metodološke postopke.⁵

1.1.1 Strukturalizem. V dialektologijo je v obdobju po drugi svetovni vojni zaradi svoje analitičnosti (Cosieru 1992: 171–172) povsem prodril le strukturalizem. Generativna dialektologija (Chambers – Trudgill 1994: 45–50) je bila bodisi omejena na posamezne poskuse, zlasti na področju fonologije, kot npr. v nemškem ali srbskem jezikoslovju (Niebaum – Macha 1999: 72; Ivić 1998: 63–69), bodisi tako rekoč neznana, npr. v poljskem in slovenskem jezikoslovju (Dunaj 1996: 26; Neweklowsky 1999: 24).⁶

Prvi strukturalni opisi posameznih govorov sicer segajo v trideseta leta (Niebaum – Macha 1999: 66) – mednje sodi tudi Isačenkov (1939) opis govora vasi Sele⁷ – vendar se je strukturalizem zares razmahnil šele v petdesetih in šestdesetih letih po Weinreichovi⁸ zasnovi diasistema (Chambers – Trudgill 1994: 39; Dunaj 1996: 25; Mazur 1990: 144) oz.

⁴ Sever Pop, romanist, ki je leta 1950 v dveh knjigah strnil dokumentacijo za vsa dotedanja jezikovno-geografska dela, se je načrtno osredotočil na romansko dialektologijo (Pop 1950: XII) oz. na »biologijo govorce« (biologie du langage), izvirajočo iz Gilliéronovih evolucionističnih načel, medtem ko je nemško (in švicarsko) jezikovno geografijo, ki je bila bolj družbenozgodovinsko usmerjena, obdelal precej skopo (Pop 1950: 737–782).

⁵ Gl. <http://www.uni-bamberg.de/~ba4es1/sidg.html> (internet, 15. 6. 2002).

⁶ Zaradi tega postopki generativne dialektologije niso bili uporabljeni pri širše zasnovanih projektih. Prim. Ivićevo utemeljitev odločitve za strukturalni prikaz jezikovnega gradiva v Fonoloških opisih (FO 1981: 5–6): »Namen knjige [...] je predstaviti dejstva na tak način, da bo delo čim širše uporabno. Zato se je bilo med drugim treba odpovedati tudi generativnemu pristopu h gradivu, ki bi knjigo oddaljil od večine jugoslovanskih jezikovnih strokovnjakov, njena uporabnost v prihodnosti pa bi bila odvisna od usode neke šole jezikoslovnega mišljenja.«

⁷ Tu puščam ob strani metodološko plat prispevkov L. Tesnièreja v medvojnem obdobju – M. Orožen (1994a: 170) ga prišteva med prve sinhronne strukturaliste –, ker ni imela neposrednega vpliva na nadaljnji razvoj slovenske dialektologije (Orožen 1994a: 172).

⁸ U. Weinreich, Is a Structural Dialectology possible?, *Word* (New York) 10 (1954), str. 388–400.

Moultonovi⁹ uporabi izhodiščnega jezikovnega sestava (Chambers – Trudgill 1994: 44, Niebaum – Macha 1999: 67) kot (abstraktnega) veznega primerjalnega člena, ki je dejansko omogočil (strukturno) primerjavo med posameznimi (pod)sestavi diasistema.

Strukturalizem v dialektologiji je prinesel preusmeritev pozornosti z zunajjezikovne na znotrajjezikovno problematiko prostorskega jezikovnega členjenja in dokončno osamosvojl opis (zlasti v glasoslovju) kot cilj dialektoloških raziskav. Dialektologija na prelomu 19. in 20. st.¹⁰ ter sočasno pozitivistično zgodovinsko jezikoslovje (Coseriu 1992: 40–41) sta namreč med svoje temeljne naloge poleg prikaza jezikovnega stanja štela predvsem zunajjezikovno razlago jezikovnih dejstev, zlasti odkrivanje neposrednih povezav med narečnimi in zemljepisno-zgodovinskimi mejami.

1.1.2 Slovenske razmere. Tudi slovenska dialektologija, kakor jo je zasnoval Fran Ramovš v tridesetih letih 20. st., je sledila temu duhu. Ramovš je bil po svoji znanstveni naravnosti predvsem jezikovni zgodovinar,¹¹ ki je »v današnji živi narodovi govorici« (Ramovš 1924: I) videl najmlajšo stopnjo jezikovnega razvoja, v dialektologiji pa prostorski jezikovnorazvojni ustreznik jezikovne zgodovine,¹² torej je bil vezan bolj na mladogramatični pol nemškega jezikoslovnega prostora, iz katerega je izhajal (Orožen 1994a: 172, op. 11), kot na jezikovnogeografskega. Vendar v njegovih narečjeslovnih delih, zlasti v Dialektološki karti slovenskega jezika (Ramovš 1931: 23) in Kratki zgodovini slovenskega jezika (Ramovš 1936), v uporabi izrazja, kot je *promet* (prim. Grober-Glück 1982: 98; Weijnen 1982: 199; Singer 1982: 698) – v pomenu »kakršne koli vrste naravna in socialna povezanost kakega

⁹ W. G. Moulton, *The Short Vowel Systems of Northern Switzerland: A Study in Structural Dialectology*, *Word* (New York) 16 (1960), str. 155–182.

¹⁰ Zlasti zgodnja jezikovna geografija v nemškem jezikovnem prostoru – tako marburška šola v skladu s poznimi teoretičnimi usmeritvami Georga Wenkerja (Knoop – Putschke – Wiegand 1982: 64) in njegovega učenca Ferdinanda Wredeja (Niebaum – Macha 1999: 57–58) kot iz nje izhajajoča besedna geografija.

¹¹ Med znanstveniki, ki so tako ali drugače vplivali na Ramovševo delo, France Bezljaj (1950), Tine Logar (1954e: 160) in R. Kolarič (1960–1972: 23) omenjajo H. Paula, H. Schuchardta, F. de Saussurja, M. Bartolija, A. Meilleta ter fonetika E. Sieversa in O. Jespersena, sam Ramovš (1935: XXIV) pa pri opredeljevanju izraza *dialekt* opozarja predvsem na Schmidtovo valovno teorijo, ki je bila izhodišče tako nemškega (Ruoff 1982: 130) kot italijanskega oz. sploh evropskega ekspanzionizma (Weijnen 1982: 194).

¹² Prim. določitev razmerja med zgodovino jezika in dialektologijo ter njunega položaja v družboslovju iz ene izmed poznejših Ramovševih dialektoloških razprav: »Razširjevanje jezikovnih izprememb in novosti je torej ozko zvezano s časom in krajem. Kadar upoštevamo predvsem časovno zapovrstne pojave in ugotavljamo, kaj je današnjemu pojavu ustrezalo pred 500, pred 1000 ali še več leti, tedaj imamo v mislih *zgodovino jezika sploh*. Če pa ugotavljamo, kako daleč se je kaka jezikovna novost razširila, katere pokrajine je zajela, zakaj jih je obsegla, kako se obsegi posameznih pojavov med seboj razprostirajo, kakšne zveze ali ovire kažejo in podobno, tedaj študiramo jezik predvsem v obliki, ki jo izkazuje ena sama doba, recimo današnji čas; rezultat tega študija je naše *znanje o narečjih*. Zgodovina in geografija jezika pa sta vedno združeni z vsem narodovim življenjem, z njegovo politično, gospodarsko, kulturno zgodovino, z njegovimi zvezami s sosedi, z gibanjem prebivalstva v mirnih in nemirnih dobah.« (Ramovš 1946b: 276–277, poud. K. K.-J.)

kraja ali pokrajine z okolico« (Ramovš 1936: 98) –, v izoglosno-ploskovnih fonetičnih kartah (Ramovš 1931: karti 1–2; 1936: karte 1, 6–14) ter v načinu kartografskega prikaza naselitvenih jeder, »dialektskih [razvojnih] ognjišč«, smeri ekspanzije, naravnih ovir in najstarejše cerkvene ureditve ter zgodovinskih prometnih povezav (Ramovš 1931: karte 4–7; 1936: karta 4) poleg Tesnièrejevega (1925b) kartografskega modela in Bartolijevega arealnega jezikoslovja (Bezljaj 1950: 228, Logar 1954e: 154) verjetno odsevajo tudi postopki nemške jezikovne geografije in kulturne morfologije (Grober-Glück 1982: 93).

Upoštevanje zunajjezikovnih dejavnikov je bilo po Ramovševi zasnovi obvezna sestavina dialektoloških obravnav:

Geografska in historična dejstva [...] služijo [...] ne samo za kontrolo naših lingvističnih izvajanj, marveč imajo mnogo večji pomen: v njih so kali za [...] druženje in omejitve, so faktorji, od katerih zavisi večja ali manjša obsežnost kakega lingvističnega pojava; pravilna presoja teh faktorjev in smiselno vzporejanje lingvističnih ploskev z njimi nam omogoči vpogled v jezikovno diferenciacijo in nam dá dostikrat tudi odgovor na vprašanja, zakaj sega kak pojav samo do tod in ne dalj. (Ramovš 1936: 98–99)

Dialekti (1935) so dosledna uresničitev teh načel, zemljepisno-zgodovinski okvir, ki kot strukturalna prvina v »uvodnih odstavkih« (Ramovš 1935: XXXII) k jezikovnim in jezikovnogeografskim opisom posameznih narečnih skupin oz. narečij prepleta celotno besedilo, pa je na koncu strnjen v ugotovitev (Ramovš 1935: 195), da je »soglasje čisto lingvističnih faktov s socialnimi momenti [...] pač najtrdnjša in najzgovornejša priča o smiselnosti in pravilnosti podane klasifikacije«.

Metodološko so se tovrstne dialektološke raziskave – združevanje terenskega dela s sprotno presojo relevantnih, predvsem zgodovinskih zunajjezikovnih dejavnikov – razvile v petdesetih letih ob jezikovnogeografskem delu za Slovenski lingvistični atlas (SLA) in se izkristalizirale v zgodnjih dialektoloških razpravah Tineta Logarja, za katere je značilna izrazita interdisciplinarna naravnost: narečni pojavi so obravnavani kot »projekcija«, »posledica« in »rezultat« zgodovinskih dejstev (Logar 1955c: 61), zlasti v povezavi z raziskovalno dejavnostjo zgodovinarja Milka Kosa (1933, 1948, 1954, 1955). V njih je nanizana vrsta spoznanj o vplivu politično-¹³ in cerkvenoupravnih¹⁴ dejavnikov, o posledicah

¹³ Nastanek zgornjesavinjskega narečja (Logar 1954c: 161–162); fevdalna meja med oglejskimi tolminskimi posestvi in posestvi goriških grofov (Logar 1954d: 166); razvojna preusmeritev beneškoslovenske avške govornice k tolminščini (Logar 1955a: 46–47); meja med kraškimi in notranjskimi narečjem (Logar 1955b: 51–52).

¹⁴ Meja med laško, svetokriško in pilštajnsko prafaro (Logar 1955c: 65).

kolonizacij¹⁵ in o takšnih ali drugačnih ovirah za stike med posameznimi jezikovnimi skupnostmi (Logar 1951: 224). Ob ugotovitvah o Ramovševem prevelikem upoštevanju mlajših upravnih mej (Logar 1961/62: 90), npr. istrsko-kranjske kot domnevne meje brkinskega narečja (Logar 1961/62: 89) ali kranjsko-goriške v primeru razmejitve med notranjščino in kraščino (Logar 1955b: 50), ter – nasprotno – na premajhno pozornost, namenjeno starejšim politično- in cerkvenoupravnim delitvam (Logar 1955c: 61), sta se izoblikovala sestav in hierarhija zunajjezikovnih dejavnikov, ki so vplivali na členitev slovenskih narečij. Čeprav se je Logar k tej problematiki v svojem raziskovalnem delu predvsem v povezavi z jezikovno zgodovino še velikokrat vračal (npr. Logar 1965a: 68; 1965c: 1–3; 1966: 134–135; 1968: 171; 1974: 92–93; 1975b), pa v poznejšem obdobju ni bila več konstitutivna prvina sinhronih obravnav posameznih govorov in ni več vplivala na sam način predstavitve jezikovnega gradiva.

Krajepisna oznaka s prikazom demografske strukture oz. demografskih gibanj na obravnavanem področju pa je vse do danes ostala obvezni, vendar od jezikovne razčlenbe bolj ali manj ločeni¹⁶ del monografskih predstavitev posameznih narečij in govorov, ki so po svojem ustroju blizu klasični obliki narečne slovnice (prim. Reiffenstein 1982: 28) in značilne zlasti za magistrska in doktorska dela s področja slovenske dialektologije (Rigler 1960: 12–17; Zdovc 1972: 19–26; Sturm-Schnabl 1973: 6–9, 33–34; Zorko 1976: 1–8, 92; Karničar 1979: 14–19; Povše 1980: 1–8; Benedik 1981: 3; Horvat 1984: 19–25; Cossutta 1986: 8–17, Smole 1988: 1–16; Weiss 1990: 12–29; Unuk 1995: 8–29; Bregant 1995: 12–29; Škofic 1996: 12–19; Koletnik 1999a: 11–29; Zemljak 2000: 3–19; Jakop 2001a: 4–11).

Slovenska strukturalna dialektologija, ki je v šestdesetih letih zamenjala Ramovšev klasični model narečnega prikaza (glasovja) s strukturalnim opisom (glasovnega sestava), ob svojih začetkih (Rigler 1960 [obj. 1963b], 1963a; Toporišič 1961, 1962; Logar 1963) pravzaprav ni bistveno zaostajala za dogajanje v Evropi,¹⁷ napajala pa se je iz dveh virov:

(a) Diahrona strukturalna dialektologija je nadaljevanje, kritika in prevrednotenje Ramovševih raziskav zgodovinskega razvoja narečne fonetike. Omogočil jo je novi, gostejši

¹⁵ Dolenjska poselitev Zgornjesavske doline (Logar 1954a: 149); štajerska poselitev Tuhinjske doline in Črnega Grabna (Logar 1954b); sledovi uskoške kolonizacije Krasa po padcu Bosne v šestih vaseh v okolici Dutovelj in Komna (Logar 1955b: 52); posledice turških vpadov v Beli krajini (Logar 1958: 145).

¹⁶ Izjema so dela, ki so osredotočena (tudi) na vprašanje mednarečnih meja na obravnavanih območjih (Rigler 1960: 16–17; Zdovc 1972: 24–25; Zorko 1976: 92; Karničar 1979: 17–18; Smole 1988: 15–16; Bregant 1995; Koletnik 1999a: 29) ali na sociolingvistična oz. medzvrstna razmerja (Sturm-Schnabl 1973; Karničar 1979). Razlog za to, da mariborska dialektološka šola tem vprašanjem odmerja nekaj več prostora kot ljubljanska, je najbrž tudi načrtnejše raziskovanje oz. popisovanje štajersko-koroško-panonskega govornega območja.

popis narečnega gradiva (za SLA) iz petdesetih let, zasnoval pa Jakob Rigler v svoji razpravi *Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu* (Rigler 1963b), kjer je tudi utemeljil svojo odločitev za uporabo strukturalne metode:

Razvoj slovenskega vokalizma pa postane tem bolj zanimiv, če gledamo nanj kot na razvoj sistema oz. po razpadu enotnega sistema, kot na razvoj sistemov, ki se čedalje bolj drobijo na posamezne dialektične sisteme in ki v končni fazi privedejo naravnost do eksemplarične razčlenjenosti slovenskega jezika tako v pogledu tipologije vokalnih sistemov, še bolj pa v pogledu različnega izvora tipološko enakih sistemov. Pri obravnavanju systemskega razvoja slovenskega vokalizma se pokaže tudi cela vrsta možnosti za nove ali vsaj natančnejše razlage, kot so bile dosedanje. Več dosedanjih razlag, v katerih je obravnavan vsak vokal zase, namreč ni mogoče spraviti v medsebojno relacijo, če gledamo na vokalizem s stališča sistema. (Rigler 1963b: 25–26)

Pregled in poznejše Pripombe k pregledu [...] (Rigler 1968) sta bila osnutek za načrtovano zgodovinsko fonologijo,¹⁸ kakršne so v šestdesetih in sedemdesetih letih nastajale v slovanskem jezikoslovju (prim. npr. Pauliny 1963; Stieber 1969; Moguš 1971).¹⁹ Kot vodja Dialektološke sekcije Inštituta za slovenski jezik pri SAZU pa je v tem obdobju Jakob Rigler poskušal tudi raziskovalne načrte in kadrovsko sestavo raziskovalne skupine oblikovati tako, da bi se ob pretežno sinhrono usmerjeni jezikovni geografiji enakovredno razvijala tudi diahrona dialektologija.²⁰ Žal se zaradi takratnih prednostnih nalog inštituta (slovar knjižnega jezika in novi pravopis), ki so Jakoba Riglerja povsem odtegnile od dialektološkega dela (Kenda-Jež 1999b: 8), ti načrti niti niso začeli uresničevati, tako da sta omenjena članka začetek in vrhunec slovenske diahronne dialektologije v osrednjem slovenskem prostoru.

(b) Začetek sinhronih strukturalnih obravnav posameznih narečnih idiomov so po eni strani pobudile spremembe metodologije raziskav knjižnega jezika, zavest o tem, »da stara dialektološka metoda dialekta le ne zajame v taki meri, kot si tega želi sodobna znanost o jeziku« (Toporišič 1961: 203), po drugi pa intenzivnejši stiki z drugimi slovanskimi dialektološkimi središči, ki jih je v šestdesetih letih omogočilo sodelovanje v mednarodnem projektu Slovanskega lingvističnega atlasa. Tine Logar je v svojem programskem članku

¹⁷ V isti čas lahko npr. postavimo začetke nemške (Weijnen 1982: 190) in poljske (Dunaj 1996: 25) dialektologije.

¹⁸ Monografska obdelava razvoja in stanja slovenskega vokalizma je bila v šestdesetih letih ena izmed temeljnih nalog Dialektološke sekcije Inštituta za slovenski jezik (Arhiv 26/1964 – brez številke).

¹⁹ Na prvo obravnavo take vrste je bilo žal treba čakati do konca tisočletja (Greenberg 2000).

²⁰ Prim. naloge znanstvenega sodelavca za raziskovanje dialektov in z njimi povezane historične gramatike (to mesto je zasedal J. Rigler): »Raziskuje dialekte predvsem z glasovnega, naglasnega in oblikoslovnega stališča. Ugotavlja njihov obseg in strukturo. Pripravlja opise posameznih govorov ali širših področij. Na osnovi komparativnih primerjav med dialekti raziskuje historični razvoj posameznih narečnih pojavov in razvoj celotne strukture dialektov, kot so historični razvoji fonoloških sistemov, historični razvoji oblikoslovnih struktur itd. Ker je raziskovanje slovenske historične gramatike zelo vezano na narečne podatke, razvoj dialektov pa se včasih lahko osvetljuje tudi s podatki iz historičnih tekstov, raziskuje tudi starejše tekste. Sodeluje pri delu za lingvistične atlase z zbiranjem in obdelavo gradiva, izdelavo fonoloških opisov, poskusnih kart in komentarja h kartam« (Arhiv 26-16/76).

Današnje stanje in naloge slovenske dialektologije (Logar 1962/63), v katerem je med osnovne naloge uvrstil »pripravo nove slovenske dialektologije, ki naj bi slovenska narečja predstavila tudi s fonološko strukturnega vidika, zraven pa seveda upoštevala historično razvojna izhodišča«, posebej poudaril ravno pomen vključevanja v sodobne tokove slovanske dialektologije:

Dialektologija te vrste (strukturalna, op. K. K.-J.) bi sliko slovenskih narečij in njihovih strukturnih podobnosti in razločkov nedvomno prikazala v precej drugačni luči kot historično-razvojni opis – in predvsem te vrste dialektologijo se zdi, želi in pričakuje od nas mednarodna slavistična javnost. (Logar 1962/63: 1)

Postopno uvajanje strukturalnih metod v slovensko jezikovno geografijo je razvidno tako iz načina Riglerjeve preureditve slovničnega dela Ramovševe (1946a) vprašalnice iz leta 1961 (Benedik 1999: 17) kot iz poročil o terenskem raziskovalnem delu za SLA v zgodnjih šestdesetih letih,²¹ čeprav deklarativna izjava o »strukturaln[em] pristop[u]« v jezikovnogeografskih raziskavah izvira šele z začetka osemdesetih let (Arhiv 21-257/82).

Za prve slovenske strukturalne opise glasovja so značilni:

(a) dosledno ločevanje jezikovne obravnave na sinhroni in diahroni del (Rigler 1960;²² Toporišič 1961; Zdovc 1972 itd.);

(b) dokazovanje fonemskosti s ponazarjalnim gradivom za minimalna samoglasniška nasprotja, kar je bilo po Toporišičevi razpravi o govoru Mosteca (Toporišič 1961: 204, 206, 208) bolj ali manj značilno le za dunajsko in graško dialektološko šolo (Zdovc 1972: 39–42; Sturm-Schnabl 1973: 52, 54, 65–69, 74, 85–87; Karničar 1979: 22, 27–30, 52, 57; prim. še Steenwijk 1988), medtem ko je bil ta postopek v osrednjem slovenskem prostoru navadno uporabljen le pri posameznih vprašljivih primerih (npr. Logar 1966: 73; Smole 1988: 28, 44);²³

(c) razlaga glasovnega razvoja s parametri fonološke strukturalne šole (Ivić 1998: 10), kot so načela o simetričnosti, diferenciranosti, ekonomičnosti, obremenjenosti in uravnovešenosti fonoloških sistemov ter funkcionalni obremenitvi njihovih prvin (Toporišič 1961; Logar 1963; Rigler 1963b itd.).

²¹ Prim. npr. Poročilo o dialektološkem raziskovanju v Slovenski Benečiji iz leta 1964 (Arhiv 26-56/63).

²² Sem sodi tudi že leta 1952 napisana Riglerjeva razprava Karakteristika glasoslovja v govoru Ribnice na Dolenjskem (Rigler 1986).

²³ Kako pomembna bi bila vključitev minimalnih parov v strukturo sodobnega slovenskega fonološkega opisa, nam dokazujejo zlasti raziskave tistih slovenskih govorov, v katerih se posamezna fonološka nasprotja (zlasti kolikostna) izgubljajo (gl. Zemljak 2000: 261–263; Jakop 2001a: 22).

Jože Toporišič je v slovensko dialektologijo uvedel tudi introspektivno metodo jezikovnega raziskovanja lastnega govora,²⁴ ki je bila v poznejšem obdobju uporabljana zlasti pri monografskih obdelavah posameznih govorov:

Izbira lastnega govora pa se da opravičiti tudi z zavestjo, da za sodobnim jezikoslovnim zahtevam zadostujočo obdelavo kakega jezikovnega individua komaj zadošča njegovo tako rekoč perfektno obvladovanje: skoraj le takrat si je npr. mogoče poiskati vsa potrebna nasprotja, skoraj le takrat postaneš ne le pozoren na vse večje posebnosti, temveč jim poiščeš tudi mesto v sistemu ter najdeš njihovo razlago. (Toporišič 1978: 142)

Poleg teh, klasičnih postopkov strukturalne dialektologije je bil za nadaljnji razvoj dialektologije v Sloveniji bistvenega pomena neposredni vpliv jezikovnogeografskih raziskav za OLA, zlasti teoretično in metodološko delo nekdanje Komisije za OLA jugoslovanskega Medakademijskega odbora za dialektološke atlase,²⁵ ki je zelo tvorno sodelovala pri oblikovanju izhodišč za razčlenbo narečnega gradiva s celotnega slovanskega ozemlja (Ivić 1991: 2–3).

Že v šestdesetih letih se je ob postopni fonologizaciji narečnih zapisov pod vplivom fonetične transkripcije OLA (OLA 1964) začela spreminjati slovenska nacionalna oz. t. i. Ramovševa transkripcija (Kenda-Jež 1996b: VIII–IX). Kljub temu da se v strokovni literaturi za novo (nacionalno) transkripcijo, kakršno je sredi sedemdesetih let v svojih delih uveljavil Tine Logar (1975a: 85–87), običajno uporablja žargonski izraz »transkripcija OLA«, pa gre dejansko le za prevzem posameznih transkripcijskih prvin, zlasti tistih, ki omogočajo ločevanje fonološke vrednosti kolkosti (V : V:) od fonološke vrednosti naglašenosti (V : 'V) oz. tonemskosti (V : V̇ : V̇).

Po izidu Fonoloških opisov srbohrvaških/hrvaškosrbskih, slovenskih in makedonskih govorov, obravnavanih v Slovanskem lingvističnem atlasu (FO 1981), se je kot vzorec za strukturalno razčlenbo (Ivić 1998: 600) narečnega glasovja v osemdesetih letih uveljavil fonološki opis s svojo značilno tridelno zasnovo (sistem – distribucija – izvor), katerega prvine so bile najprej uporabljane predvsem kot dodatni način sinhronega prikaza glasovja (npr. Benedik 1981: 20–23; Horvat 1984: 87–105), v zadnjem desetletju pa je skorajda povsem prevladal.²⁶

²⁴ V gradivu za SLA imamo vsega 9 zapisov, ki izpričano temeljijo na opazovanju lastnega govora: M. Polh, Barka (SLA 149 – 1973), T. Logar, Horjul (SLA 176 – 1946, 1982), J. Rigler, Ribnica (SLA 247 – 1959), M. Pakiž, Ribnica (SLA 247 – 1973), F. Žagar, Rudnik – Ljubljana (SLA 249 – 1983), J. Gregorič, Delač (SLA 282 – 1983), M. Steiner, Mozirje (SLA 316 – 1973), I. Lebar, Gomilica (SLA 392 – 1986).

²⁵ Med osrednje osebnosti te komisije lahko (poleg Tineta Logarja) prištejemo Pavla Ivića, Daliborja Brozovića in Boža Vidoeskega.

²⁶ Za zadnjih pet let prim. Jakop 2001b; Kenda-Jež 1999c; Koletnik 1999b, 2001b; Nartnik 1999; Smole 1998; Škofic 1997, 1999, 2000; Weiss 2001; Zemljak 2001.

Fonološki opis je zaradi svojega natančno predpisanega ustroja (Ivić 1981: 6–8) in osredotočenosti na sistemske jezikovne lastnosti primeren zlasti kot orodje za mednarečno primerjavo, torej kot predpriprava na sintetični prikaz glasovja večjega števila govorov. Tudi v slovenskem prostoru se je začel uveljavljati ravno ob poskusih (pre)urejanja narečne zbirke za SLA (Kenda-Jež 1999b: 9), vendar se je razvil predvsem kot dokaj samostojen način (tudi monografske) predstavitve glasoslovja posameznih govorov. Osnovna shema besedilne zgradbe je sicer ohranjena, posamezni opisi pa se po obsegu predstavljenega gradiva, uporabljenem izrazju in načinu razčlenbe med seboj razlikujejo v tolikšni meri, da neposredna primerjava izsledkov v vseh primerih ni več mogoča.

Poleg neenotnosti, ki izvirajo že iz same zasnove slovenskih fonoloških opisov za FO 1981, bodisi iz dejstva, da je bila ta prilagojena obravnavi vseh narečij na področju bivše Jugoslavije za potrebe OLA – sem zagotovo sodi premajhna razčlenjenost poglavja Izguba glasov, ki že v FO 1981 nima enotne podobe –, bodisi iz različnih metodoloških izhodišč slovenskih raziskovalcev, npr. pri obravnavi naglašanih in nenaglašanih kratkih samoglasnikov²⁷ ali pri uporabi različnega izrazja, npr. za reflekse umično in pomično naglašanih samoglasnikov,²⁸ je ob nadaljnjem razvoju fonološkega opisa v slovenskem prostoru prišlo predvsem do razhajanj pri pojmovanju slovenskega samoglasniškega izhodiščnega sestava.

Izhodiščni sestav je abstraktni sestav, zadnja razvojna stopnja protosestava, na podlagi katerega je še mogoče v celoti razložiti sedanjo sinhrono podobo narečij, omogočil pa naj bi najbolj gospodarno mednarečno primerjavo, torej najkrajšo pot do sintetičnih ugotovitev o strukturi slovenskih govorov. Izhodiščni splošno-slovenski samoglasniški sestav, kakor ga je za FO 1981 zasnoval Tine Logar (1981a: 29) se opira na Ramovševe ugotovitve o razvoju slovenskega vokalizma (1936: 147–148), zlasti na »zavisnost vokalne kvalitete od kvantitete« oz. (povedano s sodobnim izrazjem) na »refonologizacijo prozodičnih nasprotij v kvantitetna in kvalitetna« (Greenberg 2000: 78), ter na njegova metodološka načela o posebni obravnavi

²⁷ V nekaterih fonoloških opisih govorov, ki poznajo kolikostna nasprotja (OLA 6, 12, 14, 16, 17, 20, 21, 147), so vsi kratki samoglasniki obravnavani skupaj ne glede na naglašenost/nenaglašenost, v drugih pa so naglašeni in nenaglašeni samoglasniki prikazani v posebnih podpoglavjih (OLA 2, 7, 8, 10, 13, 15, 146, 148–149).

²⁸ Prim. npr. za umik na kračino: (sekundarni naglasni umik): (slovenski) premik akcenta s končnega kratkega zloga/vokala – sekundarno akcentuirani V – V v zlogu/poziciji pred kratkoakcentuiranim končnim zlogom (Logar); premik akcenta s končnega kratkega zloga (Benedik, Lipovec – Benedik, Novak, Rigler); (pozni) preskok akcenta s končnega kratkega zloga (Orožen); premik naglasa s končnega kratkega zloga (Toporišič).

dolgih in kratkih vokalov na določeni stopnji slovenskega jezikovnega razvoja.²⁹ Zasnovan je torej na nasprotju po kolikosti (V: – V), ki je rezultat vzporednega razvoja cirkumfektiranih, novocirkumfektiranih in (izvorno ali zgodaj podaljšanih) dolgih novoakutiranih samoglasnikov oz. prednaglasnih dolgih samoglasnikov pred kratkim končnim naglašanim zlogom na eni strani ter staroakutiranih, kratkih novoakutiranih in nenaglašanih samoglasnikov (razen dolgih pred kratkim končnim naglašanim zlogom) na drugi strani (Logar 1981a: 30–32). Hipotetično naj bi bile torej pri prikazu izvora samoglasnikov opombe o tonemskem naglasu izhodiščnih fonoloških enot oz. nadaljnja razvrstitve V:/V glede na tonemskost nepotrebne, razen pri (za slovenske razmere) posebnem razvoju samoglasniškega sestava v govoru Mosteca (FO 1981: 150–153), pri naglasnem umiku z dolgocirkumfektiranih samoglasnikov (FO 1981: 37–39, 97, 168, 186–188, 205–207) in v primerih izjemnih razvojev, kakršni so npr. horjulski *-ò:* > *u:* proti siceršnjemu *o:* > *o:* (FO 1981: 82), kračina cirkumfektiranih *o*, *e* v odprtih zlogih v Dragatušu (FO 1981: 135–136) ali nova tonemskost v poljanskem narečju (Benedik 1989: 32–33) ipd.

V fonoloških opisih iz obdobja po letu 1981 je sklicevanje na izhodiščni splošnoslovenski sistem tako rekoč brezizjemno pri prikazu izvora soglasnikov (prim. npr. Smole 1988: 64; 1998: 83; Jakop 2001b: 375) in sinhronih naglasnih razmerij (npr. Škofic 1996: 48–53; 2000: 151; Smole 1998: 84), pri določanju izvora samoglasnikov pa je kljub sklicevanju na izhodiščni sestav uporabljena kombinacija kolikostnih in tonemskih opredelitev izvornih glasov (npr. Smole 1998; Škofic 1999, 2000; Zemljak 2000; Koletnik 2000, 2001b; Jakop 2001b).³⁰ To je po vsej verjetnosti (prim. preglednico) posledica navezave na izročilo zapisovanja izhodiščnega glasovja, kakršnega je v svoji diahroni razpravi Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu uveljavil Jakob Rigler (Rigler 1963b: 35, op. 16). Njegov način zapisa sicer temelji na tonemskih naglasnih nasprotjih, vendar jih upošteva le, kadar so relevantna za slovenski narečni razvoj glasovja. Model fonološkega opisa s kombiniranim načinom zapisovanja izvornih glasov upošteva tonematiko izvornega glasovja pri danes (osrednjeslovensko) dolgih samoglasnikih, pri kratkih samoglasnikih pa navadno navaja le njihovo kolikost. Tak način prikaza pa je lahko zelo zavajajoč pri govorih, v katerih ni prišlo do sistemske podaljšave akutiranih

²⁹»Metodično je seveda potrebno, da zasledujemo razvoj dolgih vokalov ločeno od razvoja kratkih, kadar sta se pričeli označeni nasprotni težnji javljati v izrazitih rezultatih kot *osnovno nasprotje*.« (Ramovš 1936: 152, poud. K. K.-J.)

³⁰ Po vzorcu FO 1981 pa so npr. izdelani opisi v Benedik 1989, Škofic 1997, Kenda-Jež 1999c, Nartnik 1999, Koletnik 1999b, Weiss 2001.

samoglasnikov v nezadnjih besednih zlogih, saj ustvarja vtis, da sta tudi na tem območju glede na položaj v besedi obstajali dve kategoriji nekdanj akutiranih samoglasnikov.³¹

Razvoj splošnoslovenskega izhodiščnega sistema

(a) Shema za prikaz izvora glasovja iz naglašanih ogelnih samoglasnikov*

Logar (do FO 1981)		Rigler 1963b		Logar (FO 1981)		FO po letu 1981
stari (dolgi) i/ī (v dolgih sln. zlogih)	stalno dolgi i	sln. stalno dolgi i (ī)		i:		(stalno) dolgi i /i:/ī
-i(t)** (v kratkih sln. zlogih)	psl. (dolgi) staroakutirani i	staroakutirani i v NBZ (i-)	staroakutirani i	naglašeni i v NBZ	naglašeni i	staroakutirani i/ī
		staroakutirani i v ZBZ (-i)		naglašeni i v ZBZ		kratki naglašeni i/ī

NBZ = nezadnji besedni zlog

ZBZ = zadnji besedni zlog

* V desni polovici razpolovljenega stolpca prikazani podatki veljajo za govore, v katerih ni prišlo do podaljšave akutiranih samoglasnikov.

** = (psl.) glas pod slovenskim kratkim poudarkom

(b) Shema za prikaz izvora glasovja iz naglašanih *e, *o, *ə

Logar (do FO 1981)		Rigler 1963b		Logar (FO 1981)		FO po letu 1981
(psl.) è/ padajoči e		podaljšani prvotno kratkocirkumflektirani e (ē)		e:		dolgi cirkumflektirani e/e:/etim. ē/stalno dolgi e (?!)
(psl.) è (kratki) novoakutirani e	(psl.) è (kratki) novoakutirani e	novoakutirani e v NBZ (è-)	novoakutirani e (è)	naglašeni e v NBZ	naglašeni e	novoakutirani e/naglašeni e v NBZ
(psl.) -è(t)		novoakutirani e v ZBZ (-è)		naglašeni e v ZZ		kratki naglašeni e

Šele zasnova fonološkega opisa, ki bi se v celoti opirala na slovensko jezikovnorazvojno problematiko, in dokončna odločitev za enotni izhodiščni sistem, ki bi ob dosledni uporabi omogočil tudi strojno obdelavo podatkov, bi omogočila celovito (strukturalno) obravnavo slovenskih narečij.

Težko bi trdili, da je bila slovenska povojna dialektologija od šestdesetih let naprej popolnoma strukturalna, vendar je preplet klasičnih dialektoloških postopkov s postopki novih jezikoslovnih smeri pravzaprav značilen za evropsko dialektologijo sploh (Putschke

³¹ Vendar lahko do take navidezne delitve pride tudi pri uporabi enotnih poimenovanj. Prim. npr. fonološki opis črešnjevke govora (SLA 368), po katerem naglašeni *i* izvira tako iz staroakutiranega *i* v nezadnjem besednem zlogu kot iz enakega *i* v zadnjem besednem zlogu (Koletnik 2001: 62)

1982: 232). Strukturalni način prikaza gradiva je bolj ali manj prodril v (sicer prevladujoče) obravnave glasovja, ni pa še raziskano, v kolikšni meri so zares strukturalni narečni opisi drugih jezikovnih ravnin, zlasti oblikoslovja,³² saj so ti večinoma sinhrono kontrastivne narečno-knjižne razčlembе, njihov prikaz pa je navadno oprt na model predstavitve jezikovne strukture v knjižnem jeziku.³³

Strukturalno usmerjeni opis slovničnega ustroja posameznih govorov tvori jedro sodobne slovenske dialektologije, prvi poskusi jezikovnogeografskih obravnjav in narečno slovaropisje, ki se je začelo intenzivneje razvijati šele v zadnjem desetletju, pa so zaenkrat predvsem gradivsko dopolnilo prvemu.

1.2 Alternativna smer. Temeljno nasprotje med tradicionalno in alternativno dialektologijo lahko ponazorimo z nasprotjem med dvema trditvama:

(1) Dialektologija ni jezikoslovje oz. ostaja brez stika z jezikoslovjem (Chambers – Trudgill 1994: 17).

(2) Dialektologija je jezikoslovje (Topolińska 1992: 252).

Prva trditev je ocena s stališča alternativne dialektologije, ki obravnava tradicionalno dialektologijo kot ostanek oz. simbol pozitivizma tradicionalnega jezikoslovja 19. st., kot »taksonomično« vedo (Goebel 1976: 485–486), ki je v 20. st. kot disciplina izgubila kakršno koli usmerjenost v teoretično jezikoslovje in se v glavnem zadovoljila z zbiranjem in objavljanjem gradiva (Labov 1972b: 268); druga pa je pravzaprav že poskus sinteze tradicionalne in alternativne smeri, ki temelji na dveh spoznanjih: (a) da je dialektologija ravno zaradi raziskav sinhronega stanja na jezikovnozgodovinskih temeljih visoko usposobljena za opazovanje jezika v nastajanju,³⁴ kar je pomembno tako za razvoj jezikovne

³² Za ponazorilo lahko navedemo npr. vprašanje razvrstitve samostalnikov po spolu v govorih, ki niso ohranili vseh treh spolov. Prikaz včasih sledi kontrastivnim načelom (Smole 1994: 111–117), strukturna razmerja pa navaja v povzetku (253).

³³ Za primerjavo s knjižnim jezikom pri oblikoslovju, besedotvorju in skladnji ter s skladenjskimi značilnostmi (»splošnega«) pogovornega jezika so bili v zadnjih desetletjih uporabljeni modeli iz Slovenske slovnice Jožeta Toporišiča (¹1976, ²1984, ³1991a, ⁴2000; prim. npr. Horvat 1984: 9), ter Nove slovenske skladnje (Toporišič 1982) istega avtorja (npr. Bregant 1995: 161). Pri obravnavi glagola je razvrstitev gradiva običajno oprta na tradicionalno slovnico – »po Dobrovškem in Miklošiču« (prim. Benedik 1981: 3; Horvat 1984: 9) oz. Bajcu idr. (1956, 1964), v najnovejših monografskih obdelavah pa na Riglerjeve Sheme za dinamični naglas in oblikoslovje v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ 1970: XXXVIII–L; prim. Smole 1994: 2, 11, 28; Škofic 1996: 133). Razvrstitev narečnih besed v posamezne pomenske skupine pa se zgleduje po delitvi iz članka Narečne prvine v Slovarju slovenskega knjižnega jezika M. Hanjšek Holz (1989; prim. Unuk 1995: 221; Bregant 1995: 183).

³⁴ Ravno gradiva za take raziskave pa tradicionalna dialektologija navadno ne prinaša (Chambers – Trudgill 1994: 142).

teorije kot za njeno (upo)rabo pri jezikovnem načrtovanju, (b) da je sodobno jezikoslovje nemogoče razvijati zgolj na gradivu knjižnega jezika (Ripka 1995: 48).³⁵

Alternativno dialektologijo tako ne glede vsakokratne opredelitve posameznih smeri (prim. **I 1(b)**) pravzaprav sestavljajo poskusi uresničevanja druge trditve z razširitvijo predmeta raziskave na vsakdanji govor rojenih govorcev sploh (Labov 1972b: 184). Metodološko je to pomenilo predvsem razvoj tehnike opazovanja govora v nevaškem okolju in tehnike zaznavanja potekajočih jezikovnih sprememb. Pionirsko delo na tem področju je opravil ameriški jezikoslovec William Labov,³⁶ saj iz njegovih raziskovalnih načel izhajajo tako rekoč vse celovite raziskave nestandardnih jezikovnih različkov v evropskem jezikovnem prostoru v zadnjih tridesetih letih (prim. Coseriu 1992: 131; Sgall idr. 1992: 10; Chambers – Trudgill 1994: 145; Dunaj 1996: 27; Niebaum – Macha 1999: 14 itd.).

V slovenskem jezikovnem prostoru se je z vprašanjem presejanja metodoloških postopkov klasične dialektologije ukvarjala predvsem graška dialektološka šola pri zasnovi svojega Popisa besedja slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (prim. Hafner 1980, Prunč 1980), dejanski ustroj Tezavra slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (1982–) pa je najbolj neposredno vplival predvsem na nadaljnji razvoj slovenskega narečnega slovaropisja (Weiss 1994, 1998a).

Med prispevke k spremembi metodologije in načina obravnave narečnega gradiva lahko štejemo tudi uvajanje pragmatike in vprašanj jezikovnega stika v razpravah Liliane Spinozzi Monai (1993, 1999) ter pobude za razvoj kontaktnega jezikoslovja v koroškem jezikovnem prostoru (Neweklowsky 1999: 22–24).

1.3 Povzetek. Poskusi dejanskega strnjevanja izkustev obeh smeri so se začeli šele v devetdesetih letih. V jezikoslovju postmoderne družbe, ki je jezikovno variabilnost sicer pozitivno vrednotila (Ondrejovič 1995: 37), hkrati pa bila razpeta med globalizacijo in regionalizacijo sodobnega sveta, je bilo v tem desetletju (tudi zaradi vstopa v novo tisočletje) izredno veliko število razprav posvečenih ravno oceni jezikovnih razmer konec 20. st. Za slovansko dialektologijo, ki je poskušala na novo ovrednotiti predmet, metode in naloge

³⁵ Prim. opredelitev glavnih predmetnih področij v jezikoslovju pri Topoliński (1992: 253–254): »Proučevanje diasistema – baze in proučevanje standarda sta dve različni raziskovalni smeri, prva je po svojem bistvu »jezikoslovna«, druga pa je v korelaciji z razvojem pismenstva, s politično zgodovino dane družbe, s spreminjanjem upravnih in administrativnih središč ipd.« Gl. tudi Spinozzi Monai (1999: 150) in Ripka (1999: 99).

³⁶ Tudi njegova prva razprava Socialna motivacija glasovnih sprememb je bila, tako kot zgoraj omenjeni Weinreichov prispevek iz leta 1954 ali Fergusonov članek o diglosiji iz leta 1959, ki sta bistveno vplivala na pojvni razvoj jezikoslovja, objavljena v reviji *Word* (*Word* 19 (1963), str. 273–309), glasilu newyorškega

dialektoloških raziskav tudi zaradi spremenjenih družbenih razmer, je bilo to obdobje intenzivnega delovanja,³⁷ hkrati pa vzporejanja lastnih dosežkov z dosežki neslovanske dialektologije, zlasti nemške (Löfller, Goosens, Ammon) in anglosaške (Chambers, Trudgill, Labov) (Dunaj 1996: 22–28; Miodunka 1996: 61), med francoskimi dialektologi je bil najpogosteje (v povezavi z dialektometrični raziskavami) omenjan Séguy (Mazur 1990: 146; Dejna 1996: 9).

Že na 11. mednarodnem slavističnem kongresu v Bratislavi leta 1993 je Zuzanna Topolińska (1992) zastavila tudi temeljno vprašanje o pomenu dialektoloških raziskav za jezikoslovje,³⁸ ki je bilo neposreden odziv na težnje po izrinjanju dialektologije in zgodovinskega jezikoslovja iz univerzitetnih študijskih programov, kar je bilo v tem času splošen pojav na univerzah v slovanskih državah (Topolińska 1992: 249–252; Dejna 1998: 13; Ripka 1999: 103).³⁹

V Sloveniji so ta dogajanja ostala skorajda brez odmeva, čeprav sta jih posredno aktualizirala tudi proces preurejanja univerzitetnih študijskih programov zaradi prehoda na kreditni sistem študija (ECTS) in ob tej priložnosti izpeljana osamosvojitve slovenistike.

Sodobna (»razširjena«) dialektologija, kakor je bila zasnovana na prelomu tisočletja, naj bi se ukvarjala tako s strukturo in rabo kot z vrednotenjem narečij (Niebaum – Macha 1999: 142) in se povezovala z drugimi jezikoslovnimi disciplinami, ki raziskujejo tako rekoč isto predmetnost – sociolingvistiko, kontaktnim jezikoslovjem, jezikovno pragmatiko, psiholingvistiko in kognitivnim jezikoslovjem (Dunaj 1996: 28; Habrajska 1998: 60–61).

Če je že sredi osemdesetih let Martina Orožen (1986: 111–112) videla nadaljnji razvoj slovenske dialektologije v »še izčrpnem zasetju narečnega jezikovnega gradiva preostalih jezikovnih ravnin [...], ne le v zemljepisnem prostoru, pač pa tudi v socialnem jezikovnem razponu, v središčih, kjer se neprestano soočajo narečne prvine starih zemljepisnih (vaških)

lingvističnega krožka (Ivić 2001: 104), pozneje glasilu združenja Ila (International Linguistic Association, prim. <http://www.ilaword.org/>, internet, 15. 6. 2002).

³⁷ Za poljsko dialektologijo prim. *Studia dialektologiczne I* (1996), *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii* (1998) in dialektološki prispevek v zborniku *Polszczyzna 2000* (2000); za slovaško dialektologijo zbornike *Sociolingvistické aspekty výskumu súčasnej slovenčiny* (*Sociolinguistica slovaca 1*, 1995), *Sociolingvistika a areálová lingvistika* (*Sociolinguistica slovaca 2*, 1996), *Nárečia a národný jazyk* (1999). Za slovansko dialektologijo sploh je bilo pri tem zelo pomembno sodelovanje v poljski zbirki *Najnowejša zgodovina slovanskih jezikov*, ki je posvečena »sodobnim spremembam v slovanskih jezikih« v petdesetletnem obdobju med letoma 1945 in 1995 (Gajda 1998: 7), prim. Krivicki 1998. Žal se slovenski zbornik iz te zbirke (*Slovenski jezik 1998*) teh vprašanj ne dotika.

³⁸ V slovenskih odmevih na kongres je referat Z. Topolińske omenjen brez posebnega komentarja (Osolnik 1993/94: 103).

narečij s sociodialekti najrazličnejših stanovskih skupin ter se prepletajo tudi s pojavi neslovenskega jezika«, je bila konec osemdesetih let (slovenska) dialektologija v Enciklopediji Slovenije predstavljena tradicionalno, kot »del jezikoslovja, ki proučuje pokrajinske variante (narečja, govore) določenega jezika [in se] [d]eli [...] v opisno (opis današnjega stanja) in zgodovinsko dialektologijo (oris razvoja)« (Logar 1988: 797). Tudi najnovejša opredelitev dialektologije kot jezikoslovne discipline (Unuk 1997/1998) je enciklopedična in ne odpira vprašanj o razmerjih med klasičnim in sodobnim v dialektologiji, čeprav sopostavlja na različnih metodoloških izhodiščih oprte opredelitve,⁴⁰ raziskovalni cilji pa ostajajo v območju klasične dialektologije: diferencialni (!) »jezikoslovni opis in popis posameznih narečij (govorov)«, »raziskovanje[...] in določanje[...] geografske razširjenosti posameznega pojava«, »izdelava narečnih zemljevidov«, »zbirke narečnih besedil« in »diferencialno (!) zasnovan/i/« narečni slovarji (Unuk 1997/98: 308–309). Dialektologija v teh okvirih ostaja pomožna veda, pa čeprav tako zgodovinskega jezikoslovja kot (s svojo kontrastivno zasnovo opisov) vede o knjižnem jeziku.

2 Mitologija tradicionalne dialektologije. Izhodišče za kritiko klasičnih dialektoloških metod je bila aksiomatičnost nekaterih parametrov, na katere se je opirala zlasti jezikovna geografija (Ivić 2001: 109). Sem sodijo teza o izumiranju narečij ter zahteva po opazovanju čistega narečja (govora) idealnih govorcev.

2.1 Izumiranje narečij. Dialektologijo je še krepko v drugo polovico 20. st. spremljala oznaka vede o izumirajočem jezikovnem idiomu,⁴¹ posamične trditve o propadanju narečij pa je mogoče zaslediti tudi v najnovejših sociolingvističnih in dialektoloških razpravah in priročnikih (Grassi 1987: 681; Logar 1991: 76; Sgall idr. 1992: 258, op. 8; Handke 1993: 199; Dubisz – Karaš – Kolis 1995: 30–31; Dejna 1996: 10).

Zavest o izgubljanju določenih jezikovnih prvin (zlasti iz govorjenega jezika), ki je povezano z gospodarskimi, kulturnimi in civilizacijskimi spremembami, sega v dobo pred

³⁹ Da je vsaj deloma drugače v zahodnoevropskih državah, bi bilo mogoče sklepati po izrazito problemsko zasnovanem prenovljenem nemškem učbeniku iz leta 1999 (Niebaum – Macha 1999) oz. ponatisih Trudgill-Chambersove Dialektologije (1989).

⁴⁰ Prim. trditev na str. 307 (povzeto po slovaškem dialektološkem modelu, Ripka 1995: 47–48), po kateri je narečje »relativno stabilna strukturna celota, z njim spontano komunicira avtohtono prebivalstvo kakega geografskega zamejenega območja[; j]e zaključen jezikovni sestav, ki je zadosten govorcem istega narečja, saj z njim uresničujejo (vse) sporazumevalne potrebe na določenem prostoru«, s tisto na naslednji strani: »Raba narečja je vezana na zasebno sporazumevanje, na krajevno okolje in vsebine vsakdanjih potreb.«

⁴¹ Prim. TNL 1974: 86: »Narečja v novejšem času pospešeno propadajo, ker se vaško prebivalstvo tudi v jezikovnem oziru skuša zblížati z mestnim« (po W. Schmidt, Grundfragen der deutschen Grammatik, Eine Einführung in die funktionale Sprachlehre, Berlin 1966).

nastankom dialektologije. Med motivi za sestavo prvih nemških narečnih slovarjev v 18. st.⁴² (Niebaum – Macha 1999: 49; Knoop 1982: 8) in za prve načrtne francoske narečne raziskave po francoski revoluciji (Knoop 1982: 12) je bila želja ohraniti potomcem ogrožene oz. izginjajoče narečne oblike. Strah pred izginjanjem narečij se torej pojavi v obdobju, ko lahko govorimo o vzpostavitvi razmerja med knjižnimi in neknjižnimi jezikovnimi različki.

Na opazovanju mehanizmov procesa standardizacije pa temeljijo tudi modeli jezikovnozvrstnega razvoja iz šestdesetih in sedemdesetih let (prim. II 1.1.3), po katerih standardni jezik zaradi svoje centripetalne sile postane osnovni obrazec za nadaljnji (enosmerni) razvoj danega organskega govora (Brozović 1970: 31), vsi drugi jezikovni različki danega diasistema pa se postopoma zlivajo z njim.

Razvoj jezikovnih zvrsti do konca 20. st. ni potrdil univerzalne veljavnosti takih razvojnih modelov. Glavna ugotovitev, ki jo je mogoče izluščiti iz sodobnih obravnava medzvrstnih razmerij v posameznih jezikih oz. njihovih podsestavah, je, da ni preprostega modela, po katerem bi bilo mogoče napovedati jezikovni razvoj posameznih socialnih zvrsti za poljubni jezik oz. da so taka predvidevanja mogoča le po natančnih empiričnih raziskavah jezikovnozvrstnih razmer v vsakem jeziku posebej. Za teze o zlitju narečij s knjižnim jezikom (Dejna 1996: 10), o zamenjavi zemljepisne jezikovne členjenosti s socialno (Sgall idr. 1992: 19; Bosák 1995: 25) oz. funkcijskozvrstno (Sgall 1992: 224; Dubisz – Karaš – Kolis 1995: 66, 142) ali o izginotju narečij z izgubo tradicionalne ruralne kulture (Carver 1989: 9)⁴³ se je v zadnjih desetletjih izkazalo vsaj, da ne držijo v vseh primerih. Raziskave na skorajda vseh jezikovnih področjih izpričujejo asimetrični razvoj narečij (Zagórski 1998: 27; Niebaum – Macha 1999: 146; Labov 2001: 8), pri katerem poleg jezikovnih različkov z izrazito težnjo po medsebojni izravnavi (*dialect levelling* – Trudgill 2000: 155; Ripka 1999: 104; Vidoeski 1998: 28) in strnjevanju ali približevanju standardnim oblikam jezika obstajajo različki z višjo/visoko prestižnostjo (Topolińska 1992: 250; Kurek 1995: 70; Davidová idr. 1997: 8; Mazur 1998: 149; Krivicki 1998: 88–89; Trudgill 2000: 197), ki ne samo da ohranjajo svojo jezikovno strukturo, ampak jih govorci celo zavestno gojijo in kultivirajo, se pravi uporabljajo v vedno širšem funkcijskem obsegu (Reichan 1999: 266; Grassi 1987: 684). Pri tem gotovo izstopajo norveške jezikovne razmere (Jahr 1997: 365–367), v katerih so oblike razvijajočega

⁴² Prva omemba v slovarju M. Richeya: *Idioticon Hambvrgense oder Wörter-Buch* [...], Hamburg, 1755 [1743] (Niebaum – Macha 1999: 49).

⁴³ Carver (1989: 9) sam dvomi o resničnosti take trditve: »Tak razkroj pa bi bilo treba šele videti.«

se govorjenega standarda izrazito neprestični jezikovni različki,⁴⁴ narečje pa se uporablja v vseh govorjenih funkcijskih zvrsteh, celo v političnih stikih na meddržavni ravni.

Za ponazorilo zgornje trditve si oglejmo jezikovnozvrstne razmere na območju nekdanje Zvezne republike Nemčije, kjer so v zadnji četrtini 20. st. poleg empiričnih jezikoslovnih raziskav potekale tudi jezikovne javnomnenjske ankete (Niebaum – Macha 1999: 143, 151), s katerimi so dobili podatke o narečni kompetenci in rabi narečja (na podlagi samoocenjevanja) v vsakdanjem sporazumevanju. Raziskave ugotavljajo sorazmerno stabilnost razmerij med rabo knjižnega jezika in narečij (Niebaum – Macha 1999: 144, 162), deloma se je spremenila le socialna struktura narečnih govorcev, saj se je v osemdesetih letih povečalo število narečno govorečih izobražencev (Niebaum – Macha 1999: 151). Na območjih z daljšim (stoletnim) izročilom dialektoloških raziskav so opazili le neznatne spremembe narečnih fonoloških sestavov (za švabsko narečje prim. Ruoff 1982: 133–134). Stopnja ohranjanja narečnih jezikovnih različkov pa je močno odvisna od poteka standardizacije, od zgodovinskega razvoja diasistema: na območju severnih nemških narečjih, ki so podlaga standardnemu jezikovnemu različku, je narečno govoreča približno polovica prebivalstva, na območju južnih narečij, kjer lahko govorimo o diglosiji podobnim medzvrstnim razmerjem, pa narečje dejavno uporabljata dve tretjini prebivalstva (Niebaum – Macha 1999: 132–134, 146). Preverjanje učinka tistih dejavnikov, ki naj bi po splošnem prepričanju najbolj neposredno vplivali na enosmerni razvoj k standardnemu jezikovnemu različku, ni prineslo pričakovanih izsledkov, saj empirične raziskave niso mogle potrditi dejanskega vpliva občil ali vsakodnevnih migracij na jezikovne spremembe (Niebaum – Macha 1999: 156).

Kljub temu da danes jezikoslovci dokaj enotno zavračajo tezo o izumiranju narečij kot zemljepisno omejenih jezikovnih različkov (Ripka 1995: 51; Habovštiak 1995: 53), pa se jezikoslovni pogledi na njihovo usodo še vedno zelo razlikujejo:

(a) Prva različica jezikovnega razvoja sicer ne predvideva izginotja narečij v bližnji prihodnosti, vendar naj bi bila njihova raba kljub temu vedno bolj omejena: najprej na vsakdanji govor v vaškem okolju, postopoma pa naj bi se njihova funkcijska vrednost omejila na jezik folklore in drugih lokalnih kulturnih dejavnosti (Sgall idr. 1992: 290, Reichan 1999: 277), na »svečani kod«⁴⁵ za posebne priložnosti, torej še vedno na mrtev idiom.

⁴⁴ Izraz *knot*, ki se uporablja za poimenovanje teh jezikovnih različkov, pomeni 'afektiran, nenaraven jezik' oz. uporabo knjižnih ali urbanih oblik namesto ruralnih.

⁴⁵ Reichan (1999: 266) ta izraz uporablja za rabo góralščine na prireditvah lokalnega pomena v sedanjih jezikovnozvrstnih razmerah.

(b) Druga različica predpostavlja strnjevanje sedanjih narečnih območij v večje ozemeljske enote, t. i. regionalna narečja (Niebaum – Macha 1999: 125), katerih razvoj naj bi sicer ne potekal vedno v smeri prestižne norme (Grassi 1987: 680), vendar bi temeljil na izgubi prvin, ki se najbolj razlikujejo od knjižnih (Reichan 1999: 277).

(c) Tretja različica se je oblikovala na podlagi izsledkov najnovejših raziskav govorov na urbanih področjih v Angliji (Trudgill 2000: 155) in severni Ameriki (Labov 1994: 23, 2001: XII). Stopnjujoča se narečna členitev mestnih govorov je privedla do napovedi nove dialektizacije, kar je sicer potrditev teorije o jezikovnozvrstnem razvoju, ki je v evropski dialektologiji prisotna že vsaj od sedemdesetih let dalje.⁴⁶

Dialektologi navadno trdijo, da krajevna narečja izginjajo in da bo novo obdobje jezikovne konvergence zamenjalo dosedanje obdobje divergence. Toda raziskave z urbanih področij dokazujejo nasprotno. Od leta 1972 tako moje raziskave kot raziskave drugih raziskovalcev pričajo o nepretrganih glasovnih spremembah v govorih večjih mest z angleško govorečim prebivalstvom. V vsaki večji jezikovni skupnosti, ki smo jo proučevali v Združenih državah, Kanadi in Avstraliji, smo lahko opazovali živahno spreminjanje krajevnega govora [...] Inovativna vloga mest ni nekaj novega: upravičeno lahko sklepamo, da so bila mesta vedno žarišča jezikovnih inovacij in da večina ruralnih narečij predstavlja ostanke razvoja, ki se je začel v mestih in se postopoma širil v vedno manjše jezikovne skupnosti, dokler ni dosegel podeželja. (Labov 1994: 22–23)

Na samo metodologijo narečnih raziskav in način vrednotenja zbranega narečnega gradiva je najbolj očitno vplivala prav iluzija o enosmernosti jezikovnega razvoja, o premočrtnem približevanju narečja knjižnemu jeziku. Ta je lahko privedla celo do tako spornih raziskovalnih izhodišč, kakor je teza poljske dialektologinje Haline Kurek (1996: 172), po kateri naj bi pri raziskavi oblikoslovja podatki, pridobljeni v neformalnih položajih, izkazovali stopnjo ohranjenosti narečja, tisti iz formalnih položajev pa smer evolucije narečnega oblikoslovnega sestava.

Zato je bilo zelo malo pozornosti namenjeno morebitnim drugosmernim vplivom. Načrtnih raziskav vpliva narečij na knjižni jezik v slovanski dialektologiji pravzaprav ne poznamo,⁴⁷ saj so te postale sestavni del novih dialektoloških raziskovalnih programov šele v zadnjem času (Zagórski 1998: 29). Že omembe o vplivu središč z močno ohranjeno narečno

⁴⁶ Že Goebel (1976: 513) govori o konstanti produkta diatopične in diastratične diferenciacije. [Sistemske je izraze diatopičen, diastratičen in diafazičen za zemljepisno, socialno in funkcijskozvrstno jezikovno variantnost začel leta 1957 uporabljati Eugenio Coseriu, pri čemer je prva dva izraza prevzel od L. Flydalā, prim. Coseriu 1992: 280, 292; v slovensko jezikoslovje jih je uvedla graška jezikoslovna šola.] Podobno tudi Štolc (1994: 20) predvideva zaporedno vrsteče se menjavanje zemljepisne in funkcijskozvrstne diferenciacije.

⁴⁷ Po Labovu (2001: XV, op. 1) je osredotočenje na spremembe »od zgoraj«, torej na tiste, ki potekajo pod vplivom standardnega jezika, značilnost za evropsko jezikoslovje sploh, tako da empirični podatki za jezikovne spremembe »od spodaj« obstajajo samo za jezike v Južni Ameriki, Veliki Britaniji, Novi Zelandiji, v Egiptu, na Japonskem in v Koreji.

podlago na knjižni jezik so redke (Dunaj – Przybilska – Sikora 1999: 229), pa tudi mnenja o obsegu vpliva na knjižni jezik niso enotna. Seznami prvin, ki so podvržene spremembam, se med seboj zelo razlikujejo: nekateri so omejeni le na posamezne fonetične in parajezikovne prvine ter na odločanje pri izbiri t. i. prostih različic (Chloupek 1971: 13); drugi pa obsegajo cele jezikovne ravnine, npr. skladnjo in besedišče (Orožen 1986: 112) ali skladnjo in fonetiko (Bosák 1995a: 27). Dokajšnja enotnost je dosežena le glede načina samega vpliva, saj danes skorajda nihče več ne govori o neposrednem vplivu narečja na knjižni jezik (niti takega razvoja ne predpostavlja za pretekla jezikovnorazvojna obdobja, prim. Ripka 1995: 49), ampak o postopnem prehajanju jezikovnih prvin skozi plasti vmesnih zvrstnih različkov.

2.1.1 Slovenske razmere. Teza o ozumiranju narečij je na razvoj slovenskih dialektoloških raziskav najbolj neposredno vplivala v petdesetih letih 20. st.⁴⁸ Na začetku tega desetletja jo je postavil Fran Ramovš:

[Z]a slovenščino je res, da zaradi majhne nepismenosti, saj je je komaj še 3 %, in zaradi močno razširjenega časopisnega, društvenega in družabnega tiska, zaradi družbenih obvestil in obveščanja, že nastopa doba izgubljanja dialektov. Od prvotne jezikovne enote, ki je razpadla na dialekte, se je proces zgodovinskega razvoja obrnil in ustvarja novo enoto iz dialektov in knjižnega jezika; pri tem procesu je prav kulturni dialekt glavno in osnovno sredstvo. (Ramovš 1951a: 8)

Na podlagi te sodbe in lastnih raziskav jezikovnega razvoja slovenščine od 1. svetovne vojne naprej je Rudolf Kolarič (1954: 186–187), po Ramovševi smrti začasni vodja Inštituta za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, pozneje namestnik upravnika in načelnik filološko-lingvistične sekcije, predvidel, da bo do strnitve narečij v enoten jezikovni (nestandardni?) različek prišlo že v sedemdesetih letih 20. st.:

Slovenska narečja pa tako naglo izginjajo oziroma se stapljajo v koiné, da po 20 letih ne bomo imeli več kaj zapisati in bomo pred zgodovino sami krivi, če ne bomo potomcem in znanstvenemu svetu ohranili podobo naših številnih narečij in govorov, ki so v marsičem svetovna zanimivost. Vsak važnejši govor je treba ob obsežnem gradivu točno zapisati [...]. Šele ko bomo imeli vse govore zapisane in točno obdelane, bo ob medsebojni primerjavi mogoče rešiti nekatera vprašanja v zgodovini našega jezika, za katera obstajajo sedaj samo razne hipoteze. (Arhiv 22-284/52)

Zaradi te usmerjenosti v popisovanje so bila petdeseta leta sicer obdobje najbolj intenzivnega terenskega dela v povojnem času (Benedik – Kenda-Jež 1999: 13–14), vendar je bil okvir raziskav, ki naj bi jih zaradi časovne stiske s fonetike in oblikoslovja razširili še na skladnjo, besedje in pomenoslovje, tako široko zasnovan, da je večina takrat zbranega gradiva ostala neobdelana (Kenda-Jež 2000: 201). Če izvzamemo gradivo za SLA, ki je bilo zbrano še po Ramovševih načelih iz štiridesetih let, sta bila glavna dosežka tega obdobja poročilo o

⁴⁸ K. popisovanju, »dokler je še čas«, je prvi pozival L. Tesnière (1925: 13).

terenskih raziskavah Inštituta za slovenski jezik v okolici Pivke (Govori na Pivki 1959) in Riglerjeva disertacija o južnonotranskih govorih (1960), ki je začela nastajati prav na podlagi gradiva z inštitutskih dialektoloških odprav v letih 1955–1956 (Arhiv 22-318/55, 22-311/56).

2.2 Čisto narečje. Čisto narečje se kot metodološka kategorija opira tako na ljudskojezikoslovno predstavo o zlatem veku jezikovnega razvoja (Labov 2001: 514)⁴⁹ kot na (iz nje izhajajočo) jezikoslovno predstavo o homogenem prajeziku (protojeziku oz. protodiasistemu, prim. Goebel 1976: 495, 511–512) – obe jezikovni razvoj enačita z njegovim razkrojem (Labov 2001: 10). Predmet narečnih raziskav je s tega stališča jezikovnozvrstno in jezikovnorazvojno čist idiom v svoji najbolj arhaični podobi.

2.2.1 Jezikovnozvrstno čist jezikovni različek. Klasična dialektologija si je gradivo za raziskovanje »čistega« narečja zagotovila z izbiro (idealnega) govorca (prim. 2.3), pri katerem je pričakovala najmanjšo možno stopnjo jezikovne variabilnosti.⁵⁰ Sama razčlemba gradiva je temeljila na vnaprejšnji predpostavki o enozvrstnosti govora takšnih govorcev. Morebitne dvojnice, ki jih je izkazovalo gradivo, so bile navadno obravnavane kot »proste« različice, delo s (socialno razčlenjeno) skupino informantov pa je omogočilo še pripombe o njihovi pogostnosti v posameznih družbenih (najpogosteje starostnih) skupinah govorcev.

Najstarejša omemba posameznih drugozvrstnih prvin v slovenskem narečnem gradivu je po vsej verjetnosti ravno iz Baudouin de Courtenayjeve razprave o cerkljanskem narečju (1885: 10), in sicer gre za pripombo o nenarečnih prvinah v terenskih zapisih slovenskih ljudskih pesmi s tega področja. Baudouin je te prvine v zapisu narečnega gradiva označil tudi grafično (z razprtim tiskom). Grafično označevanje drugozvrstnih prvin (npr. Abram 1988, Zemljak 2001: 31) je do danes ostalo glavni način⁵¹ njihove obravnave, njihova dejanska zvrstna in sistemska vrednost v diasistemu pa običajno ni podrobneje določana oz. je zajeta z določilom *prvina iz knjižnega jezika oz. prvina, ki je nastala pod vplivom knjižnega jezika*.

Iz metodoloških razlogov se je s poskusi natančne opredelitve čistega jezikovnega različka v njegovem funkcijskem smislu (*pure vernacular* – Labov 1972b: 223, prim. II 1.1.2), tj. takega, ki ga govorec uporablja v neformalnem govornem položaju pri vsakdanjem sporazumevanju brez jezikovnega samonadziranja, ukvarjala urbana

⁴⁹ »Nekoč v preteklosti je bil jezik popoln.«

⁵⁰ To je še danes eden izmed glavnih metodoloških postopkov v slovenski dialektologiji, prim. npr. Jakop (2001a: 14): »Iskala sem govorce, ki so bili rojeni na Ložnici in ki so vse življenje živeli in še živijo v vasi, saj ti govorijo še kolikor toliko čisto narečje«

⁵¹ Podrobnejše zvrstnostno opredeljevanje kot del komentarja k narečnim besedilom je bilo uporabljeno le v razčlembi govorov Zadrecke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami (Weiss 1990: 222–244).

dialektologija, ki ima jezikovnozvrstno razslojenost za inherentno lastnost človekovega govora:

Vsi jeziki so funkcijsko- in socialnozvrstno razslojeni, ker so vse človeške skupnosti do določene mere funkcijsko razslojene in heterogene. [...] Prvine razslojenosti bomo torej zasledili tudi v najbolj konservativnih ruralnih narečjih. (Trudgill 2000: 27)

Ob vzporejanju prvin, ki se spreminjajo glede na stopnjo formalnosti govornega položaja, je za opazovanje njihove zunaj- ali znotrajjezikovne pogojenosti⁵² uvedla pojem jezikovne spremenljivke. Jezikovna spremenljivka je (strukturna) jezikovna enota z dvema ali več različicami, ki kovariirajo z drugimi družbenimi in/ali jezikovnimi spremenljivkami. Obravnavana je kot socialno različen, jezikovno pa enakovreden način za izražanje istega in lahko nastopa na vseh ravneh jezikovne razčlemba (Chambers – Trudgill 1994: 60).⁵³ »[U]resničitev fonema kot spremenljivke ni nič bolj (ali manj) abstraktna od uresničitve fonema kot dveh ali več predvidljivih alofonov« (Chambers – Trudgill 1994: 147). V slovanski dialektologiji njegova raba ni splošno razširjena, na Poljskem ga je npr. uvedla krakovska dialektološka šola (Kurek 1990).

2.2.2 Jezikovnorazvojno čist jezikovni različek. Z zgodovinskorazvojnega vidika tudi mešana, prehodna narečja in govori na območjih novejših poselitev niso narečja in ne morejo biti predmet (klasičnih) dialektoloških raziskav. Po načelih OLA (1978: 38–39) so npr. novejše migracije tiste, ki so na območju posameznih jezikov potekale po obdobju osnovne dialektizacije.

V slovenskem jezikovnem prostoru je iz narečnih raziskav izločeno (Smole 1997: 282) območje nekdanje nemške poselitve na Kočevskem (Ramovš 1931), na katerem je do nove poselitve s slovenskim prebivalstvom prišlo šele po drugi svetovni vojni.⁵⁴

Do skrajnih vidikov je načelo jezikovnorazvojne čistosti razvil poljski dialektolog Karol Dejna, ki izhaja iz trditve, da »bistvo narečja temelji na samorodno se razvijajočih sistemskih narečjetvornih lastnostih, ne pa na privzemanju lastnosti tujega jezika« (Dejna 1998: 18). Narečje je jezikovna zvrst, ki se od knjižnega jezika loči po sestavu nekaterih slovničnih strukturnih inovacij, ki so obvezne v dani, zemljepisno omejeni vaški skupnosti, je torej »zemljepisno-slovnični različek« danega jezika, vsi drugi jezikovni različki danega

⁵² »Proste jezikovne različice ne obstajajo« (Chambers – Trudgill 1994: 147).

⁵³ V jezikovni razčlembi jezikovne spremenljivke navadno stojijo v okroglih oklepajih (Chambers – Trudgill 1994: 62).

jezika pa se med seboj ločijo le po sestavih posebnega, samo njim lastnega besedja. Leksikalna diferenciacija zato ne sodi med narečjetvorne lastnosti, raziskave besedja pa so popolnoma izločene iz dialektoloških raziskav in v celoti postanejo predmet etnografsko-kulturnih znanosti (Dejna 1998: 14–16).

2.3 Idealni govorec. Izbira »idealnega govorca« sodi med klasične metodološke postopke pretežno lingvističnogeografsko usmerjene dialektologije. Konec 19. st. je Jules Gilliéron pri načrtovanju dela za francoski lingvistični atlas⁵⁵ posredno pisno anketiranje, značilno za nemške začetke lingvistične geografije, nadomestil z načrtnimi neposrednimi terenskimi raziskavami (Chambers – Trudgill 1994: 18–20). Te so se po načinu dela bistveno razlikovale od dotedanjih dialektoloških raziskav ustroja posameznih narečij, ki so bile po eni strani še močno navezane na etnografsko obarvano »nabiranje ljudskega blaga«,⁵⁶ po drugi pa usmerjene na jezik kot izrazilo celotne obravnavane skupnosti, zaradi česar so nekatere, npr. Schmellerjeva slovnica bavarskega narečja iz leta 1821⁵⁷ (Knoop 1982: 15, Niebaum – Macha 1999: 53) ali Gauchatov opis govora švicarske vasice Charmey iz leta 1905⁵⁸ (Labov 1994: 19), bolj kot poznejša jezikovnogeografska dela upoštevale tudi navpično (družbeno) razslojenost jezika oz. njegovo heterogenost sploh. Zaradi enotnega slušnega vtisa je namreč Gilliéron za celotno ozemlje predvidel enega samega »eksploratorja«, izbranega zaradi izjemnih sposobnosti za slušno dojetanje in posebej usposobljenega za zapisovanje glasovja z natančno fonetično transkripcijo. Edmond Edmont, zbiralec gradiva za ALF, ki po izobrazbi niti ni bil jezikoslovec, je v štirih letih v 639 krajih izpolnil kar 700 anket (Chambers – Trudgill 1994: 20). Hitrost in načrtnost sta bili glavni prednosti takega načina zbiranja gradiva, ki je na prelomu 19. in 20. st. bistveno pripomogel k dokončnemu oblikovanju dialektologije v samostojno jezikovno vedo. Kolikšna je bila razlika med učinkovitostjo terenskega dela v drugi polovici 19. st. in zmožnostmi dialektologije začetnih desetletij preteklega stoletja, je nazorno popisal Jan Baudouin de Courtenay (1929: 378):

⁵⁴ Toporišič (2000: 23, 24) te govore opredeljuje kot osmo, »mešan[o] in pretežno mlad[o] kočevsko [narečno skupino]«.

⁵⁵ J. Gilliéron, *Atlas linguistique de la France*, Paris: Champion, 1902–1910 [= ALF].

⁵⁶ Prim. poziv Baudouina de Courtenayja (1872: 1) k zbiranju slovenskega narečnega gradiva v Slovenskem narodu: »Da bi dobil konkretni temelj za svoje teoretične sklepe o lastnostih slovenskih dijalektov, moram si pridobiti material ali tvarino, ki obstoji v pravljicah, pesmih, zastavicah, prigovorih in drugih plodovih ljudstvene stvarjavne (tvorivne) moči.« Tudi začetnik slovanske lingvistične geografije K. P. Mihalčuk, ki je že leta 1871 objavil prvo karto ukrajinskih narečij (v delu *Narečija, podnarečija i govory južnoj Rosii v svjazi s narečijami Galičiny, Trudy etnografičesko-statističeskoj ekspedicii v Zapadno-russkij kraj ...*, Sanktpeterburg⁵⁷, 1872) je svoj kartografski prikaz oprl tako na jezikovne kot na etnografske podatke (Vendina 1994: 58).

⁵⁷ J. A. Schmeller, *Die Mundarten Bayerns grammatisch dargestellt* [...], München, 1821.

⁵⁸ L. Gauchat, *L'unité phonétique dans le patios d'une commune*, v: *Aus Romanischen Sprachen und Literaturen: Festschrift Heinrich Morf*, Halle, 1905, str. 175–232.

Kot zbiralec gradiva pa nisem hotel biti samo dialektolog ali sploh jezikoslovec, ampak tudi raziskovalec ljudske ustvarjalnosti, folklorist, etnograf itd. Zapisoval sem cele pesmi, bajke, legende, cele pripovedi, pregovore itn., torej sem se lotil naloge cele znanstvene odprave, sestavljene iz različnih strokovnjakov. [...] Tako sem zapravil veliko časa, nakopičil cele gore zvezkov, listkov in papirčkov, ki ne bi bili težko uporabni samo za druge, ampak bi jih tudi sam ne zmoget uporabit, četudi bi imel nekaj desetletij popolnoma prostega časa.

Povsem drugače so to delali in še delajo pravi dialektologi, kot so Belić, Nitsch in številni drugi. Čeprav porabijo neprimerno manj časa kot jaz, nam kot sadove svojih raziskav ponujajo sinteze in posplošitve, ki po svoji vrednosti večkrat presegajo moje ponesrečene poskuse.

Za tolikšno učinkovitost je bil poleg premišljene zasnove vprašalnice, ki je natančno predvidela zajetje dokaj ozko omejenega diferencialnega jezikovnega korpusa, nujen tudi tak izbor izpraševancev, ki naj bi že vnaprej zagotavljal zanesljivost in primerljivost izsledkov. Čeprav danes ni več mogoče ugotoviti, ali je izredna socialna homogenost Edmontovih informantov⁵⁹ (zelo nizek delež žensk in nekmečkega prebivalstva) posledica načrtnega hotenja ali ne (Chambers – Trudgill 1994: 20), ostaja dejstvo, da so temu vzorcu bolj ali manj sledila tudi poznejša jezikovnogeografska dela.

Izoblikoval se je prototip informanta »tradicionalne« dialektologije, »idealnega« govorca »čistega« narečja, ki je postal (navadno brez pridržkov sprejeta) metodološka stalnica tudi v tistih narečnih raziskavah, ki niso bile (zgolj) jezikovnogeografske. Vendar tudi stereotipne predstave o idealnem govorcju niso bile tako enotne, kakor bi bilo mogoče sklepati na podlagi nekaterih posplošitev v novejši dialektološki literaturi, in so tesno povezane tako z dejanskimi medzvrstnimi razmerji v posameznih jezikovnih skupnostih kot z načinom njihove obravnave v jezikoslovju.

V anglosaški dialektološki in sociolingvistični literaturi se je npr. ob kritiki tradicionalnih dialektoloških metod za značilnega narečnega informanta vseh glavnih jezikovnogeografskih del v evropski in ameriški dialektologiji uveljavilo poimenovanje NORM (= Nonmobile Older Rural Male):

»Ne glede na to, kako različne so kulture, kako neprimerljive so družbene in ekonomske razmere in kako se spreminja topografija, večino informantov v vseh primerih [poud. K. K.-J.] tvorijo stalno doma živeči starejši kmečki moški. (Chambers – Trudgill 1994: 33, prim. tudi Trudgill 2000: 26)

⁵⁹ Izraza *informant* in *informator* sta uporabljena v pomenu, ki ga je v slovenskem prostoru uveljavila graška dialektološka šola – prim. Prunč (1980: 38): »*Informanti* so tiste osebe, od katerih smo v pogovorih dobili neposredne podatke, njihova jezikovna kompetenca in performanca torej predstavljata pravi predmet raziskave; *informatorji* pa so tisti, ki so nam pomagali zbirati podatke iz svojega ožjega ali širšega življenjskega kroga, torej osebe, katerih jezikovno, če že ne jezikoslovno reflektirana metakompetenca nam je bila v pomoč pri pridobivanju podatkov.« Izraz *informator* je uporabljan tudi kot nadpomenka, kadar je bila narava dialektološkega dela takšna, da obeh vlog med seboj ni mogoče ločiti.

Če to opredelitev primerjamo s podobo idealnega informanta iz edine slovenske razprave, ki je bila v zadnjih letih posvečena metodološkimi vprašanjem sodobne dialektologije (Unuk 1997/98: 311), poleg natančnejše določitve starosti (»nad 65 let«) in ohlapnejših določil glede stalnosti bivanja in socialnega položaja informantov (»relativna teritorialna, socialna in jezikovna izoliranost (stalnost bivanja), relativno enotna socialna struktura (pretežno poljedelska dejavnost)«) zbuja pozornost predvsem odsotnost opredelitve po spolu, ki pa je na drugem mestu v prispevku (310) zelo jasna:

V dialektologiji je znano [poud. K. K.-J.], da več jezikovnih sredstev tradicionalnega narečja uporablja zlasti starejša generacija ženskega spola, ki še živi na podeželju.

V obeh primerih, ki nakazujeta temeljno razliko pri izbiri informantov glede na stopnjo prestižnosti zemljepisnih jezikovnih različkov, je omejeni, družbeno pogojeni vzorec jezikovnega vedenja obravnavan kot samoumevna konstanta. Novejše raziskave dejanske veljavnosti drugih klasičnih parametrov za določanje narečnih govorcev prav tako izpričujejo njihovo močno odvisnost od vsakokratnih jezikovnih razmer. Nemški dialektologi so npr. ugotovili, da se statistična razmerja med narečno kompetenco ter stopnjo izobrazbe, starostjo informantov in velikostjo (rojstnega) kraja na ozemljih obeh nekdanjih nemških držav med seboj zelo razlikujejo (Niebaum – Macha 1999: 147). Poznavanje načrtovane in dejanske izbire govorcev v dialektoloških raziskavah posameznih jezikov je zato pomembno tako za ovrednotenje že zbranega gradiva kot za zasnovo nadaljnjih raziskav.

2.3.1. Slovenske razmere. Prvo navodilo za natančno popisovanje podatkov o narečnih govoricah izvira že iz časa dialektoloških raziskav Baudouina de Courtenayja na Slovenskem.⁶⁰ Pripombe o informantih in njihovi zanesljivosti je mogoče zaslediti npr. pri Oblaku (1894: 426) in Tominšku (1903: 7 in op.). Lucien Tesnière, ki se je na začetku dvajsetih let 20. stoletja odločil, da bo francosko jezikovnogeografsko metodo preizkusil na slovanskem gradivu (1925a: X; 1925b: 9), pa je prvi natančno predstavil izbor informatorjev kot enega izmed svojih temeljnih metodoloških postopkov.

Njegova vprašalnica (225 splošnih vprašanj je bilo posvečenih glasoslovju, oblikoslovju in skladnji, 200 pa kategoriji dvojine) je bila sestavljena iz vzorčnih stavkov

⁶⁰ »V nekaterem oziru je tudi važno znati, kdo je povedal posamezno pravljico i. t. p., torej se mora zapisati imé, priimek, starost, spol, in opravilo slehernega pripovedovavca, ter se mora naznaniti kraj, odkod je on doma« (Baudouin de Courtenay 1872a: 2).

(Tesnière 1925b: 11–12), kar je še vedno posebnost v slovenski dialektologiji.⁶¹ Taka zasnova je narekovala poseben postopek dela (prevajanje knjižne sintagme v narečno), ki je precej omejil krog primernih izpraševancev (1925b: 10). Terensko delo po tej vprašalnici je bilo opravljeno v letih 1921–1922, in sicer za približno 40 % krajev (104 raziskovalne točke), ki so bili predvideni za kartografiranje.

Kljub drugačnim načelnim teoretičnim izhodiščem glede izbire po spolu in starosti (1925b: 14) je Tesnière ob upoštevanju slovenskih jezikovnih in političnih razmer za jedro svoje ciljne skupine izbral mlajše (v povprečju so bili stari 33 let) izobražence kmečkega porekla. Tako je po eni strani pridobil posredne podatke za kraje, ki so ležali zunaj meja takratne Jugoslavije, po drugi pa izkoristil bidialektalnost teh slovenskih govorcev,⁶² ki je tudi pozneje močno vplivala na način dialektološkega dela pri nas.

Vprašljivost izbire ustreznih izpraševancev je bila pozneje kot metodološko vprašanje v osrednjem slovenskem prostoru zastavljena samo še v začetnem obdobju zbiranja gradiva za Slovenski lingvistični atlas, v petdesetih in šestdesetih letih 20. stoletja. V Ramovšem načrtu za atlas iz leta 1934, ki je v skladu s sočasnimi evropskimi jezikovnogeografskimi načrti natančno popisoval usposobljenost zbiratelja narečnega gradiva,⁶³ ni nobenih navodil za izbiro informantov. Šele v uvodu v prvi tipkopijski izvod Vprašalnice za SLA (Ramovš 1946a: 1–2), ki je bil namenjen za delo na terenu, naletimo na pripombo o izbiri informantov v mestnem okolju, pa še tu so opredelitve zelo nedoločne:

V mestih samih je pa treba poiskati take osebe, o katerih se more ugotoviti, da so čim manj izpostavljeni vplivu splošnega mestnega vplivanega govora, da so v ti sredini obdržali svojo domačo govorico kolikor toliko pristno, neprisiljeno (za Ljubljano n.pr. primerne osebe v Trnovem in v Vodmatu, dalje kak preprost star Ljubljančan in podobno).

Pravo preverjanje in določanje metodoloških postopkov se je tako začelo šele z delom na terenu, ki ga je na Inštitutu za slovenski jezik pri SAZU od leta 1946 do 1958 skorajda v celoti opravljal »glavni eksplorator« Tine Logar. V povojnih razmerah, brez pravih stikov z

⁶¹ Na vzorčnih stavkih temelji glasoslovni del graške vprašalnice (LISVK 1980: 45, 329–332), medtem ko naj bi stavčne strukture v skladenjskem delu vprašalnice OLA služile le prepoznavi modela, ki naj bi ga (OLA 1966: 26–27) zabeležili iz informantove »žive govorice«.

⁶² »[D]ejansko so dvojezični, saj poleg jezika, ki so se ga naučili v šoli, gimnaziji in na univerzi, govorijo tudi svoje rodno narečje, katerega znanje so ves čas obnavljali. Te osebe, ki temeljito poznajo vse posebnosti, po katerih se njihovo narečje loči od knjižnega jezika, saj so jih morale odpraviti med šolanjem, so se izkazale kot najboljše med vsemi informatorji« (Tesnière 1925b: 14).

⁶³ »Nabiralec mora biti vedno[,] t.j. na vseh krajih ena in ista oseba; ta oseba, ki dojema z istim ušesom slovenske glasove, jih bo na isti transkripcijski način beležila. Biti pa mora dobro podkovan v fonetičnem zapisovanju in imeti mora dobro izvežbano uho.« (Ramovš 1934, nav. po Benedik 1999: 12)

drugimi, zlasti zahodnimi dialektološkimi središči z razvito jezikovno geografijo, se raziskave niso mogle opreti na izkušnje pri sorodnih projektih, zato so se razvijale dokaj samoniklo.⁶⁴

Ko je leta 1954 Rudolf Kolarič o slovenskih narečnih raziskavah poročal v *Orbisu*, reviji Mednarodnega središča za splošno dialektologijo pri Katoliški univerzi v Louvainu, je v zvezi s tem omenil tudi velike težave pri izbiri ustreznih informantov (Kolarič 1954: 185–186). Njegove ugotovitve, ki so oprte tudi na ustna in pisna poročila Tineta Logarja, že nakazujejo glavni posebnosti takratnega dela z informanti v slovenskem narečnem prostoru: (1) izbiro dveh starostnih skupin govorcev – starejše generacije in generacije otrok do 14 leta starosti, (2) vključitev izobražencev⁶⁵ v osnovno skupino izpraševancev. Zaradi morebitnih razlik v jezikovnih različkih naj bi po Kolaričevem mnenju v vsaki raziskovalni točki opravili anketo vsaj s tremi informanti (moškim, žensko in do 14 let starim otrokom), pri čemer naj bi dva uporabljali samo za kontrolna vprašanja, vendar zbrano gradivo ne izkazuje kakšne dosledne izpeljave tega načela.⁶⁶

Na drugačnost slovenskih raziskovalnih postopkov je do neke mere gotovo vplivala začasnost mreže krajev za SLA. Ker za natančnejša predvidevanja narečne diferenciacije še ni bilo dovolj podatkov,⁶⁷ raziskave niso bile točkovne, ampak ploskovne, in so vedno zajele tudi bolj ali manj široko zaledje raziskovalne točke in sorazmerno širok krog informantov, pri katerih so skušali izbrati čim bolj reprezentativen vzorec. Izpolnjevanje vprašalnice v skupini, pa naj bo to družina (Logar 1956: 35), skupina najstniških vrstnikov ali gostilniško omizje,⁶⁸

⁶⁴ Po večletnih prošnjah za študijske obiske v švicarskih, francoskih, nemških, italijanskih ali poljskih jezikovno-geografskih delavnicah (prim. Arhiv 22-171/53, 22-236/57) so R. Kolariču konec leta 1957 sicer odobrili študijsko potovanje v Švico, vendar to ni imelo kakšnega bistvenega vpliva na nadaljnje delo. Prim. Kolaričevo poročilo (Arhiv 26-11/58): »Dr. P. Scheuermeier [glavni zbiralec gradiva za *Jaberg-Judov AIS – Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz 1–8*, Zofingen, 1928–1940, op. K. K.-J.] mi je na drobno razložil ves svoj način terenskega dela, ki je nepretgoma trajalo dobrih šest let. Delal je približno tako kot mi, le da je večino etnografsko važnih predmetov fotografiral. Prav tako je fotografiral vse svoje informatorje.« Po zapisih za SLA je mogoče ugotoviti, da so temu zgledu vsaj leta 1958 sledili tudi pri nas, vendar pa, kolikor mi je znano, fotografije niso ohranjene.

⁶⁵ »Treba je spremeniti tudi splošno razširjeno mnenje, da so izobraženci slabi narečni informatorji« (Kolarič 1954: 186).

⁶⁶ Ker je Kolarič lastno gradivo za SLA (točke 362, 370, 372, 374, 376, 377, 382) oddal na listkih brez spremnih pojasnil, danes ni več mogoče preveriti, v kolikšni meri se je teh načel držal sam.

⁶⁷ »Kjerkoli se more po tem znanju slutiti, da more nastopiti kaka dialektična posebnost, novost, varianta z ozirom na soseščino, tamkaj se je določila točka za raziskovanje. Ob raziskovanju samem bo eksplorator moral marsikje to točko izpremeniti, če se mu bo pokazalo, da je določena krajevna točka vplivana po govoru naseljencev mlajše dobe (tako v mestih in industrijskih središčih) in si bo moral poiskati v bližini kraj, ki bo vestnejši reprezentant lokalne govornice.« (Ramovš 1946a: 1)

⁶⁸ T. Logar, Žigon (SLA 303 – 1954): »Del vprašalnice (navadne besede!) sem izprašal od otrok iz Žigona in sv. Lenarta.« – I. Grafenauer, Brdo (SLA 1 – 1958): »In sicer poslušaje razne ljudi na vasi in v gostilni pri Janšicu.« – T. Logar, Rut (SLA 158 – 1961): »Ta del zapisan v gostilni ob poslušanju stare domačinke.« V poznejših zapisih je bilo lahko informantov v posameznem kraju sicer več, vendar je vsak odgovarjal samo na del

sploh ni bilo redko. Razpon med najmlajšim in najstarejšim informantom je meril čez osemdeset let (med 1860 in 1943), povprečna starost pa ni presegala petdeset let.

Ob koncu svojega eksploratorskega obdobja je Tine Logar (1958/59: 129) v članku *Iz priprav na lingvistični atlas svoje izkušnje z iskanjem najbolj reprezentativnih krajevnih govorcev* povzel v takole navodilo zbiralcem slovenskega narečnega gradiva:

Odločilna za uspeh dialektološkega zapisa je seveda izbira informatorja, to je človeka, ki ga nameravamo izpraševati. Če pogrešimo v tem, je vse delo zastoj. Tako dialektično gradivo je brez vrednosti in znanosti kvečjemu v škodo in zmedo. In vendar so možnosti pomot pri izbiri informatorja v kraju, ki ga ne poznaš, kamor si prišel prvič, kjer nimaš nobenega znanca in tudi govorico prvič slišiš, neomejene. Nenavadno težko je namreč dognati, kaj vse se skriva za govorico človeka, ki si ga izbral, kaj je v njej pristno in domače, kaj pobrano, kaj individualno in kaj splošno, kaj starejše in kaj mlajše. Skušnje imam, da utegnejo biti otroci pogosto zelo dobri informatorji, najslabši pa so navadno moški med 20–30 letom starosti. Ženske so navadno boljši informatorji kot moški, ker so večinoma bolj doma in zato tudi bolj konservativne v govorici.

Na pol izobraženih ljudi naj se dialektolog ogiblje, medtem ko utegnejo biti avtohtoni izobraženci včasih res izvrstni poznavalci slovenskega narečja, zlasti če jih jezikovna vprašanja še posebej zanimajo.

Na podlagi teh opredelitev lahko sklepamo, da bi ob nespremenjenih razmerah prikazani model izbire informantov ostal enak do konca zbiranja gradiva za SLA. Vendar je inštitut leta 1958 ob odhodu Tineta Logarja na novo delovno mesto na ljubljanski filozofski fakulteti ostal brez stalnega terenskega zapisovalca. Večino gradiva v poznejšem obdobju so zbrali študentje slavistike (»slavisti domačini«, kot so jih poimenovali v enem izmed poročil dialektološke sekcije – Arhiv 26-8/1964). Njihovi zapisi so temeljili na opazovanju lastnega idiolekta, ki so ga običajno vzporejali z govorom starejših narečnih govorcev. Premik k bolj klasičnemu izboru izpraševancev pa je verjetno spodbudila tudi vključitev v delo za Slovanski lingvistični atlas (OLA), saj je bil ta zaradi prevladujočega primerjalnozgodovinskega vidika (OLA 1978: 35) izrazito tradicionalno usmerjen in je za svoj predmet raziskav izbral »nevtralni slog tradicionalnih vaških narečij, kakor se je ohranil pri predstavnikih starejše generacije z dobro ohranjenim krajevnim jezikovnim različkom« (OLA 1966: 13).

Ker so se sestavljalci vprašalnice zavedali različnih dialektoloških tradicij pri posameznih slovanskih narodih (OLA 1978: 35), so bila tudi določila glede izbire informantov zelo natančna:

Informatorji morajo biti nujno avtohtoni, ki so bili rojeni v dani vasi in so v njej preživeli večji del svojega življenja. Samo v izjemnih primerih so lahko izbrani informatorji, ki izvirajo iz bližnje sosednje vasi, če je mikrodialekt v obeh vaseh enak. Posebej zaželeni so informatorji iz družin, ki so se že davno naselile na dani točki, pri čemer pa ne izvirata iz iste vasi samo oba starša, ampak tudi njuni predniki.

vprašalnice. Tak način dela je bil običajen za J. Riglerja, ki je vedno tudi označil, na katera vprašanja so odgovarjali posamezni informanti.

Podobne zahteve veljajo tudi za može in žene izpraševancev, četudi neposredno ne sodelujejo v pogovoru. [...]

Informatorje je treba izbirati predvsem med kmeti [...] ljudi, ki se ukvarjajo s sezonskimi deli, naj načeloma ne bi anketirali. S krajevnimi izobraženci se je sicer mogoče posvetovati, vendar jih ne bi smeli uporabljati kot neposredne objekte.

Na večini slovanskega ozemlja v narečju govorijo samo še predstavniki starejše generacije, zato ni dovoljeno anketirati mlajših, da ne bi porušili enotnosti gradiva. Mogoče je le anketiranje predšolskih otrok, če so jih vzgajali stari starši. (OLA 1966: 13–14)

Zapisovanje po vprašalnici OLA (1965) je na našem ozemlju potekalo v letih 1966–1975.⁶⁹ Dejanska izbira informantov je bila, kakor bo razvidno tudi iz poznejše razčlenbe podatkov, nekakšen kompromis med izredno omejevalnimi navodili OLA in dotedanjo slovensko dialektološko prakso: informanti so bili povprečno stari okrog 60 let, pogosteje ženske kot moški, med ženskami pa je bila več kot polovica gospodinj. Kljub izrecni prepovedi so izobraženci tvorili pomembno skupino informantov. Vendar tak izbor ni bil več pospremljen s kakim objavljenim metodološkim premislekom. Prav tako na začetku osemdesetih let ni mogoče govoriti o neposrednih odzivih slovenske jezikovne geografije na stališča graške dialektološke šole, ki je pri izbiri informantov in informatorjev ter načinu dela z njimi poleg klasične dialektološke metodologije upoštevala tudi socio- in pragmalingvistična načela (Prunč 1980).

2.3.2 Struktura informantov. Oceno dejanske strukture informantov v slovenskih narečnih jezikovno-geografskih raziskavah je bilo mogoče opraviti na podlagi spremnega gradiva za SLA in podatkov, objavljenih v uvodnem zvezku OLA (1978: 85–91, 115–116). Zaradi različnih metodoloških postopkov v prvem (1946–1958) in drugem (1959–) raziskovalnem obdobju SLA so vpreglednicah in grafikonih posebej prikazani podatki za zapise Tineta Logarja (1946–1969) in zapise drugih zapisovalcev gradiva.⁷⁰

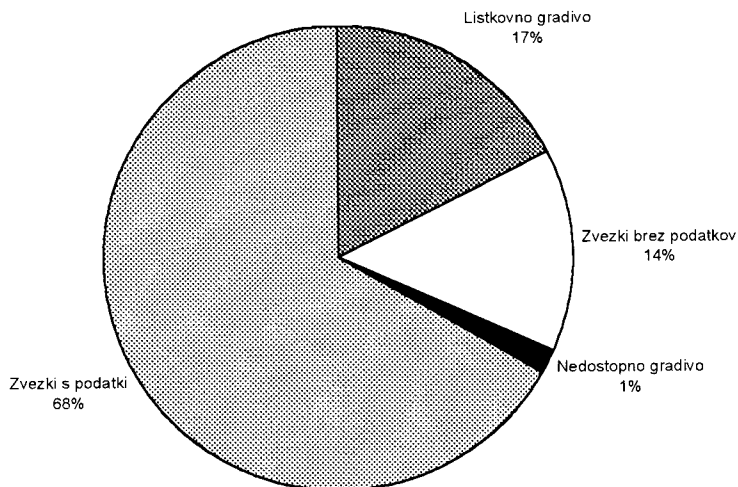
Žal ni mogoče trditi, da bo prikaz podobe informantov za SLA povsem verodostojen. Več kot četrtina gradiva⁷¹ (v celoti tista, ki obstaja samo v listkovni obliki, prim. Benedik 1999: 19) namreč sploh ne vsebuje nobenih podatkov o informantih. Brez tovrstnih podatkov je 12 % Logarjevih zapisov (od 187 oz. 40 % celotnega gradiva) in kar 46 % zapisov drugih popisovalcev.

⁶⁹ Le zapis za točko OLA 2 (Ošnje – Osgnetto) je nastal šele leta 1989, zato v razčlembah, ki naj bi prikazovale stanje v obdobju zbiranja gradiva, ni upoštevan.

⁷⁰ Zapisi drugih zapisovalcev iz prvega obdobja so brez podatkov o informantih (Kolarič – SLA 362, 370, 372, 374, 376–377, 381, Kozlevčar – SLA 253, Orožen – SLA 300, Ftičar – SLA 392, 394, 396), podatki za Grafenauerjeva zapisa točk SLA 1 in 3 iz leta 1958 pa so prišteti h gradivu iz drugega obdobja.

⁷¹ Zbirka za SLA trenutno obsega 475 zapisov za 376 doslej popisanih raziskovalnih točk (od 406, kolikor jih predvideva sedanja mreža krajev, Benedik 1999: 18).

Opremljenost gradiva za SLA s podatki o informantih

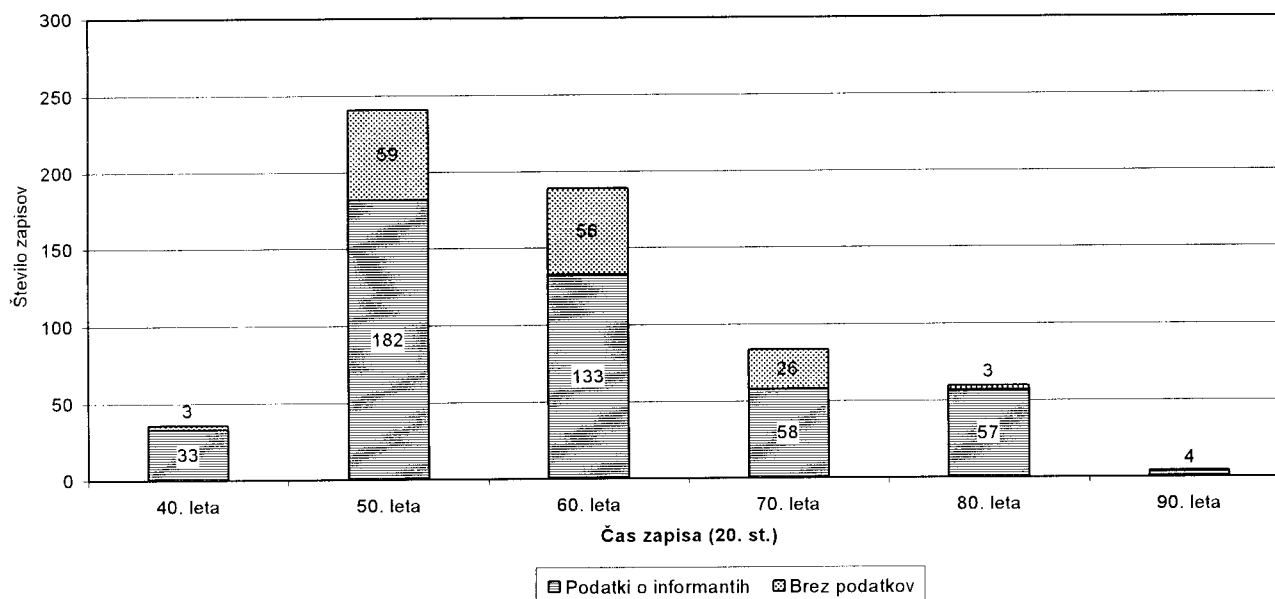

V prvem obdobju manjkajo podatki v zapisih iz časa takoj po vojni ter v tistih z mejnih in zamejskih območij, v primerih torej, ko je raziskovalec presodil, da bi mu spraševanje po osebnih podatkih lahko celo onemogočilo raziskavo. Tudi v gradivu za OLA (1978: 116) npr. ni osebnih podatkov o informantih iz Kneže (OLA 148), saj informanti niso privolili v njihovo objavo.

Za odsotnost oz. pomanjkljivost podatkov v drugem raziskovalnem obdobju pa je (zlasti v študentskih zapisih) gotovo v veliki meri krivo dejstvo, da v sami vprašalnici (Ramovš 1946a) ni bilo od vsega začetka predpisano, s katerimi podatki o informantih (če sploh) je treba opremiti narečni zapis. Popisni list za podatke o informantih, na katerem se sprašuje po imenu in priimku, letu in kraju rojstva, rojstnem kraju očeta, matere in zakonca, izobrazbi in poklicu, morebitnem bivanju v drugem kraju itd.), je dodan šele v tehnično preurejenih vezanih izvodih vprašalnice iz leta 1979 (Kenda-Jež 1999a: 8), vendar je bilo po tej vprašalnici zbrano gradivo za manj kot deset krajev.⁷²

⁷² Graški popisni list za informante se bistveno ne razlikuje od tistega v novi vprašalnici za SLA, bolj podrobno naj bi bil popisani le status kmetov (velikost kmetije, morebitna dodatna zaposlitev); zelo natančno tipiziran pa je popis govornega položaja pri snemanju narečnega gradiva (LISVK 1980: 333).

Delež s podatki neopremljenega gradiva za SLA v posameznih obdobjih

Popolnost podatkov je bila zato odvisna predvsem od zapisovalčeve ocene, kateri izmed njih so sploh potrebni za presojo zanesljivosti narečnega gradiva. Zgodnji zapisi drugih zapisovalcev so navadno opremljeni le s podatki, ki omogočajo preverljivost izsledkov (ponovljivost raziskave), torej z imeni in priimki (ponekod tudi s hišnimi imeni)⁷³ ter naslovi informantov, pogoste pa so tudi zasilne beležke, ki bi bile ob morebitni vrnitvi v pomoč le raziskovalcu samemu.⁷⁴ Ivan Grafenauer je npr. pri terenskem delu popisal 25 informantov, vendar je letnico rojstva oz. starost zapisal samo pri sedmih, čeprav je svoje zapise za SLA vedno opremil s uvodnim listom, na katerem je bil dokaj podrobno opisan potek same raziskave; ker je raziskoval na avstrijskem Koroškem, pa so običajne tudi pripombe o dvojezičnih jezikovnih razmerah.

Kot je razvidno iz preglednice, je večina zapisov o informantih opremljena le z letnico rojstva oz. podatkom o njihovi starosti (spol je navadno ugotovljiv iz imena in priimka). Doslednejši zapis podatkov o izobrazbi in poklicu se je uveljavil šele v zapisih za OLA, podatki o stalnosti bivanja v domačem kraju ter o narečni pripadnosti staršev oz. zakonca pa

⁷³ Prim. I. Grafenauer, *Blače* (SLA 3, 1958): »Zapiski od 27. avgusta do 2. septembra v Blačah: v družini Mihala Grafenauerja, Golča h. št. 44, zlasti pri njegovi tašči Mariji Miče; v družini njegovega očeta Šimna Grafenauerja, p. d. Klepa (starega), h. št. 60; pri šolskem direktorju Jozu Millonigu in pri študentu Janezu Schmiedu, p. d. Mičejevemu, h. št. 97.«

⁷⁴ J. Rigler, *Raščica* (SLA 242, 1959): »neka ženska v drugi hiši na desni strani.« Da bi se bilo treba zaradi dopolnitve nezanesljivega ali pomanjkljivega gradiva v nekatere kraje še vrniti, je v zgoraj omenjenem članku sodil tudi Logar (1958/59: 129).

so v gradivu za SLA tako obrobni in priložnostni, da jih v grafičnih prikazih ni bilo mogoče upoštevati.

Popolnost zbranih podatkov o informantih v slovenskem jezikovnogeografskem gradivu¹

	Zapisi T. Logarja**	Drugi zapisi	OLA
Število informantov	331	387	56
Podatki o spolu	98 %	87 %	82 %
Podatki o starosti/letu rojstva	91 %	90 %/83 % ⁷⁵	86 %
Podatki o socialnem položaju	48 %	40 %	70 %

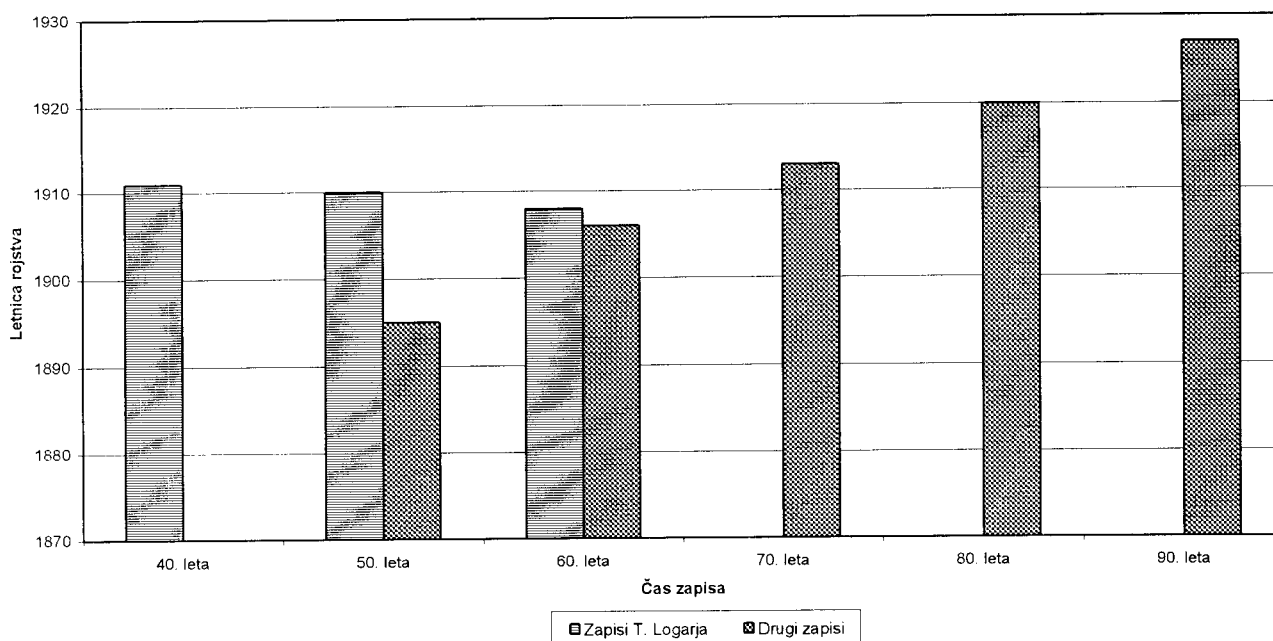
* Podatki za SLA se nanašajo samo na gradivo, ki je sploh opremljeno s podatki o informantih, podatki za OLA pa na celotno gradivo.

** Ker je T. Logar podatke o informantih navadno s svinčnikom zapisoval na platnice zvezkov z vprašalničnim gradivom, so danes nekateri podatki nepopolni tudi zato, ker zapisov ni več mogoče razbrati.

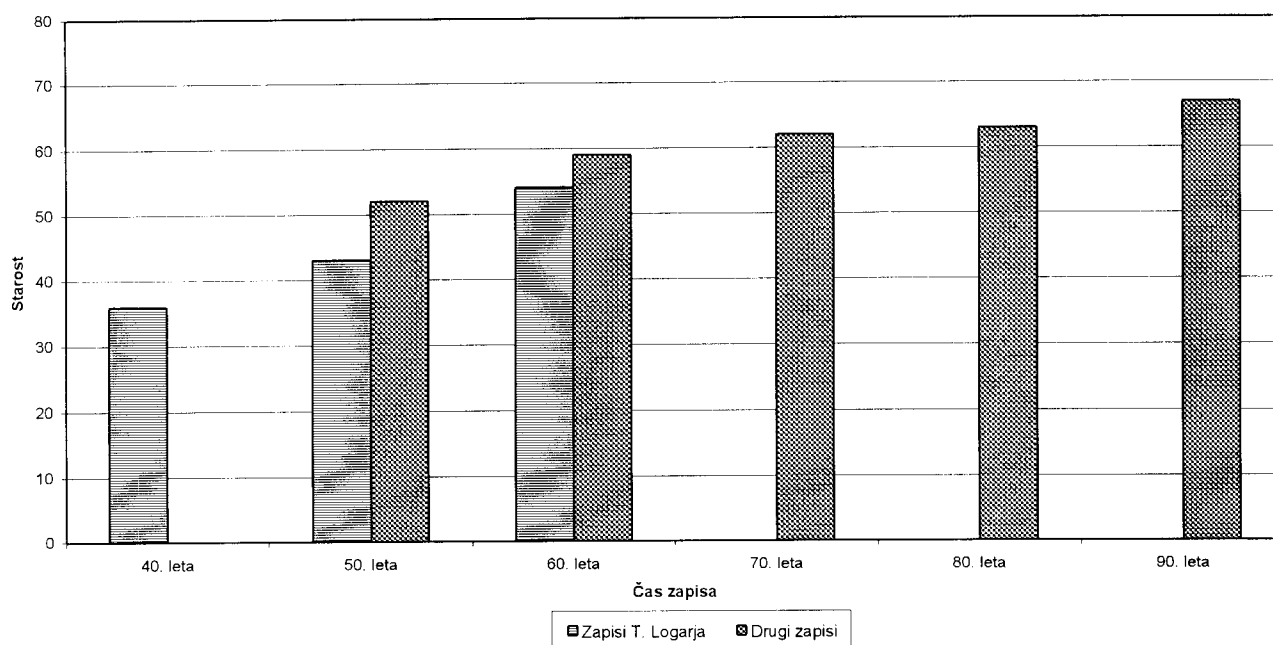
2.3.2.1 Starost informantov. Omejitev na raziskovanje govora starejše generacije je posledica dveh različnih raziskovalnih načel: (1) usmerjenosti klasične dialektologije v odkrivanje čim starejših narečnih razvojnih stopenj, (2) odločitve za opazovanje zvrstno »čistih« oblik ob predpostavki o »premem sorazmerju med starostjo in narečno kompetenco« (Niebaum – Macha 1999: 161). Vendar je bila pri samem terenskem delu ta skupina informantov navadno ocenjena kot najmanj primerna za anketiranje (Tesnière 1925b: 14; Labov 1994: 46; Niebaum – Macha 1999: 12), tako zaradi svojih zmanjšanih zmožnosti za sporazumevanje (gluhost, manjša sposobnost za koncentracijo in prilagajanje sogovorniku) ter slabše telesne in duševne vzdržljivosti, ki je potrebna pri izpolnjevanju (obsežnih) vprašalnic, kot zaradi fonetične nezanesljivosti gradiva (artikulacijske napake zaradi izgube zob, hripavosti, nejasna artikulacija sploh). Zaradi redke primernosti teh informantov tudi pri novejših sociolingvističnih raziskavah v urbanih središčih pri oblikovanju skupine starejših govorcev ne uporabljajo siceršnje metode naključnega izbora, ampak izbirajo ljudi z »neokrnjeno in učinkovito jezikovno kompetenco« (Labov 1994: 46). Dejanska odločitev za starost informantov v posameznih raziskavah (zlasti pri tistih, ki niso bile osredotočene na besedje, ki je najbolj podvrženo generacijskim spremembam) je bila zato odvisna predvsem od veljavnosti drugega načela oz. od presoje stopnje narečnosti govora v posameznih starostnih skupinah govorcev določenega narečja.

⁷⁵ V nekaterih zapisih je starost informantov sicer navedena, ne poznamo pa letnice nastanka. Na enako nedoločno opredelitev naletimo v Tominčevem Čmovrškem dialektu (1964: 62): »Pripovedovala moja 62-letna sestra Franca.«

Povprečna letnica rojstva informantov v zapisih za SLA

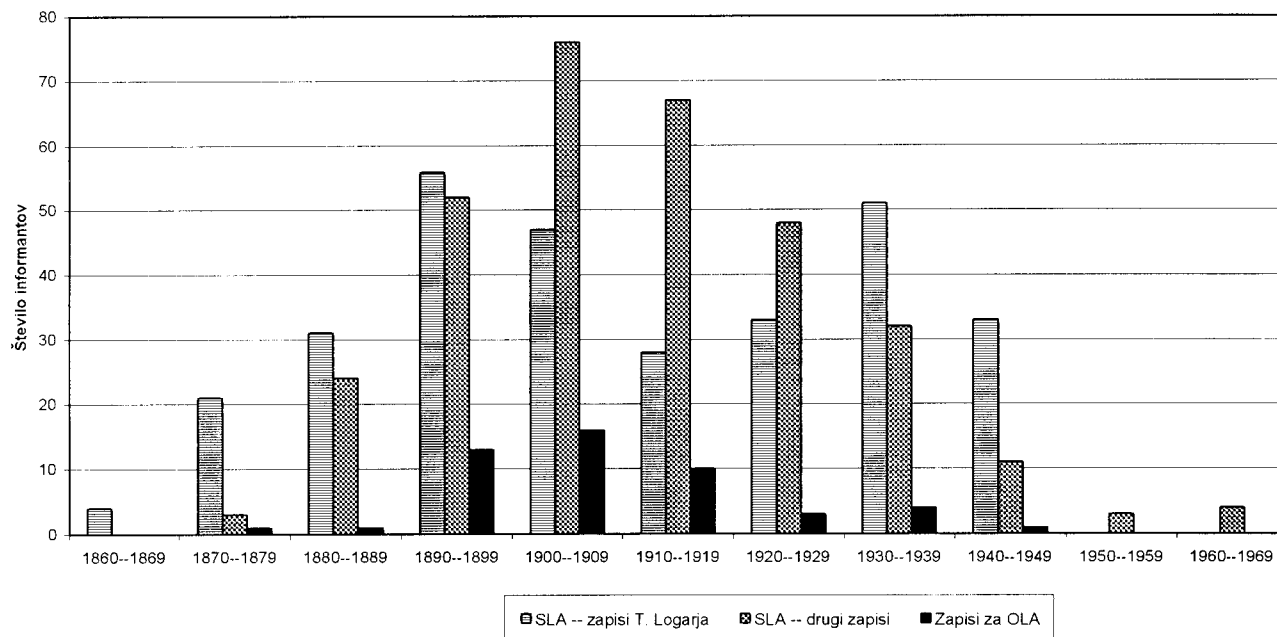

Povprečna starost informantov v zapisih za SLA

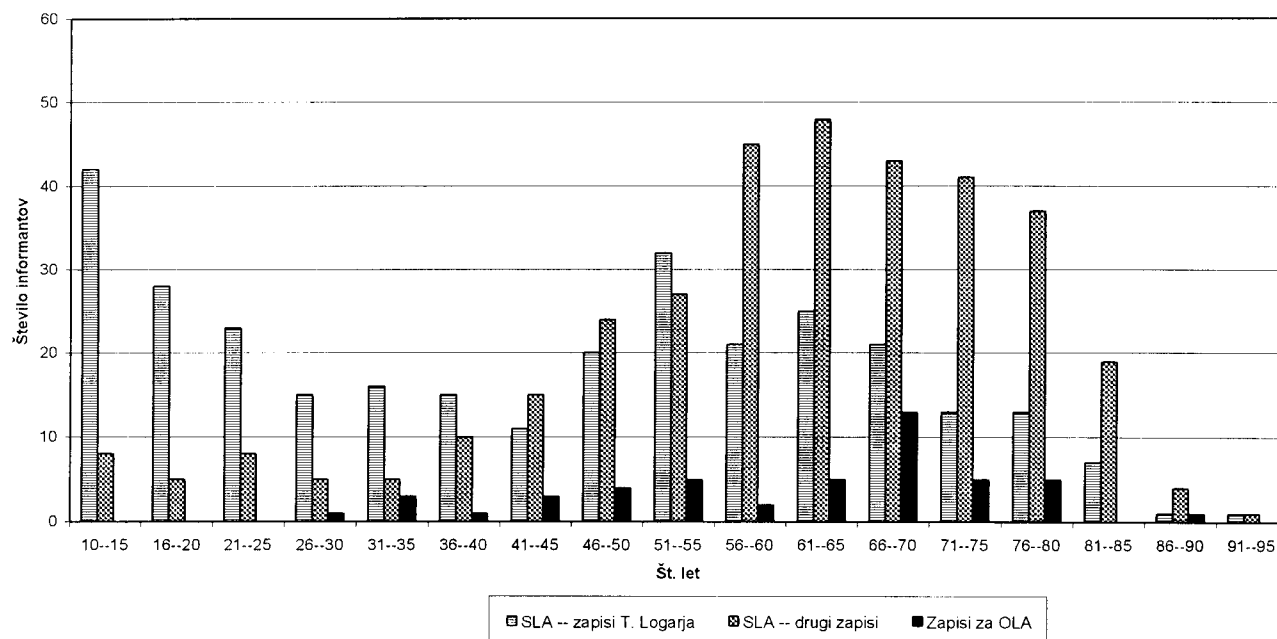

Gradivo za SLA izpričuje postopno rast povprečne starosti informantov in šele v zadnjih desetletjih doseže vrednosti, značilne za klasični model idealnega govorca. Starost izpraševancev v najzgodnejših Logarjevih raziskavah ni dosti višja od tiste iz Tesnièrejevih raziskav. Do razlike v starosti informantov T. Logarja in informantov drugih zapisovalcev v

Rojstne letnice informantov v slovenskem lingvističnogeografskem gradivu

Starost informantov v slovenskem lingvističnogeografskem gradivu

petdesetih in šestdesetih letih je najbrž prišlo zato, ker je prvi bolj upošteval dejanske razmere na terenu, drugi pa teoretična načela.

Čeprav je tako v gradivu za SLA kot za OLA razpršenost po posameznih starostnih skupinah precejšnja, je mogoče jasno ločiti Logarjev dvovršni model (osredotočenost na

govorce mlajše najstniške generacije in govorce na prehodu iz srednje v starejšo generacijo)⁷⁶ od enovršnega modela drugih zapisovalcev za SLA in zapisovalcev OLA, ki dajejo prednost drugi skupini.

Če ne upoštevamo starosti študentov, ki so zapisovali lastni govor, se je v zadnjih desetletjih starostna meja izbranih informantov v SLA spustila do rojstne letnice 1930⁷⁷ (medtem ko je bila v zgodnjih Logarjevih zapisih rojstna letnica 1940 čisto običajna). V celotnem gradivu za SLA je zato jedrna skupina informantov rojena med letoma 1890 in 1930, čeprav so bili ti anketirani v različnih socialnih starostih. Zanimivo je, da so v monografskih obdelavah posameznih narečij⁷⁸ povprečne letnice rojstva navadno še nekoliko nižje od povprečnih vrednosti v gradivu za SLA: prim. Zorko (1976: 91) = 1906; Povše (1980: 204–211) = 1919; Cossutta (1987: 5) = 1915; Smole (1988: 212) = 1917; Abram (1988: 30) = 1924, Weiss (1994: 59–62) = 1927, Škofic (1996: 24–25)⁷⁹ = 1923. V zadnjih dveh tovrstnih delih (Zemljak 2000, Jakop 2001a), ki temeljita na besedilni razčlembi, je povprečna letnica rojstva vseh informatorjev nekoliko višja, ker sta zajeti dve generaciji (Zemljak 2000: 19 = 1936, Jakop 2001a: 14 = 1942), vendar je bila v drugem delu k snemanju besedil pritegnjena samo ena skupina informantov, katere povprečna starost (1929) spet ustreza težnjam, ki se kažejo v celotnem gradivu.

V SLA tako niso redki primeri, v katerih so bili pri poznejšem zapisu istega kraja anketirani starejši ali enako stari informanti kot pri prvem, čeprav je med zapisoma preteklo vsaj dvajset let; to velja npr. za zapise govora Sv. Primoža na Pohorju (SLA 50 – zapisano v letih 1955 in 1985), Drežnice (SLA 71 – 1955/1977),⁸⁰ Solkana (SLA 97 – 1966/1984), Dolnje Košane (SLA 148 – 1952/1971), Trnovega (SLA 155 – 1952/1984), Zgornje Sorice (SLA 188 – 1947/1984), Bašlja (SLA 206 – 1947/1971) in Stražišča (SLA 208 – 1947/1968). Zato je najbrž le malo verjetno, da bi bilo mogoče brez posebnih dodatnih terenskih raziskav

⁷⁶ Natančna starostna razmejitev med generacijami je pri posameznih raziskovalcih različna. Prim. npr. delitev na mlajšo, srednjo in starejšo generacijo pri Sobierajskem (1985: 5): –30 : 31–60 : 60– s tisto pri projektu DARE (= Dictionary of American Regional English): –40 : 40–59 : 60– (Carver 1989: 5) ali Trudgilovo (1983: 69–71): –24 : 25–69 : 70– in novejšo Smatanovo (1995: 145): 10–34 : 35–59 : 60– V kolikšni meri gre za dejanske razlike v družbeni starostni strukturi, ki pogojujejo tudi ustrezno jezikovno vedenje, v kolikšni pa za zgolj mehanične premike starostnih mej, bi lahko pokazali le s statistično primerjavo rezultatov po posameznih starostnih skupinah.

⁷⁷ Rojstna letnica 1930 je tudi zgornja starostna meja informantov iz Steenwijkove (1992: 16) monografije o rezijanskem narečju.

⁷⁸ Upoštevana so samo dela, ki prinašajo podatke o vseh informantih, ne samo o tistih, katerih govor je predstavljen s transkribiranimi odlomki besedil.

⁷⁹ Pri izračunu so upoštevani samo informanti.

⁸⁰ Tine Logar je zapisal govor leta 1940 rojenega petnajstletnika, Jože Kurinčič pa poleg lastnega idiolekt (1950) še govor informantov, rojenih leta 1907 (70 let) in 1927 (50 let).

izkazane razlike med izsledki z raziskovalnih točk, za katere obstaja več zapisov iz različnih časovnih obdobj, interpretirati kot diahrono pojave ali jih tako celo kartografirati.

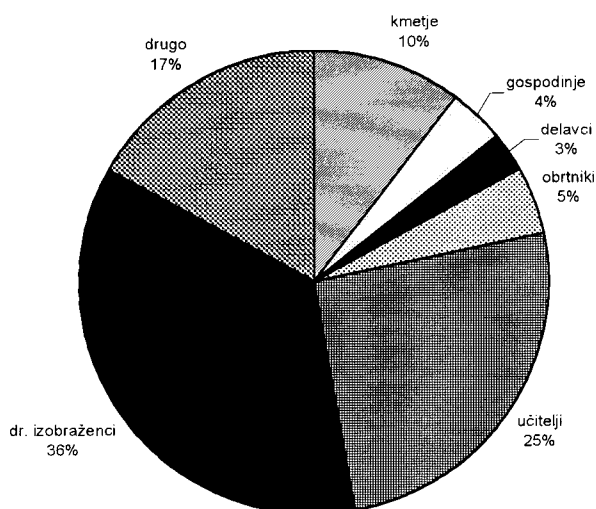
2.3.2.2 Socialni položaj. Pričakovali bi, da bo kljub prednosti, ki jo ima zaradi stopnje svoje nemobilnosti kmečki sloj prebivalstva, socialna struktura informantov v narečnih raziskavah tistih jezikov, v katerih je med narečjem in sociolektom mogoče tako rekoč postaviti enačaj, npr. v avstrijski nemščini (Moosmüller – Vollmann 1995: 51) ali poljščini (Dubisz – Karaš – Kolis 1995: 30, 31), kjer je razmerje med narečjem in ustreznimi oblikami govornega standarda enako razmerju med govorico nižjih in višjih slojev prebivalstva, drugačna kot pri onih, v katerih narečje zaradi svoje (različne stopnje) razširjenosti med vsemi sloji prebivalstva lahko predstavlja celo enega izmed diglosičnih polov, kar velja npr. za švicarsko nemščino (Trudgill 2000: 98–99), vsekakor pa ni omejeno na eno samo oz. nekaj družbenih plasti, kar je bilo za slovenske razmere z različnih stališč že prikazano v nekaj razpravah (Gruden 1976/77: 72–73; Pogorelec 1977: 91; SJ I. 1982: 28; Karničar 1993/94: 221; Smole 1997: 281–282; Kržišnik 1998: 55). Lik bidialektalnega⁸¹ informanta z visoko metajezikovno kompetenco,⁸² navadno izobraženca humanistične smeri, zlasti učitelja oz. profesorja slovenskega jezika, je izrazita značilnost slovenskih narečnih raziskav vse do sedemdesetih let 20. stoletja. Sicer je tovrstni izbor morda deloma navezan tudi na nemško dialektološko tradicijo posrednih raziskav, pri katerih so bili učitelji zbiralci oz. posredovalci gradiva (Niebaum–Macha 1999: 55, 62), vendar slovenski izpraševanci te vrste navadno niso bili zgolj informatorji. Ker so učitelji v skupnostih z nizko prestižnostjo narečja obravnavani kot posebna jezikovna skupina izrazitih nosilcev prestižnega (knjižnega) jezikovnega različka, saj naj bi ga uporabljali celo v neformalnih govornih položajih, kar na primer velja za jezikovne razmere na Poljskem (Kurek 1995: 74),⁸³ je taka izbira govorcev pri nas vsaj posredno tudi kazalec prestižnosti raziskovanega narečja.

⁸¹ Izraz *bidialektalnost* za kompetentno rabo dveh različkov enega jezika je zasilen, povzet po anglosaškem izrazju. Če bi sledili slovenskemu, bi pravzaprav morali govoriti o dvovrstnih govorcih, kar pa ni dovolj določno. Poleg tega izraza se v literaturi uporabljajo še izrazi *dvo-* (na Poljskem in Slovaškem – Kurek 1995: 37; Reichan 1999: 265; Múcsková 1999: 267) in *večjezičnost* (Pogorelec 1965: 138; Gruden 1976/77: 72; Hafner 1980/81: 55) ter *diglosija* (na Madžarskem – Kolláth 1999: 345), ki pa imajo lahko tudi širši oz. ožji pomen od obravnavanega.

⁸² T. Logar (1959b: 108): »[N]ajveč [mi je pri tem] pomagala hčerka Ivanka, poročena Radojčić, stara 23 let, sedaj učiteljica v Semiču. Poudariti moram, da svoje narečje *izvrstno pozna*, ga tudi *dovršeno govori*, če hoče [oboje poud. K. K.-J.] in je o njem v tej zvezi precej premišljevala. Tako tudi še ob gradivu za Čahorče (SLA 18 – 1962), Tatre (SLA 150 – 1958).

⁸³ Poseben položaj so imeli učitelji kot družbena skupina v beloruskih dvojezičnih razmerah, saj so edini uporabljali govorno obliko beloruskega knjižnega jezika (Krivicki 1998: 82).

Socialna struktura informatorjev L. Tesnierja

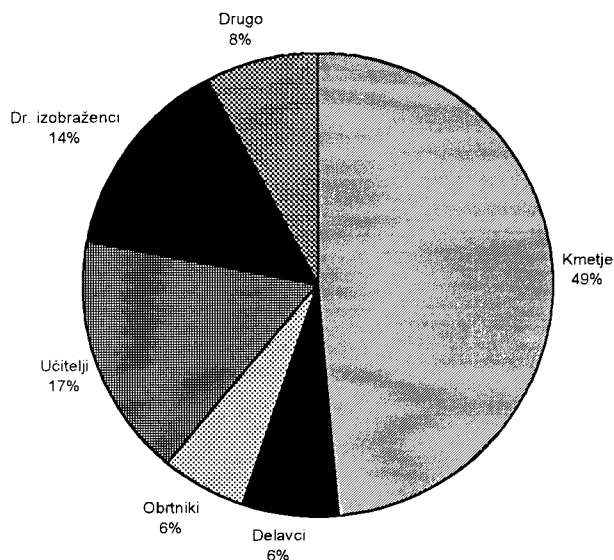

Vprašanju primernosti in zanesljivosti bidialektalnih govorcev je bilo v dialektologiji in sociolingvistiki več pozornosti namenjeno šele v zadnjih desetletjih, ko je sam pojav bidialektalnosti postal splošno razširjen (tudi v jezikih prve skupine) zlasti pri narečnih govorcih srednje in mlajše generacije (prim. Reichan 1999: 265; Kačala 1999: 108), odsotnost stikov s knjižnim jezikom, ki je bila pogoj za izbiro narečnih informantov v začetnem obdobju dialektoloških raziskav, pa posledica izjemnih razmer.⁸⁴ Medtem ko je zgodnja (ameriška) sociolingvistika pravo bidialektalnost kljub zavesti o neenozvrstnosti govora (vendar zlasti s stališča funkcijskozvrstne variantnosti – Labov 1972a: 112) še obravnavala kot izjemno stanje, bidialektalne govorce pa kot nezanesljive informante (Labov 1972b: 215), je v današnjih jezikovnih razmerah kot prednost bidialektalnih informantov poudarjana ravno zmožnost za kodno preklapljanje brez značilnih odklonov pri rabi enega ali drugega jezikovnega različka (Sgall idr. 1992: 5, 28; Niebaum – Macha 1999: 13).

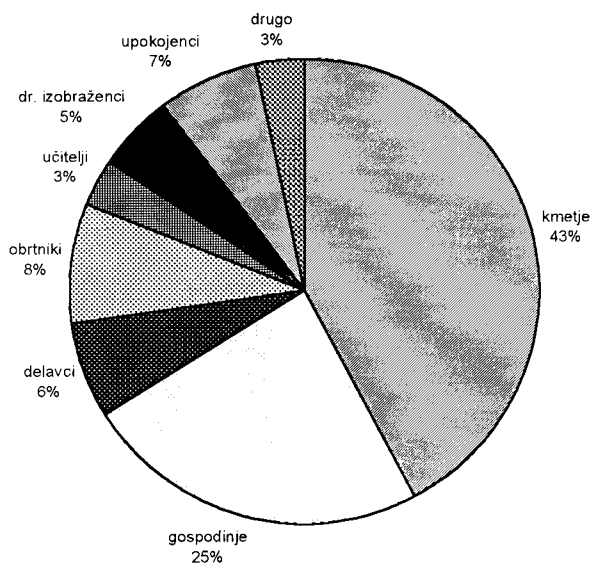
Zaradi usmerjenosti v jezikovnosistemske raziskave je bila v slovenski dialektologiji najpomembnejša lastnost izobraženega bidialektalnega govorca njegova metajezikovna kompetenca, ki pa je bila odločilna tudi pri izboru prve, klasične skupine informantov –

⁸⁴ Prim. Abram (1988: 30–31): »Raziskovalna izkušnja mi je utrdila prepričanje, da so primernejši nekoliko mlajši informatorji, taki, ki so se šolali v času fašizma, saj je pri njih jezikovna kompetenca omejena na domače narečje, medtem ko so najstarejši informatorji obiskovali slovenske šole in obvladajo torej, v večji ali manjši meri, tudi knjižni jezik.«

Socialna struktura informantov za SLA v zapisih T. Logarja

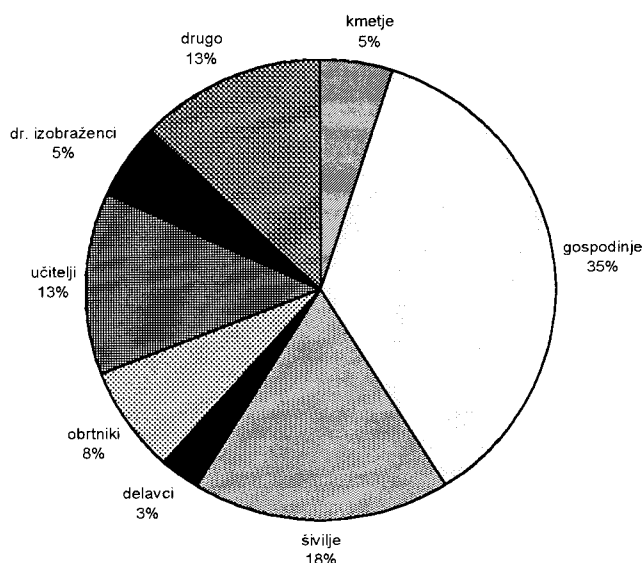
Socialna struktura informantov za SLA v drugih zapisih

navadno je ta opredeljena s kratko opombo »narečje dobro/izvrstno/odlično pozna« (Logar 1959b: 108; 1967: 1; 1971: 113).

Da je bil grafični prikaz socialne strukture informantov sploh mogoč, je bilo treba uskladiti med seboj zelo različne opredelitve, ker oznake že pri posameznih

Socialna struktura informantov za OLA

jezikovnogeografskih raziskavah niso bile poenotene. Zato se ni bilo mogoče izogniti poenostavitvam, združevanju v večje, manj natančno opredeljene skupine (ni bilo mogoče ločevati med kmeti in delavci na kmetijah, v skupino *drugi izobraženci* so bili uvrščeni vsi informanti z najmanj srednješolsko izobrazbo), določenih med seboj prekrivajočih se kategorij pa ni bilo mogoče povsem ločiti. Gotovo je, da se npr. oznaka *gospodinja*, ki se začenja pogosteje pojavljati od šestdesetih let naprej (ob zmanjševanju števila kmečkega prebivalstva ta družbena skupina ostaja najbolj zasidrana v življenju lokalne skupnosti), deloma prekriva z zgodnejšo oznako *kmetica*, obseg tega prekrivanja pa iz danih podatkov ni določljiv. V gradivu za OLA je zaradi nenavadne pogostosti posebej prikazan delež *šivilj*, ki bi utegnile biti zanimiva kategorija informantov zaradi njihove možne povezovalne vloge v skupnosti.

2.3.2.3 Avtohtonost in stalnost bivanja v domačem kraju. Ustaljena oznaka *domačin/domačinka* (prim. Logar 1951: 233, 1955a: 49) je v gradivu za SLA pogosto edini podatek, po katerem lahko sklepamo, da je zapisovalec upošteval zahtevo po avtohtonosti informanta, čeprav sama opredelitev priča predvsem o informantovi (zavesti o) pripadnosti določeni lokalni skupnosti. Sodeč po gradivu je do natančnejšega preverjanja porekla prišlo šele takrat, kadar se je informantov idiolekt bistveno razlikoval od govora svoje okolice oz. od

zapisovalčevega vedenja o njem.⁸⁵ Da merili avtohtonosti in stalnega bivanja v domačem kraju v slovenskih jezikovnogeografskih raziskavah nista že vnaprej omejevali izbora informantov,⁸⁶ pričajo tudi dokaj popolni podatki za OLA, po katerih je kljub strogim načelom (gl. zgoraj) le 33 % slovenskih informantov brez pripomb o možnih vplivih drugega narečja ali govora (drugi imajo očeta/mater/zakonca iz drugega kraja, so dlje časa živeli v drugem kraju ali pa so bili celo drugje rojeni). V kolikšni meri so na tako odločitev vplivale jezikovne razmere same, je težko presoditi, ker jezikovno vedenje ob stiku med raznonarečnimi govorci ali govorci posameznih govorov istega narečja še ni dovolj raziskano⁸⁷ – vendar je vprašanje lojalnosti lastni jezikovni skupnosti oz. jezikovnemu idiomu verjetno v slovenskih narečjih različno obravnavano. Ko se je npr. Marc Greenberg v svoji oceni Slovarja beltinskega prekmurskega govora (1988: 453) spraševal o kakovosti zbranega narečnega gradiva, ker sestavljaec ni živel v rojstnem kraju in torej ni ustrezal dialektološkim merilom o zanesljivosti informantov,⁸⁸ mu je urednik Vilko Novak (1996: IX–X) odgovoril ravno z opisom jezikovnega vedenja: »[N]ormalno govorimo pripadniki različnih prekmurskih govorov v medsebojnem občevanju naravno vsak svojega.«

2.3.2.4 Spol. Konformistično jezikovno vedenje žensk – nagnjenje k uporabi prestižnih jezikovnih različkov (Trudgill 2000: 70; Sgall idr. 1992: 197) – v jezikoslovni literaturi velja za najbolj konsekventno odkritje sociolingvističnih raziskav v zadnjih tridesetih letih (Trudgill 2000: 73),⁸⁹ s katerim je mogoče razložiti tudi nasprotje med podobo ženske kot ohranjevalke jezikovnega izročila, ki naj bi bila značilna za primitivne in tradicionalne družbene skupnosti (Grassi 1987: 682; Trudgill 2000: 68–69), in podobo ženske kot pobudnice jezikovnih sprememb in nosilke jezikovnega razvoja v industrijski družbi (Niebaum – Macha 1999: 160–161), katere govor naj bi bil pri večini jezikovnih sprememb za generacijo pred moškimi (Labov 2001: 501). Dokaze za spremembo prestižnosti jezikovnih

⁸⁵ T. Logar, Šentjur pri Celju (SLA 329, 1953): »Boljši informator je Sivka Martin, medtem ko njegova žena nima najbolj tipičnega šentjurskega govora, kajti njena mati je doma iz Zibike pri Rogaški Slatini in hčerka še danes kaže posebnosti materine govorice.«

⁸⁶ O zavestnem in vnaprejšnem izboru zanesljivih informantov s tega vidika bi lahko govorili le pri zapisih Lučke Abram (SLA 113, 114, 136); prim. tudi glasoslovno obravnavo Govor Boršta pri Trstu in bližnje okolice (1988: 40): »Ker je bil namen naloge, opisati čim bolj pristen govor, čim manj pogojen po zbornem jeziku, pripadajo moji informatorji v glavnem starejši generaciji in ustrezajo tradicionalnim dialektološkim zahtevam: *so domačini, prav kot njihovi starši in mož oz. žena*« [poud. K. K.-J.].

⁸⁷ Jezikovnemu prilagajanju v drugonarečnem okolju je posvečen en sam prispevek (Guzej 1989/90).

⁸⁸ »Za dialektologa je prvo in najpomembnejše merilo pri določanju zanesljivosti informatorja, da je *le-ta vse ali skoraj vse življenje preživel v rojstni vasi* [poud. K. K.-J.] in ni imel tesnih stikov z drugimi govori oz. knjižnim jezikom. Le tako smo lahko kolikor toliko prepričani, da imamo opravka z enim samim jezikovnim sestavom.« (Greenberg 1988: 453)

različkov in spremenjeno jezikovno vedenje žensk prinašajo že dialektološke razprave z začetka 20. stoletja,⁹⁰ novejša raziskava pa potrjujejo takšno stanje pri mlajših narečnih govorkah tudi v slovanskih jezikih (Kurek 1995: 65).

Od Oblakove omembe v razpravi o narečju otoka Lastovo (1894),⁹¹ na katero se pozneje sklicuje tudi Tominšek (1903: 7), do danes v slovenski dialektologiji velja, da so ženske nosilke stabilnejšega in arhaičnejšega jezikovnega različka, torej primernejše za anketiranje. Pri tem je vedno poudarjena njihova vezanost na domače okolje in sporazumevanje v njem (Tesnière 1925b: 14; Kolarič 1954: 186; Logar 1958/59: 129; Unuk 1997/98: 310). Vendar dejanska razmerja med informantkami in informanti (razen v gradivu za OLA) ne ustrezajo pričakovanjem. Razloge za drugačno izbiro je pojasnil le Tesnière (1925b: 14), in sicer naj bi se govorkam odpovedal zaradi njihove sugestibilnosti ter nepripravljenosti za sproščeno uporabo narečja v neformalnem govornem položaju.

Informanti po spolu

	Tesnière (1925)	SLA – zapisi T. Logarja	SLA – drugi zapisi	OLA
Ženske	20 %	44 %	56 %	65 %
Moški	80 %	56 %	44 %	35 %

2.3.3 Povzetek. Beleženje podatkov o informantih ima v slovenskem jezikovnogeografskem gradivu predvsem dokumentacijsko vrednost. Pri sami interpretaciji ali označevanju narečnega gradiva v zapisih po obeh vprašalnicah so bili v glavnem upoštevana le informantova starost⁹² in morebitni vplivi drugje rojenih staršev. Tudi (anekdotične) pripombe o okoliščinah anketiranja, govornem položaju, telesnem in duševnem stanju izpraševancev ter njihovih upovedovalnih zmožnostih niso ravno pogoste.⁹³ Opis

⁸⁹ Vendar vsaj za nemško govorno področje obstajajo tudi raziskave, ki razlik v jezikovnem vedenju moških in žensk ne izkazujejo (Niebaum – Macha 1999: 157, 161).

⁹⁰ Labov (1972b: 301) kot svoj prvi vir navaja že omenjeno Gauchatovo razpravo.

⁹¹ »Narečje vasi nikakor ni enotno: moški prebivalci so kot mornarji in delavci veliko hodili po svetu [...], v svoj jezik so sprejeli mnoge posebnosti drugih dalmatinskih narečij [...] ženske pa so se žilavo držale domačega, čeprav mladi ženski rod govori tudi že novo poleg starega.« (Oblak 1894: 426)

⁹² Nekateri zapisi, prim. npr. Kalc, Opčine (SLA 136, 1960), so dvostolpčni, jedrnemu stolpcu s podatki iz govora starejše generacije so v levem stolpcu pripisane morebitne dvojnice v govoru mlajše generacije. V drugih zapisih so posebej označene izginevajoče zastarele oblike (Logar, Sevnica (SLA 304, 1956)).

⁹³ I. Grafenauer, Rikarja vas (SLA 7, 1959): »Razmere zapisovanja so bile zelo neugodne. Najboljša izvestiteljica Hana Hrovath [...] ro. 26. decembra 1906 [...] mi je mogla odgovarjati le med domačim gospodinjstvom v kuhinji, veliko pa je imela opravka na polju. Stari majar Jožef Mikl [...] je precej bral, pa ga je motila književna izreka koroških slovenskih izobražencev, s katerimi je bil kot nekdanji slovenski gostilničar dosti občeval. Stari Matej na Ločilu št. 16, Gašpar Truppe r. 1884 in stara osebenika Marija Cuder pri Bajtlarju v Radni vesi (r. 1880) pa sta imela malo smisla za gramatična vprašanja.« – Tine Logar, Čahorče (SLA

upovedovalnih zmožnosti informantov, ki je lahko dodatno merilo za primerljivost podatkov v zbranem narečnem gradivu (Niebaum – Macha 1999: 13), je redke tudi v monografskih obdelavah (uporabljata ga npr. Povšetova (1980: 206–208) in Steenwijk (1992: 16)).

V slovenskih narečnih raziskavah se je torej izbor narečnih govorcev približal idealnemu modelu klasične evropske dialektologije šele v zadnjih desetletjih, kar med drugim kaže tudi na to, da je dialektologija pri nas še vedno pretežno usmerjena v sinhroni opis tistih jezikovnih sestavov, ki prinašajo najbolj neposredno gradivo za diahrono jezikovne raziskave. Vprašanju reprezentativnosti skupine govorcev, na katero je osredotočena klasična dialektologija, s tem pa tudi vprašanju o reprezentativnosti pridobljenega jezikovnega gradiva, se je v slovenskem jezikovnem prostoru posvečala le graška dialektološka šola, ki je zahtevo po opazovanju »konkretnega« govorca v vseh govornih položajih postavila že v teoretični zasnovi projekta Tezavra slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (Prunč 1980: 39).

V novejši dialektološki literaturi so reprezentativni prikazi narečnega govora metodološko navadno oprti na sociolingvistične postopke izbire govorcev, število informantov v naključno izbranem vzorcu populacije pa omogoča raziskavo jezikovne variabilnosti glede na znotraj- in zunajjezikovne dejavnike. Medtem ko tovrstne raziskave govora manjših jezikovnih skupnosti v zadnjih desetletjih ne potekajo samo v zahodnoevropskih (Niebaum – Macha 1999: 147), ampak tudi v vzhodno- oz. srednjeevropskih slovanskih državah (Kurek 1995; Smatana 1995; Krivicki 1998: 81–84),⁹⁴ pa je njihov prodor v jezikovno geografijo počasnejši in je v slovanskem jezikoslovju omejen na posamezne pobude (Mazur 1990, 1998).

Ena izmed najpomembnejših ugotovitev raziskav, ki so posvečene celoviti podobi današnjih zemljepisnih jezikovnih različkov, je gotovo ohranitev dokaj visoke stopnje narečnosti govora v posameznih jezikovnih skupnostih,⁹⁵ kar je povsem v nasprotju z zgoraj

18, 1962): »Glavni informator je star ca 70 let, brez sprednjih zob. Svoj govor odlično pozna, vendar je zaradi starosti malo bolj počasen. Njegova žena prav tako govori lepo narečje, vendar ji je včasih težko dopovedati, kaj bi rad. Najboljša je hčer, ki hitro razume vprašanje in nanj takoj odgovori.« – Tine Logar, Poljčane (SLA 335, 1953): »Bister, izgovorjava pa ni dobra, ker mu manjka zob in razen tega noslja. Tudi sliši slabo.«

⁹⁴ Za ponazorilo: vzorec informantov v poljski raziskavi (Kurek 1995: 28) je štel 200, v slovaški (Smatana 1995: 148) pa 160 oseb, v obeh so bili informanti razvrščeni v skupine glede na starost, socialno pripadnost, izobrazbo in poklic.

⁹⁵ Prim. Kurek (1995: 85): »Predpostavljala sem, da bodo v nekaj desetletjih v govornjeni poljščini prebivalcev omenjenih vasi ostali le neopaženi regionalizmi in maloštevilne narečne prvine. Naslednje poglavje bo pokazalo, da je bilo tako sklepanje prenačljeno. Ob neformalnih stikih v domačem okolju je med vaškimi prebivalci govorjenje v narečju edina naravna in z normo skladna oblika sporazumevanja. Pomembno je, da to velja tako za najstarejšo generacijo kot za otroke, še posebej za mladino.«

obravnanim aksiomom o »izumiranju« oziroma »izginjanju« narečij, ki zmanjšuje tudi pomen dialektologije za sinhrono proučevanje posameznih jezikov.⁹⁶

Take narečne raziskave bi tudi v slovenskem prostoru lahko pomagale sooblikovati védenje o profilu slovenskih govorcev, o naravi njihovih primarnih jezikovnih sestavov in o dejanski rabi jezikovnih zvrsti v posameznih govornih položajih. Ob znani diatopični razčlenjenosti slovenskega jezika pa bi gotovo vsaj deloma osvetlile tudi vprašanje »pomanjkanj[a] ustrezne izrazne kompetence pri rojenih govorcih« (Pogorelec 1998a: 57) pri rabi standardnih jezikovnih različkov, ki si ga slovensko jezikoslovje zastavlja tako ob jezikovnem načrtovanju kot pri jezikovni didaktiki (Ivšek 1994: 288).

3 Dialektologija in sociolingvistika. Če naj bi se sodobna dialektologija posvečala celotnemu razvoju nestandardnih jezikovnih različkov, seveda ni mogoče obiti vprašanja, v kakšnem razmerju je s sociolingvistiko, vedo, ki se je v petdesetih letih 20. st. razvila tudi na podlagi izsledkov dialektoloških raziskav iz 19. st. (EJO 1999: 542), ki so ob zemljepisni upoštevale še družbenoplastno jezikovno razslojenost, in naj bi po predvidenem izginotju zemljepisnih jezikovnih različkov dialektologijo tudi nadomestila.

Današnja razdelitev območja dialektoloških in sociolingvističnih raziskav je odvisna od razlik v teoriji zvrstnosti, ki so povezane z naravnostjo (Brozović 1970: 101; 1988: 247; Trudgill 2000: 135–136) oz. nenaravnostjo (Sgall idr. 1992: 168) razvoja knjižnega standarda, skrajni točki take razdelitve pa predstavljata anglosaško poudarjanje zemljepisnega in socialnega zvrstnega kontinuuma (Chambers – Trudgill 1994: 9) in hierarhično urejeni češki zvrstni model, ki izhaja iz načel praškega strukturalizma.

3.1 Anglosaški model. V anglosaškem jezikoslovju je sodobna dialektologija (s sekularnim jezikoslovjem in geolingvistiko) del sociolingvistike (Trudgill 2000: 22), pri čemer dialektologija raziskuje znotrajjezikovno strukturo jezikovnih različkov in mehanizme za njihovo delovanje ter njihovo zemljepisno razširjenost, sociolingvistika pa zunajjezikovne vzroke za njihovo uporabo.

Posamezni jezikovni različki, tako zemljepisna kot socialna narečja (prim. II 1) so obravnavani enakovredno,⁹⁷ na podlagi svoje potencialne zmožnosti za poln funkcijskozvrstni

⁹⁶ Prim. npr. Chloupek (1971: 24): »Dialekt (kot danes zastarela jezikovna tvorba) je jezikovna struktura brez potrebe po notranji variabilnosti.«

⁹⁷ Po Ivičevi (2001: 186) naj bi bila enakovredna obravnava vseh jezikovnih različkov značilnost sociolingvistike sploh. Glede funkcijskozvrstne razslojenosti prim. Trudgill (2000: 28): »Funkcijska razslojenost

razvoj in standardizacijo, pri proučevanju vseh socialnih zvrsti pa sta upoštevana tako zemljepisni kot družbeni vidik. Strukturalistični model tako obravnavanih medzvrstnih razmerij je najbolj razvidno predstavil Coseriu (1992: 283–285) v svoji opredelitvi funkcijskega jezika, ki naj bi bil kot sinhrona tehnika govora osrednji predmet strukturalnega jezikovnega opisa:

Zgodovinski jezik vedno izkazuje notranje različke. V takem jeziku namreč na splošno obstajajo trije temeljni tipi bolj ali manj globokih notranjih razlik: a) *diatopične* razlike, tj. razlike v geografskem prostoru [...]; b) *diastratične* razlike, tj. razlike med sociokulturnimi sloji jezikovne skupnosti [...], c) *diafazične* razlike, tj. razlike med različnimi načini izražanja [...].

Ti trije tipi razlik pa v nasprotnem pomenu (tj. v smislu relativne homogenosti jezikovnega izročila) ustrezajo trem vrstam enot, torej bolj ali manj enotnim jezikovnim sestavam, tj. »jezikom« v samem zgodovinskem jeziku. To so: 1. enote, ki so opazovane na eni sami točki v prostoru oz. tiste, ki ne izkazujejo (tako rekoč) nobenih prostorsko določljivih razlik, torej *sintopične* enote ali narečja (ta izraz lahko uporabimo za vse regionalne različke zgodovinskega jezika, tudi za različke knjižnega jezika); 2. enote, ki so opazovane v enem samem sociokulturnem sloju, oz. v tem pogledu ne izkazujejo (tako rekoč) nobenih razlik, torej, *sinstratične* enote ali *jezikovne ravni* (t. i. »sociolekti« ali »socialni dialekti«); 3. enote načina izražanja brez diafazičnih razlik, torej *simfazične* enote ali *jezikovni slogi* (npr. familiarni, lirični, splošni literarni slog itd.). [...]

Jezikovno tehniko, ki je v tem trojnem pomenu popolnoma določena (torej enotna in homogena) – eno samo narečje na eni sami ravni v enem samem jezikovnem slogu, oz. z drugimi besedami *sintopični*, *sinstratični* in *simfazični* jezik –, bi lahko imenovali *funkcijski jezik*. Pridevnik *funkcijski* je v tem primeru upravičen, ker lahko samo tak jezik dejansko in neposredno funkcionira v diskurzu (ali »besedilu«).

3.2 Češki model. Jezikovni pogledi, ki izhajajo iz načel praškega strukturalizma, so posledica poudarjanja »avtonomnosti« knjižnega jezika, njegove neodvisnosti od vseh spontano uporabljenih jezikovnih različkov (Katičić 1970, 6–7; Brozović 1970: 18; 1988: 253), kar je predvsem odziv na jezikovno politiko, ki je skušala razvoj knjižnega jezika usmerjati na podlagi ugotovitev zgodovinskega jezikoslovja in dialektologije.

Standardni in nestandardni jezikovni različki so zato različno ovrednoteni in obravnavani z različnih raziskovalnih izhodišč. Čeprav je zemljepisni vidik pri raziskavah knjižnega jezika sicer upoštevan (prim. zlasti Chloupek 1971: 12), naj bi bil za jezikovni razvoj in jezikovno načrtovanje obrobne pomena,⁹⁸ funkcijska jezikovna razslojenost pa je – nasprotno – bolj ali manj vezana na knjižni jezik:

Knjižni jezik in dialekt [poud. A. J.] sta si v nasprotju z različnih vidikov: a) z vidika zemljepisne, teritorialne razširjenosti (regionalno omejenemu dialektu stoji nasproti vsenarodni in vsedružbeni knjižni jezik); b) z vidika funkcijskega razpona (polifunkcijskemu [polivalentnemu] knjižnemu jeziku stoji nasproti v osnovi monofunkcijski dialekt). (Jedlička 1974: 38)

načeloma ni odvisna od jezikovnega različka [...]. V nekaterih družbah je prej pravilo kot izjema, da razprave na najvišji akademski ravni potekajo v nestandardnih krajevnih narečjih.«

⁹⁸ »Predpostavljamo lahko, da so v sodobni družbi diastratične [poud. P. S.] razlike (neposredno povezane s funkcijsko in socialno razslojenostjo) mnogo pomembnejše kot diatopične (ozemeljske) razlike« (Sgall idr. 1992: 19).

Ob »regionalni omejenosti« narečja je obravnavana »regionalna variabilnost« (Jedlička 1974: 39–40) pogovarjalnega jezika, in kljub zavesti, da »ni dvoma o tem, da funkcijskozvrstna razslojenost in njene značilnosti niso vezane izključno na knjižni jezik ali na izjave, tvorjene v knjižnem jeziku«, je njeno proučevanje omejeno le na knjižni jezik (Jedlička 1974: 97–98), še več, zaradi predpostavljene enofunkcijskosti neknjižnih zvrsti, ki so omejene na praktično sporazumevanje, je mogoče predpostaviti »da se skupek sredstev, ki so uporabljena v neknjižnih izjavah s praktičnosporazumevalno funkcijo, v bistvu prekriva s celotnim skupkom sredstev dane neknjižne tvorbe« (Jedlička 1974: 103).

Dialektologija in sociolingvistika sta po tem modelu dve povsem samostojni jezikoslovni disciplini – prva se ukvarja z narečji, jezikovnimi različki z relevantno zemljepisno razslojenostjo, druga pa s sociolekti, jezikovnimi različki z relevantno družbenoplastno in funkcijskozvrstno razslojenostjo.

Oba modela se temeljno razlikujeta tudi v pogledih na vlogo jezikoslovja pri jezikovnem načrtovanju oz. na možnost zavestnega spreminjanja jezikovnozvrstnega razvoja posameznih jezikov. Po anglosaškem modelu (Labov 1994: 604) je območje vpliva jezikovnega načrtovanja omejeno le na slogovno (= funkcijskozvrstno) izbiro besedja in skladenjskih upovedovalnih možnosti, češki model pa temelji prav na (statusnih) razlikah med jezikovnimi različki (Sgall idr. 1992: 220–221) in dejavnem poseganju vanje. Empirično raziskovanje jezikovnih razvojnih teženj je potrebno za dosego »dogovora« o zvrstni vrednosti posameznih jezikovnih prvin, na podlagi katerega je potem mogoče poučiti govorce o njihovi dejanski uporabnosti (Sgall idr. 1992: 5).

Glavni očitak anglosaškemu jezikoslovju je zato ravno neupoštevanje hierarhičnih medzvrstnih razmerij:

[T]reba je opozoriti, da je bil v sociolingvističnih raziskavah, kakršne so značilne za smer W. Labova, zanemarjen pomemben vidik: razširitev predmeta raziskav na pogovorni jezik na splošno ni bila pospremljena z upoštevanjem odklonov, ki jih v govorečem vedenju povzroča nasprotje med standardom in pogovornim jezikom. (Sgall idr. 1992: 1)

Kljub temu da je češki model razvoja jezikovnega standarda in jezikovne kulture oprt na »celotno zvrstno razčlenjenost narodnega jezika«, je iz nje zaradi zgoraj omenjene dihotomije med narečjem in knjižnim jezikom zemljepisna razslojenost že vnaprej izločena, tako da je teorija jezikovnega standarda del »teorije o funkcijski in socialni razslojenosti narodnega jezika« (Sgall idr. 1992: 43). Tako raziskovalno izhodišče pa neizbežno privede do težav pri zvrstnostnem opredeljevanju tistih jezikovnih različkov, ki so (tudi) zemljepisno

pogojeni. Za češki jezikovnozvrstni ustroj je to mogoče ponazoriti s še vedno odprtim vprašanjem o zvrstni vrednosti t. i. »splošne« češčine (*obecná čeština*), ki ima dva vidika – praškega, tj. osrednječeškega, in moravskega. Zagovorniki prvega se sklicujejo na zvrstno neosveščenost moravskih govorcev,⁹⁹ zagovorniki drugega pa na dejanske jezikovnozvrstne razmere na svojem območju, ki ne izkazujejo prestižnosti tega jezikovnega različka (Davidová idr. 1997: 5–6).

3.3 Slovenske razmere. Slovenski jezikovnozvrstni model se v veliki meri zgleduje po češkem (prim. Toporišič 1992: 13; Pogorelec 1998b: 1; Vidovič Muha 1998: 110),¹⁰⁰ ravno v načinu opredeljevanja razmerja med knjižnim in narečnim glede na funkcijskozvrstno razslojenost pa se je razvil v dveh smereh. Če Toporišič (1991b: 431–432) v celoti zavrača najbolj skrajnostni vidik te delitve:

Na koncu razpravljanja o funkcijskih zvrsteh bi rad opozoril še na zmoto, ki na svoj način izhaja menda iz češkega nauka o največji funkcijski izdiferenciranosti knjižnega (zbornega) jezika v primeri npr. z narečnim. Ta zmota je v (včasih implicitnem) zatrtjevanju, da narečni jezik funkcijsko ni izdiferenciran, kar je seveda popolnoma napačno: poleg vsakdanjega praktično-sporazumevalnega jezika tu lahko ločimo še umetnostnega [...], strokovnega [...];

pa ima ta pomembno vlogo v razpravah Ade Vidovič Muha pri opredeljevanju današnje vloge knjižnega jezika ob upoštevanju njegove popolne avtonomnosti, v okvirih katere je jezikovna zgodovina zgodovina knjižnega jezika (Vidovič Muha 1991: 25), problematika zvrstnosti pa se omejuje na funkcijsko zvrstnost (= »jezikovnozvrstn[a] (funkcijskostiln[a]) teorija«, Vidovič Muha 1998: 110):

[Funkcijski] vidik samodejno izloči knjižni jezik kot tisti, ki je prav s stališča različnosti vlog znotraj jezika samega najbolj razčlenjen, edini obremenjen tudi zunajjezikovno, in sicer z vlogo narodne povezovalnosti in iz nje izhajajoče narodne reprezentativnosti. (Vidovič Muha: 1998: 102, po Havránku)

Slovenska posebnost pri proučevanju medzvrstnih razmerij je skorajda popolna odsotnost načrtnih empiričnih raziskav nestandardnih nenarečnih jezikovnih različkov. Pobuda za popis govora posameznih govornih središč sicer tudi pri nas izvira iz šestdesetih let

⁹⁹ »Dokler bodo moravski govorniki razumeli splošno češčino (SČ) kot lokalno omejeno, ne da bi uvideli njen osrednji (ne samo večinski) značaj in vlogo pri bogatenju standarda [...] ima lahko njihov odnos do SČ zaviralni učinek na celoten razvoj jezikovne stratifikacije« (Sgall idr. 1992: 252).

¹⁰⁰ Precejšnjo vzporednost je mogoče odkriti tudi v stališčih do (iz)oblikovanja »splošnega pogovornega« (Toporišič 1984: 12–17) oz. »knjižnopogovornega« jezika: »Ker slovenski pogovorni jezik kot celota vse predolgo ni bil dovolj raziskovan (in tudi sedaj še ni dovolj), zlasti pa zato, ker tudi ni bilo zaokrožene teorije pogovornega jezika in njegove normiranosti, uporabniki pogovornega jezika v tem ali onem padajo iz knjižne v pokrajinsko pogovornost, včasih pa celo tudi kar v narečnost (in na drugi strani seveda tudi v zbornost). To občasno padanje navzdol v pokrajinski pogovorni jezik ali v narečje nekaterim še danes zamegljuje pogled na

(Pogorelec 1965: 155), ko so se npr. začele raziskave mestnih govoric na Češkem in Slovaškem (Jedlička 1974: 23; Ondrejovič 1996: 11; 1999: 116), ki so v devetdesetih letih že doživele tudi svojo ponovitev (dostopni podatki veljajo za Slovaško, Ondrejovič – Šimková 1995: 7), torej dopolnitev s sodobnim primerjalnim gradivom,¹⁰¹ vendar do njihove uresničitve ni prišlo. Zaradi doslednega ločevanja med narečji in mestno govorico¹⁰² so bile redke tudi dialektološke raziskave mestnega govora (Zorko 1988/89; 1992; Škofic 1998).

Na tem mestu ni mogoče odgovoriti na vprašanje, v kolikšni meri so vzrok za to odsotnost jezikovne razmere, ki so po svojem ustroju diglosične ali blizu diglosiji, kar v glavnem predvidevajo vsi raziskovalci, ki so se ukvarjali s to problematiko (Ferguson 1996 [1959]: 31; Thomas 1989: 273–275, op. 4; Sgall idr. 1992: 21), v kolikšni meri pa bi to lahko pripisali strukturalnemu načinu jezikovne obravnave, ki je v veliki meri temeljila na introspektivnem opazovanju jezikovnih lastnosti (Toporišič 1970).

Edine empirične raziskave (prozodičnih prvin) nereprezentativnih vzorcev govorcev so bile usmerjene na »jezik[] središča« – »kultiviran[i] ljubljansk[i] izgovor« (Rigler 1968: 193; 1970, 1971, 1978) kot govor izobražencev¹⁰³ oz. na »knjižn[o] slovenščin[o], kot se govori v Ljubljani« (Srebot Rejec 1988; 1998; 2000) in so bile namenjene ustalitvi oz. določitvi knjižne norme, medtem ko se na ozemeljsko variantnost knjižno- in pokrajinskopogovornega jezika¹⁰⁴ nanašajo le najbolj splošne pripombe o glavnih dvojnostih,¹⁰⁵ pri čemer so npr. omenjani ne/tonemskost ali različne stopnje redukcije (Pogorelec 1998a: 58; 1998b: 6–7; Toporišič 2000: 21, 23), distribucija naglasov (Pogorelec 1998b: 7), vprašanje ozkih in širokih *e*-jev in *o*-jev na Štajerskem in Primorskem (Toporišič 1991b: 394), *e* za polglasnik v štajerski in panonski narečni skupini (Toporišič 1991b: 395;

bistvo problema pogovornosti, tako da ne morejo zagledati (in videti) dejansko že zgrajene stavbe slovenskega knjižnopogovornega jezika« (Toporišič 2000: 17).

¹⁰¹ Na Poljskem so določili fonetične značilnosti pogovorne poljščine (*polszczyzna potoczna*) in njihovo pogostnost na podlagi raziskav na prelomu sedemdesetih in osemdesetih let (Dunaj – Przybilska – Sikora 1999: 230), primerjalno gradivo pa je prav tako iz devetdesetih let.

¹⁰² Izenačujoči izraz *mestn[o] narečj[e]* je menda prvi uporabil Toporišič v zadnji izdaji Slovenske slovnice (2000: 13).

¹⁰³ Prim. Rigler (1970: 13): »Za ugotavljanje govora izobražencev sem anketiral ljudi, ki so doma iz Ljubljane ali centralnih področij, a so preživeli velik del življenja v Ljubljani, in so navajeni govoriti knjižni jezik.« [...] V op. 40 dodaja: »Med informatorji, ki zastopajo tudi različne generacije, imajo srednjo izobrazbo Dm, Dv, Jn, Ld (med anketiranjem še dijak), Mv; drugi imajo fakulteto, in sicer so slavisti, le Cm je germanist. Že srednjo šolo so razen Jh in delno Rj vsi informatorji študirali v Ljubljani.

¹⁰⁴ Mnenje o koristnosti takih raziskav za zvrstnostno teorijo je iz druge polovice sedemdesetih let (Pogorelec 1977: 90).

¹⁰⁵ Prva empirična raziskava s tega področja je letos zagovarjana magistrska naloga D. Zuljan, ki se ukvarja z razmerji med skladenjsko strukturo zahodnih slovenskih govorov (briščine in nadiščine) in normativnimi pravili knjižne slovenščine.

2000: 23) ipd. Sem bi na prvi pogled sodile npr. še različne pokrajinske stave naslonskih nizov, ohranjenost dvojine v narečni/pokrajinski osnovi ipd.

Sociolingvistične raziskave govornega jezika¹⁰⁶ so pri nas potekale samo na robovih etničnega ozemlja oz. samo v primeru, če je govornji jezik edina ali prevladujoča oblika sporazumevanja v slovenskem jeziku ob drugem, večinskem jeziku, torej pri proučevanju izseljenske (Šabec 1996: 108) in zamejske slovenščine (Kaučič-Baša 1997: 57–60).

Edini poskus sociolingvistične obravnave pogovornega (pogovarjalnega) jezika v osrednjem slovenskem prostoru (Škofic 1994) je prinesel predvsem spoznanje, da neposredno kontrastiranje pogovornega in knjižnega sestava (gl. tudi Škofic 1998: 92), ki si za izhodišče primerjave izbere knjižni jezik oz. opazovanje »napak« in »napačne« rabe »glede na knjižni zborni jezik« (Škofic 1994: 575–576) brez upoštevanja strukturnih lastnosti narečne podlage pogovornega jezikovnega različka ne omogoča relevantnih izsledkov.¹⁰⁷

V slovenskih knjižnojezikovnih besedilnih zbirkah je govorna zbirka šele predvidena (Gorjanc 1999: 57), izdelana pa so metodološka izhodišča za KGB (= Korpus govornih besedil), ki naj bi bil na prvi stopnji razvoja referenčni korpus slovenskega javnega govora (Stabej – Vitez 2000: 80–81). Tudi pri načrtovanju nadaljnje širitve korpusa na spontani nejavni govor vprašanje prostorske razslojenosti govora ni upoštevano, zgolj s »sociološki[mi] in pragmatični[mi] ter tematski[mi] in drugimi« vidiki zajema govornih položajev pa najbrž ne bo mogoče opredeliti narave izbire jezikovnih prvin v »govorjen[i] slovenščin[i]« (Stabej – Vitez 2000: 80).

Ker je položaj narečij v posameznih slovenskih jezikovnih skupnostih dokaj različen, ustreznih sociolingvističnih ali geolingvističnih raziskav drugih zvrsti govornega jezika pa ne premoremo, bi morala biti sociolingvistična ocena statusa posameznih jezikovnih različkov ter opredelitev vzorca jezikovnih prvin, ki so podlaga za socialno oceno govora posameznika¹⁰⁸ pravzaprav temelj vsake dialektološke raziskave.

¹⁰⁶ Prim. Gjurin 1990: 163. Problemom govornega in pogovornega jezika je bilo posvečenih tudi nekaj diplomskih (in dijaških raziskovalnih) nalog (npr. Marjeta Longyka, *Nekatere prvine pogovornega jezika v Ljubljani*, Ljubljana, 1994; Andrej Skubic, *Geografsko-socialna pogojenost govorca, funkcija in vsebina besedila ter okoliščine govornega dogodka kot dejavniki jezikovne zvrstnosti*, Ljubljana, 1994; Mario Galunič, *Struktura povedi (problem zloženosti) govornega knjižnega jezika*, Ljubljana, 1995; Tatjana Pleteršek, *Jezik radia Maribor*, Maribor, 1985; Barbara Požar – Tadeja Rader, *Pogovorni jezik v mariborskem mestnem središču* (8. srečanje raziskovalcev Mladi za napredek Maribora), Maribor: I. gimnazija Maribor, 1991 itd.).

¹⁰⁷ Podatek, da npr. govorke prekmurskega narečja v formalnem govornem položaju v novem jezikovnem okolju (v Ljubljani) pogosteje uporabljajo drugače (umično) naglašene leksikalne enote kot govorke gorenjskega narečja ob znanih razlikah v narečni podstavi še nič ne pove o načinu prilagajanja novim jezikovnim razmeram. Prav tako pri obeh skupinah govork ne more imeti enake teže pogostnost uporabe reduciranih oblik.

¹⁰⁸ Po Labovu (2001: 28) govor posameznika ni stigmatiziran ali prestižen zaradi rabe takšnega ali drugačnega glasovnega sistema, ampak zaradi uporabe posameznih tako ocenjenih alofonov.

II Metodološki okvir raziskave

[M]etodologija je natančno in temeljito iskanje napake v lastnem delu.

(Labov 1972a: 99)

1 Opredelitev predmeta obravnave. Določitev pomenskega obsega pojmov *narečje* in *narečna beseda*¹ ima na tem mestu povsem praktični značaj – postavitvev meril, po kateri določena beseda kot del določenega jezikovnega sistema sodi ali ne sodi v slovarsko urejeno narečno podatkovno zbirko, zato je izhodišče obravnave onomaziološko: v ospredju je primerjava pomenov vseh izrazov, ki se (bolj ali manj) nanašajo na isto predmetnost, npr. narečje, dialekt, naravni dialekt (Ramovš 1935: XII), tradicionaln[o] zemljepisn[o] [podeželsko] narečje (Toporišič 1984: 17; 2000: 17, 23), zemljepisno narečje (Orožen 1988: 5; Unuk 1997/98), teritorialno narečje (Unuk 1997), teritoriálne [miestné] nářečie (SSN 1980: 17), (tradičný) územný, teritoriálny dialekt (Ripka 1989: 117; 1995: 47; 1999: 99), tradiční teritoriální nářečí (Chloupek 1971: 13), nariččja (Jermolenko – Bibik – Todor 2001: 102), Grundmundart/Basisdialekt (Niebaum – Macha 1999: 5), regional dialect (Trudgill 1983: 186–200; Carver 1989: 1), dialekt ludowy (Dubis – Karaš – Kolis 1995: 30); vernacular (Labov 1972a: 112), conservative rural dialect (Trudgill 2000: 149), patois (Martinet 1973: 131, 138), Mundart (Niebaum – Macha 1999: 3–5), gwara (EWJP 1978: 108; EJP 1999: 122), gwara wiejska (Zagórski 1998: 23), gwar[a] ludow[a] (Reichan 1999: 262), mjesni govor (Brozović 1970: 12), govor (Ahmanova 1966: 110, 131)² itn. S tem se izognemo problemu razčlenjevanja sinhrona in diahrona večpomenskosti izraza dialekt,³ diatopični homonimiji⁴ in

¹ Izraz *dialektizem* kot možna sopomenka je bolj ustaljen v pomenu 'narečna beseda, zaradi slogovnih in drugih razlogov rabljena v zvrsteh knjižnega jezika' (prim. Ahmanova (1966: 131), EWJP (1978: 70); Ondrus (1972: 44–45); Toporišič (2000: 127) ter ustrezno geslo pri SSKJ z nekoliko drugače hierarhizirano razvrstitvijo pomenov pri Simeonu (1969: 238); v Enciklopediji slovenskega jezika (Toporišič 1992: 24) je *dialektizem* le kazalka k izrazu narečna posebnost/značilnost).

² Izrazi od podpičja dalje nastopajo kot sopomenke ali podpomenke izraza dialekt (prim. navedeno literaturo).

³ Npr. starejše 'jezik kot del širše skupine ali družine jezikov' (Simeon 1969: 883); 'jezikovni različek/zvrst' (Crystal 1988: 47; Ahmanova 1966: 138; pri nas npr. Glonar 1919: 48; Toporišič 1967b: 109); 'žargon' (Crystal 1988: 47); 'idiolekt' (Simeon 1969: 883).

⁴ Najopaznejše so razlike med celinskim evropskim ter anglosaškim jezikoslovjem glede na razmerje med sociolingvistiko in dialektologijo – npr. ameriški izraz »socialni dialekt, socialna dialektologija« (Ivić 1978: 72, Crystal 1988: 47–48) S sprejemanjem zahodne teorije o zvrstnosti se uporaba izraza dialekt v pomenu 'zvrst/različek' skupaj z besednimi zvezami teritorialni dialekt/socialni dialekt/poklicni dialekt širi tudi v slovansko jezikoslovje, npr. v poljsko (Dubis – Karaš – Kolis 1995) – kjer pa ni bilo pozitivno sprejeto oz. je povzročilo živahne polemike med »dialektologi« in »sociolingvisti« (Dejna 1998: 14–15; Miodunka 1996: 58–59) –, in ukrajinsko (Jermolenko – Bibik – Todor 2001: 49). V britanski angleščini se je uveljavilo dvojno poimenovanje »accents and dialects« (Hughes – Trudgill 1989: 2), pri čemer se prvi izraz nanaša na glasovno, drugi pa na slovnično-leksikalno diferenciranost obravnavanih jezikovnih različkov, vendar je lahko uporabljen tudi kot nadpomenka prvemu (Trudgill 2000: 3). Do tega je prišlo zaradi posebnega statusa RP (= Received Pronunciation), izgovorne norme brez regionalne, vendar s strogo družbenoplastno omejenostjo, medtem ko je

različnim razmerjem med mednarodnim in domačim izrazjem⁵ pri posameznih narodih.

1.1 Narečje. Dialektologija, ki se je izoblikovala v 19. st.⁶ na podlagi dosežkov mladogramatične šole (Ivić 1978: 49), je svoj predmet raziskav opredelila v razmerju do knjižnega jezika, kot »prvotni«, naravni idiom (v nasprotju z umetnim, funkcijsko stabilnim knjižnim), ki ni podlegel stranskim vplivom in je zato najprimernejši za proučevanje jezikovnih razvojnih teženj (Vachek 1964: 56; Heinz 1983: 211). Neknjižno(st)⁷ kot jedrna pomenska sestavina izraza je bila v teoriji podrobneje določana s tremi parametri, ki so se z razvojem dialektologije spreminjali glede na vlogo, položaj in razširjenost knjižnega jezika. Po hierarhiji in stopnji spremenljivosti si sledijo takole:

- (1) zemljepisna,
- (2) funkcijska in
- (3) družbenoplastna omejenost.

1.1.1 Parameter zemljepisne omejenosti je obvezna sestavina vseh slovarskih (in) izrazijskih razlag ter običajno edina v neizrazijskih slovarjih in priručnikih,⁸ po katerih je narečje »jezikovni različ[ek] na del[u] ozemlja kakega jezika« (SP 1 1990: 132). Veljavnost parametra je obratnosorazmerna z veljavnostjo parametra o družbenoplastni omejenosti (prim. **1.1.3**). Bolj kot vprašanje opredelitve narave jezikovnega različka je pri zemljepisnem vidiku v ospredju vprašanje njegove geneze – dialektizacije⁹ – ter z njo povezano prostorsko določevanje posameznega jezikovnega pojava. Namen narečnega slovarja naj torej ne bi bil le dokumentacija obstoja in pomenske razčlenjenosti posameznih besed, ampak tudi njihove razširjenosti na določenem ozemlju (Stellmacher 1986: 36–37).

standardna angleščina kot »dialekt« regionalno in socialno variabilen jezikovni različek (prim. Hughes – Trudgill 1989: 8)

⁵ V sodobnem slovenskem knjižnem jeziku sta izraza *dialekt* in *narečje* obravnavana kot popolni sopomenki (SSKJ; Toporišič 1992: 24, 122–23), drugače pri Srbih (Peco 1980: 3), Slovakih (Ripka 1989: 117), Poljakih (Urbańczyk 1972: 10; Dejna 1981: 12–13).

⁶ Natančnejša časovna opredelitev je odvisna od tega, ali imamo za začetek vede z romantiko pobujene opise in zbiranja narečnega gradiva ali izoblikovanje lingvistične geografije. Tako so različni pisci postavljali rojstvo dialektologije na začetek (Simeon 1969: 239), v sredino (Toporišič 1967a: 62; Orožen 1988: 7) ali na konec 19. st. (Ivić 1978: 68; Heinz 1983: 209–212). Začetek zbiranja narečnega besedja sega v 17. st. (Niebaum – Macha 1999: 36), gradivo iz prve polovice 19. st. pa je že zajeto tudi v nekaterih vsenarečnih slovarjih (prim. SRNG 1965: 3–4; SGP 1979: IX–X).

⁷ Prim. npr. Krajčovičev (1988: 189) opredelitev: »Predmet dialektoloških raziskav je nekodificirana oblika narodnega jezika – narečja«. Mejne primere je skušal pokriti Heger (1982, po Wiegand 1986: 185), ki govori o »ne- ali ne popolnoma upismenjen[em] različ[ku]«.

⁸ Za slovensko govorno področje prim. gesli v SSKJ in Slovarju tujk.

⁹ Uvodno poglavje v Ramovševih Dialekte (1938: XI) je naslovljeno *Uvod: o dialektizaciji slovenskega jezika*, gl.

1.1.2 *Parameter funkcijske omejenosti* se je oblikoval z razvojem teorije zvrstnosti in sociolingvistike iz spoznanja, da ni govorca, ki bi vedno uporabljal samo eno (pod)zvrst govornega jezika.¹⁰ Pri slovenskem gradivu je bil prvič upoštevan v razpravah Aleksandra Isačenka (1939: 5–6), ko ta govori o »neprisiljenem (poud. K. K.-J.) narečju«, ki ima »v okviru najtesnejše govorne soseske (n. pr. vaške srenje) funkcijo, da omogoča članom te soseske neprisiljeno medsebojno občevanje brez vplivov od zunaj«. ¹¹ Končni izsledki sociolingvističnih raziskav tega parametra so povzeti v »načelu narečnosti« W. Labova (*vernacular principle*, 1972a: 112): » [...] zvrst, ki je po svoji strukturi in razmerju do jezikovnega razvoja najbolj pravilna, je narečje, pri katerem je govoru namenjena najmanjša mera pozornosti«, in iz njega izhajajočem »opazovalčevem paradoksu« (*observer's paradox*, Labov 1972a: 113): »Da bi dobili za jezikoslovno teorijo najpomembnejše podatke, moramo opazovati, kako ljudje govorijo, kadar jih nihče ne opazuje«. Zato je sociolingvistika, tudi na podlagi kritične presoje tradicionalnih dialektoloških postopkov, razvila vrsto raziskovalnih metod in tehnik, s katerimi bi lahko nadzorovala govorni položaj, razmerja med raziskovalcem in informantom, stopnjo govorničeve pozornosti, namenjene samemu govornemu dejanju ter zanesljivost izsledkov. Za slovaropisca so pri tem najpomembnejše različne metode snemanja spontanega govora (Labov 1972a: 113–118), ki so v skladu s sodobno slovaroslovno zahtevo po obravnavi besede v (so)besedilu.

1.1.3 *Parameter družbenoplastne omejenosti* je izražen z družbenim položajem nosilcev knjižnega in narečnega jezikovnega različka. V sodobni dialektologiji lahko govorimo o dveh osnovnih shemah upoštevanja družbenih razmerij in njunih vmesnih inačicah – klasični dialektološki in alternativni oz. »geolingvistični«, če z geolingvistiko po Trudgillu (1983: 1) poimenujemo sociolingvistično dialektalno geografijo, metodo proučevanja jezikovnih različkov in njihovega razvoja v prostoru (Trudgill 1983: 6). Razlike med njima izvirajo predvsem iz različnih stopenj razvoja knjižnega jezika v času njunega oblikovanja ter iz različnih pogledov na (ne)primernost posameznih jezikovnih različkov za proučevanje jezikovnega razvoja.

še Logar (1960/61: 119–122; 1965a: 68–73; 1965b: 2–6; 1966: 134–140; 1978: 5–15).

¹⁰ »[...] NAČELO ZVRSTNEGA PREHAJANJA: *enozvrstnih govorcev ni*. Ob prvem stiku z govornikom moramo predpostavljati, da opazujemo le omejeni del njegovega celotnega jezikovnega repertoarja. Nekateri jezikovni pojavi morda ne prehajajo iz zvrsti v zvrst, toda za vsakega govornika je značilen sestav lingvističnih spremenljivk, ki prehajajo iz enega sobesedila v drugo« (poud. W. Labov – 1972a: 112). Prim. še Labov 1994: 18.

¹¹ Parameter je upoštevan še v definicijah Hegerja (Wiegand 1986: 188), Krajčoviča (1988: 189), Orožnove

1.1.3.1 Klasična dialektološka shema je oprta na izhodiščno dvočlenskost razmerja med knjižnim jezikom in narečjem,¹² na začetno obdobje standardizacije knjižnega jezika, ko se je ta z razvojem šolstva šele začel oblikovati v »narečja prekrivajoči v-različek«¹³ (Wiegand 1986: 188), vpliv govornega jezika na knjižni pa je bil večji od obratnega vpliva. Na podlagi predpostavke o naravnosti, organskosti¹⁴ narečja upošteva govor tistih družbenih struktur, ki so imele v času njenega nastajanja v drugi polovici 19. st. najmanj stika s knjižnim jezikom – govor kmečkega oz. vaškega prebivalstva. Pri raziskovanju besedišča pomeni to omejitvev na predstavnih in pojmovnih svet kmečkega človeka predindustrijske družbe – določitev za narečje značilne tematike,¹⁵ ki izoblikuje jedro v dialektološke raziskave pritegnjenih besed. Ta izhodiščna shema je še danes, kljub silovitemu družbenemu (in jezikovnemu) razzslojevanju, razvoju mest in preoblikovanju podeželja, eno izmed temeljnih pomenskih določil pojma narečje, čeprav kot eksplicitni del pomenske razlage nastopa le še pri narodih z močno ohranjenim kmečkim slojem prebivalstva – pri Poljakih je npr. dialekt opredeljen kot »govor kmečkega prebivalstva določene pokrajine, ki se od splošnonarodnega jezika in drugih narečij loči po svojih posebnih, predvsem fonetičnih in leksikalnih lastnostih, katerih geneza navadno sega v daljno preteklost, morda celo v obdobje plemenskih zvez« (EWJP 1978: 59).¹⁶ Implicirana pa je v tezi o izumiranju narečij (prim. I. 2.1) in iz nje

(1988: 5).

¹² »V jeziku vsake civilizirane družbe lahko ločimo vsaj dve socialni plasti: knjižni jezik in podeželska narečja« (Furdal 1990: 190).

¹³ Prevod po zgledu J. Toporišiča (1991:14): »To nesomernost (med nemščino in slovenščino, op. K. K.-J.) bi rad označil s simboloma V in M (mednarodno Ma in Mi = 'maior' in 'minor'), in torej prvi jezik imel za v- in drugega za m-jezik.«

¹⁴ Brozović (1970: 11) organskost opredeljuje takole: »za organski idiom bi lahko imeli samo govor kake socialno trdne, etnično homogene (ne glede na genezo), zaprte in definirane skupnosti z določeno civilizacijsko fiziognomijo, torej govor določene vasi ali skupine ožje povezanih vasi ali zaselkov ali govor kakega plemena oz. rodu ipd., vendar samo na najnižjih razvojnih stopnjah družbe. [...] Zato bomo kot organski opredelili vsak idiom, ki je kot pojav kontinuiteta že opisanega stanja, čeprav slednjega v čisti obliki danes nikjer več ni.« (Poud. K. K.-J.)

¹⁵ Prim. Bauer (1986: 99): »človek, telo in njegovi deli, gospodinjstvo, družina, kmečko delovno okolje, delovni postopki in orodje, običaji, živali, rastline, naravni pojavi, torej 'vsa področja, ki sodijo med teme, značilne za narečja'.«

¹⁶ Gl. še Orožen 1988: 7. Podobna družbenoplastna omejenost velja še na Madžarskem (Kolláth 1999: 344). Poudarjanje »kmečkosti« narečja je v poljski dialektologiji pri Dejani (1981: 12–13) ob metodološko upravičeni delitvi vede na dialektografijo in dialektologijo privedlo do zanimivega razcepa pri določitvi predmeta raziskav: medtem ko je »[p]redmet dialektografskih raziskav [...] narečje, razumljeno kot govor kmetov v dani pokrajini, ki ga od drugih narečij loči vrsta narečnih posebnosti« (1981: 12), torej »kmečka govornica«, je »[p]redmet dialektoloških raziskav [...] dialekt, ki ga pojmuje kot zvrst narodnega jezika, za katero je značilna skupina narečnih lastnosti ali inovacij v jezikovnem razvoju, tvorjenih v posebni skupini prebivalstva, ki ne zajema celotnega jezikovnega ozemlja, ampak samo njegov del« (1981: 13, poud. K. D.), torej družbenoplastno precej bolj neopredeljen idiom. Za današnje razmere prim. Handke (1993: 198): »Narečje je sprejelo in ohranilo položaj govora ljudi, ki so na podeželju ostali v prvotnih komunikacijskih skupnostih.« Drugače Kurek (1998: 359): »Sodobna dialektologija bi morala biti veda o današnjem jeziku podeželja kot sporazumevalnem sredstvu, ki obstaja poleg standardnega sestava.« O tradicionalnosti poljske dialektologije piše Dunaj (1996: 21).

izhajajočem omejevanju veljavnosti parametra zemljepisne omejenosti, po katerem je vprašanje, ali je jezikovni različek na določenem delu ozemlja kakega jezika poimenovan narečje ali ne, odvisno od stopnje urbaniziranosti in industrializiranosti tega ozemlja. Tako npr. v svoji slovnici (1984: 19; 2000: 23) Toporišič govori o »*tradicionaln/i/* zemljepisn/i/ nareč/jih/«, ki »so najpogosteje posebne oblike kakega jezika na čisto določenem (prvotno kmečkem) zemljepisnem področju«, ¹⁷ Zorkova (1988/89: 170) pa o narečju kot »neknjižn/i/ socialn/i/ zvrst/i/ jezika s posebnim, zgodovinsko utemeljenim razvojem intonacije, glasoslovja, oblikoslovja, skladnje, besedotvorja in besedišča na določenem (nemestnem) zemljepisnem področju« (poud. K. K.-J.). ¹⁸

1.1.3.2 Alternativna shema. Stopnjujoče se družbeno razslojevanje, širjenje lestvice družbenih (in jezikovnih) vlog in položajev, preseljevanje v urbana središča, prepletana medzvrstna razmerja, ki so se vzpostavljala s postopno standardizacijo knjižnega jezika, oblikovanje vrste »vmesnih«, med- in nadnarečnih oz. substandardnih jezikovnih različkov – značilnosti 20. st. – so v šestdesetih in sedemdesetih letih postavile v ospredje vprašanja družbene pogojenosti jezikovnih različkov ter s tem tudi tistih jezikovnih inovacij, ki niso nastajale s postopnim ozemeljskim širjenjem. Sociolingvistika ¹⁹ je pri tem zavrnila mit o homogenosti tradicionalnih jezikovnih skupnosti (Labov 1972a: 109), načelo o organskosti oz. neorganskosti jezikovnih različkov pa nadomestila z uporabo načela uniformnosti – »jezikovni procesi, ki potekajo okoli nas, so enaki tistim, ki so delovali pri oblikovanju prejšnjih zgodovinskih stanj« (Labov 1972a: 101) – tudi pri obravnavi jezikovnozvrstnih razmerij, ²⁰ po katerem so posamezni idiomi enakovreden predmet proučevanja. Modeli

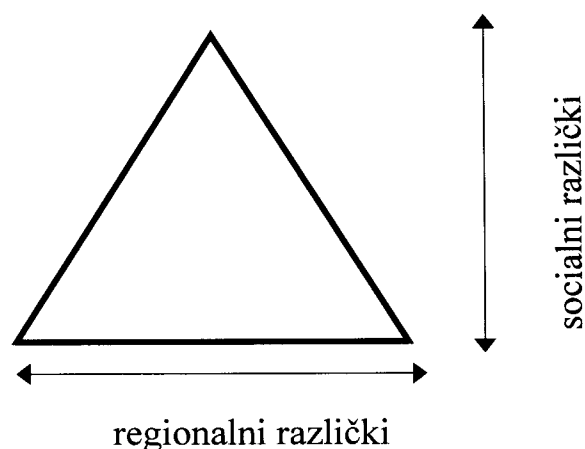
¹⁷ Drugače v Enciklopediji slovenskega jezika (Toporišič 1992: 122): »Socialna zemljepisna zvrst z razmeroma velikim številom samosvojih lastnosti na vseh (ali zlasti na nekaterih) jezikovnih ravninah [...].«

¹⁸ Podobno še Dular (1974: 61): »[n]arečje je diasistem večjega števila krajevnih govorov, tipičen za kako omejeno zemljepisno območje znotraj narodovega ozemlja kot celote[, g]ovori se predvsem na podeželju,« in SJ I (1982: 27): »[narečje] je posebna socialna zvrst jezika, ki se govori samo na zemljepisno zelo omejenem prostoru narodovega ozemlja. [...] Po mestih se namesto narečja večinoma govori splošni ali (in) pokrajinski pogovorni jezik.«

¹⁹ Oziroma tisti njen del, ki je popolnoma jezikoslovno usmerjen (Trudgill 1983: 2): »Tovrstne raziskave temeljijo na empiričnem proučevanju govornega jezika v njegovem družbenem kontekstu in naj bi se ukvarjale s temami in vprašanji, ki so temeljnega pomena za jezikoslovje. V tem primeru izraz *sociolingvistika* ni sporen, vendar mora biti jasno, da se načeloma nanaša na metodologijo: sociolingvistika kot način ukvarjanja z jezikoslovjem.« (Poud. P. T.)

²⁰ Izraz je bil izposojen iz geologije (prim. op. 2 v navedenem delu in Labov 1972b: 275), vendar je v zadnjih delih Labov (1994: 21–23) opozoril tudi na odkrite zveze med uniformitarizmom geologije in filologije 19. st. ter na njegove neposredne vplive na mladogramatično misel (prim. tudi Golden 1996: 40). Te je mogoče zaslediti tudi v Ramovšem delu – tako pri uporabi njegovih načel za jezikovnorazvojne razlage (»o kaki idealni enotnosti jezika sploh ne moremo govoriti; kar velja za danes, to je veljalo tudi nekdanj in vselej« – Ramovš 1935: XV) kot pri uporabi prispevkov iz geologije (»[k]akor se na zemeljski skorji vrste razne geološke plasti, tako predstavlja čakavščina staro, globoko spodaj ležečo plast, dočim je na površini mlada jezikovna oblika, štokavščina« – Ramovš 1946: 537)

razmerij med družbeno in ozemeljsko jezikovno členjenostjo, ki jih sociolingvistika upošteva pri svojih raziskavah, so piramidalni, v strokovni literaturi pa se (drug od drugega neodvisno?) pojavljajo od konca šestdesetih let:²¹

P. Trudgill, *Sociolinguistics: An Introduction*. Harmondsworth, Penguin Books 1974 (po Trudgill 1983: 188).

Dno piramide, jezik najnižjih družbenih slojev (*lower working class speakers*, Trudgill 1983: 186) predstavljajo ruralna in urbana narečja, pri čemer je za prva značilno zmanjševanje, za druga pa naraščanje ozemeljske členjenosti (Trudgill 1983: 191–192; Crystal 1988: 48). Zgornja shema velja samo za tiste govorne položaje, v katerih govorci uporabljajo »narečje« v Labovovem pomenu (gl. 1.1.2), temelji pa na medzvrstnih razmerjih, ki so značilna za jezike z zgodaj nastalo knjižno zvrstjo z dolgim izročilom ter iztekajočo se standardizacijo govornega jezika²² (njen glavni kazalec naj bi bila odprava notranje diglosije narečje – knjižni jezik),²³ pa tudi tam brez omejitev velja le za zemljepisna območja narečij, ki tvorijo podstavo knjižnega jezika (Trudgill 1983: 190–191).

²¹ M. A. K. Halliday, *The Users and Uses of Language: Readings in the Sociology of Language*, The Hague – Paris, 1968; B. N. Golovin, *Voprosy socialnoj diferenciacii jazyka – Voprosy socialnoj lingvistiki*, Leningrad, 1969 (po Piotrowski, Ziółkowski 1976: 117), v novejšem času pa npr. Ripka (1995: 48). O vodoravni narečni in navpični socialni razčlenjenosti »jezikovne celote« je pri nas pisal že Vodušek (1933: 71).

²² Trudgill uporablja izraz *standard dialect* (Standard English dialect, 1983: 187), za najvišjo obliko govornega standarda brez krajevnih značilnosti (vrh piramide) pa *RP-(Received Pronunciation) accent* (1983: 187). Wiegand (1986: 187–188), ki nemški knjižni jezik razvojno deli na knjižno in standardno različico, obe ločuje prav na podlagi razvoja standardizacije govornega jezika: »Starejši in mlajši v-različek nemščine se bistveno razlikujeta po tem, da samo mlajši, standardni jezik, dobiva vodilno vlogo tudi kot govorni jezik – kot 'zmerno' normirani standardni pogovorni jezik.« (Poud. K. K.-J.)

²³ *Entdiglossierung* (Wiegand 1986: 188).

Zato je ne moremo neposredno prenesti na naše jezikovne razmere,²⁴ povedna pa je s svojo prostorsko enovitostjo in ponazoritvijo zvrstnega kontinuuma, kar je posebej pomembno pri socialnih razlikah, ki se med seboj običajneje bolj razlikujejo po pogostosti pojavljanja posameznih oblik kot pa po njihovi prisotnosti oz. odsotnosti (Trudgill 1983: 187–88).²⁵

1.1.3.3 Slovenske (in cerkljanske) jezikovnozvrstne razmere. Za jezike s sorazmerno pozno ustalitvijo knjižne norme, med katere sodi tudi slovenščina,²⁶ so razmerja med zemljepisno in družbeno določenim zaradi višje stopnje prestižnosti narečja in notranje diglosije, ki lahko seže v sam vrh piramide, precej bolj zapletena. Tudi veljavnost trditve, da je »[d]anes [...] to jezik podeželskega prebivalstva nasploh (kmeta, delavca, izobraženca) in znamenje krajevne pripadnosti [...], le v rabi je omejeno na zasebne priložnosti« (SJ I. 1982: 28), je pri posameznem narečju odvisna od strukturnih razmerij med knjižnim jezikom in narečjem²⁷ ter vrste zunajjezikovnih dejavnikov (zemljepisna lega, zgodovinski razvoj,²⁸

²⁴ Prim. dolgotrajno polemiko ob Toporišičevi (1965: 19; 1970: 69–70; 1984: 12–17) uvedbi izraza *splošni pogovorni jezik* in poskusu njegovega normiranja, ki se je končala z izidom SP I (1990: 130), ko je bil ta izraz zamenjan z razmeram ustrežnejšim izrazom *knjižna pogovorna zvrst* oz. – v Toporišičevih poznejših delih (1992: 22) – z izrazom *knjižni pogovorni (knjižnopogovorni) jezik*, v 4. izdaji Slovenske slovnice (2000: 13) *splošno- ali knjižnopogovorni*. Razvoj problematike je predstavljen v magistrski nalogi J. Škofic (1991: 13–98).

²⁵ Drobne razlike med posameznimi kodji pogosto lahko dokaže le natančna statistična razčlemba obsežnega gradiva, zato so tovrstne sociolingvistične raziskave bolj usmerjene v fonetiko in fonologijo kot v proučevanje besedišča (prim. naslove Socialna motivacija glasovnih sprememb, Socialna stratifikacija r-ja v newyorških veleblagovnicah (Labov 1972b), Sociolingvistika in geolingvistika zlitja samoglasnikov (Trudgill 1983) itn.). Morda je to tudi razlog, da sociolingvistika ni odločilneje vplivala na razvoj narečnega slovaropisja (pri nas so sociolingvistični izsledki upoštevani v LISVK, Hafner 1980: 11–36), tako kot to npr. velja za strukturalizem in zahtevo po obravnavi besede v njenih paradigmatičnih in sintagmatičnih odnosih.

²⁶ »[N]ovoslovenski« (Orožen 1988:13), »zedinjeni« (Toporišič 1991b: 212) oz. »vsesplošni« (Toporišič 1991b: 348) knjižni jezik je nastajal v drugi polovici 19. st., se ustalil na prelomu stoletij (Pogorelec 1993: 4; Vidovič Muha 1996: 21), »knjižna norma se je dokončno utrdila s Slovensko slovnico 1934 in Slovenskim pravopisom 1935« (Toporišič 1991b: 394), ni pa bilo pogojev za skladno in hkratno uveljavitev enotne pisne in govorne norme (Pogorelec 1998a: 57).

²⁷ Da glede na medstrukturne razlike med narečjem in knjižnim jezikom obstajata vsaj dva temeljno različna tipa medzvrstnih razmerij, je pri raziskavi slovenskega pogovornega jezika predpostavljala tudi Jožica Škofic (1991: 111–124), ki je primerjala jezikovno vedênje srednješolk iz Mengša in Beltincev med šolanjem v Ljubljani. Pri tem pa je skoraj nemogoče pristati na tezo, da pri slednjih v domačem okolju ni nikakršnih nadnarečnih (interdialektalnih) oblik (ob natančnejšem poznavanju beltinškega narečja bi se jih najbrž dalo izluščiti iz besedil, ki so objavljena v nalogi) oz. na naslednjo shemo prevzemanja posameznih jezikovnih različkov:

Mengeš:	Beltinci:
L ₁ – narečje	L ₁ – narečje
L ₂ – pogovorni jezik	L ₂ – knjižni jezik
	L ₃ – [središčni?, op. K.K.-J) pogovorni jezik (po šolanju v Ljubljani)

²⁸ Že Kolarič (1954: 187) je npr. opozarjal na razlike med razvojem narečij tistega področja, ki je bilo del predvojne Jugoslavije, in drugimi narečji.

infrastruktura, migracije itn.) in na terenu še ni bila preverjana.²⁹ Hkrati pa tudi tu ostaja odprto vprašanje (načina) omejevanja veljavnosti zemljepisnega parametra – kje je mogoče postaviti empirično določljivo mejo med podeželskim (kmečkim) in mestnim (urbanim), med narečjem in »mestno govorico« (SP I 1990: 132)³⁰ oz. ruralnim in urbanim narečjem; kolikšen del slovenskega ozemlja je tako še domena t. i. tradicionalne dialektologije.

Zgornje vprašanje je še posebej zanimivo zato, ker je Cerkno, osrednja točka te raziskave, eno redkih upravnih,³¹ gospodarskih in kulturnih središč na Slovenskem, katerega jezik je bil predmet dialektoloških raziskav od Baudouinove razprave *Der Dialekt von Cirkno* (Kirchheim) in njegovih *Sprachproben* (Baudouin de Courtenay 1884, 1885) do danes, ko je točka v mreži krajev za dialektološka atlasa SLA³² in OLA (prim. FO 1981: 67–72), pri čemer je npr. imelo v času oblikovanja mreže za OLA³³ (skupaj z Ribnico) skoraj trikrat (oziroma štirikrat) več prebivalcev od povprečja izbranih krajev, naslednji večji kraj pa je imel skoraj enkrat (dvakrat) manj prebivalcev. Na podlagi primerjave Baudouin de Courtenayjevih izsledkov ter Ramovševih podatkov (1935: 87–92) z izsledki povojnih raziskav in lastnega terenskega dela namreč domnevamo, da bi na nekatere jezikovne spremembe cerkljanskega govora v zadnjem stoletju (izguba preglasa nenaglašnega izglasnega *a* za *č*, *ž* in *š*, nižja pogostnost oblik s sekundarno palatalizacijo (Rigler 1981: 71–72), tudi vprašanje obstoja

²⁹ Medzvrstnim razmerjem je bilo več pozornosti posvečene ob problemih zunanje diglosije (prim. Gruden 1976/77: 72–79; Hafner 1980: 11–22; 1980/81: 54–61).

³⁰ V Pravopisu (SP 2001) je meja precej nedoločna: »Mestne govorice so jezikovni različki jezika, večinoma nastali iz narečij v večjih mestih« (SP 2001: 128). (Poud. K. K.-J.)

³¹ Cerkno je bilo občinsko središče od leta 1849 (vendar se je kot tako izoblikovalo že v času francoske oblasti (1809–1813) in nekaj funkcij ohranilo tudi po njenem propadu) do ukinitve leta 1959 (Bizjak 1984: 118), ob oblikovanju lokalne samouprave v novi državi pa je bila z zakonom o ustanovitvi občin ter določitvi njihovih mej (Uradni list RS 60/94) občina spet ustanovljena leta 1994 (SO 1998: 15).

³² Poleg Cerknega (točka 166) so na območju cerkljanskega narečja še štiri točke – G. Trebuša (164), Šebrelje (165), Kanomlja (167 – še ni zapisa) in Idrija (169) (Benedik 1999: 111).

³³ Na podlagi podatka, da se je zapisovanje dialektičnega gradiva za OLA začelo leta 1966 (Logar 1989: 13), so upoštevana razmerja po popisu prebivalstva iz leta 1961 (KLS I–IV 1968, 1971, 1976, 1980), izračun tako velja le za točke v Republiki Sloveniji. Pri tem ima Ribnica tudi uradno status mesta. Število prebivalcev se je (skupaj z razdaljo med kraji) v geolingvističnih študijah P. Trudgilla (1983: 73–83; Chambers – Trudgill 1994: 197) izkazalo za statistično značilen kazalec jezikovnih vplivov med posameznimi središči in je bilo uporabljeno v njegovem modelu prostorskega širjenja jezikovnih inovacij:

$$I_{ij} = S \cdot \frac{P_i P_j}{(d_{ij})^2} \cdot \frac{P_i}{P_i + P_j}$$

I = vpliv

I_{ij} = vpliv i na j

s = spremenljivka, ki izraža stopnjo jezikovne podobnosti (0–4)

P = število prebivalstva

d = razdalja med krajema

(Trudgill 1983: 75), pri čemer je potenca imenovalca d (razdalje) odvisna od komunikacijskih ovir (stanje prometnih povezav, deželna, državna meja itd).

fonema *e*:³⁴) lahko vplivala ali pa jih vsaj pospešila prav osrednja politična in gospodarska vloga kraja oz. njegovi stiki z drugimi središči. Prav tako ne bi smeli prezreti Ramovševe (1935: 89) opombe ob razvoju *ě*, po kateri je »pravilni cerkljanski refleks [...] *i* < *ě* izkazan z dejstvom, da je njegov zastopnik v onih vaseh, ki so bolj vstran od glavnih prometnih središč in smeri, prim. na Vojskem: *cvít, dríu* < *drěvo, vítar, lítaję* < *lětajó, svičę*; v dolinskih krajih pa slišiš v isti vasi, celo pri isti osebi poleg *ī* tudi *īę*, ki je prevzet iz sosednih govorov (iz tolminskega in črnovrškega dialekta)«, čeprav take dvojnosti v Cerknem danes ni več mogoče zaslediti,³⁵ saj utegne že ta kazati na določeno dinamičnost jezikovnih sprememb v tem kraju ob mednarečnih stikih ter takratno prestižnostno razmerje med posameznimi govori. Po vojni je medzvrstna razmerja narekoval dotedanji visoki status narečja, izvirajoč iz sorazmerne komunikacijske izoliranosti, družbenoplastne homogenosti³⁶ in izgube stika z (govorjenim) slovenskim knjižnim jezikom³⁷ po Gentilejevi šolski reformi leta 1923, ki je predpisala pouk samo v italijanščini (prim. Pogorelec 1993: 13–14, op. 14). V obdobju nasilnega poitalijančevanja³⁸ je bilo narečje edina narodo- in kulturotvorna ustanova, zato je ohranilo večjo funkcijsko prožnost in je še danes v rabi v poljavnih (poluradnih) govornih položajih (trgovina, banka, pošta, šola pri manj formalnih oblikah dela, kontaktne oddaje radia Cerkno), tudi če je sogovorec drugonarečen ali pa uporablja enega izmed v-različkov slovenskega jezika. V spremenjenih povojnih jezikovnih razmerah, zlasti ob stopnjevanju vpliva knjižnega

³⁴ Raziskave so potrdile obstoj *'e*: v oddaljenejših vaseh severno (Zakojca) in južno (Šebrelje, Lazec, Otalež) od Cerknega. O tem redkejšem fonemu, ki nastane po preglasu naglašene *a* za *n/l* (< *n/l*) ni veliko starejših podatkov: zapis (B. de Courtenay 1884: 387) naselbinskega imena Poljana (na Polēn) in nagrobnega napisa s cerkljanskega pokopališča (B. de Courtenay 1885: 279): »TVKAI PAZIIIVA iz verha/ zerklejnskiga [poud. K. K.-J.] Verha/ MaTiVHS PADOBNIK« ter nenavadna primera iz Štrekljevega »besednega zaklada narodovega« (1892: 37) – *beráč* in *beráčk* –, ki bi izpričevala tak preglas tudi za *r*. Primeri pa seveda še ne potrjujejo rabe v Cerknem.

³⁵ Ker je bilo terensko delo na območju pod italijansko oblastjo med obema vojnoma zaradi fašističnega režima nemogoče, so podatki za te kraje temeljili na izsledkih starejših raziskav ali pa na izjavah informatorjev, ki so v tem obdobju živeli v takratni Jugoslaviji (podobno ravna tudi Tesnière (1925b: 14) pri raziskovanju dvojine v slovenščini), zato niso povsem zanesljivi. Po vojni je leksikaliziranost razmerja med refleksoma *i*: in *ie* za *ě* Logar (1963: 116) ugotovil le na mejnem območju narečnega mešanja (S. Trebuša), redke interference pa so značilne za celotno področje (gl. ustrezní odstavek pri izvoru *i*:).

³⁶ Do druge svetovne vojne je bilo na območju pretežno kmečko prebivalstvo. V času pod Avstrijo so bili (sicer maloštevilni) predstavniki drugih slojev (razen nekaterih trgovcev) – duhovniki, orožniki, učitelji, zdravniki in občinski uradniki – večinoma priseljenci, v obdobju pod Italijo v glavnem Italijani (Bizjak 1984: 169).

³⁷ Pri tem lahko ponovimo za Grudnovo (1976/77): »Cela generacija [...] je ostala brez sistematične slovenske jezikovne vzgoje, možnosti za spoznavanje in obvladovanje slovenskega knjižnega jezika so bile minimalne. Mnogi so knjižno slovenščino spoznavali zgolj iz jezikovno že takrat zastarelih knjig, velika večina je ostala brez poznavanja osnov zborne izreke.« Italijani so zato preganjali tudi tiskano slovensko besedo. Med Cerkljani je še zelo živ spomin na požig čitalnične knjižnice pred Gospodarskim domom leta 1924.

³⁸ Pred začetkom II. svetovne vojne je bilo v Cerknem nastanjenih tisoč Italijanov: 700–800 vojakov, 20–25 carinikov, tajni agent kvesture, deset karabinjerjev, šest mož posadke fašistične milice, dva zdravnika, pet učiteljev in štiriindvajset italijanskih družin (Bizjak 1984: 164), torej toliko, kolikor je bilo avtohtonih prebivalcev.

jezika prek šole in občil³⁹ ter pospešeni urbanizaciji (posebno v sedemdesetih letih) se je v Cerknem izoblikovalo nadnarečje⁴⁰ (oziroma plast nadnarečnih prvin), ki je po svoji strukturi neprimerno bližje narečju kot knjižnemu jeziku in je z njim neločljivo povezano, je vir sistemskih narečnih sprememb, hkrati pa kot jezik središča, kot v-različek obravnavanega območja, vpliva tudi na govore s Cerknim tesno povezanih krajev.⁴¹ Pri tem gotovo ni brez pomena dejstvo, da danes Cerčno leži na stičišču obrobij vplivnih območij dveh mestnih središč (Ljubljane in Nove Gorice, prim. NAS 2001: 97), kar prispeva tudi k ohranjanju sorazmerne jezikovne posebnosti oz. samostojnosti.

Raba narečja in nadnarečja kot dveh oblik govorjenega (nebranega, nericitiranega) jezika, pri čemer je prehajanje in nihanje med enim in drugim v bolj ali manj formalnih govornih položajih določljivo samo na podlagi razmerja med narečnimi in nenarečnimi prvinami, je značilna za večino govorcev.⁴² Za ponazorilo diasistemskih razmerij si oglejmo potencialna medzvrstna nihanja v samoglasniškem sestavu. Ker sta se v cerkljansčini nekdanj dolga *i* in *u* skrajšala, zaradi poznega naglasnega umika pa ni prišlo do podaljšave umično naglašanih etimoloških *e*-jev in *o*-jev, sestav dolgih samoglasnikov cerkljanskega narečja ustreza samo trem dolгим samoglasnikom iz knjižnega jezika (*á*-ju, *é*-ju in *ó*-ju). Ker ostalim

³⁹ Po sociolingvističnih raziskavah (Trudgill 1983: 61) občila vplivajo predvsem na širjenje besedišča in modnih idiomov, skoraj nič pa na glasoslovne ali gramatične spremembe, in sicer zato, ker zahtevajo samo pasivno razumevanje, ni pa interakcije med jezikovnim inovatorjem in možnimi naslovniki. Drugače je le v primerih, ko gre za dokajšnjo razliko med narodnim standardom in narečjem, govorniki pa se skušajo prvemu približati z vzorovanjem po jeziku občil (Trudgill 1986: 41). Same spremembe torej najprej potekajo v formalnih govornih položajih in v nadnarečnih (medzvrstnih) jezikovnih različkih. Tovrstno spreminjanje narečja zaznajo predvsem tisti govorniki, ki dlje časa niso živeli v domačem kraju: » *pa B'ridgkaŋ 'Ja:ŋko, kod je 'pəršu, j dja:ŋ, de j 'a:jnkat 'ma:m dja:ŋ 'ra ŋ Pldnin – 'Je .. se na ŋawdrite 'weč t'ku: kot sma ŋč'a:s – j dja:ŋ .. – A je 'wa:s'ruje tele'wizje bə'r'dierba?* –« (kaseta GP 001a, 4. 2. 1991). Še pomembnejša je ugotovitev, da niti množična niti elektronska občila nimajo nikakršnega zaviralnega vpliva na sedaj potekajoče glasovne razvoje (Labov 1994: 23).

⁴⁰ Izraz *nadnarečje* je tu uporabljen kot sopomenka izraza *interdialekt* (tako ga npr. obravnava Toporišič 1984: 708). Pomenska nevzporednost med mednarodnim in slovenskim poimenovanjem izhaja iz že omenjenih različnih pomenskih obsegov pojmov *dialekt* in *narečje*. Izraz *mednarečje* bi bil zato lahko le poimenovanje za eno izmed interdialektalnih možnosti. Če bi hoteli ohraniti pomensko sestavino nehierarhiziranosti primerjanih različkov in uporabiti predpono *med-*, bi se morali odločiti za drugačno podstavo tvorjenke (*-zvrst/-različek*). V najširšem pomenu se ujema s Trudgillovo definicijo (1986: 62–63): »Oznaka 'interdialekt' naj bi se nanašala na razmere, v katerih stiki med dvema dialektoma privedejo do razvoja oblik, ki dejansko ne nastopajo v nobenem izmed njiju. [...] interdialektalne oblike, opredeljene kot oblike, nastale zaradi dialektalnih stikov [...] niso nujno *vmesne* (poud. P. T.) v dobesednem pomenu te besede«; v zgornjem primeru pa ga sicer lahko opredelimo kot Toporišič (1992: 115) – kot »socialn/o/ zvrst med navadnim zemljepisnim narečjem in knjižnim jezikom«, vendar nima zgolj »pokrajin/skih/« jezikovnih značilnosti, ni zgolj »središčna«, ampak katera koli točka na premici med narečjem in knjižnim jezikom, je torej lahko bližje prvemu ali drugemu.

⁴¹ Interference ob pogovoru Cerkljanov s prebivalci iz drugih vasi so dokaj pogoste. Prim.: [C-IB] A ste .. 'fa:rbal 'piərxe 'takrat? [Z-JK] 'Ja: 'ja: 'ja: .. 'piərxe .. {I} .. 'piərxe pa .. 'tuočnu .. wa we'lik 'nač .. pa sma 'mi:l 'tiste 'piərše .. pa sma .. 'sə:ŋde, pa sma me'ta:l .. (kaseta JK 002b, 15. 9. 1982).

⁴² Ko so pri nemškem projektu Jezikovno vedenje v podeželskih skupnostih (Sprachverhalten in ländlichen Gemeinden) pod vodstvom Wernerja Bescha in Klause J. Mattheierja (Niebaum – Macha 1999: 153–157) raziskovali jezikovne profile posameznikov, so to vrsto govorcev z drobnimi premiki v smeri standarda (*code shifting*) v formalnih govornih položajih poimenovali kar narečni govorniki (Niebaum – Macha 1999: 156).

štirim dolgim knjižnim samoglasnikom ustrezajo kratki enoglasniki, ustrezniki ozkih sredinskih samoglasnikov pa so zaradi svoje višine oz. dvoglasniškosti tudi artikulacijsko precej oddaljeni, je tako pri prevzemanju besed iz knjižnega jezika kot pri medzvrstnem približevanju relevantna samo barva glasu, ne pa njegova kolikost oz. napetost. V svoji nadnarečni različici je torej cerkljansščina usmerjena k petčlenskemu enoglasniškemu sestavu naglašanih samoglasnikov brez kolikostnih nasprotij.⁴³ Diasistemska razmerja so takšna (v zgornji vrstici je knjižni, v srednji nadnarečni, v spodnji pa narečni sestav; pri nadnarečnem različku je bolj umestno govoriti o sistemoidu):

$$\frac{i: \neq i}{i \quad = i} \neq \frac{u: \neq u}{u \quad = u}$$

$$\frac{\quad \neq e}{\quad \neq o}$$

$$\frac{e:}{e} \neq \frac{o:}{o}$$

$$i: \neq ie \quad u: \neq uo$$

$$\frac{e: \neq e}{e} \neq \frac{o: \neq o}{o}$$

$$a$$

$$\frac{a: \neq a}{[a:] \neq a}$$

$$a: \neq a$$

$$\frac{\partial}{e}$$

$$o$$

Pri izobrazenskem sloju pa naletimo še na diglosično preskakovanje iz koda v kod (*dialect switching*, Trudgill 1983: 190–191), iz narečja v pogovorni (pogovarjalni) jezik, se pravi neko višjo, knjižnemu jeziku bližjo nadnarečno obliko: :

[IB] *Kram'pięr, a ste'mi:l kram'pięr?* {I}

[JK] *'Ja, pa'tis sma ..* {I} *us'dil, pa dwardwa:jst'kašay ..* {telefonski zvonec} {I}

[JK] *'Pe:jte'wi, 'pe:jte'wi ..*

[IB] *A se waylds'im' jest?* {I} *Přosim?* {S} *Žijjo, Bojan, axa, Iwana pę telefonu ..* {I} .. *axa, če p pęšla* {I}, *ja, bęm je pasla:la kar ke ūal, a ne .. ja, jez mįsm .. al pa .. žak, bo pęšla na telefon ..* (kasete JK 001b, posneto 15.9.1982)

⁴³ Ponazarjalno gradivo je zbrano v Kenda-Jež 1999a: 306–307, 309–314.

Raba drugozvrstnih jezikovnih prvin pa je lahko v sodobnih besedilih povezana tudi s sledovi nekdanje dvojezičnosti (nemško-slovenske, italijansko-slovenske):

[AP] 'Jo:j, m̩ 'jest 'dabru za'miērkanu .. sma 'j'mi:l p'ra:sc̩a k'lat 'tam da'ma .. pa zve'čier sa se s'ku:s Če'la:ri, ka sa Γa'rɛ:jncu u 'ma:lŋ na'sil, ustaŋ'la:l 'tam .. m̩ pa γawa'rɪl 'tu:, de j t'ri:ba p'rit .. 'meldat, a 'ne ..əə.. sŋ d'ja: – pa če γa 'na:u 'tam? – pa j d'ja:u Plen'kuon, ŋd're:je, je d'ja:u – 'ima nab'ra:lnik 'tam na ŋ'ra:tax, na'piš 'tu: da'ma 'že .. m̩ pa 'worš 'tis 'notər – j d'ja:u ..

[GP] {S}

[AP] .. – de u 'wideu, de z b'la 'tam, a 'ne, ka sŋ 'moyla le 'jest xa'dit, 'ma:ma 'ni ŋ'ka:mər .. š'la ..əə.. 'no, ŋ 'ri:s p'ridem .. 'takat je 'bi 'γa pər Pak'lo:ŋnčerju .. γa na 'worxu 'j:emu n u'ra:t .. an 'mičkŋ 'da:car, p'ro:u an 'tičŋ. Γa 'ni b'lu. 'Woržem 'tistu 'notər u 'ka:s'c, 'tist pa'pjer, pa p'ridem 'som na p'lac, sŋ γa pa s'rɛ:jče, sŋ pa x'ma:l za 'nemu pa na'zaj š'la ŋ sŋ mu pa'wi:da, de sŋ 'di: 'not u 'tist nab'ra:lnik, a 'ne, obweš'tila, sŋ d'ja: – de ŋste ŋ'niču – . – 'Ja: 'ja: 'ja: – j d'ja:u .. 'no, 'se:j pa tal'ja:jnsku, 'se:j 'bi Tal'ja:n. ..əə.. 'Patle čez anu 'li:ta pa p'ride anu obweš'tila, de se 'morma 'ja:ut, de 'nisma pər'ja:ul zd'kola. Γrem 'jest 'čie, mu dapawe'dujem, ka'ku: j b'lu .. 'ja:, 'neč m̩ pa 'neč ..əə.. ka'ku: j d'ja:u .. ka'ku: sa že d'ja:l ..əə.. de 'tistu .. – rič'eta .. 'vo:ljo rič'eta – .. a 'ne ..

[GP] A'ja:, patər'dila ..

[AP] .. 'tista patər'dila, de m je 'da:u ..əə.. 'ja:, 'neč mu 'ni 'nucalu p'rajt .. 'Jest p'ridem da'mo:u ..əə.. 'nisŋ 'neč d'ja: 'ma:m, 'kar s'puotje u 'ka:mra sŋ š'la, sma 'j'mi:l an 'mičkŋ 'kufərčk ŋ 'tis 'notər sma d'i'wa:l pa'pjerje .. jes'ka: 'jest jes'ka: 'tistu, sŋ 'mis'na – z'dɛ:j, če 'na:uma da'bil, če 'na:m da'bila, če b b'li slučajnu u'nič], a 'ne ..əə..

[GP] .. pa u t'ri:ba še e:jŋkat ..

[AP] .. pa u t'ri:ba še a:jŋkat, a j b'lu 'pietp'dwa:jst 'liɛr al 'ku:lku ..

[GP] 'Ja:, 'ni b'lu 'ma:le, 'ne ..

[AP] {govori hkrati z [GP]} .. 'tu: j b'lu 'ka:jt, kər 'ni b'lu d'nara .. pa da'bim, 'pa mu pa d'ru:j 'da:n 'nesem .. 'kešŋ je 'bi, 'meden, j d'ja:u – o:, 'wa 'bɛ:ne, sinj'orina, 'wa 'bɛ:ne, 'wa 'bɛ:ne, sinj'orina – j d'ja:u. Sŋ d'ja: – ŋ'čiera 'wam 'ni 'neč 'nucalu pa'wi:dat 'teγa, a 'ne .. 'de, ka'ku: sŋ nar'dila ..

[GP] .. m̩xə ..

[AP] .. p'rɛ:j, un'da:n, p'rɛ:jšŋ 'da:n, pa 'nisŋ b'la sinj'orina. – Vo:ljo rič'eta – j d'ja:u {Ss} .. 'tu: 'imam 'jest ta'ku: za'miērkanu {S} .. (kaseto GP 003a (133–165), posneto 4. 2. 1991)

Taka, sicer zelo shematična podoba odnosov med različki govorjenega jezika v Cerknem, je bila vodilo pri izboru besedja in izdelavi geslovnika. Podatkovna zbirka namreč ni zastavljena vseobsegajoče, kot »popis predvsem leksikalnih, a tudi glasovnih posebnosti krajevnih, območnih, pokrajinskih, socialnih in funkcionalnih različkov in različic [...] danes govorjenega [...] ljudskega jezika«⁴⁴ (Hafner 1980: 12, poud. K. K.-J.), tako kot graški

⁴⁴ Izraz *ljudski jezik* kot prevedek za nemško *Volkssprache* ni povsem ustrezen, čeprav ga v svojih v slovenščini objavljenih delih uporablja tudi skupina jezikoslovcov graške slovenistike (npr. Hafner 1980/81: 55), ki je ob projektu LISVK prva proučevala besedišče slovenskih (koroških) narečij v soodvisnosti z drugimi različki govorjenega jezika. Pomen, ki je ustaljen v nemškem jezikoslovju (prim. Wiegand (1986: 199): »Ljudski jezik [...] ni [...] razumljen kot »čisto narečje« [...] ampak kot domači jezik določenega območja, udeležen pri vertikalnem in horizontalnem jezikovnem mešanju. Poleg diatopične diferenciacije pride na slovarkem področju v poštev tudi diastratična.«) se namreč ne sklada s tistim, ki je značilen za izročilo slovenskega jezikoslovja. Od Kopitarja (Orožen 1988: 11) prek Breznika (1952: 5–11) do šestdesetih let tega stoletja, ko se sintagma (skupaj z izrazoma *ljudski govor* in *ljudska beseda*) še pogosto pojavlja predvsem na straneh Jezika in slovstva (prim. Bajec 1955/56, 1968; Kolarič 1956/57; Tominec 1956/57, 1957/58) – pomeni 'vsoto vseh narečnih značilnosti (slovenskega) jezika' (Breznik 1952: 5), predstavlja torej narečje brez upoštevanja parametra zemljepisne omejenosti. Nastopa predvsem v delih, ki se ukvarjajo z jezikovno politiko in razvojem knjižnega jezika oz. – kot na kratko pove Bajec (1968: 71) – »[v]se sklicevanje na ljudski govor [...] do današnjega dne predstavlja transponiranje le-tega v knjižni jezik«. Edina izjema pri tem je Vodušek (Toporišič 1961/62: 161), kateremu *ljudsko* pomeni 'splošno slovensko', *ljudska govorica* pa 'govorjeni jezik' (Vidovič Muha 1994: 111–112) oz. natančneje »prvotn[o] oblik[o] jezika« (Vodušek 1933: 70), po Brozoviču torej organski idiom – je torej

Tezaver (Thesaurus 1982–), ampak skuša po svojem bistvu ostati zbirka narečnega besedja, seveda ob uzaveščeni shemi medzvrstnih razmerij.

Izsledki z raziskovalne točke Cerkno (C) kot središča inovacij in žarišča nadnarečnega različka na obravnavanem območju⁴⁵ so tako v geslu po navajalnem zaporedju narečnih oblik vedno izpostavljeni, na prvem mestu, so torej izločeni iz za narečni slovar običajnega (prim. Prunč 1980: 43–44 (V–Z); SGP 1979: XXXVII (J–S)) zaporedja podatkov glede na zemljepisno lego⁴⁶ (v tem primeru v smeri S–J). Hkrati naj bi bile slovarsko obdelane tiste nadnarečne besede (ali besedne (pojavnne) oblike), ki zaradi svoje pogostosti ali sistemskosti glasoslovnih, oblikoslovnih itn. sprememb že vplivajo ali utegnejo vplivati na preoblikovanje narečnega sestava. Sprejemanje nadnarečnih prvin v slovar torej ni namenjeno samo zapolnjevanju podatkovne vrzeli med narečnim slovaropisjem in slovaropisjem knjižnega jezika, v čemer vidi npr. Wiegand (1986: 210) novo nalogo in perspektivo nadaljnjega razvoja narečnega slovaropisja, ampak predvsem lažjemu prepoznavanju in določevanju zvrstne vrednosti posameznih jezikovnih različic, ki se med seboj prepletajo v proučevanih govornih dejanjih.

1.2 Narečna beseda. Z razvojem narečnega slovaropisja sta dva različna načina primerjave narečnega besedja s knjižnim privedla do dveh pojmovanj izraza *narečna beseda*, ki sta izhodišče za dve vrsti narečnih slovarjev.

1.2.1 Atomistični model. Če je predmet primerjave posamezni leksem,⁴⁷ je narečna tista beseda, »ki obstaja samo v enem ali nekaterih narečjih danega jezika, v knjižnem jeziku pa ni znana«, pa tudi »pokrajinska različica (pokrajinska varianta) besede, ki se lahko glasoslovno, oblikoslovno ali pomensko razlikuje od svojega knjižnega zgleda« (Ahmanova 1966: 131). Na tem pomenu temelji zasnova klasičnega, t. i. diferencialnega dialektološkega slovarja, prevladujočega v 19. st., v obdobju »zbiranja besed«. ⁴⁸ Skoraj vsak tovrstni slovar pa

sopomenka Voduškovemu izrazu »dialekt« (1933: 71), kadar ta ni družbenoplastno omejen (»kmetsk[i] dialekt[]«, 1930: 72). Poseben pomen tega izraza se je izoblikoval tudi v slovenski etnologiji (Stanonik 1994: 282–288).

⁴⁵ To velja predvsem za zgornji, severni del področja cerkljanskega narečja, za tiste vasi, ki gravitirajo k Cerknemu. Območje južno od črte Šebrelje–Masore–Jazne je bolj pod vplivom Idrije, idrijski govor pa ob sestavi slovarja ni bil upoštevan, ker bi zaradi svoje (besediščne) specifičnosti zahteval tudi posebno monografsko slovarsko obdelavo.

⁴⁶ Ob upoštevanju strukturnih lastnosti gradiva se uredniki seveda lahko odločijo za nezemljepisno zaporedje. V SSN (1994: 37) primerom iz srednjeslovaških narečij sledijo zahodno- in vzhodnoslovaški primeri.

⁴⁷ Kot poimenovalna prvina jezika (Vidovič Muha 2000: 22–23).

⁴⁸ Prim. še Wiegand (1986: 193): »Na klasično (pogosto posneman) formulacijo iz poznega 19. st., značilno za predpise osrednjih narečnih slovarskih zbirk [...], naletimo v Švicarskem idiotikonu (1811–). [...] V geslovníku nastopajo vsi izrazi, ki ne sodijo v sodobni novovisokonemški knjižni jezik ali pa po svoji obliki in pomenu močno odstopajo od knjižnih'.«

poleg zgoraj opredeljenih »narečnih besed« vsebuje vsaj še dve skupini besedja, ki jih pisci slovarjev vključujejo ne glede na njihov obstoj v knjižnem jeziku, njun obseg pa se med seboj deloma pokriva. Gre za osnovni besedni fond (jedro besednega zaklada)⁴⁹ (gl. SSN 1980: 18; SSN 1994: 13, 19; Ripka 1989: 119) ter tisti del besedišča, ki je povezan z ljudsko duhovno in materialno kulturo, predvsem ljudsko izrazje (SGP 1979: XVII, XIX; AOS 1980: 17; SSN 1994: 12–13, 18–19).⁵⁰

1.2.2 Strukturalni model. Strukturalni pogled na jezik je omogočil drug način primerjave, pri katerem sta sopostavljena besedna zaklada dveh sestavov (narečnega in knjižnega) istega diasistema, narečno besedje pa je pojmovano kot »skupek leksemov narečja kot ozemeljsko in funkcijsko omejene strukturne tvorbe narodnega jezika« (SSN 1980: 17). Narečna je tako vsaka beseda, ki jo lahko imamo za del narečnega sestava. Slovarji, ki poskušajo čim širše zajeti besedni zaklad določenega govora (narečja, narečne skupine itn.), nosijo različne, vendar ne dovolj povedne izrazijske oznake – od zgolj zapovrstje nastanka obeh slovarskih različic upoštevajočega izraza *sodobni slovar* (prim. Wiegand 1986: 193) in za strokovni jezik (zaradi svoje potencialne večpomenskosti) neprimerne zveze *popolni slovar*⁵¹ do izraza *sistemski slovar* (SSN 1980: 18), ki pa se ne uporablja samo za poimenovanje slovarja z značilnim izborom iztočnic, ampak tudi za slovar diferencialnega tipa, ki v svojih pomenskih razlagah upošteva sistemske značilnosti (naravo) besede.⁵² V tej

⁴⁹ Ondrus (1972: 41) ga opredeljuje takole: »Osnovni besedni fond tvorijo besede, ki poimenujejo tiste predmete in njihove lastnosti, brez katerih si človeškega življenja ne bi mogli predstavljati. To so poimenovanja naravnih pojavov [...], izrazje temeljnih proizvodnih in delovnih postopkov [...], poimenovanja orodij [...], izrazi, ki označujejo izdelke in proizvode [...], imena domačih in divjih živali [...], imena ptičev [...], rib [...], imena članov družine in sorodstva [...], poimenovanja delov telesa [...] terminologija pijač, jedi [...], poimenovanja življenjskega okolja [...], opredelitve kakovosti in lastnosti predmetov [...], poimenovanja za količnost [...], besede, s katerimi pokažemo na predmet, njegovo kakovost, količnost, lastnost [...] in tiste, s katerimi izrazimo predstavo o prostoru in čutnih zaznavah«. Kar za precejšen del besedja torej velja, da njegova umestitev ni odvisna od izhodiščnih načel o ustroju slovarja, ampak se običajno skriva za (posebej v 19. st. priljubljeno) formulo »bolje preveč kot premalo« (Wiegand 1986: 200), na katero naletimo tudi v Baudouin de Courtenayjevem (1885: 109) glosarju cerkljanskega narečja.

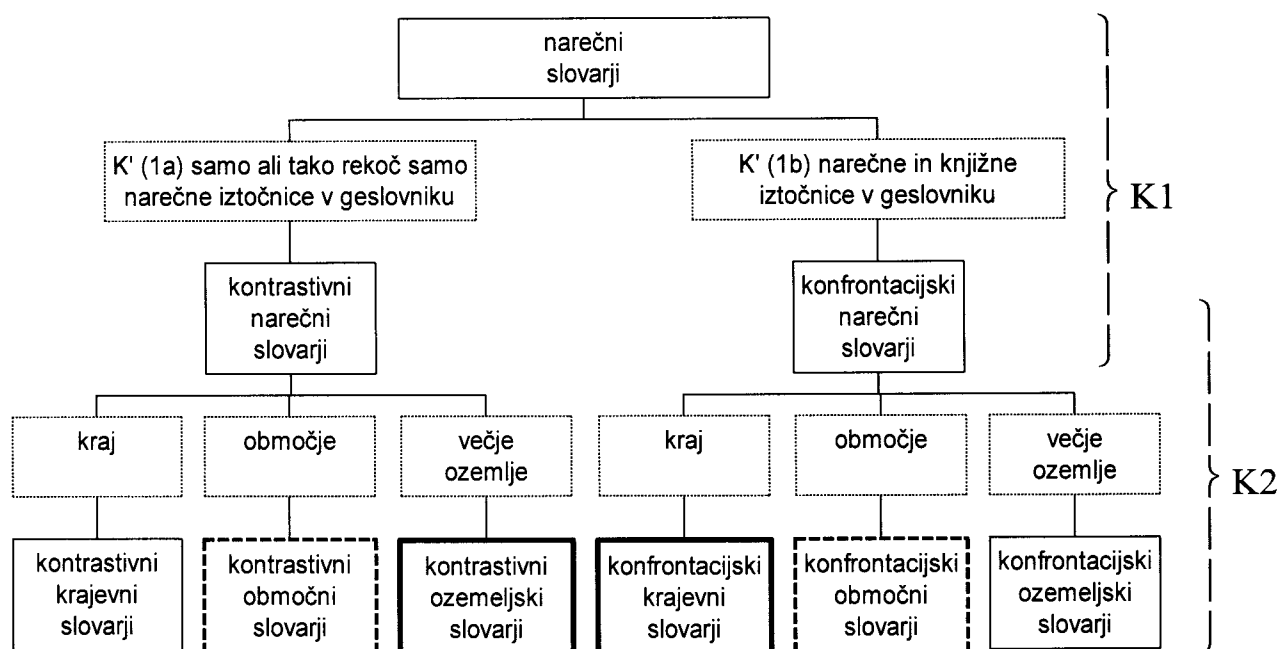
⁵⁰ Od tod tudi Wiegandova opredelitev (1986: 201), da tovrstni slovarji vsebujejo »samo ali skorajda samo za narečje značilne iztočnice v geslovníku«. (Poud. H. E. W.)

⁵¹ Izraz je sicer široko uporabljan, vendar zahteva tako rekoč ob vsaki uporabi opombo o izrazijskem pomenu. Prim. Horvat (1988/89: 76, op. 8): »pod popolnim slovarjem ne pojmem dobro izdelanega slovarja, pač pa narečni slovar, ki skuša zajeti leksikalni sistem obravnavanega področja v celoti«. Hkrati neizrazijske (običajne) pomenske sestavine marsikdaj povzročijo nepotrebno polemiko tudi v strokovnem besedilu: »Saj popolnega gradiva ni mogoče dobiti niti pri najbolj natančno organizirani raziskavi narečnega besedja. [...] Za nobeno kartoteko ni mogoče dejansko trditi, da je popolna« (SSN 1980:19).

⁵² Tako AOS (1980: 20) »[...] Slovarska gesla AOS, kolikor je le mogoče, ustrezajo vsem zahtevam, ki jih lahko postavimo narečnemu slovarju sistemske vrste: obsegajo popis vseh pomenov besed, njihovih frazeoloških zvez, bolj ali manj popoln prikaz pomenskih struktur enokorenskih besed, odkrivanje raznovrstnih pomenskih zvez med besedami«.

raziskavi je zato kljub nekaterim pomislekom⁵³ uporabljeno izrazje iz Wiegandovega (1986: 196) poskusa, da bi bilo razmerje med obema vrstama slovarja razvidno tudi iz poimenovanja, zato govorimo o kontrastivni in konfrontacijski⁵⁴ metodi ter njima ustrežajočih vrstah slovarjev. Ker je sam postopek izdelave geslovnika za narečni slovar zelo podoben raziskovalnim metodam kontrastivne slovnice, se zdi ustrezen tudi prenos izrazja iz te jezikoslovne discipline.

1.3 Vrste narečnih slovarjev. Sedanje razmerje med obema vrstama slovarjev je močno odvisno od (relativne) velikosti ozemlja, ki je predmet slovarske obdelave oz. od narečne razčlenjenosti tega ozemlja. Čeprav je načeloma mogoče pristati na Wiegandovo shemo (gl. sliko), po kateri so lahko vse ozemeljske vrste slovarjev⁵⁵ kontrastivne ali konfrontacijske, slovaropisna praksa uči drugače.

K1 = izbor iztočnic

K2 = relativna velikost ozemlja, ki ga zajema slovar
(Wiegand 1986: 203)⁵⁶

⁵³ Izraz *diferencialni slovar* je v slovenskem jezikoslovju ustaljen, vzrok za njegovo spreminjanje pa je samo neustrezno poimenovanje njegovega pomenskega para. Dejstvo, da gre za uvedbo pomenskega ločevanja med izrazoma *kontrastivni* in *konfrontacijski*, ki sta pogosto uporabljana (npr. kontrastivna ali konfrontacijska slovnica) kot sopomenki (prim. Dingeldein 1986: 227), pa je lahko z izrazijskega stališča (strokovno izrazje običajno te vrste sopomenskosti ne prenese) tudi pozitivno.

⁵⁴ »Konfrontacijska meri na podobnost, torej opisuje razlike in skupne značilnosti vsaj dveh jezikov, kontrastivna pa opisuje samo razlike« (Wiegand 1986: 196).

⁵⁵ Bolj natančna, uporabna in smiselna se zdi delitev slovarjev glede na narečno razčlenjenost ozemlja, ker več pove o strukturi (dia)sistema, ki je primerjan s sistemom knjižnega jezika – na slovarje (krajevnega) govora, narečja, narečne skupine ter narodne (vsenarečne) slovarje, vendar marsikateri slovar pri svojem nastanku upošteva upravne, politične meje, ne pa narečnih.

⁵⁶ Popravki Wiegandove sheme: v krepkem okviru sta prevladujoči vrsti slovarja, njuna zelo redko pojavljajoča se para pa v navadnem, za par v črtkanem okviru pa je značilna zastopanost obeh vrst.

Konfrontacijska metoda je namreč zaenkrat (glede na razvitost metod za zbiranje in obdelavo podatkov ter uporabnost do sedaj zbranega gradiva) najbolj primerna za primerjavo (enega) sistema z drugim sistemom,⁵⁷ z naraščanjem stopnje diasistemskosti primerjanega idioma pa se konfrontativni izbor iztočnic preveša v kontrastivnega, še več, od tega je odvisna tudi določitev spodnje meje drugačnosti,⁵⁸ ki je še upoštevana v različnih vrstah kontrastivnih narečnih slovarjev. Vsenarečni slovar naj bi bil tako že po definiciji kontrastivni,⁵⁹ slovar določenega govora pa konfrontativni slovar. V teh okvirih je tudi slovar (osrednje) cerkljanskih govorov zastavljen konfrontativno – tako bi bila mogoča lažja primerjava z drugonarečnimi slovarji, hkrati pa bi bil slovar tudi dovolj široka podlaga za kontrastivni izbor narečnih iztočnic s tega področja, ki bi sodile v morebitni vseslovenski narečni slovar.

Ena izmed najbolj poudarjenih prednosti kontrastivnega izbora iztočnic je ta, da je pri njem izločena tista plast besedja (predvsem mednarodnega), ki je v narečja prodirala s tehnološkimi, industrijskimi in urbanizacijskimi spremembami,⁶⁰ saj naj bi s tem preprečili, da bi se gesla iz slovarjev knjižnega jezika zgolj ponavljala v narečnih slovarjih (prim. SGP 1979: XIV–XV; SSN 1980: 18–19; SSN 1994: 13) oz. da bi bili slednji le posnetek prvih. Ravno glasoslovna in oblikoslovna podoba pogosto rabljenih mlajših prevzetih besed pa marsikaj pove o sinhroni živosti posameznih jezikovnih procesov in zakonitosti (prim. Trudgill 1983: 37–38),⁶¹ zato ima visoko dokumentacijsko vrednost, ki je v narečnih slovarjih pomembnejša od praktičnouporabnostne (Stellmacher 1986: 36), torej je njihova umestitev v izbor iztočnic smiselna. Pač pa je mogoče v konfrontativnem slovarju smotrneje oblikovati gesla, če merilo kontrastivnosti uporabimo pri zasnovi pomenskih razlag iztočnic in se pri besedah, ki imajo enako pomensko strukturo kot v knjižnem jeziku, zadovoljimo s poknjiženo

⁵⁷ Najbolj dosledno konfrontacijski bi bil lahko idiolektalni slovar, izdelan na podlagi lastne jezikovne kompetence. Od tod tudi načelo, naj bi bilo izhodišče za konfrontacijski slovar čim bolj izčrpen popis besednega zaklada posameznih narečnih govorcev (SSN 1980: 19).

⁵⁸ Prim. npr. merilo vsenarečnega slovarja (SRNG 1965: 7): »V slovar niso sprejete besede, ki se samo slovnično razlikujejo od ustreznih knjižnih besed« (tako tudi SGP 1979: XVI) z merilom območnega slovarja (AOS 1980: 14): »V AOS so zajete tudi besede, ki se od besed knjižnega jezika razlikujejo po raznovrstnih slovničnih lastnostih«.

⁵⁹ Tako je stališče SSN (1994: 13): »Zamiseli o sestavi t. i. popolnega slovarja (tezavra) za celotno narodno ozemlje je teoretično vprašljiva, praktično pa neuresničljiva.«

⁶⁰ »Po teoriji SSN narečna beseda ni vsak leksem, ki ga narečni govorniki uporabljajo v svojem (od različnih dejavnikov odvisnem) govoru. Nov pojem je navadno poimenovan z novo obliko; nove (pogosto nadnarodne, internacionalne) besede kot *atóm*, *brizolit*, *kozmonaut*, *mixér*, *penicilín*, *silón*, *televízia* prvenstveno sodijo v knjižno besedje; tudi njihova raba v narečno zaznamovanem besedilu ali priložnostne glasovne »deformacije« ne morejo spremeniti njihovega statusa knjižnosti. Te besede niso sestavni del tradicionalnega narečnega besednega zaklada, njihova pomenska struktura se v narečnem okolju ne spreminja« (SSN 1994: 13).

⁶¹ Za slovensko gradivo prim. obravnavo kategorije živosti pri samostalniku v magistrski nalogi P. Weissa (1990: 71–72).

iztočnico ali s prevedkom v knjižni jezik.⁶²

1.3.1 Slovenski narečni slovarji. Vsi dosedanji slovarski zametki, ki upoštevajo slovensko narečno gradivo – od Registra v Dalmatinovi Bibliji (prim. Orožen 1983/84: 196; Gjurin 1984: 187–189) do številnih (strokovnih ali ljubiteljskih) seznamov narečnih besed, ki so nastajali predvsem v 19. st. in bili objavljani bodisi v strokovnih publikacijah bodisi v revialnem tisku,⁶³ pa tudi danes niso redkost⁶⁴ – ter narečni slovarji v osrednjem slovenskem prostoru do poskusnega zvezka Slovarja govorov Zadrebke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami (Weiss 1998a), torej Baudouin de Courtenayjev (1885: 283–290, 432–462) glosar cerkljanskega govora, ki je prvi znanstveni slovar slovenskega narečja,⁶⁵ Tominčev (1964: 69–266) Slovar črnovrškega dialekta ter poljudno zasnovani Slovar beltinskega prekmurskega govora F. Novaka (1985, 1996a), Narečni slovar Sv. Antona pri Kopru D. Jakomina (1995), B's'dnjak rutarščê 'n srenščê šprašê: Slovar rutarške in srenške govorice S. Koširja (1997) so kontrastivno zastavljeni. Dozdevno »prehodnost« med obema slovarskima vrstama⁶⁶ pri nekaterih izmed njih je treba pripisati predvsem neustaljeni normi slovenskega knjižnega jezika oz. naravi slovarjev, na katere so se pisci pri izboru narečnih iztočnic opirali.⁶⁷ Za slovenske slovarje do SSKJ (1970–1991),⁶⁸ predvsem pa za Pleteršnikovega (1894–1895), ki

⁶² Podobno ravna sicer kontrastivno zasnovani SGP (1979: IX) pri besedju, ki je vanj vključeno ne glede na primerjavo s knjižnim jezikom.

⁶³ Besedje z obravnavanega področja je npr. zajeto v prispevkih F. Erjavca (1879, 1880, 1882–1883) in K. Štreklja (1889, 1892, 1894).

⁶⁴ Nekaj takih seznamov z besedami iz cerkljanskega narečja je mogoče najti v letnikih Idrijskih razgledov (1966–) ter v publikacijah cerkljanske osnovne šole, ki monografsko obravnavajo posamezne kraje na Cerkljanskem (Labinje 1987, Police 1989, Zakojca 1990 – pri slednji je pod mentorstvom prof. Slavice Bric nastal samostojni Narečni slovarček – Kuhinja, kuhinjska oprema in pripomočki za pripravo, shranjevanje in prenašanje hrane – s pribl. sto iztočnicami). Na spletnih straneh <http://www.pef.uni-lj.si/markor/dialect.htm> (internet, 15. 6. 2002) pa že nekaj let nastaja Ana mičkена zbirka crklajnskih besit, ki jo ureja Marko Razpet s sodelavci.

⁶⁵ Obsega okrog 1200 abecedno površčenih iztočnic (od tega je približno 300 kazalk), ki pa niso urejene po načelu osnovnih slovarskih oblik, ampak je v iztočnici oblika, na kakršno je sestavljalca naletel v zbranih besedilih (B. de Courtenay 1885: 110–119, 274–283) – prim.: »ahtau // *Praeter. s. m.: pazil* [bom ahtau // ich will acht geben]; cesarjæ// *m. s. G.: Kaiser*«.

⁶⁶ Prim. Horvat (1988/89: 75): »Oba [...] novejša narečna slovarja, črnovrški in prekmurski beltinski, ne spadata niti med strogo diferencialne slovarje niti nista skušala biti popolna slovarja [...]. Obsegata diferencialno leksiko in v manjši ali večji meri besedje, ki je značilno za knjižni jezik. Predstavljata nekakšen prehodni, mešani tip narečnega slovarja«. Na diferencialni (= kontrastivni) značaj Slovarja beltinskega prekmurskega govora je v svoji oceni opozoril že Greenberg (1988: 456).

⁶⁷ Prim. Baudouin de Courtenayjeva navodila za zbiranje narečnih besed ob njegovem nameravanem »poln[em] slovar[ju] vseh med slovenskim ljudstvom živečih besed, ki niso znane v spisovnej slovenščini« v Slovenskem narodu (1872b: 2): »Pod kategorijo besed, katere bi se morale zaznaniti, spadajo vse tiste besede, ki jih nij v slovenskih (slovensko-nemških i. t. p.) slovarjih (Janežiča in Drobniča), ali pa ki se tam sicer nahajajo, pa le v drugem pomenu. Sam Baudouin de Courtenay (1885: 108) je pri sestavi cerkljanskega glosarja uporabljal Janežičev (drugi natis, 1874) slovensko-nemški slovar, Tominec in Novak pa Pleteršnikovega (1894–1895). Prim. tudi Orožen 1994b: 81.

⁶⁸ Tudi SSKJ se – predvsem zaradi strukture izpisanega gradiva, ki je bilo še vedno osredotočeno na leposlovje in je zajemalo tudi posebnosti besedišča klasikov 19. st. (Suhadolnik 1968: 219–224, SSKJ 1970: X–XI) – ni

je bil po izidu podlaga za glavnino dialektoloških raziskav, je namreč značilna izrazita diasistemska – tudi Pleteršnikov slovar bi lahko tako kot Wiegand (1986: 207) Grimmovega označili kot »celostni« ali »celotni sistem zajemajoči slovar« – kar je tudi eden izmed glavnih razlogov za počasno oblikovanje slovenskega narečnega slovaropisja, pomembnejši od pogosto omenjane močne narečne členjenosti ozemlja ali dejstva, da je bila dialektologija usmerjena predvsem v raziskavo glasoslovja. Slovenska slovaropisna delavnica na Inštitutu za slovenski jezik pri SAZU je bila v diasistemsko obravnavo slovenskega besedja usmerjena vsaj do konca petdesetih let (Jakopin 1995: 23). Gesla v načrtovanih Velikem in priročnem akademskem besednjaku naj bi bila opremljena tudi s podatki o zemljepisni razširjenosti posameznih besed. V ta namen je Slovarska sekcija organizirala zapisovanje besed iz slovenskih narečij, in sicer po posebnih začasnih vprašalnicah (»glagolski« in »pridevniški«), ki so jih izpolnjevali delavci inštituta na lastnih terenskih raziskavah ali ob pomoči prostovoljnih sodelavcev iz vse Slovenije (Kolarič 1955: 92, Arhiv 22-234/54), hkrati pa so v svoje zbirke pritegnili tudi vse slovarje in sezname narečnih besed, ki jih je hranil inštitut. Del tega gradiva danes hrani leksikološka (Hanjšek-Holz 1999), del pa dialektološka sekcija inštituta. Navodila za zapisovanje se v tem času niso spremenila – še v začetku šestdesetih let je Jakob Rigler prav na kratko predstavil način zbiranja gradiva zapisovalcu tolminskega narečnega besedja, zunanjemu sodelavcu Dialektološke sekcije, inž. Milanu Mikužu: »Za osnovo bi vzeli Pleteršnikov slovar in in besede, ki so pri Vas znane, zapisali v dialektični obliki« (Arhiv 26-10/62). Morda je ravno zaradi takega načina dela prevladalo prepričanje, da je Pleteršnikov slovar izčrpal fond slovenskega narečnega besedja, saj konec šestdesetih let nihče ni oporekal Bezlajevi (1967: 77–78) trditvi, da »še tako podrobno zbiralno delo na terenu od vasi do vasi« ne bi »prineslo več dosti bistveno novega«. ⁶⁹

Pač pa sta konfrontativna oba narečna slovarja, ki sta nastala na Koroškem – tako Thesaurus (1982–) kot Karničarjev slovar (1990: 111–276) Lexik aus den Sinnbezirken Mensch – Tier – Umwelt, čeprav prvi ni sinhroni narečni slovar, ⁷⁰ drugi ne zajema celotnega

povsem ognil določeni stopnji diasistemske. Prim. eno izmed načel za Slovar sodobnega knjižnega jezika (Bajec, Klopčič, Tomšič 1962/63: ovitek 3. št.): »Arhaizmov, besed iz narečij, slanga ali žargona slovar ne bo navajal, razen če jih rabi pomembnejši avtor« (poud. K. K.-J.).

⁶⁹ Polemično je bila Bezlajeva opazka omenjana šele v prejšnjem desetletju (prim. Torkar 1991: 173). Deloma je bil najbrž razlog za takšno trditev tudi ustroj Tominčevega Slovarja črnovrškega dialekta, o katerem je Bezlaj (1965: 101) v oceni napisal: »Besede, ki jih nima Pleteršnik, so označene z zvezdico. Ni jih veliko, največkrat so nemške izposojenke, ki jih je knjižni jezik že v prejšnjem stoletju izločil.«

⁷⁰ »Tezaver slovenskega ljudskega jezika na Koroškem je predvsem kolikor je mogoče popolna, po nedvoumni in primerljivi merili urejena konkordanca leksemov, ki jih vsebuje do sedaj izišla literatura o slovenskih koroških narečjih, ter leksikografski popis do sedaj objavljenih slovenskih koroških narečnih besedil« (Thesaurus 1982: 3).

besednega zaklada, oba pa sta dvojezična.

Trenutno v osrednjeslovenskem prostoru poleg Slovarja osrednjecerkljanskih govorov nastajajo vsaj še štirje konfrontativno usmerjeni narečni slovarji – Slovar govorov zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami P. Weissa, slovar kostelskega govora J. Gregoriča v redakciji S. Horvat in I. Šircelj,⁷¹ slovar kroparskega govora J. Škofic in slovar škofjeloškega narečja (govor vasi Pungert) F. Benedik,⁷² vendar je bila s poskusnim snopičem javnosti zaenkrat predstavljena le slovarska zasnova P. Weissa (1998a). Za nediferencialni način zapisovanja besedja pa so se zavzeli tudi tvorci »načrta za zbiranje oz. zapisovanje besednega zaklada govorjenega jezika v posameznih krajih v slovenskem jezikovnem prostoru« (Novak 1994: 74). Pobuda je bila sprožena na strokovnem zborovanju Slavističnega društva v Celju leta 1993, žal pa je ostala pri načrtih.

2 Izbira temeljnega postopka za pridobitev gradiva. Narava narečnega slovaropisnega izročila je odločilna pri določitvi:

- (1) stopnje upoštevanja različnih vrst virov za slovarsko gradivo,
- (2) ustreznega načina za njegovo pridobivanje,
- (3) meril, katerim naj bi zadostila izpraševalec – raziskovalec narečja (ob stiku z izpraševancem) in sestavljalac slovarja ter
- (4) izbora najprimernejših izpraševancev.

Za to splošno ugotovitev, sicer oprto le na omejeni, bolj ali manj naključno izbrani vzorec slovarskih del oz. njihovih razčlemb pri posameznih narodih,⁷³ govori predvsem primerjava slovarskih urejevalnih načel, značilnih za slovaropisja z izročilom iz prejšnjega stoletja, in onih, katerih pravo slovarsko delo se je začelo šele v tem stoletju,⁷⁴ pa tudi razločki med zasnovo vsenarečnih slovarjev, ki so zaradi sorazmerno dolgotrajne obdelave podatkov redkokdaj sinhroni, in manjših krajevnih ali območnih slovarjev.⁷⁵ Metodologija, uporabljena pri oblikovanju starejših slovarskih del oz. pridobivanju najstarejšega v slovar vključenega gradiva, namreč zaradi težnje po združljivosti posameznih izsledkov omejuje možnosti za

⁷¹ Ob pomoči P. Weissa. O načinu dela prim. Horvat 1988/89: 75.

⁷² S. Horvat (1988/89: 73) za konec osemdesetih let navaja še zbiranje besedja slovenskih istrskih govorov (nedialektološko), slovar koroškega kapeljskega, žirovskega in prleškega govora ter slovar terskega narečja, ni pa podatkov o načinu izbora iztočnic. Prim. še Weiss 2000: 186–187.

⁷³ Gl. seznam navedenk.

⁷⁴ Prim. npr. načela zbiranja, uvrščanja in kvalificiranja gradiva pri SGP (1979: VII–XII) in SRNG (1965: 18–20), ki sta se opredelila za upoštevanje gradiva od začetkov 19. st. (gl. tudi razpravo Jörgove (1986: 47–60) o sinhroniji in diahroniji v švicarskem idiotikonu) z načeli SSN (1980: 14–16), pri katerem najstarejše gradivo izvira iz leta 1913.

izbor novejših, z razvojem dialektologije in slovaropisja nastajajočih postopkov in tehnik. V tem smislu sedanja, začetna razvojna stopnja slovenskega znanstvenega narečnega slovaropisja, njegova diskontinuiteta in dokajšnja neizoblikovanost,⁷⁶ puščajo še veliko odprtega prostora za tehten premislek o najprimernejšem načinu dela.

2.1 Viri za slovarsko gradivo. Najpomembnejša skupna značilnost virov, uporabljenih pri posameznih slovarjih, je njihova časovnostna, prenosniška, socialno- in funkcijskozvrstna raznorodnost (prim. Baur 1986: 87; Niebaum – Macha 1999: 110). Za sestavo slovarskih gesel je lahko uporabljeno takó zgodovinsko arhivsko gradivo (tiskano in rokopisno, od najstarejših spomenikov naprej) kot najnovejši izsledki dialektoloških raziskav (Baur 1986: 79, 83–84; SSN 1994: 15), takó pisni izdelki posameznih nosilcev narečij (dnevniki, zasebna pisma ipd. (AOS 1980: 6; Horvat 1988/89: 75))⁷⁷ kot zapisi njihovega govora, takó že sestavljeni slovarji narečnih besed kot izbor dialektizmov⁷⁸ iz drugozvrstnih slovarjev (SRNG 1965: 18; SSN 1994: 16), tako umetnostna (Baur 1986: 81),⁷⁹ publicistična, praktičnostrokovna kot praktičnosporazumevalna besedila v narečju, takó besedje, zajeto z dialektološkimi raziskavami, kot tisto, ki je bilo predmet raziskav drugih znanstvenih disciplin (zgodovine, etnologije, naravoslovnih ved ipd. (prim. SRNG 1965: 18)). Pri tem v obdobju zbiranja gradiva marsikdaj ni natančno opredeljen niti obseg uporabljenih virov niti način njihove uporabe (SGP 1979: IX) ali pa je nadaljnja obdelava gradiva taka, da ločevanje zbranih izsledkov po izvoru ni več mogoče (SRNG 1965: 19), s tem pa so onemogočene tako ocene zanesljivosti posameznih podatkov kot naknadne preverbe njihovega vira.

Če je za omejitev izbora virov glede na čas njihovega nastanka dovolj že opredelitev za diahroni ali sinhroni narečni slovar, pa je utemeljitev načina izbora ustreznih virov glede na zvrstnost in prenosnik bolj zapletena. Odvisna je od namembnosti slovarja, predvsem od odločitve, ali bo slovarska obdelava osredotočena na pomensko plat in geografijo besed

⁷⁵ Povedno je razmerje med zgoraj omenjenim SRNG in AOS (1980).

⁷⁶ Do Thesaurusa (1982–), Steenwijkovega (1992: 237–338) slovarja rezijanskega govora v Bili in Weissovega (1998a) poskusnega zvezka Slovarja govorov Zadrebke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami v slovenskem narečnem slovaropisju še niso bila dosledno upoštevana niti načela lingvistične geografije, po katerih je treba vsak jezikovni pojav tudi natančno prostorsko opredeliti. Prim. npr. Tominčevo (1964: 5) edino (uvodno) pojasnilo o prostorskem izvoru posameznega besedja: »Objavljeno gradivo je iz krajev tipičnega črnovrškega dialekta, največ iz moje rojstne vasi Lome, kamor so še najmanj segli tuji vplivi«.

⁷⁷ Rokopisni zapiski s Cerkljanskega so izredno zanimivi, kadar so izdelek knjižne slovenščine (zaradi neslovenskih šol) neveščega pisca. Bogato gradivo predstavljajo npr. poročila, zapisniki, stenčasi idr. dokumenti, nastali med vojno na osvobojenem ozemlju po kapitulaciji Italije.

⁷⁸ Gl. op. 1.

⁷⁹ Odločitev o neupoštevanju zgolj narečno stiliziranih ali narečne besede uporablajočih umetnostnih del je edina izrecno navedena načelna omejitev pri izboru virov za narečni slovar (SGP 1979: XII), vendar so tudi tu dopuščene izjeme. Prim. SRNG 1965: 14: »Ponazorila iz leposlovnih, publicističnih, znanstvenih in drugih del

(*Wortgeographie*, Bauer 1986: 101) ali pa bo vsebovala tudi relevantne podatke za proučevanje glasoslovja, oblikoslovja itn., torej slovnice raziskovanega narečja,⁸⁰ od predstave o potencialnem uporabniku slovarja; stopnje strokovnosti oz. poljudnosti (sem sodi tudi določitev natančnosti fonetične transkripcije) – pa tudi od strukturnih razlik med knjižnim jezikom in narečjem, npr. od možnosti za (sorazmerno) natančno zapisovanje narečnih glasov s črkopisom knjižnega jezika,⁸¹ ter od stopnje funkcijskozvrstne razslojenosti narečja.⁸²

Ob pripravah na zbiranje gradiva za slovar osrednjecerkljanskih govorov se je zdelo umestno vse možne vire razdeliti na primarne in sekundarne, na tiste, katerih gradivo bo neposredno uvrščeno v slovarske članke, in óne, ki bodo uporabljeni le posredno, za pripravo pogovorov z informanti in informatorji, za sestavo posebnih onomazioloških in semazioloških vprašalnic itd. Ker naj bi bil namen izdelave narečne podatkovne zbirke sestava območnega sinhronega narečnega slovarja s konfrontativnim izborom iztočnic in kontrastivno zastavljeno pomensko razlago, s kartnimi prilogami diferencialnih (Krajčovič 1988: 197) izoglos in izoleks, ki podrobneje členijo obravnavano območje, ter prikazom slovničnega ustroja obravnavanih govorov, ki naj bi nastal na podlagi računalniške obdelave slovarsko urejenega gradiva, so viri razporejeni takole:

(a) Glede na čas nastanka so kot primarni upoštevani tisti viri, ki jih je še mogoče obravnavati kot sinhrono. Sem prištevamo vse, kar je nastalo v tem stoletju, izjema je besedje iz Ramovševega (1935: 87–92) opisa cerkljanskega narečja, ker je v njem uporabljeno predvsem Baudouin de Courtenayjevo gradivo. Slovarski del slednjega pa poleg Pleteršnikovega (1894–1895) slovarja ter Erjavčeve (1880) in Štrekljeve (1892) narečne zbirke besedja sodi med starejše sekundarne vire, katerih gradivo je neposredno vključeno v dokumentarni razdelek slovarskih gesel.

(b) Ker je narečje kot zvrst vezano na govorno-slušni prenosnik in pomeni sprememba prenosnika vsaj delen zvrstni prehod, so kot primarni viri upoštevani le posnetki živega

so dovoljena samo takrat, kadar pisec uporabi narečno besedo iz etnografskih razlogov.«

⁸⁰ Odločitev je običajno odvisna od tega, kako podrobno so se z določenim govorom ali narečjem ukvarjale druge veje dialektologije (prim. načela projekta LISVK, Hafner 1980: 12, 25–26).

⁸¹ To ne povečuje samo možnosti za obsežnejši vnos raznovrstnega pisnega gradiva v slovar, ampak tudi možnosti za večjo učinkovitost posrednih (prek mreže informatorjev, navadno oprte na mrežo šol) raziskav na terenu. Na tak način je npr. navadno pridobljeno izhodiščno gradivo za raziskave besedišča v poljski dialektologiji (Falińska 1989: 7–16). Pri nas je bila metoda uporabljena pri graškem projektu z naslednjim opozorilom (LISVK 1980: 237): »Pri tem je bilo že vnaprej jasno, da bomo tako z dokajšnjo zanesljivostjo lahko ugotavljali le leksikalne razlike, medtem ko glasovnih in oblikoslovnih v glavnem ne bomo mogli upoštevati.«

⁸² Poseben položaj imajo pri tem narečja s posebnim, regionalnim narečnim knjižnim izročilom. O problematiki normiranja, ki nastopi pri tem, gl. Wilts 1986: 211–220).

govora oz. fonetično transkribirani zapisi. Med sekundarne vire te vrste poleg zgoraj omenjenih rokopisnih izdelkov posameznih narečnih govorcev sodijo tudi ljubiteljske zbirke narečnih besed⁸³ avtohtonih prebivalcev.

(c) Besedila, iz katerih je mogoče izpisati poknjžene narečne besede⁸⁴ – nanje naletimo v različnih funkcijskih zvrsteh knjižnega jezika, bodisi v leposlovju ali publicistiki bodisi v strokovnem jeziku, ki ga je deloma sooblikovala ljudska terminologija, bodisi kot predmet raziskav nejezikoslovnih znanstvenih disciplin, zlasti etnologije⁸⁵ – so v celoti obravnavana kot sekundarni viri za sestavo slovarja, in sicer takó zaradi potrebe po določitvi sinhronne živosti posameznih leksemov ter njihovega »naravnega sobesedila« kot zaradi zahteve po njihovem natančnem fonetičnem zapisu, ki je nujen za proučevanje dinamične podobe jezikovnih različkov (Trudgill 1983: 41).⁸⁶

2.2 Načini pridobivanja slovarskega gradiva. Poleg nenačrtnega, priložnostnega zbiranja besed (*freien Sammlungen*, Baur 1986: 77), značilnega za začetno obdobje narečnega slovaropisja,⁸⁷ sta se izoblikovala dva osnovna postopka, na podlagi katerih je bila načrtno zbrana večina gradiva v posameznih slovarjih.⁸⁸

⁸³ Precej (kontrastivno izbranega) besedja iz govora Podlanišča je po posameznih pomenskih skupinah zbrala pisateljica Ivanka Čadež. Gradivo snemanih pogovorov o teh besednih seznamih je neposredno vključeno v slovarsko gradivo.

⁸⁴ Med značilnim narečnim besedjem, ki se uporablja v knjižnem jeziku oz. prehaja vanj, so najpogostejši t. i. etnografizmi. Slovaška dialektološka slovarska skupina (Ripka 1989: 120) jih opredeljuje takole: »To so predvsem imena za različne posebne stvari (predmete in njihove dele), značilne pojave ljudske kulture ipd., katerih izdelava in uporaba je poleg tega vezana na isto zemljepisno področje. [...] Večino teh predmetov so izdelovali s staro, primitivno [...] proizvodilno tehniko, ne povsod s popolnoma enakimi postopki [...] in pogosto iz različnih snovi ali surovin.«

⁸⁵ Poleg gradiva, zbranega v arhivih idrijskega in cerkljanskega muzeja, terenskih izsledkov etnoloških raziskav Cerkljanskega iz leta 1954 (ETSEO, Uvod, Poročila 1976: 156), ki so shranjeni v arhivu Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani (zlasti izčrpno jih je uporabila Makarovičeva (1978) v knjigi Kmečko gospodarstvo na Slovenskem) in raznih strokovnih etnoloških prispevkov, so kot vir uporabne, same po sebi, kot pojav, pa izredno zanimive monografske kronike posameznih cerkljanskih krajev, ki so jih napisali »samouki«: A. Pagona Ogareva (1976) Šebrelje skozi stoletja, Viktorja Prezlja (1989) Moje Ravne in Franca Hvale (1990) Življenje pod Bevkovo Kojco. V njih se spominska literatura, zlasti v prvem navedenem delu osredotočena predvsem na vojno obdobje, prepleta z zgodovinskimi podatki o razvoju kraja in opisi etnološke narave.

⁸⁶ Poknjžene oblike te vrste so lahko zavajajoče, ker skuša zapisovalec po eni strani čim bolj verno podati glasovno podobo besede, zato z zapisom marsikdaj zamegli njen etimološki izvor, hkrati pa odpravlja tisto, kar bi utegnilo preveč odstopati od knjižne norme. Prim. zapis Makarovičeve (1978: 141): »[t]ravnike v nižinah kosijo na splošno dvakrat. Prvič nakosijo [...] *arnico* (Cerkljansko)« (poud. M. M.), po katerem bi lahko sklepali, da je običajna cerkljanska narečna oblika besede *ornica* brez proteze, torej *a^rnica*, kar je v nasprotju tako z narečnimi pravili o distribuciji glasov kot z dejanskim stanjem v cerkljanskih govorih (*wa^rnica*). Oblike brez proteze in z vzglasnim *a*-jem pa so značilne za oblikujoče se nadnarečje. Obširneje je bila problematika etnološkega gradiva kot vira za narečno slovaropisje obravnavana v Kenda-Jež 1994.

⁸⁷ Vendar je vse do danes vsaj (lahko tudi dokajšen) del slovarskega gradiva pridobljen na tak način (Bauer 1986:97). Po Baurovih raziskavah (1986: 89–90) vsebujejo gradivo te vrste skoraj vsi nemški narečni slovarji. Pogosto poskušajo s takimi seznamami, redkimi besedami ipd. ustno ali pisno raziskovalcu narečja pomagati tudi informatorji in informanti.

⁸⁸ Tudi stopnja heterogenosti slovarskega gradiva je odvisna od časovnega razpona med zasnovo slovarja in njegovim izidom ter stopnje njegove diasistemskosti (za slednje gl. Bauer 1986: 100). Pri SGP (VII–XIII),

- (1) zbiranje besedja po posebnih, za celotno raziskovano območje enotnih vprašalnicah, izdelanih po vzoru vprašalnic za pripravo jezikovnih atlasov,⁸⁹
- (2) zapisovanje (snemanje) živega narečnega govora kot podlaga za izpis narečne besede v sobesedilu.

Če za prvi postopek lahko trdimo, da izhaja iz metod lingvistične geografije (Baur 1986: 79), torej je utemeljen z razvojem dialektologije, pa so rabo drugega postopka, vsaj po izbranem vzorcu sodeč (prim. SSN 1980: 11; AOS 1980: 6), prej pospešile spremembe v besedoslovlju in z njim povezanima slovaroslovljem in slovaropisjem kot pa sociolingvistična kritika dialektoloških metod (Labov 1972a: 111–118; Trudgill 1983: 45–46). Iz predgovorov omenjenih del, v katerih je bil uporabljen drugi postopek, namreč ni mogoče razbrati, kako in v kakšnih upovedovalnih okoliščinah (predvsem je pomembno razmerje med govorcem in naslovnikom) so nastajala »sklenjena besedila«, uporabljena pri sestavi slovarja, ter kakšna je njihova narava, prav neupoštevanje teh dejstev pa je glavni očitke klasični dialektološki metodi t. i. »izvabljanja odgovorov« (elicitations, Labov 1972a: 104, 113) kot izhodiščnemu načinu pridobivanja podatkov o določenem jezikovnem različku.

2.2.1 Zbiranje gradiva z vprašalnicami. Med najpomembnejše prednosti zbiranja gradiva s posebej prirejenimi vprašalnicami lahko štejemo:

- (1) najvišjo možno stopnjo načrtnosti pri pridobivanju gradiva, s čimer naj bi bila zagotovljena tudi uravnoteženost izsledkov;⁹⁰
- (2) zgotitev mreže raziskovalnih točk z izsledki posrednih raziskav (vprašalnice slovarske delavnice pošiljajo informatorjem, običajno učiteljem, duhovnikom ipd., prim. Bauer 1986: 99; Karničar 1991: 99)⁹¹ in možnost neposrednega prenosa tako zbranih podatkov na jezikovnogeografske karte (Bauer 1986: 101);

katerega izhodiščno gradivo je K. Nitsch zbral že pred I. svetovno vojno, je npr. težko govoriti o kakšnih enotnih postopkih ali prevladujočih načinih zbiranja gradiva.

⁸⁹ Pri starejših slovarjih ni bil redek zgolj prenos gradiva, dobljenega z drugonamenskimi vprašalnicami (prim. Bauer 1986: 94–95). Vprašalnice »po področjih življenja in dela« za zapisovanje narečnega besednega zaklada so bile predvidene tudi v že omenjenem projektu Slavističnega društva Slovenije (Novak 1994: 73–75; Orožen 1994b: 83):

⁹⁰ Prim. Orožen 1999: 119, op. 21: »V sodobnosti je osnova vsakega sistematičnega raziskovanja na terenu ustrezna vprašalnica. Če je izčrpno in smiselno pripravljena, bo zagotovila zajetje ustreznega gradiva za opise vseh jezikovnih ravnin.«

⁹¹ Kakšne so pri tem lahko razlike med gostoto raziskovalnih točk, na katerih so glede na število strokovno usposobljenih in raziskavam odmerjeni čas mogoče neposredne raziskave, in tisto, ki jo je mogoče doseči s posrednimi raziskavami, lahko najbolj nazorno pokažemo z naslednjim navedkom iz poročila B. Fališnske o razvoju leksikalno-besedotvornih raziskav v vzhodni Poljski (1989: 11): »Gradivo [...] smo zbirali po dveh metodah – neposredno so uporabljali dialektologi v 45 vaseh, posredno pa predvsem učitelji [...] v več kot 1000 vaseh – ti so za raziskave v svoji ali sosedni vasi postopoma prejeli šest zvezkov leksikalno-besedotvorne vprašalnice.«

- (3) sorazmerno kratek čas,⁹² potreben za zajetje dokaj obsežnega korpusa besedišča;
- (4) dejstvo, da je tako raziskavo mogoče uresničiti z razmeroma skromnimi sredstvi (ki so navadno na voljo dialektološkim slovarskim delavnicam, prim. Bauer 1986: 100) – seveda pri tem ne smemo pozabiti, da so tudi tovrstni slovarji po svoji knjižni izdaji tržno blago (Miodunka 1989: 226–229) in da je temu lahko prilagojen tudi izbor ustreznih raziskovalnih postopkov.

Postopek sestave vprašalnice lahko označimo kot vnaprejšnji izbor besedišča, ki ga bo zajel slovar. Kako natančen in za uporabo primeren⁹³ bo ta izbor, pa je odvisno od poznavanja jezikovnih, zgodovinskih, etnoloških, družbenih idr. dejstev na obravnavanem področju. Za izdelavo ustrezne vprašalnice so torej potrebne temeljite priprave, tako pregled dotodanjih izsledkov kot predhodne raziskave na terenu. Že to dejstvo usmerja k prepričanju, da delo z vprašalnicami ne more biti izhodiščni (prav gotovo pa ne edini) postopek pridobivanja gradiva za narečni slovar. Vendar izbora na podlagi vprašalnic pričakovanega besedišča ne omejuje le sestavljalčevó védenje, ampak tudi sama raziskovalna metoda – tematska, besednovrstna in sobesedilna selektivnost so osnovne značilnosti dialektoloških vprašalnic, hkrati pa tudi glavni razlog za dvom o njihovi uporabnosti za slovaropisno delo.

2.2.1.1 Tematska selektivnost. Vprašalnice običajno ne prestopijo mej klasične dialektološke tematike,⁹⁴ kar sicer po eni strani, vsaj kar se tiče slovarjev s kontrastivnim izborom iztočnic, pomeni metodološko upravičeno usmeritev k tistemu delu besedišča, ki je in bo ostal v središču pozornosti dialektoloških raziskav (Prunč 1980: 41), po drugi strani pa precej tistega besedja, ki je del železnega repertoarja vprašalničnega gradiva, zaradi urbanizacije podeželja in gospodarskega razvoja ne sodi več v aktivni del besednega zaklada (prim. Prunč 1980: 40–41) – predvsem historizmi,⁹⁵ povezani s tradicionalnimi kmečkimi

⁹² Tu ima prvi postopek največ prednosti. Ker je za natančno transkripcijo (posnetih) govornih besedil potrebnega precej časa, je lahko zgolj to razlog za zavračanje drugega postopka. Prim. Baur (1986: 82): »Kdor je že kdaj transkribiral tonske posnetke in ve, koliko časa to zahteva, bo zlahka razumel, da to vrsto vira lahko vključimo le v zelo omejenem obsegu«.

⁹³ Presplošno zastavljena vprašalnica ne daje pričakovanih rezultatov. Prim. zahteve po popravkih vprašalnice za dolgi samoglasniški sestav pri projektu LISVK (1980: 51–52): »Z jezikoslovnega stališča bi morali bolj upoštevati predvsem na Koroškem razširjene izolekse, ker drugače z vzorčnimi povedmi ne bo mogoče dobiti dovolj primerjalnih podatkov za ugotavljanje posameznih glasovnih refleksov. [...] S psihološkega in jezikovnopsihološkega stališča bi morali izločiti predvsem povedi, ki ne ustrezajo predstavnemu svetu informantov.«

⁹⁴ Prim. npr. naslove poglavij II. dela vprašalnice za sestavo območnih (»ablasnyh«) slovarjev beloruskih govorov (Instrukcyja ... 1960): Posestvo, Zgradbe, Tesarstvo, Mizarstvo, Tkalstvo, Ročna dela, Lončarstvo, Domače živali in ptice, Plazilci in nižje živali, Mušice in žuželke, Lov, Ribe in ribolov, Rastline, Sadjarstvo, Vrtnarstvo, Gobe, Barve, Verovanja, obredi in običaji, Bolezni in zdravljenje.

⁹⁵ V slovenski slovarski praksi delitev zastarelih besed glede na vzroke za njihovo zastaranje (na *historizme* in *arhaizme*) ni običajna, zato tudi ni ustreznih časovnih označevalnikov (gl. SSKJ 1970: XXI–XXII – tu v

opravili in običaji. Ozek tematski izsek in sobesedilna selektivnost vprašalnice preprečujeta natančno časovno označevanje posameznih besed, zvrstna, slogovna,⁹⁶ časovna in pogostnostna označitev posameznih leksemov pa sodi med osnovne naloge vsakega slovarskega dela (Miodunka 1989: 239–241). Zaradi časovne neopredeljenosti zbranega gradiva postane vprašljiva tudi možnost za sestavo sinhronnega slovarja na tej podlagi.

2.2.1.2 Besednovrstna selektivnost. Če upoštevamo pomensko plat besedja, zbranega na podlagi raziskav z vprašalnici, lahko ugotovimo osredotočenost na njegov poimenovalni (GWJP Morfologia 1984: 28) del, in sicer predvsem na tistega, ki poimenuje predmetnost.⁹⁷ To je pogojeno z naravo samega postopka, ki daje prednost enobesednim odgovorom, pa tudi s tesno povezavo razvoja narečnega besedoslovja z razvojem in hotenji znanstvenih disciplin, ki raziskujejo z (narečnimi) besedami označeno predmetnost, predvsem etnologije in zgodovine.⁹⁸ Osnovni vzorec dopolnjevalnih vprašanj, ki predstavljajo glavno zastavljenih vprašalnih povedi, je oblikovan po shemi *kako se imenuje x*.⁹⁹ Besednovrstno je pričakovano dopolnilo takega vprašanja samostalniška beseda (ali besedna zveza) v imenovalniški obliki. Po shemi se npr. ravna kar 79 % (= 1725) od 2195 vprašanj, zbranih v vprašalnicah za sestavo območnih slovarjev beloruskih govorov (Instrukcija 1960),¹⁰⁰ kar pomeni, da se struktura te, slovaropisne vprašalnice, bistveno ne razlikuje od strukture

slovarskem gradivu pogosto uporabljeni označevalnik nekdanj očitno sodi le med označevalniška pojasnila – in SP 1990: 136–137). Po Ondrusu (1972: 58) so historizmi »poimenovanja za take predmete, ki so se nehali uporabljati in so zato izginili iz življenja«, arhaizmi pa besede, »ki so se nehale aktivno uporabljati zato, ker se namesto njih za označitev istih pojmov uporabljajo besede z istimi, a ustrezneje izraženimi pomeni.« V slovensko besedoslovje je izraz *historizem* uvajal Korošec (1974: 84–85).

⁹⁶ Na težave pri slogovnem označevanju narečnih besed opozarja AOS (1980: 44): »Ker je vprašanje slogov v narečni besedi še neraziskano, je lahko v AOS predstavljena samo splošna in razmeram ustrezna površinska slogovna označba besedja«.

⁹⁷ Enak učinek ima tudi slovaropisna paberkovalna metoda (Weiss 1997: 165).

⁹⁸ Prim. Doroszewski (1958: 13–15): »Naš temeljni cilj ni samo raziskava golih jezikovnih dejstev s področja besedoslovja, slovnice ali glasoslovja, ampak tudi raziskovanje njihovih zvez z družbenozgodovinskimi dejstvi – gre torej za težnje po raziskovanju zgodovine narečja v povezavi z zgodovino določenega okolja. [...] Zaradi usmeritve pozornosti na besede kot znake designatov, povezane z določeno predmetnostjo, v dobljenem gradivu med besednimi vrstami po številu prevladujejo samostalniki«.

⁹⁹ Npr.: »Wie heißen in Ihrer Mundart: Die Führungsarme (Handhaben) am Pflug« (Südhessisches Wörterbuch 1965–, Bd. 1, X, po Bauer (1986: 97)). Ker se formula »kako se imenuje« v vprašalnicah pogosto ponavlja, so ponekod zanjo uporabljene posebne kratice. Tako je npr. v poljskih in beloruskih leksikalnih vprašalnicah (Doroszewski 1958, Instrukcija .. 1960). Pri prvih je uporabljena kratica jsn. (jak się nazywa: »jsn. człowiek, który hoduje pszczoły w lesie«, pa tudi »jsn. dzika koza, jsn. bóbr« ipd.), pri drugih pa Ja.n. (jak nazyvajecca: »Ja.n. taja častka haty bez pečy, u jakoj żyvuc' tol'ki letam«; »Ja.n. karova« itd.).

¹⁰⁰ V 6 % je pričakovana beseda glagol (kot odgovor na vprašanje po shemi *kako se govori o (reče za) x*, npr. »Ja. sk. (= jak skažuc') ab zabivanni, zatykanni ščylin pamiž bjarvennjami sejanya«), 2 % vseh vprašanj pa tvorita semaziološki del vprašalnic. Preostalih 13 % je namenjenih ugotavljanju pridevniških besed in frazeoloških zvez ali pa vprašanjem, ki zahtevajo več kot enobesedni odgovor (npr. »Ja.n. mjatlica: a) paljavaja, b) žytnjaja ... Dajce karotkæ apisanne kožnamu vidu«).

vprašalnic, namenjenih za izdelavo jezikovnih atlasov.¹⁰¹ Čeprav v nekaterih vprašalnicah razmerje med posameznimi besednimi vrstami ni tako skrajno asimetrično,¹⁰² je še vedno daleč od dejanskega razmerja v govoru. V SSKJ¹⁰³ je npr. le 56 % samostalniških iztočnic, predmetna stvarnost pa je v slovarju knjižnega jezika precej bolj razčlenjena. Na tak način zbranemu gradivu bi zato bolj kot uvrstitev v slovar z abecedno površčenimi iztočnicami (ki prikrije besednovrstno omejenost) ustrezala razvrstitev po pomenskih poljih ali sestava (delnega) pojmovnega slovarja po vzoru Rogetevega (Miodunka 1989: 224–225) Thesaurusa.

2.2.1.3 Sobesedilna selektivnost. Vprašanja iz klasičnih dialektoloških vprašalnic so zastavljena takó, da sorazmerno dolgemu vprašanju izpraševalca, ki se navadno neposredno nanaša na izpraševančevo vedenje o lastnem jezikovnem različku, sledi kratek, navadno enobesedni odgovor (Labov 1972a: 111–113), edino sobesedilo iskane besede je torej vprašanje samo. S slovaropisnega stališča uporaba te metode zato ni vprašljiva samo zaradi »sindroma enobesednega odgovora« (*one-word response syndrome*, Trudgill 1983: 45), na katerega je opozorila sociolingvistična kritika dialektoloških metod,¹⁰⁴ ampak tudi zaradi tega, ker daje le pičle podatke o pomenski sestavi besede oz. le zanika ali potrjuje pomen, ki je bil pričakovan v samem zastavljenem vprašanju. Razliko med onomaziološko naravnostjo vprašalnic¹⁰⁵ in semaziološko naravo slovarskega dela (Baur 1986: 80) poskušajo novejšje raziskave (Prunč 1980: 48–50) zmanjšati s sestavo posebnih »semantičnih« vprašalnic, pri katerih je število onomazioloških vprašanj, zbranih po posameznih pomenskih poljih, odvisno od njihove pomenske členjenosti – za vsak iskani pomen je predvideno posebno (tudi sobesedilno ustrezno) vprašanje – hkrati pa se sorazmerno poveča tudi število semazioloških vprašanj.¹⁰⁶ Zaradi svoje obsežnosti, pa tudi zahtevnosti (izpraševanec se mora razmeroma hitro odzivati na drobne pomenske premike) se tovrstne vprašalnice pri uporabi na terenu niso

¹⁰¹ V leksikalnem delu vprašalnice za SLA je npr. samostalniki (samostalniška besedna zveza) pričakovana beseda v 81 % (ostalo: 5 % glagolov, 6 % pridevniških besed, 4,5 % nepregibnih besednih vrst). Na slabo zastopanost pridevnika in glagola v Ramovševi vprašalnici je opozarjal že Logar (1962/63: 2).

¹⁰² Prim. slovaško leksikalno vprašalnico (Habovštiak, Buffa 1964), kjer je razmerje Sam : Gl : Prid : nepreg. bes. vrste 70 : 16,3 : 5 : 7,9 (številke so zaokrožene).

¹⁰³ Izračun po podatkih P. Jakopina (1995: 344).

¹⁰⁴ Po Labovovih (1972a: 111–113) ugotovitvah uporaba klasičnih dialektoloških raziskovalnih metod pogosto privede do neustreznih podatkov, ker lahko neposredna vprašanja o jeziku (prim. osnovna vzorca za sestavo vprašalnih povedi na str. 83) povzročijo t. i. premik zaradi podrejenosti: »Kadar govorcu podrejene jezikovne zvrsti zastavljamo neposredna vprašanja o njegovem jeziku, se jezik njegovih odgovorov nepravilno približuje nadrejeni jezikovni zvrsti (ali pa se od nje oddaljuje)« (1972a: 111). Tako je na podlagi gradiva, zbranega z enobesednimi odgovori težko sklepati o (ne)narečnosti posameznih besed, še težje pa je dokazati obstoj posameznih narečnih dvojnic ali ugotoviti razmerje med njimi.

¹⁰⁵ Prim. Bauer (1986: 97): »Semaziološko oblikovana vprašanja imajo v narečnih vprašalnicah bistveno manj pomembno vlogo.« Običajni vzorec za taka vprašanja je *kaj pomeni x*: »Što značyc' slova **dzjadzinec**« (Instrukcyja ... 1960: 5).

najbolje obnesle.¹⁰⁷

2.2.2 *Izpis besedja iz transkribiranih narečnih besedil* je kot metoda za pridobivanje slovarskega gradiva znan že iz prejšnjega stoletja, vendar so bila besedila večinoma funkcijskozvrstno omejena na ljudsko umetnostno tvornost,¹⁰⁸ tako dobljeni sestav besed zato ni prikazoval sinhronnega stanja posameznega narečja, gradivo, ki je ponazarjalo njihovo rabo v sobesedilu, pa ne dejanskih skladenjskih razmerij, značilnih za praktično, vsakdanje sporazumevanje. Zdi se, da tovrstni izpisi (poleg zapisov stalnih in frazeoloških besednih zvez, pregovorov ipd., ki so raziskovalcu dostopni tudi pri delu z vprašalnicami) do danes predstavljajo večino ponazarjalnega gradiva v geselskih člankih narečnih slovarjev (prim. Baur 1986: 80–81). Prave pozornosti je bil namreč jezik vsakdanjega sporazumevanja (skupaj s postopki za njegovo proučevanje) deležen šele z razvojem sociolingvističnih raziskovalnih metod v sedemdesetih letih tega stoletja.

2.2.2.1 Sociolingvistična oblika intervjuja (Labov 1972a: 113) naj bi bila v nasprotju z dialektološko oblikovana tako, da bi bila zmožna ustvariti (in potem nadzorovati) take upovedovalne okoliščine, v katerih bo izpraševanec sproščeno uporabljal svoj narečni jezikovni različek, torej omiliti učinke opazovalčevega paradoksa (gl. 1.1.2)¹⁰⁹ in zmanjšati možnost za uveljavitev načela premika zaradi podrejenosti (gl. op. 104) in načela formalnosti, po katerem vsako načrtno opazovanje govorca ustvarja formalni kontekst, v katerem je govoru namenjena več kot minimalna pozornost (Labov 1972a: 113). Pri tem je bolj kot sprememba same oblike intervjuja (izogibanje vprašanjem, ki zahtevajo enobesedni odgovor, časovna omejitev dolžine vprašanj na pet sekund ipd.) pomembno usmerjanje izpraševalčeve pozornosti na izhodiščni govorni položaj,¹¹⁰ na neznakovne slušne prvine tvorjenih besedil, ki so v pomoč pri določevanju stopnje narečnosti (stopnjevanje glasnosti, hitrost govora, način dihanja, smeh idr., Labov 1972a: 113), predvsem pa načelo, naj bosta oblika intervjuja in način za njegovo izvedbo določana na podlagi ugotovitev pripravljalnih raziskav¹¹¹ v

¹⁰⁶ Gl. izvleček iz primerka take semantične vprašalnice v LISVK 1980 (335–337).

¹⁰⁷ Prim. Karničarjevo (1991: 101) oceno: »Kaže, da smo segli previsoko. Že vprašalnica o človeškem telesu je vsebovala nad 1200 vprašanj, kar bi bilo komaj izvedljivo za izpraševalca in informanta.«

¹⁰⁸ Baudouin de Courtenay (1885: 283–290, 432–462) je npr. v glosar cerkljanskega narečja poleg besedja iz Sedejeve zbirke »Besede, izrazi, stavki (iz Cirkljanskega dijalekta« (Baudouin de Courtenay 1884: 389), ki je označeno z *, uvrstil besede, izpisane iz besedil (1885: 110–119, 274–283), razvrščenih v naslednja poglavja: Narodne pripovedke, Anekdote, Uganalce, Razne stvari (pod tem naslovom so zbrane verzificirane uganke in otroške pesmi) in Nadgrobnice (nagrobni napisi).

¹⁰⁹ Na problematiko, povezano s tem, so pri nas opozarjali pri določanju raziskovalnih postopkov projekta LISVK (Hafner 1980: 26).

¹¹⁰ »Na verjetnost, da bomo govorca pritegnili do te mere, da bomo premagali formalne ovire, vplivajo tako ustrezna namestitve in časovna razporeditev kot izbira in način izražanja« (Labov 1972a: 113).

¹¹¹ Po Labovovih izkušnjah je za ustrezen izbor vprašanja, s katerim je mogoče zmanjšati stopnjo nadzorovanosti

vsakokratnem raziskovalnem okolju, ter vseskozi dopolnjevana z novimi izsledki pri sprotne delu po metodi povratnega vzvoda (*feedback technique*, Labov 1972a: 114, slovenski izraz po Prunču 1981: 436).

Glede na število udeležencev v govornem dogodku in razmerje med njimi so se izoblikovale tri podvrste sociolingvističnega intervjuja, pri čemer je stopnja dosežene neformalnosti obratnosorazmerna z zanesljivostjo izsledkov:

- (1) individualni, snemani pogovor izpraševalca z izpraševancem, ki je temeljen za raziskave govora in zaradi možnosti za natančno opredelitev sociolingvističnih dejavnikov pri pogovoru tudi najzanesljivejši (Labov 1972b: 209);
- (2) snemanje pogovorov v interesni oz. starostni skupini ali v družinski skupnosti, pri čemer je raziskovalec samo uvajalec, usmerjevalec ali opazovalec govornega dogodka (Labov 1972a: 115–117);
- (3) hitro, anonimno opazovanje, pri katerem sploh ne pride do neposrednega stika med govorcem in opazovalcem govornega dogodka ali pa je ta povsem naključen (Labov 1972b: 43–69).

Zadnji podvrsti se navadno uporabljata za preverjanje in potrjevanje ugotovitev prve.

Sociolingvistične raziskave so usmerjene predvsem v odkrivanje sinhronih razvojnih jezikovnih zakonitosti, ki so odvisne od družbene narave jezika, zato je tematika opazovanih govornih dogodkov drugotnega pomena oz. pomembna le toliko, kolikor je mogoče z izborom določenega predmeta pogovora vplivati na spontanost govorca.

Labov (1972a: 114; 1972b: 87–95) navaja štiri tematske sklope, ki so se pri tem izkazali za najbolj učinkovite:

- (1) smrt, nevarnost smrti ali kakršno koli fizično nasilje (pretepi, nesreče, bolezni, operacije),
- (2) spolnost in sploh vse, kar je povezano z odnosi med spoloma (snubljenje, zmenki ipd.),
- (3) moralna ogorčenost,
- (4) krajevni problemi, šale, opravljanje.¹¹²

Gre torej za potencialno sicer zelo raznovrsten, pri vsakem dejanskem govornem dogodku pa razmeroma ozek tematski izsek. Ob doslednem upoštevanju sociolingvistične

govornega dejanja, potrebnih šest do dvanajst mesecev.

¹¹² Za zgoraj navedene tematske sklope velja, da so pogosto predmet razgovora tudi neodvisno od izpraševalčevih hotenj. V tej raziskavi npr. skoraj ni posnetka brez spominov na dogodke v prvi in drugi svetovni vojni, čeprav so bili izpraševanci redko spodbujani h govorjenju o tem.

tehnike pridobivanja spontanah govornih besedil bi zato moral morebitni sestavljalac narečnega slovarja razrešiti predvsem vprašanje, s kakšnimi postopki je mogoče doseči ustrezno razširitev tematike snemanih pogovorov, ne da bi pri tem bistveno vplivali na kakovost podatkov.

2.2.3 Načrt zbiranja gradiva za zbirko osrednjecerkljanskega besedja. Na podlagi zgornjih ugotovitev je bila raziskava cerkljanskega besedja glede na način pridobivanja podatkov zastavljena dvodelno:

(1) Ker so bile dosedanje dialektološke raziskave s tega področja¹¹³ usmerjene v proučevanje glasoslovja, le deloma tudi oblikoslovja¹¹⁴ – za besedišče so na razpolago večinoma diahroni podatki, sinhrono pa je dobro dokumentirano v glavnem besedje, zajeto z vprašalnico za SLA¹¹⁵ – naj bi bila prva stopnja raziskave, katere izsledki so predstavljeni v tem delu, namenjena pridobitvi izhodiščnega fonda besedil (nastala fonoteka obsega za pribl. 80 ur posnetkov). Ta naj bi omogočil izpis pojavljajočega se besedja v sobesedilu in natančno določanje paradigmatičnih in sintagmatičnih razmerij pri najpogosteje uporabljeni plasti besedišča.¹¹⁶ Ker v vsakem besedilu po pogostosti prevladuje atematsko¹¹⁷ besedje, besednovrstno pa predvsem predlogi, zaimki, vezniki, členki in pomožne glagolske oblike (Ondrus 1972: 65; Miodunka 1989: 175), naj bi to bila tudi zagotovitev podlage za pojmovno in besednovrstno uravnoveženost končne podobe geslovnika. Hkrati naj bi bila tematika tvorjenih besedil takšna, da bi izpisano tematsko¹¹⁸ besedje pripadalo tudi tistemu delu (pasivnega in aktivnega) besednega zaklada, ki ga običajno obsega gradivo, zbrano po vprašalnicah. Zato je bila v raziskavi uporabljena metoda usmerjanega pogovora¹¹⁹ o vseh

¹¹³ Če izvzamemo nekaj na glasoslovje in oblikoslovje nanašajočih se opazk pri Pavšiču (1960: 2) ostaja tako rekoč neraziskan pas med Šebreljami ter Otaležem in Idrjo.

¹¹⁴ Orisi oblikoslovne ravnine so bili izdelani za govor Cerknega (Bric-Makuc 1982), Otaleža (Pavšič 1960) in Lazca (Kenda-Jež 1987).

¹¹⁵ Bric-Makučeva (1982: 29–33) ima pri tem pod XV. Razno zbranih 128 »značilnih« besed in besednih zvez. Tudi izhodišče Gradiva za narečni slovar (Kenda-Jež 1987: 116–287) s skoraj 4400 abecedno površčenimi iztočnicami so dialektološke vprašalnice (SLA; Habovštiak – Buffa 1964; Nižnansky 1973), zato je v njem v glavnem le potrjen obstoj posameznih leksemov.

¹¹⁶ Gre seveda za pogostost rabe v posnetih besedilih.

¹¹⁷ Izraz je Miodunka (1989: 177) prevzel po R. Michéju: »Atematske besede so (zelo) pogoste besede, ki nastopajo v veliko različnih besedilih ustrezne dolžine ne glede na njihovo vsebino.«

¹¹⁸ Drugi del Michéjevega binoma (Miodunka 1989: 177): »Tematske besede so statistično (zelo) redke besede, njihova navzočnost na frekvenčnih listah je slučajna [...] tesno pa so povezane z vsebino besedil in prinašajo zanje značilne podatke.«

¹¹⁹ Sobierajski (1985: 5–6), katerega besedila z zahodne in severne Velikopoljske (1985, 1990), posneta na gramofonske plošče v petdesetih in šestdesetih letih, so bila izpisana za SGP, imenuje postopek »pripovedi informatorjev ob pomoči raziskovalca (dialektologa) in pojasnjuje: »Ta poskuša z ustreznimi vprašanji dobiti od informatorja čim več podatkov o določeni temi (poud. K.K.-J.). Vsaka gramofonska plošča naj bi namreč pokrivala določeno tematsko področje«. Zaradi tehnike snemanja je bil potek pogovorov vedno vnaprej predviden in strogo omejen na predvideno tematiko, večinoma je bilo tudi nemogoče (ker vasi še niso bile

področjih življenja in dela, ki je bil nekakšen kompromis med sociolingvistično metodo snemanja spontanega pogovora in uporabo specializiranih dialektoloških vprašalnic. Z njo namreč lahko dosežemo:

- (a) namesto enobesednih (enopovednih) odgovorov krajše besedilne fragmente, ki pa so obvestilnejši od posnetkov spontanega govora,¹²⁰
- (b) ustrezno stopnjo primerljivosti izsledkov s posameznih raziskovalnih točk, ki omogoča raziskovanje glavnih diatopičnih jezikovnih razlik med posameznimi govori cerkljanskega narečja,
- (c) dovolj veliko število ponovitev posameznih leksemov, na podlagi katerega je mogoče izluščiti predvsem diastratične in diafazične dvojnice (ali dokazati obstoj narečnega mešanja na določeni raziskovalni točki),
- (d) večjo sproščenost izpraševancev (kot pri klasičnem delu z dialektološkimi vprašalnicami), saj ti večinoma istovetijo upovedovalne okoliščine s tistimi, v kakršnih odrasla oseba razlaga stvarnost, pripoveduje o izročilu mlajšim.

Najprimernejše splošno izhodišče za izdelavo opornih točk pri vodenju usmerjenih pogovorov so pri nas vprašalnice Etnološke topografije slovenskega etničnega ozemlja (ETSEO 1976–1978), med drugim tudi zato, ker poleg napotkov za proučevanje tradicionalnih oblik kmečkega življenja vsaj deloma vsebujejo tudi navodila za raziskovanje v (pol)mestnem okolju in na urbaniziranem podeželju. Te so bile potem med potekom terenskih raziskav dopolnjevana z novimi ugotovitvami po metodi povratnega vzvoda, dopoljeni deli pa preverjeni na ostalih raziskovalnih točkah.

(2) Kartoteka izpisanega, s sobesedilom in natančnimi podatki o izvoru opremljenega besedja naj bi bila izhodišče druge stopnje raziskave. Ta naj bi bila namenjena predvsem preverjanju in sistemskemu dopolnjevanju že zbranega gradiva, zgostitvi raziskovalnih točk, pridobitvi ozko specializiranega tematskega besedja (ljudskega izrazja) ter natančnejšemu jezikovnogeografskemu določanju posameznih jezikovnih pojavov, ki naj bi bili kartografsko predstavljeni. Glavni pripomoček pri raziskovanju naj bi bile posebej za to področje sestavljene ali na podlagi izsledkov raziskav prve stopnje prirejene krajše vprašalnice,

elektrificirane) snemati v domačem okolju. Prim. še Weiss (1994: 11, 59) – vódeno spraševanje/intervjuvanje – in Škofic (1996: 23, 24) – vodeni intervju/pogovor.

¹²⁰ To ne pomeni, da med pogovori niso bila uporabljena za vprašalnice značilna vprašanja, kadar je bilo to nujno (vendar je bila vrednost takih odgovorov posebej označena, če se je pri tem izpraševanec postavil v vlogo informatorja) ali da so bili izpraševanci prekinjani, kadar je po asociativni poti prišlo do spontanega pogovora o stvareh, ki niso bile neposredno povezane z obravnavano tematiko. Metoda spodbujanja bolj ali manj spontanega (po)govora je bila sploh uporabljena takrat, kadar je prišlo do šumov v prenosniku, bodisi zaradi naglušnosti

primerne tudi za posredno pridobivanje gradiva.¹²¹

2.3 Raziskovalec narečja – sestavljalec slovarja. Tako v dialektologiji kot v sociolingvistiki (Trudgill 1983: 41) prevladuje teza, naj bo raziskovalec, če je le mogoče, tudi govorec proučevanega narečja. Vendar velja opozoriti, da se izhodišča za tako opredelitev ne prekrivajo popolnoma. V dialektologiji je namreč kot prednost raziskovalca domačina poudarjana predvsem njegova lastna jezikovna kompetenca – možnost za spoznavanje narave in rabe določenega jezikovnega različka z introspektivnim proučevanjem sistema lastnega idiolekta, sociolingvistika (Labov 1972a: 105–108) pa je svoje raziskovalne metode utemeljila tudi na podlagi kritike znanstvene vrednosti izsledkov raziskav jezikovnih različkov, oprtih zgolj na (lastne ali tuje) intuitivne sodbe o jeziku,¹²² ter se osredotočila na vprašanje primernosti raziskovalčevih dispozicij kot na eno izmed spremenljivk, ki vplivajo na potek opazovanega govornega dogodka. Raziskovalec, ki je rojeni¹²³ govorec raziskovanega narečja, član raziskovane jezikovne skupnosti, je primernejši za uresničitev osnovnih zahtev sociolingvističnega intervjuja,¹²⁴ vendar pri tem ne smemo pozabiti na nekatere omejitve njegovih prednosti:

- (1) prednost raziskovalca domačina je le neznatna ob uporabi klasičnih raziskovalnih postopkov (po Labovu (1972a: 111) je do medzvrstnih premikov pri tovrstnih

izpraševancev bodisi zaradi njihovega psihičnega odziva na usmerjanje z vprašanji.

¹²¹ Zbiranje besedja z vprašalniciami je bilo npr. kot drugotna metoda za pridobivanje slovarskega gradiva – za potrditev in dopolnitev ponazarjalnega ali razlagalnega dela geselskih člankov – uporabljeno v AOS (1980: 6): »V zadnjih letih so dialektološke odprave [...], ki so nadaljevale raziskave neposrednega živega govora nosilcev narečja, poskušale tudi razrešiti nejasnosti, ki so se pojavile ob urejanju zbranega gradiva in pisanju gesel AOS – s posebno vprašalnico, ki so jo sestavili pisci slovarskih člankov za prve črke slovarja«. Podobno po Bauerju (1986: 98) velja za Obersächsisches Wörterbuch (1955–). Sestavljanje vprašalnic na podlagi izpisov iz sklenjenih besedil pa se uveljavlja tudi pri jezikovnogeografskih raziskavah – tako je npr. (prim. Habovštiak 1989: 131) nastala slovaška besedotvorna vprašalnica (Habovštiak – Buffa 1964).

¹²² Prim. Labov (1972a: 103): »Dogaja se, da rojeni govornici ne morejo prepoznati ali zaznati razlik, ki jih običajno delajo v naravnem govoru [...]: njihova poročila o lastnem jeziku pogosto odražajo vzorce mlajših govorcev ali pa zabrisujejo fonetične razlike, ki so preveč subtilne, da bi lahko prenesle zavestno raziskovanje«. Po ugotovitvah sociolingvistov (Labov 1972a: 107–108) je vrednost intuitivnih sodb najmanjša pri proučevanju jezikovne variabilnosti, na meji med langue in parole.

¹²³ Metodološko sta pri tem zanimivi dve vprašanji: (1) ali se raziskovalec dejansko lahko nauči raziskovanega narečja in kakšne so prednosti raziskav, ki jih opravi »naučeni govorec« (Benedik 1992: 15) določenega narečja (te so bile dokaj široko in uspešno uporabljane v ruskem narečnem slovaropisju (prim. Horvat 1982/83: 125), vsaj pri raziskovanju rezijanskih govorov pa tudi pri nas); (2) ali je rojeni govorec narečja, ki dobro obvlada knjižni jezik, v resnici sposoben popolnega preskoka iz koda v kod, pa tudi, v kolikšni meri drži trditev, da je idealni informator narečno govoreči, ki si je uzavestil narečni sistem ob knjižni normi (Horvat 1982/83: 124).

¹²⁴ Naj bo ob tem kot zgled naveden na podlagi Fishmanovega sociolingvističnega modela (1978: 23) prirejena »formula« idealnega opazovanega govornega dogodka iz teoretičnih načel raziskovalnega projekta LISVK (Hafner 1980: 26): »,Domačin'mora s sogovornikom, ki ga sprejema kot 'domačina', 'marnuati', tj. tvoriti govorna dejanja v skladu s sogovornikovo govorno sposobnostjo, torej 'po domače', 'o domačih stvareh' tj. o stvareh, ki ustrezajo njegovim življenjskim razmeram«.

raziskavah prišlo tudi, če so zanje posebej usposabljali rojene govorce),

(2) pri določenih vrstah raziskav je domačin (zaradi svojega ustaljenega položaja v jezikovni skupnosti) bolj omejen kot tujec – tako pri izboru sogovornikov kot tematiki pogovora. Hkrati je zaradi izpraševančeve predpostavke o stopnji izpraševalčevega poznavanja konsituacije pripoved domačinu navadno bolj fragmentarna in manj izoblikovana kot tista, ki je namenjena tujcu (Labov 1972a: 115).

Iz teh razlogov se je mogoče popolnoma strinjati z Labovovo zahtevo (ki pa – vsaj tako se zdi – žal ni bistveno vplivala na razvoj sociolingvističnih raziskovalnih metod (prim. Trudgill, 1983: 41)), po kateri ne bi smeli nobene raziskave jezikovnih skupnosti načrtovati brez sodelovanja obeh vrst raziskovalcev.

Pri raziskavi cerkljanskega besedišča se je bilo treba zaradi pričakovanih težav in pomanjkljivosti, ki bi lahko nastale zaradi stika med izpraševalcem, ki uporablja govorni v-različek, značilen za osrednje (gorenjsko-dolenjsko) govorno področje,¹²⁵ in izpraševancem, ki naj bi govoril v cerkljanskem narečju, dosledno držati naslednjih načel:

(1) Prvi stik raziskovalca z morebitnim informantom so vedno omogočili informantovi znanci,¹²⁶ ki so po možnosti tudi sodelovali na prvem srečanju, ki je bilo manj načrtovano in usmerjeno kot nadaljnja.

(2) Kljub slabši kakovosti posnetkov (in iz tega izhajajoče višje stopnje ekstenzivnosti raziskav) so imeli pogovori z dvema ali več informanti v družinskem krogu prednost pred običajno in bolj ustaljeno obliko individualnega intervjuja, ker so omogočili opazovanje pogovora med narečnimi govorniki.¹²⁷

(3) Za preverjanje veljavnosti izsledkov so bili uporabljeni tudi posnetki, pri katerih je bila raziskovalčeva vloga popolnoma omejena, oz. taki, ki so nastali pred začetkom raziskave. Zlasti dragocen je bil triurni posnetek pogovora (iz leta 1982) etnologinje Ivane Leskovec z Jerico Kranjc (Z), edino informantko, ki ni nikoli obiskovala osnovne šole. Ker je pogovor potekal v narečju, je omogočil natančnejšo razmejitev vpliva izpraševalčevega govora od ostalih dejavnikov, ki vplivajo na izpraševanca.

¹²⁵ Izredno zanimiva bi bila (sociolingvistična in skladenjska) razčlemba izpraševalčevega govora, posebej (nezavedni) poskusi prilagoditi lastni govor izpraševančevemu (poleg navedkov narečnega govora, ki pa se pojavljajo le v skrajni sili, je za to raziskavo najbolj značilno prehajanje iz tonemskosti v netonemskost, prilagajanje stavčne intonacije, krajšanje (in širjenje) dolgih (in ozkih) samoglasnikov ipd. Pravzaprav bi lahko šele na podlagi izsledkov take razčlembe ustrezno poimenovali uporabljeni jezikovni različek.

¹²⁶ Da je bilo mogoče to verigo znanstev sploh zastaviti, se moram zahvaliti učiteljici zgodovine Ani Štucin, profesorici slovenščine Slavici Bric, etnologinji Ivani Leskovec ter vrsti informantov in informatorjev, ki so z živim zanimanjem za raziskavo in sprotimi nasveti usmerjali potek mojega dela.

Izkazalo se je namreč, da je neposredni vpliv izpraševalčevega jezikovnega različka zaradi visoke stopnje prestižnosti cerkljanskega narečja (prim. 1.1.3.4) razmeroma majhen in da ga je mogoče dokaj učinkovito omejevati z izborom primerno oblikovanih vprašanj, zato pa je le redkokdaj mogoče popolnoma izničiti učinek magnetofona, zavest o tem, da je izrečeno tudi posneto.¹²⁸ Prikrito snemanje v majhni jezikovni skupnosti raziskovalcu ponavadi prinese več škode kot koristi,¹²⁹ le deloma pa ga je mogoče nadomestiti s sprotnimi zapisi posameznih povedi ob naključnem opazovanju spontanega govora. Pri razčlembi posnetih besedil je zato treba predvidevati, da je vsaj del jezikovnih sredstev uporabljen bodisi zaradi prilagajanja sogovorniku bodisi zaradi posnemanja formalnega govornega položaja, ki je npr. značilen za snemane govore, posredovane prek javnih občil. Izločanje takih prvin je za raziskovalca, ki ni rojeni govorec narečja, marsikdaj zelo težavno, pri raziskavah, ki besede ne raziskujejo v besedilu, pa celo nemogoče. Poleg merila pogostnosti pojavljanja posameznih leksemov je bila namreč v tej raziskavi pri oblikovanju geslovnika upoštevana še narava sobesedila, pri čemer naj bi izraz zajemal tako slovnični kot pomenski in funkcijski ustroj.

Glede na način oblikovanja geselskih člankov lahko v narečnem slovaropisju ločimo dve vrsti sestavljalcev slovarjev. Prvi, pisci enosistemskih slovarjev, slovarjev določenega govora ali narečja, pogosto¹³⁰ rojeni govorniki, se lahko pri pisanju člankov (tako pri razlagalnem kot pri ponazarjalnem delu) oprejo na lastno jezikovno kompetenco (Ripka 1989: 121; Weiss 1994: 59; 1998: 9), so torej v enakem položaju kot sestavljalci slovarja knjižnega jezika, ki je ravno tako enosistemski slovar – za ponazoritev npr. lahko uporabijo zglede, iztržke iz gradiva ali pa jih (po potrebi) tvorijo sami (prim. SSKJ 1970: XII, XVII). V drugačnem položaju je pisec (oz. slovarska delovna skupina), ki oblikuje geslo v diasistemskem slovarju,¹³¹ ker ne more biti kompetenten za vsoto vseh v slovarju predstavljenih govorov/narečij (Niebaum 1986: 126; Ripka 1989: 121) in je popolnoma odvisen od količine in kakovosti zbranega gradiva. Ta omejitev je v narečnem slovaroslovju

¹²⁷ Snemanje skupine govorcev se zaradi zagotavljanja naravnega govora vedno bolj uveljavlja tudi v urbani dialektologiji (Chambers – Trudgill 1994: 59).

¹²⁸ Nazoren je primer iz zgoraj omenjenega pogovora: [JK] /.../ tut pa štīer, 'piēt k'ra:ū sa 'mō:ūz], pa pa 'šiēt prašičau s'ta:lno /.../ ŋ 'pa pa 'nē:jč še 'šiēt u'ca:, da'mačix, 'ja: .. ŋ... 'ŋ:ūce .. (kaseta JK 001b, 15. 9. 1982).

¹²⁹ Ena izmed izbranih informantk v Cerknem sploh ni dovolila snemanja in je le stežka pristala na pogovor, ker so pred leti njeno (na skrivaj posneto) pripoved brez njene vednosti ali privoljenja predvajali na lokalnem radiu.

¹³⁰ Med osemnajstimi slovarji govorov posameznih vasi, ki so naštet v uvodu SGP (1979: VIII) med izpisanim gradivom, jih je npr. osem delo raziskovalcev domačinov.

¹³¹ Razlike seveda ni, če je za vsak jezikovni podsistem pri pisanju geselskega članka odgovoren poseben redaktor, ki se opira na lastno jezikovno vedenje – tako je npr. potekalo vzporejanje zgodovinskega gradiva s sinhronim pri graškem projektu, dokončno pa je bilo gradivo opredeljeno z oznakami na podlagi izsledkov sestanka s skupino informantov, ki je bila reprezentativna za ves jezikovni prostor (Thesaurus 1982: 35; Prunč 1981: 439–440).

obravnavana predvsem kot značilnost vsenarečnih slovarjev, velja pa za vse diasistemske slovarje, predvsem pa za tiste, ki skušajo poleg pomenske in funkcijske vrednosti leksema opredeliti še njegovo prostorsko razširjenost. Če to ponazorimo s primerom z raziskovanega področja – kljub temu da rojeni govorec cerkljanskega govora ob stiku z govorcami drugih cerkljanskih govorov npr. prepozna pravila distribucije *e:* v govoru Lazca in Šebrelj ali pojav feminizacije nevtar v zakojškem govoru, ne more razsojati o obstoju in razširjenosti teh pojavov v vsakem posameznem primeru. Pasivna kompetenca zaradi svoje narave¹³² – ne glede na stopnjo medstrukturnih razlik med jezikovnim različkom, ki ga govorec uporablja, in tistim, ki ga je sposoben razume(va)ti – ni dovolj za kakršne koli redaktorske posege, ki se ne bi opirali na zbrano slovarsko gradivo. To načelo naj bi bilo dosledno upoštevano tudi pri urejanju gesel v slovarju osrednjecerkljanskih govorov.

2.4 Izbor najprimernejših izpraševancev. Ker so temeljne dialektološke raziskave ne glede na stopnjujoče se zanimanje za sinhrono spremembo v narečju usmerjene predvsem v dokumentacijo in obravnavo najstarejših in najizvirnejših jezikovnih prvin (prim. Doroszewski 1958: 18–19), je naključni izbor informantov neprimeren (Trudgill 1983: 42). To pomeni tudi odmik od standardne (slovaropisne) reprezentativnosti, ki se ob prikazu sinhronega stanja osredotoča na govor srednje generacije (Jedlička 1974: 27–28; Chambers – Trudgill 1994: 92):

(1) Spodnja starostna meja izbranih informantov je bila določena z rojstno letnico 1941, torej so bili ti leta 1991 – v času najintenzivnejših terenskih raziskav – stari petdeset¹³³ ali več let. Povprečna letnica rojstva je 1917. Raziskava je bila tako osredotočena na govor starejše in dela srednje generacije (prim. I 2.3.2.1). Če upoštevamo družbene in gospodarske razmere na obravnavanem območju, to pomeni, da so izbrani govorniki več kot polovico svojega življenja preživeli v obdobju pred intenzivnejšo industrializacijo področja oz. splošno mehanizacijo kmetijstva, ki se je tod začela šele v sedemdesetih letih.¹³⁴

Na prvi stopnji raziskave je imela zaradi težnje, da bi zajeli čim več starejšega, pri srednji generaciji že pasivnega ali izginulega besednega zaklada, starost možnega

¹³² Prim. Trudgill (1983: 10): »govorčeva dojemalna ali pasivna kompetenca se do take mere opira na neustaljene, ad hoc postopke, da tovrstnih sposobnosti ni mogoče razlagati s širjenjem ali ekstrapolacijo (jezikovnih, op. prev.) pravil«.

¹³³ Taka je bila npr. tudi spodnja starostna meja informantov pri zbiranju gradiva za AOS (1980: 7).

¹³⁴ Po podatkih SO (1998: 48) je delež kmečkega prebivalstva v občini med letoma 1961 in 1991 padel s 53,3 % (slovensko povprečje iz tistega časa je 31,7 %, višji delež kmečkega prebivalstva pa je v glavnem osredotočen na severovzhodno Slovenijo, vzhodno Dolenjsko in Belo krajino) na 9 % (slovensko povprečje = 7,4 %).

izpraševanca prednost pred zahtevo po stalnem bivanju v domačem kraju, seveda če je šlo za selitve v mejah obravnavanega območja. Predvsem so taki pogovori s priseljenci (iz Straže, Raven, Bukovega itd.) potekali v Cerknem, tudi zato, ker je število »pravih« starejših Cerkljanov razmeroma nizko.

(2) Razčlemba snemanih besedil je potrdila, da v neformalnem pogovoru ženske uporabljajo arhaičnejši in sistemsko stabilnejši jezikovni različek.¹³⁵ Količina doslej posnetega gradiva sicer ne zadostuje za ugotavljanje statistično značilnih razlik, pomembno pa se zdi opozoriti na tiste težnje, od katerih je odvisna kakovost izsledkov. Gre predvsem za različne načine prilagajanja sogovorcu oz. (formalnemu) govornemu položaju – medtem ko so za ženske značilnejše zamenjave starejših besed z novejšimi, v narečje pod vplivom knjižnega jezika prodirajočimi, ali uporaba tistih dvojnic, ki so bližje zbornemu govorjenemu različku (npr. *'siewk* → *kdruza*, *'tɔ:uša* → *'ma:st/maščoba*, *'ta:nčk* → *γrax*, *'rixta* → *obrok*, *šte:jnžel/šte:jnye* → *stap'nice*, *zaš'tajla* → *zdmiesla* itd.), so pri moških pogostejši medsystemski premiki na drugih, nižjih jezikovnih ravneh (*'šit* → *sušit*, *'part* → *p'roti*, *'laxka* → *lax'ko*, *'kešp* → *'kešni*, *w'abent* → *d'bent* itd.). Zaradi take komplementarnosti so bili snemani pogovori, v katerih so bili udeleženi pripadniki obeh spolov (navadno je bil to zakonski par), hkrati tudi neke vrste »testi zanesljivosti« (Labov 1972a: 104) raziskave.

(3) Zaradi sorazmerno poznega gospodarskega razvoja je med prebivalci tega področja, ki jih je zajela raziskava, še vedno izredno živa delitev na kmete,¹³⁶ bajtarje in obrtnike. Tako obseg kot pomenska in tematska členitev besednega zaklada se pri pripadnikih teh treh, še do let po drugi svetovni vojni temeljnih skupin prebivalstva, ne prekrivajo. Razlike v načinu dojemanja in natančnosti poznavanja določene predmetnosti so opazne že pri najosnovnejših raziskavah načina življenja in dela. Zato je bil, če je bilo to le mogoče, na vsaki raziskovalni točki pogovor opravljen tako z informanti iz kmečkih kot iz bajtarskih družin. Težko, ali celo nemogoče, pa bo na drugi stopnji raziskave¹³⁷ na obravnavanem območju poiskati informante za prav vsa področja stare obrti.

(4) Zaradi usmerjenosti v konfrontativni slovar je bilo med nalogami prve stopnje raziskave čim bolj popolno zajetje besednega zaklada posameznika (prim. SSN 1980: 19; SSN 1994: 14), enega izmed informantov z osrednje raziskovalne točke, kar naj bi omogočilo

¹³⁵ To glede na sociolingvistične raziskave (prim. Trudgill 1983: 133), po katerih so ženske nagnjene k uporabi družbeno prestižnejših jezikovnih različkov, kaže na položaj narečja.

¹³⁶ Kmet je bil tisti, ki je imel več kot 2 ha zemlje (Bizjak 1984: 157).

¹³⁷ Doslej so bili opravljeni pogovori s tesarjem Antonom Kranjcem, delavcem v mlinu Maksom Božičem in hčerko kovača Ivico Sedej iz Cerknega. Delo streharjev (izdelovalcev slamnate strehe) je opisano in s prepisi

načrtnejše proučevanje besedišča. Posnetki pogovorov z izbranim informantom, Cerkljanom Gabrijelom Peterneljem (9. 3. 1910–17. 9. 2001),¹³⁸ ki je sodeloval tudi pri preverjanju ob redakciji gesel za poskusno slovarsko različico, tako obsegajo skoraj polovico vsega gradiva.

(5) Po zgledu projekta LISVK (Prunč 1980: 38) je zato, da bi bilo mogoče ločevati neposredno in posredno pridobljeno gradivo, uvedena delitev izpraševancev na informante in informatorje (prim. I 2.3). Ob navajanju virov za slovarsko gradivo so začetnice prvih izpisane z velikimi, začetnice drugih pa z malimi črkami (Gabrijel Peternelj = GP, Ivanka Čadež = ič). Izpraševanec seveda lahko nastopa tudi v obeh vlogah. Z malimi črkami so zabeležene tudi začetnice informantov, pri katerih zaradi njihovih stikov z različnimi govori cerkljanskega narečja ni mogoče natančno določiti, kateremu govoru beseda pripada.

narečnih besedil opremljeno v raziskovalni nalogi Police (1989), delu učencev OŠ Cerkno.

¹³⁸ Skoraj v vseh pogovorih je sodelovala tudi njegova žena, Ana Peternelj (9. 7. 1913), tako da je bilo pravzaprav obsežneje zajeto besedišče dveh informantov.

III Glasoslovje

1 INVENTAR

1.1 SAMOGLASNIKI

1.1.1 Dolgi samoglasniki

<i>i:</i>	<i>u:</i>
<i>iə</i>	<i>uə</i>
[e:]	[o:]
(e.)	
<i>a:</i>	

- 1.1.1.1 /e:/ je bil zabeležen le v govoru Zakojce, Poč (po izjavah informanta RM je tudi za Gorje značilno mešanje med *a:* in *e:*; v govoru informantov in informatorjev iz Podlanišč in Straže pa se *a:* in *e:* tako izmenjujeta, da ni mogoče trditi, da eden izmed njiju prevladuje), Šebrelj in Lazca. Sodi med narečne pojave, katerih drugačnosti se govorci močno zavedajo, je prej stereotip kot označevalnik (*marker*, za izraz *indicator* uporabljam prevedek kazalnik), torej je del splošnega jezikovnega vedenja z močno regionalno (in verjetno tudi socialno) konotacijo (prim. Labov 1972b: 248; Chambers – Trudgill 1994: 88; Trudgill 1986: 11) – v pogovorih so ga informanti in informatorji večkrat označevali za »grdega«, kot stigmatizirana oblika hitro izginja.
- 1.1.1.2 V govoru ič (**Pd**) se /a:/ po barvi približuje širokemu o-ju – [â:], kar bi se ujemalo s približno Pavšičevo (1960: 2) označitvijo arealov z /â:/ v cerkljanskem narečju – (1) Cerkljanski in Mrzli Vrh (naselja blizu Poljanske doline), (2) Spodnja Idrija, idrijski govor. V gradivu ta â: ni označen, ker še ni bil potrjen z raziskavami v samih Podlaniščah. Prav tako ni bil posebej zapisovan občasni izgovor /a:/ kot [â:] v govoru cs, sicer rojenega Cerkljana, čigar mati pa je bila doma iz Idrijskih Krnic.

1.1.2 Kratki samoglasniki

1.1.2.1 Naglašeni

<i>i</i>	<i>u</i>
<i>e</i>	<i>ə</i>
<i>o</i>	
<i>a</i>	

1.1.2.2 Nenaglašeni

Glasovi v okroglem oklepaju se redko pojavljajo. Za nenaglašeni *o* je npr. v vsem gradivu (pribl. 16 000 različnih besednih oblik) le 100 primerov.

1.1.2.2.1 Vzglasni

(i) u
 (e) ə
 a

1.1.2.2.2 Prednaglasni

i u
 e ə (o)
 a

Prednaglasni *e* je bil v Zakojci in Šebreljah pri nekaterih govorcih zelo ozek in v posameznih primerih skoraj enak *i*-ju – *ce'menta*, *me'su*., *me'sa*., *me'xə:u*, *čedile*, *də'lil*, *peš'ta:l*.

1.1.2.2.3 Ponaglasni

i (u)
 e ə (o)
 a

1.1.2.2.4 Izglasni

i u
 e
 a

1.1.2.3 Zlogotvorni zvočniki so tudi *l*, *r*, *m*, *n*.

1.2 SOGLASNIKI

1.2.1 Zvočniki

w [w] m
 l r n [ŋ]
 i

1.2.2 Nezvočniki

p b f
 t d
 c [ʒ] s z
 č [ʃ] š ž
 k [g] x γ

1.3 PROZODIJA

'V: 'V V

- 1.31 Naglas ni vezan na določeno mesto v besedah.
 1.32 Govor pozna kolikostna nasprotja v naglašanih zlogih.
 1.33 Govor ne pozna tonemskih nasprotij.

2 DISTRIBUCIJA

2.1 SAMOGLASNIKI

2.1.1 Dolgi samoglasniki

2.1.1.1 Dolgi samoglasniki nastopajo le pod naglasom.

2.1.1.2 /i:/ in /ie/ stojita pred *j* le na morfemski meji (v daj. mn. sedanjika) – '*i:je* 'jedo', (*wat-*, *pa-*)'*wi:je* '(od-, po-)vedo', *s'mi:je*, *s'ni:je* 'snedo'; /ie/ pred *j* je v gradivu le za Š, L *γrieje* (: *γreje*, ≈ *γre:je* C). V vzglasju ima /ie/ varianto [je], primeri z /i:/ v vzglasju so zelo redki ('*it* 'jed', '*i:st* 'jesti', '*i:s* 'jez', '*i:š* 'jež'. V Cerknem in ožji okolici *i:* ne nastopa pred *r*.

2.1.1.3 V vzglasju ima /uo/ varianto [uo].

2.1.1.4 /e:/ je omejen na položaj za /l/ in /n/.

2.1.1.5 [e:] in [o:] nastopata pred /u/ in /j/, izjemoma pa v mlajših izposojenkah – *pam'đo:rja* (≈ *pam'đuora*), rod. ed., *n'jo:ki* 'krompirjevi svaljki' ter medmetih – '*e:* in '*e:γa* 'eha'; [o:] pred /j/ je zelo redek, razen v medmetih – '*o:j*, '*jo:j*, *γ'γo:j* 'klic konju' – ga najdemo le še v oblikah z /j/ < w – *γd'to:j* 'gotovi', *ne'γo:jγa*.

2.1.2 Kratki samoglasniki

2.1.2.1 Kratki samoglasniki so naglašeni in nenaglašeni.

2.1.2.2 /i/ ne nastopa pred /r/ (Rigler 1981: 68). /ə/ nastopa le pred /r/, v zelo redkih posameznih primerih pa med dvema členoma v narečju sicer mogočega, a težje izgovorljivega soglasniškega sklopa – *sə'si:kal* 'sesekali', *wəbɛ:jsəš* (rod. ed.), *usəp'wa:l* 'vsipovali'. Rigler (1981: 68) omenja, da je nenaglašeni /o/ v glavnem omejen na soseščino /r/ in /w/, vendar za to v gradivu ni potrditve. Res so primeri z /o/ pred [u] dokaj pogosti (*boŋ'ni*, *doŋ'γa:* (rod. ed.), *koŋ'ca:lu* itd.), a nič manj številne niso drugačne povezave – *bo'xiɛ* 'bolhe', *bo'b'la:* 'beblja', *fo'fla:jne* 'čvekanje', *kop'čije* 'kupčija', *moč'ka:t* 'mečkati', *moj'liɛ* 'megle', *sto'ziɛ* 'steze', *uγ'o'na:š* 'uganeš'.

2.1.2.3 Nenaglašeni /e/ v vzglasju stoji le v posameznih primerih. Kot /e/ + /n/ je redkejša različica [ɛ] – *en'ca:jt*, *en*, drugače pa ga najdemo v novejših besedah – *e'lektrika* (poleg '*lefrika* C, '*letrika*, *je'lextrika* Z, L ipd.). Za vzglasni nenaglašeni /o/ je v

gradivu en sam primer – *ox'cujeje* (po 'uoxc), pogost pa je v nadnarečju (poleg *wo-*), kjer zamenjuje narečni vzglasni *wa-*. /o/ tudi ne stoji v izglasju (izjemoma npr. v novejšem '*a:uto*'), njegovo pojavljanje pa je prav tako znamenje za uporabo enega izmed nadnarečnih razlikov.

2.1.2.4 Ponaglasni /a/ običajno za /j/ (v **Pd**, **Cv**, **S**, **L** pa še za /č/, /ž/, /š/) ne nastopa. V gradivu je vsega le nekaj primerov z novejšim *j + a* – *daŋka'rija*, '*ma:ja* (rod. ed.), najbolj pogosto v rod.–tož. ed. 1. moške sklanjatve samostalnikov na *-r* – '*duxtarja*, '*lo:uβberja*, '*mdža:karja*, '*pamido:rja*, '*pardžuonarja*, '*dna:rja* **L** (poleg običajnejšega '*dna:ra*).

2.1.3 Zlogotvorni zvočniki /j, r, m, ŋ/ ne nastopajo ob samoglasnikih ali pod naglasom.

2.1.3.1 /r/ navadno razpade v *ə + r* (oz. v govorni verigi za *V* izgubi zlogotvornost), zato se običajno pojavlja le kot varianta na začetku besede za pavzo – '*rč'nije*, '*ʃsula* 'razsula', '*ʃdɛ:ʃce*, '*ʃja:u*, '*ʃbidajca*, '*ʃmen*, '*ʃžien*, '*ʃža:da* **Z** 'soržica'

2.2. SOGLASNIKI

2.2.1 Zvočniki

2.2.1.1 /w/ ima v položaju ne pred samoglasnikom varianto [u], ki pred zvenečimi soglasniki lahko alternira z [u], kadar ne stoji za samoglasnikom, pred nezvенеčimi soglasniki pa je taka alternacija obvezna.

2.2.1.2 /j/ je zaradi neznatnih razlik med variantama v položajih *jV* in *jK/0* po nasvetu mentorja vedno zaznamovan z *j*.

2.2.1.3 /n/ ima pred mehkonobniki varianto [ŋ] – '*ra:jŋk*, '*še:jŋkam*, '*ʃkuoðər*; '*wəβerja*, '*mačŋa* (rod. ed.).

2.2.2 Nezvočniki

2.2.2.1 Po zvenečnosti se nezvočniki prilagajajo sledečemu nezvočniku in premoru.

2.2.2.2 Zvenci nezvočnik se na koncu besede pred sledečim zvočnikom ne ohranja le pri pravih predlogih (*wab mə'liču*, *nad 'miza*, *brez 'nit*), ampak je mogoč nasploh – *sp pəseb 'ma: zasta:jla*, *ka b 'lix 'jest 'wi:dla*, '*čierbod 'ma: 'kfersibodi malo*', '*tud wəpə:udne*, '*p'ro:u s'ku:z 'nisma* ipd. Rigler (1981: 68) je predpostavljal, da zvenci nezvočnik ohranjajo besede z novim izglasjem, ki še imajo ob sebi različico z nereduciranim samoglasnikom, vendar to velja le za prva dva zgoraj navedena primera (*pəsiəbi*, '*be*), poleg tega pa je v posameznih primerih v tem položaju mogoč tudi zvenci izgovor nezvencičnega nezvočnika, zlasti pogosto pri vezniku kot – *je u'lu le 'ta:ku kod 'mi:ka*; '*ma: 'weč kod na 'li:ta* 'eno leto'; '*dal*, *kod je 'tist 'mu:st*. Zanimivi, a redki so primeri, ki bi potrebovali tako prilagajanje nezvencičnega nezvočnika sledečemu zvočniku tudi sredi besede – *kabznik* (< *kapusnik*), '*ridŋsku* **L** 'ritensko' (: '*ritŋsku* **C**). Zaradi menjavanja med zvencičimi in nezvencičimi soglasniki prihaja do različnih izravnjav – '*yrat* – '*yrədu* 'grot', '*finyrat* – '*finyrada* ('*finyrata* **L**), '*pəčiesŋca* (≈ '*pəčiesna* 'ža:ra 'dvoročna žaga'), '*mi:ŋkast*

‘medeninast’, *γraš* ‘groš’ – *γruože* L itd.

- 2.2.2.3 Že Baudouin de Courtenay (1884: 390) omenja, da sta v cerkljanskem narečju *b* in *d* v izglasju izgovorjena sicer nezveneče, vendar s pridihom (*p*’, *t*’), kar povzema Ramovš v svojih Dialektih (1935: 91) in pojav obravnava kot starejšo razvojno stopnjo tolminskega in gorenjskega premika $b > f$, $d > p$, s (n. d.: 77, 88). Kot značilnost cerkljanskega narečja je navajan tudi v poznejših opisih (Logar 1975: 98; 1993: 119; Toporišič 1992: 13), v današnjem govoru Cerkljanov pa o njem ni več sledu (tudi Rigler (1981: 68) ga ne omenja). Izguba obeh glasov je vsaj za del tega območja potrjena že za šestdeseta leta z dokaj natančno Pavšičevo (1960) obravnavo otaleškega govora. Zdi se, da so v izglasju glasovne spremembe sploh zelo hitre (Tominec (1964: 19) npr. poroča, da se je v črnovrškem narečju nezveneči izgovor zvenečih soglasnikov pred premorom uveljavil v približno tridesetih letih).
- 2.2.2.4 Pred zvenečimi nezvočniki /*c*/ in /*č*/ zastopata [ʒ] in [ʒ̥] – *ʒyana*; *ddmažya*, *ərdejžya*, *kra:žya* ‘kratkega’. /ʒ/ se, sicer redko, pojavlja še v novejših izposojenkah iz italijanščine – ‘*zukete*’.
- 2.2.3 Soglasniški sklopi
Obravnava vzglasnih, izglasnih in medsamoglasniških sklopov je oprta na fond vseh izpričanih pregibnih oblik ter glasoslovnih različic iz oblikovnega dela slovarskih gesel (A–Ž). Ker zaenkrat poleg razprave Martine Orožen (1990), ki tipološko obravnava problematiko soglasniških sklopov v slovenskih narečjih z jezikovnorazvojnega vidika, obstaja en sam sinhroni opis začetnih in končnih soglasniških sklopov v kakem slovenskem narečju, in sicer za podjunščino v Zdovčevem *Die Mundart des Südöstlichen Jauntales in Kärnten* (1972), mednarečna kontrastivna razčlemba sklopov ni bila mogoča. Zato je bil inventar sklopov primerjan s tistim iz knjižnega jezika, kakor je prikazan v razpravi Jožeta Toporišiča (1978 [1959]) Soglasniški sklopi slovenskega knjižnega jezika in razpravi Tatjane Srebot-Rejec (1975) Začetni in končni soglasniški sklopi v slovenskem knjižnem jeziku.

V cerkljanskem narečju lahko v vseh položajih stojijo soglasniški sklopi z največ štirimi soglasniki. Na meji dveh besednih enot je bilo mogoče najti največ petdelne medbesedne soglasniške sklope, vendar so ti redkejši (*ku:jst spadra:se* ‘tako’), tri- ali štiridelni sklopi pa so v govorjenju običajni. Število možnih členov v verigi je torej nekoliko manjše kot v knjižnem jeziku (pet v vzglasju, štiri v izglasju in sredi besede, do osem na meji med besedama), v glavnem na račun zvočniškega zaporedja $n + j$, $l + j$ ($< \acute{I}, \acute{n}$). Na drugačno število in razvrstitev posameznih soglasniških sklopov v knjižnem jeziku in cerkljanskem narečju poleg močne samoglasniške redukcije vplivajo tudi deloma drugačna glasovna podoba prevzetih besed ter narečju lastni posebni razvoji glasovja, npr. asimilacija (-)wu: > u: (*du:jčk* ‘dvojček’, *tu:j* ‘tvoj’), ki zmanjšuje število soglasniških sklopov, ali razvoj ponaglasnega *wi* ($i < i, \acute{e}$) v *j*, ki v izglasju močno pomnoži število sklopov $j +$ nezvočnik. V nasprotju s knjižnim jezikom je v narečju tako v vzglasju kot v izglasju mogoč tudi sklop iz dveh enakih soglasnikov (*s’si:kane*, *z’zidaŋ*, *xatt*). Po razvrstitvi se od ustreznih v knjižnem jeziku najbolj razlikujejo izglasni sklopi dveh nezvočnikov, čeprav je število ugotovljenih povezav v obeh skorajda enako.

Številčno razmerje (29 : 13) med tovrstnimi sklopi v cerkljanskem in podjunskem narečju (Zdovc 1972: 50), pa kaže, da bi to lahko bil tudi eden od merljivih kazalcev stopnje samoglasniške redukcije v slovenskih narečjih.

V poglavju so popisani vsi soglasniški sklopi glede na položaj v besedi in glede na število členov, dvočlenski sklopi pa so opremljeni s preglednicami možnih povezav. Zaradi večje obvestilnosti so zveze soglasnikov z zlogotvornimi zvočniki, ki so za narečje značilne in zlasti številne v ponaglasni in izglasni legi, prikazane posebej, in sicer kot neuresničljivi soglasniški sklopi.

2.2.3.1 Vzglasni

Na začetku besede lahko stoji soglasniški sklop z dvema, tremi ali štirimi soglasniki.

(a) Dvodelni sklopi

Z + Z

- 1) Kot prva sestavina sklopa v domačih besedah nastopata samo *m* in *u*, pa še pri slednjem je varianta *u* v vzglasju običajnejša:

- m* **ml** (*mlatīč*, *ml'ddu:*, *m'li:ka*, *m'lē:ū*), **mr** (*m'ras*, *m'rowa* 'drobtina', **mj** (*m'ja:ūka* (sed. 3. ed) – edini primer)
u **ul** (*ūld'čā:n*, *ū'la:n* 'lani', *ū'liēšt* 'uleči', *ū ldsiē*), **ur** (*ur'dčine*, *ur'dtu*, *ū'ra:na*, *ū'ra:sla* 'urasla'), **um** (*ū'milu*, *ū m'drē:jn* 'v omari'), **un** (*ū'na:jn*, *ū ne'de:jle*), **uj** (*ū'ja:meš*, *Je'liējk*)
n **nj** (*n'jō:ki* – edini primer, novejša izposoja)

- 2) *l* in *r* sta v položaju pred drugim zvočnikom zlogotvorna:

- l **lj** (*l'ja:k* 'lijak'), **lw** (*l'wica* 'levica')
r **rj** (*r'ja:wa*)

N + N

V narečju sta mogoča tako sklop dveh enakih soglasnikov kot podaljšani soglasnik (prim. še Rigler 1981: 68) – '*s:a:ba* 's sabo', '*s:uoršce* 'iz soržice', *Z:akriža* 'iz Zakriža', *š:u'nične* (poleg *s 'šunične* 'iz'). Ker za /w/ v vzglasju pred nezvenečim nezvočnikom stoji *u*, v narečju ni soglasniških zvez [M] + N. Zveze med zapornikom in pripornikom so sicer redke, vendar zaradi redukcijskih pojavov pogostejše kot v knjižnem jeziku (Toporišič 1978 [1959]: 33), izjemna pa je taka zveza med zvenečimi nezvočniki. Sklopi **sf**, **šk**, **ks**, **fc**, **žb** nastopajo samo v izposojenkah.

- p **pš** (*p'siē* 'bolhe'), **px** (*p'xa:l* 'pehali')
t **tk** (*t'ka:jne*, *t'kist L, S* 'takisto'), **tx** (*t'xu:r* 'dihur')
s **sp** (*sp'dma:yat*, *spux'ti:lu*, *s'piēt*, *s 'pərstij* 's prsti'), **st** (*s'tit* 'pustiti', *ste'denc*,

- stožie 'steze', s 'ta:čŋ 's takim'), **ss** (s'si:kane, s 'sa:ba) **sš** (s šu'nične 'muoke) **sk** (skačit, ska'lilu, s'ka:la, s 'kešŋya 'iz kakšnega'), **sf** (s'foflau 'sčvekal', s'furmat 'izoblikovati', s 'fare 'iz'), **sc** (scafa'dra:n 'scefran', scaj'nica, s'cisau 'skisal', s 'ci:pam), **sč** (s'čistŋ, s 'čimena 'kumino'), **sx** (s'xu: 'suho', s 'xiše 'iz')
- š **št** (š'teje, š'talje, š'tap'nie 'stopinje'), **šp** (š'pi 'šcepi', š'pdra:l, š'pa:ya), **šk** (š'ku:ppk, š'kant, š'kula), **šč** (šč'iera 'sekira', š'čindra, š'čidal 'skidali')
- k **kt** (ktier), **ks** (k'se:jl 'pomočnik', k'sixt)
- f **fc** (f'cu:la 'rute' (rod.ed.))
- c **cp** (c'pič, c'pil), **ck** (c'kin)
- x **xp** (x'pit L 'kupiti', x 'pustu), **xt** (x'te:u, x'tier 'kateri', x 'tem), **xs** (x 'Sušcu), **xš** (x 'šestŋ), **xk** (x'ka:u Z 'tkal', x kešŋŋ), **xc** (x 'ca:jtu), **xč** (xč'e'ra: (rod. mn.), x 'čistŋ)
- b **bd** (b'di:t 'bedeti')
- z **zb** (zbd'li:t, zbez'la:l, z'b'e:u 'zbil', z 'ba:ba), **zd** (z'de:u, z d'dmače 'wo:une), **zz** (zzdri, z'zidau, z 'ze:jle 'iz'), **zž** (zž'a:yal, zž'uokam, z 'žica), **zy** (zydri:la, zyasti: 'zgotila', z'ya:ya, z 'yep'nam)
- ž **žb** (ž'ba:le 'škornji', ž'barc 'prva za lubjem odrezana deska', ž'buontari 'vrsta jabolk'), **žd** (ž'deč), **žy** (ž'ya:jne, ž'ya:t)
- 3 **3y** (3'ya:na 'cigana')
- γ **γb** (γ 'biŋkŋ), **γd** (γ 'du:xtari), **γz** (γ zar'nicam), **γž** (γ žeynu)
- g **gd** (g'da:j, g'du, g'du:r)

pripornik + zapornik

	b	p	d	t	c	č	k
γ	+		+				
x		+		+	+	+	+
f					+		
s		+		+	+	+	+
š		+		+		+	+
z	+		+				
ž	+		+				

pripornik + pripornik

	γ	x	f	s	š	z	ž
γ						+	+
x				+	+		
s		+	+	+	+		
z	+						+
ž	+						

zapornik + zapornik

	p	d	t	k
b		+		
t				+
c	+			+
g		+		
k			+	

zapornik + pripornik

	γ	x	s	š
p		+		+
t		+		
k			+	
z	+			

N + Z

Razmerja so podobna kot v knjižnem jeziku (Toporišič 1978 [1959]: 34), le v zvezi N + j je možnih nekoliko več povezav. Soglasniški sklopi **tm**, **fl**, **fr**, **šr**, **šm**, **šw**, **žm**, **žn**, **kn**, **kj**, **γm**, **γw** se pojavljajo v izposojenkah.

- +r **pr** (*predja:l, prdxu* (rod. ed.), *pre'bięrk*), **tr** (*trdwię, trdpa:l*), **sr** (*srdmata, srejčwa:l, s'ri:da*), **šr** (*š'ra:jn Z* 'skrinja za žito', *š'rit* 'korak'), **kr** (*kr'dit* 'cepiti, klati', *krampię, kra:pše* 'dereze'), **fr** (*frieška, froxt* 'tovor', *fruya* 'pridelek'), **cr** (*c'rit* 'cvreti'), **čr** (*č'ro:ų* 'črv'), **xr** (*xrdnit, xram, x'ra:stau*), **br** (*br'ddit, brus'nica, bra:da*), **dr** (*dr'dba:n, dr'dbit, drej* 'drevi'), **zr** (*zre'dit, zri:la, zraųnik* 'zdravnik'), **žr** (*žre'bięta, ž'ri:t, ž'ro:ų* 'žrd'), **γr** (*γrd'dit, γrdpię, γ're:jnka*)
- +l **pl** (*pl'dča:* (del. -l, ž. ed.), *pl'dšur* 'plaščur', *p'lesna Ra* 'osevek'), **tl** (*t'la, t'li:t*), **sl** (*s'la:ba, s'lina, s'lušt*), **kl** (*kl'dba:sa, kld'nica* 'kolnica', *k'lieplem*) **fl** (*flaškuaon, fle:ųt* 'tekoča snov', *fla:jda* 'halja') **čl** (*č'la:jk, č'lę:jn* 'gleženj') **xl** (*x'la:če, x'la:pc, xld'dit*) **bl** (*bl'ddit, bl'dų:, b'la:k* 'beljak') **dl** (*dld'ni*) **zl** (*zld'mit, zle'ti:t*) **žl** (*žld'budra, žle'bowi, žlięmpęrx'a* 'loputa') **γl** (*γ'la:wa, γli'stię* (im. mn.), *γ'la:tk*)
- +w **sw** (*s'we:jnsku, s'wilka* 'valjar'), **šw** (*šw'dxatna, š'wajfarca* 'vrsta žage', *š'warc* 'črn konj'), **kw** (*k'wa:s, kwarta:č, kwartin*), **cw** (*c'wek, c'wi:t, c'wilje* (sed. 3. mn.)), **čw** (*č'więla* 'čebela'), **xw** (*xwd'lit, x'we:jčmu, x we'lič* 'nač'), **dw** (*d'wa:, dw'dna:jst*), **zw** (*zwd'ni:ųat* 'zonegati', *zwd'lit, z 'wa:m*), **žw** (*žweč'kajne* 'blebetanje', *žwd'li* (rod. ed.), *ž'więry'a* 'klepetav človek'), **γw** (*γ'want, γ'wierat*)
- +m **tm** (*Tmin* 'Tolmin'), **sm** (*sm'ddit, sm'e'ta:na, s'mala*), **šm** (*š'marje, š'mier, š'muon* 'bedak'), **km** (*k'met*), **čm** (*č'męru*), **xm** (*x'ma:l, x'miętaųšk Pd, x 'ma:š*), **zm** (*zmd'čit, z'męjleje* sed. 3. mn.), *z 'ma:na*), **žm** (*ž'maxt* 'okus', *ž'mukłci* 'volneni sprimki'), **γm** (*γmaj'nie* (1. mn.), *γ'max*)
- +n **tn** (*t'na:la*), **sn** (*s'nap, s'na:nsk* 'senarski', *s'niędu*), **šn** (*š'nežet, š'na:jtaxa* 'cimraka'), **kn** (*k'naf* 'gumb', *k'nięd'ni*), **cn** (*c'ne:jš*), **xn** (*x'nuotala* 'neroden človek', *x 'ne* 'k njej', *x 'nayam* 'peš'), **dn** (*d'na, d'nar*), **zn** (*znd'sil, z'na:t*), **žn** (*žnedd'rije, ž'nu:ra*), **γn** (*γnd'ja:r, γnez'dit, γni'la:wa*)
- +j **pj** (*pjd'ni, p'ja:ča*), **sj** (*s'ja:ųka*), **kj** (*k'ja:ntarca*), **cj** (*c'ja:xta* 'vlačuga'), **xj** (*x'ja:*

(medm.), *x'juncu*), **dj** (*dja:t*), **zj** (*zja:la*, *zjutre*, *zje'zilu*)

	r	l	w	m	n	j
p	+	+				+
b	+	+				
f	+	+				
t	+	+		+	+	
d	+	+	+		+	+
s	+	+	+	+	+	+
z	+	+	+	+	+	+
c	+		+		+	+
š	+	+	+	+	+	
ž	+	+	+	+	+	
č	+	+	+	+		
k	+	+	+	+	+	+
γ	+	+	+	+	+	
x	+	+	+	+	+	+

Z + N

1) Možni so le sklopi z *u*:

u **ub** (*u be'γunstwu*, *u 'Bukaγuščmu 'Wərxu*), **ud** (*uddwi:la* 'ovdovela', *udušit*, *u dd'lin*), **uz** (*uza:me*, *u 'zemle* (tož. ed.)), **už** (*u žə'rna:da* 'na dnino'), **uγ** (*uγd'sit*, *u 'Tarje*)

2) Drugi zvočniki so v položaju pred nezvočnikom zlogotvorni:

r **rs** (*r'sinasta*), **rč** (*r'či* (rod. ed.)), **rd** (*r'de:jče*), **rz** (*r'zajne*), **rž** (*r'žien*)

l **lp** (*lpina*, *lpu:*), **lt** (*l'tierna*), **ls** (*l'sien*, *l'sica*), **lb** (*l'biŋke* 'vrsta jabolk'), **ld** (*l'die*), **lz** (*l'zajne* 'rezanci'), *lγ* (*lγat* 'lagati')

m **mx** (*m'xir* 'mehur', *m'xowi*), **mb** (*m'ba:žeu* 'bombažev'), **mz** (*m'zelci* 'mozoljci'), **mž** (*m'žat* 'mižati')

n **nk** (*nka:mər* 'nikamor'), **nc** (*n'cuoj*, *nca:jt*)

(b) Tridelni sklopi

Od zvočnikov lahko na prvem mestu sklopa stoji le *u*. Če soglasniku sledita dva zvočnika, je prvi vedno *m*.

Z + Z + Z

+m+

u **umr** (*um'ri:t*), **uml** (*u m'li:ka*)

N + Z + Z

- 1) +m+
 s **sml** (*sm'le:j* 'zmelji'), **smr** (*sm're:jčje*, *sm'ra:t*)
 z **zml** (*zm'la:čenu*, *z m'li:kam*)
 x **xml** (*x m'li:ku*)

- 2) +l̥+
p̥lw (*p̥l'wic*)

Z + N + Z

- 1) Sem sodijo le zveze s predlogom **u**:

- u+ +r **uđr** (*u đruγa 'xiša*), **uγr** (*u γrom 'grm'*)
 +l **užl** (*u žlak 'z zamahom'*), **uγl** (*u γ'la:unm̥*)
 +m **uγm** (*u γ'ma:jna*)
 +n **uđn** (*u đnex 'na dnu'*), **uγn** (*u γ'naju 'gnoju'*)

- 2) Ostali zvočniki pred N + Z postanejo zlogotvorni, za sklop **cj** v navadni medsamoglasniški legi ni potrditve.

- r+ **rcn** (*rc'nije*)
 l̥+ **lcj** (*lc'ja:n 'encijan'*)
 ŋ+ **ŋcj** (*ŋc'ja:n L*)

Z + N + N

- 1) u **uzγ** (*uz'γowat 'vzdigovati'*), **užγ** (*už'γa:lu*)

- 2) l̥ **l̥sk** (*l̥s'kina*)

N + N + Z

Na prvem mestu sklopa lahko poleg v knjižnem jeziku običajnih pripornikov /z/, /s/ (Toporišič 1978 [1959]: 36) oz. /š/, /x/ (Srebot-Rejec 1975: 300) stojita še /t/ in /p/. Tem poleg v vzglasju navedenih dvodelnih sklopov lahko sledi še sklop *t + w* (v vzglasju so samo primeri z asimiliranim *w*-jem – *tu:j* 'tvoj').

- +r s+ **spr** (*sprdc'i:sje 'procesija*, *sprewablejčt*, *s p'rižŋce*) **str** (*strdxowi*, *stre'pi*, *s truyam 'predali'*), **skr** (*skrd'pije 'razkropijo*, *skri'wa:l* (del. -l, m. mn.), *s kruopam*), **sfr** (*sfra:čena*, *s frišne 'župe 'iz'*), **sxr** (*sxrđnit*, *s xruške*)
 š+ **špr** (*šp'rixta 'cunja*), **štr** (*štrudl̥*, *štrej'jk 'štrik'*), **škr** (*škrđpi*, *škripc 'členek'*)
 x+ **xkr** (*xkra:tu*)
 z+ **zbr** (*zbrđna:t*, *zbru'sit*), **zdr** (*zdrđbi*, *zdruo'zat*)
- +l s+ **spl** (*spld'ča:lu*, *sp'la:s 'skoraj*, *s pl'e:jŋka:čem*), **stl** (*s t'la 'iz tal'*), **skl** (*skld'bosaŋ*, *sklepat*, *skli:da*), **sšl** (*sš'lu* (del. -l, s. ed.)), **sčl** (*s čla'wi:kam*), **sxl** (*sxlđ'dit*, *s xle'wo:ŋ 'iz'*)
 t+ **tkl** (*tkliet 'deklet'*)

z+ **zyl** (*zy'la:uje, zy'le:jštat*)

+w s+ **stw** (*stwadri* (rod. ed.)), **skw** (*sk'war*), **scw** (*s c'wiryam*)

+m š+ **štm** (*štmāni*)

x+ **xšm** (*x š'ma:rɯcam*), **xkm** (*x k'miētam*)

+n p+ **pxn** (*px'nil*)

+j s+ **ssj** (*s'sja:l* 'izsejali')

N + N + N

p+ **pst** (*ps'til, ps'tu*)

s+ **spx** (*sp'xa:l*), **sšp** (*s š'pexam*), **scp** (*s c'piuɯca*)

x+ **xsp** (*x s'powedi*)

N + Z + N

je zveza z zlogotvornima zvočnikoma *l* in *ɲ*:

+l+ **pl̥s** (*pl̥'sa:l*), **tl̥k** (*tl̥'ke:j* 'tolikaj'), **bl̥š** (*bl̥'sa:t*), **kl̥k** (*kl̥'ke:j* 'tolikaj'),

+ɲ+ **spž** (*sɲž'en* 'snežen'), **sɲɣ** (*sɲɣa:* 'snega' (rod. ed.)), **šɲf** (*šɲfet* 'strop'), *šɲfiēce* 'obujki'), **žɲd** (*žɲd'ari*)

(c) Štiridelni sklopi

V vzglasju pozna narečje samo dva tipa zaporedij členov (prvi člen je *s*):

N + N + N + Z

stkn (*stkn'il* 'staknili')

N + N + N + N

spst (*sp'stil*)

Drugo so različne (lahko tudi petčlenske) povezave z zlogotvornimi zvočniki:

Z + N + Z + N

ɲ+ +l+ **ɲkl̥k** (*ɲkl̥'ku:j* 'nekolikanj')

N + Z + N + Z

+l+ **kl̥tj** (*kl̥'tjuo*), **pl̥zj** (*pl̥'zjuona* (rod. ed.))

N + N + Z + N + N

+l+ **skl̩st** (*skl̩stil*)

2.2.3.2 Izglasni

V izglasju stojijo sklopi z dvema in tremi, redko štirimi soglasniki.

(a) Dvodelni sklopi

Z + Z

Na prvem mestu lahko stojita le *u* in *j*, ostali zvočniki se povezujejo z zlogotvornimi zvočniki:

- 1) *u* **ul** (*či:ul, spr:a:ul*), **ur** (*do:ur* 'duri'), **um** (*pra:um, rd̩yo:um* 'rogovi' (or. mn.)), **un** (*č̩o:un, ra:un* 'ravno')
- j* **jl** (*pa:st̩ejl* (rod. mn.), *zra:jl* 'zdravili'), **jm** (*pra:jm* 'pravim', *pd̩do:uajm* 'podolgem', *bri:zajm* 'brezovim' (or. ed.)), **jn** (*cu:jn* (rod. mn.), *pa:jn, kd̩re:jn*)
- 2) *r* **rm** (*furm, ja:rm, kurm* (sed. 1. ed.)), **rn** (*baz̩yer̩ L* 'kvas', *č̩er̩n, fa:rn*)
- l* **ll** (*u:sil̩*), **lm** (*bi:l̩m, c̩wil̩m, de:bel̩m* (mest. ed.)), **ln** (*mal̩n, pel̩n, pe:tel̩n, č̩e:biel̩n*)
- m* **ml** (*šim̩l, zem̩l* (mest. ed.)), **mn** (*ka:m̩n, tom̩n* 'temen')
- n* **nl** (*cin̩l, p̩la:n̩l*), **nm** (*p̩leden̩m, ſ̩sien̩m* (or. ed.)), **nn** (*wa:žien̩m* 'oženim'), **nn** (*žien̩n*)

N + N

Ta skupina sklopov se precej razlikuje od ustrezne v knjižnem jeziku, čeprav je število ugotovljenih povezav v obeh skorajda enako (Srebot-Rejec 1975: 308–309). V knjižnem jeziku je devet sklopov, ki jih ni v narečnem gradivu (**tp** (*sodb*), **kp** (*prerokb*), **čp** (*enačb*), **kt** (*fakt*), **ct** (*lect*), **ft** (*lift*), **fk** (*filozofk*), **tc** (*vratic*), **kš** (*rikš*)), v knjižnem jeziku pa ni sklopov **pš**, **pč**, **px**, **tt**, **tš**, **sx**, **čt**, **čš**, **xc**, **xč**. Sklopi **ks**, **xt**, **xc** se pojavljajo samo v izposojenkah. Zveza dveh pripornikov je v izglasju izjemna (en sam potrjen primer). Sklopov s soglasnikom *f* v gradivu ni.

- p* **pt** (*kupt, wa:pt*), **ps** (*ka:ps* 'zelje'), **pš** (*kupš, ra:pš*, sed. 2. ed.), *li:pš*), **pk** (*bapk, repk*), **pc** (*cepc, kopc*), **pč** (*s̩napč, wd̩lupč* 'olupki'), **px** (*tri:px*)
- t* **tt** (*xatt*), **tš** (*č̩utš, w̩itš*), **tk** (*pietk, ri:tk* 'redok')
- s* **sp** (*isp*), **st** (*ba:udast* 'gubast', *wa:bist* 'ledvica'), **sk** (*jesk, nisk, u:sk* 'vosek'), **sc** (*ja:sc* 'jazbec', *kasc, posc* 'pezdec'), **sx** (*bosx* 'bezeg')
- š* **št** (*dušt, d̩dsiešt, mašt*), **šp** (*či:šp* (rod. mn.)), **šk** (*bašk* 'gozd', *ju:šk* 'slepo črevo'), **šc** (*wešc, p̩ri:šc, trušc* (mest. ed.)), **šč** (*bašč* 'božič', *kuošč* 'kosek', *gas̩pašč* 'gosposki')
- k* **ks** (*a:ks, biks*)
- c* **ck** (*kock* 'prašiček')
- č* **čt** (*mačt, pečt, kluočt*), **čš** (*pre:la:čš*, sed. 2. ed.)), **čk** (*kočk Z* 'prašiček', *be:račk* 'košarica', *ka:fečk*)
- x* **xt** (*rixt* (rod. mn.), *šixt, taxt* 'stenj'), **xk** (*bu:xk* 'bogek'), **xc** (*uoxc* 'ohcet'), **xč** (*muxč* 'muhvič')

pripornik + zapornik

	p	t	c	č	k
x		+	+	+	+
s	+	+	+		+
š	+	+	+	+	+

zapornik + zapornik

	t	c	č	k
p	+	+	+	+
t	+			+
c				+
č	+			+

zapornik + pripornik

	s	š	x
p	+	+	+
t		+	
č		+	
k	+		

Z + N

Povezave z vsemi nezvočniki so potrjene le pri *j*. Te zveze so zaradi pogostega prehodnega *j* in razvoja $w > j$ pred *e* in *i* močneje zastopane kot v knjižnem jeziku (gl. gradivo pri Srebot-Rejec 1975: 309). Na sklope **lx**, **rs**, **rx**, **mp**, **m̃f**, **up**, **jp**, **jt**, **jf** naletimo le v prevzetih besedah.

- r **rp** (*sərp*, *fa:rp* 'farb', *li:šerp* 'leščerb'), **rt** (*ajŋkərt*, *ba:rt*), **rs** (*bięrs* (rod. mn. od *bięrza* 'ohrovt')), **rš** (*bəřš*, *dəřš* (vel. 2. ed.)), **rk** (*curk*, *sięrk* 'koruza', *pre'bięrk* 'izbirek') **rc** (*karc*, *kurc*, *wərc* 'vrvic' (rod. mn.)), **rč** (*ledəřč* 'radič', *ęarč* 'topli'), **rx** (*bięštərx* 'mizarska miza', *durx*, *pięrx*)
- l **lp** (*welp* 'velb'), **lt** (*bi:lt* 'beliti'), **lš** (*bu:lš*, *diętelš* (mest. ed.)), *pa'bi:lš* (sed. 2. ed.)), **lk** (*fu:lk*, *pa:lk* 'pajek', *polk* 'pešk' (rod. mn.)), **lc** (*mulc* 'krvavic' (rod. mn.)), *de'bięlc* 'vrsta fižola', *fa:selc* 'sodček za pivo'), **lč** (*palč* 'polič', *sd'kalč*), **lf** (*ęalf* 'goljuf'), **lx** (*c'wilx* 'vrsta blaga')
- u **up** (*wərla:up* 'počitnice'), **ut** (*ba:ut* 'gub' (rod. mn.)), *ęęraut* 'skrbnik', *napra:ut*), **us** (*a:us*, *flo:us* **L** 'sani za vleko hlodov'), **uš** (*burauš*, *spra:uš* (sed. 2. ed.)), **uk** (\approx *čla:uk*, *pawdta:uk*, *ka:uk* (rod. mn.)), **uc** (*auc* (rod. mn.)), *car'rauc*, *sdniuc* 'sani za vleko hlodov'), **uč** (*ndtə:uč* (vel. 2. ed.)), **ux** (*də:ux* 'dolg', *pə:ux*)
- m **mp** (*wamp*), **m̃f** (*štomf* 'nogavica'), **mc** (*sa:mc*)
- n **nt** (*cent*, *ci:nt* 'ceniti', *cunt* 'cunj' (rod. mn.)), **nš** (*ęuęnš*, *x'ra:nš* (sed. 2. ed.)),

- ŋk** ('bank 'lesena posoda', 'cirk), **nc** ('nunc 'boter', 'tuonc 'poppek', 'danc 'danes'),
nč ('čienč (rod. mn.))
- j** **jp** ('šajp 'šip'), **jt** ('bajt (mest. ed.), 'cajt), **js** ('wabejs, 'kaka:da:js), **jš** ('pla:jš
 'plašč', 'wre:jš 'orehi', 'cne:jš, 'kruo:jš (sed. 2. ed.), **jk** ('člajk 'človek', 'ne:jk
 'neki', 'štre:jk 'vrv'), **jf** ('žlajf 'zavora', 'fajf (rod. mn.)), **jc** ('bukajc 'bukvi', 'ilajc
 'ilovici' (mest. ed.), **jč** ('tre:jč 'tretji'), **jx** ('ca:jx 'vrsta blaga', 'kruxajx
 'kruhovich')

	p	f	t	s	c	š	č	k	x
r	+		+	+	+	+	+	+	+
l	+	+	+		+	+	+	+	+
u	+		+	+	+	+	+	+	+
m	+	+			+				
n			+		+	+	+	+	
j	+	+	+	+	+	+	+	+	+

N + **Z**

je zveza z zlogotvornimi zvočniki l, m, n:

- l** **pl** ('stepl, 'ka:pl (rod. mn.)), **tl** ('truotl, 'patl 'potlej'), **sl** ('misl (sed. 3. ed.)), 'ja:sł
 (rod. mn.)), **šl** ('pušl 'šop', 'ka:šl), **kl** ('di:kl, 'cuokl (rod. mn.), 'rekl), **cl** ('cucł,
 'škørnicł), **čl** ('puočł, 'u'ničł), **bl** ('ra:bl, 'sta:bl 'stebel'), **dl** ('badł, 'siędł, 'fruodł
 'vejnik') **zl** ('ya:zl), **žl** ('luožł 'nalagali'), **ɣl** ('maył, 'pastrijł)
- m** **tm** ('čutm, 'luotm (sed. 1. ed.)), **sm** ('kasɱ 'omara', 'pi:sɱ), **šm** ('na:šɱ, na 'sušɱ
 'suhem', 'šlišɱ), **km** (≈ 'ta:km), **cm** ('watru:cm), **čm** ('ta:čɱ 'takim', 'ndruočɱ
 (sed. 1. ed.)), **xm** ('suxɱ (or. ed.)), **bm** ('pa:za:bɱ, 's'la:bɱ), **dm** ('čudɱ, 'widɱ,
 'm'la:dɱ), **zm** ('pa:zɱ (sed. 1. ed.)), **žm** ('čičɱ, 'liežɱ (sed. 1. ed.), 'čen'tiežɱ 'stoti
 del lire'), **ɣm** ('namdruɱ 'nam')
- n** **tn** ('či:tn 'verig', 'petn 'petim', 'naspru:tn), **sn** ('kosn 'pozno', 'nuosn 'nosim',
 'pdtisn (vel. 2. ed.)), **šn** ('lušn 'lušten'), **kn** ('y 'lukn (mest. ed.), 'cikn (vel. 2. ed.)),
cn ('locn, 'nucn 'uporaben'), **čn** ('tiečn, 'm'li:čn), **xn** ('ca:xn, 'mixn, 'poxn (vel. 2.
 ed.)), **bn** ('bu:bɱ, 'x'dabɱ), **dn** ('čudɱ, 'pu:dn 'podenj', 'siędn 'sedem'), **zn** ('ka:zn,
 'ndra:zn), **žn** ('b'li:žn 'letnica, napis', 'pastriz:žn 'ustrežljiv'), **ɣn** ('wayn, 'žieɣn,
 'drięɣn (vel. 2. ed.)

(b) Tridelni sklopi

Z + N + N

je najbolj pogosto zaporedje. Medtem ko v to kategorijo v knjižnem jeziku sodijo
 predvsem besede tujega izvora, je v cerkljanskem narečju razmerje med domačim
 in prevzetim enako kot pri drugih sklopih. Kot zanimivost velja dodati, da npr. že
 omenjeno podjunsko narečje (Zdovc 1972: 51) pozna le tri sklope te vrste.
 Nezvočniški par je navadno zveza pripornika z zapornikom ali zveza dveh
 zapornikov, torej je zadnji člen praviloma zapornik. Edini primer povezave
 zapornika s pripornikom je sklop **pš**.

r+ +t **rst** ('borst), **ršt** ('woršt 'vreči')

- +k **rtk** (*bərtk* 'brdek'), **rsk** (*kli:klersk*, 'bajtarsk), **ršk** (*fa:ršk*, 'turšk), **rčk** (*jurčk*, 'karčk)
 +c **rpc** (*fi:rpc* L), **ršč** (*turšč* L (mest. ed.))
- l+ +k **lsk** (*γa:silsk*), **lšk** (*pər'bu:lšk*), **lčk** (*telčk*, *kr'γulčk*, *štilčk* 'ročajček')
- u+ +t **ust** (*mō:ust*), **učt** (*tō:učt*)
 +k **usk** (*x'ribausk*), **ušk** (*di:caušk* 'moški', *kmietaušk*), **učk** (*a:jneučk* 'angelček', *klō:učk* 'klobček')
 +š **ušš** (*z'dō:ušš* 'izdolbeš'), **ušč** (*di:caušč* 'moški')
- m+ +t **mšt** (*bimšt* L 'binkošti')
 +k **msk** (*sa:msk*), **mčk** (*ka:mčk* 'kamenček')
- n+ +t **nst** (*dinst* 'služba'), **nšt** (*binšt* 'binkošti', 'kunšt')
 +k **nsk** (*bięmansk*, 'si:mensk), **nčk** (*juncčk*, 'kančk')
- j+ +t **jst** (*tē:jst* 'tisti', 'ku:jst' 'tako', 'na:jst' 'najti'), **jšt** (*la:jšt* (rod. mn.), *pdle:jšt* 'poleči'), **jčt** (*sē:jčt*), **jxt** (*fa:jxt*)
 +k **jsk** ('wajsk (mest. ed.)), **jčk** (*du:jčk* 'dvojček', *kra:jčk*)
 +č **jpč** (*la:jpč* 'telovnik'), **jšč** (*na:jšč* 'nož')

N + N + N

- p+ **pst** (*sapst*, 'ziepst, *pa'ra:pst* 'pograbiti'), **pčk** (*kopčk*, *x'li:pčk*)
 š+ **ščk** (*kuoščk*)

Z + Z + N

Soglasniški sklop lahko pri takem zaporedju členov nastane le pri zvezah $u+m+N$ in $j+n+N$.

- 1) u **ump** (*rō:ump* (mest. ed.)), **umf** (*kla:umf* (rod. mn.))
 j **jnš** (*ma:jnš*), **jgk** (*re:jgk* 'obroč', 'še:jgk' 'darilo', *wab'rujgk*), **jnc** (*je'se:jnc* 'jesenec', 'uojnc' 'ojnic' (rod. mn.)), **jšč** (*pa'γa:jšč* 'poganjač', 'kajšč')
- 2) r **rļc** (*kerļc*), **rņt** (*pa'worņt*), **rņk** (*fięņk*, 'kurņk', 'uxærņk' 'skopuh'), **rņc** (*cō:upærņc*, 'lu:jtærņc (daj. ed.))
 l **lņk** (*padžilņk*)
 u **uņt** (*zi:uņt* 'ziniti', *p'li:uņt* 'pljuniti'), **uņk** (*zięuņk*, *pdžięuņk* 'hlebec, ki ga dninarice dobijo po žetvi'), **uņc** (*zięuņc* (ž mest. ed.))
 m **mņk** (*s'la:mņk*)

Z + Z + \boxed{Z}

lnņ (*č'bięlnņ* (mest. ed.))

Z + N + \boxed{Z}

Sklopov **rf**, **mp**, **ŋk** in **nz** ni med običajnimi dvočlenskimi medsamoglasniškimi.

- +l **ršl** (*poršl* 'prišli'), **rkł** (*bięrkł* 'bergelj', *burkł* (rod. mn.)), **rfł** (*purfł*), **rxł** (*kęrxł*), **rzł** (*męrzł*), **mpł** (*krięmpł*, *ka:mpł* 'vrsta glavnika'), **ntl** (*muęntł*, *bęntł* 'bentili'), **ŋkl** (*biękł* (mest. ed.)), **ncl** (*brięncł*, *kra:ncł*), **nzl** (*penzł*), **ubł** (*ža:ubł* 'žajbelj'), **uzł** (*mę:uzł*), **jsł** (*nębę:jsł*), **jbł** (L *ža:jbł*), **jdł** (*nęjdł*)
- +m **rtm** (*suęrtm* (or. mn.)), **ršm** (*stę:ršm* (daj. mn.)), **rkmp** (*nę ħęrkmp*), **rčmp** (*nę ħęrčmp* 'na gorkem'), **ušm** (*pęskrę:ušm* 'naskrivaj'), **jčm** (*wę:jčm* (mest. ed.))
- +n **rtŋ** (*kęrtŋ* 'krtin' (rod. mn.)), **ršŋ** (*ku:lkęřŋ*), **rčŋ** (*fierčŋ* 'radoveden'), **rdŋ** (*tordŋ* 'trden'), **rŋŋ** (*pđdęryŋ* (vel. 2. ed.)), **nčŋ** (*su:nčŋ*), **utŋ** (*mę:utŋ* 'blaten', *smdęyo:utŋ* 'samogolten'), **uzŋ** (*sę:uzŋ*), **jšŋ** (*kęjřŋ* 'kakšen'), **jfŋ** (*fęjffŋ* 'za pipo'), **jčŋ** (*nęřę:jčŋ*), **jdŋ** (*lę:jdŋ* 'stranišče', *přę:jdŋ*)

N + Z + Z

- +m **tlm** (*pęřę:tlm* (daj. mn.)), **slm** (*kisłm*, *telm* 'tem' (or. ed.), *misłm*), **šnm** (*kęřnm* 'kakšnim' (or. ed.)), **xnm** (*łaxnm* (or. ed.)), **brm** (*dębrm* (or. ed.)), **znm** (*bđli:znm* (or. ed.))
- +n **plŋ** (*ęęplŋ* 'gepelj'), **tlŋ** (*učitłŋ*), **slŋ** (*misłŋ* (del. -l, m. mn.), *žięslŋ* Pd 'stol z naslonjalom'), **klŋ** (*cikłŋ*), **clŋ** (*łoclŋ*, *ruclŋ*), **ylŋ** (*nę:ylŋ*, *užiylŋ* (del. -l, m. mn.))

N + Z + N

- +l+ **plx** (*duęplx* 'dvojen'), **tlx** (*ętlx* 'natančen'), **tlc** (*butłc* 'butelj'), **slt** (*zmisłt se* 'spomniti se'), **slš** (*misłš* (2. ed.)), **slc** (*ka:słc* 'nabiralnik', *ma:słc*), **šlc** (*pušłc*), **kłc** (*xa:kłc* 'kvačka', *đrikłc* 'vprežna prečka'), **flc** (*kifłc*, *knuęfłc* (rod. mn.)), **dlc** (*lę:dłc*), **ylc** (*kra:ylc* 'ovratnik', *ci:ylc*)
- +n+ **pŋt** (*cepŋt*), **pŋk** (*ri:pŋk* 'repno zelenje', *wđtiepŋk*), **pŋc** (*struępŋc* (mest. ed.)), **tŋt** (*butŋt*, ned.), **tŋk** (*lę:tŋk*), **sŋt** (*čęsŋt*, ned.), **sŋk** (*čęsŋk* 'česen', *mi:sŋk* 'mesing'), **šŋk** (*čęli:šŋk*, *stri:šŋk*), **kŋt** (*cikŋt*, *rukŋt*, ned.), **kŋc** (*łukŋc* (mest. ed.)), **fŋt** (*kłafŋt*), **čŋk** (*žličŋk*), **xŋt** (*čixŋt* 'kihiniti', *poxŋt* 'pahiniti'), **xŋk** (*lę:xŋk* 'lehnjak'), **bŋt** (*cobŋt* 'brcniti'), **bŋc** (*ba:bŋc*, rod. mn.), **dŋk** (*skli:dŋk*), **dŋč** (*kđliędŋč* 'koledniki'), **zŋt** (*zmuzŋt*, *druęzŋt* 'drezniti'), **zŋk** (*přę:zŋk*), **zŋc** (*žęli:zŋc* (mest. ed.)), **žŋk** (*přęđžužŋk* 'dopoldanska malica'), **ŋŋt** (*dřięŋt*, *stięŋt*)

N + N + Z

- +l **pcł** (*wđka:pcł* 'čevlje opremili s kopicami' (del. -l, m. mn.)), **stł** (*čistł*), **ksł** (*dřęksł* 'strugarsko orodje')
- +m **tkmp** (*křę:tkmp*), **tčmp** (*ri:čmp* 'redčim'), **stmp** (*ęuęstmp*, *pęrstmp* (or. mn.)), **škmp** (*męřkmp*, *teřkmp* (daj. ed.))
- +n **pčŋ** (*ęipčŋ*), **stŋ** (*ci:stŋ*), **kšŋ** (*dęřę:ka:kšŋ* L 'drugačen'), **čkŋ** (*mičkŋ*)

(c) Štiridelni sklopi

Štiridelen je lahko samo sklop z *j/ȳ* na prvem mestu, in sicer le ob povezavi dveh zvočnikov z dvema nezvočnikoma.

Z + Z + N + N

- 1) **ȳ** **ȳrčk** (*mɔ:ȳrčk* 'murenček'),
j **jnsk** (*žɛ:jnsk, cerk'la:jnsk*), **jččk** (*'kuojnčk*)

- 2) +**l**+ **rļsk** (*'kerļsk* 'postaven')
 +**ŋ**+ **rŋčk** (*'ja:rmčk*)

Z + Z + N + Z

- +**l** **jŋȳl** (*'ka:jŋȳl*, rod. mn.)
 +**ŋ** **jŋkŋ** (*pa'tɛ:jŋkŋ*),
 +**ŋ** **ȳnčŋ** (*wdma:ȳnčŋ* 'omotičen')

Z + N + Z + Z

- +**ŋ** **rklŋ** (*'ša:rkŋ*), **rzlŋ** (*pd'morzlŋ* (del. -l, m. mn.)), **ntlŋ** (*'muontlŋ*)

Z + N + Z + N

- +**l**+ **rkļc** (*'fierkļc* 'četrť')
 +**ŋ**+ **lčŋk** (*'mulčŋk* 'rog za polnjenje klobas'), **rkŋt** (*'cərkŋt, c'wərkŋt*), **rcŋt** (*'kərcŋt*),
ryŋt (*'dəryŋt*), **nčŋk** (*pd'su:nčŋk* 'zahodni veter'), **ȳkŋt** (*'čȳkŋt*), **ȳtŋk** (*'la:ȳtŋk*
 'jezik'), **ȳfŋk** (*'ra:ȳfŋk*), **ȳzŋc** (*'mɔ:ȳzŋc* (mest. ed.)), **ȳžŋt** (*'ta:ȳžŋt*) **jtx** (*'ca:jtx*
 (rod. mn.)), **jfŋc** (*'ža:jfŋc* (mest. ed.)), **jčŋc** (*s'wɛ:jčŋc* (mest. ed.)), **jxŋt** (*'ba:jxŋt*
 'nehati')

Z + N + N + Z

- +**ŋ** **rstŋ** (*'pərstŋ* (or. mn.)), **jstŋ** (*'sedna:jstŋ*)
 +**ŋ** **rščŋ** (*'turščŋ* L 'koruzen'), **jstŋ** (*'ɣa:jstŋ*), **jxtŋ** (*'fa:jxtŋ*)

N + Z + N + N

- +**l**+ **tļčk** (*'katļčk*), **kļčk** (*'žokļčk*), **ȳļčk** (*'rayļčk* 'vzorec pri klekljanju')

N + N + Z + N

- +**ŋ**+ **stŋk** (*≈* 'listŋk 'koš'), **škt** (*'buškŋt* 'udariti z glavo')

Z + Z + N + Z + N

- +**l**+ **jŋȳlc** (*'ka:jŋȳlc* (mest. ed.))

+ŋ+ **jŋkŋt** (*c'wɛ:jŋkŋt*)

Z + Z + N + N + Z

+ŋ+ **jŋštŋ** (*'ku:jŋštŋ*)

+ŋ+ **jnskŋ** (*predla:jnskŋ*)

2.2.3.3 Medsamoglasniški

Tudi med dvema samoglasnikoma lahko stoji največ štiridelni soglasniški sklop. Tisti sklopi, ki v vzglasju ali izglasju ne nastopajo, so v preglednicah natisnjeni polkrepko.

(a) Dvodelni sklopi

Z + Z

V medsamoglasniških sklopih lahko na prvem mestu stojijo vsi zvočniki, v narečju pa je (razen pri *w* in *n*) možno tudi zaporedje dveh enakih zvočnikov. Sklop **mr** je bil zabeležen samo v prevzetih besedah.

- r **rr** (*nar'ra:jš*, *pər'ra:sene*), **rl** (*nar'li:pš*, *cu'r'la:*, *γor'la*, *uor'le* 'orgle'), **rw** (*čər'wɔwi*, *blayər'wa:n*, *kər'wa:č* 'krivač'), **rm** (*furmandrije*, *stər'ma:n* 'strm', *'biərma*, *dər'wa:рма*), **rn** (*pərndša:l*, *čər'na:wa*, *'marna* 'mlačna', *md'niernu*), **rj** (*baldər'ja:n*, *der'ja:* 'dirjala', *nar'jen*, *'barječ*)
- l **ll** (*u'silla*, *parayd'willa*), **lw** (*pərdil'wa:lu*, *watpel'wa:l*), **lm** (*stal'ma:ču* 'raztolmačil', *'bulma*, *'muoľma* (sed. 3. ed.)), **ln** (*wal'nu:* 'voljno', *'ilnata*, *'ma:lna* (rod. ed.)), *čebulna*), **lj** (*mel'jarde*, *'γulje* (sed. 3. ed.)), *bd'tilje* 'steklenica', *md'bilje* 'pohišstvo')
- u **ur** (*zay're* (sed. 3. ed.)), *'dɔ:urax* (mest. ed.)), *'sɔ:ura*), **ul** (*mraul'lie*, *paul'le:jčt*, *skriul'en*, *waš'liulenu* 'oslinjeno'), **um** (*'a:umažna*, *'na:uma* 'ne bomo'), **un** (*barauf'nic*, *bauf'ni* 'bolni', *'pɔ:unem* 'pomnim'), **uj** (*deuf'ja:čna*, *'dɔ:uje* 'dolge', *'ka:uje*, *p'ra:uje*)
- m **mr** (*'cimraxa* 'cimraka', *'ja:mra* (sed. 3. ed.)), *'ka:mra*), **ml** (*namld'tilu*, *pam'la:du*, *'zemle*, *pd'luoľmen*), **mw** (*našt'im'wa:l*, *pasnem'wa:l*), **mm** (*'nimma*, *pd'luoľmma*), **mn** (*kam'nit*, *dam'nil* 'domenili'), *'somne* 'semnja', **mj** (*γ'romje*, *'ka:mjon*)
- n **nm** (*dlan'mi*, *'a:nmu*, *'koplennu*), **nw** (*stan'wa:l*), **nj** (*'žienje* (sed. 3. mn.)), *be'γuonje*, *kald'fuonje*)
- j **jl** (*'me:jle* 'melje' sed. 3. ed., *st'e:jle*), **jm** (*buyaj'mie* 'vbogajme' *'de:jma* 'dajmo', *'li:skajmu* 'leskovemu'), **jn** (*braj'nie* 'branje', *mej'na:* (del. -l, ž. ed.)), *'barajna* 'borovina', *zd'ba:jne*), **jw** (*naj'wuoľna* 'nejevoljna', *pasaj'wa:* 'posojala', *pauf'le:jwa*), **jj** (*'dajje*, *'pajje* (sed. 3. mn.))

	r	l	w	m	n	j
r	±	+	±	±	±	±
l		±	±	±	±	±
u	+	+		+	+	+
m	+	+	±	±	±	+
n			±	±		+
j		+	±	+	+	±

N + N

V medsamoglasniški legi so zveze med pripornikom in zapornikom ter med dvema pripornikoma manj pogoste kot v vzglasju, zato pa se pomnožijo zveze preostalih dveh možnih povezav. γ se ne pojavlja kot prvi člen sklopa. Zaporedja **tf**, **sf**, **kk**, **ft** nastopajo v izposojenkah.

- p **pt** (*wapte'sa:l*, *draptin*, *walupta*), **ps** (*wapsd'dil*, *wap'si:če* (sed. 3. ed), *'ka:psau* 'zeljnat'), **pš** (*wap'situ*, 'bapše), **pk** (*wapk'd'suje*, 'ja:pka, 'ruopkajne 'ruženje'), **pc** (*kap'cinar* 'menih', *wap'ca:ɣa* 'obupa', 'ba:pca, x'li:pci), **pč** (*wapč'udowat*, *klapč'ina* 'klobučevina'), **px** (*wapx'd'dit*, *tri:pxa* 'trebuha')
- t **tp** (*patp'e'ra:l*, *watp'd'čit*), **tt** (*wa'ttesat*, 'witta (sed. 2. ed.), 'siette (vel. 2. mn.)), **ts** (*wa'sapla*), **tk** (*patk'd'pa:l*, *patk'd'wa:č*, 'uotka, s'latka), **tf** (*pret'fuon* 'pečica'), **tc** (*watcep'nil* 'odpadli', 'čitca, k'aritce), **tč** (*watč'id'wa:l*, 's'latče 'sladke')
- s **sp** (*raspa'r'tila* 'razdelila', *ɣasp'd'da:r*, 'ispa 'podstrešje'), **st** (*prest'p'it*, *ɣa'stu:*, 'la:stajce 'lastovice', 'mi:sta), **ss** (*ra'ssi:kal*), **sk** (*wasku'bil*, 'li:ska, 'piskaje (sed. 3. mn.)), **sf** (*wasfalt'ieran*) **sc** (*u'sca:lu*, 'mi:sca, 'pra:sca (rod. ed.)), **sč** (*b'rus'či:tne* 'vrsta verige'), **sx** ('pa:sxa)
- š **št** (*ušt'im'wa:l*, *paš'ti:t* 'upoštevan', 'fušta 'butara'), **šp** (*zašp'd'lit* 'zašpiliti', *kriš'puot*, 'kuošpa, 'pušpan), **šk** (*flaš'kuon*, *waš'ku.pat*, 'maški, 'piškaɣ), **šč** (*tərš'čie* 'trske', 'tešče 'težke', 'pri:š'č'er 'kdor nabira prešce'), **šč** ('di:šca 'dežica', 'dušca, *kriš'caɣka* L 'vzorec pri klekljanju)
- k **kt** ('ča:kte, 'tra:ktar 'vozilo'), **ks** (*u'sak'sep*, 'biksat), **kk** ('cik'kline 'vrsta kline'), **kc** (*sm'ri:kca*)
- f **ft** (*sklafta:l*, 'ca:ftat, 'jeftalca 'kvačka', 'loft 'zrak')
- c **ct** (*de'wiectu* 'devetsto'), **cp** (*nač'pit* 'nacepiti'), **ck** (*wapač'ka:le*, 'bucka, 'mucke)
- č **čk** (*mač'ka:la*, 'ka:čka 'kvačka', 'mičkan), **čc** ('čečca, *kruočca* 'vrsta motike', *paŋtičce*)
- x **xt** (*dax'ti:t*, *ne'wixta*, 'p'la:xta), **xk** (*mex'ki*, 'laxka), **xc** (*wax'cuje*, 'li:xce 'lehice', *š'waxcena*), **xč** (*zmex'či* (sed. 3. ed.))
- b **bd** (*wab'di:laje*), **bz** (*wab'zecarca* 'vrsta žage'), **bž** (*wabž'd'yowat*, *wab'žieł*), **by** (*wabyd'ri:tu*, 's'la:bya)
- d **db** (*wad'bila*), **dd** (*waddax'nilu*, *wad'di:lau*), **dz** (*wad'za:t*), **dž** (*padžilen* 'okovan', *wadžieł*), **dɣ** (*wadyd'wu:ru*, *padɣa:na*, 'xudya (rod. ed.))
- z **zb** (*raz'biwat*), **zd** (*ɣnez'dit*), **zy** (*brazyd'tina*, *razɣa:jna*, 'bozɣa 'bezga' (rod. ed.))
- ž **žb** ('tažba), **žɣ** (*mažɣa:ni*, *pažɣa:l*, 'na:žɣa 'našega')
- 3 **3ɣ** (*wažɣara*, *wažɣu'nilu* 'odzvonilo')
- ž **žɣ** (*pažɣa:l* 'podžgali', 'ta:žɣa, *da'ma:žɣa*)

pripornik + zapornik

	b	p	d	t	c	č	k
x				+	+	+	+
f				±			
s		+		+	+	+	+
š		+		+	±	+	+
z	+		+				
ž	+						

pripornik + pripornik

	γ	x	f	s
s		+	+	+
z	+			
ž	+			

zapornik + zapornik

	b	p	d	t	c	č	k
b			+				
p				+	+	+	+
d	±		±				
t		±		±	±	±	±
c		+		±			+
č					±		+
k				+	±		

zapornik + pripornik

	γ	x	s	š	z	ž
b	±				±	±
p		+	+	+		
d	±				±	±
t			±			
k			+			
z	+					
ž	±					

N + Z

Čprav je število možnih vzglasnih in medsamoglasniških sklopov dokaj izenačeno, je njihova razporeditev nekoliko drugačna. Med samoglasnikoma so namreč mogoče tudi zveze dveh glasov z večjo izgovorno bližino; pred *n* lahko nastopajo vsi zvočniki, zveze *zj* pa so še pogostejše. **fn** in **cn** sta sklopa prevzetih besed, **fr** pa se poleg tega pojavlja še v onomatopejah.

- +r **pr** (*nap'ra:ulel, kap'riwa, 'papra* 'popra', 'waprema 'odpremo'), **tr** (*patrd'sil, katrd'bant, 'fu:tra, 'jutre* 'jutri'), **sr** (*nas'rejč'e, us'ra:jnše*), **kr** (*pakrd'piš, 'cukra* (rod. ed.), 'makra) **fr** (*cafra:s* (sed. 2. ed.), *kufriən* 'bakren', 'cifra), **cr** (*preč'ri:t, wə'rci'e* 'vrvice'), **xr** (*waxrd'nit, 'žixra* 'lahko', 'wərxast 'izbočen') **br** (*nabrū'sit, dab'ru:ta, 'čebra, 'čiebra* (rod. ed.)), **dr** (*nadr'dbil, madruon, 'madrās*), **zr** (*daž'ri:t, razra:sla, wazrō:u* 'ozrl'), **žr** (*nažrō:u* 'nažrl', *dər'žica*), **γr** (*blayrowat, 'jeyrat, pri:γrada* 'predal v skrinji za žito')
- +l **pl** (*kap'la:t, 'dopla* 'duplo', 'paplat 'podplat'), **tl** (*me'tla:* (rod. mn.)), 'katla (rod. ed.), 'metla), **sl** (*nas'lanu* 'naslonil', 'cisla, *mdrusle* 'ošpice'), **šl** (*wašld'towau, 'ka:šle* (sed. 3. ed.), 'tišler), **kl** (*pakleknil, 'ra:kle* 'preklje', *kli:klel*), **fl** (*wafleŷ'ta:š* 'popackaš', 'fufla 'zadnjica', 'šiefla), **cl** (*ječ'la:* (sed. 3. ed.), *zra:clen* 'izrezljan'), **čl** (*puočla, urečla* 'uročila') **xl** (*paxld'dilu, 'puxla, zatuoxlu*), **bl** (*škab'luon Z* 'sirkova metlica za pomivanje posode', 'boblay 'bebljal', 'debla), **dl** (*padld'žil, 'cuodla* 'cvetela', 'modla 'medla'), **zl** (*kazld'wiše, 'li:zla* (del. -l, ž. ed.)), **žl** (*sramežliwa, wafər'na:žla* 'ocvrta', 'zwi:žlu) **γl** (*paylix'wat, 'moyla* 'megla', 'čeylet 'kegljati', 'na:yla 'naglo')
- +w **pw** (*kup'wa:l, nakap'wa:l* 'nakopavali'), **tw** (*klet'win, rat'wa:le, 'li:twā* 'dleto', 'sietwa 'setev'), **šw** (*spraš'wat, prešwican, paswe'na:* (del. -l, ž. ed.)), **sw** ('niswa, 'nuoswa), **kw** (*pak'wiečen, 'bukwa*), **cw** (*wac'wierk, wac'wibe* 'rozine'), **čw** (*plač'wa:l, wabeč'wa:l* 'obljubljali'), **xw** (*zaxwd'lit, paylix'wa:l*), **bw** (*wab'warwau, patreb'wa:l, zyub'wat*), **dw** (*međwejka, wad'wiwat, kla:dwa, kaliedwat*), **zw** (*pawež'wa:l, wam'li:zwa*), **žw** (*daž'wi:t, maž'wa:l*), **γw** (*nateŷ'wat, preŷwiera* 'se ohrani')
- +m **tm** (*pa'tmi* (or. mn.), *m'la:tma, 'usnatmu*), **sm** (*zasm'dila, čes'min, kaš'ma:čka*), **šm** (*uš'mi, 'wa:šmu* 'vašemu', *kli:šman* 'kleščman'), **km** ('ta:kmu), **čm** ('ječmen, 'rečma (sed. 1. mn.), *wač'mi* (or. mn.)), **xm** (*zax'ma:šp*), **bm** (*zab'mi* (or. mn.), 'ra:bma, 'ka:mba), **dm** ('sedma, wadmd'čile, padmest), **zm** (*už'mite* 'vzemite', *kate'kizma*), **žm** ('čižma, padwižma 'podvizajmo')
- +n **pn** (*ap'niən, 'napne, štapne* 'stopinja'), **tn** (*plat'nien, dewe'na:jst, 'či:tnam* 'ketnjami' (or. mn.)), **sn** (*pasnem'wa:l, kaš'nica* 'kostnica', 'masnu 'mastno'), **šn** (*paš'nuoŷa, plaš'na:ta* 'plošcnata', 'či:šne), **kn** (*luk'ni'e* 'luknje', 'žokna 'žekno', 'cukne (sed. 3. ed.)), **fn** ('klafnu), **cn** ('locna (rod. ed.), 'nucnu), **čn** ('la:čna, 'načneš, zwež'da:čnu 'zvezdnato'), **xn** (*lač'ne:jš, splax'nilu, 'ca:xna* (2.ed.), 'nexna 'njihova') **bn** (*wabne'moyu, drab'na:k, 'ba:bna* 'babina', 'cobne), **dn** ('za:dna, ndrūodnu, ad'na:jst 'enajst', padne:j 'podnevi'), **zn** (*pawežnilu, waz'nik, waz'nu:tər* 'odznotrāj', 'pazna), **žn** ('bi:ležna, 'južna, kdra:žna), **γn** (*paynd'il, waf'niše, 'buoγnar, 'na:γnen*)
- +j **pj** (*up'ja:nj, 'ci:pje, 'kupje*), **tj** (*snežetjuo* (or. ed.), *b'ra:tje, 'čutje, s'puoŷje*) **sj** (*nas'ja:l, 'kuoŷje* 'kosje', 'nuoŷje (sed. 3. mn.)), **čj** (*nač'juo* (or. ed.), 'ka:čje, ba'dičje), **šj** ('mišje (or. ed.)), **bj** (*wab'jeskat, 'lubje, 'worbje*), **dj** (*predjužgk, 'sa:dje, 'widje, zlu:dje* 'zlodja'), **zj** (*bri:zje, 'uozje* (sed. 3. mn.)), **žj** (*baž'ja:st, 'bažje, s'tuožje*)

	r	l	w	m	n	j
p	+	+	±		±	+
b	+	+	±	±	±	±
f	+	+			±	

t	+	+	±	+	+	±
d	+	+	+	+	+	+
s	+	+	+	+	+	+
z	+	+	+	+	+	+
c	+	±	+		+	
š		+	+	+	+	±
ž	+	+	+	+	+	±
č		+	+	+	+	±
k	+	+	+	+	+	
γ	+	+	+		+	
x	+	+	+	+	+	

Z + N

Če izvzamemo zveze z zvenečimi nezvočniki, pri katerih se le *b* ne pojavlja za *n*, *ž* in *z* pa ne za *l* in *n* ter *m* (z enim samim primerom za **mž**), je v izglasju možnih celo nekoliko več povezav. Sklopi **lb**, **lf**, **rt**, **mf**, **mb**, **mž**, **nf**, **ny**, **ut**, **uf**, **ux**, **ud**, **už**, **jf**, **jx**, **jb**, **jž** so iz besed tujega izvora.

- r** **rp** (*pərp'e:jle*, *stərp'iɛn*, *šerpa* 'volneno ogrinjalo', *torpu* 'trpel'), **rt** (*biertax*, *pa:rtar* 'kdor ima pravico do paše na skupnem pašniku'), **rs** (*dərsal*), **rš** (*zyər'sit*, *buorša*, *kəršen* 'krščen'), **rk** (*cərkla:jnsk*, *ciərku*, *šurkauc* 'ščurkovec, vrsta fižola'), **rc** (*fa:jerca* 'vžigalica', *maštarce* 'vrsta hrušk', *fiercat*), **rč** (*pər'ča:kal*, *wac'wierče* 'ocvirke' (tož. mn.), *spa:rčen* 'razdeljen'), **rx** (*stərxar*), **rb** (*čier'bot*, *mar'bet* 'morebiti', *wierbas*, *worba*), **rd** (*bərdəwica*, *žardniəra* 'kočija', *torda*), **rz** (*wabər'zowat*, *bierza*), **rž** (*doržat*, *uržax*, *stəržema* (sed. 1. mn.)), **ry** (*dabərya*, *toryaje*, *kierya* 'katerega')
- l** **lt** (*jelte*, *muolte*), **lš** (*də'bielša* 'debelejša', *zbu:lšal*), **lk** (*bilka*, ≈ *celkna* 'šotorsko krilo', *ku:lki* 'kolikaj'), **lf** (*yal'fa:t*), **lc** (*u'jonalca* 'uganka'), **lč** (*bulčast* 'bulast', *pa:lčejna* 'pajčevina'), **lb** (*wielban*), **ld** (*yu'dinar*, *jelde*, 'meldat' 'prijaviti'), **ly** (*bi:lya*, *yalya* (rod. ed.))
- u** **up** (*zau'pə:u* 'zavpil', *zo:upərna*), **ut** (*fleu'ta*: 'packa' (sed. 3. ed.), *sa'uta:le* 'čvekale' *la:utast* 'jezikav', *ma:uta* 'blato, malta'), **uš** (*na'ušie'u* 'poševno', *fo'ušien*, *tə:uša*), **uk** (*s'ja:uka* 'košara za seme pri sejanju', *š'wa:uka* 'šivanka', 'čiukaje), **uf** (*la:ufar*), **uc** (*auca*, *ko:ucat*), **uč** (*a'učina*, *pa'ko:učeri*, *tə:uče*), **ux** (*ma:uxa*, *p'ra:uxat Pd* 'opravljati'), **ub** (*də:ube*, *lə:uber*), **ud** (*ba:uda*, *jə:uda* 'stoka', *žə:udarce* 'dninarice'), **uz** (*pre'uziynu*, *mə:uze*, *wəpə:uzu*), **už** (*ka:uža* 'kriv'), **uy** (*do'uyi*, *lipauya*)
- m** **mt** (*luomta*, *u'zomta* 'vzemita'), **mf** (≈ *kan'fin* 'mejnik', *šim'fat*), **mc** (*jamca*, *s'la:mca* 'pehar', *wab'ramce* 'naramnice'), **mb** (*bam'ba:ža*, *kam'ba:ča Z*), **md** (*zam'dila* 'zamudila'), **mž** (*yam'žun* 'golša'), **mγ** (*sa:mγa*)
- n** **nt** (*kant'e'nina*, *an'tu:lku*, *cunta* 'cunja', *dente* 'denite'), **nf** (*kan'fin*), **nc** (*pa kan'ci:x*, *pa'nceta*, *ma:jenca* 'ličkanje'), **nč** (*bren'či*, *lan'čien*), **nd** (*ban'diəra*, *un'da:n*, *fuonda* 'temelj'), **ny** (*c'wi'nyya*, *špi'nyert Z* 'štedilnik', *ma:layya*)
- j** **jt** (*ba:jta*, *ča:jte* 'čakajte', *re'jtajne*), **js** (*pe:jsa* 'pesa', *pa:jSAT*, *wəb'e:jsenu* 'obešeno'), **jš** (*k'rajšet*, *s'ierkajše* 'koruzišče'), **jk** (*za:jka*, *me'dwe:jka*, *wəma:jkaγ* 'omajkov' (rod. mn.)), **jf** (*fa:jfa*, *ža:jfa*, *pa'ra:jfal*), **jc** (*bi'ekajca* 'bekovica', *pa'kə:jca* 'podkev', *ja:jce*), **jč** (*ne:jče* 'noče', *wəma:jče* (tož. mn.)),

wabejčujem), **jx** ('ca:jxast), **jb** ('ajbeš, 'ša:jba, tra:jbal), **jd** ('na:jdem, 'ra:jda, 'zna:jden), **jz** (pə'we:jzau 'povezal'), **jž** ('ra:jža), **jγ** ('bu:jγa 'ubogega', sdrajγa 'surovega')

	p	b	f	t	d	s	z	c	š	ž	č	k	γ	x
r	+	±		+	±	+	±	+	+	±	+	+	±	+
l		+	+	+	±			+	+		+	+	±	
u	+	±	±	+	±		±	+	+	±	+	+	±	+
m		±	+	±	±			+		±			±	
n			±	+	±			+			+		±	
j		±	+	+	±	+	±	+	+	±	+	+	±	+

(b) Tridelni sklopi

Z + Z + Z

Zveze treh zvočnikov med dvema samoglasnikoma so izjemne.

- 1) **ruj** (kə'ɹʲjuɔ, žə'ɹʲjuɔ 'žrdjo' (or. ed.))
uml (pɔ:ɹmlat)

- 2) +l+ **m|n** (ri:m|ni)
 +ŋ+ **r|ŋm** (čə'ɹŋmu)

Z + N + Z

Najpogostejši so sklopi z začetnim *r* ali *j*, medtem ko so zveze z *l* in *m* izjemne.

- r+ +r **rpr** (pə'p'ra:ɹna), **rfr** (fə'f'ra: (sed. 3. ed.)), **rbr** (pə'ɹ'bra:t), **rγr** (pə'ɹ'ɹeben)
 +l **rpl** (pə'ɹ'plu 'prihitel'), **ršl** (bə'ɹ'ʃla:n, mə'ɹ'ʃlin 'muslin', 'poršla), **rkl** ('burkle, 'pa:rkla (rod. ed.)), **rxl** (pə'ɹ'xlɔ'dila, stə'ɹ'xlɔ'ni:lu, 'korxle), **rdl** (smə'ɹ'dliɹc 'petrolej'), **rzl** (mə'ɹ'zlu:) **rγl** (pə'ɹ'ɹlixa 'primerjava', 'wə'ɹɹla)
 +m **rsm** (pə'ɹ'smajenu), **ržm** (bə'ɹ'žma:ɹat)
 +n **rtn** (čəkə'ɹ'tnica 'četrtnica'), **rsn** (kə'ɹ'snica), **ršn** ('ku:kə'ɹ'sna, 'mə'ɹ'sna 'mrha'), **rkn** (c'wə'ɹ'knu (del. -l, m. ed.)), **rcn** ('kə'ɹ'cnu), **rčn** (fi'ɹ'čna 'radovedna', 'li:zer'čna 'plazilci, kače'), **rzn** (z'mə'ɹ'zne), **rγn** (pə'ɹ'ɹna:l, 'doryne)
 +w **rtw** (mə'ɹ'twa:š'k, 'mortwix), **rkw** (zamer'k'wa: 'spominjala' (del. -l, ž. ed.), 'ci'ɹ'kwe (rod. ed.)), **rčw** (nar'č'wa:t), **rzw** (z'mə'ɹ'zwa: (del. -l, ž. ed.))
 +j **ršj** ('tə'ɹ'šje), **rcj** (tə'ɹ'cja:lke (1. mn.))
- l+ +w **ldw** ('tə'ɹ'dwi: 'tidve')
 +r **lkr** (kulk'ra:t)
- u+ +r **upr** (pə'ɹ'p'riɹɔč 'povprek', 'cɔ:ɹ'prət), **utr** ('kɔ:ɹ'utra (rod. ed.)), **udr** (pɔ:ɹ'udruɹ 'poldrug')
 +l **uyl** (pa'da'ɹ'ɹla:t), **ukl** ('tɔ:ɹ'ukla), **uzl** ('mɔ:ɹ'uzle)
 +n **utn** ('ma:ɹ'tna 'blatna', 'bɔ:ɹ'utnar 'berač'), **usn** ('ɹɔ:ɹ'usnu 'golsnil', 'ka:ɹ'sna

- ‘slabo vino’), **ušn** (*ri:ušna*), **ukn** (*pi:ukne* ‘pevka’, *či:uknem*), **učn** (*nak’pa:učne* ‘kopačica’, *sa’diučne* ‘sadilka’, *γrabliučne* ‘grabljica’), **udn** (*po:udne*), **uxn** (*po:uxna* ‘polna’), **uzn** (*so:uzna*, *s’po:uznu*), **užn** (*do:užna*)
 +j **ušj** (*uoušje* ‘jelševje’)
- m+ +l **mpl** (*kamp’lena* ‘končana’)
 +r **mpr** (*cimpra*, (rod. ed.))
- n+ +l **ηkl** (*biηkle*), **ncl** (*wakranc’la:l*), **ndl** (*a:ndla* ‘ravna’)
 +r **ntr** (*a:ntrex* ‘obrt’), **ndr** (*mandra:je* ‘mendrajo’, *šundra* (rod. ed.)), **ηγr** (*fiγγrat*)
 +n **ηkn** (*ufleηknen* ‘prismojen’)
 +w **ntw** (*fant’wa:l*, *lintwerp* ‘zmaj’), **ηkw** (*čiηkwant’in*)
 +j **ntj** (*šent’ja:jnžewe*, *fa:ntje*), **ndw** (*wandwi*: ‘onidve’)
- j+ +l **jtl** (*pe:jtler* ‘berač’), **jsl** (*wabęjslu*), **jkl** (*≈ kle:jklel*, *pdra:jklat*), **jdl** (*na:jdla*), **jžl** (*γa:jžla*)
 +r **jkr** (*≈ kajkra:t* ‘večkrat’), **jtr** (*γa:jtraš*, *lu:jtre*)
 +m **jsm** (*wabęjsma* (vel., 2. mn.)), **jžm** (*bę:jžma*)
 +n **jtn** (*šna:jtna Pd* ‘spretna’), **jsn** (*≈ γajsne* ‘gajstne’), **jšn** (*fa:ntajšna* ‘fantovščina’, *sa’sęjšna* ‘soseščina’), **jčn** (*sre:jčnu*), **jxn** (*ba:jxnu* ‘nehati’), **jdn** (*la:jdnauc* ‘gnoj iz človeških iztrebkov’, *sre:jodne*)
 +w **jtw** (*wadrajt’wa:l*), **jčw** (*sre:jčwa:l*), **jžw** (*bę:jžwa*)
 +j **jsj** (*pre’ce:jsje*), **jčj** (*sm’re:jčje*)

Z + N + N

Zveze z začetnim *r* predstavljajo več kot tretjino z gradivom potrjenih sklopov. Zvočniku le izjemoma sledita dva zveneča nezvočnika. Zveza med pripornikom in zapornikom daleč prekaša število drugih možnih povezav.

- r +p **rps** (*pərpst’il*)
 +t **rtk** (*bərtka*), **rtx** (*bi:rtxe L* ‘predpasnike’ (tož. mn.))
 +s **rst** (*bərs’tene*, *kərs’til*, *porste* (tož. mn.)), **rsk** (*mars’kešņ* ‘marsikakšen’, *tərska*)
 +š **ršp** (*pərs’pa:ra*), **ršt** (*prštima*, *bərs’ta:jyarji*), **ršč** (*tərs’čie* ‘trske’), **ršč** (*suoršca* ‘soržica’)
 +č **rčk** (*m’xu:rčkau* (rod. mn.))
 +z **rzy** (*pərz’ɣowau* ‘privzdigoval’)
 +ž **ržy** (*γaržya* ‘toplega’)
- l +s **lsk** (*šu:lske*)
 +č **lčk** (*zyt’nilčki* ‘šmarnice’?)
 +ž **lžy** (*bu:lžya*)
- u +s **usk** (*s’po:usku*), **ust** (*to:usta*)
 +š **ušt** (*rouš’ta:l* ‘ropotali’, *a:uštərņca* ‘naramnica’), **ušk** (*di:cauška* ‘moška’), **ušč** (*bi:ušca* ‘prvo žganje’)
 +č **uč** (*do:učces*)

- m +s **msk** ('zimske)
 +š **mšk** ('ni:mška)
 +č **mčk** ('ka:mčki 'kamenčki')
- n +s **nst** ('tjenstal)
 +č **nčk** ('ta:nčkawa 'grahova')
- j +s **jsk** ('wajska)
 +š **jšt** ('la:jšta, 'be:jšte), **jšč** (p'dbu:jšcau 'pobožal'), **jšč** ('wajšče 'vojske', z 'na:jščem 'nožem')
 +č **jčk** ('je:jčkau (rod. mn.))
 +z **jzy** ('dwa:jzya)

N + N + Z

Dva nezvočnika se najpogosteje vežeta z *r*. Zveza dveh pripornikov z zvočnikom je izjemna.

- +r t+ **tpr** (pat'p'ro:u, ≈ wat'p'ri:t), **tkr** (patkrepe'la:t, watkrila)
 s+ **spr** (paspra'u:la:l, naspr'u:tŋ), **str** (wastrdšil, 'sestra, 'wastra 'ostra'), **skr** (usk'ril 'skrili', dask'ra:t 'dostikrat', 'piskri)
 š+ **špr** (paš'prical), **štr** (kaš'truoŋ, zbeš'tra:n 'zbujen', 'fa:jmaštru (daj. ed.)), **škr** (paš'krápila)
 f+ **ftr** (k'la:ftra)
 č+ **čkr** (weč'kra:t)
 b+ **byr** (waby'riencat 'oglodati')
 d+ **dbr** (padb'ra:tk, wadb'ra:na (sed. 3. ed.)), **dyr** (pady'riwke 'neke ptice')
 z+ **zdr** (≈ pazdra:jla 'pozdravila')
- +l p+ **pšl** (wapš'li:sana), **pkl** (wapkl'da:l)
 t+ **tpl** (patp'la:ta), **tsl** (wa'služit), **tkl** (wat'kla:uŋfau)
 s+ **spl** (rasp'lut 'raztopiti v vodi'), **skl** (mdruskle 'ošpice')
 k+ **ksl** (dra:kslet)
- +w p+ **pčw** (kapč'wa:l)
 t+ **tkw** (utk'wa:t 'vtikovati')
 s+ **stw** (yas't'wa:l, 'pi:stwa 'pestuje', ba'ya:stwa), **skw** (b'ri:skwa)
 š+ **štw** ('bu:štwa 'revščina')
 k+ **kšw** (fukš'wanc 'vrsta žage')
 x+ **xpw** (uxp'wa:le L)
 z+ **zɣw** (uzy'wa:l)
- +m s+ **stm** (pest'mi, kast'mi (or. mn.), 'tistmu), **sxm** (pasx'ma:u)
- +n p+ **pčn** ('yipčna)
 t+ **tkn** (datk'nit 'dotakniti')
 s+ **stn** (payast'nilu 'zgodilo', 'ci:stnu, 'korstna)
 š+ **škn** ('bušknem)

k+ **kšn** (*dər'ya:kšne* 'drugačne' B, L)

x+ **xtn** (*žlext'nu:st, b'ri:xtna*)

b+ **bzn** (*kabz'nik* 'zeljnik')

d+ **dɣn** (*wadɣ'na:l*)

+j s+ **stj** (*'listje, slast'juo, 'ku:stje* 'kostjo' (or. ed.))

x+ **xej** (*waxc'juo* (or. ed.))

z+ **zɟj** (*ɣruozdje*)

N + N + N

Zveze treh nezvočnikov so zelo redke. Pri tistih s *t* kot prvim členom je na tem mestu mogoč tudi izgovor zlitnikov, vendar je pri večini govorcev zaporni del še ločen od pripornega (ni slušnega vtisa o enotnosti glasu).

p+ **pst** (*wap'sta:lu*), **psk** (*x'ripska*), **pčk** (*d'rapčkan*)

t+ **tst** (*≈ pi'e'stu, pa'sta:jt*), **tsp** (*wa'spada*), **tsk** (*wa'skak'wa:*), **tšk** (*pa'ska:rɣk*)

z+ **zɟɣ** (*ɣuozɟɣa* 'gostega')

Z + Z + N

1) Med sklope sodijo tričlenske zveze z začetnim *j + n* ter *ɥ + m*:

j **jɣk** (*'ma:jɣkalu, ɣrɛ:jɣka, plajɣka:č* 'vrsta sekire'), **jnf** (*'a:jnɣax*), **jnš** (*us'ra:jnše* 'umazane plenice'), **jnc** (*da'lɛ:jnca* 'spodnje krilo', *'ra:jnca* 'rajnica'), **jnc̣** (*te:jnc̣e* 'tenke' (1. mn.)), **jnẓ** (*š'ta:jnẓe* 'štange', *šent'ja:jnẓewe*), **jɣɣ** (*ce:jɣɣam, šte:jɣɣax*, vendar *wɔbu:jɣɣa*)

ɥ **ɥmp** (*rɔ:ɥmpa* **PI** 'poseben prostor v kleti za shranjevanje pepela'), **ɥmf** (*kla:ɥmfa, što:ɥmfax* (mest. mn.))

2) V drugih primerih gre za zveze z zlogotvornim zvočnikom (*ɳ* oz. *ʃ*):

+ɳ+ **rɳc** (*'tərɳca, ɣərɳca*)

+ɳ+ **rɳc** (*zdtu:rɳca* 'zatvornica'), **rɳk** (*'miɳɳka* (rod. ed.), *'fiɳɳkaɥ* (rod. mn.)), **rɳc** (*'a:ɥštɳɳca* 'naramnica', *'ma:tɳɳca* 'matica'), **rɳč** (*'bɳɳčat*), **rɳɣ** (*'fuɳɳɳa* 'voznja', *'čɳɳɳa* (rod. ed.)), **lɳc** (*zax'wa:lɳca, u'čitlɳca* 'učiteljica' (po *u'čitlɳ*)), **lɳɣ** (*'cuɳlɳɳa, štiɳlɳɳa*), **mɳk** (*'s'la:mɳka* (rod. ed.)), **mɳɣ** (*wɔzimɳɳa* (rod. ed.)), **ɥɳk** (*'wi:daɳki* 'vedomci', *'ma:saɳkam* (or. ed.)), **ɥɳc** (*'puɳdaɳce* 'pečnice', *klatiɳca* 'palica za klatenje sadja') **ɥɳɣ** (*'di:laɳɳa* (rod. ed.))

Druge zveze z zlogotvornimi zvočniki:

N + Z + Z

+ɳ+ **sɳm** (*z'misɳma* (sed. 1. mn.)), **ɣɳm** (*wak'ruoɳɳmu* (daj. ed.)), **pɳn** (*'ɣepɳna* (rod. ed.)), **tɳn** (*'butɳna* (del. -l, ž. ed.)), *u'čitɳna* (rod. ed.)), **sɳn** (*'misɳna, pɳtisɳna* (del. -l, ž. ed.)), **kɳn** (*'kli:kɳne* (tož. mn.), *'cikɳnu* (del. -l, s. ed.), *'kuɳkɳna* (rod. ed.)), **fɳn** (*'taɳfɳni* 'vrsta jabolk'), **cɳn** (*'locɳnam* (or. ed.)), **dɳn** (*'kniɳdɳni*), **xɳn** (*'maxɳne* (del. -l, ž. mn.)), **ɣɳn** (*'na:ɳne* (tož. mn.), *d'wiɳɳnu, kriɳɳna* (rod. ed.)), **kɳw** (*wakɳ'wa:lɳe*)

(del. -l, ž. mn.)

+m+ **smn** (*wasŋna:jzɣa*)

+n+ **tm** (*sitɣmu* (daj. ed.)), **čm** (*začɣma* (vel. 2. mn.)), **dm** (*za:dɣmu* (daj. ed.)), **zm** (*wazɣmu* (mest. ed.)), **ɣm** (*u'ziɣma* (vel. 2. mn.)) **sm** (\approx *wasŋna:jst* 'osemnajst'), **dm** (\approx *sedŋna:jst* 'sedemnajst') **zɣw** (*prazŋwa:l*)

N + **Z** + N

+l+ **płs** (*zapłsa:t* 'zaplesati'), **płx** (*duoɣłxar* 'dvojni plug, kozolec'), **tlc** (*pər'ja:tłca*), **słp** (*wasłpi:t* 'oslepeti'), **słc** (*cisłca* 'kislica', *p'riēsłca*), **słɣ** (*cisłɣa* 'kislega' (rod. ed.)), **šłc** (*pušłce* (tož. mn.)), **kłc** (*di:kłca*, *ra:kłca* 'prekljica', *fra:kłce* (tož. mn.)), **flc** (*knuoɣłca* 'bucika'), **flč** (*kifłčer* 'vrsta fižola, krompirja'), **błš** (*ɣra:blše* 'grabljišče'), **błc** (*šubłca* 'lopatica', *ta:błce*), **błd** (*wabłdi:ta* 'obledela'), **dłb** (*idłba:jɣs* 'planika'), **dłš** (*wadłšila* 'odluščila'), **dłc** (*la:dłcu* (mest. ed.)), **dłɣ** (*modłɣa* (rod. ed.)), **ɣłc** (*zatriɣca* 'zapah', *kuyłca*)

+n+ **pnk** (*šku:pnkau* (rod. mn.)), **pnč** (*ka:pnca*), **tnk** (*la:tnka* 'latnika' (rod. ed.)), **tnč** (*či:tnca* 'verižica'), **tnɣ** (*pa:metɣa*, *sitɣa* (rod. ed.)), **snk** (*liēsɣka* 'lesnika'), **snč** (*pa'ku:snca* 'gostija po košnji', *wab'risnca* 'cunja za brisanje mize'), **snđ** (*uɣsnđeset* 'osemdeset'), **snɣ** (*mesɣa*, *ri:sɣa* (rod. ed.)), **šnɣ** (*pa:šɣke*, *stri:šɣke* (tož. mn.)), **šnč** (*pa'ku:šnca* L, *stri:šnca* 'kapnica'), **šnɣ** (*kešɣa* 'kakšnega', *ri:šɣa* 'rešnjega'), **knč** (*luknca*), **čnk** (*fičɣke* (tož. mn.)), **čnč** (*š'ničnca* 'vrsta hruške', *padruočnca* 'plenica za povijanje rok') **čnɣ** (*mačɣa*, *m'li:čɣa* (rod. ed.)), **xnɣ** (*laxɣa* (rod. ed.)), **bnk** (*ba:bnkar* 'babjak'), **bnč** (*ba:bnca*, *druoɣnca*), **bnɣ** (*drabɣa*, *pa'druoɣnca* (rod. ed.)), **dnk** (*fluoɣnku* 'živalski maternici' (mest. ed.)), **dnđ** (*sednđeset* 'sedemdeset') **dnɣ** (*tərdɣa*, *za:dɣa* (rod. ed.)), **znk** (*pra:znkau* (rod. mn.)), **znč** (*slamdri:znca*), **znɣ** (*že'li:znca* (rod. ed.)), **žnč** (*prižnca*, *padružnca*), **xnɣ** (*laxɣa* (rod. ed.)) **ɣnč** (*uɣnčce* 'ogelnice')

(c) Štiridelni sklopi

Prvi člen sklopa je najpogosteje *j*, če sklop začenjata dva zvočnika, pa *j + n*.

Z + N + N + Z

r **rpšn** (*wiērpšna* 'dediščina'), **rščn** (L, S *turščna* 'koruzna')

u **ustr** (*austrisk*), **uštr** (*pə:uštra* (rod. ed.))

n **nstw** (*ɣaspadinstwa* (1. ed.))

j **jtkr** (*kajtkra:t* 'dostikrat'), **jstr** (*mu:jstra*), **jxtn** (*fa:jxtna* 'vlažna'), **jštw** (*pa:jštwa* 'sušilnica za sadje'), **jškr** (*mu:jškra*)

Z + N + N + N

r **rpst** (*pərpsti*)

u **uzdy** (*tə:uzdya* (rod. ed.))

Z + Z + N + N

- 1) j **jlsk** (*ne'de:jlski* (1. mn.)), **jnsk** (*'la:jnsku, 'že:jnske, ca'ya:jnsku*), **jnsc** (*š'ta:jnsca* 'pletilka'), **jňčk** (*'kuojnčka* (rod. ed.), *ka'me:jnčkal*), **jňžγ** (*'ma:jnžya* (rod. ed.)), **jňžγ** (*'te:jnžya* (rod. ed.))
- 2) +m+ **rmčk** (*ja:rmčka*)
+n+ **rnzy** (*mle'ka:rnzya*)

Z + Z + N + Z

- 1) u **umpr** (*'cɔ:umpram L* 'čaram')
j **jňšw** (*zmajnšwa:* (del. -l, ž. ed.)), **jňkl** (*'pu:jňkle* (tož. mn.)), **jňkw** (*majňk'wa:lu* 'primanjkovalo'), **jňčm** (*pa'te:jňčmu* 'tenkem'), **jňyl** (*'ka:jňyla*)
- 2) +n+ **rnčn** (*š'ma:rnčne*), **unčn** (*wa'dma:unčna* 'omotična')

N + N + N + Z

- t **ttkn** (*pa'ttknil* 'podtahnili'), **tspr** (*wa'spri:t*), **tstr** (*pa's'tri:šna* 'kapna lega')

Druge zveze z zlogotvornimi zvočniki:

Z + N + Z + N

- +l+ **ryln** (*'riɣɣlne*)
+n+ **rbgy** (*'więrbɣya L* 'dediščina'), **rdgy** (*'tęrdɣya* (rod. ed.)), **ntpc** (*pa'lięntɕa* 'žgančevka'), **nčpc** (*pa'su:nčpce* 'sončnice'), **utgk** (*'ka:utɣka* (rod. ed.)), **jčpc** (*'swe:jčpca*), **jdgy** (*'sre:jdɣya*), **jtjž** (*≈'ca:jtjže*), **jtgy** (*'ca:jtɣye, 'ra:jtɣya*)

N + Z + N + Z

- +m+ **dmkn** (*spa'dmknilu*)
+n+ **tdpw** (*'piętd'wa:ɣst*), **žnkr** (*'rožnkra:ɣta*)

N + Z + N + N

- +l+ **klst** (*wakl'stil*)
+n+ **zpsk** (*'skuzps'ku:s*), **tpsks** (*'ritpsku*), **spst** (*'uɔpsstu*), **xpsk** (*'kuxpska*)

Z + N + Z + Z

- +l+ **ršln** (*pe'tęrs'lna*, rod. ed.), **rkln** (*'puɔrk'lnę* 'naoknice' (tož. mn.), 'cęrk'lna), **rzln** (*'pamorz'lnu*), **ryln** (*wab'dęry'lna*), **mpln** (*'ka:mp'lna, 'ɣięmp'lna* 'kalina' (rod. ed.)), **ntln** (*'muɔnt'lna* (rod. ed.)), **ňkln** (*'šięnk'lni* 'škodle', *štęr'pa:ňk'lni* 'podveze'), **ncln** (*'fa:nc'lnax* (mest. mn.), *b'rięnc'lna* (rod. ed.)), **nzln** (*'penz'lnę*, (tož. mn.)), **ryln** (*'riɣɣlne* (tož. mn.)), **jsln** (*'ta:js'lni* 'furmanski vozovi'), **jdln** (*ra:js'na:jd'lnę* 'risalne žebličke')

N + N + \boxed{Z} + Z

+l+ **škln** (*'bušklna* (del. -l, m. dv.)), **ksln** (*'dra:kslnax* (mest. mn.))

+n+ **čkpm** (*'mičkpmu* (daj. ed.))

N + N + \boxed{Z} + N

+n+ **pčnc** (*'puopčnc* 'žepni nož za otroke'), **stnk** (*'listnke* (tož. mn.)), **čkny** (*'mičkny* rod. ed.)

Z + N + \boxed{Z} + N + N

+l+ **mpļčk** (*'krompļčki* 'krempeljčki')

2.2.3.4 Sklopi na meji dveh besednih enot

Na začetku besede dobimo v govorni verigi v položaju za samoglasnikom še naslednje soglasniške sklope z *u* (oz. *j*) na prvem mestu:

Z + Z

jm (*'j'mi:l* 'imeli', *'j'miē* 'ime')

Z + N

up (*'upa:r* (sed. 3. ed.), *u'peč*), **ut** (*u'ta:kneš*, *u'tekla* 'zbežala', *u'tistm*), **uš** (*u'si*, *u'su:la*), **us** (*u'sdil*, *u'smu:teš* 'samotež', *u'srit*), **uk** (*u'kop* 'skupaj', *u'Kdnuomle*), **uc** (*u'cierkwi*), **uč** (*u'ča:s*, *u'čistu* 'sčistil', *u'Čel*), **ux** (*u'xa:t* 'phati', *u'xiš*)

Z + N + Z

upl (*u'plīta:l* 'vpletali'), **upr** (*u'pre'nila* 'prepognila', *u'prieyl*), **utr** (*u'trejene* 'utrjene'), **usm** (*u'smil*), **usj** (*u'sja:l*), **usr** (*u'sra:n*), **ušl** (*u'sla*), **ušr** (*u'sra:ufane*), **ukr** (*u'kre'pa:* (del. -l, ž. ed.), *u'kra:st*)

Z + N + N

ust (*u'sta:jet*), **usk** (*u'skli* 'vzklije'), **usc** (*u'sca:n*)

Z + N + N + Z

ustr (*u'stradit*), **uskr** (*u'skrila* 'skrila'), **uskl** (*u'skli* (del. -l, ž. ed.))

V gradivu je bilo mogoče najti največ petdelne medbesedne soglasniške sklope – *štar'na:jst xli:bau* 'hlebcev', *'ku:jst spadra:se* 'tako', vendar so ti redkejši, tri- ali štiridelni sklopi pa so v govorjenju običajni: *krap skuxam*, *'kar spuotje*, *'bel z'yu:dne*, *je zd'čieꝥ pld'čowat*, *'sinu al xčier*; *'ka:r se jest spo:unem*, *'tu:lk stara*, *sa na 'pust ple'sa:l*, *'kajt sla:bya* 'veliko' itd. Zveze treh zvočnikov so pogostejše kot

sredi besede: *sma nar'dil mlince, precej mli:ka, p'ro:ɥ mla:de, 'bel m'ras, j ɥla* 'je bila', *kor ɥre* 'ko'.

2.3 PROZODIJA

2.3.1 Omejitve naglasnega mesta ni.

2.3.2 Dolgi samoglasniki nastopajo le pod naglasom. Razvrstitev dolgih in kratkih samoglasnikov glede na mesto v besedi ni omejena.

2.3.3 V položaju pred *j* in *ɥ* se kolikostno nasprotje izgublja, kar je značilno tudi za nekatera druga slovenska narečja (prim. npr. Rigler 1980: 24; Smole 1990: 260):

2.3.3.1 Najbolj trdno je v tem položaju nasprotje med *i*: in *i* – 'wi:je 'vedo', 3. mn. : 'wi:je, sed. 3. ed (zato pa sta glagola *viti* in *veti* v narečju homonimna – (z-)wit, 'wi:je, 'wɛ:ɥ, 'wil, 'wila, 'wilu), *sɥ* 'piɥ *m pa* 'pi:ɥ 'pil in pel' – ter *u*: in *u* – 'mu:je 'moje' : 'mu:je 'muja'. Redki primeri izravnave ali dvojnih oblik nastopajo pred veččlensko soglasniško zvezo (*j + n(ɥ) (+ K)*, *ɥ + n(ɥ) (+ K)*) ali za */l/, /n/ < Í, í – č'piɥɥca* (≈ *č'pi:ɥɥca*) 'vrsta sekire' : *ɥdsiɥɥca* 'gosenica', 'si:ɥɥu me'su : *wdsiɥɥ špex Z* 'žaltav(o)' (prim. geslo *siven* v SSKJ – nar. 1. 'nadležen, nasilen' 2. 'nasiten, redilen'), 'ni:ɥca, *ɥrab'liɥčne* (≈ *ɥrab'li:ɥčne*); 'kunštɥ C: 'ku:jnštɥ Pd, 'ru:jne, 'ru:jnewa, 'pu:jɥkɥ.

2.3.3.2 O izravnavi kolikostnih nasprotij lahko govorimo pri *e* in *o* (za izvor gl. 2.111) pred */j/* in */ɥ/*. Fonetično sta samoglasnika navadno dolga (daljša od običajnih kračin) in ozka [*e:*] in [*o:*] (ožina kot pri *iɛ*, *uɔ*, torej nekoliko širša od knjižnih *e:* in *o:*, blizu knjižnima srednjima *e* in *o*, ki nastopata v istem položaju), vendar pri *e* ne dosledno in ne pri vseh govorcih enako (za GP so npr. kračine značilnejše kot za druge informante) – fonetična kračina je kot možna različica najpogostejša pri umično naglašnem *e* – 'me:je L (*me'ja:x C*), 'me:jeɥ 'visel', 'pe:je R, L (*p'ja:n C*), 're:je 'rja', 'sme:jeɥ 'smejál', 'te:čk L (*tel'čk C*), 'kre:še 'kravše' – ter v m. ed. del. -l s (prvotno) kratkim naglasom – *m'le:ɥ* (≈ *m'lɛ:ɥ*), *pakre:ɥ* (≈ *skre:ɥ*) *ɥme:ɥ* (≈ *ɥmɛ:ɥ*), *z'de:ɥ* (≈ *z'dɛ:ɥ*).

2.3.3.3 Pri */a:/* in */a/* izenačevanje poteka v dveh smereh. V prvem zlogu besede je za */a:/* pogost [*a*] (morda pogojen tudi z dejstvom, da je ob naglasnem umiku s končne kračine prišlo do enakega refleksa za prednaglasni *o* in *a* – *ɥs'trajen* 'ustrojen' : *ɥ'sajen* 'vsajen', *wá'kajen*, *wá'rajen*, *nd'pajena*, *nd'sajena* ...) – 'bajta, 'kajt 'veliko', 'lajšta, 'pajn, 'zajc, 'ɥajtraš, 'ajbeš, ajɥfax, 'ajɥkərt (skoraj vse imajo dvojnice z dolžino). Po drugi strani pa se za naglašeni *a*, *o* v edinem (zadnjem) zlogu ob kračini pojavlja tudi dolžina – 'kajn (≈ 'ka:jn), 'wa:ɥ (≈ 'wa:ɥ), ta 'na:ɥ 'nov', ə'ɥja:ɥ 'rjav', z'ra:ɥ 'zdrav', k'la:ɥ, s'ta:ɥ, ɥ'na:ɥ (≈ ɥ'na:ɥ), z'na:ɥ (≈ z'na:ɥ) itd.

2.3.3.4 Vsa zgoraj obravnavana razmerja so zelo nestabilna, vsekakor pa bi bila za dejansko ocenitev razmerij potrebni še preučitev frekvenčnih razmerij med posameznimi oblikami ter posebna obdelava oblik pod stavčnim poudarkom. Seveda bi se bilo pri tem treba opirati tudi na akustične meritve in ne le na slušni vtis.

3 IZVOR

3.1 SAMOGLASNIKI

3.1.1 Dolgi samoglasniki

i: ← *ě:* – *i:s* 'jez', *i:t* 'jed', (*i:š* 'jež'); *'li:s*, *'mi:x*, *'di:c* 'dedec', *ɣri:x*, *s'ni:x*, *ʒli:p*, *c'wit*, *bri:x*, *s'ti:na*, *s'ri:da*, *b'e:si:da*, *'či:šne*, *kli:t*, *m'li:ka*, *ɣni:zda*, *ʒwi:zda*, *'li:twā* 'dleto', *kli:še*, *ka'sti:x*, *na'č'i:x*, *pe'sti:x*, *za'bi:x* (mest. mn.), *s'li:p*, *'bi:ɥ* 'bel', *'wi:m*, *'di:lam*, *'ci:pɥ* 'cepim', *'si:čem*, *'si:kam*, *'ri:žem*, *wap'ri:t* (≈ *wat'pri:t*)

← naglašenege *ě* v nezadnjem besednem zlogu – *'ti:dp*, *'wi:tər*, *b'ri:za*, *sm'ri:ka*, *'ci:sta*, *'ri:pa*, *'di:kla*, *m'ri:ža* (*m'ri:že* L), *s'tri:xa*, *ne'wi:sta*, (≈ *na'wi:sta*), *d'ri:ta*, *'wi:werca*, *'di:la* (≈ *'di:lu*), *že'li:za*, *'či:wa* 'črevo', *'mi:sta* (im. ed.), *'li:ta*, *'si:me*, *ka'li:na*, *pa'li:na*, *wa'ri:xa*, *č'la'wi:ka* (rod. ed.), *'di:lat*, *'wi:det* 'vedeti', *'ri:zat*, *'si:kat*, *w'ni:tat*, *m'li:t*.

Če izvzamemo primere z nekdanjim *ě:* pred *r*, imamo pri besedju, za katerega Baudouin de Courtenay (1884: 401) navaja dvojnice (*i:* in *ię*), v zbranem gradivu z eno samo izjemo izpričan samo *i:* – *'li:s*, *'li:šɣk*, *'ri:č* (≈ *'re:jč*), pa *s'wi:t(u)*, *'bi:ɥ*, *'bi:lu*, *'ci:ɥ*, *'ci:lu*, *'li:pa*, *'mi:sta*, *'si:nca*, *t'ri:ba*, *pa'tri:ba*, *'di:laš*, *wab'di:la*, *'si:kat*, *pa'wi:dat*, *'wi:m*, *'wi:sta*, *s'ni:dɥ* (vendar *šni:dɥ* Š), *že'li:zje*, *m'li:ka*, *ɥ'li:če*, *ɥ'li:ku*, *sprewab'li:kla*, *p'ri:t* (*p'rejt* Z), *sp'ri:t*, *na s'ri:t* (≈ *s'rejt* Z, *s'ret* Š), *s'ti:lu*, *'ti:l* (≈ *'li* L) 'hoteli', (*i*)*'mi:t*. Ravno tako ni opaziti dvojnosti pri besedah, za katere Logar (1963: 116) ugotavlja leksikalizirana *ie*, *uo* v Spodnji Trebuši: *s'ni:x* (≈ *s'ne:jx* Z), *'li:ta* (≈ *'le:jta* Z), *'si:me*, *ka'ku:š*. Vendar – *p'li:we* in *p'lięwe* (pri glag. so zabeležene samo oblike z *i:*), *'li:mez* in *'lięmes*, *p'lięzat*, *p'lięza* (≈ *p'lięze*): *p'li:zala*; *ɥ* *z'biel* 'zibeli' (mest. ed.), *'li:n* L in *'lien* C 'len', *'li:šɣka* L in *'lięšɣka* C. Glede na možno etimologijo (Bezlaj 1959/60: 226) ni mogoče zagotovo trditi, ali sodi sem še beseda *'lięca* z dosedaj ugotovljeno razširjenostjo (po Pleteršniku) v Poljanski dolini in na Tolminskem. *z'dmięsla* je gotovo izposojeno iz sosednjih narečij za domače *zasta:jla*.

← za nikalno *ne imamъ* so v narečju pretežno oblike z *i:*, za *ne esmъ* pa imamo vedno kračino – *'nisɣ*: *'ni:m*. To neskladje (prim. Ramovš 1936: 193) bi bilo mogoče razložiti s krajšanjem dolgega refleksa za *ě* pri zanikanem glagolu *biti* v pomožniški rabi.

← *-ij(i)* < *iwi* – pa *ɣri:* 'grivi', *na 'ni:* 'njivi', *'ži:* 'živi' (ž. 1. dv.), možne so tudi dvojnice z *i*

L ← *ě:* in *i:* ter naglašeni *ě* in *i* v nezadnjih zlogih (kot dvojnica pa tudi v nekaterih primerih z *e:* ter naglašeni *e* v nezadnjih zlogih) v položaju pred *r* – *'wi:ra*, *'mi:ra*, *z'mi:rt*, *z'mi:ram*; *'ži:r*, *'ci:rku*, *pa'sti:r*, *pa'dži:rat*, *wa'wi:rk*, *'ši:rš*; *we'čier* (≈ *we'či:r*), *we'čierje* (≈ *we'či:rje*), *'pięrje* (≈ *'pi:rje*). Na preostalem področju prevladuje *ię*, le za Šebrelje in Gorje je bilo nekaj primerov z *i:* < *i:* – *s'ti:ri*, *z'bi:ral* ipd. Dolgi *i:* za *ě* pred *r* je regularen refleks

poljanskega narečja (Stanonik 1977: 300), v katerega bližnji sosesčini leži Lazec.

u: ← *o:* – 'nu:s, 'bu:x, 'du:m, 'ru:x, 'yu:t, 'nu:j, 'dru:p, 'zɣu:n, 'mu:st, 'plu:t, 'ɣaspu:t, 'dabru:ta, 'nu:č, 'mu:č, 'ku:st, 'me'su, 'ka'lu, 'pu:le, 'bu:s, 'snu:č

← zgodaj podaljšanega naglašene *o* – 'nu:x, wa'tru:k (vendar 'kas 'kos'), 'mu:j 'moj' (: 'maje -u), ka'du: (≈ g'du.), vel. 2. ed. 'bu:j, 's'tu:j, 'u:n 'oni'), 'ku:lku. Bric-Makučeva (1982: 15) navaja na drugem mestu za rod. mn., dv. 'ku:jn (poleg 'kajneɥ, 'kuojn), ki pa, sodeč po zbranem gradivu, v katerem imajo oblike besede konj dokaj visoko frekvenco, najbrž ne sodi več v aktivno besedišče izbrane generacijske skupine.

← v posameznih primerih iz *o:* – 'ɣu:s ('ɣu:sa L), 'bu:bn

← iz *f:* v besedi 'su:nce

← (-)wu:- – 'u:s (≈ 'wu:s), 'u:sk 'vosek', 'du:jčk 'dvojček', 'du:jnu, 'tu:j, 'su:j, 'pɔ'u:j 'povoj', 'pɔ'u:dn, 'tu:r (≈ 'tur), 'dru: 'plug', 'zdu:rɣca 'zatvornica'

ie ← *e:* – 'miɛt, 'liɛt 'led', pe'piɛɥ, č'wiɛla, ka'liɛsa, dre'wiɛsa, dər'wiɛsa 'pluga', pe'riɛsa L (rod. ed.), na 'niɛbu, ɥ 'jesen (naglas se posploši tudi v imenovalniku), la'niɛn, ʃ'siɛn, u'siɛn 'ovsen', 'šiɛst

← naglašene *e* v nezadnjih zlogih – 'žiɛɥɥ, 'miežnar, k'miɛta, wa'tiɛpa 'otepa', sə'š'iɛna, ɥre'miɛna (rod. ed., vendar pa'ɣ'reba), 'piɛrje, ne'biɛsa, de'biɛla, 'siɛdn 'sedem', 'miɛtem 'mečem', 'tiɛšem, kliɛplem, 'siɛrjem, 'žiɛn, 'čiɛse (≈ 'čiɛše) (3.ed.), 'niɛsu, 'piɛku, 'riɛku, b'riɛdu, 'tiɛpu, 'ɣniɛdu L (del. -l, m. ed.)

← *ɛ:* – 'piɛtk, 'riɛp, 'piɛta (tu je v slovenskih narečjih običajnejši umik po skrajšanju samoglasnika, prim. Ramovš 1936: 181), na'ɛ (≈ na'ɛje, 'naɛe, im. mn.), 'piɛst, 'piɛt 'ped', i'miɛ, 'piɛt, de'wiɛt, de'siɛt, 'wiɛzat, u'ziɛt, za'čiɛt, za'piɛt, p'riɛst (p'rest L), p'riɛdem (p'redem Z), p'riɛdla (≈ p'redla – oblike z *ie* so pogostejše od dvojničnih z *e*), triɛst, pa'žiɛt 'požeti', kliɛt 'kleti'

← naglašene *ɛ* v nezadnjih zlogih – 'diɛtele, 'jɛtra, te'liɛta, pe'riɛta (rod. ed.), 'žiɛ 'žela' (del. -l, ž. ed.), 'ziɛblu

← *ě:* in *i:* ter naglašene *ě* in *i* v nezadnjih zlogih v položaju pred *r* – pa'dmiɛrt, 'wiɛrɥ; 'dier 'dir', pa'piɛr, wa'bierat, wa'piɛrat 'odpirati'

← -V'jiɛ(-) – za'ɛɥɥ, we'ie 'veje' na'ɛ 'noge', ra'ɛ 'roge' (4.mn.), u'ie 'ujela'

uo ← naglašene *o* v nezadnjih zlogih – 'kuoža ('kuože L), 'xuoje, s'kuoɣje, 'uole, 'duoɣta, š'kuoɣda, p'ruoɣɥ, 'ruoɣa, kruoɣa, š'kuoɣfa (rod. ed.), 'muoɣkər, 'duoɣbər, 'uostər, z'luomen, 'uostɥ 'osem', 'muoɣɥ (≈ pogostejše 'moɣɥ, 'morem), 'ɣuoɣɥ, 'xuodɥ (≈ 'xuodɥ), 'nuoɣɥ (≈ 'nuoɣɥ), 'kuoɣlem L, 'luoɣɥɥ, 'muoɣčɥ, 'muoɣɥ, s'truoɣɥɥ, 'uostɥ, 'buoɣdu (: 'badla), vendar 'moyu C, L, S, 'mayu Z, Š

(: 'moyla, 'mayla). Za razlago refleksa *u*o v besedi 'ruo^zar -je 'razor' gl. pri Ramovšu (1936: 92) in Furlanovi (1991: 255–56), pri besedi ró^zār 'kanal, Kloake' iz Baudouin de Courtenayjevega (1885: 449) slovarja gre najbrž za drugačna naglasna razmerja – z ó sta namreč v Sprachproben zaznamovana le cerkljanski kratki o (bórš, kóp, mórtu itd. – za izvor gl. na ustreznem mestu) in o pred j/ŷ (klójšter, sóud, watóuku), uo pa je redno zabeležen kot ŷó (kǎjóža, zľúóm, huód), zapis nó^tar (poleg nǔó^tar, nuó^tar, nǔó^ter, nuót), ki naj bi potrjeval, da je ó lahko uporabljen tudi za drugačno fonetično vrednost (Furlan 1991: 256), pa je najbrž odraz še danes obstoječe narečne dvojnosti 'notar : 'nuotar (prva oblika v Cerknem prevladuje).

← q: – 'kuot, 'suot, 'zuop, uoš 'gož', 'suok, 'yuopc, γd'luop, že'luoc, 'puot, was'juo, kdsuo, nac'juo (or. ed.), s kdsuo, kluop, wak'ruoyu, 'yuost, zas'tuopm

← naglaščenega q v nezadnjih zlogih – 'duo^qa, 'yuoba, 'muoka, 'stuopa, 'tuoča ('tuoče L), 'yuosta, 'uok 'ozek'

← umično naglaščenega q v besedi 'suopset

← lə- – 'luoži (≈ 'luoš) (Ramovš 1936: 168)

← K'wo- – 'žuot, 'cuode 'cveti'

a: ← a: – 'la:s, kla:s, 'pa:s, pra:x, γla:wa, tra:wa, dra:x, 'na:x (prid.), d'wa:, m'la:tŋ, 'la:je, 'ka:šle (sed. 3. ed.).

← naglaščenega a v nezadnjih zlogih – 'ya:bər, 'ja:rŋ, b'ra:ta (rod. ed.), d'la:ka, s'la:ma, k'ra:wa, 'ja:γada, 'ba:pca, 'pa:lca, 'ma:t, z'ra:wa 'zdrava'

← ə: – 'da:n, 'ma:x, 'la:n, 'wa:s, 'pa:jn, wds'a:t, 'ča:st, b'la:n, sl'da:k (s'latk L), t'e'na:k (t'e:jŋk L), du'ža:n 'dolžan', 'ma:jnš, z 'ma:na 'mano'

← naglaščenega ə v nezadnjih zlogih – 'ma:ša ('ma:še L, Pd), 'la:žem, 'wa:šk, 'ma:lŋ, ŷza:mem, (da-, na-, pat-, pər-, s-, u-, za-)ta:knem, s'na:mem, wab'ja:mem, 'ža:jnem, 'ma:nem, 'ya:nem L, ŷsa:xne (vendar ≈ ŷsoxne, pa tudi 'poxne, (pre-, wad-, u-)'mokne)

Za stǎblo sta izpričani obliki s'tobla in s'ta:bla 'steblo, (rastoče) deblo' – wd'dienu s'ta:bla; sma /..l wat tr'na:jst s'ta:bl wdri:xaŷ we'ličih wdri:xaŷ ndšil ŷ 'iēsen Z. Po sklanjatvenem vzorcu 'la:n-l'dnu, 'ma:x-m'xu, 'la:s-l'su, kla:s-kl'su, 'pa:s-p'su, pra:x-pr'xu gre tudi 'la:m-l'dmu 'Ulmus minor (?)' – Bezljaj (1982: 142) ima zabeležene oblike lim, lam, lom.

e: ← Z, Pč (G, Pd, S), Š, L – a: za l, n (< l̄, n̄) – be'le:k, dreb'ne:k, palaŷ'ne:k 'petstolitrski sod', pepeŷ'ne:k (≈ pe'pieŷŋk) 'prostor za pepel pri peči', ərm'e'ne:k, ərže'ne:k, sər'ne:k, su'ne:k, use'ne:k, Cərk'le:n, zast. Baž'ne:k 'Bosanec', Pd'le:k 'Poljak', b'le:wa 'beljava', tu'le:wa 'obroč za nasadilo'

(edini primer $z \approx e$: v govoru Cerknega), $\gamma'ne:t$ 'gnjat'¹, $mlej'ne$: 'mletja' (rod. ed.), $ječ'le:t$, $stref'le:t$, $štər'kle:t$, $we'le:t$, $zbez'le:t$, $sej'ne:m$ 'sanjam', $mež'le:m$ 'vozlam', $mart'e'ne$: ($mart'e'le$: **Pd**) 'pritrkuje', ($na-$, $pər-$, $s-$, $wat-$) $pe'le:l$, ($na-$, $pa-$, $s-$) $praŭ'le:l$, $zamej'ne:l$ ($pre-$, $z-$) $\gamma'aj'ne:l$, $ustaŭ'le:l$, $fej'ne$: 'nehala', $paw'dle:$, $prebeks'kle:$, $wapataŭ'le:$ 'obotavljala', $uy'dne$: (del. $-l$, ž. ed.), $spe'le:nu$. Tovrstno asimilacijo ($íá$, $ńá > íä$, $ńä$) Ramovš (1935: 128, 1936: 223) ugotavlja le za dolenjsko narečje in jo omejuje na ozemlje s prehodom $u > ü$. Tudi Jakob Rigler ima dolenjski preglas dolgega a -ja za izjemen pojav v slovenščini (Rigler 2001: 296), povezuje pa ga s četverkotnimi sestavi dolgih samoglasnikov (Rigler 2001: 54, 448).

[e:] ← $ě$, e , e : in naglašeni $ě$, e , e , $ə$ v položaju pred $/j/$ – $ne'dej'le$, $s'wej'čä$ ($s'wej'če$ **L**, $s'wi:če$ **Pd**, **Cv**), $s'wej'čəca$, $ŭ'lej'čt$ ($ŭ'li:čt$ **L**), $'sej'čt$ (sed. 3. ed. $'sej'če$ in $'si:če$), $wab'lej'čt$ ($wab'li:čt$ **L**), $dre:j$ 'drevi'; $pej'č$, $ze:jle$, $ste:jle$, $'me:jlem$, $'pe:jlem$, $pa'ste:jlem$, $'ne:jčem$ 'nočem', $'že:jnska$ (\approx 'žienska), $wdže:jnen$; $s're:jče$ (s'rieče), $'že:je$ **Cv**, **Pd** (\approx 'žeje), $pre:je$ ($preje$); $'te:jjku$, $'se:jneŭ$ 'sanjal'

← $/a:/$ in naglašena $/a/$ različnega izvora v položaju pred $[j/ŭ]$ v zaprtem zlogu – $z'dej$, \approx $'ke:j$ **B**, **L** (poleg $'ki$), $k'ke:j$ 'tolikaj', $'de:j$; $'de:jte$, $'je:jce$ (\approx $'ja:jce$, dvojnica že pri de Courtenayju (1885: 432)), $'je:jčk$ **Ra**, **S** ($'ja:jčk$ **C**), $'je:jda$, $'je:jdajca$ 'ajdovica', $'me:jjkra:t$, $'te:jčas$ 'takrat', $'ke:jšŭ$ **Pd** 'kakšen', $'te:jst$ 'tisti'; za $/r/$ – $fre:j$ **Š** ($fra:j$ **C**, $fra:j$ **L**), $ukre:j$ 'vkraj', $kre:uše$ 'kravše'

← r : skupaj z $/r/$ ($r + e$:) v položaju pred $/j/$ – $pat're:jen$, $tre:jjnk$ 'trnek', $\gamma're:jš$ 'grši'; $ta pre:j$ 'prvi', $wab're:j$ 'obrvi', $na ŭ're:j$ 'vrvi', $b're:j$ 'brvi'

← $ě$: in naglašena $ě$ v zadnjem zlogu v položaju pred $[ŭ]$ ($< í$) – $s'me:ŭ$; $z're:ŭ$ (\approx $z'reŭ$), $'te:ŭ$ (\approx $x'te:ŭ$ **L**) 'hotel', $'me:ŭ$ (\approx 'jemu) 'imel', $'de:ŭ$, $\gamma're:ŭ$, $z'de:ŭ$ (\approx $z'deŭ$)

← naglašena i v zadnjem zlogu v položaju pred $[ŭ]$ ($< í$) – $wab're:ŭ$, $sk're:ŭ$ (\approx $sk'reŭ$) ($pa-$, $u-$) $'me:ŭ$ (\approx 'meŭ) ($pər-$, $z-$, $za-$) $b'e:ŭ$, $ŭ'pe:ŭ$ ($ŭ'piŭ$ **L**) tudi ($z-$, $za-$) $w'e:ŭ$, ($da-$, $wab-$, $z-$) $'le:ŭ$ (vendar $\gamma'niŭ$, $'piŭ$, poleg $ŭ'b'o:ŭ$, edine oblike z o-jevsko barvo samoglasnika, še $ŭ'biŭ$ **L**)

← i , ki je prišel pod naglas po poznem umiku naglasa s končnega kratkega zloga v položaju pred $[j/ŭ]$ – $'de:ŭje$ 'divja'

[o:] ← $ŷ$: in naglašena $ŷ$ skupaj z $/w/$ (o : + $ŭ$) $'p'o:uš$, $'w'o:uk$, $'t'o:ust$, $'k'o:une$, $'d'o:ux$ 'dolg' (sam.), $'m'o:uze$, ($na-$) $'t'o:uče$, $'p'o:uxŭ$, $'d'o:ux$ (prid.), $'p'o:uxi$, $'w'o:una$, $'ž'o:una$

← o :, o : in naglašena o , o v položaju pred $[ŭ]$ – $'s'o:ŭ$, $'p'o:umlat$, $'p'o:unem$ 'pomnim', $kl'd's'o:ŭ$, $kr'd'j'o:ŭ$, $'ŷs'o:ŭ$, $paj'n'o:ŭ$, $pl'as't'o:ŭ$ (rod. mn.), $'z'o:upərŭ$, $kl'o:učk$ 'klobčič', $'s'o:ura$ 'sora, ime krave' (po Ramovšu (1924: 141) iz

¹ Prim. par $\gamma'ne:t$ 'gnjat' : $\gamma'na:t$ 'gnati' proti homonimnemu $\gamma'na:t$ v govoru Cerknega.

sɛvora z anaptiktičnim *o*-jem, Rigler (1963a: 102) nastavlja **sqvora*)

← naglašenege *ə* v položaju pred [ɥ] – 'dɔ:ɥr 'duri' (Ramovš 1936: 166), 'šɔ:ɥ, kɔ:ɥc

← *r*: in *r* skupaj z /r/ (*r* + *ɔ*:) pred istozložnim *ɥ* – črɔ:ɥ, b'rɔ:ɥ, ɥ'rɔ:ɥ, žrɔ:ɥ 'žrd', d'rɔ:ɥ (≈ 'dɛru), m'rɔ:ɥ 'drobtin' (rod. mn.), m'rɔ:ɥce 'drobtinice', (wa-)črɔ:ɥ, um'rɔ:ɥ, (pa-, wa-, za-)d'rɔ:ɥ, (pa-)žrɔ:ɥ, up'rɔ:ɥ, (pat-, 'wat-, za-, u-)p'rɔ:ɥ, waz'rɔ:ɥ

← /a:/ in naglašenege /a/ v položaju pred /ɥ/ – p'rɔ:ɥ, 'žɔ:ɥ, m'rɔ:ɥle 'mravlja', 'rɔ:ɥnat 'delati', 'žɔ:ɥtaɥ 'žaltav'

3.1.2 Kratki samoglasniki

3.1.2.1 Naglašeni samoglasniki

i ← *i*: – 'sin, 'list, 'zima, s'wine, k'ri, s'ali (rod. ed.), k'rita (im. mn.), 'pišem

← naglašenege *i* v nezadnjem zlogu – 'riba, 'lipa, f'sica, b'ɛrdɔwica, 'šila, 'žita, 'wile, 'nit (rod. ed.), ɥ'ziɥnt, 'widet, p'ɛrtisɥnt, š'lišat (s'lišet L),

← *a*: in *a* pred *j* – 'ki 'kaj in kaj', z'dki, mars'ki, 'kipi C, 'kipaj Z, G, 'kipa L 'kajpa', 'mixɥ 'majhen', 'mič'kɥ, 'micen, ≈ 'kišɥ Š, Z (Ramovš (1935: 88) navaja obliko kot splošnocerkljansko, vendar danes Cerčno in okolica ter Lazec 'kešɥ, Podlanišče 'kɛ:jšɥ)

← -Vji(-) – st'di, b'dim se, ɥnd'it, nap'dit, padd'it

← -'ijK-/-'ij(i) – p'dpima (vel. 1. mn.); w pek'dri, mo'bili 'pohišta' (rod. mn.)

u ← *u*: – 'dux, 'lup 'drevesna skorja', k'luč, b'rus, kl'dbuk, x'ruška, 'burje, 'duša ('duše L), cwe'tu, d'dru, d'imu, d'rɔbu, d'rɔtu, ɥlɔsu, ɥrɔdu, je'zu, klɔsu, lɔmu, lɔnu, lɔsu, le'su, me'du, prɔxu, re'du, re'pu, wɔzu, ɥrɔtu, zrd'ku (rod. ed.), 'sux

← naglašenege *u* v nezadnjem zlogu – 'kušer 'zelenec', 'muxa, 'buča ('buče L), 'južna, 'kuxne, 'bukajca 'bukev', 'jutre (jutra Z) 'jutro', 'xuda, 'kuxat

← *u*, naglašenege po umiku naglasa s končne kračine – 'utar 'utor', 'zučen 'izučen', p'ɛrpušen 'pripuščen'

← -'uɥ < uɥ – rɔ'su (≈ f'su) 'razsul', (u-, na-, pa-, za-)su, sɔ'zu 'sezul', wɔbu 'obul', (p'ɛr-)p'lu poud. '(pri-)hitel', sp'lu 'razmešal'

e ← naglašenege *ě*, *e*, *ɛ* v zadnjem zlogu – x'ren, x'lep; 'welp, k'met, ɥ're (sed. 3. ed), 'nes (vel. rod. ed.), c'wek, 'cent, d'rek, 'žet (≈ 'žiet), b'rest (b'riest L); 'weč – za naglašeni *u* v zadnjem zlogu je v narečju refleks *e* za *j* – 'jex 'jug'

- ← naglašenega *i* v zadnjem zlogu – 'dem, 'teč, 'ceṽ 'cilj', 'ser, 'ždeč, 'let 'glid', 'štex, 'štrek, 'šřřfet 'strop', 'lem 'lepilo 'neč, 'meš, 'net, 'klen, 'set (vendar 'siṽ), 'zdbet 'zabit' (m. ed.), 'zd'neč 'zanič' in iz tega 'zd'nečeṽ (prid.), 'nex, 'nem 'njih...', pa tudi 'nema; o *i* pred *ṽ* < *ř* (skreṽ, sm'leṽ itd.) gl. pri [e:].
- ← umično naglašenega *e* – 'žena, 'sestra, 'teta, 'metla, 'lexa ('li:xa L), 'zemle, 'čela, 'rebra, 'tele, we'sele, re'seta, 'dekle, ṽ'resje, 'peč (mest. ed.), 'pelṽ, 'debeṽ, 'zelen, 'rekla, 'nesla (del. -n se glasi '-nesen -a -o, tako tudi '-tepen -a -o, 'zdrečen -a -o), 'nest, ('nesem, 'nes), 'mest, p'lest, 'pečt, 'rečt, b'rest (b'riest L), 'nest, 'tesaṽ (del. -l, m. ed.), '-ber, '-žen (vel. 2. ed.), 'mene, 'men, 'tebe, 'tep, 'neya, 'nemu, x 'nemu; p'rešč, 'redič 'radič' (po preglasu ra > re), 'deleč (po vokalnoharmonični spremembi a > e), 'rjewem 'rjovem' (razlaga v Ramovš 1924: 76)
- ← *i, ě, e*, naglašenih po umiku naglasu s končne kračine – 'peše 'pišče', 'jeskat, 'jeyraṽ, 'jemu ('me:ṽ), 'šerak, 'pejen Ra (p'ja:n C), 'dewi, was'weneṽ 'osvinjal', x'udečk, 'pesk 'pisk, visok glas'; ṽ'reme, 'žrebe, 'weža ('weže L) (proti stalnonaglašenim b'ri:me, 'si:me), 'slepc, 'sedet (≈ se'di:t); 'jesk, 'ječmen, 'zela C ('žela L), 'mexka, 'teška, '-leyla (≈ -li:yla); pa tudi 'wezu (< q) (≈ 'mežu)
- ← *ř-/ru-*, naglašenih po umiku naglasu s končne kračine, skupaj z *r* (*r + e*) – 'reje, 'rejeṽ (≈ 'rejaṽ), 'rekl 'rkelj', 'remen (≈ ř'men, 'romen)
- ← v posameznih primerih iz umično naglašenega *ə* ter *ř* in *ř* skupaj z *r* (*e + r*) – 'čebər, 'skedṽ, na'teše, 'čečkat L, 'černe L (ž. 1. mn., redkejša različica)
- ← 'ej < 'ij – 'dle 'dlij', 'skre 'skrij', 'zwe 'zvij' (vel. 2. ed.)
- ← pri besedah, prevzetih iz knjižnega jezika za *e:* – kilo'metər, pdket -a, tab'lete
- o ← *ə* v zadnjem zlogu – 'doš, 'bot, 'boč 'zbiralnik za vodo', 'wos, 'won 'ven, zunaj' (za interpretacije primera 'bok -a (< бѣкъ) gl. Rigler 1963a: 80)
- ← umično naglašenega *ə* – 'stobər, 'somṽ ('sojṽ L), 'loxt, 'bosx 'bezeg', 'stonc 'stenica', 'posc 'pezdec', 'poku, 'moyla, 'stoza, 'toma, 'doska, 'stokla 'manjša steklenica' (s.), 'žokna 'odprtina pred kuriščem kmečke peči', 'posa, 'dožje (rod. ed. m.), 'uṽonalca 'uganka', 'kosṽ L 'kasen', 'modu 'slaboten', 'sosat 'sesati', 'sose (sed. 3. ed), p'd'močkat (: zmoč'ka:t, zmač'ka:t), 'cobat 'brcati', 'cobṽt 'brcniti', 'xobṽt 'suniti, dregniti', 'foflat 'čvekati', 'utoknu, 'boblaṽ 'bebljal', 'uṽonaṽ 'uganil', se j uṽonu 'ognil', 'zloyaṽ 'zlagal', 'poxaṽ 'pehal'
- ← naglašenega *u* v zadnjem zlogu – 'kop, 'krox (≈ 'krax Š), ṽ'kop, 'to, 'cox 'vlak', 'noc, 'rošt, 'řront, 'loft, 'štok (≈ 'štuk) 'nadstropje'
- ← *ř*, naglašenega po umiku naglasu s končne kračine – 'boxa

← *i* in *u*, naglašeni po umiku naglasa s končne kračine, ko sta že bila reducirana – 'wosak, 'fožu, 'coyan; z'yoblen 'zgubljen, slabega spomina', wd'sošēn 'osušen', 'dopla, 'kopc 'kupec', 'kopčk 'kupček', 'koplēna 'kupljena'

← *r*: in *r* skupaj z /r/:

- a) *o* + *r* – na celotnem ozemlju v glavnem redneje le za ustničniki in mehkonebniki, edina raziskovalna točka, kjer je pojav dokaj ustaljen med pripadniki starejše generav govoru iste osebe), je Lazec – na to opozarja že Pavšič (1960: 5), ki ugotavlja za Otalež podobno stanje kot v cerkljanskem govoru – č'morleu, p'dmorzļnu, s'mort, 'mortu (≈ 'mǝrtu), 'worbje L ('wǝrbje C), 'worsta (≈ 'wǝrsta), 'worže (≈ 'wǝrže), 'worx, 'worxanu, zd'porta (≈ zd'pǝrta), 'porst (≈ 'pǝrst), 'poršu (≈ 'pǝršu), 'port, 'borš (≈ 'bǝrš), 'borst L ('bǝrst C), č'e'tortk L (č'e'tǝrtk C), 'tordu (≈ 'tǝrdu), 'torpu (≈ 'tǝrpu), 'torxla 'trhlina', 'toryaje, wap'torya, 'doržat (≈ 'dǝržat, dǝr'žat), 'doryne (≈ 'dǝryne), wd'dort, 'sorp (≈ 'sǝrp), 'zorna (≈ 'zǝrna), 'kort, 'kortna 'krtna', 'yorla (≈ 'yǝrla), 'yort (≈ 'yǝrt) 'grd'
- b) *r* + *o* – v vzglasju ali pred ustničniki (razen pred istozložnim [y]) – 'roš; x'ropt, 'rom 'grm', č'rowi (im. mn.), m'rowa 'drobtina, ščepec', d'rowa (≈ 'dǝrwa), (ta) p'rowa (≈ pǝrwa), z'rowat 'izruvati'

← *o*: pred [w] – dru'yowi, wd'zowi, wǝr'xowi, kld'sowi, me'xowi, pd'dowi 'podi' (im. mn.), zd'bowe (tož. mn.), wd'lowam (≈ 'walem, or. mn.)

← pri besedah, prevzetih iz knjižnega jezika za *o*: – 'bolnica 'bolnišnica', 'xodnik, 'yolaš

← posamezni primeri (zlasti ob ustničnikih) z *a* v zadnjem zlogu ali umično naglašeni *a*, posebej pogosto v Lazcu – k'romp L (: sd'puoŋ C), 'mok, be'ročk L (: be'račk C), 'moma L (: 'mama C), kaš'močka L (: kaš'mačka C), kld'bosat 'klobasati', 'žokļc, 'žokļčk, 'poč 'pač'

← posebnost so prihodnjiške oblike glagola *biti* in sedanjiške oblike glagola *moči/morati* – 'bom, 'boš, 'bo... in 'morŋ (≈ redkeje 'muoŋŋ), 'morš ...

← za *macesen* (Larix) imamo v cerkljanskem govoru poleg me'cesŋ še dvojnico md'cosŋ

- a ← naglašena *a* v zadnjem zlogu – m'ras, b'rat, x'ram 'klet', š'kaf, 'laš 'šipa, kozarec', 'dac 'davek', 'rax L (: 'ta.nčk C), mač'e'rat, 'kat L 'kad', 'star, 'rat 'rad', š'la

← naglašena *o* in *o* v zadnjem zlogu – 'kaš, 'pat, s'trap 'sleme', 'rap, s'nap, š'tar, k'naf, k'raf 'golša', 'kajn (≈ 'ka.jn; 'kuo.jn L, Pd – v ostalih sklanjatvenih oblikah sta v Cerknem in sosednjih vaseh 'kajn-/ka.jn- in 'kuo.jn- prosti različici. Bric-Makučeva (1982: 15) oblike z uo navaja samo za rod. mn., dv. in za mest. mn., torej na pričakovanih mestih (Stang 1957: 70–71), v gradivu pa so izpričane še za rod., tož., or. ed. in im., tož. mn.), v Lazcu še

škuf ‘predstojnik škofije’ (: škaf C), kar je podprto tudi z odpravo enakozvočnosti s *škaf* ‘lesena posoda’; *trat* ‘trot’, po analogiji iz drugih sklonov *struok* (poleg *strak* L, s črnovrškim narečjem prim. Tominec 1964: 14)

- ← umično naglašene *o* – ‘*wače*, ‘*kanc*, ‘*wayn*, ‘*katu*, ‘*p'rastar*, ‘*watrak*, ‘*wabras*, ‘*kazuc*, ‘*pakrau*, ‘*palč* ‘polič’, ‘*madras*, ‘*bašč* (poleg pogostejšega *bažič*), vendar samo *kažux*; ‘*naya*, ‘*wada*, ‘*kasa*, ‘*rasa*, ‘*kaza*, ‘*mara*, ‘*wasa* ‘osa’, ‘*wakna* ‘okno’; ‘*baba* (*babu* Z), ‘*kala*, ‘*kaša* (*kaše* L, Š), ‘*snapa*, ‘*kajne* (≈ *kuojne*), ‘*watraka* (rod. ed.); ‘*wazu*, ‘*mastu*, ‘*damu* Z, ‘*nasu* L ‘nosu’, ‘*nač*, ‘*mač*, ‘*kast* L (mest. ed.); ‘*bayat*, ‘*kasmat*, ‘*γlabak*, ‘*damač*, ‘*basa*, ‘*wastra*, ‘*šeraka*, ‘*γl'baka*, ‘*marna* ‘mlačna’ (po analogiji ‘*dabərya*, ‘*dabərmu*), ‘*bast*, ‘*ūtānu* ‘utopil’, ‘*xadu*, ‘*γaru*, ‘*nasu* ‘nosil’ (del. -l, m. ed.), ‘*badla*, ‘*sapla*, ‘*mayla* Z, Š (*moyla* C), ‘*γdwar* (≈ *γdwor*, vel. 2. ed.), ‘*dabru*, ‘*dast*, ‘*patle* (≈ *patl*, ‘*pale*, ‘*pal*, ‘*pa*); ‘*wana* ‘ona’
- ← *a* in *o*, naglašeni po poznem umiku s končne kračine – ‘*bapše*, ‘*xlādū*, ‘*slatka*, ‘*s'trašnu*, ‘*napne*, ‘*začne* (sed. 3. ed), ‘*packau*, ‘*baxau* (del. -l, m. ed.), ‘*zapər* (vel. 2. ed.), ‘*naxaj* ‘nehaj’, ‘*takrat*; ‘*mašk* ‘moški’, ‘*raka*, ‘*sadba*, ‘*tažba*, ‘*štapne* ‘stopinja’
- ə ← *r*: in *r* skupaj z *r* (ə + r) kot možna različica za ustničniki in mehkonobniki (primere gl. pod *o*), redneje pa za č, c – ‘*cərkaje*, ‘*čərne* (≈ *čorne*, ‘*černe* L), ‘*čərta*

3.1.2.2 Nenaglašeni samoglasniki

i ← vzglasnega *i* – ‘*mi:t* (≈ *mi:t*), ‘*mię*

- ← prednaglasnega *i*, navadno pod vplivom oblik z naglašnim *i* < *i*: in *i* v nezadnjem zlogu – ‘*z'dar*, ‘*pari'wa:č*, ‘*zi'mię*, ‘*γlišta:wa*, (na-, s-, za-)‘*p'sa:l*, ‘*pač'i'wa:l*, ‘*skri'wa:l*, ‘*pal'i'wa:l*, ‘*paš'i'la:l*, ‘*p'sa:l*, ‘*p'xa:lu*, pri čemer pred naglašnim *i* deluje načelo vokalne disimilacije (prim. Rigler 1955: 226–227) – ‘*te'ši*, ‘*te'šije* : ‘*t'ša:le*, ‘*t'ša:l*, ‘*t'ša:lu* ‘tiščati’; ‘*de'ši* (≈ *d'ši* L), ‘*de'šije* : ‘*d'ša:*, ‘*d'ša:lu*; za položaj pred naglašnim *u* prim. ‘*zayl'ixuje*
- ← ponaglasnega *i*, kadar ni popolnoma reduciran – najpogosteje v končnici rod., mest. mn./dv. pridevnikov moškega spola – ‘*s'la:bix*, ‘*kra:čix* ‘kratkih’, ‘*kmiętauš'kix*; prim. še ‘*yre'muōnike* L ‘harmonika’, ‘*la:stika*, ‘*cięrkwije*, ‘*md'litwije* (or. ed.)
- ← izglasnega *i*, kadar ni popolnoma reduciran – navadno se ohranja v končnicah im. mn. samostalnikov moškega spola – ‘*pu:bi*, ‘*γd'luōbi*, ‘*xl'a:pci*, ‘*karci* ‘korci’, ‘*ja:sci* ‘jazbeci’, ‘*wak'pa:či*, ‘*ka'liči* ‘količi’, ‘*ma:čki*, ‘*ba'ka:li* ‘bokali’, ‘*pa'nowi* ‘panji’, ‘*ma:l'ni*, ‘*kaš'truōni*, ‘*na:γ'ni* (kot je opozoril Rigler (1981: 72) se končnica ne ohranja, če je sklon že izražen z drugimi sredstvi – ‘*buta'ynč* ‘žličniki’, ‘*dreč*, ‘*ka'liędnč* (≈ *ka'liędnki*), ‘*wd'łupč* (≈ *wd'łupki*) (: ‘*kaj'nči* ‘konjiči’), ‘*wd'ręjš* ‘orehi’, ‘*watrac* ‘otroci’, ob nereducirani pa se v posameznih primerih lahko pojavlja tudi reducirana oblika – ‘*di:ci* (≈ *di:c*),

'di:lauci (≈'di:lauc), x'li:pci (≈x'li:pc), kaš'ci (≈'kasc), paŕ'riępci (≈paŕ'riępc), 'maški (≈'mašk)); v mest. ed. 1. sklanjlatve samostalnikov ženskega spola imamo -i pri samostalnikih na -ev – 'cjerkwı, m'la:twı, 'paŕjštwi, p'li:twı, 'panwi, 'bu:štwi, 'żiętwı (≈'żiętu), v drugih primerih gre verjetno za zgledovanje po knjižnem jeziku, največ jih je v govoru Cerkljanov, torej poleg običajnega 'ba:jt, b'ra:st 'brazdi', 'ci:st, d'alın, 'jam, 'kas, m'dšin, 'si:nc, 'sierkajn 'sirkovini', tap'lu:t, 'żaj 'żagi' tudi 'ku:lci, ap'nięnci, sm'ri:ki, ɣ'ra:pi itd.; enako velja tudi za im. ed. m. pridevnikov na -ski, -ški in im. mn. oblik moškega (slednje so podprte še s končniško naglašeniimi oblikami – doŕɣyi, dr'dɣyi, lax'ni ...) ter mest. ed. ženskega spola pridevnikov (razen tistih s končajem -ji) – 'zimski; 'di:cauški, de'bięli, 'bi:li, 'mačni, wdbe:jlęni

← prednaglasnega ě pod vplivom oblik z naglašeniim i: < ě: in ě v nezadnjem zlogu – ciŕ'la:rna, cištię (im. mn.), d'wa:t 'devati', l'ita:t, (z-)m'ša:l (≈me'ša:l), wat'pa:l 'otepali', pam'ita:le 'pometale', zadri'ma:lu

← -ěj, -aj – z'lu:di (≈z'luođi?); 'ni:ki 'nekaj', 'ku:mi ('ku:mej, 'ku:maj L), p'dča:ki (≈p'dča:k), 'axtaj ('axti Z), 'za:di, 'ku:lčki Z 'količkaj', p'dsiebi (p'dsiebaj Z), 'ni:ki 'nekaj', vendar le 'mięrkaj, 'di:laj (z naglašeniim visokim sprednjim samoglasnikom)

← -je(-) – 'luoži (v počasnem govoru, ≈'luoš), s'la:bi (≈s'la:pš), 'bu:li S ('bu:lš C), 'deli, 'kurimu 'kurjemu', 'wišimu 'višjemu'

← -ij – 'liędi 'ledij', 'ya:ri 'garij'

← -ji – p'eča:ri, 'żo:udari 'dninarji', 'ba:bi, ta b'liži, 'baži, 'dewi, 'ka:či, watruoči, dra:ži, 'ni:ži, 'ci:rki L (daj., mest. ed., po prehodu w > j), pər'sa:di 'sadju', ɥ w'resi, dr'dbowi, b'ri:zi, na 'doži ('dožju), 'a:jmari, l'pa:ri, p'dpi:ri, 'ta:leri, krem'pi:ri L

L ← je- različnega izvora – i'sęjne 'jesenje', i'čmięnaɥ, ≈ i'nica 'junica'

u ← vzglasnega u – u'čit, uk'dza:, um'dza: (del. -l, ž. ed.)

← prednaglasnega u, navadno pod vplivom oblik z naglašeniim u < u: in u v nezadnjem zlogu – xu'dič, du'xa: (rod. ed. m.), luknię, suknię (im. mn.), xu'di, sku'sa: 'skušala', su'sije (3. mn.), pu'sa:l 'puščali', (da-, wat-)kup'wa:l (vendar uxp'wa:l L). Zdi se, da vnašanje u-ja v nenaglašeni položaj ni do take mere odvisno od narave (višine) naslednjega naglašeneega samoglasnika kot pri i-ju (prim. Rigler 1955: 226) – br'usit, ču'dit, kupit, ku'rit. (pa-)pu'lit, slu'žit; ču'til, tu'lil, (wa-)žu'lil, ɣu'lile; ku'pujem, watku'puje (do redukcije pride šele pri dveh prednaglasnih u-jih – ux'pujem L), vendar npr. p'reč'kuje 'prekucuje'

← prednaglasnega o pod vplivom oblik z naglašeniim u: < o: – zy'ntęjne, kulkra:t

- ← izglasnega *u*, kadar ni popolnoma reduciran – kot variantna končnica rod. ed. – *'walu, 'atu, 'waču, 'babu Z* (*baba C*), *γ'raxu Z* (*γ'ra:xa C*) – ter v končnicah daj. in mest. ed. 1. moške sklanjatve (reducirane oblike so redke) – *b'ri:γu, 'čebru, d'ri:wu, x'li:pcu, k'la:su, 'kuoɾu, 'la:su, 'muožu, wab'ru:jŋku, ple'welu, wa'ɾaku*, pa tudi *x'li:wu* (≈ *x'li:u*), *k'ra:ju* (≈ *k'raj*), *k'rižu* (≈ *k'riš*), *'uoylu* (*uoyl*), *sdsi:du* (≈ *sdsi:t*), *s'wi:tu* (≈ *s'wi:t*), *'zidu* (≈ *'zit*), *wa 'pust, wa b'džič, pər 'kanc*; med rabo *u*-jevskih končnic v daj. in mest. ed. 1. srednje sklanjatve, pa tudi (v mest. analogično vzpostavljenih) sklanjatve pridevnikov moškega in srednjega spola, so opazne razlike – medtem ko je pri prvem z redkimi izjemami dosledno *-u*, pri drugem prevladujejo oblike brez njega (to je pri samostalniku v oblikoslovnih vzorcih za srednjo sklanjatev zabeležil tudi Pavšič (1960: 22), medtem ko ima Bric-Makučeva (1982: 64–66) povsod *-u*) – po eni strani torej vedno *'di:lu, k'dritu, 'mięsu, 'waknu, s'tuožju, te'liętu; 'dabørmu, 'γarkmu, 'mičkŋmu, 'sitŋmu, 'usnatmu, ū'sakmu* 'visokemu' (daj. ed.), po drugi pa poleg *'čel, 'diętelš, dər'więs, i'mięn* (≈ *i'mięnu*), *k'drit* (≈ *k'dritu*), *k'rišpajn, 'mestu* (≈ *'mest*), *way'niš* (≈ *way'nišu*), *'wakŋ* (≈ *'waknu*), *'uol* 'olju', *wə'rajn, pə'ɾriš, 'təɾŋ, zmeɾ'ja:jn, žiŋlę:jn; č'e'bięlnŋ, de'bięlnŋ, 'dabrŋ* (*dabørmu L*), *γ'la:unŋ, 'γarčŋ* 'toplem', *'γuostŋ, 'sušŋ* (≈ *'suxŋ*) tudi *d'nięsu* 'dnu', *γ'ni:zdu, 'niębu, wabndša:jnu, re'šetu, 'žitu, 'li:skajmu, 'čərnmu*
- ← prednaglasnega *ɟ* – *dūža:n* 'dolžan', *pūzi:lu* 'polzelo', *sūza:* 'solza', *mučim, mučięč B, tu'ka:č* (≈ *tuŋ'ka:č*, gl. še pod nenaglašeni *o*), *zdu'bil* '(i)zdolbli' *u'kowi* 'volkovi', *u'nięn* 'volnen' (< *wɟ-*); ponaglasno *'kazuca Š, L*
- ← *-əw, -əł, -ił, -ęw, -ęł* – *'waru, 'kazu, 'cierku, 'mortu* (≈ *'mərtu*), *γ'riębu, p'riędu, 'poxnu, c'wilu, 'kupu, γ'dwuru, 'wazu, pər'ženu; 'zibu, 'jemu* (≈ *'mę:u*), *s'mərdu, 'torpu* (≈ *'təɾpu*), *'letu* (≈ *'leteu*) *'žiŋ* (≈ *'žiwu*) (del. *-l*, m. ed.), pa tudi *č'məru* (≈ *č'məɾl*), *wašpetu* (≈ *wašpetl*), *'čeyu* 'kegelj'
- ← *KiŋK-/KęŋK-* – *žiŋlę:jne* (≈ *žiŋlę:jne*), *ču'lar* 'čevljar'
- ← *KwiK-/KwęK-* – *sūnię, cu'lit, sūtit, sūta:r* 'svetar', *sūta:* 'sveta', *sūčię* (≈ *swe'čię*), *'mərtuya* (rod. ed.)
- ← *(K)ouK-* (< *ow, oł*) – *u'cię, u'ca:* (≈ *'auç*), *u'sięn* (≈ *u'sięn*), *u'ta:r* 'oltar', *ku'nik* 'kolovoz', *γ'u'dinar Z* 'goldinar', *wap'u'da:n Z*
- ← *KwoK-* – *dū'ra:na, dū'riše*; kot možna dvojnica v nenaglašeni skupini *zvo-* (> *zγu:*) – *zū'nawe* (tož. mn.), *zū'nik*
- ← *-o* v končnici srednjega spola pridevniških besed (*'ba:bjū* (!), *b'li:du, b'dya:tu, d'ra:γu, 'γrę:jŋku, je'sę:jnsku, 'ka:čju, le'denu, 'mašku, 'pustu, sta:ru, ū'la:čnu, z'ri:lu*) in del. *-l* (*zi'ba:lu, ū's'ca:lu, p're'da:lu* 'prodalo', *d'ja:lu, me'ja:lu* 'viselo') ter v končaju prislovov – pogostost in obseg kategorij, v katerih se pojavlja *-u* namesto pričakovanega *-a*, potrjuje Ramovševo tezo o »vdoru« črnovrške izoglose *-o* > *-u* na območje cerkljanskega narečja (Ramovš 1936: 233). Že samo dvojnice, ki jih za ponazorilo navaja (*tístu jízera* in *tísta jízera, sáma* in *sámu*), obstajajo samo še v predelu severno od Cerknega

(*'tista p'la:tna Z*, *'tista 'li:ta PČ*) ali pa so izginile (*'sa:mu* in *'sa:m*). Pri pridevniški besedi so bili posamezni primeri z *-a* zabeleženi le v gradivu iz Zakojce, Gorij, Poč in Šebrelj – *'bi:la p'la:tna*, *we'lika kdr̥ita*, *'cisla m'li:ka* –, le v Zakojci pa bi lahko govorili tudi o sledih feminizacije nevt̥er, – *j 'mayla 'bit ʃsi̯ena kdl̥u*, *de j 'jermen 'da:u 'yar* –, vendar – *'ta:ka b'ri:zje /.. / ka se j wabl̥e'ti:lu*, *sa ya wakʃstil*. Kot končaj prislovov se *-a* razen v omenjenih vaseh pojavlja še v Cerknem, nikoli pa v Lazcu – *'li:wa* 'levo', *'dabra* (≈ *'dabru*), *'d̥o:u̯ya*, *dru̯ya* 'spet', *'xitra* (≈ *'xitru*, *'xit̥ər* : *'xit̥ər*, *'xit L*), *'laxka*, *'nayla* (≈ *'na:ylu*), *'pazna*, *'niska Z*, *s'trašna G*, *'tixa Z*, *'tu:lka Z* 'toliko' poleg *'čie̯dmu*, *da'maču*, *ɣl̥d'baɸu*, *'mačnu*, *pa'du̯ɸbnu* 'primerno', *'ra:ɸlu*, *s'la:bu*, *'te̯jnk̥u* itd., v Cerknem in Lazcu pa se *-u* kot variantna končnica pojavlja celo pri nekaterih samostalnikih srednjega spola – *'di:la* (≈ *'di:lu*), *'si:kala* (≈ *'si:kalu*), *'ma:sla* (*'ma:slu L*), *p'la:tna* (*p'la:tnu L*).

← v posameznih primerih iz prednaglasnega *o*, *e* – *čeku'la:da*, *murmu'la:da* (≈ *mormu'la:da*), *s porcu'la:na* (rod. ed.), *ɣlu'bin L* (*ɣl̥d'bin C*)

Za [*u*] v alternaciji z [*u̯*] gl. 2.2.1.1.

e ← nenaglašenega *ě* (kadar ni reduciran) – *te'stu:*, *te'lu:*, *dre'wu:*, *ple'wie̯u̯*, *mle̯j'na:* (rod. ed.), *ce'dit*, *prež'wi:l*, *tre'bil*, *patreb'wa:* (del. -l: ž. ed.), *wer'jem* (vel. 2. ed.); *'su̯o̯set*, *'sedet* (≈ *se'di:t*), *'wi:de̯u* (≈ *'wi:du G*), *'zapreje*

← nenaglašenega *ę* – *me'su:*, *te'žak*, *je'ziku* (mest. ed.), *u̯ pestix*, *če'dit*, *stre'sa:le*, *pa'we'za:l*; *'li:mes* 'lemez', *'ba:be*, *'di:k̥le*, *pa'su̯o̯de*, (rod. ed., im.–tož. mn.), *muš'ta:ce*, *š'ka:fe* (tož. mn.)

← nenaglašenega *e* – *če'lust*, *ne'wixta*, *be'si:da*, *te'tie̯* (im. mn.), *waže'nit*, *debe'lit*; *'cise̯u* (≈ *'kise̯u*, *'cisu L*), *'debe̯u*, *z'na:jden* 'iznajdljiv', *'di̯etele*, *'wi:werca*, *'ba:šeš*, *'be̯jšte* (vel., 2. mn.)

← nenaglašenega *i* (kadar ni vpliva oblik z naglašenim [*i:*, *i*] ali pred sledečim visokim (*i*-jevskim) samoglasnikom, gl. še zgoraj) – *de̯u̯'ja:k*, *parte'za:n* (≈ *part'i'za:n*), *be'cikl̥u* 'kolo', *le'mu̯o̯n* 'limona', *se'nička*, *ce'ku̯orje* 'cikorija', *ce'ya:ra*, *ce̯ydr̥et*, *žneddrije* 'krojačnica', *me'ru* (rod. ed.), *me̯l'ja:rde*, *me̯l'ju̯o̯n*, *še'raku*, *če'ya:u̯*, *ce'wilna* 'civilna', *me̯d'wa:*, *me̯druj* 'mi', *weze'ti:rat*, *jex'tint* 'ihtiniti', *der'ja:* 'dirja (sed. 3. ed), *de̯u̯'ja:l*, *je̯'ra:l*, (*na-*, *wa-*, *pre-*, *z-*)*be'ra:l* 'nabirali', (*pa-*, *u̯-*)*de'ra:l*, *pa'pe'ra:l*, *pre'pe'ra:l* 'prepirali', *skre'wa:l*, *spe'ra:l* 'spirali', (*wat-*, *za-*)*pe'ra:l*, *waze'ra:l*, *u̯me'ra:l*, *paže'ra:l*, *te'ši* 'tišči', *paswe'na:* 'posvinjala', *je'ska:* 'iskala', *wace'ya:nu* 'ociganil', *teš'la:ru* 'mizaril', *še't'na:jst*; *u̯o̯pčena Z* 'občina', *wap šterex* (*šterix L*), *na'du̯šle̯u*

← prednaglasnega *u* (vokalna harmonija) – *ste'denc*, *je'nica* 'junica', *še'dent*, *pašte'dierat*, *še'diera*

← iz *ə* (pod vplivom naglašene oblike) – *te'na:k*

← *a* (različnega izvora) po preglasu v položaju

a) za *j*, *n* (< *n̂*), *l* (< *l̂*), kot možna dvojnica (poleg *a*) za *č* različnega izvora, v Podlaniščah, na Cerkljanskem Vrhu, v Straži in Lazcu pa še za *š* (< *š̂*, *št̂*) in *ž*. Izsledki dosedanjih obravnav se glede obsega tega pojava v cerkljanskem narečju med seboj nekoliko razlikujejo – Baudouin de Courtenay v svoji razpravi (1884: 576) ugotavlja preglas za *j*, *č*, *š*, *l*, *n*, Ramovš (1935: 90) dodaja še *ž*, pri čemer se opira na Baudouinovo gradivo (od tod so vsi primeri), Rigler (1981: 70) za samo Cerkno potrjuje le preglas za *l̂*, *n̂*, *t̂* in *j* (vendar je treba pripomniti, da je skoraj nemogoče, da bi bil eden od obeh navedenih primerov preglasa za *t̂* – *s'wi:če* – res iz cerkljanskega govora – v gradivu je bila ta oblika potrjena le za Cerkljanski Vrh in Podlanišče, drugače pa *s'we:jča* (≈ *s'we:jče* C) : *s'we:jče* L), na podlagi zbranega gradiva za Slovenski lingvistični atlas pa Horvatova (1989: 104) preglas za *j* in nekdanjima *l̂*, *n̂* omejuje na Cerkno in Šebrelje, preglas za *č*, *ž*, *š*, *j* in nekdanjima *l̂*, *n̂* pa na Otalež, Laniše in Gornjo Trebušo (ter Idrijo). Če natančno preučimo Baudouin de Courtenayjevo gradivo, lahko ugotovimo, da so z eno samo izjemo (čudežeu) vsi primeri preglasa za *š* in *ž* opremljeni z oznako *J*. (oz. *JS.*), so torej iz otaleškega govora (prim. razlago okrajšav v slovarskem delu – 1885: 283): *dūše J.*, *dūšæ J.*, *hiše J.*, *paslušē J.*, *paslušem J.*, *prašeu J.* [*sta*] *slišē J.*, *wačēnāžeu JS.*, *dórzēu J.*, *dorzēu J.*, *dærzēu J.*, *læžet J.*, nezaznamovane pa so oblike (*dūša*), (*híša*), *prášau*, *zmíšātā*, *puša* 'puška', *léžat*, *léžāt*, (*kūóža*). Za *č* imamo poleg *sreíceu J.*, *tiča* (?) *J.*, *tíče J.* v glavnem oblike z *-e* brez oznak – *hudæčæ*, *kawāččē*, *sréjčē*, *sréjčē*, *sréjčæ* (sed. 3. ed.), *sréjčeta*, vendar tudi že *-a* – *dwā kluča*. Podobna razmerja izpričuje današnje gradivo – za *č* je *a* sicer pogostejši, zlasti če gre za oblikospreminjevalne morfeme (posebej v im. ed. ž. sp.), vendar se redno, predvsem v pogostih besedah in besednih zvezah (*wat x'udičē*, *wad za'x'wa:lŋce da ba'žičē*, (*s'la:ba*) *s'rējčē* itd.), pojavlja tudi *e* – z rahlim upadanjem pogostosti proti severu (v Zakojci je nekaj manj preglašanih primerov). Tako imamo npr. pri samostalnikih moškega spola v rod. (tož.) ed. – *bē'ra:če*, *x'udičē*, *pa'ya'na:če*, *ka'wa:če*, *te'sa:če*, vendar *γ'riča* : *γ'riče* L, *mər'liča* C, *Z* : *mər'ličē* L, *ka'm'ba:ča* Z, v or. ed. – *nad 'bočem*, *ba'žičem*, 'najščem', *plej'jka:čem*, vendar *klučam* C : *klučem* L, v mest. mn. – *pa γ'ričax* Z : *γ'ričex* S), *γ' x'la:čax*; pri sam. ženskega spola v im., tož., or. ed. ž. – 'buča' : 'buče' L, 'čienča', *je'γ'ra:ča* : *i'γ'ra:če* L, *kra:ča* : *kra:če* S, *kər'ta:ča* : *kər'ta:če* L, *p'ja:ča*, *p'd'ya:ča*, *γ'rē:jča* : *γ'rē:jče* L, 'tuočā' : 'tuočē' L, vendar tudi 'piče', *s'rē:jče*, *na's'rē:jče*, v im. mn. – 'plučā' (≈ 'pluka) : 'plučē' L, pri pridevniški besedi v im. ed. ž. sp. – *da'mača* (≈ *da'mače*), *ta t'rē:jče* 'tretja' itd., v notranjih zlogih pa 'kiflčer', *pa'tkō:učeri*, *p'ri:ščeri*, *čē'ka:t* (≈ *čd'ka:t*) 'čokat', 'dō:γ'xčes', *dap'la:čet*, *wab'ra:čet*, *wab'ra:češ*, *s'rējčet* in celo ≈ *čeku'la:da*, vendar 'rančar' C, G : 'lančer' L 'kljukec, srpu podobno orodje z zakrivljenim rezilom', 'bulčast', *k'lečat* : *k'lečet* Š, L. V položaju za *š* in *ž* je meja med področjem s preglasom in tistim brez njega ostra, redno imamo 'buorše' : 'buorša', 'duše' : 'duša', *fla:še* : *fla:ša*, 'xiše' : 'xiša', 'ka:še' : 'ka:ša', 'ma:še' : 'ma:ša', 'p'riše' : 'p'riša', 'tō:γ'še' : 'tō:γ'ša', 'di:že' : 'di:ža', 'kuože' : 'kuoža', 'luže' : 'luža', 'm'riže' : 'm'riža', 'ruože' : 'ruoža', 'weže' : 'weža', 'kaše' : 'kaša' 'koša', *γ'la:že* : *γ'la:ža*, *i:že* : 'i:ža' 'ježa', 'ri:weže' : 'ri:weža' (rod. ed.), 'kašex' : 'kašax', 'nažex' : 'nažax' (mest. mn.), *ka'ku:šem* : *ka'ku:šam* (daj. mn.), *γ'uožey* L:

'uožau C 'gožev' (rod. mn.); 'na:še : 'na:ša (ž. im. ed.), *križest : križast*; 'mi:šet : 'mi:šat, *šlišet : šlišat*, *p'ra:šet : p'ra:šat*, *wab'na:še : wab'na:ša*, 'doržet : 'doržat (\approx dər'žat), 'ležet : 'ležat; 'uržex : 'uržax itd. Za *n, l* (< *ń, l*) in *j* je preglas na celotnem obravnavanem področju dobro ohranjen (o tem gl. še 2.123) – *štapne* 'stopinja', 'cu:jne, 'či:šne, *kline*, 'kuxne, 'ža:γajne (rod. ed.), 'cu:jnest, p'li:sneu, n'p'e:jnet 'napenjati', 'm'e:jnet, 'j'e:jne 'jenja' (sed. 3. ed.); *ne'de:jle*, *ste:jle*, 'γuōdle, 'budle, na 'bierklex 'bergljah' (mest. mn.), 'xa:klen 'kvačkan', 'filet 'polniti', 'čeylet 'kegljati', *pd'siley*, *naštielel*; 'burje, 'ž'e:je, p'luoje 'naliv, hudournik(?), 'xuōstje, *baydtije*, 'barječ, 'dožje 'dežja', 'ja:warje (rod. ed.), p'd'mujet 'pomujati', 'xuōdje 'hodijo', n'dxa:je 'nehajo', *šte:jeje*, 'začneje, 'čeje 'hočejo' (3. mn.)

- b) za *r* – pri čemer prehod ni dosleden in ima na posameznih raziskovalnih točkah različen obseg – *kdlo:uret*, *re'ža:nc* (\approx rđža:nc) 'podboj', *dreb'ne:k L* (: *drab'na:k C*), *krem'pi:r*, *krem'pi:rejše*, *krem'pi:rjejca L*, *krem'pię Ra* (: *kram'pię C, Z, G*), *pre'sičk L* 'podleskov plod', *pre'siče* (: *pər'siče Z* (s popolno redukcijo), \approx *pra'siče*) (rod. ed.), *γre'muōnka* 'harmonika' (*fr'e'muōnike Z*, *γre'muōnike L*), *kre'jšieta*, *pre'sieta* (rod. ed), na 'lu:jtrax *Z* (: na 'lu:jtrax *C*), 'jeyrejta (vel. 2. ed.), *zmierej* (\approx *zmięraj*), *zjutre* (*zjutra Š*, *zjutar L*), *pre'su* (\approx *pra'su.*), *pre'sien L* 'prosen', tudi *pre'da:l* 'prodali', *pre'da:jal*, *pre'pa:dla* 'propadla' (če ne gre za menjavo predpon *pre-* in *pro-* (prim. Ramovš 1971: 334), vendar *p'rastar* – *pra'stuōra*).

- o ← prednaglasnega *o* pod vplivom oblik z naglašenim /uō/ – *jo'ka:*, *zjo'ka:* '(z-)jokala', *ox'cujeje* (sed. 3. mn.)
- ← prednaglasnega *ə* pod vplivom naglašenih oblik – *sto'zie* (im. mn.), *moč'ka:t* (\approx 'močkat), *moč'ka:la* (*mač'ka:la L, S* – na tem področju oblike z *a* prevladujejo, drugače tudi *zmoč'ka:n*, \approx *zmač'ka:n C*), *bob'la:t* 'bebljati'
- ← prednaglasnega *u* pod vplivom oblik z naglašenim /o/ (< *u* v zadnjem zlogu in umično naglašena *u, i*) – *kop'čije* 'kupčija', \approx *co'γa:ni*
- ← prednaglasnega *ɟ* pod vplivom naglašenih oblik – *bo'xię* 'bolhe'
- ← iz naglašena [o:] v skupini [o:u] (različnega izvora), analogično vneseni iz naglašena v nenaglašeni položaj – *toŭ'ka:la* 'tolkalo', *doŭ'γa:* 'dolga' (rod. ed., *du'γa: L*), *doŭ'γi*, *boŭ'ni* (im. mn.), *wouŭ'nięne*, *coupər'nięe*, *foŭš'ije*
- ← nenaglašena *o* v primerih novejšje izposoje – *ko'ruznu* (\approx *kdruznu*), 'kamjon 'kamion', *kamjon'čin*, *pomi'do:r* 'paradižnik', *kilo'metre* (tož. mn.), *mo'bilje* 'pohišstvo', 'silos, *kontro'lięra*, *telefo'nięra* itd.
- a ← nenaglašena *a* – *da'ru* (rod. ed.), *naldžit* 'naložiti', *ba'xa:ma* (sed. 1. mn.), *s'wilka* 'valjar', *kla:sa*, *s'tala* (rod. ed.), 'ca:pax (mest. mn.), *p'ra:šaj* 'vprašaj', 'di:lajta (vel. 2. dv.), 'di:laŭ, 'pisau, 'paslau, 's'cisaŭ 'skisal' (torej bi veljalo popraviti Ramovševo trditev (1924: 14), da taka oblika razen v knjižnem jeziku obstaja le še v Reziji, o *-au* v južnonotranjskih govori gl. Rigler 1963a: 123, v zahodnih prleških pa Unuk 1995: 124)

- ← nenaglašenege *o* (razen izglasnega v končnici srednjega spola prid. besed in del. *-l* ter končaju prislova) – *kastenc* ‘vrsta oreha’, *wāmlačen* ‘omlačen’, *dab'ru:ta*, *datokp̄t* ‘dotakniti’, *paḍwaray* ‘podoral’, *'na:kawa* (ž.) ‘nakovalo’, *ka'li:na* ‘koleno’, *'čela* ‘čelo’ (im. ed.), *s kla:dwam* (or. ed.), *kamp'lit* ‘končati’, *s'kurma* (sed. 1. mn.), *pasx'ma:u*
- ← nenaglašenege *o* – *γlābaka*, *sa'se:jšna* (*sa'si:šna* L), *ka'sila* ‘kosilo’, *z ra'ka:m*, *ma'ža:k*, *b'ra:na*, *s'kuta* (tož. ed.)
- ← prednaglasnega *u* – *xādu:* (≈ *'xudu*), *xāḍabnu*, *xāḍaba*, *xāḍba:č*, *xāḍba:r*, *xāḍur̄ḡk* (*xūḍur̄ḡk* L), *γāba:nca* ‘pecivo iz zvitnega testa’, *ka'p'čoway*, *sa'drawa* ‘surova’
- ← prednaglasnega *e* – *ka'ldra:ba*, *bāra:če* Z (: *be'ra:če* C, tož. mn.), *bra'xa:t* ‘brehati’, *ma'luon* ‘buča’
- ← *e* v nikalnici *ne* – *ta na'do:užḡ*, *naj'wuolḡ* (*naje'wuolḡ* L), *na'ma:rḡ*, *na'druoḍḡ*, *na'wa:rḡ*, *na'dun:* (≈ *na'dunḡ*) ‘neumen’, *na'sre:jče*, *na'xa:l* ‘nehali’, tudi *na'wi:sta* (≈ *ne'wi:sta*), ter števniku *ena:jst* – *da:najst* (≈ *ad'na:jst* Z, Š)
- ← prednaglasnega *i* – *sa'dru:ta* (prek *o*, (*sru:ta* L), *ca'γa:jnsku* (pod vplivom oblike, naglašene na prvem zlogu)
- ← drugotnega *ə* – *ka'du:* (≈ *g'du:*), *ka'daj* (≈ *g'da:j*), *ka'tiḡ* (≈ *'kiḡ*; ≈ *x'tiḡ*, *ktiḡ* L); *sa'zi'da:l*, *sa'zul*, *sa'zuwat*, *sa'zγa:l*, *sa'ziyaje*, *sa'ynije*, *sa'γre:jje*, *sa'mi:sḡ* Z ‘zmesen’, ≈ *wa'da:jne* Z ‘vnanje’ (toda tudi *sa'si:kan*, *sa'mli:t*, *sa'γri:* Z (del. *-l*, ž. ed.) in celo *sa'si:kal* G)
- ə ← nenaglašenege (drugotnega) *ə* pred *r* – *'duoḍər* (v gradivu ni bilo potrditve za to, da bi tudi v tem primeru nastopal polglasnik *o*-jevske barve, kakršnega ima v ponazarjalnem gradivu Rigler (1981: 70)), *stoḍər*, *'wi:tər*
- ← nenaglašenege *r* skupaj z *r* (*ə + r*) (*o* vzglasnem nenaglašnem *r* gl. še 2.1.3.1. in spodaj) – *sa'r'ciḡ*, *'ku:kər'sna*, *bər'liuḡka*, *ma'r'twa:šk*
- ← iz *r* (> *ə + r*), če se je ob njem reduciral samoglasnik in ne stoji poleg drugega samoglasnika: < *Kri(K)* – *'fa:bərka*, *ka'r'wica*, *'dabər*, *'idərsk* (prid. im. mn.), *'wapər* ‘odpri’, *pər'bu:lšk*; < *Kru(K)* – *dər'zica*, *dər'žina*, *dər'γa:č*, *stər'piḡne*; < *Kre(K)* (< *Krě*, *Kre*, *Kreḡ*) – *dər'wiḡsa*, *'makər'ya*, *'na'r'xitərš*, *ka'r's'nica* L (: *kre's'nica* C), *pa'tər'bil* ‘potrebili’, *ər'šil* ‘rešili’, *ma'r'ja:sc*, *ka'r'dit* (≈ *kre'dit*) ‘ugled’, *γər'biḡn* Z (: *γre'biḡn* C), *pər'diwa* Z (: *pre'diwa* C); < *Kra* (< *Kro*, *Krō*, *Kra*) – *bər'dāwita* ‘Viburnum Lantana’, *pərt* ‘proti’, *dər'γowi* ‘drogovi’, *ka'r'jō:u* Z ‘krajev’ (rod. mn.), ≈ *pər'šiče* Z (rod. ed.), ≈ *'cimər'xa* (*'cimr'axa*), *'takərt* Z, S ‘takrat’, *bər'dāwica* (*brad'dwica* L); < *KurK* – *fər'la:jnska* ‘furlanska’, *fər'la:jḡka* L ‘sekira’; < *KorK* – *bla'γər'wa:n*, *fər'tuna* ‘neurje’; < *KarK* – *ka'r'bidaḡka* (*ka'r'bitaḡka* L), *ka'r'bot* ‘karkoli’

3.1.3 Zlogotvorni zvočniki

[r] ← vzglasnega r – r'de:jča, r'žična

← vzglasnega r, če se je ob njem reducirjal samoglasnik – < ruK – rme'na:k; < arK – r'c'nije; < raK – r'sula 'razsula'; (< roK) – r'bidajca

[l] ← ə + l – 'cuc], 'ka:š], 'kra:nc], 'na:γ]ne (tož. mn.), 'ka:p] (rod. mn.)

← l in l, če se je ob njiju reducirjal samoglasnik in ni ob njem še drugega ali ob redukciji obeh samoglasnikov (i):

← (K)li(K) – 'bad], 'mɔ:uz], pap'ra:j] 'popravili', 'ra:x] (prid. m. im. mn.), 'cis]ca 'kislica',]ja:k,]sica; (< (K)lě(K)) – 'cis]ya, b]ša:t, was]pi:t, wak]s'til,]wica,]pu:,]sa: (rod. ed.); < (K)li(K) – γ'ra:b]še, γ'riēb]ca; < (K)ili(K) – 'bent], 'luož], 'sil] (del. -l, m. mn.); < (K)lu(K) –]pina,]s'kina; (K)lu(K) – wak]wa:le,]diē; < (K)ol(K) – t]ku:j 'toliko, tolikanj'

[m] ← ə + m – 'ja:r]m, 'pi:s]m

← m, če se je ob njem reducirjal samoglasnik: < (K)mi – 'pər]st]m, 'ust]m (or. mn.); < (K)imi – b'd]li:zn]m, 'a:n]m (or. mn.); < (K)im – 'bi:l]m (sed. 1. ed.), 'teš]k]m (prid. m. or. ed.), (< (K)ěm) – pər 'dabr]m, pa 'suš]m, 'tē:j]k]m, wa 'sut]m 'svetem', (< mě(K) – ŋtxowi 'mehovi'; < mo(K) – ŋtzelci (ŋtzelci L); < (K)am – samo v ≈ 'im]m, 'nim]m '(ni)mam'

← ŋ pred p, b – ŋ pa 'in pa', ŋpa:r, ŋ 'ba:rt 'enkrat'

[ŋ] ← ə + n, n – 'a:d]ŋ, 'bu:b]ŋ, 'su:nč]ŋ, 'keš]ŋ, 'som]ŋ, 'waγ]ŋ, 'sked]ŋ

← n in n, če se je ob njiju reducirjal samoglasnik: < (K)ni(K) – ŋ 'in', 'ba:b]ŋc, 'cep]ŋt, 'cuk]ŋ (vel. 2. ed.), ŋka:r; (< (K)ně(K)) – 'čər]ŋmu, s]ŋžen; < (K)ni(K) – 'luk]ŋ (daj. ed.), 'luk]ŋca, (K)ini(K) – 'kux]ŋ (daj. ed.); < (K)in(K) – 'ma:l]ŋ, pē'tel]ŋ, 'ma:ter]ŋ; < (K)iń(K) – 'kux]ŋske; < (K)ne(K) – ŋγo:γ; < (K)an(K) – ž]ŋda:ri; < (K)na(K) (< (K)no(K)) – praz]ŋwa:l, ŋcuo]j

← včasih iz -ŋ za zobniki – s]ŋ 'sem', 'nis]ŋ, 'nuo]ŋ, p'ruo]ŋ, ≈ 'wid]ŋ, 'xuod]ŋ Z, L, 'siē]ŋ, 'uo]ŋ, 'sed]ŋdeset, 'pet]ŋ L 'petim'

3.2 SOGLASNIKI

3.2.1 Zvočniki

Zvočniki /r, l, w, m, n/ so nastali iz enakih glasov kot v izhodiščnem sistemu (Logar 1981: 32–33), poleg tega pa:

r ← r' in r skupaj z /o/, /ə/, /e/, [o:] ali [e:], podrobneje gl. zgoraj v ustreznih odstavkih

- ← *ŋ* pred *n* (> *ə* + *r*) 'pi:stərna (Ramovš 1924: 83)
- ← *ž* pred *ž* – oblika *fər'žu:la* (proti im. ed. 'fožau) je bila zabeležena pri enem samem govorniku (Ramovš 1924: 83)
- l*
- ← *l* pred *V* in *j* – 'ku:lca, 'la:kata, 'bi:la, 'kislu, 'kupla, 'da:l (del. -l); *ɣal'juot* 'vprežni voziček na dveh kolesih', vendar 'ka:uje 'kalje'; v posameznih primerih imamo dvojnice (*l/ɥ*) za *l* pred soglasnikom zaradi analogičnih posplošitev ali kadar *l* pride v tak položaj zaradi redukcije samoglasnika – *ple'wiɛlnu* (≈ *ple'wiɛɥnu*), ki so lahko tudi diatopne –telčk C: 'te:učk L 'teliček' (v črnovrškem narečju prav tako 'te:učk, Tominec 1964: 218)
- ← *l* – *kluč*, 'budle, 'dile, 'pu:le, *ɣni'la:wa*, *češulat* 'klestiti', *ɥkoplenu Z* 'kupljeno', 'bel 'bolj'; za *e*-jevskim samoglasnikom (v gradivu je ena sama oblika, pri kateri po analogiji *j* + *l* stoji tudi za nenaglašenim samoglasnikom – *stre'la:l* (*stre'le:l Z, L*), drugače pa 'dietele, (*pər*-, *ras*-, *s*-)'pe'la:l, prim. opombo pri Riglerju (1981: 71)) skupaj z *lj/* (*j* + *l*) – 'ze:jle, 'sme:jle 'zmelje', 'pe:jle, s preskokom palatalne prvine – 'pe:jtler 'berač' (prim. Striedter-Temps 1963: 193); analogična oblika 'maɥ 'molj' se pojavlja tudi v drugih slovenskih narečjih (Ramovš 1924: 51; Rigler 1986: 354), prim. še 'žebu, 'žeble ('žebi L, 'žebje!)
- ← prvotne skupine *tl, dl* – 'ɣorla, 'šila, 'žela, *krila, wɔmela* – razen v del. -l (z analogičnim *dl* za *tl*) – *p'ledla, (wa-)'medla, 'cuɔdla, (pa-, u-)kra:dla, (da-, pa-)kla:dla, (wa-, s-, u-)p'ledla, (na-, wa-, s-, u-, za-)p'riedla* (≈ *p'predla*), 'siɛdla, (*na-, pre-, za-, z-*)'badla, 'sni:dla, (*na-, wat-, pa-, pre-, za-, zapa-*)'pa:dla, (*wab-, wad-, pa-*)'i:dla
- ← *j* v besedi *pajek* (Ramovš 1924: 169): 'pa:lk, 'pa:lkaɥ, 'pa:lčejna
- ← po asimilaciji iz vzglasnega drugotnega *dl*- v besedi 'li:twa 'dleto'
- ← *yl* v besedi 'uɔrle (≈ nov. 'uɔryle, Baudouin de Courtenay (1885: 459): wórle, wűórlæ), v medmetu 'le:j(te)
- w*
- ← *l*, če ni stal pred *V* ali *j* – 'waɥ, 'ziɛɥɥk, *č'isa:ɥ* (ž.), 'ma:ɥxa, s 'pa:ɥcam (or. ed.), 'č'ixaɥ 'kihal', 'ri:zaɥ, *da'lɛ:ɥ* 'dolil'
- ← kot proteza pred *o-* (> *a-*) – 'wače, 'wayɥ, *wa'wa:lk* 'razvaljano testo' (*pa'wa:lk L*), 'wasa, *wa'bi:la* 'zabela', *wa'bist, 'wakna, 'wa:ɥšajne* 'jelševje', *wa'ma:jt* 'olupiti', *waynit* 'postati nekoliko gnil', *zaw'dni:ɣat* 'zaonegati', *pa'dwarje* (sed. 3. ed.), (*su:nce*) *wady're* 'zaide', 'waklaɥ, *wa'sɛ:jneɥ* 'izdal', *wabeč'wa:l* 'obljubljali', 'wasma 'osma', *wayla:ɥ* 'gologlav', *wap'ri:sɥ*, *wa'stra:šen, wa'dort* 'odrt', *wapo:ɥzu* 'spolzek', *wa'sošen, wa'ndruj* 'oni', *wa'dben* 'noben', *wa'ku:l, nawak'ruɔx*, tudi pri novejših besedah – *wam'lete*
- ← v nekaterih primerih kot proteza pred *a-* – *wa'dbent* 'advent' (≈ *dbent*), 'wa:ržet, *wap'dti:ka* (≈ *ap'dti:ka*), *wap'etit* (≈ *ape'tit*), *wap'niɛnca L* (: *ap'niɛnca C*)

- ← kot proteza pri izposojenkah *'werp*, *'więbat*, *'więpšna*, *'więbgya* **L** 'dediščina' (< erbe, gl. Striedter-Temps 1963: 112; o vprašanjih etimologije besede *'więbas* 'jerbas' prim. n. d.: 140 in ustrezno geslo pri Bezlaju (1977))
- ← *ʃ* in naglašenege *ʃ* skupaj z [o:] (o: + u) – primere gl. v ustreznem odstavku pri [o:]
- ← *p* pred /š/, /č/, /x/ v besedah *u'sen* **C** (*u'sena* **L**, s.) 'šen', *u'senc* 'babje pšeno'; *k'lo:učk* 'klobček'; *u'xa:t* 'phati'
- ← *b* za *č* v besedah *č'więła* 'čebela', *č'więuņk* 'čebelnjak'
- ← *b* v hitrem govoru pri oblikah glagola biti v pomožniški rabi – *'na:uš* 'ne boš', *'na:u*, *'na:uma* (*'na:ma* **L**), *'na:uste* (*'na:ste* **L**), *'na:uје*, *'na:uwa*, *'na:usta*; *sma u'li*; *pa uš* 'wideu
- m* ← *n* pred *p*, *b*, (*f*) – *am'pa:r* 'nekaj', *špa:mpet* (Striedter-Temps 1963: 222), *'bimpšt* **L** (≈ *'bimšt* : *'binšt* **C** 'binkošti'), *kan'fin* **L** : *kan'fin* **C** (≈ *kon'fin*) '(državna) meja, mejnik'
- ← *-mn-* – *'ka:mčk* 'kamenček', *wab'ra:mce* 'naramnice'
- n* ← *ń* – *'niwa*, *'či:šne*, *'kašne*, *s'la:une* zast. 'god', *'sukne* (im. ed.), *way'nila* 'ognjilo', *'tərne*, *sər'na:k*, *'nexŋ* 'njihov'; kadar stoji za *V* (razen za *i* – *γasp'ddine*, *k'line*, *'pine* 'pinja', *s'wine*, *sk'rine* (im. ed.), (*pa-*, *wa-*)*γ'rinat*, *spre'minat*) skupaj z /j/ (*j* + *n*) – *'kajnč* 'konjič', *'cu:jne*, *ž'ya:jne*, *ka're:jne*, *ž'u'le:jne* 'življenje', *sej'nię* (≈ *saj'nię*) 'sanje', *ž'ya:jne*, *žwə'ya:jne* 'klepetanje', *lej'na:t* 'opletati', *ndpe:jnet*, *u'ya:jnet*, *'me:jn* 'manj'; s preskokom palatalne prvine – *za'u'se:jdne* (*wab'li:ka*)
- ← *-ŋn-* (> *ŋn*) – *sed'na:jst* (*sedŋ'na:jst* **Z**), *was'na:jst* **C** (*wasŋ'na:jst* **Z**)
- ← *-dn-* – *wābedŋ* : *wāberŋa* – *wābena*; poleg *d'na:jst* se v Zakojci in Šebreljah pojavlja še oblika *ad'na:jst*; pri štev. *eden* pa oblike z *d* razen v m. im. ed. nastopajo še v m. im. mn. (*'a:dŋ*) in ž. mest. ed. (*'adŋ*)
- ← kot podaljšanje osnove samostalnikov moškega spola (Ramovš 1924: 110–113), ki se v imenovalniku končujejo na *-j* (pri nekaterih samostalnikih imamo že v imenovalniku *-ŋ*, večinoma kot možno dvojnico k obliki na *-j* – *be'ciklŋ*, *'yepl* (*'yeplŋ* **Š**), *k'ra:ncj* (≈ *k'ra:ncŋ*), *'locŋ* **G** 'locen', *'na:γlŋ* (≈ *naγl-na* **L**), *'pa:rkŋ* **L** 'hudič', *'rucl* (≈ *'ruclŋ*), *'ša:rkŋ*, *škə'nicj* (≈ *škə'nicŋ*), *tra:klŋ*, *u'čitj* (≈ *u'čitŋ*), *'zięslŋ* (*'zięsl-na* **L** 'stol z naslonjalom') – *b'rięncj-na*, *dra:ksj-na*, *'fa:ncj-na*, *'γięmpl-na*, *'ka:mpj-na*, *kli:kj-na*, *kniędj-na*, *'kuoķj-na*, *k'riγj-na*, *'muontj-na*, *penzj-na*, *'puořkŋni* **C** 'naoknice', *'re:jkj-na* **L** 'kol, ki ga pri vožnji sena daš med verige', *'ri:mj-na*, *'riγγj-na*, *smə'rkj-na*, *š'ta:mpj-na* **L** 'šilce', *š'iŋkj-na* 'škodla', *š'triγj-na*, *š'tə'pa:ŋkj-na* 'podveza', *'ta:flŋni* 'vrsta jabolk', *'ta:jsj-na* 'furmanski voz',

'ža:uβl-na, žwe:ɲɲkɫ-na 'bet pri zvonu', poleg 'či:uβl -(l)e, fruodɫ -(l)e, 'ka:šɫ -(l)e, kriempɫ -(l)a, kərxɫ -(l)e, 'pa:rkɫ -(l)e, 'punkɫ -(l)e, štrukli, 'ža:kɫ -(l)e

- j* ← *g* pred prednjim samoglasnikom (razen pred naglašanim *i* – *wɔɣibama* 'ogibamo', (*pa-*, *z-*)*ɣine*, 'ɣipčɲ, pəɣiše; prim. črnovrško *pəriše*, Tominec 1964: 183)) – 'duoje 'doge' (≈ *duoɣe* C, *duoɣe* L), *na* 'naj 'nogi', *na* 'ža:j 'žagi', *u* *tru:j* (≈ *trux* C) 'trugi', *ndie* 'noge' (im. mn.) (≈ *ndɣie*), *rdie* 'roge' (tož. mn.), *druj* (≈ *drux* C) 'drug(i)', 'pə:uɔruj, 'bu:j 'ubog', 'dɔ:uɣe Z 'dolge' (ž. im. mn., 'dɔ:uɣe C); vsi pojavi, ki so povezani z drugotno palatalizacijo, so na celotnem raziskovanem področju različno obravnavani – v Lazcu in sploh na območju nekdanje pluženjske rihtarije (Lazec, Plužnje, Otalež, Jazne – Kavčič 1974: 34) so njegovi refleksi skorajda odpravljeni oz. omejeni na nekaj najpogostejših besed (gl. še Pavšič 1960: 3), pa tudi v samem Cerknem se (ob močnejšem vplivu knjižnega jezika) oblike z *j*, *č*, *š* pojavljajo redkeje (v mlajših starostnih skupinah, ki pri raziskavi na tej stopnji niso bile upošteevane, pa skorajda ne) in manj dosledno kot v Gorjah in Zakojci

- ← ponaglasnega (prednaglasno imamo samo *pajtica* 'po(vi)tica') *wi* [*> wi* (*i* < *i*, *ě*) > *ji* > *j*] sprememba je tako rekoč popolnoma ohranjena v skupinah tvorjenk tipa 'je:jɔajca 'ajdova slama', 'biəkajca 'beka', bərdəwitajca 'dobrovita', b'rinajca 'brinova jagoda', bərluɣajca 'plundra', 'bukajca 'bukev', fəžu:lajca 'fižolova slama/voda', 'ilajca 'ilovica', kram'piɣejca (*krem'pi:re:jca* L) 'krompirjeva cima', kruɔpajca 'v krop zžvrkljano jajce', 'kukajca, 'kurje:jca 'vrsta plevela', 'la:stajca, mɔlinajca 'malina', me'luɔnajca L 'buča', wac'wiɣkajca 'vrsta potice', 'piɣejca 'pirnica', pat'ke:jca 'podkev', əɣ'bidajca L 'robida', štiɣnajca 'voda iz vodnjaka', ur'ba:nčkajca 'vrsta hruške', 'urxajca 'neka žaba', 'wa:mpajca 'vrsta hruške'; 'barajna 'borovina', 'bukajna, 'ca:jxajna 'cajg', fəžu:lajna 'prazni fižolovi stroki', ɣ'la:žejna 'steklo, črepinje', x'ruščajna, 'juɣajna 'odjuga', 'kacajna 'blago za odeje', 'li:skajna, 'pa:lčejna 'pajčevina', 'siɣkajna 'koruznica' (prehod *w* > *j* v tvorjenkah te vrste je najbrž skupaj s preglasom *a* > *e* za *j*, ki v nekaterih sklonih izenačuje te oblike z glagolniki, omogočil tvorbo samostalnikov srednjega spola iz samostalniške podstave z obrazilom -ajne – 'biɣzajne 'ohrovtovo listje', 'bukajne L 'bukovje', 'či:špajne 'češpljevo drevje' L, 'ɣa:brajne 'gabrov gozd', 'li:skajne 'leskovje', 'lozajne 'srobot', 'uɔdrajne 'les za zidarski oder(?)', 'juɣajne L: 'juɣajna C); 'je:jɔajše 'ajdovišče', kram'piɣajše (≈ kram'piɣe:uše, krem'pi:re:jše L), 'siɣkajše (≈ 'siɣkauše); poleg tega še č'la:jk (≈ č'la:ɣk), 'da:j 'davi', dɣe:j 'drevi', pad'nej 'podnevi', ta p're:j 'prvi', p're:jkat; pogosteje pa imamo dvojnice z analogično vzpostavljenim *w* v različnih samostalniških, pridevniških in glagolskih (zlasti sedanjiških) oblikah – k'ra:j 'kravi' (daj. ed., im. dv.), *na* uɣe:j 'vrvi', ɣ'la:j, tra:j (mest. ed.); ta p'ra:j (≈ p'ra:u) 'pravi', b'ri:zajja, d'ri:najja, x'ra:stajja, je'la:jja, je'sienajja, mɔlinajja, 'najja (≈ 'na:ɣja), ne'ɣo:jja, p'ra:šče:jja, ta p're:jja 'prvega', sɔrajja (≈ sɔraɣja), sm'ri:kajja, tərnajja, zəneče:jja 'zanič' (rod. ed.), sɔ'si:daj, t'ja:j 'rjavi' (im. mn.), k'ruxajx (≈ k'ruxawix) (rod. mn.); (*wat-*, *pa-*, *pat-*, *pər-*, *pre-*, *u-*, *za-*)*stajt* -*stajm* (≈ *stajm*), *na-*, *wa-*, *pa-*, *pər-*, *s-*, *za-**p'rajt* (≈ *pərp'rajt*, ≈ *sp'rajt* -*p'rajm* poleg -*p'rajm*

- ← *n̄* za samoglasnikom (razen za *i*) skupaj z */n/* (*j + n*) – ponazarjalne zglede gl. v ustreznem odstavku pri *n*; oblike *ājḡḡ* ('ogenj', Ramovš 1924: 118) v zbranem gradivu ni bilo, je pa tudi manj verjetna od običajne *'wayḡ*, saj pride do opustitve proteze zaradi težke izgovorljivosti le v zelo redkih primerih – *'auca*, *'aučina* (vendar *'wayči*, ter (sicer posamezno) \approx *'wa:uca*), *'a:us* (\approx *'wa:us* L), *'a:usau* (*'wa:usau* L), preskok palatalne prvine (Ramovš 1924: 118) pa je prisoten v *zauḡse:jḡḡ* 'vsednji', *pre:jḡḡ* 'prednji', *sre:jḡḡ*
- ← *l̄* za *e*-jevskim samoglasnikom skupaj z *l* (*j + l*), gl. še ustrezni odstavek pri *l*
- ← včasih kot proteza pred *i*, (*e*) – *jeḡlica*, *'jeḡrat*, *jeḡra:ča* (*iyra:če* L), *'jemt*, *'jeskat*, *jextint* 'ihtiniti'; *'je:jḡkat* Z, Š 'enkrat', *jeḡlextrika* L, *jeḡlektrika* S
- ← *n* pred *k*, *g* skupaj z *j* (*j + n*) – *'bu:jḡkar*, *c'we:jḡk* (*c'weḡk* L), *'ya:jḡk*, *fra:jḡc* 'davki', *'pu:jḡkl*, *plajḡka:č*, *'še:jḡk* 'darilo', *'re:jḡk*, *wab'ra:slejḡk* 'brazgotina', *wab'ru:jḡk*, *ca'ya:jḡka*, *fur'la:jḡka* (*fər'la:jḡka* L) 'sekira', *ječme:jḡke*, *martela:jḡke* 'vrsti hrušk', *wdē:jḡke* 'vrtne rože', *'ka:jḡyla*, *'te:jḡka*, *ḡre:jḡka*, *'ma:jḡkalu*, *majḡkwa:lu*, *'e:jḡkat*, *'e:jḡḡa* 'enega', *'a:jḡḡc* Pd (Rigler, 1981: 71, navaja obliko za Cerklje, v dosedaj zbranem gradivu je s te točke le oblika *'a:jḡneuc*)
- ← *t'* za (sedaj naglašenim) *e*-jevskim samoglasnikom skupaj s *l̄č/* (*j + č*) – *pe:jč*, *s'we:jče*, (*na*)*s're:jče*, (*pa*)*uḡle:jčt* (*-uḡli:čt!* L), *pastr'e:jčt*, (*na*-)*se:jčt* 'kositi' (sed.: *'si:če* (\approx *'se:jče*); v Lazcu samo *kdsit*) (*s-*, *pre-*)*wab'le:jčt* (*wab'li:čt!* L), *'ne:jčem* 'nočem', *'we:jč* 'večji'; da je v cerkljanskem narečju tak *j* še iz dobe mehkega *t'* in da gre za enak *j* kot v *'kajn*, *'ze:jle* (kot možnost je to predpostavljala Ramovš (1924: 171)), potrjuje tudi dejstvo, da v Podlaniščah in po posrednih podatkih vsaj še na Cerkljanskem Vrhu tega pojava ne poznajo – *s'rie:če*, *s'wi:če*, *'pieč*, *'nar'wieč* itd. – medtem ko je prehodni *j* na istem področju običajen – *wd'be:jḡsu*, *'ke:jḡḡḡ*, *s'we:jḡnsk*
- ← *x* in *k* pred prednjim samoglasnikom, kadar stojita za *e*-jevskim samoglasnikom skupaj s */š/* oz. *l̄č/* (*j + š/č*) – *na s're:jš* 'strehi', *wd're:jš* 'orehi'; *'ne:jč* 'neki' (čl.)
- ← kot prehodni *j* – *'fe:jst*, *'pe:jḡsa*, *wd'be:jst*, \approx *'we:jste* G 'veste', (s)pre'ce:jsje Ra, L (: (s)pre'ci:sje C), \approx *pər'ne:jḡsu* Z, vendar *'uostər*, *'puosle* 'postelja'; \approx *pd'we:jzau* Z 'povezal'; *ḡre:jš* 'grši', *p'la:jš*, *'pa:jštwa*, *sd'se:jšna*, *wd'be:jšat*, *t're:jš* 'trešči', *'ke:jšḡḡ* 'kakšen', vendar *wd'siḡen* 'voščen' ipd.; *'ku:jḡḡḡḡ*, *'že:jḡnska*, *'la:jḡnsku*, *s'we:jḡnsk*, *str'dša:jḡnsku*, *špa:jḡnska*, *'be:jš* 'beži', *pd'bu:jšcau* 'pobožal', *'na:jšč*, vendar *kd'ra:ža*; *'ku:jḡḡḡḡ*, *s're:jḡt* Z (: *s'ri:t* C), \approx *pre:jḡḡḡ* Š 'preden'; *'re:jḡta*; prehodni *j* je na posameznih raziskovalnih točkah različno razširjen, nekoliko pogosteje se pojavlja severno od Cerknega, nenavadne pa so v Zakobji dvojnične oblike kot \approx *k'le:jḡklel*, *m'le:jḡka*, *s'ne:jḡx*
- ← pristop deiktičnega *j* v cerkljanskem narečju ni dosleden in ga (ob primerjavi z Boudouin de Courtenayjevimi (1885: 441, 457, 461) zapisi – *ncūój*, *ncūój* (*ncuó*), *wad zúna* in *wad znūótra* JS., *zjútḡe*) lahko imamo za

posledico (naj)novejšega razvoja – *wadzuna* (\approx *wadzunaj*, *w'adzunaj*), *'zuna* (*'zunaj* L – *j* ima redno črnovrško narečje, prim. ustrezna gesla v Tominčevem slovarju), *zjutre* (\approx *zjutrej* Z), *u'čiera* (*u'čieraj* L), *z'yu:da*, *nausez'yu:da*, *'patle* (\approx *'patl*, *'pal*, *'pa*, *'pakle* S), *'koda* (\approx *'kodaj*, *'kodi* S), *'ma:le'koda* (\approx *'ma:le'kodaj*), *mars'koda* (\approx *mars'kodaj*), *'ri:tku'koda* (\approx *'ri:tku'kodaj*), *wadz'gara*, *z'gara*, *prece* Š: *precej* C, L, *preci* Pč, *wadza:di*, *'za:di*, *z 'ma:na*, *'ta:ba*, *'sa:ba*; v gradivu samo še *u'cuoj* (gl. še Pavšič 1960: 47, Bric-Makuc: 21) in ne *nc''ó* (Ramovš 1924: 170)

3.2.2 Nezvočniki

Nastali so iz enakih glasov kot v izhodiščnem sistemu, poleg tega pa:

- p* ← *b* v izposojenkah (v glavnem iz nemščine) – *'puořmdšina*, *pe'tuon* (< *beton*), *spe'tu'nięrat*, *'puoxant* 'barhant', *zlięmpęřxa* (< *slegebrücke*, *slagebrücke*, Striedter-Temps 1963: 253), *'lięmpa*
- b* ← *v* vzglasju v nekaterih primerih sposojenk iz nemščine, za katere je v slovenščini običajnejši prevzem z mlajšim *f* (Striedter-Temps 1963: 32–35) – *'bięrtax* (*'bi:rtax* L), *'bart*, *'ba:řda*, *bęř'diębat*, (*wa-*)*bęřzma:řat* – ali *z v* (< *w*, Striedter-Temps: 72, 244) – *'bata*, *'bieřtęřx* L, Pd 'mizarska skobeljna miza' (< *Werkstatt*): *'weřtęřx* Z, *'wieřtęřx* G, *'wieřtra:řęřk* C, Ra, *'cukęř'berk* L 'bonbon' (< *Zuckerwerk*), *řbarc* (*řwarc* L) 'prva za lubjem odrezana deska', *'idř'ba:řs* L (: *'edř'wa:řs* C) 'planika'; za *'budle* 'kruh ali potica iz dveh plasti testa različne barve' (ž.) prim. geslo *budla* v Bezlajevem (1977) slovarju
- f* ← *h* – le *fre'muęnike* Z 'harmonika', *'leřtrika* 'elektrika' (prek *kt* > *xt*?)
- c* ← *s* za *n* v besedi *'danc* 'danes'
- ← *st* (dvojnično) – *de'wieętu*
- ← ostanki II. pslov. palatalizacije – *wa'řrac*, mest. ed. *ř rac*, im. ed. m. *'ta:c* (\approx *'ta:č*, *'ta:či*), medtem ko je pri vel. glagolov I 4 le *'reč*, *'peč*, *'worř*
- Z** ← *č* kot posamezni primeri omahovanj zaradi soseščine baškega govora – \approx *s'muce* 'vrsta sani?'
- s* ← *ss*, *zs* – *'jesę* 'jaz sem', \approx *'sa:ba* 's sabo', *rase'kowat* 'razsekovati', *ř'sut* 'razsuti'
- z* ← ostanki II. pslov. palatalizacije – *dřuzya* (\approx *dřujya*, **Z** *dřuzřya*)
- Z** ← *ř* kot posamezni primeri omahovanj zaradi soseščine baškega govora – \approx *ze'li:řęř*, *řlica*
- č* ← *t'*

- ← *k* pred prednjim samoglasnikom – 'či 'kje', 'čier (*či:r* L) 'kjer', 'čiepa 'kepa', 'čepat (*čiepat* L), 'čiebər 'majski hrošč', 'čeyu 'kegelj', 'čeylet, čeyliše, 'čitne (*či:kne* Z, L, 'ki:tne G, L, Pd) 'veriga', 'čitpca, 'čikle (≈ 'kikle L), (na-, pre-, wat-)≈čidat, (wat-, na-)čidwa:t, 'čimena L (: 'kimena C) 'kumina', 'čita, 'čitca (≈ 'kita L), 'čpi:t 'kipeti'; analogično je tak *č* odpravlján zlasti v različnih sklanjatvenih oblikah, tako da imamo poleg oblik s *k* (ki proti severu upadajo) še – ≈ 'butaunč 'žličniki', 'dreč, 'frajnč zast. 'davki', ka'liednč Z, ≈ 'wdmajč 'olupki', 'wac'wierč Z 'ocvirki', ≈ 'wólupč 'jed iz repnih olupkov' (im. mn.) ≈ 'žeče ('žače Z) 'kratke nogavice' (tož. mn.) 'muoče (ž. rod. ed.), ≈ 'rdčie 'roke' (im. mn.), 'p'ruče 'pruke, cerkvene klopi' (tož. mn.); na 'yarčm (m. mest. ed.), ≈ 'ta:č 'taki', ('ta:če, 'ta:čmu), ≈ 'we'lič (im. mn.), ≈ 'te:jnče, ≈ 's'latče 'sladke', ≈ 'še'rače (tož. mn.), *u* ≈ 'kra:čix 'hlačah' (mest. mn.), ≈ 'u'sa:č 'vsaki' (ž. mest. ed.)
- ← drugotnega *tj* (kadar skupina ni bila analogično vzdrževana) – 'čie, 'če C, Z, G, Š, ta 'tre:jč (-e -u) (gl. še pod *k*)
- ž ← po asimilaciji *č* < *k* in < *tč* (< *tk*) ter *šč* < *sk* ob izgubi samoglasnika, ki je povzročil drugotno palatalizacijo – 'ta:žya, 'u'sa:žya 'vsakega', 'we'sa:žya 'visokega', 'še'ražya, 'we'ližya; 'yaržya 'gorkega', 'te:jnžya 'tenkega'; tal'janžya Z
- š ← 'št' – 'bapše, 'ješem 'iščem', 'kli:še, 'wab'ra:šen 'obraščen'
- ← *x* pred prednjim samoglasnikom – ≈ 'muše 'muhe', 'p'šie 'bolhe' (≈ 'boxe, 'pxie L), 'pięše 'pirhe' (tož. mn.), 'suše 'suhe' (prid. ž. im. mn.), pri posameznikih je mogoče slišati tudi 'šiša 'hiša' (v Z, L)
- ← *s* pred *č*, ki je nastal iz *k* pred sprednjim samoglasnikom (v Lazcu tega razvoja ni) – 'ščięra 'sekira' ('ski:ra L), 'ščidal 'skidali', 'kuošč (im. mn.), 'tər'ščię 'trske' (im. mn.), 'uojšče Z, 'wajšče G 'vojske' (rod. ed.), 'yas'pašč 'gosposki' (im. mn.),
- ← *s* pred *k*, *t* – 'škulat (≈ 'skulat) 'iti se ristanč, 'škər'but L 'skorbut', 'ma:ške Z 'maske'; 'štapnię 'stopinje', 'štakla:sa 'stoklasa'
- ← *s* pred *l*, (*n*?) – 'waš'liylenu 'oslinjeno'
- ← *č* pred *k* – 'poška L (≈ pogostejšega 'polka)
- ← *xč* – samo 'li:šerba 'leščerba' (Ramovš 1924: 239), 'li:šerca Z
- ž ← po asimilaciji *š* < *x* ob izgubi samoglasnika, ki je povzročil drugotno palatalizacijo – 'sužya
- ← *γ* pri drugotni palatalizaciji, kadar ta stoji za *n* – edini primer za to spremeno je bil iz gradiva dobljen za Zakojško – 'štajnzę 'štange', tož. mn. Drugod so oblike 'šte:jnzę, 'uorņže ('ni 'bene ta 'pra:we 'uorņže 'reda'), 'ra:jtnže, 'štra:jnzę, 'ca:jtnže 'časopisi' sicer (prepo)znane kot v narečju (»v drugih

vaseh«) uporabljane, v gradivu pa se pojavljajo le primeri z analogično vzpostavljenim γ – *šte:jnye*, *štra:jnye* ‘zaprežnice’, *šta:jnye*, *uorjnye*, *ra:jnye*

← z pred *n*, (*l*?) – *brež* ‘*neya*

k ← drugotneya *tj* – ‘*kie*, ‘*ke*, *ta trej:k* (-a -u) **B, Pd, L** (enako velja za Otalež, Pavšič 1960: 3) – refleks je značilen za območje, na katerem je drugotna palatalizacija *k*, γ , *x* bistveno manj razširjena; zanimivo je, da se enak refleks za prvotni *tj* \approx *p'luka* **C** ‘pljuča’ (tako Ramovš (1924: 276) kot Rigler (1963a: 148) ga razlagata kot produkt (sicer različne) disimilacije) pojavlja le na področju z drugotnim *tj* > *č*

← *t* pred *n*, *l* – ‘*či:kne* **Z, L** (\approx ‘*ki:tne*, ‘*či:tne* **C**), ‘*celkna* ‘šotorsko platno’; *pdre:jklet* (Striedter-Temps 1963: 198), ‘*či:kle*, ‘*fięrkļc* ‘četrt’, ‘*pakle* **S** ‘potlej’, *p'la:kļc* **Pd** ‘list papirja’

← posamezno iz -*x* v izposojenkah – \approx ‘*a:jnfak*

x ← izglasnega *g*

← *k* pred *t*, *p*, *m* – *x'tier* **L, G** (*kdtier*, ‘*kie* **C**), *nextier*, ‘*loxt* ‘laket’, ‘*du:xtar*, *de'rext* **Z** ‘direkt’, ‘*je'lextrika* **L** ‘elektrika’; (*da-*, *u-*)*x'pit* **L** (drugod *ku'pit* itd.); *x'ma:lu* (\approx *x'ma:l*), *x'miętaušk* **Pd**

← *t* pred *k* – *x'kat*, *x'ka:uc* **Z, L** (v Cerknem te oblike ni zaslediti)

γ ← *g*

← *d* pred *n* – samo v Zakojci kot dvojnica – \approx *γ'na:ra* ‘denarja’ (rod. ed.)

← iz *x-* v izposojenkah – ‘*γolcar* (**L** ‘*γuolcar*) ‘drvar’, ‘*γolcat*, ‘*γerc* ‘srce – igralna karta’

Zveneči nezvočniki so nastali tudi iz nezvenečih po asimilaciji na sledeče zveneče nezvočnike, nezveneči pa z asimilacijo zvenečih na sledeče nezveneče nezvočnike in v izglasju; pri tem γ (< *g*) alternira s /*x*/.

3.3 PROZODIJA

3.3.1 Naglasno mesto je kot v izhodiščnem sistemu, le da so naglašeni zlogi, ki so bili pred naglašeni kratkimi zadnjimi zlogi. Naglasni umik s cirkumflektirane zadnje dolžine ni izvršen. Oblike z umaknjem naglasom so bodisi analogičnega izvora ali pa posledica sosedstva s poljanskim in črnovrškim narečjem, v katerih je umik izveden (Ramovš 1936: 240; Logar 1993: 116, 118), kajti tudi tu lahko opazimo stopnjevanje pogostosti pojavljanja v smeri proti jugu: *blāyu*, *zldtu*, *ne'bu*, *snu*, *prdsu* (\approx *pre'su*), *dre'wu*, *me'su*, *te'lu*, *ka'lu*, *sər'cię* (\approx ‘*sərce* **L**), *mlatič*, vendar *dri:u* (m.) ‘*uxa*, ‘*či:wa*, (da gre pri slednjih za posploševanje množinske naglasne oblike, kot je predvideval Rigler za južnonotranjske govore (1963a: 26), bi

potrjevalo tudi cerkljansko *wāči* (im. ed.)), *'pere – per'ieta* (*pe'riēsa* L), rod. ed. m. *klāsu, ūrātu, zīdu; zāba*: 'zoba', *mašta*: 'mostu', *sŷya*, *ŷsa*: (\approx *le'su, le'sa*), rod. ed. ž. (II. sklanjatev): *kərwi, ndči, wāsi, uši, kasti, mdči, peči, klāpi*, tož. mn. ž. (I. sklanjatev) *kāzię* ('kaze Ra), *wāsię, ŷlāwię* (\approx *ŷla:we*), *kāsię*, im. mn. m. *ŷdię, zābię, māzię*. Pri pridevnikih gre najbrž za menjavanje dvojnih naglasnih oblik, kot je Ramovš ugotavljal za poljansko narečje (1935: 95) – *ba:lan, duža:n, ŷdra:k, māča:n*: *bər'da:k* ('bortk L), *dra'ba:n* (*drabŋ* L), *ŷra'za:n* Pd (*ŷrazŋ* C), *ŷre'na:k* (*ŷreŋk* L), *lāxa:n* (\approx *'laxŋ* L), *me'xa:k* (\approx *'mexk* L), *ple'wa:k* (*p'le:ŷk* L), *slāda:k* (*'slatk* L), *te'na:k* (*te:ŷk* L), *te'ža:k* (\approx *'tešk* L), vendar le *'kosŋ* po umiku na polglasnik. Prislovi: *ŷpu*, *sxu*: (\approx *suxu*), *xādu*: (\approx *'xudu*), *dra'ŷu*: (*draŷu* L), *ŷər'du*: (\approx *'ŷərdu*), *ŷar'ku*. Posebnost so posamezni ostanki končniškega naglaševanja pri del. *-l* glagolov *-stati* in *-spati* – mn. m. (*wa-*)*stāli* (*spāli*), dv. *stāla*:, s. ed. *stālu*:- *sma ŷa na p'la:cu stāli ŋ pa paslūša:l ŋ pa čūdil se*.

3.3.2 Kolikost je kot v izhodiščnem sistemu, le da sta *i*: in *u*: skrajšana.

3.3.3 Ramovš (1935: 88) omenja, da za cerkljanščino ne velja tolminsko (1935: 84) medsebojno vplivanje prostih in zloženih glagolov v m. ed. del. *-l*, vendar v besedilih nastopajo predvsem oblike kot *pre'šiy, pašu'šiy, sxlādiy* (: *prex'la:du*), *paŷsiy* itd. Ravno tako velja tako za cerkljanščino kot za tolminščino (1935: 84) posplošitev naglasa iz m. ed. za del. *-n*: *za'ra:jen -a -u, pre'nesen -a -u, pa'na:jen -a -u*.

4 IZGUBA GLASOV

4.1 SAMOGLASNIKI

i → ∅

– v končnicah *daj.*, *mest. ed.* samostalnikov in pridevnikov ženskega spola ter os. zaim. za 1. in 2. os in povratnoosebnega zaimka – *xčier, kra:j* 'kravi', *'lukŋ, 'mis, 'sestər; ap'nięn, 'ŷal* 'goli', *'nexŋ* 'njihovi', *we'lič* Z 'veliki'; *'men* (*mi, me, m*), *'tep* (*te, t*), *'sep* (*s*)

– v končnicah *rod.*, *daj.*, *mest. ed.* in *im.*, *rod.*, tož. mn. in dv. samostalnikov 2. ženske sklanjatve z naglasom na osnovi – *če'lust, ka'ku:š, 'nit* (im. ed. *'net*), *'dō:ŷr* (\approx *du:tri*) 'vrata'

– v končnicah or. mn. samostalniških besed – *z(s)* *be'si:dam, 'burklem, 'čečam, ŷlāwa:m, 'či:tnam, mātičcam, sāwa:m* 'sovami', *wər'ca:m* 'vrvicami'; *z(s)* *b'ra:tam, 'či:ŷlem, kromplem* 'kremplji', *'kašam* 'koši', *wač'wierkam, wdri:xam, 'žeblem; ka'līęsam, te'liętam, 'uxam; s* *če'lustŋ, ka'ku:šŋ; ž* *'nem* 'njimi', *'wam*, končnica *-i* v or. mn. m., s. sp., ki se pojavlja pri govorcih iz Cerknega – *z(s)* *'boki* 'biki', *'brusi, 'junci, 'kasci, wač'wierki, 'pa:nti, 'stobri* 'stebri', *'li:ti* (sklonska oblika je ena izmed tistih z nizko pogostnostjo nastopanja v besedilih, ne najdemo je niti v Baudouin de Courtenayjevih narečnih besedilih niti v njegovem slovarju, zato tu nimamo podatkov z diahrono osi), je najbrž posledica vpliva knjižnega jezika, ki se je uspešno uveljavil zaradi narečne izenačitve med orodnikom ednine in

množine

– v končnicah or. ed. m. in s. sp. ter or. mn. in dv. pridevniških besed – *b'ri:zajm*, *de'belm*, *'γuostm*, *'laxnm*, *s'la:bm*, *ɥ'likm* (*we'ličm* **Z**) 'velik', *druym*, *'kešnm*, *'kiernm*, *'majm*, *'ta:čm* (*≈ 'ta:km*), *'telm* 'temle', *'tistm*; primeri kot z *u'na:jnim* ali *ž'e'li:zpmi* so izjemni

– *-i* v določni obliki prid. m. sp. – *ta'di:sŋ*, *ta'damač*

– o končnicah rod., mest. mn./dv. pridevnikov in im. mn. 1. sklanjatve samostalnikov moškega spola ter podrobnejša pojasnila o pojavljanju glasovnih končnic v im. ed. m. prid. na *-ski*, *-ški* oz. im. mn. m. in mest. ed. prid. ž. sp. gl. ustrezne odstavke pri nenaglašenem *i*-ju

– v nedoločniškem obrazilu glagola – *be'ža:t*, *wace'dit* 'odcediti', *steɣwa:t* 'stegovati'

– kot nedoločniška pripona – v narečju je pogosto omahovanje med oblikami dolgega in kratkega nedoločnika (Ramovš (1935: 88) kot značilnost cerkljanskega narečja omenja dolgi nedoločnik), pri čemer je raba kratkega ned. južno od Cerknega pogostejša – *-blit* (*≈ -bi:lt*) 'beliti', *bru'sit* (*b'rust* **L**), *blá'dit* (*b'luoɥt* **L**), *du'sit* (*'dušt* **L**), *ɣ'nit* (*'ɣa:nt* **L**) 'ganiti', *ɣá'nit* (*'ɣant* **L**) 'goniti', *xá'dit* (*'xast* **L**, *'xatt* **Pd**), *xwá'lit* (*x'wa:lt* **L**), *ká'sit* (*≈ 'kast*), *kla'dit* (*'kla:tt* **L**), *ku'pit* (*'kupt* **Z**), *ku'rit* (*'kurt* **L**), *mač'it* (*'mačt* **Z**), *ma'lit* (*'malt* **Pd**), *na'sit* (*≈ 'nast*), *waže'nit* (*wažent* **L**, **S**), *pa'džit* (*≈ pdlašt* **L**), *pra'sit* (*'prast* **Z**), *slu'žit* (*s'lušt*, *≈ šlušt* **Z**, **Š**), *zme'nit* (*≈ z'mi:nt*); *steɣ'nit* (*≈ s'tieɣnt* **L**), (*da-*, *u-*)*tk'nit* (*datoknt* **L**) 'dotakniti'; del. *-l*: *'ɣa:zla*, *'miɣla*, *na'wa:dla*, *z'ɣinla*

– kot sedanjiška pripona – *'xuoɥm* (*-ŋ* **Z**, **L**) (*'xuoɥš*, *'xuoɥ*, *'xuoɥma*, *'xuoɥte*, *'xuoɥje*, *'xuoɥdwa*, *'xuoɥtta*), *'čutm*, *'ɣuonm*, *'kupm*, *'luoɥm*, *'mislm*, *wažienm*, *'pa:zm*

– kot velelniška pripona – *'pust(-ma, -te, -ta)*, *'den*, *'cikŋ* 'kani', *'liɣš*, *'nes*, *'nas* 'nosi', *na'ret*, *wa'be:js*, *prim*, *'siɣt*

– v končnici 3. mn. m. del. *-l* – *ba'li:l*, *b'risal*, *ce'dil*, *'čistŋ*, *dja:l*, *zbe'ra:l* 'izbirali', *u'ziylŋ* (*≈ u'ziyl*) 'vzdignili'

– pri pomožniku – *'tut če p* (*≈ bi*, *be* 'bi') *'ti*: 'hotela', *pa z* (*≈ si*) *z'le:ɥ* 'zlil' *ɥ'se ɥ'kop*, *'ka:m s me 'bi pa 'ti pab'risau?*, *a 'nis 'moɥu dru:jɣa da'bit?*

– v priponah *-ica*, *-in*, *-(ov/ev-)ina*, *-ščina*, *-inja*, *-išče*, *-nik*, *-ič* – *ap'niɣca*, *'ba:pca*, *'cpiɥca* 'sekira', *če'bulce* 'vrsta hrušk', *čečca* 'deklica', *'di:šca* 'dežica', *'ɣra:šca* 'plevel', *kram'piɣerjeja*, *'kušerca*, *'lukŋca*, *m'ro:ɥca* 'mrvica', *'pa:lca*, *'pli:ɥca*, *pa'sukanca* **S** 'svaljki iz moke – jušna zakuha', *'ri:zanca*, *ščierca* 'sekirica', *'trušca* 'tružica, ribežen za repo', *u'sa:xŋca* 'smreka, ki raste pod drugimi'; *'pelŋ*, *'ma:lŋ*, *pe'telŋ*; *'ba:bna* 'babina', *'barajna* 'borovina', *čərwa'i:dna*, *'južna*, *klap'čina* 'klobučevina', *'li:tna*,

wak'ra:jna 'mesni obrezki', *'ža:klejna*; *'fa:ntaušna* (*'fa:ntajšna L*), *'ri:ušna*, *wd'ja:šna*; *'kuxne*, *'pi:ukne* 'pevka', *ɣrab'liučne* 'grabljica', *nakd'pa:učne* 'kopačica', *štapne* 'stopinja'; *'diētelše*, *ɣra:bļše*, *'siērkajše* (*≈ 'siērkauše*) 'koruzišče', *u's'ra:jnše* 'umazane plenice'; *ce'diūŋk*, *č'wieūŋk* 'čebelnjak', *kdliēdŋk*, *'la:tŋk*, *'listŋk* (*≈ 'lisŋk*), *'miēŋk*, *wdtiēpŋk* 'omlačen snop', *pd'žieūŋk* 'hlebec, ki so ga dninarice dobile ob žetvi', *pred'južŋk*, *skli:dŋk*, *'wi:daūŋk* 'vedomec', *ž'ličŋk* 'obešalo za žlice' (vendar na novo prevzeto – *ɣra:nik*, 'xodnik); *'kajnč* 'konjič', *'palč* 'prostorminska mera za žito', *s'napč* 'snopič', *sa'kalč* 'sokol'

– v predponah *pri-*, *ni-*, *-iz* – *pər'biwat* 'pribijati', *pərde'lowat*, *pəɣ'ri:bat*, *pər'pelet*, *pəɣ'p'ra:un*, *pər'sut* (ned.), *pərtis'ka:uke* 'late pri slamnati strehi'; *ɣka:r*, *ɣka:mər*, *ɣku:l*; *z'biērcŋ*, *z'da:t* 'izdati', *zdu'bit* 'izdolbsti', *z'mo:ust* 'izmolsti'

– pri nepregibnih besedah in v korenih/podstavah pregibnih besed pride do redukcije, če to le dopuščajo nastali soglasniški sklop in paradigmatična razmerja, v katera vstopa beseda – *'dal* 'doli', *'nuoɣər*, *pd'kanc* 'pokonci', *'ku:lku* (*≈ 'ku:lk*), *ɣ'ča:s*, *'jutər L* (*jut're C*), *pd'li:t*, *pd'zim*, *ɣ'saku* (*≈ we'saku*); *al*; *pərt* ('proti'); *'tut* 'tudi', *'dast* 'dosti', *'ku:lčki* 'količkaj'; *ɣ'c'ja:n* (*ɣ'c'ja:n L*) 'encijan', *kər'wa:č* 'krivač', *kər'wica*, *kər'wina*, *kər'wit* 'kriviti', *ɣ'ja:k* 'lijak', *p'ja:ča*, *p'ja:n* (*pejen Ra*) 'pijan', *p'ja:nc*, *'fa:bərka*, *ɣ'sica* 'lisica', *ž'wa:u* 'žival', *ž'wina*, *'žuoɣ* 'život', *u z'biel* 'zibeli', *č'pi:t* 'kipeti', (*da-*, *wa-*, *pre-*) *ž'wit*, (*da-*, *pa-*, *pre-*, *u-*) *x'ti:t* 'hiteti', *z'ja:t* 'zijati', *pa's'ja:lu* 'posijalo'

u → 0

– o redukciji končniškega *u* pri sam. m. in s. sp. gl. v ustreznem odstavku pri nenaglašenem *u*-ju

– *-u* v rod., tož. dv. os. zaim. za 1. in 2. os. – *'na:j*, *'wa:j*

– prednaglasno: *ɣ'diē*, *dər'žica*, *dər'žina*, *fər'la:jŋka L*, *kap'cinar* 'menih', *ɣ'biezŋ*, *ɣ'diē* 'ljudje', *ɣ'pina*, *ɣ'skina*, *s'xu:* (*≈ su'xu:*), *stər'pienu* 'strupeno', *dər'ɣa:č*, *dər'ɣa:čŋ*, *dər'ɣam* 'drugam', *dər'ɣuoɣ*, *ɣal'fa:t*, *wak'ɣwa:le* (ž. mn.), *wad'ɣšil*, *ps'til* (*≈ st'il*, *pu'stil*), (*na-*, *wa-*, *pa-*, *pre-*, *u-*) *šil* (poleg restavriranih oblik s *su-*: *pd'šile* in *paš'ušile* ipd.), *zam'dil* 'zamudili', *u'xpil L* 'kupili'

– ponaglasno: *'ɣalf*, *'ka:ps*, *kabz'nik*, *tri:px* 'trebuh', *'wa:rx* 'varuh', *'pa:sxa* 'pazduha'

ě → 0

– v pridevniških končnicah – *'bi:lya* (daj. *'bi:lm̄u*, mest. *'bi:lm̄u* (*'bi:l̄m̄*), or. *'bi:l̄m̄*), *'ci:lya*, *'čudŋya*, *je'la:jya* 'jelovega', *ta p'ra:jya* 'pravega'

– kot glagolska pripona v del. *-l* (razen m. ed.) glagolov *videti* in *vedeti* – *'widl̄*, *'wi:d̄l̄*, *'widl -a -e*, *'wi:d̄l -a -e*

– prednaglasno: *b'la:k* 'beljak', *b'la:wa* (*b'le:wa* L) 'beljava', *c'pič* 'cepič', *c'piuŋca* 'sekira', *kərs'nica* L (: *kres'nica* C), *fwica*, *pfwica*, *pəržya:jŋka*, *s'nu:* (≈ *se'nu:*), *s'nežet*, *ŋfɔxowi* S (im. mn.), *fsa:* (≈ *le'sa:*), *sŋya:* (rod. ed. m.), *ər'či* (rod. ed. ž.), *sŋžen*, *c'nejš* 'cenejši', *fsien*, *fpu:*, *ŋkəku:* 'nekako', *ŋk'ku:j* 'nekolikanj', *pan'kuoŋ* 'ponekod', *z'la* 'zelo, skoraj', *b'lit* 'beliti', *c'pit* 'cepiti', (*da-*, *wa-*, *pa-*)*m'nit* 'meniti', *zyər'sit* L, *s'ja:t* 'sejati', *b'ša:t*, *dja:t*, *fšil*, *wakfštil* (del. -l: m. mn.)

– ponaglasno: *dru:* 'plug', *č'la:j* (*č'la:ŋk*), *warx* 'oreh'

e → ∅

– *c'kin*, *c'kinaŋke* 'vrsta hrušk', *dna:r*, *dna:rska* 'plača', *γər'biŋ* Z (: *γre'biŋ* C), *z'na:mne* 'znamenje', *'la:stičŋ* 'elastičen', *fcajt*, *fma:* 'malo', *mar'bit* 'morebiti'

ε → ∅

– posamezni primeri (kot dvojnice) ob zvočnikih – *zapfšat*, *pər'diwa* Z 'predivo'

o → ∅

– v nedoločniku in oblikah del. -l pri glagolih šeste vrste, pri čemer je pri tistih s poudarkom na obrazilu v nedoločniku taka oblika navadno dvojnična in redkejša – *'pi:stwat*, *γast'wat*, *kazf'wat* (*kaznowat* L), *nakap'wat* (≈ *nakapowat*), *paylix'wat*, *stey'wat*, *ukrep'wat*, *utk'wat* 'vtikovati'; *naštīm'wa:l* (m. mn., ž. dv.), *naštīm'wa:* (m. dv., ž. ed.), *naštīm'wa:le* (ž. mn.), *wadrajf'wa:l*, *wayrab'wa:l*, *payled'wa:l*, *preγ'wa:l* 'upogibali', *pəryreb'wa:l*, *spasad'wa:l*, *uzy'wa:l*, *zamet'wa:l*; tvorjenke – *wab'riswa:ŋka* 'cunja', *pawas'wa:ŋc*

– *'ku:lk* (≈ *'ku:lku*), *'ku:lkər*, *'ku:lkra:t*, *'ku:kər* (≈ *'kor*, *kər* Š), *'ka:mər*, *'tu:lk* (≈ *'tu:lku*, *'tu:lka* Z), *'xitər* (≈ *'xitru*, *'xitra*, *'xit* L), *'sa:m* (≈ *'sa:mu*, čl.), *wakf* 'okoli'

a → ∅

– posamezni primeri (kot dvojnice) ob *r*-ju – *bərddwica*, *'cimərxa* (≈ *'cimraxa*), *kər'bot* 'karkoli', *'kədər* (≈ *'kor*) 'kadar' *'ajŋkərt* Z, L, *d'wa:kərt* Z, L, ≈ *'takərt* Z (*takat*), ≈ *pər'siče* Z (*pra'siče*), Z *f'su* (: *ra'su* C) 'razsul'

– *lu'min* 'aluminij', *lu'minast*, *pər tele'ri* (mest. ed.) 'artilneriji', *smd'γo:ŋtŋ*, *smd'γo:ŋtneš*

ə → ∅

– v priponah *-(l/v)əc*, *-ək*, *-ən*, *-əlj* – *'butf* 'butelj', *'cepc* 'del cepca, s

katerim se udarja', 'di:laɥc, dɾapc 'telečje drobovje', γd'silc, x'la:pc, 'ja:pkaɥc, 'junc, 'kasc, 'lipaɥc 'lipov čaj', 'ruoɥc 'roj', 'slepɥc; 'bapɥc 'bobek', γ'la:šk, x'li:pčk 'hlebček', 'kančk 'konček', 'ma:čk, m'lečk 'regrat' (: 'rieɣrat L), wɔma:jk, 'puoɥk, 'repk, zɔγulk 'otrdela koža na dlaneh'; b'li:žɥc 'letnica, napis', 'bu:bɥc, γd'la:zɥc, 'ka:zɥc, 'cucɥc, dɾa:ksɥc, fruoɥdɥc 'vejnik', 'ka:šɥc, 'šimɥc, 'ža:kɥc, γ'la:tk, kɾa:tk, 'nisk, 'ri:tk 'redek'; bɔžičɥc, 'fa:jxtɥc, x'ladɥc, kɾušɥc, 'mixɥc, 'ma:ɥtɥc 'blaten', wɔp'ri:sɥc, paž'ri:šɥc, 'su:nčɥc

– datk'nit, ŋt'za:t 'mižati', (u-)ɣ'nit 'geniti'

ɥ → u → ∅

– 'ja:pka (ja:pku L), 'ja:pkaɥc, p'siɥc (p'xiɥc L; ≈ 'boxe, im. mn.), p'xa: 'bolha' (rod. mn.), 'uɔɣɥca (≈ 'uɔɣunca) 'ogelnica', Tmin, Tminc

4.2 SOGLASNIKI

4.2.1 Zvočniki

ɥ → ∅

– v skupini *ała*, pri ž. ed., m. dv. del. -l, za razlago gl. Ramovš (1935: 91)) – po analogičnih posplošitvah imamo danes oblike brez l v naslednjih glagolskih vrstah:

I. vrsta: 3. razred: samo p'li: 'plela' (: 'sapla, γ'rebla)

5. razred: (na-, pɔr-, za-)piɥc, (na-, wab-, wad-, pa-)žieɥc, (za-)kliɥc, p'riɥc, ŋziɥc, we'riɥc, ŋniɥc, u'ieɥc, s'nieɥc

6. razred: c'ri: 'cvrla', m'li:, k'la:, ≈ ž'ri: L poleg 'žɛr'la, pɔdɛr'la, z'dɛr'la, wɔpɛr'la 'odprla'

7. razred: v tipih z'na:; 'di: ('di:la Z, S) 'dela', s'mi:, ŋ'ri:, p'i: 'pela', š'ti:, γ'ri:

III. vrsta: 1. se'di: 'sedela', γd'ri:, tɔr'pi:, bɔli:, ž'wi: 'živela', 'ti: (x'ti: L, t'la Ra) 'hotela', (i)'mi: (≈ i'mi:la, 'mi:la S)

2. kle'ča:, le'ža:, s'liša (≈ š'liša, s'liše (≈ š'liše) L, Pd, S), dɛr'ža:, ba:, sta:, s'pa:

V. vrsta: 1. razred: 'di:la, γliɥda, raɥna: 'delala', pla'ca:, m'š'a: (≈ me'š'a:), meɥna: 'menjala', 'ri:ba, u'tɔrya, d'i'wa:, š'i'wa:, pač'i'wa:, kontro'liɥra, š'te'diɥra, telefo'niɥra

2. razred: su'ka:, lɔ'ya:, me'ta:, k'lica, 'ri:za 'rezala', 'ri:sa, d'ri:ma, wɔra:, mɔ'za:

3. razred: b'ra:, γ'na:; ž'ya:, u'xa: 'pxala'; s'ja: 'sejala', sme'ja:, dɔ'ja:

VI. vrsta: p'i:st'wa, kup'wa:, wadyreb'wa:, patreb'wa:, preɥ'wa:, pɔrpawed'wa:, 'wa:r'wa, utk'wa: 'vtikovala', uzy'wa: 'vzdigovala'

– poleg tega še 'ma:, ŋ'ma: 'malo', ni pa primerov za izgubo -ɥu v ed. s. sp. del. -l, ki jo Ramovš omenja v Dialektih (1935: 91)

– 'da (\approx 'dal) 'dol, doli' – da u mdr̥ejn 'omari', 'pa (patle, 'patʃ, 'pal) – na 'li:ta s̥ b'la d̥ma, 'pa s̥ ʃ'la pa W:a'sri:tk

r → ∅

– (v skupini čr̥, žr̥) – beseda 'či:da, ki jo v ponazarjalnem gradivu navaja Rigler (1981: 72), v zbranem gradivu ne nastopa, v vseh njenih pomenih jo zastopa beseda *trap* (u'ca:lʒwine/wa'tru:k, celo 'ka:ʊk)

– v -krat – 'a:jŋkat, 'ajŋkat, e:jŋkat ('ajŋkərt Z, L), d̥wa:kat (\approx d̥wa:krat, d̥wa:kərt Z), trikat, ʃtierkat, ta p'r̥ejkat, d̥ruyat 'drugikat', nd̥ejŋkat, 'takat (\approx 'takrat, 'takərt Z), 'tiskat; do izpada ne pride, če je -krat naglašeno – daskrat, kajtkrat, kulkrat, nek'rat G 'marsikat', ŋp'arkrat, 'ku:l'kikrat, 'ma:lek'rat, 'me:jŋkat, 'narwečkrat, 'ni:kikrat, s'tukrat, tʃk̥ejkrat Z, wečkrat

– wataɣ'la:u, wataɣ'la:u'ca 'vrtoglav(ica)'; 'ya (\approx 'yar) – še 'ya na 'j̥e:jda j 'kešŋ 'moyu 'jet kleč̥et; 'žix (\approx žix̥ər)

m → ∅

– sedna:jst (sedŋna:jst Z), was'na:jst (wasŋna:jst Z)

w → ∅

– wabe'za:l 'obvezali' (: wab'wa:rway), padli:ka 'podvleka', padlečen; cri:t 'cvreti'; a:ntrex (< hantw̥erch, Striedter-Temps 1963: 82); bu:ɣat 'ubogati' (u < f); bu:x, bu:štwa (u < u)

– o izgubi /w/ in /j/ po asimilaciji ob u(:)/uʊ oz. i(:)/i̥ gl. v ustreznih odstavkih pri posameznih samoglasnikih

4.2.2 Nezvočniki

p → ∅

– 'teč 'ptič', 'tica

b → ∅

– 'ja:sc 'jazbec', 'fi̥erc 'firbec', 'fi̥ercat, 'suʊta Z 'sobota' (v hitrem govoru, prim. z'buʊta L)

t (← t, d) → ∅

– v skupinah stl/stn/stm/stp/stk/stx – puʊsle 'postelja' (\approx pas'te:jle), kas'nica 'kostnica', \approx 'masnu 'mastno', \approx 'ža:lasnu, bam'ba:žasn̥u, šes'na:jst, \approx 'ɣajsŋ, z̥yas'nilu 'zgostnilo', 'lisŋk (\approx 'listŋk), 'tismu 'tistemu', 'ispa, skli̥enca (ž.),

sklienc **L** 'ledena sveča' (gre morda glede na refleks za *ě* za izposojjo tolminskega (Ramovš 1924: 213) *sklenca* < *stbklěnica*?) : *steklienci* **Pd** (im. mn.) 'žled (?)', 'pa:sxa

– v skupinah *tp/tk/kt/tc* – *wǎpięrat* (≈ *watpięrat*), *wap'ri:t* (≈ *watp'ri:t*), 'ku: 'tako', 'kier' (≈ *katier*, *ktier*, *xtier* **L**), 'di:c, ž'luoç, γ'neç 'gnetec' (prim. ustrezno geslo v Pleteršnikovem slovarju), γ'neçast, γ'ra:c (rod. mn.) 'vratc', *wace'dije*, 'posc 'pezdec' : γ'uoçtç, *skli:tca*, *kǎritce*, 'pǎrtc **L**

– (da-, wab-, wad-, pa-, pǎr-, spad-, u-, z-)ra:se

– 'pal (≈ 'patle, 'pa)

d → ∅

– v skupinah *zd(r)/dz* – *z'ra:u*, *z'ra:wa*; *zrd'wilŋ*; *zrd'wilu*; *z'ra:jt* (≈ *zdra:jt*), *z'ra:ju* (≈ *zdra:ju* – pri glagolu so dvojnice najbolj pogoste), *z'ra:uje*, pa tudi nov. *zraŋnik*, *zraŋnica*, *u'ziŋŋt*, *uz'ɣowat*; *waz'nu:tǎr* 'odznoter', *wǎzunaj* (≈ *wadzuna*, *wadzunaj*)

– *kd* – 'či 'kje', 'ne:ǰč (≈ 'ne:ǰk) 'nekje', 'čier' ('čir **L**)

– *was're:je* 'sredica'

– 'pilki ('pielki **Z**) 'podobice', 'pielkar **Z**

k → ∅

– 'binšt ('bimšt, 'bimpšt **L**) 'binkošti', 'kešn, ≈ 'kišŋ **Z**, Š, 'ke:ǰšŋ **Pd**, *mǎrusle* **L** 'ošpice' (: *mǎruskle* **C**), *e'letrika* (≈ 'letrika) **Z** 'elektrika'

x → ∅

– v glag. hoteti – *xč* – 'čem, *xt* – 'li

g → ∅

– *druč* 'drugič'; 'fulauš (< *Vogelhaus*, gl. Ramovš 1924: 54); 'uorle, 'lix (≈ γ'lix), *z'lixat* (≈ *zγ'lixat*); *b'ri:še* 'bregeše', 'bǎrles 'ptica/doma izdelana vrtavka'

5 DRUGI POJAVI

5.1 DIFERENCIACIJA

mn → *ml* ≈ z'na:mle, 'ka:mle **L** (tako črnovrško – gl. Tominec 1964: 110, 248)

mn → *un* s'pǎ:uŋt

<i>ll</i>	→ <i>ln</i>	' <i>mislna</i> (≈ ' <i>misla</i> Z, Š, L)
<i>tl</i>	→ <i>kl</i>	' <i>fiɛrkɫc</i> , ' <i>šinjɫ</i> 'škodla', ' <i>čikle</i> (' <i>kikle</i> L , za Pd zabeleženo ' <i>kitle</i>), ' <i>pakle</i> S(?) 'potlej' proti <i>pe'la:t</i> , ' <i>pejtler</i> , ' <i>patle</i> itd.
<i>dl</i>	→ <i>ɣl</i>	' <i>ci:ɣɫc</i>
<i>dn</i>	→ <i>ɣn</i>	le enkrat ≈ ' <i>na:ra</i> Z (rod. ed.)
<i>zv</i>	→ <i>zy</i>	<i>zɣu:n</i> , <i>zy'nit</i> , <i>zy'ne:jne</i> , <i>zy'nilčki</i> 'šmarnice(?)'

5.2 DISIMILACIJA

<i>r-r</i>	→ <i>l-r</i>	<i>wape'li:rat</i> L , ' <i>lo:ɣbər</i> 'lovor', ' <i>ɣldniɛrčk</i> (<i>ɣldni:rčk</i> L , < <i>garnir</i>)
<i>r-r</i>	→ <i>n-r</i>	<i>špiɣyert</i> Z (< <i>Sparherd</i>)
<i>r-r</i>	→ <i>r-l</i>	' <i>ruoɫ</i> (' <i>ruoɾ</i> Z) 'pečica', ' <i>terc'ja:lka</i>
<i>r-r</i>	→ <i>r-j</i>	' <i>ɣa:jtraš</i> (≈ ' <i>ɣajtraš</i>), ' <i>fajmaštər</i> , ' <i>ɣajtre</i> (Ramovš 1924: 78), ' <i>ɣa:jtərce</i> , ' <i>ɣajtərčk</i>
<i>r-r</i>	→ <i>m-r</i>	' <i>muožnar</i> (Ramovš 1924: 78)
<i>r-r</i>	→ <i>r-∅</i>	poleg tistih, ki so značilne tudi za knjižni jezik (' <i>ɣa:bər</i> , ' <i>swi:dər</i> , ' <i>re:jta</i> itd.) ' <i>pra:pet</i> 'praprot' z <i>e</i> namesto pričakovanega <i>a</i> (za Horjul npr. Ramovš (1924: 80) navaja obl. <i>prapat</i>), ki ga je mogoče razložiti s preglasom <i>ra > re</i> , prim. črnovrško ' <i>pra:pret</i> (Tominec 1964: 177)); ' <i>špa:ɾyert</i> L, Ra (< <i>Sparherd</i> , ob ' <i>šper'yert</i> , ' <i>špor'yert</i> , ' <i>špa:ɾyert</i> C)
<i>r-r</i>	→ <i>∅-r</i>	' <i>ma:trat</i> , ' <i>ma:trɣk</i> , ' <i>zma:tran</i> , ' <i>buošnär</i>
<i>l-l</i>	→ <i>r-l</i>	' <i>ra:dɫc</i>
<i>l-n</i>	→ <i>r-n</i>	<i>ə'za:jne</i> L 'rezanci' (: ' <i>ɟza:jne</i> C, Z, Ra <i>le'za:jne</i>)
<i>l-r</i>	→ <i>l-ɣ</i>	' <i>lo:ɣber</i> 'lovor' (< <i>Lorbeer</i> , Striedter-Temps 1963: 171)
<i>l-l</i>	→ <i>j-l</i>	<i>Jeb'la:na</i> (<i>Jeb'le:na</i> L)
<i>n-n</i>	→ <i>l-n</i>	≈ ' <i>pɫzjuon</i> , ' <i>ɫc'ja:n</i> (<i>ɫc'ja:n</i> L)
<i>n-n</i>	→ <i>∅-n</i>	<i>katra'bant</i>
<i>n-n</i>	→ <i>n-∅</i>	' <i>kontet</i> 'zadovoljen'
<i>n-n</i>	→ <i>m-n</i> → <i>r-n</i>	<i>bər'buončki</i> 'bonbončki'
<i>m-m</i>	→ <i>b-m</i>	<i>bra'mu:r</i> (<i>b'ra:mar</i> L)
<i>v-v</i>	→ <i>v-∅</i>	' <i>wərca</i> 'vrvca', <i>wərčice</i> B(?) 'vezalke'
<i>p-p</i>	→ <i>k-p</i>	<i>kam'pa:wa</i>
<i>p-p</i>	→ <i>b-p</i>	' <i>bapɫ</i> L 'cvetni popek' (: ' <i>tuonɫ</i> C)
<i>b-b</i>	→ <i>ɣ-b</i>	≈ ' <i>ɣambaš</i> 'bombaž'
<i>t-t</i>	→ <i>∅-t</i>	' <i>paplat</i> (<i>pap'la:tay</i> , ≈ <i>patp'la:tay</i>)
<i>t-t</i>	→ <i>k-t</i>	<i>čəkərtnica</i> 'četrt mernika'
<i>k-k</i>	→ <i>k-∅</i>	' <i>kešɳ</i> 'kakšen'

5.3 PREKOZLOŽNA ASIMILACIJA

<i>r-l</i>	→ <i>r-r</i>	<i>pra:jerca</i> L 'pravljica' (Ramovš besedo sicer navaja za Cerčno, vendar je tu uporabljana beseda ' <i>pra:jca</i> , tudi po oznakah v Baudouin de Courtenayjevem slovarju (1885: 446, prim. še 1884: 388), lahko sklepamo, da jo je poznal le iz otaleškega govora)
<i>l-r</i>	→ <i>r-r</i>	' <i>lančər</i> L 'kljukec', ' <i>lanč'erica</i> Ra 'krivač?' : ' <i>rančar</i> C, G 'kljukec' (gl. Bezljaj 1982, geslo <i>lanča</i>)
<i>x-š</i>	→ <i>š-š</i>	redko ' <i>šiša</i> Z , ' <i>šiše</i> L

č-s → c-s 'cisu, 'cislā, 'cisat, 'cisʎca, cʎsa:ɥ (Ramovš 1935: 85)
 s-š/ž → š-š/ž kot prosta različica – šlišat (slišet L), šliš (≈ šliš) itd., pašlušte
 (≈ pašlušte), pašušil (≈ pašušil) poleg običajnejšega pašil, šlušt Z
 (s'lušt Š, služit C), šnežet Z (s'nežet C)

5.4 METATEZA

ɲl → ʎn 'butʎna, cərkʎna, 'dəryʎna, 'maxʎna, pətisʎna (ž. ed.), zaldputʎne (ž.
 mn.), s'tislʎ, u'ziylʎ (m. mn.), pə'morzʎnu (s. ed.)

uš → šu šu'nica (po asimilaciji pš > uš, Ramovš 1924: 182)

m-ɣ → ɣ-m ɣamdzin

n-m → m-n 'somɲ ('sojɲ L, obliko Ramovš, 1924: 92, navaja za Poljane)

k-c → c-k prec'kowat

kolnica – kld'nica
 dobrovita – bərdəwita

5.5 SEKUNDARNI GLASOVI

a ← ∅

– pardžuon 'ječa', sard'buota 'srobot'

j ← ∅

– o prehodnem j gl. v ustreznem odstavku pri izvoru j

ɥ ← ∅

– navadno v položaju samoglasnik + m/n – 'pɔ:ɥmlat, k'la:ɥmfa, ɣd'siɥnca
 'gosenica' (če ne gre za naslonitev na drug besedotvorni vzorec, gl. Rigler
 1963a: 166), wə'ma:ɥnca 'omamica', wə'wiɥɲk 'ovinek', 'rɔ:ɥmar L, pə'riɥnt
 L 'poriniti', 'rɔ:ɥmpa Pl 'prostor za pepel v kleti' pa tudi 'zɔ:ɥpəɲ, 'cɔ:ɥprat
 C, flɔ:ɥs L 'vrsta sani' (: flɔɥs C)

n ← ∅

– šte:jɥye 'stopnice', 'fiɲka 'žensko spolovilo'

m ← ∅

– žliempərxa, cem'pin, 'cɔ:ɥmprat, 'cɔ:ɥmpərkar, 'cɔ:ɥmpəɲk, 'cɔ:ɥmpərca L
 (: 'cɔ:ɥprat C itd.)

t ← ∅

– *žmaxt* ‘okus’ (< *smach, smac*, Striedter-Temps 1963: 254)

k ← ∅

– *‘bięrkla* ‘bergla’

γ ← ∅

– proteza pred *u/w* – ≈ *‘γuzda* L, *‘γwamp* L, Pd, *‘γwa:mpast*, *‘γwa:mpeš* (: *‘wamp*, *‘wa:mpast*, *‘wa:mpajca* C ‘vrsta hruške’, prim. še nasprotje *‘γuoš* L : *‘uoš* C ‘kača’), pojav je znan tudi v črnovrškem narečju (Tominec 1964: 228)

š ← ∅

– *špa:ruopk* (*pdruopk* L) ‘štor’

s ← ∅

– *spre’ce:jsje*

6 RAZNO

- 6.1 Zanimivi so še pojavi v besedah kot cerkljansko *pdruoγla* ‘prapor’ proti tolminskemu *karógla* (Ramovš 1924: 154), *γamžun* ‘golša’ (tako tudi črnovrško) proti ostalim slovenskim oblikam (prim. ustrežna gesla pri Bezlaju 1977) – *gólša*, *golžūn*, *gržōn* (Rigler, 1963a: 46, op. 1, navaja *γrežŷn*, *γəržŷn*), *cdfa:te* L (: *cdpa:te* C < *ciabotta*, gl. Bezlaj, n. d.) v primerjavi z notranjskim *covâte*, *cavâte*, *covâti* (Rigler 1963a: 99, op. 3), *matdfier* (*matdfir* L) ‘metulj’ (gl. gesli *netopír*, *letopír* pri Bezlaju, v pomenu ‘netopir’ ima narečje *poŷticapoŷmeš*), dvojnici (*pa-*)*je:jne* in *‘je:jne* ‘jenja’ (sed. 3. ed). Oblika *smdlo:γret* ‘zlatica’ (Ramovš 1924: 317 navaja *sołnovrat* > *slanóvrat*) je najbrž posledica ljudske etimologije. Znana je tudi naslonitev na *s’miet* v besedi *sm’etiγ* C, *smet’liγ* Š ‘snetljiv’ (*smetliwa šŷnica*, tako tudi notranjsko, gl. Rigler 1963a: 161). Besede *wɔbent* ‘advent’, *ban’dibje* ‘endivija’, *‘biękle* ‘mentrga’ bi bile lahko s področja prehoda v (pred sprednjimi samoglasniki) v *b*.
- 6.2 Predlog *iz* je okrepljen s prislovom *ven* tudi na tem področju – Ramovš (1935: 54, 68) pojav omenja kot značilnost terskega in zapadnokraškega narečja, v katerih pride do zlitja predloga/predpone in prislova): *‘więbas je ‘won* z *‘wərbje* L-ML, *won s ‘ki je b’la nar’jena?* C-GP, *‘punca ‘won s ‘cu:jn* C-ks, *m je me’ja:lu* (‘viselo’) *‘won s ‘kaše* L-x. Za položaj pred predpono prim.: *sa ‘ku:jsť ‘xitra b’li nar’dil*, *‘won skd’pa:l* Pč-fm, *sma ‘γra:šca ‘won zbe’ra:l* C-GP.
- 6.3 Oblike (*na-*, *pər-*)*‘wa:st* (‘na-, pri-)vaditi’, potrjene še v obsoškem, tolminskem in gorenjskem narečju, ima Ramovš (1935: 57) za analogične po razmerju *kradu* :

krast, v cerkljansčini se pojavljajo še oblike '*na:jst* 'najti', (*na-*, *pa-*, *za-*) *γra:pst* 'z grabljami spravljati seno skupaj' : (*pa-*)*γra:pt* 'močno, sunkovito prije(ma)ti kaj'.

- 6.4 Osnova na *-s* v odvisnih sklonih sklanjatve samostalnika *kri* (prim. Ramovš 1935: 60) je, sodeč po izsledkih vprašalnice SLA (Bric-Makuc 1982: 45, Kenda-Jež 1987: 41) ohranjena v posameznih sklonih (daj. in mest. ed.), Pavšič (1960: 23) oblikam s *-s* pripisuje pomen 'krvni obtok', v gradivu pa nastopa le v frazemu 'imeti v krvi'.

IV Besedišče

1 Ustroj geselsko urejenega gradiva. Vsako nastajajoče slovarsko delo naj bi se zaradi uporabnosti, primerljivosti in časovne reprezentativnosti¹ pri svoji zasnovi, izboru in povrstitvi iztočnic ter oblikovanju podobe gesla² oprlo na ustrezno slovaropisno izročilo. Določena stopnja jezikovnoteoretične konservativnosti je tako splošna značilnost slovaropisja, še zlasti pa narečnega – zaradi dolgotrajnega³ postopka zbiranja in obdelave gradiva ter heterogenosti virov.⁴ To lahko po eni strani privede celo do dvoma o znanstvenosti slovaropisnih postopkov,⁵ po drugi pa do velikih razlik med metodologijami in dosežki posameznih nacionalnih leksikografij. Ta zbirka besedja zato po eni strani sledi slovaropisni praksi knjižnojezikovnih slovarjev, zlasti Slovarja slovenskega knjižnega jezika, po drugi pa se zaradi primerljivosti in združljivosti narečnega gradiva zgleduje po ustroju dveh konfrontativnih slovenskih narečnih slovarjev, in sicer po Tezavru slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (Thesaurus 1982–) in Slovarju govorov Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami (Weiss 1998a).

Narečnega slovarja zaradi njegove zgradbe ni mogoče brez pomisleka uvrstiti v nobeno izmed delitvenih shem, ki jih je ob proučevanju vrst slovarjev oblikovalo slovaroslovje (prim. predstavitev različnih tipologij slovarjev pri Miodunki (1989: 251–256)). Kljub temu da je narečni slovar enojezičen (Gjurin 1984: 187), ni (samo) razlagalni slovar.⁶ Ker je jezikovni različek, uporabljen v razlagah, drugačen od tistega, v katerem je ubeseden predmet razlage, so pravila za sestavljanje pomenskih razlag drugačna od tistih, ki veljajo za enojezične slovarje knjižnega jezika (Niebaum 1986: 134).⁷ Prav tako ne moremo trditi, da je

¹ Le redkokdaj se primeri, da bi v istem obdobju nastajala dva slovarja z istim predmetom obravnave, praviloma pa je med njima daljši časovni zamik.

² Slovaroslovno izrazje povzeman po tovrstnih člankih V. Gjurina (1984: 183–184, op. 1, 1986: 151–155): iztočnica 'naslovna enota gesla', ustreznica 'drugojezična (drugonarečna, drugozvrstna ipd.) protienota iztočnice v večjezičnih (večnarečnih ipd.) nerazlagalnih slovarjih', geslo 'slovarski članek'.

³ Za D. Stellmacherja (1986: 42, 44) je zaradi sklenjenosti obdelave in primernosti slovarja za uporabnika optimalni čas za izdelavo slovarja deset let, vendar naj bi bilo to izvedljivo le pri predvsem laikom namenjenih žepnih pokrajinskih slovarjih (10.000–20.000 iztočnic).

⁴ Ena izmed sklepnih ugotovitev nemškega slovaroslovnega kolokvija Dialektlexikographie – Praxis, Theorie, Geschichte je tudi, da se »narečni slovarji kot dolgoročni projekti lahko le zelo omejeno odzivajo na vsebinske in metodološke novosti slovaroslovja« (LD 1986: 228).

⁵ »Leksikografija nikoli ni bila, ni in najbrž tudi ne bo znanost«, H. E. Wiegand, Handbuch zur Geschichte der deutschen Sprache und ihrer Erforschung, 1984 (po Jörg 1986: 58). Zanimivo je tudi, da npr. Krajčovič kljub dokaj razvitemu slovaškemu narečnemu slovaroslovju pri opisu jezikoslovnih metod narečnega raziskovanja ne omenja pomenskih (nekartografskih) raziskav besedišča (1988: 193–206).

⁶ Prim. opredelitvi v SRNG (1965: 12): »[s]lovar ruskih ljudskih govorov' je razlagalno-prevodni slovar« (enako AOS 1980: 23), in SGP (1979: XLII): »[n]arečni slovar po svojem namenu in zaradi narave gradiva vsebuje prvine različnih vrst slovarjev: je prevodni slovar in do določene mere tudi enciklopedija. Zato uporabljamo dve osnovni vrsti pomenskih razlag: sinonimno in definicijsko-opisno«.

⁷ Iz tega razloga npr. v narečnih slovarjih ne velja prepoved »krožnih razlag« (Niebaum 1986: 134).

narečni slovar le jezikovni slovar (Miodunka 1989: 252), saj vsebuje tudi leksikonske ali celo enciklopedične prvine (prim. SRNG 1965: 12; SGP 1979: XLIII; Baur 1986: 76). Ta vmesnost omogoča vrsto tipološko različnih uresničitev pri posameznih narečnih slovarjih.

1.1 Poskusna slovarska različica. Namen predstavitve izsledkov na tej stopnji raziskave je predvsem utemeljiti primernost metode usmerjanega pogovora kot temeljnega postopka za pridobitev izhodiščne podatkovne zbirke. Za to nista primerna niti klasična oblika poskusnega snopiča z omejenim številom iztočnic niti izdelava alfabetarija – ker so za oceno pomembni tako število zbranih besed, zastopanost posameznih tematskih področij, zaplnjenost pomenskih polj idr. kot notranja pomenska razčlenjenost gesla ali vrednost ponazarjalnega gradiva za določanje sintagmatičnih medbesednih odnosov. Predstavljena poskusna slovarska različica, ki zajema gesla od A do K, približno tretjino do sedaj zbranega gradiva,⁸ je zato nekakšen križanec med poskusnim snopičem in alfabetarijem:

(1) Število iztočnic je znatno višje od tistega, ki je običajno za poskusne snopiče:⁹ Slovar vsebuje **2393 gesel**, od tega 2062 dejanskih, 146 podgesel (**ahitati se**) in 185 kazalčnih gesel, pri katerih je 111 hierarhizacijskih (**anjelc** ⇒ angelc) in 74 pojmovnih (**enostaven** ⇒ ajnfah).

Je izbor iz kartoteke, nastale na podlagi popolnega izpisa približno desetine posnetega gradiva (prepis najmanj uro dolgega posnetka za vsako raziskovalno točko – obsežnejši prepisi so nastali za osrednjo raziskovalno točko, skoraj v celoti pa je bil zaradi zanimivosti prepisan pogovor Ivane Leskovec z Zakojčanko Jerico Kranjc) in gostih izpisov z ostalih posnetkov (80 ur).

V kartoteko je vključeno tudi gradivo iz Lazca, ki je že bilo slovarsko obdelano (Kenda-Jež 1987: 117–288), in sicer na dva načina:

- s ponovnim gostim izpisom s posnetkov, pri čemer je bilo mogoče upoštevati metodološke postopke, ki so bili sicer uporabljeni pri obdelavi podatkov ter
- z neposredno uporabo gradiva iz slovarskih gesel. Ker pri slednjem ni bilo več mogoče določiti vira posameznih podatkov, je informantova oz. informatorjeva oznaka nadomeščena z malim x (**L-x**).

(2) Gesla so predstavljena v svoji delovni podobi, torej obseg njihovega oblikovnega in razlagalno-ponazarjalnega razdelka ni enak končnemu, v slovar prevzetemu obsegu, ampak je omejen z naravo izsledkov dosedanjih raziskav. V poskusno različico so zato uvrščene tudi

⁸ Celotna zbirka trenutno obsega okrog 6600 leksikemov.

⁹ Poskusni snopič v LISVK (1980) npr. obsega 246 izočnic (od tega 41 kazalk).

iztočnice, zlasti zastarele, redke besede, pri katerih kljub sobesedilu ni bilo mogoče natančno določiti njihovega pomena (**kanofelj, krajnina**) ali pa so jih tudi narečni govorci uporabljali kot navedke, brez ustreznega sobesedila. Nekatere pomenske razlage zato ne vsebujejo razločevalne pomenske sestavine (**križčevka**). Prav tako so upoštewane besede, ki so se v posnetem gradivu pojavile le po enkrat in njihov dejanski obstoj ni bil nedvoumno potrjen pri naknadnem preverjanju na osrednji raziskovalni točki (**brcati, dopričati, jokovati**), vendar zaradi jasnosti posnetka in sobesedila sodijo na listo tistega besedja, ki ga bo treba preverjati s posebnimi vprašalnicami.¹⁰ Vprašljivost posamezne iztočnice, njene oblike ali pomena je označena z vprašajem (?). Čustvenostni, časovni in pogostnostni označevalniki so začasni tako po številu kot načinu rabe, odločilna za njihovo uporabo na tej stopnji raziskave pa je bila težnja v celoti prikazati obvestilnost posnetih besedil.

Po drugi strani v končno različico slovarja tudi ne sodi tako razširjena oblika dokumentarnega razdelka, je pa seveda obvezna sestavina podatkovne zbirke v času obdelave gradiva.

2 Povrstitev in oblikovanje iztočnic. Gesla so površčena po abecednem zaporedju iztočnic, ki so zapisane v poknjženi obliki. Ker gre za slovarsko zbirko konkordančnega tipa, ki v svojem oblikovnem razdelku ne izkazuje vedno osnovnih slovarskih oblik, se je pri redakciji zastavilo vprašanje, ali ne bi bilo smotno kljub siceršnjim slovaropisnim načelom (prim. Weiss 1994: 17) sistemske lastnosti prikazanega govora vsaj deloma prikazati v poknjženem delu geselske glave. Najbolj usmerjevalna bi bila onaglasitev iztočnic (prim. slovarsko urejeno gradivo v Kenda-Jež 1996: 322–334), vendar je bila v podatkovni zbirki opuščena zaradi lažjega računalniškega abecednega razvrščanja in iskanja po geslovníku. Pač pa so poknjženi iztočnici dodane poknjžene neprve osnovne slovarske oblike (v obsegu, v kakršnem se pojavljajo v standardnih slovarjih slovenskega knjižnega jezika, prim. SSKJ 1970: XXII–XXIII; SP 2001: 213), kar je uvedel že Tezaver slovenskega ljudskega jezika na Koroškem (Thesaurus 1982: 7–8).

2.1 Načela za poknjženje iztočnic so v skladu z dosedanjo narečno slovaropisno prakso (Thesaurus 1982: 33–34; Weiss 1994: 16–17; 1998: 19), torej naj bi vodila k združevanju etimološko identičnih oblik v eno geslo ob upoštevanju etimoloških ustrezníc v katerem izmed temeljnih slovarskih del knjižnega jezika (Plet.; SP 1962; SSKJ).

¹⁰ Za uvrščanje besed z nejasnim pomenom se običajno odločijo tudi ob končni redakciji narečnih slovarjev, pri katerih se sestavljavci ne opirajo (zgolj) na lastno jezikovno kompetenco (prim. SGP 1979: XXXVI, AOS 1980: 27, Thesaurus 1982: 15).

V enem samem geslu so obravnavane besede, ki imajo dvojnice zaradi zvonečnosti premene končnega soglasnika (**grož** v geslu **groš**), pri čemer je upoštevana etimološka prvotnost oblike, pogostnost in diatopična razširjenost pa sta (bosta) razvidni iz gradiva), ter dvojnice s protezo in brez nje (**jelektrika** ⇒ elektrika).

Samostalniki moškega spola, ki podaljšujejo osnovo z *n* (**bicikelj**, **brencelj**, **drakselj**), so enotno poknjiženi brez analogičnega *n* v imenovalniku. Celotno gradivo pri tem besedju redno izpričuje dvojnice (*'ša:rkɫ* – *'ša:rkɫŋ*) pri enem samem govorcu, zato bi bilo pri tem obsegu gradiva poknjiževanje bodisi na dva načina bodisi na enega samega (glede na izpričane oblike), zavajajoče, saj ne bi izkazovalo dejanskega stanja v narečju. Nasprotno naj bi pri samostalnikih ženskega spola na *-ev* (**breskva**, **britev**) na prvem mestu stala pogosteje uporabljana oblika.

2.2 Podiztočnice so uporabljene približno v istem obsegu kot v SSKJ (SSKJ 1970 XIII), pri pridevnikih (iz njih izpeljani pravi prislovi in posamostaljeni pridevniki) in glagolih (glagoli s prostim morfemom, pogosteje rabljeni deležniki ter iz njih izpeljani prislovi), dodane pa so povedkovniške poiztočnice (pri pridevnikih, prislovih in samostalnikih, prim. Weiss 1998: 12).

2.3. Kazalke. Poleg iztočnic, naslovnih enot gesla (Gjurin 1986: 152, op. 2), sta v slovarju uporabljene še dve vrsti *kazalk*:

(1) Kadar je zaradi neznačilnih glasovnih razvojov možnih več glasoslovnih različic poknjižene iztočnice ali pa se etimološko istovetna knjižna beseda preveč razlikuje od narečne, *hierarhizacijske kazalke* usmerjajo k nosilki gesla (**guzda** ⇒ uzda, **jerbas** ⇒ verbas, **magazin** ⇒ gamazin, **snetljiv** ⇒ smetljiv, **vata** ⇒ bata)

(2) *Pojmovne kazalke*¹¹ so knjižne, diastratične sopomenke narečnih besed. Te naj bi deloma odpravile neskladje, ki nastane ob poknjiženju narečnega iztočničnega niza (ki je potrebno zaradi kontrastivnih in konfrontativnih primerjav) med knjižno podobo iztočnic in njihovo narečno pomensko strukturiranostjo ter olajšale delo uporabniku, ki bi besedje raziskoval z onomaziološkega vidika. Da bi jih lahko ločili od drugih iztočnic, so pojmovne kazalke natisnjene ležeče (**blato**, **blaten** ⇒ malta, malten, **golša** ⇒ gomžun, krof, **oblič** ⇒ obel, **robec** ⇒ smrkovec, **sleme** ⇒ strop, **žganci** ⇒ polenta).

¹¹ Pri tvorbi izraza je bil v oporo Niebaumov (1986: 142–143) izraz »pojmovno geslo« (*Begriffsartikel*), vendar se vsebinsko izraza ne prekrivata. Skupno jima je le uvajanje knjižnih iztočnic v iztočnični niz narečnega slovarja: »Po moji zamisli pojmovno geslo obsega tri vrste podatkov: [...] 1. obširna strokovna in etnografska pojasnila [...], 2. onomaziološko paradigmo obravnavanega pojma [...], 3. ‚leksikografsko pripoved‘.« Niebaum torej uvaja pojmovno geslo predvsem zaradi razširitve in poglobitve enciklopedičnega v narečnem slovarju.

2.4 Vodilke na koncu gesla opozarjajo na diatopične in diastratične sopomenke¹² ter besedotvorne različice (Ondrus 1972: 9) v geslu obravnavane besede (**bazgern, kositi; avtobus, balkon; baba, grmje**).

3 Sestava gesla. Geslo je sestavljeno iz geselske glave ter oblikovnega, razlagalno-ponazarjalnega ter dokumentarnega razdelka.

3.1 Glava. V geselski glavi so navedene poknjižene besede v osnovnih slovarskih oblikah. Načela zapisa so usklajena z načeli SSKJ in izboljšavami, ki jih je uvedel SP 2001 (213–214), kot so npr. uvedba podvojenega ločaja za ničto končnico (tako že Weiss 1994) ali gospodarnejše zapisovanje druge (in tretje) osnovne slovarske oblike.

Osnovnim oblikam sledijo *besednovrstne oznake*, ki so usklajene z osnovnimi oznakami (tj. tistimi brez prilastkov) v SP 2001¹³ (213–214) – (1) samostalnik (m, ž, s); (2) pridevnik (prid.); (3) števnik (štev.); (4) samostalniški in pridevniški zaimek (zaim.); (5) glagol (dov., nedov., dov. in nedov.); (6) prislov (prisl.); (7) povedkovnik (povdk.); (8) predlog (predl.); (9) veznik (vez.); (10) členek (člen.); (11) medmet (medm.).

V slovarju ni oznak kategorialnih pomenskih sestavin, kot so npr. pri samostalniku podspola ali števnot – ker na na podlagi dosedanjih podatkov ni mogoče določiti njihove diatopične veljavnosti (prim. **blago**).

3.2 Oblikovni razdelek. V oblikovnem razdelku so zbrane vse v posnetem gradivu izpričane pregibne oblike ter glasoslovne različice (Ondrus 1972: 10) obravnavane besede. Gradivo je urejeno po običajnem slovničnem zaporedju oblik, znotraj posameznih enot pa so na prvem mestu izsledki iz Cerknega, ostale raziskovalne točke pa so razvrščene glede na svojo zemljepisno lego (v smeri od severa proti jugu, prim. **II 1.1.3.4**). Pri tem je desno od oblike zapisana kratica kraja, tej pa za vezajem sledi informantova (informatorjeva) kratica (npr. 'di:t **C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM**). Oblike, izpisane iz besedil informantov in informatorjev, ki so prebivali v dveh krajih obravnavanega območja (npr. **Pd(C)** ['rojena v Podlanišču, prebiva v Cerknem']-i⁸) so uvrščene za oblikami informantov, ki so stalno bivali v istem kraju, notranja zemljepisna razvrstitev pa se ravna po kraju rojstva (tož. žər'na:da **C-GP, Š(C)-**

Weiss (1998a: 19) kazalke te vrste imenuje knjižno-narečne.

¹² V slovaškem in poljskem slovaropisju za soobstajanje krajevno različnih poimenovanj za isto pojavnost uporabljajo izraz heteronimija (Mazur 1990: 149; Dejna 1998: 17; SSN 1994: 18–21), vendar se zdi s stališča strukture slovarja smiselno govoriti o diatopični, diastratični ... sopomenskosti, o enakih vrstah heteronimije pa s stališča zemljepisne, socialne ... členjenosti jezikovnih pojavov. V slovenskem jezikoslovju je sicer izrazu heteronimija pripisan drugačen pomen ('raznopomenskost podpomenk'), prim. Vidovič Muha 2000: 178.

¹³ Razen pri pridevniku, kjer je ohranjena oznaka prid. Prim. SSKJ 1970, Weiss 1998a: 20.

mk, **M(S)**-at.¹⁴ Ob zapisih besedja/besedilnih iztržkov udeležencev pogovora, ki jih na posnetkih ni bilo mogoče (zanesljivo) prepoznati, namesto kratice informanta stoji veliki x.

Prva osnovna oblika je pri samostalniku in glagolu v oblikovnem razdelku navedena brez uvajalne slovnične oznake (samostalniška torej brez oznake za sklon, glagolska brez oznake za osebo, obe pa sta brez oznake za število, ki je uporabljana le pri navajanju needninskih oblik).

3.3 Razlagalno-ponazarjalni razdelek

3.3.1 Pomenska razlaga je uvrščena za oblikovnim delom, ne pa pred njim, kot npr. v Tezavru (Thesaurus 1982–),¹⁵ tako da lahko vsaki razlagi pomena/podpomena leksikalne enote neposredno sledi morebitno zbrano ponazarjalno gradivo (prim. ustroj gesel v SGP 1979: XL).

Glede na opredelitev za kontrastivno oblikovanje pomenskih razlag (prim. II 2.1) lahko te razdelimo na štiri glavne skupine:

(1) Brez drugozvrstne ustreznice (to predstavlja sama poknjžena iztočnica) ali pomenske razlage naj bi bile tiste besede, katerih pomenski obseg v narečju se pokriva s knjižnim (prim. **ajda**, **beliti**², **do**). Pri odločanju o tem so merodajna ustrezna gesla v SSKJ. Če gre za manj znane ali redkeje uporabljane besede (**ajer**, **bag**, **kontent**) je razlaga iz SSKJ navedena v dokumentarnem razdelku.¹⁶

(2) Pri besedah, za katere velja, da ima njihova diastratična sopomenka v knjižnem jeziku enak pomenski obseg, naj bi kot pomenska razlaga veljala navedba te knjižne ustreznice (**babnikar**, **bavda**), razen pri manj znanih in redkeje uporabljenih besedah, kjer diastratični sopomenki sledi še (zamejevalna) pomenska razlaga (**dolenjca**, **ještrh**).

(3) a) Če je beseda iz knjižnega jezika ustreznica narečni le v enem izmed svojih pomenov, ustreznici obvezno sledi še zamejevalna razlaga (**babica**, **bala**, **bor**).

b) Pri delnem pomenskem prekrivanju narečne in knjižne besede ustreznici, delni diastratični sopomenki sledita zamejevalna in/ali dopolnjujoča razlaga (**drasta**) ali pa je beseda razložena z nizom delnih sopomenk (**gotav**, **kompanija**, **kontenati se**).

(4) Besede brez primerne knjižne ustreznice imajo polno pomensko razlago (**bareta**,

¹⁴ Tako je odločeno, ker so vsi taki izpraševanci preživeli otroštvo, večinoma pa tudi zgodnjo mladost v rojstnem kraju. Po Labovu (1972b: 304–305) naj bi se bili otroci sposobni popolnoma prilagoditi govornemu različku svojega novega okolja od četrtega do osmega, deloma pa do štirinajstega leta. Trudgill (1986: 33–37) pri tem opozarja, da se lahko nekatere jezikovne posebnosti priseljencev ohranijo še v drugi generaciji.

¹⁵ Odločitev za tako ločevanje pomenskih razlag in ponazarjalnega gradiva je najbrž narekovala tudi dvojezičnost omenjenega narečnega slovarja.

¹⁶ Prim. npr. načelo SGP (1979: XLII–XLIII): »Pri izrazih, ki so skupni s knjižnim jezikom (tako po obliki kot

bima, flevt), posredno (**gatrice, glihanje, hrestavka**) pa v istih primerih kot SSKJ (1970: XVI). Pri etnografizmih, ki predstavljajo precejšen del tega besedja, so pomenski opredelitvi, značilni za jezikovne slovarje, pogosto dodani še leksikonski opisi poimenovane predmetnosti (**aravnica, cunta miha, futanje**).

Če je določen pomen ali pomenski odtenek ugotovljen samo na eni izmed raziskovalnih točk, drugje pa ni potrjen (ima torej po vsej verjetnosti diatopično vrednost), stoji pred pomensko razlago kratica te raziskovalne točke (**blek, brenta, figovec**).

Pri vrstnem redu pomenov se zbirka ravna po načelih SSKJ (SSKJ 1970: XVII). Stalne besedne zveze imajo pomensko razlago (če je glede na zgoraj navedena načela potrebna) v geslih obeh (vseh) polnopomenskih sestavin (prim. **bel, črn, kamen**). Vzrok za tako odločitev proti gospodarnosti pri leksikografskem načinu obdelave frazeoloških podatkov (Weiss 1994: 26, 1998: 14) ni samo predvideno stalno dopolnjevanje zbirke ob postopni redakciji celotnega gradiva, pri katerem je težko vnaprej predvideti obseg geslovnika in ustreznih kazalk (SSN 1994: 24–28), ampak predvsem večja samostojnost gesel, ki omogoča ohranjanje vseh podatkov o besedi pri nadaljnji delitvi računalniške podatkovne zbirke na poljubne podenote (npr. po besednih vrstah).

3.2.2 Ponazarjalni zgledi sledijo vsakokratni pomenski razlagi (oz. knjižni ustreznici). Kjer te ni, je ponazarjalno gradivo razvrščeno v skladu s pomensko členitvijo gesla (**božič, bezgov, bolj¹, bolj², čez** predl.) Sestavljeno je iz bolj ali manj obširnih navedkov in iztržkov iz posnetih oz. zapisanih besedil – kot pri navajanju besednih oblik (prim. **3.2**) je pred izpisom kratica raziskovalne točke, za njim pa kratica izpraševanca. Tisti del gradiva, ki je bil med vodenim pogovorom pridobljen pri spraševanju o rabi in pomenu posameznih leksemov, je obravnavan kot ponazarjalno gradivo, tvorjeno posebej za slovarske potrebe (Zgusta 1991: 251), izpraševanci pa kot infomatorji (njihove začetnice so zapisane z malimi črkami).

Prvo načelo pri izbiri ponazarjalnega gradiva je bilo omejitev na iztržke s pomensko in skladijsko tipičnim sobesedilom (t. i. »slovaropisnim sobesedilom«, Zgusta 1991: 215–216). Ker je podatkovna zbirka zasnovana kot gradivsko odprt sestav, bi obvezno navajanje sobesedila, ki je sicer značilno za konkordančne vrste slovarjev s sklenjenim korpusom, obremenjevalo ponazarjalni razdelek in oteževalo oceno »popolnosti« gradiva na posameznih stopnjah raziskave.

V ponazarjalno gradivo so vključena tudi metajezikovna pojasnila informantov oz. informatorjev o pomenu, rabi in označenosti iztočnice. Pri redkejših ali zastarelih besedah,

pomenu), bomo pogosto uporabljali razlage iz slovarjev sodobne poljščine.«

zlasti etnografizmih, so lahko namreč informatorjeva pojasnila edini vir za oblikovanje pomenske razlage.

Tako kot lahko pomenska razlaga pri besedah z zemljepisno omejeno pojavnostjo iz slovarske prerase v leksikonsko, je v narečnem slovarju marsikdaj težko skrčiti obseg navedkov do mere, ki bi še dopuščala vzporejanje z dolžino iztržkov in navedkov v slovarjih knjižnega jezika. Navajanje krajših besedilnih odlomkov je uporabljeno takrat, kadar to lahko primerno dopolni leksikonsko razlago iztočnice (**bet, brenta, dolenjca, kisal, kolednik**), marsikdaj pa so daljši navedki potrebni zato, da se ohranijo lastnosti govornega jezika (**čēča, cikniti², dopovedovati, kakor, bogvaruj**).

Pri zapisovanju narečnih besedil je bila upoštevana t. i. nova nacionalna fonetična transkripcija (prim. Logar 1975a: 85–87; FO 1981: 20–25; Kenda-Jež 1996b: VIII–XIV), način zaznamovanja prozodičnih in glasovnih paralingvističnih prvin (Lyons 1978: 61) ter glasovnih refleksov (Lyons 1978: 58) pa je deloma povzet po Weissu (1990: 181).¹⁷

(1) Uporabljena ločila (razen vprašaja in stičnih treh pik) zaznamujejo le tonski potek in način segmentiranja povedi:

- . kadenca (in morebitni premor)
- , polkadenca (in morebitni premor)
- .. (rabljeni nestično) premor za nevisoko padajočo polkadenco, nedokončano pol-, proti- ali navadno kadenco ali nenadno prekinitvijo intonacijskega vzorca
- ! vzklična intonacija
- ? konec vprašalne povedi
- ... (levo- ali desnostično) izpust dela besede

Od glasovnih paralingvističnih prvin so bili pri zapisu upoštevani smeh {S} in znaki upočasnitve (*znak retardacji*, Miodunka 1989: 175) – polglasniški ..əə., tleski –, od glasovnih refleksov pa kašelji {K}.

(2) Posebej so bili označeni tudi:

- a) zarek (Weiss 1990: 181) – {Z}
- b) tisti deli pogovora, v katerih sta dva udeleženca govorila hkrati, in sicer z opozorilom v zavitem oklepaju za kratico govornca, ki se je pozneje vključil v pogovor – [GP] {govori hkrati z ...}
- c) izpust nerazumljivih ali slabo razumljivih delov besedila – {N}
- d) izpust daljšega besedilnega odlomka – {I}, včasih je kratici dodano tudi

pojasnilo – {I – telefonski pogovor}

(3) V navedkih je vsak izpust katere koli v besedilih zapisane prvine zaznamovan z /./:

(a) 'wana 'ku:jst ũ'se 'wi: .. {S} 'tut če j ũ'la še wa'truoĉje → 'wana 'ku:jst ũ'se 'wi: /./ 'tut če j ũ'la še wa'truoĉje Pĉ(G)-fm

'jesp p'stĭla p'rece ..əə.. d'na:ra b'la, de ..əə.. de m 'bada 'da:l pa 'ma: 'muoĉe, ka sp ũ'la da'mo:ũ → 'jesp p'stĭla p'rece /./ d'na:ra b'la /./ de m 'bada 'da:l pa 'ma: 'muoĉe, ka sp ũ'la da'mo:ũ Š-MM

(b) sa pa'ža:ȳal x... x'ra:ste → sa pa'ža:ȳal /./ x'ra:ste Z-JK

(c) ka swa k'li:klel, swa 'ka:r .. 'ma: s'to:ũkĭ 'kešne x'ruške, ka sa ũ'le, sma zbe'ra:l x'ruške, de sa .. sma 'ta:ke, kot sma 'wi:dĭ, de sa 'dabre 'suxe, pa swa jx 'i:dĭ → ka swa k'li:klel, swa 'ka:r /./ s'to:ũkĭ 'kešne x'ruške /./ pa swa jx 'i:dĭ C-AP

– b'lu je pa 'wos 'ca:jt ũ'ȳa:jne na 'mis .. Z-JK

– a 'ri:s? C-IB → /./

– .. ka sa b'li 'di:ci wa'ku:l 'mize Z-JK

(4) Kadar je zaradi razumevanja navedka treba nadomestiti vezalko (konektor), z besedo, na katero se nanaša, je ta zapisana v oglatem oklepaju (v skladu s slovensko slovaropisno prakso, prim. geslo **ajdovec** v SSKJ; Merše – Novak 2001: 26):

[AP] 'Ni b'la ũ'sa:ka 'wo:ũna ũ'lix ..

[GP] /./ 'ni:ma ũ'sa:ka 'pa:sma ũ'lix 'wo:ũne, 'tu: se p'ra:ũ 'a:na j b'la 'bel 'fina, d'ruȳa j b'la 'bel .. 'bel 'do:ũȳa, 'a:na 'bel .. 'bel de'biĕla, 'bel ũ'ruoĉa, a 'ne, ũ 'tu: ..əə.. 'bel ka j b'la 'fina, 'li:pš 'net je 'ra:tala ..

→

'bel ka j b'la ['wo:ũna] 'fina, 'li:pš 'net je 'ra:tala C-GP

(5) Oglati oklepaj se uporablja še v besednozveznih iztržkih,¹⁸ tvorjenih iz zvez s slogovno zaznamovanim zaporedjem določil ali iz nebesednozveznih struktur:

(a) 'ja:, pa'po:ũdne sma pa 'korxle s'kuxal, x'ruške 'suxe → ['suxe] x'ruške C-AP

(b) ka j 'tut 'ma: 'zemle 'tole, ka j še 'ilaũnatna 'bel, j 'ma:l dər'ža:lu pa'kanc /./ ũ je b'la 'ma: 'bel 'ra:xla 'zemle → 'ilaũnatna ['zemle] G-RM

'morš 'dabra z'mi:šat z 'ja:jcam, de /./ na 'ra:ta 'župa .. 'ȳuošta → 'ȳuošta ['župa] C-AP

Zaporedje ponazarjalnih zgledov se opira na pravila v SSKJ (SSKJ I 1970: XVII–XVIII), po katerih zgledom s prostimi besednimi zvezami sledijo tisti s stalnimi besednimi zvezami, zgledom za slogovno nezaznamovano pa zgledi za slogovno zaznamovano rabo. Znak ◊ uvaja besedilni podrazdelek, v katerega so umeščeni pregovori in njihove modifikacije, drugi ustaljeni besedilni obrazci ter krajši besedilni odlomki.

¹⁷ Nekoliko drugačen je način označevanja teh prvin v LISVK (1980: 315).

4 Označevalniki. Zvrstni, čustvenostni, časovni in pogostnostni označevalniki stojijo na začetku pomenskorazlagalnega in ponazarjalnega dela gesla, če veljajo za celotno geslo, oz. pred ustrezno pomensko razlago, če veljajo do naslednje pomenske razlage ali oznake.

4.1 Označevalnik *otroško* (otr.) se zaradi izbora izpraševancev skoraj brez izjeme nanaša na tiste lekseme, ki jih odrasli uporabljajo ob pogovoru z otroki (**cucati, čičati**).

4.2 Tudi *pogostnostni* (posam., redko) in *časovni* (nekdaj, zast., star., nov.) označevalniki odražajo razmerja v jeziku starejše generacije, torej niso uporabni za prikaz današnjega sinhronega stanja v narečju (prim. Jedlička 1974: 28). Izoblikovani so bili tako na podlagi zbranih besedil kot pri naknadnem preverjanju ob redakciji slovarskega gradiva. Posebej je bil določen pomen naslednjih označevalnikov:

nov. – leksikalna enota, ki se je v govoru po oceni izpraševancev razširila v obdobju po drugi svetovni vojni,¹⁹

star. – leksikalna enota, ki je bila v govoru po oceni izpraševancev del njihovega aktivnega besednega zaklada v obdobju pred drugo svetovno vojno,

zast. – leksikalna enota, ki so jo uporabljali izpraševančevi starši oz. starejša generacija, v besedilih se običajno pojavlja kot navedek.²⁰

4.3 Formalnostni označevalnik *nesist.* Po slovaropisni teoriji naj narečni slovar ne bi vseboval formalnostno zaznamovanih prvin, »ker gre pri z narečnega stališča formalnem za prestop v nadnarečnost, te pa pisec v narečnem slovarju ne more upoštevati. Izjema so le posamezne besede in besedne zveze, ki jih govorniki uporabljajo v uradnih položajih« (Weiss 2000: 36). Vendar pri tem ne bi smeli pozabiti, da je neprikrito snemani pogovor dialektologa raziskovalca z informantom že formalni govorni položaj, v katerem je nihanje med narečnim in nadnarečnim govornim različkom pogosto tudi, če oba sogovornika uporabljata isti (narečni) kod (Weiss 1990: 222–244; Kenda-Jež 1999a). Pri ekscerpiranju tovrstnih besedil tudi ob izločitvi idiolektalnega in enkratnega ostane fond jezikovnih prvin, ki ni neposredno vezan na generacijsko ali socialno pripadnost govorcev, vendar izpričuje določeno stopnjo sistemoidnosti, ni del narečnega jezikovnega sistema, vendar vanj pronica. Ker narečno slovaropisje uporablja označevalniški sistem iz knjižnega jezika, te prvine navadno niso posebej označene oz. njihovi označevalniki (navadno časovni označevalnik *ново* in

¹⁸ V glavnem so to samostalniške besedne zveze.

¹⁹ Izbira druge svetovne vojne kot časovnega mejnika je pogojena z razčlenjenostjo časa v zavesti izpraševancev. Na vprašanje, kdaj se je kaj zgodilo oz. dogajalo, izpraševalec navadno dobi odgovor »pret ta p'rowa 'wajska« oz. »pa ta p'rej/aust'risk 'wajsk/'wajšč« in »pret ta druja 'wajska« oz. »pa ta druja 'na:š'tel 'wajsk/'wajšč«.

²⁰ Npr.: 'wi:m, ana s'ta:ra 'žena j d'ja:, ka j 'mama d'ja:, de 'ma: š'pexu na'ri:žema, de se 'kuxa .. – 'Jo:j – je d'ja: –

pogostnostni označevalnik *redko*) zajemajo tudi drugovrstno gradivo. V Slovarju govorov Zadrebke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami (Weiss 1998a), ki predstavlja sinhrono stanje tega zgornjesavinjskega narečja v vsej njegovi variantnosti na podlagi piščeve lastne jezikovne kompetence in njegovega besedilnega arhiva,²¹ so npr. v geselskem oglavju popisane tudi take izgovorne dvojnice, ki jih na podlagi slovarskega uvoda (Weiss 1998a: 24–30) in monografske obdelave tega narečja (Weiss 1990: 39–41) ni mogoče uvrstiti med znotrajsistemske (tudi generacijske) ali diatopične. Tako ni mogoče povsem natančno ugotoviti sistemske vrednosti alternacij samoglasnikov *i/j/ɛ/ə* (prim. gesla **artilerija** [...] arti'lerɛja (in²² -tɛ-; in -ri-), **avionski** [...] avɛ'jɔ:ns'kɛ (in avi-), **avstin** [...] 'a:ʊs'tɛn (in -tj-), **babica** /.../ 'bābɛca (in -bj-), **bajsi** 'ba:jsi (in -sɛ-); delno pojasnjeno v Weiss 1990: 41 in 1998a: 25). Posebej zanimivo je opazovanje takih dvojnic v novejših prevzetih besedah – poleg diatopnega 'a:te (**Bo**/čna/ 'ā:-) npr. (neoznačeno) 'a:rgɔ'kɔ:cka (in 'ā:r) : 'ā:rga (tudi²³ 'a:r) 'jušna kocka'. Zaradi uporabnosti slovarskega gradiva kot gradivske zbirke za nadaljnje dialektološke raziskave bi bilo dobro za zvrstno oznako tistih prvin, ki (še) ostajajo zunaj sistema, uporabiti posebne označevalnike: glede na njihovo raznorodnost in potrebo po pojavljanju v različnih delih geselskega članka (oglavje, pomenska razlaga, ponazarjalno gradivo itd.) bi se bilo morda najbolje odločiti za grafični način označevanja. Tezaver slovenskega ljudskega jezika na Koroškem, ki je sicer diasistemski slovar (Hafner 1980), se je pri tem odločil za indeksiranje iztočnic s številkami,²⁴ ki pa bi bilo za uporabo v posameznih geselskih razdelkih manj primerno. S spremenjeno vrsto tiska bi lahko v slovarju, ki skušal prikazati čim bolj neprirejeno ponazarjalno gradivo, torej tudi z morebitnimi medzvrstnimi prehodi, označili tudi tiste jezikovne prvine, ki se zaradi drugozvrstnosti ne bi pojavljale v geselski glavi ali oblikovnem razdelku.

Označevalnik *nesist.* je bil poskusno uporabljen v oblikovnem razdelku za tiste glasovne različice leksemov, ki so očitno drugozvrstne, vendar je njihova pogostnost pojavljanja v

²¹ tistu je pa že *na u'sa 'laš (lašč)* 'ka:ša /.../ 'jes pa 'kar le 'ma: 'česŋka, pa de'ši C- AP.

²² Del besedil je objavljen in komentiran (Weiss 1990: 222–244) tudi s stališča medzvrstnih premikov, zato se ugotovitev nanaša tudi na nekatere iztržke iz besedil (prim. npr. geslo **dostojen** in komentar na str. 233).

²³ in uvaja dvojnico (Weiss 1998a: 60).

²⁴ tudi uvaja manj navadno dvojnico (Weiss 1998a: 60).

²⁴ Gre za označevalnik št. 3 = Wörter mit *aktualisiertem* Stilwert. Wörter und Wortbildungselemente der zweiten Sprache (der deutschen und der slowenischen Verkehrs- und Umgangssprache), die vom Sprecher zum Zwecke sprachlicher Aktualisierung der Rede eingesetzt werden (sog. »Zitatlehnwörter«). Es handelt sich hierbei um lexikalische Innovationen, die in die *Sprachnorm* der slowenischen Volkssprache in Kärnten nicht integriert und für den Sprecher/Hörer markiert sind (Thesaurus 1982: 35–36), kamor sodijo npr. tako gesla *ampak*, *belouška*, *dogovor*, *dokaz*, *drugič*, *gospodarstvo*, *granica* 'Bauernwirtschaft' kot *ah bos*, *ajfarsuht*, *ajntlih*, *ajston* itd.

besedilih tolikšna, da zagotovo niso enkratnice. Ob generacijski omejitvi pri izbiri izpraševancev je bil v dosedanjem gradivu uporabljen le izjemoma (**koruza**).

5 Dokumentarni razdelek.²⁵ Primerjava z iztočnicami v narečnih slovarjih – Baudouin de Courtenayjevem (**BdC** – 1885: 432–462) glosarju in Tominčevem (**Tom.** – 1964) slovarju sosednega črnovrškega dialekta – in zbirkah narečnega besedja (**Erjavec** – 1880; **Štrekelj 1889/1892**) ter slovarskih delih, ki zajemajo »knjižni« jeziki – Pleteršnikovem (1894–1895) slovensko-nemškem slovarju, SP 1962 in SSKJ (I–V, 1970–1991) naj bi osvetlila zgodovino pojavljanja posamezne besede v narečju in knjižnem jeziku, pomagala pri opredelitvi njene razširjenosti in opozorila na morebitne pomenske razlike.

5.1 Ustreznice iz narečnih slovarjev in zbirk so v izvimi transkripciji navedene za ustrezno kratico/okrajšavo. Kadar v Slovarju črnovrškega dialekta glasovna podoba iztočnice ni enaka tisti iz poskusne slovarske različice ali kadar je edina ustreznica diatopična sopomenka, kazalka v oklepaju usmerja k ustreznemu geslu. Posebne (navadno kontrastivne) slovnične oznake so poenotene in navedene v okroglih oklepajih. Tominec v svojem slovarju včasih piše slovnične oznake tudi pred neprvimi osnovnimi slovarskimi oblikami samostalnika in pridevnika (gen. oz. f./n.), te so pri prepisu upoštevane.

5.2 Ob primerjavi s Pleteršnikovim slovarjem, SP 1962 in SSKJ je obstoj leksikalne enote samo potrjen ali zanikan (**Plet./SP 1962/SSKJ +/-**), dodana pa so opozorila na naglasne in pomenske razlike ter kazalke h geslom, če je obravnavana beseda glasovna različica knjižne ali kadar je v omenjenih slovarskih delih le podiztočnica oz. del oblikovnega razdelka. Pri manj znanih ali redkejših besedah, ki imajo enak pomenski obseg v narečju in knjižnem jeziku, je za **SSKJ** dodan še navedek pomenske razlage (prim. **3.3.1**). Z navajanjem socialnozvrstnih, časovnih in pogostnostnih označevalnikov iz **SSKJ** je opozorjeno na vlogo besede v knjižnojezikovnem sestavu. Iz **SP 2001** so za primerjavo s **SSKJ** izpisani le označevalniki, ki (na novo) določajo diatopično ali diastratično razširjenost posamezne besede.

5.3 Slovarsko geslo naj bi torej vsebovalo podatke za vse razdelke (obstojskega, pisavnega, izgovarjavnega, slovničnega, slogovnega, pomenskega, ponazarjalnega, zgodovinskega ter razdelek razno – Gjurin 1986: 151–152), iz katerih je navadno (lahko) sestavljeno, razen za etimološkega. Deloma ga nadomešča le zadnja postavka v dokumentarnem razdelku (**ESSJ +/-**), iz katere je mogoče razbrati, ali je iztočnica izpričana v

²⁵ Prim. Thesaurus (1982, 30–32), Weiss 1994: 28–31.

Etimološkem slovarju slovenskega jezika (Bezljaj 1977, 1982, 1995) ali ne.²⁶ Posebej je označeno tudi, če besede v tem slovarju ni, pojavlja pa se v Slovenskem etimološkem slovarju (Snoj 1997 = **Snoj** +), predvsem zaradi tega, ker se slednji omejuje na obravnavo »osrednj[ega] besedišč[a] sodobnega slovenskega knjižnega jezika« (Snoj 1997: III). Upoštevano je bilo torej načelo narečnega slovaropisja (SRNG 1965: 15), po katerem narečni slovar ni etimološki slovar, ampak le prinaša gradivo za etimološke raziskave.

6 Leksikonski/enciklopedični podatki. Ker je narečni slovar hibridna tvorba – ni niti slovar niti leksikon/enciklopedija, ampak leksikonski/enciklopedični slovar,²⁷ je odločitev o tem, ali bodo v slovar uvrščena lastna imena²⁸ ali ne, stvar vsakokratne opredelitve (prim. Weiss 1994: 41–43, 57; Novak 1994: 75). Zaradi lažje preglednosti lastnoimenskega gradiva se zdi primernejša oblika predstavitve po posameznih vrstah v posebnem slovarskem dodatku, s katerim naj bi bila opremljena dokončna oblika slovarja. Korak v nasprotno smer, približevanje enciklopedičnosti, pa naj bi predstavljale prav tako na drugi stopnji raziskave izdelane kartografske priloge za ponazoritev prostorske razširjenosti posameznih v slovarju predstavljenih pojavov. Načrti za njihovo vključitev v slovar se opirajo na prakso AOS (1980: 20) in priporočila nemškega slovaropisja (Bauer 1986: 99; Niebaum 1986: 141).

²⁶ Kazalka v oklepaju usmerja h geslu, v katerem je beseda obravnavana.

²⁷ Izraz »enciklopedični slovar« uporablja Guilbert v razpravi *Dictionnaire et linguistique: Essai de typologie des dictionnaires monolingues français contemporains*, *Langue Française* 2, 1969 (po Miodunka 1989: 223).

²⁸ Po Miodunki je (ne)umestitev lastnih imen ena izmed temeljnih razločevalnih lastnosti, ki pomaga pri delitvi slovarskih del na jezikovne slovarje in enciklopedije.

7 Sezname krajšav in označevalnikov

7.1 Kratice raziskovalnih točk

B:	Bukovo
C:	Cerkno ²⁹
Cv:	Cerkljanski Vrh
G:	Gorje
L:	Lazec
P:	Planina
Pč:	Poče
Pd:	Podlanišče
Pl:	Poljane
Ra:	Ravne
S:	Straža
Š:	Šebrelje
Z:	Zakojca

7.2 Kratice informantov in informatorjev

- AG **Angela Golja** (*matičkawa* (prej *walouņška*) *ŋyiɛla*), roj. 1926 v Lazcu; Lazec 6; oče iz Lazca, mati s Cerkljanskega Vrha, soprog Vinko (1926) s Cerkljanskega Vrha; gospodinja.
- AK **Anton Kranjc** (*ɣalešk 'tuɔne*), roj. 1914 (23. 1.), um. 1992 (5. 3.) v Cerknem; [bivališče v času raziskave: Pot v Strano 2, Cerkno]; oče iz Cerknega, mati s Cerkljanskega Vrha, soproga iz Cerknega (Čelo); tesar.
- AO **Angel Ozebek** (*ʔwa:nataɥ 'a:jɣjel*), roj. 1927 (31. 8.) v Šebreljah; Šebrelje 21; oče in mati iz Šebrelj, mož Matilde Ozebek; zidar v pokoju.
- AP **Ana Peternelj** (*tišlerčkawa 'ančka*), roj. 1913 (9. 7.) v Cerknem (Čelo); Dom upokojencev Jožeta Primožiča – Miklavža, Arkova ulica 4, Idrija [Goriška cesta 24, Cerkno]; oče in mati iz Cerknega, žena Gabrijela Peternelja; gospodinja, uslužbenka na pošti v letih 1950–1968.
- AT **Angela Tavčar** (*sdu:dɔnska ŋyiɛla* – po prvotni domačiji, pozneje oče kupil hišo in zemljo na *'žax*), roj. 1921 (6. 5.) v Straži, od junija 1944 do aprila 1945 v koncentracijskih taboriščih (Oświęcim, Ravensbrück, Salzgitter); Straža 2; oče iz Masor, mati iz Straže, soprog iz Cerknega; zaposlena kot delavka v Lesni industriji Idrija v letih 1956–1977; ukvarja se s klekljanjem.
- aš **Anica Štucin** (*me'tuɔdawa 'anica* – po stari hiši), roj. 1927 (28. 3.) v Cerknem, (študij v Ljubljani); Na Plužne 12, Cerkno; oče in mati ter (pokojni) soprog iz Cerknega; učiteljica zgodovine v pokoju.
- CS **Cveto Sedej** (*ŋtžiɣučeu c'wetko*), roj. 1932 (2. 5.) v Cerknem; Na Plužne 9, Cerkno;

²⁹ Glavne raziskovalne točke so natisnjene krepko.

- oče iz Cerknega, mati iz Idrijskih Krnic, mož Ivica Sedej; mizar.
- DŠ **Dominik Štucin** (*'čelkaɥ da'minik*), roj. 1898 (27. 7.) v Zakojci, um. 1995; [Zakojca 31]; oče iz Zakojce, mati iz Planine pri Cerknem, soproga Justina (23. 8. 1912) iz Znojil (baški govor – slekanje); kmet (4 ha), med svetovnjima vojnoma vodil zakojško mlekarno.
- fm **Fani Močnik** (*'muoɕɲkawa* (prej *je'r'na:čkawa*) *'fa:ni*), roj. 1912 (17. 12) v Počah, od leta 1935 živi v Gorjah; Gorje 3; oče iz Labinj, mati iz Poč, žena Rudolfa Močnika; gospodinja.
- GP **Gabrijel Peternelj** (*'tišlerčkaɥ ɣab'riɛl*), roj. 1910 (9. 3.) v Cerknem (Čelo), um. 2001 (17. 9.) v Idriji; v letih 1930–1931 vojaščina v Rimu, od septembra do decembra 1940 (vpoklican) v italijanski vojski v Neaplju, interniran (zaradi delovanja v organizaciji TIGR) v južni Italiji leta 1937 in v letih 1940–1943, potem partizanščina na Gorenjskem (Prešernova brigada), v letih 1949–1951 sekretar OF v Idriji; [Goriška cesta 24, Cerkno]; oče in mati iz Cerknega, mož Ane Peternelj, brat Katarine Selak; kmet (tajnik odbora zadružne mlekarne (1927–1936), vodja opekarne (1947–1948), od leta 1952 predsednik upravnega odbora kmetijske zadruga).
- (IB) **Ivana Bizjak**, roj. 1960 (17. 6.) v Cerknem, nato bivala v Planini pri Cerknem v letih 1973–1988, od leta 1988 živi v Cerknem; Mostaniška 2, Cerkno; oče iz Čepleza, mati iz Planine pri Cerknem, soprog iz Dol nad Idrijo; dipl. etnologinja, kustodinja v Mestnem muzeju v Idriji (v slovarskem delu zaradi generacijske omejitve nastopa samo v iztržkih iz pogovora z JK, njen govor je zapisan v oglatih oklepajih).
- IS **Ivica Sedej** ((prej *fər'ja.nčewa*) *'iwica*), roj. 1935 (23. 10) v Cerknem (Čelo); Na Plužne 9, Cerkno; oče (kovač) iz Čepleza, mati iz Cerknega, žena Cveta Sedeja; šivilja, delala kot čistilka v vrtcu, šoli.
- ič **Ivanka Čadež** (*ratɔ:užawa j'wa:ɲka*), roj. 1938 (15. 4.) v Podlaniščah, od osemdesetih let dalje stalno živi v Cerknem, občasno pa že od leta 1961; Glavni trg 2, Cerkno; oče iz Vrhovca (zaselka pri Podlaniščah), mati iz Podlanišč, upokojena delavka ETE (Cerkno); pisateljica (prva objava leta 1960, dejavneje od leta 1968).
- JK **Jerica Kranjc** (*'muščawa jerca*), roj. 1898 v Zakojci, um. 1985 (26.12.) v Cerknem; živela v Orehku, od leta 1962 v Cerknem; oče iz Zakojce, mati iz Porezna (baški govor), soprog iz Orehka, tašča Matilde Kranjc; dekla, gospodinja.
- ks **Katarina Selak** (*b'ridɲkawa* (prej *'tišlerčkawa*) *'ka:tərca*), roj. 1901 v Cerknem, um. 2000 (13. 10) v Planini; v Planini je živela od leta 1935; [Planina pri Cerknem 9]; oče in mati iz Cerknega, (pokojni) soprog iz Planine, sestra Gabrijela Peternelja; gospodinja (kmetija, 20 ha).
- MKO **Marija Kogej** (*'stuoɲna mər'juoɲče*), roj. 1915 v Lazcu; Lazec 20; oče iz Lazca, mati iz Otaleža, sestra Šefane Kogej; gospodinja (bajtarija).
- ML **Marija Leban** (*liɛbanawa mər'ja:nca*), roj. 1911 (2. 2.), v Lazcu; Lazec 15; oče in mati ter soprog iz Lazca; gospodinja (bajtarija).

- MM **Matilda Močnik** (*kriɥcawa 'tilda*), roj. 1912 (14. 3.) v Šebreljah; Šebrelje 76; oče in mati iz Šebrelj; dekla, gospodinja.
- MO **Matilda Ozebek** (*i'wa:natawa* (prej *pa'le:kawa*) *tilda*), roj. 1928 (21. 2.) v Šebreljah; Šebrelje 21; oče in mati iz Šebrelj, žena Angela Ozebka; gospodinja.
- mb **Maks Božič** (*'warlay 'maks*), roj. 1908 (14. 11.) v Straži, um. 1995 (14. 12.) v Cerknem, med 2. svetovno vojno v Afriki in Palestini, v Cerknem živel od leta 1930; [Cesta na Plužne 13, Cerknjo]; oče iz Straže, mati iz Planine pri Cerknem; bil delavec v mlinu, zidarski pomočnik, ukvarjal se je tudi s pletarstvom.
- mk **Matilda Kranjc** ((v Šebreljah) *we'likajnawa 'tilda*), roj. 1939 v Šebreljah, v Cerknem živi od leta 1962; Cesta OF 13, Cerknjo; oče iz Orehka, mati iz Šebrelj, soprog iz Orehka; upokojena medicinska sestra – babica.
- mv **Marica Vučko** (*'ruɔbarska 'marica*), roj. 1928 (24. 9.), v Lazcu, nato bivala v Apačah, Kočevju, na Planini, v Zalogu, od leta 1969 živi v Novem mestu; Cesta komandanta Staneta 32, Novo mesto; oče iz Masor, mati iz Lazca; upokojenka.
- RM **Rudolf Močnik** (*'muoɥkay 'rudalf*), roj. 1910 (12. 4.) v Gorjah, um. 1998 (14. 2.); vojaščina v Rimu (1930/31); [Gorje 3]; oče in mati iz Gorij, mož Fani Močnik; kmet (35 ha).
- šK **Štefana Kogej** (*'stuɔtna šte'fa:na*), roj. 1908 v Lazcu, um. 1986, [Lazec 20]; oče iz Lazca, mati iz Otaleža, sestra Marije Kogej; gospodinja (bajtarija).
- vk **Vika Kacin** (*ka'cinawa* (prej *'mejerska*) *'wika*), roj. 1918 v Ravnah, od leta 1938 živi v Cerknem; Na Plužne 11, Cerknjo; oče iz Labinj, mati iz Poč, soprog iz Cerknega; upokojenka, bila kuharica, čistilka, varuška v cerkljanskem vrtcu; ukvarja se s klekljanjem.
- vo **Venceslav Obid – Matjaž** (*'šu:štarjeɥ 'wencɫ*), roj. 1909 (12. 9.) na Bukovem, um. 1992 (17. 1.) v Cerknem, kjer je živel od leta 1927; oče (čevljar) iz Bukovega; pastir, hlapec, krojaški vajenec, delavec na žagi, v mizarstvu, po vojni pismonoša; ribič.
- X naključni udeleženec v pogovoru (pri čemer je znano, da je avtohtoni prebivalec kraja, v katerem je potekala raziskava)
- x zapis iz slovarskega gradiva za Lazec (Kenda-Jež 1987)

7.3 Označevalniki

čipk.	čipkarstvo	otr.	otroško
čustv.	čustveno	posam.	posamezno
in		poud.	poudarjalno
iron.	ironično	redko	
ljubk.	ljubkovalno	slabš.	slabšalno
miz.	mizarstvo	star.	starejše
nar.	narečno	šalj.	šaljivo
nekdaj		tes.	tesarstvo
nesist.	nesistemsko	tudi	
nizko		zastar.	zastarelo
nov.	novejše	zmer.	zmerjalno
omilj.	omiljevalno		

7.4 Slovnčne oznake

člen.	členek	predl.	predlog
daj.	dajalnik	preh.	
del. -l	opisni deležnik na -l	presež.	presežnik
dov.	dovršni glagol	prid.	pridevnik
dv.	dvojina	prih.	prihodnjik
ed.	ednina	primer.	primernik
im.	imenovalnik	prisl.	prislov
m.	samostalnik moškega spola	povdk.	povedkovnik
medm.	medmet	rod.	rodilnik
mest.	mestnik	s	samostalnik srednjega spola
mn.	množina	štev.	števnik
ned.	nedoločnik	tož.	tožilnik
nik.	zanikana glagolska oblika	vel.	velelnik
nedov.	nedovršni glagol	vez.	veznik
or.	orodnik	zaim.	zaimek
pogojnik	pogojnik	ž	samostalnik ženskega spola

7.5 Znaki in simboli

▶	uvaja oblikovni razdelek
►	uvaja podiztočnico
⟨⟩	uvaja ponazarjalni razdelek
▪	stoji med ponazarjalnimi primeri
/	(stično) ali
/, //	(nestično) ločuje pomenske odtenke, podpomene
◇	uvaja besedilni podrazdelek
█	uvaja dokumentarni razdelek
	v dokumentarnem razdelku med seboj ločuje podatke iz narečnih, knjižnojezikovnih in etimoloških slovarjev
	uvaja sopomensko-dvojnični razdelek
[xxx]	zamejevalni del razlage
‘xxx’	pomen

P	pomen v slovarskem geslu
(P –)	v ustreznem slovarskem geslu dani pomen ni dokumentiran
(P ~)	iztočnici se pomensko ne prekrivata
(P ?)	iz gesla pomen besede ni ugotovljiv
=	v razlagalno-ponazarjalnem razdelku stoji med sopomenskima besednima zvezama
--	ničta končnica
⇒	glej, primerjaj
–/+	(ne)obstoj leksema
>	v tem pomenu
> 1., 2. ...	v pomenu 1., 2. ...
/./	izpust dela besedila
...	(levostično) izpust dela besede
..	premor
{Z}	zarek
-?	v glavi označuje neizpričanost oblike
–	v glavi označuje odsotnost oblike
	v ponazarjalnem razdelku pri dvogovoru označuje začetek povedi drugega govorca
[!]	opozarja na točnost navedka

7.6 Kratice in krajšave slovarskih del iz dokumentarnega razdelka

- Erjavec** Fran Erjavec, Iz pótne torbe, *Letopis Matice slovenske* 1880, str. 156–223.
- BdC** J. N. Baudouin de Courtenay, Sprachproben des Dialektes von Cirkno, *Archiv für slavische Philologie* 1885, str. 103–119, 274–290.
- Štrekelj 1889** Karl Štrekelj, Jezikoslovne mrvice, *Ljubljanski zvon* 1889, str. 97–103, 163–166, 228–231, 291–295, 349–353.
- Štrekelj 1892** Karl Štrekelj, Iz besednega zaklada narodovega, *Letopis Matice slovenske* 1892, str. 1–50.
- Tom.** Ivan Tominec, *Črnovrški dialekt: Kratka monografija in slovar*, Ljubljana: SAZU, 1964.
- Plet.** Maks Pleteršnik, *Slovensko-nemški slovar* 1–2 (A–O, P–Ž), Ljubljana: Knezoškofijstvo, 1894–1895.
- SP 1962** *Slovenski pravopis*, Ljubljana: SAZU – DZS, 1962.
- SP 2001** *Slovenski pravopis*, ur. Jože Toporišič, Ljubljana: Založba ZRC – ZRC SAZU, 2001.
- SSKJ** *Slovar slovenskega knjižnega jezika* I–V, Ljubljana: SAZU – DZS, 1970–1991.
- BSJ** *Besedišče slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki: A–Ž (po gradivu za*

slovar sodobnega knjižnega jezika zbrane besede, ki niso bile sprejete v Slovar slovenskega knjižnega jezika), Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU – Založba ZRC, 1998 (Zbirka Slovarji).

- ESSJ** France Bezlaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika* A–J, K–O, P–S, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977, 1982, 1995
- Snoj** Marko Snoj, *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997 (Zbirka Cicero).
- S –** besede ni v nobenem izmed uporabljenih slovarjev

7.7 Pomožna literatura

- Pavle Bohinc, *Slovenske zdravilne rastline*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1979.
- Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev – Zgodovina agrarnih panog 1: Agrarno gospodarstvo*, ur. Pavle Blaznik, Bogo Grafenauer, Sergij Vilfan, Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1970.
- Andrej Martinčič – Franc Sušnik, *Mala flora Slovenije: Praprotnice in semenke*, Ljubljana: DZS, 1984.
- Andrej Seliškar – Tone Wraber, *Travniške rastline na Slovenskem*, Ljubljana: Prešernova družba, 1986.
- Splošni tehniški slovar 1–2 (A–O, P–Ž)*, Ljubljana: Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije, ²1978–1981.
- Hildegard Striedter-Temps, *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*, Wiesbaden: Otto Harrasowitz, 1963 (Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der freien Universität Berlin 27).

8 Slovar osrednjecerkljanskega narečja

(A–K)

Poskusna različica

A

- a** vez. ▶ a C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM ⟨ ali: j 'bi pər 'xiš 'więštrauŋk /../ pau'suot je 'biu .. a je 'bi 'bu:lš a je 'bi s'la:pš C-GP / na 'wi:š, a j 'usne a j u'rešje G-RM ▪ se na 'wi:m, a sa b'li 'koda ta'ku: z'ma:tran ta mla'di, de p 'pi:l na b'li C-AP | S – || ⇒ ali
- a** clen. ▶ a C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML ⟨ a z 'biu da'ma:? L-x ▪ a je b'lu xa'du: 'takat? Š(C)-mk ▪ a uš 'pəršu pa'ma:ʔat? C-GP / u'sa 'nu:č j b'lu me'su: na 'mis, a 'wi:ste Z-JK ▪ 'danc se 'tu: 'čudnu š'liš, a 'ne? C-GP | BđC a, á (⇒ al); áuste, auste; Tom. ą (⇒ ali) | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ prisil., pog. | ESSJ – / Snoj +
- a** medm. ▶ 'a:, 'a C-AP, Z-JK, G-RM ⟨ 'ku: j b'lu pər wa'bidu, 'ja: .. 'a:, u'se 'wi:m, ka'ku: j b'lu Z-JK / 'a, 'nisa nar'dil, 'ne /../ i'mi:l sa pa na'mim nar'dit G-RM ▪ 'a:, u'ča:s 'ni ta'ku: 'ležau k'rux wa'ku:l, kod je z'də:j 'borš C-AP | BđC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ – / Snoj +
- abent** ⇒ advent
- advent** -a/-enta m ▶ wa'bent, a'bent C-GP, wa'bent L-ML; rod. wa'bięnta C-GP, wa'benta L-x; mest. wa'bięntu C-GP, Z-JK ⟨ wa'bięntu se 'ni s'mi:lu p'lięsat C-GP / wa'bięntu sma 'stę:jle nap'ra:jł C-GP | BđC –; Tom. ądvęnt | Plet. – (⇒ advęnt); SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ –
- ah** medm. ▶ 'ax Z-JK ⟨ 'takat sŋ pa 'jest 'mi: že .. 'ax .. 'ta: m'la:da je b'la že 'pəršla x 'Mušču, 'ja: Z-JK | BđC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ – / Snoj + (⇒ ā)
- aha** medm. ▶ a'xa C-GP, G-RM, Š(C)-mk ⟨ 'tistu sa pa 'sa:me pər'nesle, a'xa G-RM ▪ 'pa sŋ pa 'jest š'la /../ ka j 'pəršu 'Wiktora m pa 'A:jnyela Š-MM – a'xa, j 'pəršla ta m'la:da, 'ja: Š(C)-mk | BđC –; Tom. ąʔa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –
- ahtati** -am nedov. ▶ 'a:xtat C-AP, Pč(G)-fm, Ra(C)-vk; ed.: 1. 'a:xtam C-AP; 2. 'a:xtaš C-AP; mn.: 1. 'a:xtama C-GP; del. -l m.: mn.: 'a:xtal C-AP, Š-MM; ž.: ed.: 'a:xta C-AP, Z-JK, Š-MO; vel. ed.: 2. 'a:xtaj C-GP, 'a:xti Z-JK, 'a:xtaj Ra(C)-vk ⟨ paziti: je b'lu t'ri:ba /../ 'a:xtat, de sa se pa'ča:su su'sile, de se 'nisa saž'ya:le C-AP ▪ 'ku:le na'ret, pa 'a:xti Z-JK
- ▶ **ahtati se** ⟨ 'a:xtaj se, de te 'na:u ['kajn] 'cobnu C-GP | BđC ahtau; Tom. ąxtat | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – / BŠJ + | ESSJ –
- aja** medm. ▶ a'ja: C-AP, Z-JK, G-X, Š-MM, L-x ⟨ 'pa j 'bi pa še Ńd're:jčk, 'jelte, pər 'xiš? Š(C)-mk – a'ja:, And're:jčk je pa 'bi, 'ja: Š-MM | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ + (ajá) | ESSJ – / Snoj +
- ajbiš** -a m ▶ 'ajbeš C-AP ⟨ 'ajbeš 'ima p'rə:u 'mastne kare'nine, 'tistu 'nuca /../ če j ž'wina 'bə:una C-AP | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ navadni slez | ESSJ – / Snoj +
- ajčkati** -am nedov. ▶ 'a:jčkat C-GP; ed.: 3. 'a:jčka C-GP ⟨ otr. | BđC –; Tom. ąičkat | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ otr. | ESSJ + (⇒ ąjati) || ⇒ najnati
- ajda** -e ž ▶ 'ję:jda C-GP, L-ML, nov. 'ajda Ra(C)-vk; rod. 'ję:jde C-AP, Z-JK, Š-MO, L-x; tož. 'ję:jda C-AP, Z-JK, 'ję:jda, nov. 'ajda G-RM, 'ję:jda S(C)-mb ⟨ če sa pa 'ję:jda 'žięle /../ 'takat je b'la pa p'ri:šca /../ de sma ix wad'ra:jtal C-AP | BđC –; Tom. ąida | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- ajdov** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ję:jda:u, nov. 'ajda:u L-ML; mn.: im. 'ję:jda:j L-ML, Pč(G)-fm; ž.: ed.: im. 'ję:jdawa, nov. 'ajdawa C-AP, 'ję:jdawa L-x; rod. nov. 'ajdawe C-AP, 'ję:jdawe S(C)-mb; tož. 'ję:jdawa Z-JK; mn.: tož. 'ję:jdawe L-x ⟨ 'ję:jdawa s'la:ma L-x ▪ 'ję:jdawe ł'skine L-x / 'ję:jdawa 'muoka C-AP, Z-JK / 'ję:jdawa ['siera:ka] C-GP, 'ję:jdawa pa'lięnta C-AP, L-x ▪ 'ję:jda:j št'rukł Pč(G)-fm / 'ajda:u c'wi:rŋ L-ML bombažni sukanec | BđC –; Tom. ąidu, ąida:wa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- ajdovica** -e ž ▶ 'ję:jda:jca C-GP; tož. 'ję:jda:jca C-GP ⟨ 'ję:jda:jca se j 'nucala za 'stę:jle C-GP | BđC –; Tom. ąidu:ca

- | Plet. +; SP 1962 + (⇒ ájda); SSKJ + | ESSJ + (⇒ âjda)
- ajdovišče** -a s ▶ 'jɛ:jɔajše C-GP; tož. 'jɛ:jɔajše C-GP, 'jɛ:jɔajše Ra(C)-vk ⟨⟩ na 'jɛ:jɔajše j šu'nica 'ma: 'kosnu s'ja:t C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ + | ESSJ -
- ajer** -ja m ▶ 'a:jer Pd(C)-iɛ; rod. 'a:jerje C-GP; tož. 'a:jer C-GP; mest. 'a:jerju C-GP ⟨⟩ zastar. sɲ 'šɔ:ɥ 'ma: na 'a:jer C-gp / veter: 'danc pa 'ta:k ɣa'ra:k 'a:jer 'pixa Pd(C)-iɛ | BđC -; Tom. âjɛr | Plet. + (P -); SP 1962 -; SSKJ nar. zrak | ESSJ - || ⇒ zrak
- ajmar** -ja m ▶ tož. 'a:jmar C-GP; mest. 'a:jmari C-GP; mn.: im. 'a:jmari C-GP; mest. 'a:jmarix C-GP ⟨⟩ sa 'tut u 'a:jmar pabe'ra:l kram'piɛr C-GP | BđC -; Tom. âjmar, rjɛ | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - || ⇒ kangla
- ajnfah** -- -- prid. ▶ 'ajnfax C-GP, 'ajnfaq C-AK ⟨⟩ 1. *enostaven, preprost*: 'wɔ:ɥna p'riɛst pa 'ni ta'ku: /../ 'ajnfaq 'di:lɔ C-GP 2. *enojen*: 'a:jnfak 'kazuc C-AK • tes. 'a:jnfak k'riži C-AK *način vezave tramičev, s katerimi je obit srednji del kozolca* | BđC -; Tom. âjɤak (> 2.) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ (⇒ ájnfoh) | ESSJ -
- aks** -a m ▶ 'aks C-GP, 'aks L-x; rod. 'aksa L-x; mn.: im. 'aksi C-GP ⟨⟩ *os | drog|: žɛ'li:zɲ 'aks C-GP • padžilen 'aks C-GP lesena okovana os* | BđC -; Tom. âks, -a | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - || ⇒ akxa
- aksa** -e z ▶ 'a:ksa L-x; rod. 'a:kse L-x ⟨⟩ *os | drog|* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ aks
- ala** medm. ▶ 'ala C-GP, Š-AO ⟨⟩ |izraža ukaz, spodbudo| 'ala, 'pu:bi, ɣ'riɛma ka'sit z'dɛ:j Š-AO | BđC -; Tom. âlɔ | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ + | ESSJ -
- aleluja** -e z ▶ ale'lujɛ L-ML; rod. ale'lujɛ L-mv ⟨⟩ redko (*velikonočna*) *jed iz posušenih repnih olupkov in krompirja* | BđC -; Tom. ałɛlujɛ (P ?) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > etn. | ESSJ + || ⇒ olupɛk
- ali** vez. ▶ al C-GP, Z-JK, G-RM, L-x ⟨⟩ 'ma:t al pa 'wače Z-JK • 'di:lej, al se pa ɥ'mokɲ L-x / sma le ka'fe pa k'rux al pa pa'liɛnta ɲ pa /../ ka'fe .. al pa m'li:ka, 'ta:ku sma s'kuxal C-AP • 'ja:pke sa se 'takat pre'da:le /../ še 'dabra /../ al sa b'le d'rabne al de'biɛle, ɥ'se j š'lu pa ɲ 'ci:n G-RM // 'ja:, m'linci al pa pa'liɛnta, 'koda ka'ruzna, 'koda /../ 'a:jdawa .. al pa le k'rox sma 'i:dɫ z'ra:ɥn C-AP | BđC al; al pa; Tom. ał | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + || ⇒ a
- ali** člen. ▶ 'al Z-JK ⟨⟩ pa j 'ma:t s'kuxa wa'lupče /../ pa j b'lu pa dwa'na:jst 'kascɥ .. 'al sa 'i:dɫ Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- almožna** -e z ▶ 'a:ɥmažna C-GP; tož. 'a:ɥmažna C-GP ⟨⟩ *denar, darovan za cerkvene potrebe*: je 'miɛžnar na'biɛraɥ 'a:ɥmažna C-GP | BđC -; Tom. âmažna (P ?) | Plet. + (P ~); SP 1962 -; SSKJ zastar. (P ~) | ESSJ + (P ~)
- aluminij** -a m ▶ lu'min C-AP; rod. lu'mina C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- aluminijast** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. lu'minast L-x; ž.: ed.: im. lu'minasta L-x; mn.: im. lu'minaste C-GP; s.: ed.: im. lu'minastu C-AP, L-x ⟨⟩ lu'minasta ž'lica L-x • lu'minaste sk'li:de C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- ampak** vez. ▶ 'ampak C-GP, Z-JK, G-RM ⟨⟩ 1. se j š'ti:, de 'na:ša 'zemle 'ni 'dabra, 'ampak 'wɛndɛr z'dɛ:j se j že prenar'dila G-RM / se j 'šɔ:ɥ b'rat 'tut, ta 'za:dnu 'li:ta /../ na 'uɔjska, 'ampak je 'pɛršu s'rɛ:jɕɲ da'mɔ:ɥ Z-JK 2. 'ampak .. ka'ku: j le'pu: za 'widet 'la:n, ka 'cuɔde C-GP | BđC -; Tom. âmpak | Plet. +; SP 1962 + (P !); SSKJ + (> 2. pog., ekspr.) | ESSJ +
- andlati** -am nedov. ▶ 'andlat C-gp; ed.: 3. 'andla C-gp ⟨⟩ *ravnati*: ž:wi'nuɔ se na 'andla ta'ku: C-gp / s 'tem je pa 'muje 'andlat C-gp *težko se je z njim sporazumeti* | BđC -; Tom. ândlat (P ~) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- angelc** -a m ▶ 'a:jneɥ C-GP, 'a:jɲɥc

- Pd(C)-iē;** mn.: im. 'a:jneuci C-GP ⟨⟩ se s'pi kod 'a:jneuc C-GP / j ta'ku: 'dabru, de p še 'a:jneuci 'i:dl̩ C-GP | **BdC** -; **Tom.** âinył̩ć (mn., ⇒ angelec) | **Plet.** + (ángelec); **SP** 1962 +; **SSKJ** star. | **ESSJ** - / **Snoj** - (⇒ ángel)
- angelček** -čka m ▶ 'a:jneučk C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** âinył̩čk | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ ángel); **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** - (⇒ ángel)
- anjelc** ⇒ angelc
- antreh** -a m ▶ 'a:ntrex C-GP, **Pd(C)-iē;** rod. 'a:ntrexa C-GP; tož. 'a:ntrex C-GP ⟨⟩ *obrt, poklic:* a z'na:š 'kešņ 'a:ntrex? C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- antrehar** -ja m ▶ 'a:ntrexar C-GP; mn.: im. 'a:ntrexari C-GP ⟨⟩ *obrtnik:* sa se z'na:jd̩ u wašta'ri 'sa:mi 'a:ntrexari C-GP | **S** -
- apetit** -a m ▶ wape'tit, ape'tit C-GP, wape'tit L-x; rod. wape'tita L-x, **C(P)-ks** ⟨⟩ 'takat /../ č'la:u:k 'nima wape'tita za 'i:st **C(P)-ks** | **BdC** -; **Tom.** aḡetīt | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- apnarski** ⇒ apnenski
- apnen** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. ap'niēn C-GP; rod. ap'niēnyja C-GP; ž.: ed.: im. ap'niēna C-GP; rod. ap'niēne C-GP; mest. ap'niēn C-GP; or. ap'niēna C-GP ⟨⟩ ap'niēna 'ma:uṭa C-GP / ap'niēn 'ka:mņ C-GP / ap'niēna 'ja:ma C-GP | **BdC** -; **Tom.** aḡniēnā (ž.: ed.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ ápno)
- apnenica** -e ž ▶ ap'niēnca C-GP, wap'niēnca L-x; rod. ap'niēnce C-GP, wap'niēnce L-x; tož. ap'niēnca C-GP, **Ra(C)-vk;** mest. ap'niēnci C-GP; mn.: im. ap'niēnce C-GP; rod. ap'niēnc C-GP; tož. ap'niēnce C-AP ⟨⟩ ap'niēnca sa ž'ya:l 'tut .. 'pu:bi /../ is 'ci:le wa'si C-GP • ap'niēnca j že 'kuxana C-GP | **BdC** -; **Tom.** jēplīēnčā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ ápno)
- apnenski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. ap'niēnsk C-GP ⟨⟩ *apnarski:* ap'niēnsk 'mu:jstēr C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- apno** -a s ▶ 'apna C-GP, 'a:pna L-x; rod. 'apna C-IS, 'a:pna C-GP, 'apna Z-JK, 'a:pna L-x; tož. 'apna C-GP; or. 'apnam C-GP, Z-JK, 'a:pnam **Pd(C)-iē** ⟨⟩ sa uḡa'sil 'apna C-GP • u'ḡa:šenu 'apna C-GP • ž'ya:nu 'apna C-GP | **BdC** -; **Tom.** āḡṇ | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- apoteka** -e ž ▶ wapa'ti:ka C-GP, apa'ti:ka C-GP, wapa'ti:ka L-x; rod. wapa'ti:ke C-GP, L-x; tož. wapa'ti:ka C-GP ⟨⟩ 'ma: 'ci:la wapa'ti:ka da'ma C-GP | **BdC** -; **Tom.** aḡa-tiēkā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** raba peša | **ESSJ** - / **Snoj** +
- apotekar** -ja m ▶ wapa'ti:kar C-GP, L-x; rod. wapa'ti:karje L-x ⟨⟩ star. | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** raba peša | **ESSJ** -
- april** -a m ▶ ap'ril C-AP; rod. ap'рила C-AP, G-RM ⟨⟩ sed'na:jzḡya ap'рила G-RM | **BdC** -; **Tom.** aḡrīl, -ē | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- ar** -a m ▶ 'a:ɾ C-GP; mn.: rod. 'a:raḡ C-GP, G-RM ⟨⟩ 'nisma s'ja:l 'weč kot u'sa:ḡya ne 'piētņd'wa:jst 'a:raḡ G-RM | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- ara** -e ž ▶ 'a:ra C-GP; rod. 'a:re C-GP ⟨⟩ s'tu: 'liēḡ 'a:re sņ mu 'da:ḡ C-GP | **BdC** -; **Tom.** āḡā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ ára²)
- arcnija** -e ž ▶ mn.: im. aɾc'nije C-GP, Z-JK, L-x; tož. ḡc'nije L-šk ⟨⟩ 'ta j pa ta'ku: ba'la:n, de mu 'bene rc'nije na 'nucaje 'weč C-GP • aɾc'nije za ḡ'la:wa L-x | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** nav. mn., nižje pog. | **ESSJ** -
- arnik** -a m ▶ 'a:ɾŋk C-GP, L-x; rod. 'a:ɾŋka C-GP, L-x; tož. 'a:ɾŋk L-šk ⟨⟩ 'a:ɾŋk sma nabe'ra:l L-šk | **S** - || ⇒ arnika
- arnika** -e ž ▶ 'a:ɾŋka Z-JK ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** āḡŋčē [!] (ž mn.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + || ⇒ arnik
- arovnica** -e ž ▶ 'a:raḡnca C-GP; rod. 'a:raḡnce C-GP; or. 'a:raḡnca C-GP ⟨⟩ *goveja dla-ka, ki se odstrani pri strojenju, nekđaj uporabljana za podlogo konjskih komatov in za žimnice* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** - (⇒ árovica); **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** + (P -, ⇒ áravica)
- artilnerija** -e ž ▶ artele'rije C-GP, artala-rije C-GP; mest. artele'ri C-GP, tele'ri

G-RM ⟨⟩ 'jesn̩ [ˈbi] tut pər teleˈri G-RM
 | BđC -; Tom. - | Plet. + (artiljerija);
 SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
asfaltiran -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. asfal'tiɛ-
 rana C-AP, wasfal'tirana L-x ⟨⟩ wasfal-
 'tirana 'ci:sta L-x | BđC -; Tom. -
 | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - /
 Snoj - (⇒ asfält) || ⇒ katramiran
ata -u m ▶ 'ata C-AP, Š-MO; rod. 'atu C-GP,
 Ra(C)-vk; daj. 'atu Ra(C)-vk; tož. 'atu C-GP;
 mest. 'atu C-GP; or. 'atam C-IS ⟨⟩ 'jes se
 Me'tuɔda, 'tajɣa 'atu z'misl̩, ka s̩
 'xadu še ɥ 'šu:la /../ je nas 'uču C-GP • z
 'atam sta se zyawa'rila C(P)-ks | BđC -;
 Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
 | ESSJ + || ⇒ oče
atlih -- -- prid. ▶ 'a:tlix C-GP, 'a:t̩lx L-x ⟨⟩
 1. *natančen*: je ta'ku: 'a:t̩lx, de ɥ'se
 paspra:j L-x • p'reci 'a:tlix 'di:la je
 C-GP 2. *občutljiv*: je t'ri:ba z 'nem
 'a:tlix 'bit, 'morš pa'ra:jtat na 'neya
 C-GP | BđC -; Tom. âiklix (neskl.) izbir-
 čen (⇒ aklih) | Plet. -; SP 1962 -;
 SSKJ - | ESSJ -
avf okoli medm. ▶ ⟨⟩ klic volu *obrni*: 'aʊf
 a'ku:l Z-JK | S -
avgust -a m ▶ aʊ'ɣust C-AP; rod. aʊ'ɣusta
 C-AP; mest. aʊ'ɣustu C-AP, Z-JK ⟨⟩ ta p'ra:-
 we 'či:špe /../ sa pa w aʊ'ɣustu z'ri:le
 C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +;

SSKJ + (⇒ avgúst¹) | ESSJ +
avstrijski -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. aʊst'risk
 C-GP; mn.: im. aʊst'risk C-GP, G-RM; s.: ed.:
 aʊst'risku C-GP ⟨⟩ aʊst'risk d'na:r C-GP •
 aʊst'risk wa'ja:ki G-RM | BđC -; Tom. -
 | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
avštrenca -e ž ▶ 'a:ʊštər̩n̩ca L-x, C-GP; rod.
 'a:ʊštər̩n̩ce L-x; mn.: im. 'a:ʊštər̩n̩ce C-GP,
 L-ML, Pd(C)-iê; mest. 'a:ʊštər̩n̩cax C-AP ⟨⟩
naramnica: 'usnate 'a:ʊštər̩n̩ce sa j'mi:l
 ka'wa:či C-GP • 'a:ʊštər̩n̩ce pər 'biɛrtaxu
 C-AP | BđC -; Tom. âuštr̩n̩c̩e (ž mn.)
 (⇒ aštržli) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ -
 | ESSJ - (⇒ ášteržilj)
avto -a m ▶ 'a:ʊto C-AP; or. 'a:ʊtam C-AP ⟨⟩
 | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +;
 SSKJ + | ESSJ - / Snoj + || ⇒ avtomobil
avtobus -a m ▶ aʊta'bus C-AP, L-x; rod. aʊta-
 'busa L-x; or. aʊta'busam C-GP; mn.: rod.
 aʊta'busaʊ C-GP ⟨⟩ 'tuð aʊta'bus ni 'xadu
 'takrat u 'Idərje • s̩ 'kodaj 'šɔ:ɥ /../ na
 Tol'min z aʊta'busam z ʁa'rice C-GP
 | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +;
 SSKJ + | ESSJ - / Snoj + || ⇒ korjera
avtomobil -a m ▶ or. aʊtama'bilam C-GP;
 mn.: im. aʊtama'bil Ra(C)-vk; rod. aʊtama-
 'bilaʊ C-GP; tož. aʊtama'bile C-GP ⟨⟩
 | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +;
 SSKJ + | ESSJ - / Snoj + || ⇒ avto

B

- baba** -e ž ▶ 'ba:ba C-GP, L-ŠK; rod. 'ba:be L-x; tož. 'ba:ba C-GP; mest. 'ba:p C-GP; mn.: im. 'ba:be C-GP, L-ML; daj. 'ba:bam S-AT; tož. 'ba:be C-GP; or. 'ba:bam C-GP ⟨⟩ **1.** poud. *ženska*: sa 'dabre 'ba:be pər 'xiš /../ ka j'ma:je ta'ku: 'čiednu 'pu:le C-GP **2.** slabš. *ženska*: s'ta:ra 'ba:ba L-ŠK • zmer. fər'da:mana 'ba:ba C-GP **3.** *delovna površina klepalnika*: 'ta: pa 'bel 'ya pa 'ba:p 'to:uče kot pa 'kas C-GP | **BdC** -; **Tom.** bāba, > **3.** bāpca (⇒ babica) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ babina, babišče, babnica
- babica** -e ž ▶ 'ba:pca C-AP, S-AT, L-x; rod. 'ba:pce C-AŠ, L-x; mn.: im. 'ba:pce C-GP ⟨⟩ | *pomočnica pri porodih*: j b'lu ū na-'wa:t, de j 'ba:pca 'nesla x 'kərstu C-AP | **BdC** -; **Tom.** bāpca | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bába)
- babina** -e ž ▶ 'ba:bna C-GP; tož. 'ba:bna C-GP ⟨⟩ poud. *ženska*: 'ti 'ma:š pa 'dabra 'ba:bna C-GP | **BdC** -; **Tom.** bābnā zaničljivo o ženski | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** star. | **ESSJ** + (⇒ bába, P ~) || ⇒ baba, babše, babnica
- babišče** ⇒ babše
- babjak** -a m ▶ 'ba:bjek L-x; rod. 'ba:bjeka L-x ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ bába) || ⇒ babnikar
- babji** -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. 'ba:bi C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'ba:bjē L-x; s.: ed.: im. 'ba:bjū C-GP ⟨⟩ 'tu: sa pa 'ba:bjē 'čieŋče C-GP // 'ba:bi 'posc C-GP = 'ba:bi 'pərtc L-x *prašnica (Lycoperdon)* | **BdC** -; **Tom.** bābi | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bába)
- babnica** -e ž ▶ 'ba:bŋca C-GP; mn.: im. 'ba:bŋce L-ML; rod. 'ba:bŋc Ra(C)-vk ⟨⟩ poud. *ženska*: 'fə:jst 'ba:bŋca C-GP • 'nas je b'lu nix 'piet 'ba:bŋc, ū'se sma b'le 'ta:ke 'yajsne za 'di:la Ra(C)-vk | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bába) || ⇒ baba, babina, babišče
- babnikar** -ja m ▶ 'ba:bŋkar C-GP ⟨⟩ *babjak*: 'ta: j pa 'ci:ū 'ba:bŋkar C-GP | **S** - || ⇒ babjak
- babše** -? s ▶ 'bapše C-GP ⟨⟩ slabš. *ženska*: 'ki ū 'ta:ku 'bapše C-GP | **BdC** -; **Tom.** bāpšē (⇒ babišče) | **Plet.** + (⇒ bābišče); **SP 1962** + (babšē ⇒ babina); **SSKJ** (babšē) slabš. | **ESSJ** +
- baga** -e ž ▶ 'ba:ya C-GP; rod. 'ba:ye C-GP ⟨⟩ se j nab'ra:lu 'tu:lku 'ba:ye /../ ū 'fa:jf C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nar. severovzhodno *gošča, ostanki v pipi*; **SP 2001** pokr. severovzh. | **ESSJ** +
- bahač** -a m ▶ ba'xa:č C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** bāxāč, -e | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bāhati se)
- bahanje** -a s ▶ ba'xa:jne C-GP; rod. ba'xa:jne C-GP ⟨⟩ 'teya j pa 'ma: 'sa:mja ba'xa:jne C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ bāhanje); **SP 1962** + (⇒ bahāti); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- bahati se** -am se nedov. ▶ ba'xa:t, 'baxat C-GP; ed.: 3. ba'xa: C-GP; mn.: 1. ba'xa:ma C-GP; del. -l m.: ed.: 'baxaŋ C-GP; mn.: ba'xa:l C-GP ⟨⟩ 'jese na 'bom 'baxaŋ, de sŋ 'nar'li:pš z'na:ŋ s'ja:t C-GP • 'naxaj se 'baxat C-GP | **BdC** -; **Tom.** bāxat sē, sē bāxā | **Plet.** +; **SP 1962** + (bāhati); **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bajer** -ja m ▶ 'ba:jer C-GP, L-x; rod. 'ba:jerje L-x; tož. 'ba:jer C-GP; mest. 'ba:jerju C-GP, Pd(C)-ič; mn.: rod. 'ba:jarjeŋ C-GP ⟨⟩ **1.** *večja kotanja z vodo, mlaka, jezerce*: sma nar'dil 'ba:jer na 'Cierkŋci C-GP **2.** *luža*: se 'to pa 'na:š 'ci:st je pa 'ma: 'sa:mix 'ba:jarjeŋ C-GP / se je ūs'ca:ŋ 'da za 'dō:uram, de j 'bi 'ci:ŋ 'ba:jer C-GP | **BdC** -; **Tom.** bājer, -rjē (⇒ bajar) | **Plet.** - (⇒ bājar); **SP 1962** - (⇒ bājar); **SSKJ** + (⇒ bājar) | **ESSJ** +
- bajhniti** -em dov. ▶ 'ba:jxŋt C-GP; del. -l m.: ed.: 'ba:jxnu C-GP ⟨⟩ star. *nehati*: a še 'na:ŋš 'ba:jxnu 'di:lat? C-GP // poud. z'dē:j je pa 'ba:jxnu C-GP *preminil* | **BdC** -; **Tom.** bājxŋt', -ŋem | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- bajta** -e ž ▶ 'ba:jta C-AP, 'bajta L-ML; rod. 'bajte C-GP; tož. 'ba:jta G-RM, Ra(C)-vk, Š(C)-mk; mest. 'ba:jt C-GP, G-RM, Š-MM,

- S(C)**-mb; mn.: im. 'ba:jte **G-RM**; rod. 'ba:jt **C-GP, G-RM**; tož. 'ba:jte **G-RM**; mest. 'ba:jtax **C-GP, Z-JK, G-RM, B(C)**-vo, **Ra(C)**-vk ⟨
1. |majhno posestvo oz. hiša na njem|: 'nisa 'mi:l 'di:la če 'yar pa 'ba:jtax **G-RM** / u'ča:s je 'jemu u'sa:k k'met 'tud 'ba:jta m pa 'jemu 'notər 'patl̩ 'kešne /../ de sa stan'wa:l 'notər **G-RM** **2.** *poud. hiša:* pa'derta 'bajta **L-ML** • 'a:dŋ je 'moju 'jet wad 'bajte γ zar'nicam **C-GP** • da'ma: je u'lu 'nas ana 'ba:jta wat'ru:k **C-AK** | **BdC** bajta; **Tom.** bājtā | **Plet.** +; **SP** 1962 + (P ~); **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bajtar** -ja m ▶ 'ba:jtar **L-x, Pč(G)**-fm; rod. 'ba:jtarje **L-x**; mn.: im. 'ba:jtari **C-GP, L-ML, Š(C)**-mk; rod. 'ba:jtarjeu **C-GP, G-RM** ⟨ 'ba:j-tari sa xa'dil x k'miētam u 'šixt **L-ML** • 'ka:r je b'lu pa 'tistix 'ba:jtarjeu 'yar, sa j'mi:l pa pa d'wi: k'ra:j, pa 'ama, pa d'wi: **G-RM** | **BdC** -; **Tom.** bājtār, -rjē | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ bājta); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bājta) || ⇒ kočar
- bajtarski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ba:jtarsk **C-GP, L-x**; ž.: ed.: im. 'ba:jtarska **L-x**; s.: ed.: im. 'ba:jtarsku **C-GP, L-x** ⟨ 'ta: j pa 'ba:j-tarsk **C-GP** • 'ba:jtarska 'i:t **L-x** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- bajtica** -e ž ▶ mn.: im. 'ba:jtice **G-RM** ⟨ 'se:j 'tele 'ba:jtice 'yar 'won /../ 'nisa z'la s'ta:re **G-RM** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ bājta); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bājta)
- bakla** -e ž ▶ mn.: tož. 'ba:kla **Š-MM** ⟨ k'ri:s sma zaku'ril, 'pi:l sma, 'pa pa 'ba:kla sa uštimal **Š-MM** | **BdC** -; **Tom.** - (fāyḷā, ⇒ fagla) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bala** -e ž ▶ 'ba:la **C-GP**; tož. 'ba:la **C-AP, Z-JK**; mest. 'ba:l **C-AP, Š-MO**; or. 'ba:la **C-GP**; mn.: tož. 'ba:le **Z-DŠ** ⟨ |*nevestina oprema*: sa wa'zil 'ba:la **C-GP** • we'lika 'ba:la **C-GP** // **pometati pred/za balo sramotiti tiste, ki niso hoteli plačati odkupnine za balo, s pometanjem pred vozom, na katerem vozi jo balo, in za njim:** se j pa u'sa:k 'ba:u, de na 'boda pamita:l pred 'ba:la m pa za 'ba:la **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** bāḷā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** +
- | **ESSJ** +
- balanca** -e ž ▶ ba'la:nca **C-AK**; rod. ba'la:n-ce **C-AK** ⟨ *tes. legnar |vsak od dveh poševno ležečih tramov|:* s t'la 'yar z 'deu d'wi: ba'la:nc, d'wi: 'ta:k sm'ri:k, de'biel anix pet'na:jst da d'wa:jst centi-'metrau, 'pa pa 'ku:kər je b'lu u'saku, ta'ku: 'dō:uḡa, /../ de j s'ta:lu ta'ku: /../ s t'la ya na 'zit **C-AK** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 + (⇒ balánsa); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ balánsa)
- baldrijan** -a m ▶ baldər'ja:n **L-x**; rod. baldər'ja:na **L-x** ⟨ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- balinec** -nca m ▶ ba'linc **C-GP** ⟨ |*najmanjša krogla pri balinanju*| | **BdC** -; **Tom.** baḷinc (⇒ balin) | **Plet.** -; **SP** 1962 + (⇒ balín); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- bališ** -a m ▶ ba'liš **C-GP**; rod. ba'liša **C-GP**; tož. ba'liš **C-GP** ⟨ *velika cula:* j yaspa-'dine ku'pila tḷ'ku:j /../ de j b'lu za n 'ci:u ba'liš **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** - (⇒ balíž); **SP** 1962 -; **SSKJ** nar. (P ~, ⇒ balíž) | **ESSJ** - (⇒ bála I)
- balkon** -a m ▶ tož. bal'kuon **C-AP** ⟨ *nov. [x'ren] sma /../ na'ribal, 'pal sma ya /../ 'di:l 'won na bal'kuon* **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + || ⇒ gank
- banda** -e ž ▶ 'ba:nda **C-GP, G-RM** ⟨ *tolpa:* je b'la 'pəršla u'sa 'ba:nda 'takat 'notər u 'wa:s /../ sa b'li 'bi:layar'disti, 'Ni:mci, Tal'ja:ni, 'wos xu'dič **G-RM** | **BdC** -; **Tom.** bānda | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bandera** -e ž ▶ ban'diēra **C-GP, ban'di:ra** **L-x**; rod. ban'di:re **L-x**; mn.: im. ban'diēre **C-GP**; rod. ban'diēr **C-GP**; *daj.* ban'diēram **C-GP** ⟨ |*zastava*: 'pō:uxnu ban'diēr je pa 'mi:stu **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** bāndiēra (z, ⇒ bandero) | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ bandēro); **SSKJ** redko | **ESSJ** + (⇒ bandēro) || ⇒ parogla
- bank** banka m ▶ 'baŋk **C-AP, 'boŋk** **C-GP**; mn.: im. 'bojŋki **C-GP**; rod. 'bojŋku **C-GP**; mest. 'ba:jŋkax **C-AP** ⟨ **1.** *lesena posoda:* 'ma:ma pat st'ri:xa 'pō:uxnu 'nix 'bojŋku **C-GP** • sma j'mi:l d'wi: sk'rin, pō:uxŋ 'sa:dje, 'pa pa še nt u 'nix 'ta:kix

- 'ba:jŋkax, u'se sma sp'ra:jl C-AP / slabš. *pohišstvo 2. delovna, točilna miza* | BđC -; Tom. bāŋk, bānka | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nar. (P ~) | ESSJ -
- baraka** -e ž ▶ ba'ra:ka C-GP; rod. ba'ra:ke C-GP; tož. ba'ra:ka Ra(C)-vk; or. ba'ra:ka C-GP; mn.: im. ba'ra:ke C-GP; rod. ba'ra:k Pč(G)-fm; tož. ba'ra:ke G-RM; mest. ba'ra:kax C-AP ⟨ ⟩ 'kuojnske ba'ra:ke C-GP | BđC -; Tom. baṛāka | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bareta** -e ž ▶ ba'ri:eta C-GP; mn.: im. ba'ri:ete C-GP; rod. ba'ri:et C-GP; tož. ba'ri:ete C-GP ⟨ ⟩ *prosen, ajdov klas: pra'su: 'ima we'like ba'ri:ete C-GP / ka sma še s'ja:l 'jē:jda /../ je pa 'tu:lk sər'na:d 'ra:talu /../ de j u'sa 'jē:jda pre'ya:zlu {Z} ṃ pa te 'bu:lš ba'ri:ete pa'idla C(P)-ks // 'bozɣawe ba'ri:ete C-GP bezgovo socvetje, kobul bezgovih jagod* | S -
- barhant, barhantov** ⇒ pohant, pohantov
- bart** barta m ▶ 'bart C-GP, 'bart Z-JK; tož. 'bart Z-JK, L-x ⟨ ⟩ ṃ 'bart Z-JK · u'sa:g 'ba:rd ɣa j s'puca, de se j s'wi:tu Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nar.; SP 2001 pokr. | ESSJ +
- bas** -a m ▶ 'ba:s C-GP; tož. 'ba:s C-GP ⟨ ⟩ 1. |moški glas|: 'ba:s je pa sam 'wan 'pi:u C-GP 2. *kontrabas: 'te:jst je 'ɣuɔdu na 'ba:s C-GP* | BđC -; Tom. bās | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- basati** bašem nedov. ▶ 'ba:sat C-GP; ed.: 2. 'ba:šeš C-AP; del. -l m.: mn.: ba'sa:l C-AP, Ra(C)-vk ⟨ ⟩ sma ba'sa:l s'nu: u s'wi:su C-GP ▶ **basati se** ⟨ ⟩ |naglo jesti|: 'naxaj se 'ba:sat C-GP | BđC -; Tom. bāsət, bāšəm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ bāsati I) || ⇒ peštati
- bata** -e ž ▶ 'ba:ta C-GP, L-ML; rod. 'ba:te C-GP; or. 'ba:ta C-GP ⟨ ⟩ 'de:j 'ma: 'barte, de 'bom 'uxa wa'či:edu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ pog. vata | ESSJ -
- bati se** bojim se nedov. ▶ 'bat C-GP; ed.: 1. ba'im C-GP, Z-JK; 2. ba'iš C-GP; mn.: 1. ba'ima C-AP; 3. ba'ije S-AT; del. -l m.: ed.: 'ba:u C-GP, G-RM; mn.: 'ba:l C-GP, Š-MM; ž.: ed.: 'ba: C-AP, Ra(C)-vk; mn.: 'ba:le C-AP; vel. ed.: 2. 'bu:j C-GP ⟨ ⟩ sma se jx pa 'tak 'ba:l, sma pa 'ka:r uš'li Š-MM | BđC bā; baji || se (ed.: 3.); Tom. bāt' sę, ba'im sę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bavda** -e ž ▶ 'ba:ɔda C-GP, Z-DŠ; mn.: im. 'ba:ɔde C-GP; rod. 'ba:ɔt C-GP; tož. 'ba:ɔde C-GP ⟨ ⟩ *guba: 1. 'čikle na 'ba:ɔde C-GP 2. ɣa j 'ma: 'sa:mix 'ba:ɔt ɣa pa ɣ'la:j C-GP* | BđC -; Tom. - (fāɔt, ⇒ fald) | Plet. - (⇒ fald); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ fald) || ⇒ guba
- bavdast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ba:ɔdast C-GP ⟨ ⟩ *gubast: j 'wos 'ba:ɔdast C-GP* | S -
- bazgern** -a m ▶ baz'ɣern L-x; rod. baz'ɣerna L-x ⟨ ⟩ (*kupljen*) *kvas* | BđC -; Tom. bāɣɣern [!] (⇒ droži) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - || ⇒ drožje, fecu, kvas
- bazikavka** -e ž ▶ bazi'ka:ɣka C-GP, L-ML; mn.: im. bazi'ka:ɣke L-ML, C(P)-ks; rod. bazi'ka:ɣ C-GP ⟨ ⟩ *vneta bezgavka: 'pɔ:ɣxnu bazi'ka:ɣ 'imam C-GP* | BđC -; Tom. bāɣɣuke [!] (ž mn.) (⇒ bezgavka) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ - (⇒ bezehávka) | ESSJ -
- bebljanje** -a s ▶ bob'la:jne C-GP; mest. bob'la:jnu C-GP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ bebljāti); SSKJ + | ESSJ -
- bebljati** -am nedov. ▶ bob'la:t C-GP; ed.: daj. bob'la: C-GP; del. -l m.: ed.: 'boblau C-GP ⟨ ⟩ slabš. na 'wi:m, ki j 'boblau C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ bebāti)
- bec** -a m ▶ 'bec L-x; rod. 'beca L-x ⟨ ⟩ *koštrun* | BđC -; Štrekelj 1892 na Cerkljanskem bęc Widder (kot psovka to, kar n. Schafskopf) (⇒ Bíček); Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ bíc) || ⇒ koštrun
- bec** medm. ▶ 'bec L-x ⟨ ⟩ *vabni klic ovcam: 'bec 'bec L-x* | S - | ESSJ - (⇒ bíc)
- beč** -a m ▶ 'boč C-GP, L-x, Pd(C)-iē; rod. 'boča L-x; daj. 'boču Pd(C)-iē; or. 'bočem C-GP ⟨ ⟩ *zbiralnik za vodo: nad 'bočem j b'la pa še 'winta C-GP* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (P -) | ESSJ + (⇒ beč I)
- beguncati** -am nedov. ▶ be'ɣuncat L-mv; del. -l m.: mn.: be'ɣuncal C-AP ⟨ ⟩ *živeti v*

begunstvu: sa be'γuncal met ta p'rowa
'wajska C-AP | S -

begunec -nca m ▶ mn.: im. be'γunci C-AP; rod. be'γuncaŷ C-AŠ, be'γunceŷ Z-DŠ; tož. be'γunce C(P)-ks ⟨ be'γunci /../ 'dal wakļ Tal'mina /../ sa ŷ'li na'wa:jen 'ta:ka pa'liēnta 'kuxat C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

begunka -e ž ▶ be'γunĵka C-GP; mn.: im. be'γunĵke C-AP ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

begunstvo -a s ▶ rod. be'γunstwa C-GP, Pč(G)-fm; mest. be'γunstwu C-AŠ ⟨ 'tistu j b'lu pa γ'lix 'te:jčas, ka sma wad be'γunstwa 'pəršļ Pč(G)-fm | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

bek -a m ▶ 'bok C-GP, L-ML; rod. 'boka C-GP, nov. 'bika C-AP, 'boka L-ML; mn.: im. 'boki C-GP; rod. 'bokaŷ C-GP; tož. 'boke C-GP; or. 'boki C-GP ⟨ 'debeŷ kod 'bok L-x · γ'liē-da kod 'bok L-x *neumno* ◊ če j pəry'na:ŷ 'bika, je 'na:ša 'mama z'miēram 'mi:na'wa:da /../ de j 'γa na n /../ 'kuoŷ k'ruxa 'ma: ž'γa:jna na'ka:pa /../ kor je 'šo:ŷ na'za:j γaspa'da:r, je š'la γ'liēdat, ka'ku: se k'ra:wa wab'na:ša 'dal ű pa 'nesla j je 'ma: 'tizγa C-AP / | BđC -; Tom. bəĵk, bəĵkə (⇒ bik) | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (⇒ bik I)

beka -e ž ▶ 'biēka C-GP, L-mv; tož. 'biēka C-GP; or. 'biēka C-GP; mn.: tož. 'biēke C-GP ⟨ [*grm ali drevo (Salix viminalis)*] // |šiba|: stər'xa:ri sa z 'biēka 'la:te we'za:l C-GP | BđC -; Tom. biēkə, gen. bēikē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ bekovica

bekov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'biēkaŷ L-mv; z.: ed.: im. 'biēkawa C-GP ⟨ 'biēkaŷ 'li:s L-mv · 'biēkawa 'šiba C-GP | BđC -; Tom. biēku, -aŷə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

bekovica -e ž ▶ 'biēkajca L-mv; or. 'biēkajca C-GP ⟨ *beka* [*grm ali drevo*] // |šiba|: te 'bom z 'biēkajca pa 'rit C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (⇒ béka) || ⇒ beka

bel -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'bi:ŷ C-AP, Z-JK,

Š-MM, L-ML; rod. 'bi:lŷa C-AP; mn.: im. 'bi:li, 'bi:l C-AP, 'bi:l Z-JK; tož. 'bi:le L-ML; ž.: ed.: im. 'bi:la C-AP, Š-MM, G-RM, L-x; tož. 'bi:la Z-JK, Š(C)-mk; mn.: im. 'bi:le Z-JK; rod. 'bi:lix Z-JK; s.: ed.: im. 'bi:lu C-AP, Š-MM, L-ML, Ra(C)-vk; tož. 'bi:la Z-JK ⟨ 1. 'bi:ŷ 'port Z-JK · 'bi:la p'la:tna Z-JK · 'bi:la r'juxa Š(C)-mk · 'bi:ŷ kod m'li:ka L-x 2. 'bi:la t'ra:wa G-RM · 'kešna [wə:ŷna] je b'la 'bel 'bi:la, 'kešna 'bel ər'mena C-AP / 'bi:ŷ ka'fe Š-MM · 'bi:ŷ k'rox C-AP · 'bi:la 'muoĵka C-AP · 'bi:la paj'tica Z-JK · 'bi:la 'šo:ŷ L-x // 'bi:la 'diētele L-x · 'bi:ŷ 'γa:bər L-x *Carpinus betulus* · 'bi:la kap'riwa *Melittis melissophyllum* L. // 'bi:lu 'ze:jle C-AP, Š-MM *enolončnica iz svežega glavnatega zelja in krompirja* · 'bi:la 'žena L-x *smrt* / **beli kamen mlinski kamen za pridobivanje bele moke**: sa 'nesļ šu'nica na ta 'bi:ŷ 'ka:mŷ ŷ 'ma:lŷ Š-MM 3. 'wa:žnu j ŷ'lu, de s 'pə:jč u 'riēdu pa'bi:lu, de j ŷ'la ta p'ra:wa, de j ŷ'la p'rə:ŷ 'bi:la pa'worxu C-AP | BđC biēla, biēlə, bílu; bíu; Tom. biēŷ, biēlə, biēl | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

belež ⇒ beležna, beljava, beljenje

beležen -žna m ▶ b'li:žŷ Z-DŠ; rod. b'li:žne Z-DŠ ⟨ *letnica, napis*: 'tud za 'maje 'xiša 'to na 'wi:m 'neč, g'da:j je b'la 'zidana, 'ni 'benγa b'li:žne al 'ki Z-DŠ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ +

beležna -e ž ▶ 'bi:ležna L-x; rod. 'bi:ležne L-x ⟨ *belež* | BđC -; Tom. - (biēleš, ⇒ belež) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - || ⇒ beljava, beljenje

belica -e ž ▶ be'lica L-x; rod. be'lice L-x ⟨ |češnja| | BđC -; Tom. be'licə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (P ~)

beliti¹ belim dov. ▶ b'lit C-GP, b'lit, 'bi:lt L-x; ed.: 1. 'bi:lŷ L-x; del. -l m.: mn.: b'lil C-GP; s.: ed.: b'lilu Z-JK ⟨ 1. [*pokrivati z beležem, belilom*]: pam'la:du sma b'lil 'xiša C-GP / sma 'siērkawa pe'riēta b'lil /../ de se 'boda ŷ'ra:ne 'ba:le C-GP 2. [*delati bolj belo*]: j pər'niēsu p'la:tna /../ 'pal sma γa pəγər'nil pat 'xiša /../ pa j ŷ'sa:če tļ'ku:j 'ca:jt

- [¹ma:t] paškra'pila z ¹wada, ¹tistu se j b¹lilu Z-JK | BđC -; Tom. b¹ēlt', b¹ēlš | Plet. + (b¹ēliti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ b¹ēl)
- beliti**² belim nedov. ▶ b¹lit L-x; ed.: 1. 'bi:lɪm L-x; del. -l m.: ed.: 'bi:lu C-AP; mn.: be'lil C-AP, b¹lil Pč(G)-fm; s.: ed.: b¹lilu Z-JK, be'lilu Š(C)-mk ⟨⟩ sma pa le š:'pexam u'se b¹lil Pč(G)-fm | BđC -; Tom. b¹ēlt', b¹ēlš | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ b¹ēl)
- beljak** -a m ▶ b¹la:k C-GP, be¹le:k L-x; rod. b¹la:ka C-GP, be¹le:ka L-x; tož. b¹la:k C-GP ⟨⟩ s¹tō:učt b¹la:k C-GP | BđC -; Tom. b¹lāk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ b¹ēl)
- beljava** -e ž ▶ b¹la:wa C-cs, b¹le:wa L-mv; rod. b¹la:we C-cs, b¹le:we L-mv; tož. b¹la:wa C-GP ⟨⟩ 1. *belež*: z¹doryŋ ta s¹ta:ra b¹la:wa C-GP 2. *svetlejši les na obodu debila*: wa¹ri:xawa b¹la:wa C-cs | BđC -; Tom. b¹lāwā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > 2. les. | ESSJ - / Snoj + (⇒ b¹ēl) || > 1. ⇒ beležna, beljenje
- beljenje** -a s ▶ b¹lę:jne C-GP; rod. b¹lę:jne C-GP; or. b¹lę:jnem C-GP ⟨⟩ *belež*: 'yuoštu b¹lę:jne C-GP • pre'čistu b¹lę:jne C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (b¹lęjenje); SP 1962 + (⇒ belíti); SSKJ > redko (⇒ b¹lęjenje¹) | ESSJ - || ⇒ beležna, beljava
- belka** -e ž ▶ 'bi:uka L-x; rod. 'bi:uke L-x ⟨⟩ *prvo žganje* | BđC -; Tom. - (dīmc, ⇒ dimec) | Plet. +; SP 1962 + (P -, ⇒ bélec); SSKJ + (P -) | ESSJ - / Snoj + (⇒ b¹ēl) || ⇒ belščica
- belouška** -e ž ▶ bela'uška C-GP, L-x; rod. bela'uške L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. be¹lāuška | Plet. +; SP 1962 + (⇒ belo-); SSKJ + | ESSJ -
- belščica** -e ž ▶ 'bi:uška C-GP; or. 'bi:uška C-GP ⟨⟩ *prvo žganje*: še¹le 's:ięrake /../ j pər'tekla 'bi:uška C-GP • je t¹ri:ba z 'bi:uška na¹ma:zat /../ 'wime C-GP | BđC -; Tom. - (dīmc, ⇒ dimec) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (⇒ b¹ēl) || ⇒ belka
- bencin** -a m ▶ ben'cin C-GP; rod. ben'cina C-AP ⟨⟩ sma j¹mi:l pa 'ta:ke 'ka:jnyle želi:zne, we¹like, wađ /../ ben'cina C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- bendibja** -e ž ▶ ban'dibje L-x; rod. ban'dibje C-AP, L-x; tož. ban'dibje C-GP ⟨⟩ *endivija* | S - | ESSJ - (⇒ endívija)
- bera** -e ž ▶ 'bięra C-GP; rod. 'bięre C-AP; tož. 'bięra C-AP ⟨⟩ *đajatev cerkvenim ljudem*: 'bięra 'j:emu [de'ka:n] pam¹la:du pa u 'iešen C-AP | BđC -; Tom. b¹ēra | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nekđaj | ESSJ +
- berač** -a m ▶ be¹ra:č C-GP, L-ML; rod. be¹ra:če C-GP, L-x; tož. be¹ra:č L-x; mest. be¹ra:ču C-GP; mn.: im. be¹ra:či C-GP; tož. ba¹ra:če Z-JK ⟨⟩ *košara iz leskovih viter*: u¹zom 's:a:ba be¹ra:č, ka 'boma ka¹pa:l krem¹pi:r L-x • 'pō:uxŋ be¹ra:č 'ja:pk sŋ pər¹nięsu L-x // sma u¹se z 'aŋya be¹ra:če pa¹be¹ra:l /../ m pa ŋt u an 'kaš me¹ta:l C-GP *nismo upoštevali razlik med stvarmi* | BđC -; Štrekelj 1892 beráč (⇒ Stójček); Tom. - (b¹eráč prosjak; = cāiŋa) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nar. zahodno | ESSJ + (P -) || ⇒ poberin
- berač** ⇒ bovtnar, petljār
- beraček** -čka m ▶ be¹ročk L-x, be¹račk Ra(C)-vk; rod. be¹ročka L-x; tož. be¹račk C-AP ⟨⟩ *manjšalnica od berač*: sŋ 'nesla /../ 'kešŋ be¹račk ['ja:jc] C-AP | BđC -; Štrekelj 1892 beráčk (⇒ Stójček); Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (⇒ beráč); SSKJ + (P -) | ESSJ -
- bergla** ⇒ berkla
- berkla** -e ž ▶ rod. 'bięrkle C-AP; or. 'bięrkla C-GP; mn.: rod. 'bięrkł C-GP; tož. 'bięrkle C(P)-ks; mest. 'bięrklex C-GP; dv.: rod. 'bięrkł C-GP ⟨⟩ 1. *bergla*: na 'morm se 'neč presta¹pit brez 'bięrkle C-AP 2. *Z leseno ogrodje za povezovanje senenih bremen* | BđC -; Tom. - (b¹ęryłā, ⇒ bergla) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ - (⇒ b¹ęrkle) | ESSJ - (⇒ b¹ęrgla)
- berza** -e ž ▶ 'bięza C-x, G-RM, 'birza L-x; rod. 'bięze C-AP, 'birze L-x, 'bięze Pč(G)-fm; mn.: im. 'bięze C-AP; rod. 'bięrs C-AP; tož. 'bięze C-AP ⟨⟩ 1. *ohrov*: 'ka:ps m 'bięza G-RM 2. slabš. *omejen, zoprn*

- človek*: se j le na 'bierz̥a, 'puzd̥ ɣa na 'mest C-GP / zmer. xu'dičewa 'bierz̥a C-x | **BdC** bierz̥a || *kapus*; Kohl, Kraut; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - || ⇒ brzota
- berzanje** -a s ▶ 'bierz̥ajne C-IS; rod. 'bierz̥ajne C-GP ⟨⟩ *ohrovtovo listje*: 'be:jš nab'ra:t 'ma: 'bierz̥ajne za smu'kauc̥ C-GP | **S** -
- berzov** -a -O prid. ▶ s.: ed.: tož. 'bierz̥au C-GP ⟨⟩ *nanašajoč se na berzo*: 'bierz̥au ['listje] C-GP | **S** -
- berzovec** -vca m ▶ 'bierz̥auc̥ C-GP ⟨⟩ slabš. *omejen, zoprn človek* | **S** -
- beseda** -e ž ▶ be'si:da C-GP, L-ML, Š(C)-mk; rod. be'si:de L-x; tož. be'si:da C-GP, L-x; mn.: im. be'si:de C-GP, L-x; rod. be'si:t C-AP; or. be'si:dam C-GP; dv.: rod. be'si:t C-GP ⟨⟩ 1. |jezikovna enota|: wat'kuot̥ ta be'si:da p'ride, na 'wi:m C-GP // |označeni pojem|: mu 'nis̥ d'ja:u 'bene 'žau be'si:de L-x 2. |misesl|: se 'tu: sa u'se p'ra:zne be'si:de L-x / 'žix̥ər b mu d'ja:u 'kešna 'li:pa be'si:da L-x 3. |izražanje misli|: 'temu pa 'dabra wad'ri:že be'si:da C-GP *zna govoriti* / se mu be'si:de 'mi:šaje C-GP *ne govori razumno* // **imeti (vso) besedo imeti pravico do odločanja**: ni ta'ku: .. če ma 'ar̥d̥ ɣ'lix̥ u'sa be'si:da /../ wad wat'rुक̥ /../ pa de p pa ɣ'lix̥ 'neč na s'm̥e:u, 'tistu pa d'ru:ɣa /../ 'ni b'lu ta p'ra:wu C-AP | **BdC** -; **Tom.** beš̥iə-d̥a | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bešter** -tra -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'biešt̥ər C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'bieštra C-GP, L-x; s.: ed.: im. 'bieštru L-x ⟨⟩ 1. *nezaspan, svež*: se j z'budu 'tak 'biešt̥ər L-x // 'biešt̥ər 'pu:p C-GP *radoživ* 2. *bister, pri zavesti*: se j'ma: že 'ka:jt 'li:t, pa j še 'wos 'biešt̥ər C-GP | **Erjavec Béšter, štra, o** [...] A okolo Cérknega »béšter« znači wachend. »Nijsem bil še béšter, kadar je začela vás goréti.« »Na svéti Silvéšter bodi vsak zgóda béšter,« opomínajo tist večer poprej matere svoje otroke, kajti mislijo, da je tréba ta dan zgodaj vstati; **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + Cerkno-Erj.(Torb.); **SP 1962** +; **SSKJ** star. (P -) | **ESSJ** +
- beštrh** -a m ▶ 'biešt̥ər̥x L-MV, Pd(C)-iē ⟨⟩ *skobeljnik* |miza| | **S** - || ⇒ veštrh, veštrovnik
- bet** -a m ▶ 'bot C-GP, Š-MM, L-ML; rod. 'bota C-GP, L-x; or. 'botam C-GP; mn.: im. 'boti Ra(C)-vk; tož. 'bote C-GP; dv.: tož. 'bota C-AP ⟨⟩ |*leseno orodje*: 'bot za ɣ'riēbe 'to:uēt C-GP • u'ča:s sma le še 'ta:ku !'siēna ka'rita 'd̥o:u:ɣu j'mi:l pa d'wa: 'bota ta'ku:, de sma na 'raka 'to:u:k̥l̥ [x'ruške] C-AP • s'tuope? /../ an 'ta:k ɣ'ruop̥ 'ka:m̥ je 'bi, pa j 'bi 'uotu 'not̥ər, pa j b'lu pa 'dal .. an 'ta:k 'bot, de j 'pat̥l̥ 'tistu 'to:u:ku Š-MM / j u'lu 'ta:ku kod 'bot C-AP *tako trdo - za hrano* | **BdC** (bāt); **Tom.** bāt, -a | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ tolkač, žokalnik
- beton** -a m ▶ pe'tuon C-GP; rod. pe'tuona Ra(C)-vk ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- bevčevka** -e ž ▶ mn.: im. 'bi:uče:u:ke C-AP ⟨⟩ *hruška, imenovana po domači:ji* | **S** -
- bezeg** -zga m ▶ 'bosx C-GP, L-x; rod. 'bozɣa Z-JK, L-x; tož. 'bosx C-AP ⟨⟩ 'bosx sma na't̥ərɣal C-AP | **BdC** -; **Tom.** b̥əzɣ, b̥əzɣa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bezgavka** ⇒ bazikavka
- bezgov** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'bozɣau C-AP, Z-JK, L-x; ž.: ed.: im. 'bozɣawa L-x; mn.: im. 'bozɣawe C-GP, L-x; s.: ed.: im. 'bozɣau C-GP ⟨⟩ 'bozɣau c'wit̥je C-GP • 'bozɣawe ba'riēte C-GP • 'bozɣawe 'ja:ɣade L-x / 'bozɣau 'ča:j C-AP, Z-JK, L-x | **BdC** -; **Tom.** b̥əzɣu | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- bežati** -im nedov. ▶ be'žat̥ B(C)-vo; vel. ed.: 2. 'be:jš C-AP, Z-JK, Ra(C)-vk; mn.: 1. 'be:jžma C-GP, Pd(C)-iē; 2. 'be:jšte C(P)-ks; dv.: 1. 'be:jžwa C-GP ⟨⟩ navadno kot velelnik *iti*: 'be:jš 'ma: 'bel z'ɣu:da x 'ma:š C-AP • j 'keš̥ d'ja:u - 'be:jžma x 'keš̥̥ dek'liēt /../ za'pi:t pad 'wakna C-GP // le 'be:jš nap'r̥e:j ma'tit C-GP *le poskusi* | **BdC** b̥ējž, b̥ējž, b̥ējš, bejš; bežalu; **Tom.** b̥ējž̥̥ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > pog. | **ESSJ** -
- beži** -ite medm. ▶ mn.: 'be:jšte Š(C)-mk ⟨⟩ 'ku:k 'ca:jt ste pa b'la na 'Wos, 'Tilda? Š(C)-mk - 'sa:mu na 'li:ta Š-MM - 'be:jšte

.. 'ku: sa 'wa:m pa 'ki pla'ča:l? Š(C)-mk
| BđC -; Tom. bęiš (⇒ bežati) | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

bi ⇒ biti²

bicikelj -na m ▶ be'ciklŋ L-x; rod. be'ci-
kŋna L-x; tož. be'ciklŋ C-GP; mn.: tož.
be'ciklŋne C-GP ⟨ | BđC -; Tom. -
| Plet. -; SP 1962 - (⇒ bicíkel); SSKJ -
(⇒ bicíkel) | ESSJ - / Snój -
(⇒ bicíkel) || ⇒ kolo

bik ⇒ bek

biks -a m ▶ tož. 'biks C-GP; or. 'biksam C-GP
⟨ star. *loščilo za čevlje* / 'či:ŋli na
'biks C-GP *zloščeni* | BđC -; Tom. biks,
-a | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ zastar.
| ESSJ -

biksati -am nedov. ▶ 'biksati C-GP; del. -l
m.: mn.: 'biksati C-GP ⟨ 1. 'biksati 'či:ŋle
C-GP 2. čustv. sma ŋa 'biksati C-GP | BđC -;
Tom. biksati, -am | Plet. -; SP 1962 +
(⇒ biks); SSKJ pog. | ESSJ -

bilka -e ž ▶ 'bilka C-GP, L-x; rod. 'bilke
L-x; mn.: rod. 'bilk C-GP; tož. 'bilke C-GP ⟨
na 'bilka t'ra:we/šu'nice C-GP // *trava z*
visokimi, olesenelimi stebli: se 'ma:
'sa:mix 'bilk 'ra:se /../ če pa t'ra:j C-GP
| BđC -; Tom. bika (P ~) | Plet. + (P ~);
SP 1962 + (⇒ bil, P ?); SSKJ + (P ~)
| ESSJ + (⇒ bil, P ~)

bima -e ž ▶ 'bima C-GP; mn.: tož. 'bime C-GP
⟨ *debela krava*: j'ma:š 'li:pe 'bime C-GP
/ se j ku na 'bima C-GP *za debelo žen-*
ska / se 'wa:le 'tam pa 'ba:jt kot 'kešna
'bima *za lenega človeka* | S - | ESSJ -
(⇒ bīnec)

bimšt, bimpšt ⇒ binkošti

binklja in binkla -e ž ▶ 'biŋkle C-GP,
'biŋkla Z-DŠ, L-x, 'biŋkle Pd(C)-iē; rod.
'biŋkle L-x; tož. 'biŋkle C-AP; mest. 'biŋkl
C-GP, L-AG ⟨ *mentrga*: ŋ'selen sma s'til
'ma:l tes'ta: /../ u 'biŋkl /../ pa sma
'tistu pasu'šil C-AP • če sa b'li 'kešŋ
'di:lauci pər 'xiš, sa se 'tud ŋ 'biŋkl
u'siedl C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +
(⇒ vīnkla Cerkno, Idrija); SP 1962 -;
SSKJ - | ESSJ -

binkošti -i ž mn. ▶ 'binšt C-GP, 'bimšt,
'bimpšt L-x, 'bimšt Ra(C)-vk; rod. 'binšt
C-AP, 'bimšt L-x; tož. 'binšt C-AP ⟨ 'binšt

sma š'ti:l za 'we:jč p'ra:zŋk C-AP | BđC -;
Tom. binkšt' | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
| ESSJ +

binšt ⇒ binkošti

birma -e ž ▶ 'bierma C-GP, 'bi:irma L-ML;
rod. 'bi:irme L-ML; tož. 'bierma C-AP, Z-JK;
mest. 'bierm C-AP, B(C)-vo ⟨ za 'bierma m
je pa 'nunc 'da:ŋ 'ura na 'či:tŋce C-GP //
vezati, zavezati birmo biti za botra:
pa j s'ku:s p'ra:ju, de me 'bo /../ 'bi-
ma 'wiezaŋ Z-JK • ŋš 'ti 'men zawe'za:
'bierma? Z-JK | BđC -; Tom. bierma
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
(⇒ birmati)

birmanski -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'bi-
mansk C-GP; ž.: ed.: im. 'biermanska C-GP ⟨
'biermansk 'nunc C-GP • 'biermanska
'nuna C-GP / 'biermansk 'še:jŋk C-GP
| BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +
(⇒ birma); SSKJ + | ESSJ + (⇒ birmati)

birmati -am nedov. ▶ 'biermati C-GP; del. -l
m.: ed.: 'biermaŋ C-GP ⟨ š'kaf je 'biermaŋ
C-GP

▶ **birman** -a -o ▶ m.: ed.: im. 'bierman C-GP
⟨ ša:lj. 'danc z 'bi pa 'bierman C-GP *oklo-*
futan | BđC -; Tom. biermati | Plet. +;
SP 1962 + (⇒ birma); SSKJ + | ESSJ +

birt -a m ▶ 'biert C-GP, 'birt L-x; rod.
'birta L-x ⟨ redko | BđC birt; Tom.
biert, -a | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ pog.
| ESSJ - || ⇒ oštir

birtah -a m ▶ 'birtax L-ML, 'biertax
Ra(C)-vk; rod. 'birtaxa L-x; tož. 'biertax
Z-JK; mest. 'biertaxu C-AP; or. 'biertaxam
Pd(C)-iē; mn.: tož. 'biertaxe Z-JK, 'birtaxe
L-mv, 'biertaxe Pd(C)-iē ⟨ 1. *predpasnik*:
ka sma š'le ŋ š'nežet /../ sma 'mi:le
'bi:le 'biertaxe Z-JK 2. *plašč [podaljšani*
del strehe pri enojnem kozolcu]
| BđC -; Tom. biertax, -a (⇒ birtuh)
| Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ
(⇒ birtah) | ESSJ -

bister ⇒ bešter

biti¹ bijem nedov. ▶ 'bit C-GP; ed.: 3. 'bije
C-GP; del. -l ž.: ed.: 'bila C-GP ⟨ *nazna-*
njati čas: ŋ'lix'ka:r je 'bila t'ri 'ura
C-GP | BđC -; Tom. bēt', bije | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ tolči

biti² sem nedov. ▶ 'bit C-AP, Z-JK, G-RM, L-x,

Ra(C)-vk; ed.: 1. sŋ **C**-GP, **Z**-JK, **Š**-MM, **L**-ML, **Ra(C)**-vk; 2. si, s **C**-AP, s **G**-RM, **Z**-JK, **Š**-MM, si, s **L**-ML; 3. je, j **C**-AP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; mn.: 1. sma **C**-AP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; 2. ste **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **L**-ML, **Š(C)**-mk; 3. sa **C**-AP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; dv.: 1. swa **C**-GP, **Z**-JK, **Š**-MM, **L**-ML, **Pč(G)**-fm, **Ra(C)**-vk; 2. sta **C**-AŠ, **Š**-MM, **L**-ML; 3. sta **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; del. -l m.: ed.: 'biu, 'bi **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; mn.: b'li, u'li, u'li **C**-AP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; dv.: b'la **C**-AP, **Š**-MM, **L**-x, **Pč(G)**-fm; ž.: ed.: b'la, u'la, u'la **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; mn.: b'le, u'le, u'le **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; dv.: b'li, u'li **C**-AP, b'li **Z**-JK, **Š**-MM; s.: ed.: b'lu, u'lu, u'lu **C**-AP, nesist. b'lo **C**-GP, b'lu, u'lu, u'lu **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; prih. ed.: 1. 'bom, um, m **C**-AP, 'bom, m **Z**-JK, m **G**-RM, 'bom **L**-ML, **Š(C)**-mk; 2. 'boš, uš **C**-GP, **Z**-JK, **L**-ML, **Pd(C)**-ic; 3. 'bo, u **C**-AP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MO, **L**-ML; mn.: 1. 'boma, ma **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š(C)**-mk; 2. 'boste **C**-AP, 'boste, uste **Z**-JK, 'boste **L**-ML, **Š(C)**-mk; 3. 'boje **C**-AP, 'boda **C**-GP, 'bodo **Z**-JK, 'bodo, 'boda, 'bada **Š**-MM, 'boje **L**-ML, 'boda **Ra(C)**-vk; dv.: 1. 'bowa **C**-GP, **L**-ML; 3. usta **C**-AP, 'bosta **L**-ML; vel. ed.: 2. 'bot **Z**-JK, **L**-ML, 'buot **Ra(C)**-vk, **Pd(C)**-ic; pogojnik bi, be, p **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **Pč(G)**-fm; nik. ed.: 1. 'nisŋ **C**-AP, **Z**-JK, **Š**-MM, **L**-ML, **Ra(C)**-vk, **Pd(C)**-ic; 2. 'nis **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM; 3. 'ni **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; 1. 'nisma **C**-AP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-x; 2. 'niste **Š(C)**-mk; 3. 'nisa **C**-GP, **Z**-JK, **G**-RM, **Š**-MM, **L**-ML; dv.: 1. 'niswa **C**-AP, **Z**-JK, **Ra(C)**-vk; 3. 'nista **C**-GP; prih. ed.: 1. 'na:m, nam **C**-AP, 'nam, nam **Z**-JK, 'na:m, nam **G**-RM; 2. 'na:uš **C**-AP, **Pd(C)**-ic; 3. 'na:u **C**-GP, **Z**-JK; mn.: 1. 'na:uma **C**-GP, 'na:ma **L**-ML; 2. 'na:uste **C**-AP, **Z**-JK, 'na:ste **L**-ML, 'na:uste **Š(C)**-mk; 3. 'na:uje **C**-AP, **L**-ML; dv.: 1. 'na:uwa **C**-GP, **L**-ML; 2. 'na:usta **C**-AP pogojnik na 'bi **C**-GP, **L**-x ⟨ I. v osebni rabi 1. |materialno ali duhovno obstajati|: ta p'rowa /../ je /../ Ma'rička, 'patle j b'la 'Nięža, sa d'wi:, je b'la Jus'tina, sa t'ri .. je b'la 'Žefa, sa š'tier, je b'la 'Nięža, jex je 'pięt /../ 'Cilka .. 'šięst **Z**-JK / na'wada j u'la 'ta:ka, de sma 'nesl **C**-AP / g'du: sa b'li 'tu? **C**-AŠ

2. |obstajati v prostoru in času|: p'rōu ste'denc je 'bi 'tam, 'lix 'ma: 'čię wat 'xiše **Z**-JK • s'ku:zn̄s'ku:s pat st'ri:xa sa b'le l̄sięne k'luke, pa wa'bę:jšene 'čite **C**-GP • 'ni 'rum 'notər /../ j 'ena /../ d'ru:ya 'ri:č **C**-AP / na 'yarkm̄ je 'moyu 'bit 'tist 'mašt, de se j 'čistu **C**-AP / sŋ b'la na 'uoxcet **Z**-JK // 'tu: j b'lu met ta p'rowa 'wajska **C**-GP • me'su: j u'lu pa za wa ba'žič **Z**-JK // 3. z oslabljenim pomenom |izraža lastnost ali stanje osebk|: x'la:če /../ sa b'le da'mače .. p'la:we al 'černe, plat'nięne nar'bel **Z**-JK • 'lipau 'li:s je za 'rušte ta 'nar'bulš **C**-AK • 'nisa wa'či weč z'ra:we **Z**-JK • je u'la 'ura 'pō:una'či **C**-AP / sa b'le s'tərme 'niwe, de j b'lu γ'lix pa'kanc za pay'liędat ya pad 'wərx **G**-RM // 'ni 'bi 'benmu 'neč na'puot **C**-GP • se j 'ma:m tud z'dę:j 'porte, pa /../ sa wad'weč 'maškam, če p'rideje **C**-AP // 'ta:užnt'ruože sa b'le za 'žę:jnske ba'li:zn̄ **C**-AP • še š'tər'maci sa won z da'mače 'wō:une **C**-AP • če j 'kešŋ wap s'lužba, pa u 'bərš 'ra:talu ta'ku:, de 'na:u, 'ka:r 'bi 'ti:l **C**-AP / če j 'bi 'kięr 'yu:daŋ, sma š't'rukle s'kuxal **C**-AP // 'ra:jš sŋ pa, de ya na 'widŋ **C**-GP *rajši imam* // 'xiša j pa 'ku en γ'ra:t **Z**-JK • j 'ta:ku kot x'ren **C**-AP II. v brezosebni rabi |v pomenih kakor pod I|: 'du:xtarje 'ni b'lu **C**-AP • tut k'ruxa 'ni b'lu 'sa:je 'ca:jte **Š(C)**-mk • če 'ni b'lu da'mačix /../ sma 'kešŋya da'bil **G**-RM // me j b'lu t̄l̄'ku:j s'ram, de sŋ 'ka:r le'ti: p'rač **Z**-JK • j pa 'ni u'lu 'neč 'weč 'ma:r, de j 'duoβər **C**-AP // u'sęya j b'lu 'ya na 'mis **Z**-JK • se j pa 'ka:jt nar'jęŋya .. 'tut če jx je u'lu 'ka:jt **Pč(G)**-fm • pa če jx je u'lu š'tier, 'pięt, 'šięst .. 'tele sa u'le u'se 'pi:ukne **C**-GP • 'ni b'lu t'ri:ba 'tizya 'di:lat **C**-GP III. v osebni ali brezosebni rabi, navadno s prislovno rabljenim samostalnikom |v pomenih kakor pod I|: m'ras je 'biu **C**-AP • še 'le 'toma j b'la, sa b'li že u 'kuxŋ 'kasc **Z**-JK IV. eliptično sta 'siędla 'yar na 'pę:jč m̄ pa 'pi:, 'dukər je b'lu **C**-AP • ka j b'la pa 'ję:jŋkat 'tu:lk, de j že 'upa 'jet ke x 'ma:š /../ j 'patle pa š'la že u š'ta:la **Z**-JK / 'na:ma 'ni 'neč za

me'su: **C-AP** // z nedoločnikom j b'lu za 'jet p'li:t al 'žet **Š-MM** • če j pa za per'nest past're:jčt /../ pa z'miēram le 'jest **C-AP** **V** kot pomožni glagol |za tvorbo časov, naklonov ali načinov|: ta 'bo 'da:u d'rowa, 'mi 'boma 'da:l 'a:pna za 'luoŋ, 'ta 'bo 'da:u pa 'ka:mne **C-GP** • 'a ūste zap'i'sa:l? **Z-JK** • 'ti pa 'mene 'na:uš u'žu-yaū **C-GP** / Z 'tixa 'bot **Z-JK** // sŋ pra-'da:u /../ 'a:na k'ra:wa **C-GP** / 'koda j b'lu 'ma: ūreme pana'ya:jalu, sma 'moŋ pa'ča:kat, de se j /../ pa'silu, pa sma d'rūya na'sil **G-RM** / sŋ 'ra:taū s'tar 'biū **C-GP** // ka'ku: be d'ja:u? **G-RM** • ka b 'wi:dla 'wam pa'wi:dat **Z-JK** • 'ma:ra 'nisŋ, de b me 'bi 'kešŋ ŷ'liēdaū **C-AP** • j'ma: 'ta:če 'li:pe 'ruože, ka de b b'le wa'sie-ne **Pč(G)-RM** • 'tud z'dē:j b na z'ra:slu /../ za d'rūya 'kašne, če bi ŷna'il 'ne **G-RM** • 'nisŋ 'wi:dla, 'kam b ŷa b'la 'di: **C-AP** • ka b b'li ū'ča:s i'mi:l 'tele 'pi:sŋ, be 'bi 'tu: /../ 'čudeš **C-GP** • ū'ča:s ŷa pa 'ni b'lu, ka b ŷa b'li s'ni:dŋ **C-AP** // 'ki m p'ra:šau? **G-RM** • 'ki 'bom 'nuca, paŷ'lē:j, 'ku:l k ix 'imam **C-AP** • sŋ ŷa zwe'čier pra'ša:, ki m s'kuxa za we'čierje **C-AP** kaj naj • t'ri p'ra:sce sma zak'la:l /../ sa b'li pa kwint'a:lax **Z-JK** so tehtali • pa 'ku:l k je z'dē:j 'kila? koliko stane // **biti v navadi**: št'rukli sa b'li ū na-'wat, če z 'bi 'ŷu:daū **C-AP** • **biti do vrha dorasti**: ka sa z'ra:sle se 'ŷar, de sa b'le da 'worxa, sa pa 'wane za pas'tierje da'bil **Z-JK** | **BdC** áuste, auste; bad; bi; bit; biu; bla, ble; bli, blu; bo, bō, boda, bōda, bom, bóma, bóma; bosta, bóste, boš; buó; 1. j; 1. je; jō; jō; 3. m; 4. ma, mà, mā; mmā; b; be; (bi); de b; **Tom.** bēt' (bīt'), saŋ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ bi, bítí sem) | **ESSJ** +

blago -a s ▶ bla'ŷu: **C-AP**, **Z-JK**, **L-ML**; rod. bla'ŷa: **C-GP**, **Z-JK**, **L-x**; tož. bla'ŷu: **Z-JK**, **G-RM**; or. b'la:ŷam **Z-Dš**; mn.: im. b'la:ŷe **C-AP** ⟨⟩ 1. snov |kar tvori, sestavlja stvari, predmetna telesa|: s 'kešŷya bla'ŷa: j nar'jenu? **L-x** • na 'wim, 'won s 'kešŷya bla'ŷa: be 'moŷu 'bit **C-AP** • če j b'lu pa /../ 'bi:lu /../ bla'ŷu:, se j pa 'ra:talū pa 'černa **Z-JK** 2. tovor: 'tistu bla'ŷu: sa

wa'zil s pas'ta:je, s Xada'južne **G-RM**
3. živež: 'poŷxna k'li:t bla'ŷa: **C-GP**
4. tkanina: de'biēlu, 'zimsku, je'se:jn-sku bla'ŷu: **C-AP** • 'bel 'fine b'la:ŷe sa b'le **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** bŷaŷu, gen. bŷaŷa (P ~) | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (⇒ blāg, P ~)

blagor -gra/-ja m ▶ b'la:ŷar **C-AP**; mn.: im. b'la:ŷri **C-GP**; rod. b'la:ŷarjeū **C-GP**; tož. b'la:ŷre, b'la:ŷarje **C-GP** ⟨⟩ *dobra, pozitivna lastnost, stvar*: 'ki m 'boš 'sa:me b'la:ŷarje š'te:ŷu **C-GP** // 'temu se pa b'la:ŷri ŷa'dije **C-GP** *dobro se mu godi* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ blāgor 2); **SP 1962** +; **SSKJ** > star. | **ESSJ** +

blagor medm. ▶ b'la:ŷar **C-GP**, **L-x** ⟨⟩ b'la:ŷar, de se mu 'ni 'neč nar'dilu **L-x** | **BdC** -; **Tom.** bŷaŷar | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (*blāzar, blāzər* (cerklj.[ansko?]) na raziskanem območju ni znano)

blagrovati -ujem nedov. ▶ blay'rowat **L-x**; ed.: 1. blay'rujem **L-x**; 2. blay'ruješ **L-x**; del. -l m.: ed.: blay'rowau **C-GP** ⟨⟩ 'ki m blay'ruješ, če m 'ni 'ri:s 'tak 'dabru **L-x**

▶ **blagrovan** -a -o ▶ m.: ed.: 1. blayər'wa:n **L-x**; z.: ed.: 1. blayər'wa:na **L-x**; s.: ed.: 1. blayər'wa:nu **L-x** | **BdC** -; **Tom.** bŷayrōwat, bŷayrūjē (⇒ blagorovati) | **Plet.** + (⇒ blagorováti); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ blagōr)

blato, blaten ⇒ malta, malten

blazina -e z ▶ bla'zina **C-AK**; tož. bla'zina **C-GP**; mn.: im. bla'zine **C-AK** ⟨⟩ tes. *prečni nosilni tram, v kozolcu vzdian v stebra*: x'ra:stawe bla'zine **C-AK** ◊ ka sa 'di:lal š'ta:le, sa di'wa:l le bla'zine 'nuo-ter /../ de je 'patle 'bi na 'worx s'kedŋ /../ ŋ pa le 'pat 'ŷar na bla'zine /../ z'dē:j pa 'wajsk sa 'ka:jt zme'ta:l bla'zine 'won ŋ pa za'wiēlbal **C-AK** | **BdC** -; **Štrekelj 1892** V Cerknem je *blazina* greda pri skednji (⇒ Blazina); **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (P -); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** + (P ~, ⇒ blazina II)

blažev -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. b'la:žeu **C-GP** ⟨⟩ poud., v zvezi **blažev žegen**: j b'lu 'dožje kod za n b'la:žeu 'žieŷŷu **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** + (Blážev, ⇒ Bláž); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ Blaž)

bled -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. b'li:t C-AP, L-x; z.: ed.: im. b'li:da L-x; s.: ed.: im. b'li:du L-x ⟨⟩ se 'wit, de j ba'la:n, ka j ta'ku: b'li:t C-AP / b'li:t kot s'ti:na L-x ▪ b'li:t ko-'zit L-x ▪ b'li:t kot s'mərt L-x | **BdC** -; **Tom.** blīət, blīəda, blēdu | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + **blek** -a m ▶ b'lek C-GP, L-x; rod. b'leka L-x; tož. b'lek C-AP; mn.: im. b'leki L-x ⟨⟩ **1.** *krpa, zaplata*: an b'lek bla'ya: /../ za x'la:če za'šit C-GP / u'ča:s, ka sma s'jal 'tista 'la:ška 'diētele /../ sma s'til ŋ b'lek 'tam na 'kanc, de j b'la za 'si:me C-AP **2.** *L lisa* **3.** *L testene krpice iz razvaljanega testa, skuhane in zabeljene z maslom* | **BdC** (blæk); **Tom.** blēk | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** + || ⇒ flika, > 2. flek

blesti bledem nedov. ▶ b'lest L-x; ed.: 1. b'ledem L-x; 3. b'lede C-AP ⟨⟩ je s'lap že /../ se mu že b'lede C-AP | **BdC** -; **Tom.** blēst, blēdē sē mu | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

bleščati se -im se nedov. ▶ b'š'a:t C-AP; ed.: 3. b'š'i C-GP, L-mv ⟨⟩ wat 'sunca se m b'š'i L-mv | **BdC** -; **Tom.** blēš'i sē (ed.: 3.) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

bliskati se -am se nedov. ▶ *bliskati*: b'listat L-x; ed.: 3. b'listka C-GP, L-mv; del. -l s.: ed.: b'listkalu C-GP ⟨⟩ se b'listka za 'suš C-GP | **BdC** -; **Tom.** bliskāt sē, bliskā sē | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

blizu prisl. ▶ b'lizu C-GP, b'lis C-AP, b'lizu Z-JK, G-RM, L-x; primer. b'liži C-GP ⟨⟩ **1.** *[izraža majhno razdaljo]*: pa 'nix 'mestax z'ra:se u'se u'kop 'tistu, pa 'tərne, pa na 'morš ŋ'ku:kər b'lizu G-RM / se 'jest 'tud b'lis na 'morm, 'tut če p 'ti: C-AP *ne morem se vključiti v pogovor* **2.** *[izraža precejšnje približevanje določeni polni meri]*: j 'moju 'dat /../ 'šezdeset /../ 'lier /../ .. al pa 'sedŋde'siēt /../ 'tam b'lizu je b'lu Z-JK | **BdC** -; **Tom.** blīs | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

blizu predl. ▶ b'lizu C-GP, Z-JK, G-RM, L-x ⟨⟩ **1.** na 'u:n k'ra:j, na Ka'nuomlci, b'lizu Ka'nuomlce, je 'a:dŋ /../ 'muodaunce

ž'ya:u C-GP ▪ 'bin'kle /../ je b'la 'tam, b'lizu pe'či al u 'tismu 'uoylu C-GP **2.** γ'lix te 'za:dne 'li:ta j b'lu 'že, ka j b'lu že b'lizu 'wa:jske G-RM | **BdC** -; **Tom.** blīs | **Plet.** + (⇒ bliz, blizu); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

blizu čten. ▶ b'lezu, b'les, b'lizu C-GP, b'lezu Z-JK, **Pč(G)**-fm ⟨⟩ *menda [izraža domnevo]*: se j 'bu:lš b'lezu 'pečen kot 'kuxan C-AP ▪ 'ya na Ka'šicax sa že 'weč i'mi:l ŋ pa pər Γa'luoɸu, ta d'ruj pa 'ri:s b'lezu 'ne **Pč(G)**-fm | **BdC** -; **Tom.** blēs, blēz dē (⇒ bliz) | **Plet.** +, ⇒ blèz, blèzi, blèzo, blèzu; **SP 1962** ⇒ bliz; **SSKJ** ⇒ blez nar. | **ESSJ** +

bližji -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. ta b'liži C-GP; presež. m.: ed.: im. ta 'narb'liži C-AP ⟨⟩ 'tu: j pa 'mu:j ta b'liži 'suošet C-GP / ta 'narb'liži pər'ja:tu C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

bloditi blodim nedov. ▶ bla'dit C-GP, b'luoɸt L-x; ed.: 1. b'luoɸŋ L-x; 2. b'luoɸš C-GP; del. -l m.: ed.: b'luoɸdu, b'ladu C-GP ⟨⟩ 'ki b'luoɸš 'to wa'ku:l? C-GP ▪ u se'j'ni:x sŋ pa use'ruoɸ b'ladu C-GP | **BdC** -; **Tom.** blūoɸt, blūoɸd'm [!] bloditi krmo svinjam | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

bob -a/-u m ▶ 'bap C-AP, **Ra(C)**-vk, **Pd(C)**-ič; rod. 'baba C-AP, 'babu Z-JK, 'baba **Ra(C)**-vk; tož. 'bap Z-JK, **Ra(C)**-vk; mn.: im. 'babi L-ML; rod. 'babaɸ C-GP; tož. 'babe C-AP, S-AT, **Ra(C)**-vk, **Pd(C)**-ič; mest. 'babax C-AP ⟨⟩ **1.** *[rastlina in sad]*: 'nisma z'la sa'dil 'tizya 'baba C-AP ▪ 'bap je /../ 'di: 'nuoɸ u žer'ja:jca, de se j /../ pa'nač /../ 'peklu ŋ pa 'fa:jn pak'rilu Z-JK **2.** *krōf*: sŋ 'ka:jt 'babaɸ nac'wərla C-GP | **BdC** -; **Tom.** bōp, bōbā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** (> **2.** nar. gorenjsko; **SP 2001** pokr. gor.) | **ESSJ** +

bobek -bka m ▶ 'bapk C-GP; mn.: im. 'bapki C-GP; rod. 'bapkaɸ C-GP ⟨⟩ **1.** *[iztrebek]*: 'wauč'i 'bapk C-GP **2.** čustv. *droben sadež*: se je le 'ma: 'bapkaɸ 'ya pa dre'wiēs C-GP **3.** star. čustv. *majhen otrok*: u'ča:s sma še 'čest 'mičkenŋ wat'ru:çŋ d'ja:l - se sa sa'mi 'bapki C-GP | **BdC** *bábk || »= *ovčji babk*; [...] *babk se pravi otroku v zaničljivem pomenu*»; **Tom.** bōpk

| Plet. +; SP 1962 + (⇒ bob); SSKJ + (P ~)
| ESSJ +

boben -bna m ▶ 'bu:bn̩ C-GP, L-x; rod. 'bu:bna C-GP, L-x; tož. 'bu:bn̩ C-GP; mest. 'bu:bnu C-GP; or. 'bu:bnam C-GP; mn.: im. 'bu:bni C-GP ⟨⟩ 1. |glasbilo|: 'tō:učē, 'γuōde na 'bu:bn̩ C-GP • 'ma: te 'welk 'bu:bn̩ C-GP 2. *del mlatilnice*: iz 'bu:bna sa naš'ra:ufan za'bowi C-GP // (pr)iti na boben: sa š'le kme'tije na 'bu:bn̩ C-GP | BđC -; Tom. bûēbn̩ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +

bobovec -vca m ▶ mn.: im. 'bobauci C-GP; tož. 'bobauce C-GP ⟨⟩ |jabolko| | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -, bobōvec); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ matavževe lesnika

bodeč -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. ba'dič C-GP, L-x; tož. ba'dič C-GP ⟨⟩ ta ba'dič d'ra:t C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ trnjev

bodiče -a s ▶ ba'dičje C-GP ⟨⟩ *bodika* (*Ilex aquifolium*) | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ + (P ~) | ESSJ -

bodika ⇒ bodičje

bog -a m ▶ 'bu:x C-AP, Z-JK, L-ML, Š(C)-mk; rod. ba'ya: C-AP, Z-JK, L-x; daj. ba'yu C-AP; or. 'bu:γam Š-MO; mn.: tož. ba'γowe Z-DŠ ⟨⟩ 1. |nadnaravno bitje|: se γ'rieste ba'yu zaxwa'lit? C-AP 2. v medm. rabi: pra'sa: pa 'niste 'neč da'ma:? C-IB - 'ne, 'sa:m 'bu:x 'wa:r Z-JK / 'bu:x 'wam 'de:j s're:jče ŋ z'ra:uje C-AP • 'bu:x ŋ s'wed 'baži k'riš, de b le 'fa:jn wabra'dilu Ra(C)-vk *izrek pred začetkom dela na polju* • 'bu:x se uš'mil za 'wierne 'duše ŋ 'wicax Š(C)-mk *zahvala ob prejemu prešce* // (pr)iti z bogom (pri)iti previdet *bolnika*: 'kor je 'pəršu z 'bu:γam [sa] ŋ'si 'mayl̩ 'jet pret 'xiša /../ pa k'le-čet /../ pa ma'lit Š-MO • imeti za z bogom imeti opravo, potrebno pri previdenju *bolnika in postavitvi mrtvaškega odra*: [ŋ 'ba:il] sa 'mayle j'mi:t 'tud za z 'bu:γam Š-MO • bogu cajt *krasti lenariti*: sma ba'yu 'ca:jt k'ra:d̩ C-GP | BđC Bayá, Bayū; Būg J., Būh; Tom. bûēx, gen. b̩γ̩γ̩ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ boglonaj, bogvaruj, bogve, mojbog

bogastvo -a s ▶ ba'ya:stwu L-x; rod. ba'ya:stwa C-GP, L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ 2. bogāstvo); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ bogatija

bogat bogata -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'bayat C-GP, Z-DŠ, L-ML, Š(C)-mk; mn.: rod. ba'yatix C-GP; ž.: ed.: im. ba'ya:ta C-AŠ, L-x; mn.: im. ba'ya:te C-AP; s.: ed.: im. ba'ya:tu L-x; primer. *baya'te:jš L-x* ⟨⟩ 1. |ki ima mnogo materialnih dobrin|: 'bayat k'met L-x • ta 'bel ba'ya:te dər'žine C-AP 2. |ki ima dosti določene stvari|: ŋ Šeb're:j-lax 'ni b'lu 'benja, de bi 'bi ž:'wina z'la 'bayat Š(C)-mk

▶ **bogato** prisl. ▶ ba'ya:tu C-GP ⟨⟩ 'ni b'lu t'ri:ba 'ka:jt us'ja:t, ka j z'la ba'ya:tu ra'dilu C-GP | BđC -; Tom. bōγat, bayātā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

bogatija -e ž ▶ baya'tije C-GP, L-x; rod. baya'tije L-x; tož. baya'tije C-GP ⟨⟩ poud. 'tam je b'la we'lika baya'tije L-x • 'ta: /../ se j pa na baya'tije /../ waže'nila C-GP | BđC -; Tom. bayātije | Plet. +; SP 1962 + (⇒ bogastvo); SSKJ + | ESSJ +

bogatin -a m ▶ baya'tin C-GP, L-ML; rod. baya'tina L-x; mn.: im. baya'tini Z-DŠ ⟨⟩ j 'ci:ŋ baya'tin 'ra:taŋ C-GP | BđC -; Tom. - (bayatinc, ⇒ bogatinec) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ raba peša | ESSJ +

bogek -gka m ▶ 'bu:xk C-GP; rod. 'bu:xka Ra(C)-vk; tož. 'bu:xka C-GP ⟨⟩ *razpelo* // otr. 'bu:xka na'ret C-GP *skleni roke za molitev* | BđC -; Tom. bûēxk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nar.; SP 2001 pokr. | ESSJ +

bogkov -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'bu:xkau C-GP, Pd(C)-iē ⟨⟩ 'bu:xkau 'uōyu = 'bu:hkau 'kuōt C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ etn. | ESSJ -

boglonaj medm. ▶ bux'luonaj C-GP, bux'luonaj L-mv, bux'luonej L-x ⟨⟩ 'bux'luonaj, 'bu:x 'de:j z'ra:uje L-mv // sam. za bux'luonej pa na 'bom 'di:laŋ L-x *zastonj* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ bōg); SSKJ + | ESSJ - / Snoj +

bognar -ja m ▶ 'buoγnar C-GP; mn.: im. 'buoγnari C-GP; dv.: im. 'buoγnarje C-GP ⟨⟩ *kolar*: 'buoγnari sa d'ra:kslel 'pi:sta za ka'liēsa C-GP | BđC -; Tom. bōγnar, -rje

- | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ +
| ESSJ -
- bognarija** -e ž ▶ buoyna'rije C-GP ⟨
kolarna |kolarska delavnica | S -
- bogvaruj** medm. ▶ 'bu:x'wa:ri, 'bux'wa:r Z-JK,
'bu:x'wa:r G-RM, L-ML ⟨ 'bu:x'wa:r, de b
b'la 'ana 'ana 'ana s'miēt 'yar na m'li-
ku Z-JK | BđC -; Tom. buy wâr (⇒ bog)
| Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- bogve** prisl. ▶ 'bu:x'wi: C-GP, Z-DŠ ⟨ 'bu:x'wi:
a se wa 'widla še 'koda C-gp / 'ča:spkau
'ni b'lu 'bu:x'wi: 'ki Z-DŠ | BđC -; Tom.
bux wîə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
| ESSJ -
- boha** ⇒ bolha
- bokal** -a m ▶ ba'ka:u C-GP, L-x; rod. ba'ka:la
C-GP, L-x; mn.: im. ba'ka:li C-GP; tož. ba'ka:-
le C-GP ⟨ sa z'la 'miēr̥ /../ na ba'ka:le
C-GP • ņ ba'ka:u 'žita C-GP | BđC -; Tom.
baḡāu, baḡāḷa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ
nekda j *prostorninska mera /../ približno*
1,5 l | ESSJ +
- boks** boksa m ▶ 'boks C-GP, L-x; rod. 'boksa
C-GP, L-x ⟨ *usnje iz telečje kože*
| BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ -
- boksast** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'boksast L-x;
mn.: im. 'boksast C-GP, L-x; tož. 'boksaste
C-GP; ž.: ed.: im. 'boksasta L-x; s.: ed.: im.
'boksastu L-x ⟨ 'boksast 'či:uili L-x
| BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ -
- bolan** bolna -O prid. ▶ m.: ed.: im. ba'la:n
C-AP, Z-DŠ, L-ML; rod. 'bo:uŋya C-GP; mn.: im.
bou'ni C-AP, bau'ni Z-JK; ž.: ed.: im. 'bo:una
Z-DŠ, L-ML, 'ba:una L-MKO, 'bo:una Ra(C)-vk;
s.: ed.: im. 'ba:unu L-x ⟨ *|ki ima bolezen|*:
t'ri 'ti:dne je 'bi ba'la:n C-AP • ba'la:n
na 'jetrax L-x • na s'mert ba'la:n L-x
| BđC -; Tom. baḷān, böuna, böunu
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bolehati** -am nedov. ▶ ba'li:xat C-gp; ed.:
3. ba'li:xa C-GP; del. -l m.: ed.: ba'li:xau
C-GP ⟨ se j 'do:uŋya ba'li:xau C-GP
| BđC -; Tom. baḷiəxət | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bolehen** -hna -O prid. ▶ m.: ed.: im. ba'lexŋ
C-gp, L-x; ž.: ed.: im. ba'lexna L-x; s.: ed.: im.
ba'lexnu L-x ⟨ j 'wos 'ca:jt ba'lexŋ C-GP
- ba'lexŋ 'watrak L-x | BđC -; Tom. ba-
lēxŋ, f. -a | Plet. +; SP 1962 + (⇒ bolé-
hav); SSKJ + | ESSJ +
- boleti** -im nedov. ▶ ba'li:t C-AP, L-x; ed.: daj.
ba'li C-GP; mn.: daj. ba'lije L-ML; del. -l
m.: ed.: 'balu C-AP, L-MKO; mn.: ba'li:l C-AP;
ž.: ed.: ba'li: C-AP; mn.: ba'li:le L-MKO; s.: ed.:
ba'li:lu C-GP, ba'li: (!) Š-MM ⟨ 'zuop me
ba'li C-GP • je pa u'sex 'balu že'luoç
C-AP / u'se me j ba'li: Š-MM | BđC balí
(ed.: 3.); Tom. bōlt', baḷi | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bolezen** -zni ž ▶ ba'li:zŋ C-GP, G-RM, L-ML;
rod. ba'li:zŋ C-GP, L-x; tož. ba'li:zŋ C-GP,
Z-JK; mn.: rod. ba'li:zŋ C-GP, L-ML; daj.
ba'li:zŋ C-GP; tož. ba'li:zŋ C-GP, Š(C)-mk
⟨ 'xuda ba'li:zŋ L-x • 'žejnske ba'li:zŋ
C-AP | BđC -; Tom. baḷiəzŋ | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bolha** -e ž ▶ 'boxa C-GP, L-ML; rod. 'boxe L-x;
mn.: im. p'siē C-GP, 'boxe C-IS, 'boxe L-ML,
p'xiē L-x, bo'xiē B(C)-vo, 'boxe Pd(C)-iē;
rod. p'xa: C-GP, B(C)-vo, 'bu:x Pd(C)-iē; tož.
p'siē C-GP, 'boxe L-MKO ⟨ 1. *|živalski*
zajedavec: ta 'sestra me j u'čila 'boxe
la'wit, je d'ja: - se 'more 'pərst wa-
s'lint, 'pal se 'riē pa 'boxe la'wit L-MKO
2. *zajedavec na repi*: se sa 'čest s'ni:d-
le p'siē 'ri:pa C-GP | BđC -; Tom. bəxa,
gen. bəixə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
| ESSJ +
- bolj** prisl. ▶ 'bel C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x;
presež. 'nar'bel, nov. 'naj'bel, 'najbəl
C-GP, 'nar'bel, nar'bel Z-JK, 'nar'bel G-RM,
'naj'bel L-ML, 'naj'bel Pd(C)-iē, 'naj'bel
Š(C)-mk ⟨ 1. 'bel ma'ča:n Š-MM • 'bel 'tər-
da C-GP • 'bel 'yuostu C-AP • 'bel mla'di
G-RM • 'bel 'tešče Z-JK • je u'la 'pusta
'tista 'ka:ša, 'dast 'bel kod 'ra:jš C-AP •
'nar'bel 'fin 'ci:yu je 'bi 'te:jst .. 'ka:r
ya paz'na:m G-RM / Cerkl'a:ni sma 'bel
'tərdu 'yawa'r'il C-GP • 'jesŋ /../ 'bel
pa'ča:su 'mō:uzla Š-MM 2. u 'jēsen, 'takat
sa pa 'bel pus'til 'won 'pa:st C-GP • 'nar-
bel se 'morta pa 'bu:štwe 'ba:t C-GP •
wat'kuoç sa ta 'bel 'pəršl? Š(C)-mk *naj-*
bolj (pogosto) prihajali 3. 'bel ka je
b'la ['wō:una] 'fina, 'li:pš 'net je 'ra:ta-
la C-GP | BđC bəl, bəl, bəl, bəl(?) J;

- Tom.** bël | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bolj²** prisl. ▶ 'bel C-AP, Z-JK, Š-MM, G-RM, Pč(G)-fm ⟨⟩ 1. 'bel 'ilnawa je kot peš'čena G-RM ▪ 'tistu j 'tud 'dabru le 'bel s 'putram C-AP 2. 'bel s'tar je 'bi C-AP / je b'la 'tut 'sestra, pa 'wana /../ 'ni š'la /../ je b'la 'bel da'ma: Z-JK ▪ 'bel na de'bielu sŋ z'riza C-AP ▪ je že 'bel ū 'li:tax Z-JK ▪ 'bel pa s'ta:rŋ pa 'ni b'lu p'ra:scaŋ 'tuoɖle Pč(G)-fm *včasih* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- bolji** -- -- prid. ▶ ž.: ed. im. 'bu:li S-AT ⟨⟩
- ▶ **bolje** prisl. ▶ presež. 'naj'buli S-AT ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** bŭeli | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ bóljši); **SSKJ** - (bólje ⇒ bóljši) | **ESSJ** + (⇒ bōljši) || ⇒ boljši, dober
- boljši** -- -- prid. ▶ m.: ed.: im. 'bu:lš C-GP, Pč(G)-fm; rod. (te) 'bu:lšya C-AP; mn.: im. ta 'bu:lš C-AP; ž.: ed.: im. 'bu:lš G-RM; mn.: im. te 'bu:lš C-GP, nesist. (?) 'bu:lše C-GP, ta 'bu:lš Š-MM; rod. 'bu:lšix C-GP; s.: ed.: im. tu 'bu:lš Ra(C)-vk; presež. m.: mn.: im. 'nar'bu:lš Pč(G)-fm; ž.: mn.: nar'bu:lš C-AP ⟨⟩ 1. wat 'sa:dje .. 'tistu j 'duoɖer ɣ'nu:j, še 'bu:lš kot 'kešnu 'bukau 'listje Pč(G)-fm ▪ 'tiępe sa b'le nar'bu:lš za 'mašt C-AP ▪ ta 'bu:lš [p'ri:šce] sa b'le pər Wərš'čai:ku Š-MM *najboljše* 2. je b'la 'ma: 'bu:lš 'zemle G-RM 3. ta 'bu:lš ɭ'die /../ sa 'jex že p'ręj i'mi:l, 'sa:m pa na'wa:dnex 'xišax pa 'ne C-AP *uglednejši, premožnejši*
- ▶ **boljše** prisl. ▶ primer. 'bu:lš C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM; presež. 'nar'bu:lš C-AP, ta 'bu:lš Š-MM ⟨⟩ p'ri:t kot sma pa'nucal, 'bu:lš je b'lu C-AP
- ▶ **(ta) boljši** -- -- sam. ▶ ⟨⟩ za 'bu:lš je 'moɣlu 'bit me'su: C-AP | **BdC** 1. bŭlš (prid.); 2. bŭlš (prisl.; **Tom.** bŭəlš; bŭeli | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ bolji, dober
- bolnica** -e ž ▶ mest. 'bolnic C-GP, 'bolnici, 'bolnic Z-JK ⟨⟩ nov. sa mi pa ū 'bolnici z'ra:jŋ wa'či Z-JK | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ bołnica); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ boléti)
- bombaž** -a m ▶ 'bambaš, 'ɣambaš C-AP; rod. bam'ba:ža C-AP ⟨⟩ 'tu: j pa 'ɣa:ɣu 'bambaš C-AP | **BdC** -; **Tom.** bəmbāš, -āžę | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- bombažast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. bam'ba:žast C-GP, m'ba:žast L-x; ž.: ed.: im. m'ba:žasta L-x; s.: ed.: im. m'ba:žastu L-x ⟨⟩ bam'ba:žast c'więŋ C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** pog. | **ESSJ** - || ⇒ bombažasten, bombažev
- bombažasten** -tna -o prid. ▶ s.: ed.: im. bam'ba:žasnu C-GP ⟨⟩ bam'ba:žasnu bla'ɣu: C-GP | **S** - || ⇒ bombažev, bombažast
- bombažev** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. m'ba:žeu L-ML ⟨⟩ m'ba:žeu [c'wi:ŋ] L-ML | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ bombažast, bombažasten
- bona** -e ž ▶ 'buona C-x, L-ML; mn.: im. 'buone C-GP; tož. 'buone C-AP ⟨⟩ 1. *krastača*: sa se wa'la:l 'tam pa 'ma:ɣt ku ne 'buone C-GP 2. zmer. 'buona ze'lana C-x ▪ 'buona s'mər-kawa L-x | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- bonbon** ⇒ brbonček, cukerberk
- bor** -a m ▶ 'bar C-GP, Ra(C)-vk; mest. 'baru C-GP; mn.: 2. ba'rɔ:ɣ C-GP ⟨⟩ *drevo*: 'bar 'ima 'dɔ:ɣye 'iyle C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- borjač** -ača m ▶ 'barječ C-AP; mest. bar'ja:ču C-GP ⟨⟩ (*gostilniško*) *dvorišče* | **BdC** -; **Tom.** bŏrjęč [...] (vipavska beseda) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nar.; **SP 2001** pokr. primor. | **ESSJ** +
- borov** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'baraɣ C-GP; ž.: ed.: im. 'barawa Ra(C)-vk ⟨⟩ 'baraɣ 'li:s C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ bŏr); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bor I)
- borovina** -e ž ▶ 'barajna C-GP; tož. 'barajne (?) Ra(C)-vk ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ bŏr); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- borovje** -a s ▶ ba'rɔ:ɣje C-gp; rod. ba'rɔ:ɣje C-GP; mest. ba'rɔ:ɣjem Š-MM ⟨⟩ 1. 'neɣa sa pa ta 'ɣar ū 'mę:j /../ ɣ'lix 'ɣa nad ba'rɔ:ɣjem /../ ustər'lil Š-MM 2. C *borovničevje* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ bŏr); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- borovnica** -e ž ▶ baraɣ'nica L-x; rod. baraɣ'nice L-x; mn.: im. baraɣ'nice C-AP, L-ML; rod. baraɣ'nic C-AP; daj. baraɣ'nicam C-GP; tož. baraɣ'nice C-AP, L-MKO, Ra(C)-vk

- ⟨ barau'nic sma 'pə:uxnu nab'ra:l, sma š'li p'rə:u u x'rip pa'jeskat C-AP | BđC -; Tom. b̄arunîçə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ bor I)
- borovničev** -a -O prid. ▶ m.: ed.: rod. barau'niçeŭ C-AP; mn.: tož. barau'ničewe C-AP ⟨ barau'niçeŭ ['ča:j] C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ borovnica); SSKJ + | ESSJ -
- borovničevje** ⇒ borovje
- borša** -e ž ▶ 'buořša C-GP, 'buořše L-x; rod. 'buořše L-x; mn.: im. 'buořše C-AP ⟨ *plat-nena torba* | BđC -; Tom. - | Plet. - (⇒ bōrsa); SP 1962 -; SSKJ pog.; SP 2001 neknoj. pog. | ESSJ - / Snoj +
- borštnar** ⇒ bošnar
- bos** bosa -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'bu:s C-AP, L-x; mn.: im. ba'si C-AP, L-MKO; ž.: ed.: im. 'basa C-AP, L-x; mn.: im. 'base C-AP ⟨ 1. |neobut|: 'basa sŋ xa'dila C-AP 2. |nepodkovan|: 'kuoŋn je 'bu:s L-x | BđC -; Tom. b̄oəs, b̄oŋsə, b̄əsu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bosti** bođem nedov. ▶ 'bast C-GP, L-x; ed.: 1. 'badem L-x; 3. 'bade C-GP, L-ML; del. -l m.: ed.: 'buođu C-GP, L-ML; mn.: 'badŋ C-GP; ž.: ed.: 'badla C-GP, L-ML; s.: ed.: 'badlu C-GP, Š(C)-mk ⟨ |zaradi ostrosti povzročati pekočo bolečino|: 'čərnŋ 'tərnŋ 'bade C-GP / |čutiti ostro bolečino|: me 'bade ŋt u pa x'roptu C-GP ▪ se j 'tu:lku wat'ruoŋ 'nuoŋtər, de te p'rə:u 'bade, kor 'i:š C-GP
- ▶ **bosti se** ▶ ⟨ ⟩ sa se /../ 'junci 'badŋ C-GP / pren. 'jese 'na:m 'buođu s 'ta:ba C-GP ▪ 'ki se uš 'buođu s 'tistŋ ų'riwam C-GP | BđC -; Tom. b̄oŋst, b̄ođe | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- bošk** -a m ▶ 'bašk C-GP, Z-JK; tož. 'bašk C-AP ⟨ redko *gozd, goščava*: 'tu: j pa 'mu:j 'bašk C-GP / 'sa:m 'bašk, 'sa:m 'bašk .. pa 'niwax ər'bida /../ 'wə:uŋše 'ra:se .. de j 'ku: 'ža:lasnu Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ gozd, meja
- bošnar** -ja m ▶ 'buořnar C-GP; mn.: im. 'buořnari C-GP ⟨ *gozdar* | BđC -; Tom. b̄uořnar, -rjə (⇒ borštnar) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ - (⇒ bōršt-nar) | ESSJ -
- boter** -tra m ▶ m.: ed.: im. 'buoŋtər C-GP ⟨ nov. | BđC -; Tom. b̄uoŋtər | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ nunc
- botilja** -e ž ▶ ba'tilje L-x; rod. ba'tilje L-x ⟨ *s slamo opletena trebušasta steklenica, ki drži približno 1,5 l* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - (⇒ butelja) || ⇒ kjantarica
- botra** -e ž ▶ 'buoŋtra C-AP ⟨ nov. | BđC -; Tom. b̄uoŋtrə | Plet. +; SP 1962 + (⇒ bōter); SSKJ + | ESSJ + (⇒ bōter) || ⇒ nuna
- bovtnar** -ja m ▶ 'bo:uŋtnar C-GP, L-x; rod. 'bo:uŋtnarje L-x; mn.: rod. 'bo:uŋtnarjeŭ C-GP; daŋ. 'bo:uŋtnarjem C-GP ⟨ *potepuh, berač*: wab'lečen ku n 'bo:uŋtnar C-GP ◊ 'neč na 'wi:š, 'ki u 'bo:uŋtnar z 'ma:uŋe pa'tieŋnu *kakšna usoda ti je namenjena* | BđC -; Štrekelj 1892 *Bòwt*nar je na Cerkljanskem imé za porednega, hudobnega berača, kateremu ni zaupati, v tem ko je *piétler* ali *pèjtler* in *beráč* imé prosečega reveža, ki nima hudobnih nakan (⇒ Bòwt); Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - || ⇒ petljár
- božica** -e ž ▶ 'bažica C-GP, Ra(C)-vk; tož. 'bažica Ra(C)-vk; mn.: im. 'bažice Ra(C)-vk ⟨ *kip Matere božje*: 'a:jŋkat je pər'nięsu pa 'ta:ka 'li:pa 'bažica we'lika /../ ta'ku: za u 'kuoŋt Ra(C)-vk | BđC -; Tom. - | Plet. + (P ~, božica); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ + (P ~, ⇒ bōg I)
- božič** -a/-iča m ▶ ba'žič C-GP, 'bašč C-GP, ba'žič L-ML; rod. ba'žiče C-AP, L-ML; daŋ. ba'žiču Z-JK; tož. ba'žič C-AP, Z-JK, S-AT; mest. ba'žič C-AP; or. ba'žičem C-GP; mn.: mest. ba'žičax Z-JK ⟨ 1. wad zax'wa:lŋce da ba'žiče C-AP ▪ jesŋ š'la x 'ma:š wa ba'žič C-AP ▪ me'su: j u'lu pa za wa ba'žič Z-JK 2. mn.: ka sŋ š'la u 'ųastje wa ba'žičax sŋ .. u'sa:g 'bart sŋ da'bila /../ 'židan 'foçau /../ wad 'nune ŋ pa še 'biertax Z-JK ◊ na ba'žič sa 'rekŋ, de 'more pa 'bit da'ma, de pa 'šila u 'ret da'bi, če 'xuoŋ S-AT | BđC -; Tom. b̄oŋšč, da b̄ažiče | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > 2. nar. | ESSJ + (⇒ bōg I)

božičen -čna -o prid. ▶ m.: mn.: im. ba'žičn̩ C-GP ⟨⟩ ba'žičn̩ p'raz:ŋki C-GP *božič, novo leto in sveti trije kralji* | **BdC** -; **Tom.** bažičn̩ | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ bōžič); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bōg I)

božjast -i ž ▶ baž'ja:st C-GP, L-x; rod. baž'ja:st L-x ⟨⟩ baž'ja:st ɣa 'mięte C-GP | **BdC** -; **Tom.** bažâst | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

božjasten -tna -o prid. ▶ m.: ed.: im. baž'ja:stn̩ C-GP; ž.: ed.: im. baž'ja:stna C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** bažęsn̩, -n̩ | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ božjâst); **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ božjâst)

božji -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. 'baži C-GP, L-ML, **Ra(C)**-vk; tož. 'baži C-GP; ž.: ed.: im. 'bažje L-ML; tož. 'bažje C-GP, Z-JK, Š-MM, **Pd(C)**-iç; mn.: mest. 'bažix **Š(C)**-mk; s.: ed.: im. 'bažju C-GP, L-x ⟨⟩ **1.** 'baži 'da:r L-x • 'bažje 'ka:zŋ L-x • 'baži 'žieɣŋ C-GP / 'a:, 'tu: j 'bažju patərɣ'le:jne /../ b'rinau ž'ɣa:jne da'bit C-GP / 'ma:t 'bažje Z-JK, Š-MM, **Pd(C)**-iç // 'baži ɣ'rap C-AP, L-ML / 'bažje pre'su: L-x *kukavičja lučca (Lychnis flos-cuculi L.)* • 'baži 'da:n L-x *nedelja* • 'bažje 'di:kla L-x *smrt* • 'baži ž'lak C-GP *kap* // sn̩ 'di:laɣ za 'baži 'luoŋ/'bažje 'ča:st C-GP *zastonj* / **iti na božjo pot:** s 'kięrn̩ je ɣ'la š'la na 'bažje 'puoŋ? **Š(C)**-mk **2.** v medm. rabi s'wed 'baži k'riš **Ra(C)**-vk | **BdC** bážjæ, bážje, bažjæ (ž.: ed.: im.); **Tom.** bōžži, bōžję (s., ž.) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (bōg I)

brada -e ž ▶ b'ra:da C-GP, L-ML; rod. b'ra:de L-x; tož. b'ra:da C-GP, L-x; mest. b'ra:t C-GP; mn.: im. b'ra:de C-GP; tož. b'ra:de C-GP, dv.: rod. b'ra:t C-GP ⟨⟩ **1.** sa 'di:ci 'mi:l b'ra:de C-GP **2.** 'turšca 'ima že b'ra:da L-x *laske*; **3.** *deščica pred žrelom panja:* sa ɣ'se č'więle 'won na b'ra:t C-GP | **BdC** -; **Tom.** brâda | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

bradavica -e ž ▶ bərda'wica C-GP, brada'wica L-x; rod. brada'wice L-x; mn.: im. bərda'wice C-GP; rod. bərda'wic C-GP; tož. bərda'wice C-GP ⟨⟩ sma j'mi:l /../ 'põ:ɣ-xnu bərda'wic /../ pa jx je b'lu t'ri:ba pre'więzat, de sa wadle'ti:le C-GP

| **BdC** -; **Tom.** brędãwica | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

brajda -e ž ▶ b'ra:jda C-GP, L-x; rod. b'ra:jde L-x ⟨⟩ 'ana b'ra:jda 'bom usa'diɣ C-GP // j b'lu ɣ'pu: pa'li:t pad b'ra:jda se'di:t u 'si:nc C-GP | **BdC** *brájda; **Tom.** brâida (dobro znana beseda iz vipavskega narečja) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

bramor -ja m ▶ bra'mu:r C-GP, b'ra:mar L-ML; rod. b'ra:marje L-x; mn.: im. bra'mu:ri C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** brâmãr | **Plet.** + (brámor, óra); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

brana -e ž ▶ ed.: im. b'ra:na C-GP, L-x; rod. b'ra:ne L-x, **Ra(C)**-vk; tož. b'ra:na C-GP; mest. b'ra:n C-GP; or. b'ra:na C-GP; mn.: im. b'ra:ne C-GP; dv.: tož. ɣ'ra:n G-RM ⟨⟩ | *orod-je*: če j ɣ'la 'tərda 'zemle, sma pərwe-'za:l z na 'tərta ka'lu: 'ɣa na b'ra:na C-GP // **sejati pod brano pred brana-njem:** sn̩ 'ka:r pad b'ra:na s'ja:ɣ C-GP | **BdC** -; **Tom.** brãna | **Plet.** + (⇒ 1. brána); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

brananje -a s ▶ ed.: im. bra'na:jne C-GP; mest. bra'na:jnu C-GP; or. bra'na:jnem G-RM, C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

branati -am nedov. ▶ bra'na:t C-GP, G-RM, b'ra:nat L-x; ed.: 3. bra'na: L-x; mn.: 1. bra'na:ma G-RM; del. -l m.: ed.: b'ra:naɣ C-GP; mn.: bra'na:l C-CS, G-RM; ž.: mn.: bra'na:le C-GP; s.: ed.: bra'na:lu C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** bręnãt, bręnã | **Plet.** + (bránati); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ brána)

braniti branim nedov. ▶ bra'nit C-AP, Z-JK; ed.: im. b'ra:nŋ C-GP; del. -l m.: ed.: b'ra:nu C-AP; mn.: bra'nit Z-JK; ž.: ed.: bra'nila Z-JK ⟨⟩ | *preprečevati, ne dovoljevati*: 'tistu pa 'nisa bra'nit, de /../ p p'lięsat 'won 'ne s'mę:ɣ 'jet Z-JK | **BdC** brãnu, branu (del. -l m.: ed.); **Tom.** brãnt', brãnm | **Plet.** + (brániti); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

branje -a s ▶ braj'nię C-GP; rod. braj'nię C-GP ⟨⟩ | *čtivo*: a j'ma:š 'ki braj'nię? C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (bránje); **SP 1962** + (bránje); **SSKJ** (bránje) > raba

peša | ESSJ –

brat brata m ▶ b'rat Z-JK, Š-MM, L-ML; rod. b'ra:ta L-x, B(C)-vo; daj. b'ra:tu L-ML, Ra(C)-vk; tož. b'ra:ta Z-JK, G-RM; or. b'ra: tam C-AP, L-ML; mn.: im. b'ra:ti C-AP, nov. b'ra:tje C-GP, b'ra:ti Z-JK, L-ML; rod. b'ra:tau C-AP, L-ML; daj. b'ra:tam C-GP, L-ML; tož. b'ra:te L-ML; or. b'ra:tam L-ML; dv.: im. b'ra:ta C-GP ⟨ |moški v odnosu do drugih otrok svojih staršev: 'wan je 'bi b'rat /../ wad 'waču Š-MM / j 'bi kərš'čen b'rat wad 'neya Z-JK | BđC –; Tom. brät, brätə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

brati berem nedov. ▶ b'ra:t C-GP, Z-JK, L-x, Š(C)-mk; ed.: im. 'berem Z-JK, L-x; daj. 'bere C-AP; mn.: 'bereje C-GP; del. -l m.: ed.: b'ra:u S(C)-mb; mn.: b'ra:l Z-JK, L-ML; ž.: ed.: b'ra: C-AP, Ra(C)-vk ⟨ 1. |razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede: b'ra:t d'rukanu u'se z'na:m Z-JK 2. |nabirati: s_u tud 'jest xa'dila p'ri:šce b'ra:t Š(C)-mk | BđC –; Tom. brät, bërem [...] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ čitati, nabirati

bratranec -nca m ▶ brat'ra:nc C-AP, brat'ranc L-ML, brat'ranc Ra(C)-vk; rod. brat'ranca L-x; mn.: tož. brat'rance Ra(C)-vk ⟨ Če'rin je 'bi wad 'maje 'mame brat'ra:nc C-AP | BđC –; Tom. – | Plet. + (⇒ brátraneec); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

brazda -e ž ▶ b'ra:zda C-GP; rod. b'ra:zde C-GP; tož. b'ra:zda C-AP; mest. b'ra:st C-GP; mn.: tož. b'ra:zde C-GP; mest. b'ra:zdax C-GP ⟨ 1. j 1'pu: zak'luka_u b'ra:zda C-GP zastavil ▪ d'ru: wab'ra:če b'ra:zda C-GP 2. 'ma: 'ci:le b'ra:zde 'ya pa γ'la:j C-AP | BđC –; Tom. brāzda | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

brazgotina ⇒ cahen, obraslenik, obrasnik

brbonček -čka m ▶ mn.: im. bər'buoņčki C-GP; rod. bər'buoņka_u C-GP ⟨ bonbon: a s mi 'kupu 'ki bər'buoņka_u? C-GP | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ + (P –) | ESSJ – || ⇒ cukerberk

brca, brcati, brcniti ⇒ cebati, cebniti, cebala

brcati -am nedov. ▶ del. -l m.: mn.: bər'ca:l

C(P)-ks ⟨ frcati (?): 'kuylca u 'ja:mca sma 'tud z'la bər'ca:l C(P)-ks | BđC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 + (P –); SSKJ + (P –) | ESSJ + (P –) || ⇒ frcati

brdak in brdek -dka -o prid. ▶ m.: ed.: im. bər'da:k C-GP, 'bərtk L-x, bər'da:k Pd(C)-iē; ž.: ed.: im. 'bərška C-GP, L-x; s.: ed.: im. 'bəršku L-x ⟨ bər'da:k 'pu:p C-GP • 'bəršku 'dekle L-x | BđC –; Tom. bəršk, -a v pomenu nem. brav | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. brhek | ESSJ + (⇒ brhek) ⇒ grozan

brderbati -am dov. ▶ bər'diēbat L-x; ed.: 1. bər'diēbam L-x; 2. bər'diēbaš C-GP, G-RM; 3. bər'diēba L-ML; mn.: daj. bər'diēbaje L-ML, Pč(G)-fm; del. -l m.: ed.: bər'diēba_u C-AP; ž.: ed.: bər'diēba C-AP, Z-DŠ, L-x; s.: ed.: bər'diēbalu C-GP ⟨ pokvariti: 'ci:la 'piēka k'ruxa j bər'diēba L-x / a je 'wa:sd'ruje tele'wizje bər'diēba? C-AP

▶ **brderbati se** ▶ ⟨ [k'rox] se j bər'diēba_u C-AP

▶ **brderban** -a -o ▶ m.: ed.: im. bər'diēban C-GP, L-x, Pd(C)-iē; ž.: ed.: im. bər'diēbana L-x; s.: ed.: im. bər'diēbanu L-x ⟨ bər'diēbanu me'su: L-x | S – (⇒ frderbati)

brderbovati se -ujem se nedov. ▶ bərder'bowat C-GP; ed.: daj. bərder'buje C-GP ⟨ kvariti se: se ['mašt] bərder'buje C-AP | S –

brdovita -e ž ▶ bərda'wita C-GP, L-x; rod. bərda'wite L-x; or. bərda'wita C-GP; mn.: im. bərda'wite C-AP ⟨ 1. |grm (Viburnum lantana L.) 2. šiba te rastline: te m z bərda'wita na'to:uku C-GP | BđC –; Štrekelj 1889 brdawita [v cirkljanskih hribih] (⇒ Brodovita); Tom. – (dabrūetleučke, ⇒ dobrovita) | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ – || ⇒ brdovitovica

brdovitov -a -o prid. ▶ ž.: mn.: im. bərda'witawe C-GP ⟨ nanašajoč se na brdovito: bərda'witawe wa'pətaunce C-GP | S –

brdovitovica -e ž ▶ bərda'witajca C-GP, L-x; rod. bərda'witajce L-x ⟨ dobrovita | S – || ⇒ brdovita

breg -a m ▶ b'ri:x L-x; rod. b'ri:ya L-x; mest. b'ri:yu C-GP, Š(C)-mk ⟨ |nagnjen svet,

strmina: je /../ 'nuna p'ra: [š'u'nica], pa j 'tam u b'ri:ɣu 'šila 'ɣar na n r'jux Š(C)-mk | **BdC** -; **Tom.** brīæx, brëɣa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ griva

bregeše ⇒ breše

brehati -am nedov. ▶ bra'xat, b'raxat **C-GP**; ed.: 3. bra'xa: **C-GP**; mn.: 3. bra'xa:je **C-GP**; del. -l m.: ed.: b'raxau **C-GP** ⟨⟩ za prašiča *gosti |oglašati se z zadovoljnim glasom*: p'ra:sci bra'xa:je **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** brīæxat, -am [za srnjaka] | **Plet.** + (P -); **SP 1962** + (P -); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** + (P ~)

brej -a -e prid. ▶ z.: ed.: im. b'rë:je **C-AP**, L-x; mn.: im. b'rë:je **C-GP** ⟨⟩ b'rë:je k'ra:wa L-x | **BdC** -; **Tom.** brëjê (ž., ⇒ breja) | **Plet.** + (brëja); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

breme -ena s ▶ b'ri:me **C-GP**, L-x; rod. b'ri:mena L-ML; tož. b'ri:me **C-GP**, G-RM, L-ML; or. b'ri:menam L-ML; mn.: im. b'ri:mena **C-GP**; rod. b'ri:men L-ML; tož. b'ri:mena **C-GP** ⟨⟩ 1. z vrvjo povezane plasti sena, pripravljene za nošenje, vlačenje: s 'moɣu b'ri:me nalažit, na 'xærptu 'nest da pa'ti G-RM, 2. |težek predmet| 3. |dolžnost, obveznost|: na na'la:ɣajte m še 'teɣa b'ri:mena L-x • že 'ci:ɣ žu'lë:jne 'nuoſm 'tu: b'ri:me L-x • 'ta: j pa za'dë:ɣ 'tešku b'ri:me **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > 1. nar. (**SP 2001** pokr. | **ESSJ** +

brencelj -na m ▶ b'ri:encl̩ **C-GP**, L-x; rod. b'ri:encl̩na L-x; mn.: im. b'ri:encl̩ni **C-GP**; rod. b'ri:encl̩nau **C-GP**; tož. b'ri:encl̩ne **C-GP** ⟨⟩ 'sitɣ kod b'ri:encl̩ **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** brīencl̩, brīencl̩e [!] | **Plet.** + (⇒ 2. brëncelj); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - (⇒ brëncati) || ⇒ komar, obad

brencanje -a s ▶ bren'ča:jne **C-AP** ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

brencati -im nedov. ▶ bren'čat **C-GP**, 'bërnčat L-x; ed.: 1. 'bërnčim L-x; 3. bren'či **C-GP**; mn.: 3. bren'čije **C-AP**; del. -l s.: ed.: bren'ča:lu **C-AP** ⟨⟩ 1. |oglašati se|: 'muxe bren'čije **C-GP** / 'ki pa ta'ku: bren'či? **C-GP** šumi 2. |kazati ljubezensko vznemirjenost|: z'dë:j je pa že za-

'čie 'bërnčat L-mv za dekline, ki je dobilo fanta | **BdC** -; **Tom.** brëncët, brënci | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (> 2. pog., **SP 2001** -) | **ESSJ** + || > 2. ⇒ frleti

brenta -e ž ▶ b'ri:enta **Z-JK**; tož. b'ri:enta **Z-JK**; mest. b'ri:ent **Z-JK** ⟨⟩ Z |lesena posoda, ki se nosi na hrbtu|: u b'ri:ent sma 'nesl̩ ['si:eraka u s'nežet] **Z-JK** ◊ b'ri:enta j pa ta'ku: .. z l̩'si:enɣa j na'ri:edu 'wače, ɣ'lix 'ku:st kod z'dë:j 'ka:jɣyle /../ za /../ na x'ropt, wab'ra:mce .. 'koplene /../ ne z 'witer **Z-JK** | **BdC** -; **Tom.** - (brëntač, ⇒ brentač) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + || ⇒ lempa

breskva -e in breskev -kve ž ▶ b'ri:skwa, b'ri:sku L-x; rod. b'ri:skwe L-x; mn.: im. b'ri:skwe **C-GP**; tož. b'ri:skwe **C-GP** ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ brëskva, 1. brëskv); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

bresti bredem nedov. ▶ b'rest **C-GP**, b'ri:est L-x; ed.: 1. b'redem **C-GP**, L-x; del. -l m.: ed.: b'ri:edu **C-GP** ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** brëst, brëdë | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

breše breš ž mn. ▶ b'ri:še **C-GP**, L-x, Pd(C)-i:; rod. b'ri:š **C-GP**, L-x; tož. b'ri:še **C-GP**; mest. b'ri:šax **C-GP** ⟨⟩ hlače: B'ri:šarjeu 'pu:bi sa j'mi:l b'ri:še še'le ŋ'ma: p'rit, ka sa u 'šu:la 'mi:l 'jet **C-GP** • pa'ɣuzane b'ri:še **C-GP** / te u'së:j dne b'ri:še **C-GP** • te zax'ma:šne b'ri:še **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** - (⇒ bregëše); **SP 1962** - (bregëše); **SSKJ** - (⇒ bregëše nar., **SP 2001** pokr.) | **ESSJ** - (⇒ bragëše) || ⇒ hlače

brez predl. ▶ bres **C-GP**, **Z-JK**, G-RM, L-x ⟨⟩ p'ro:ɣ s'ku:z 'nisma 'mi:l ['ku:ɣne], 'ampak /../ 'ma:la sma b'li brez 'neɣa G-RM • se 'nisa b'li brez d'na:ra /../ se se j pra'da:lu ž'wina pa 'wal **Z-JK** // brez skrbi gotovo: 'ima že bres skër'bi i'mie **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** brëš | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

breza -e ž ▶ b'ri:za **C-GP**, L-ML, Pd(C)-i:; mn.: im. b'ri:ze **C-AP**; rod. b'ri:s **C-GP**; tož. b'ri:ze **C-GP**; or. b'ri:zam **C-GP** ⟨⟩ 1. |drevo| 2. |krava| | **BdC** -; **Tom.** brīezā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > 2. redko | **ESSJ** + (⇒ brëza I + brëza II)

brezje -a s ▶ b'ri:zje **C-GP**; rod. b'ri:zje

- Z-JK; tož. b'ri:zje Z-JK; mest. b'ri:zi C-GP ⟨
1. |gozd|: 'ya u b'ri:zi C-GP 2. *brezovo šibje*: sa b'le pa met'lię u'ča:s /../ z
b'ri:zje Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. +
(P ~); SP 1962 + (P ?); SSKJ + (P ~)
| ESSJ +
- breznati se** -am se nedov. ▶ b'ri:znat C-gp,
L-x; ed.: 3. b'ri:zna L-x; mn.: 3. b'ri:znaje
C-GP ⟨ 1. 'mački se pa b'ri:znaje pam'ladu C-GP
2. čustv. *potikati se*: se b'ri:zna wa'ku:l
L-x ◊ zas'tuojn se še 'maičke na b'ri:z-
naje C-GP | BđC -; Tom. brīēznat se
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
(⇒ brēziti se)
- brezno** -a s ▶ b'rezna C-GP, b'reznu L-x; rod.
b'rezna L-x ⟨ redko | BđC -; Tom. brēzŋ
(m) (⇒ brezden) | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ +
- brezov** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. b'ri:zau L-x;
rod. b'ri:zajya C-AP; or. b'ri:zajm C-GP; ž.:
ed.: im. b'ri:zawa L-x; mn.: im. b'ri:zawe
C-GP, L-x ⟨ b'ri:zawe met'lię C-GP • b'ri:-
zawe d'rowa L-x // otr., poud. te m na'ma:-
zau z b'ri:zajm 'uōlem C-GP *natepel*
| BđC -; Tom. brīēzu | Plet. +; SP 1962 +
(⇒ brēza); SSKJ + | ESSJ +
- brezovec** -vca m ▶ b'ri:zauc C-GP; or. b'ri:-
zaucam C-GP ⟨ *brezova šiba (za poga-
njanje volov)* (?): sŋ ya z b'ri:zaucam
'ma: waš'wərkaŋ, pa j 'šō:u C-GP | BđC -;
Tom. brīēzuc | Plet. +; SP 1962 +
(⇒ brēza); SSKJ nar. (P ~); SP 2001 pokr.
| ESSJ + (⇒ brēza I)
- brežen** -žna -O prid. ▶ m.: ed.: im. b'režŋ C-gp;
mn.: tož. b'režne C-gp; ž.: ed.: im. b'režna
C-GP ⟨ star. |strm|: 'ma: 'bel b'režne
γ'runte C-gp | BđC -; Tom. - | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ > nar. severovzhodno; SP
2001 pokr. severovzh. | ESSJ -
- brglez** ⇒ brlez
- brhek** ⇒ brdak
- briga** -e ž ▶ tož. b'riya C-GP ⟨ v zvezi **imeti**
brigo skrbeti za: 'ima b'riya, de j'ma:
'li:pa ž'wina C-GP | BđC -; Tom. brīya
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ raba peša
| ESSJ +
- brigati** -am nedov. ▶ b'riyat L-x; ed.: 1.
b'riyam L-x; 2. b'riyaš C-GP; 3. b'riya L-ML,
C(P)-ks; mn.: 3. b'riyaje L-šk; del. -l m.: ed.:
- b'riyaŋ Z-Dš; mn.: b'riyal Z-Dš; s.: ed.: b'ri-
yalu C-GP ⟨ 'ki m p'ra:ju /../ 'ki ka'ya:
b'riya L-AG
- ▶ **brigati se** ▶ ⟨ se 'bedŋ 'neč na b'riya
za 'na:j L-šk | BđC -; Tom. brīyat
| Plet. +; SP 1962 + (⇒ brīga); SSKJ
(⇒ brígati se, brígati pog.) | ESSJ +
(⇒ brīga)
- brihten** -tna -O prid. ▶ m.: ed.: im. b'rixtŋ
C-GP, L-x, B(C)-vo; mn.: im. b'rixtŋ C-GP; ž.:
ed.: im. b'rixtna L-x; s.: ed.: im. b'rixtnu
L-x ⟨ b'rixtŋ 'watrak L-x | BđC -; Tom.
brīxtŋ | Plet. +; SP 1962 + (⇒ brīht);
SSKJ pog. | ESSJ +
- brin** ⇒ brina
- brina** -e ž ▶ b'rina C-GP, L-ML; rod. b'rine
C-GP, L-x; mn.: im. b'rine L-ML ⟨ |brin|
| BđC -; Tom. - (brēn, ⇒ brin) | Plet. +;
SP 1962 + (⇒ brin); SSKJ redko | ESSJ +
(⇒ brinje)
- brinje** -a s ▶ b'rinje L-ML; rod. b'rinje
C-AP, L-x ⟨ | BđC -; Tom. brīņ | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- brinov** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. b'rinaŋ C-AP,
L-x; tož. b'rinaŋ C-GP; ž.: ed.: im. b'rinawa
L-x; s.: ed.: im. b'rinaŋ C-GP, L-x; or.
b'rinajm C-GP ⟨ b'rinaŋ γ'rom C-AP /
b'rinaŋ ž'ya:jne C-GP • b'rinaŋ 'uōle L-x
| BđC -; Tom. brīnu | Plet. +; SP 1962 +
(⇒ brin); SSKJ + | ESSJ + (⇒ brinje)
- brinovec** -vca m ▶ tož. b'rinauc C-AP ⟨ 'ma:
[b'rinje] 'di:waje u ž'ya:jne /../ de p pa
'sa:m b'rinauc 'kuxal, pa 'ni C-AP
| BđC -; Tom. brīnuc | Plet. +; SP 1962 +
(⇒ brin); SSKJ + | ESSJ + (⇒ brinje)
- brinovica** -e ž ▶ b'rinajca C-GP, L-x; rod.
b'rinajce L-x ⟨ *brinova jagoda* | BđC -;
Tom. brīnuč (ž mn.) | Plet. +; SP 1962 -;
SSKJ - | ESSJ + (⇒ brinje)
- brinta** -e ž ▶ b'rinta Z-JK; rod. b'rinte
C-GP; tož. b'rinta C-GP; mn.: im. b'rinte
C-AP; tož. b'rinte C-AP, Z-JK ⟨ *kad |lesena
posoda|*: sma na'ribal .. 'ta:če b'rinte
/../ pa dwa'na:jst we'ličix 'kašeu žē:jle
'nuot /../ sma peš'ta:l Z-JK / de'bięla
kod b'rinta C-GP | S - || ⇒ kad
- brisača** ⇒ hantla, obrisovalka
- brisati** brišem nedov. ▶ b'risat C-AP, L-x;
ed.: 1. b'rišem L-x; 2. b'rišes C-gp; del. -l

- m.: mn.: b'risal C-AP ⟨ 'ta:ke 'cu:jne sma j'mi:l za pa'suoda b'risat C-AP // 'ka:m je b'rišeš? C-GP | BđC -; Tom. brīsat, brīšem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ brīti)
- britev** -tve in britva-e z ▶ b'ritu C-GP, L-ML; rod. b'ritwe L-x; tož. b'ritu C-GP; or. b'ritwa C-GP ⟨ |nož za britje|: 'morm b'ritu 'ma: natej'nit, de se u jey'lica pab'ra: C-GP / 'uostar kod b'ritu L-x - 'ima 'jesk kod b'ritu L-x | BđC -; Tom. brītu, brītwę | Plet. + (brītev, brītvā); SP 1962 + (⇒ brīti); SSKJ + | ESSJ +
- briti** brijem nedov. ▶ b'rit C-GP, L-x; ed.: 1. b'rijem L-x; del. -l m.: ed.: b'rē:u C-GP; mn.: b'ril C-GP; s.: ed.: b'rilu C-GP ⟨ 1. |re-zati dlake|: 'pat], ka j 'bi ['wače] s'tar, sŋ ya 'jest b'rē:u z ma'sinca C-GP 2. |goliti |odstranjevati dlake|: p'ra:sca b'rit C-GP | BđC -; Tom. brēt', brījem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || > 1. ⇒ razirati, > 2. ⇒ garati
- britof** -a m ▶ b'ritaf C-AP, Š-MO, L-ML; rod. b'ritafa C-GP, L-x; tož. b'ritaf C-GP; mest. b'ritafu C-AP ⟨ 'bom b'lezu x'ma:lu 'moju 'jet na b'ritaf C-GP umreti // slabš. 'kuri b'ritaf C-GP velik trebuh // nesti pokopat mimo britofa opraviti kaj na daljši, zapletenejši način: se 'mim b'ritafa pa'kapat 'nese C-AP | BđC -; Tom. brītaf | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nižje pog.; SP 2001 nekñj. ljud. | ESSJ +
- brivec** -vca m ▶ b'riuč C-GP, L-x; rod. b'riuča L-x; mn.: im. b'riūci C-GP ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ brīti)
- brizganje** -a s ▶ ed.: im. b'rizyajne C-GP ⟨ brlizganje | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (⇒ brizgati, P -); SSKJ + (P -) | ESSJ -
- brizgati** -am nedov. ▶ b'rizyat C-GP; ed.: 3. b'rizya C-GP; del. -l m.: mn.: b'rizyal C-GP ⟨ brlizgati: sa 'pu:bi b'rizyal, pa 'ni 'pi:lu u'sa:čmu C-GP | BđC -; Štrekelj 1892 Brizgati; Tom. brizyat, -am (P ?) | Plet. +; SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -) | ESSJ + || ⇒ brlizgati
- brjon** -a m ▶ bar'juon C-GP; rod. bar'juona C-AK; tož. bar'juon C-GP; mn.: im. bər'juoni C-AK; rod. bar'juona C-GP; tož. bər'juone B(C)-vo ⟨ 4-5 cm debela deska, ploh: sa b'le [ka'rita] z'bite 'won s x'ra:stawi bar'juona C-GP | S - || ⇒ deska, dilja, ploh, žaganica, žbarc, žvarc
- brlez¹** -a m ▶ ed.: im. 'bərles C-GP; mn.: im. 'bərlezi C-AP; tož. 'bərleze C-GP ⟨ brglez |ptica| | BđC -; Tom. - | Plet. + (2. bŕlez); SP 1962 -; SSKJ - (⇒ bŕglez¹) | ESSJ - (⇒ bŕglez)
- brlez²** -a m ▶ 'bərles C-GP; mn.: tož. 'bərleze C-GP ⟨ brglez |(doma izdelana) vrtavka|: sma 'bərleze sa'mi 'di:lal 'won z de'biel-ya wa'ri:xa C-GP | BđC -; Tom. - (bŕlj, ⇒ brlj) | Plet. + (1. bŕlez); SP 1962 -; SSKJ (⇒ bŕglez² nar. zahodno) | ESSJ + (P -, ⇒ brlėti II) / Snoj + (⇒ brljäv)
- brlivka** -e z ▶ bər'liuka C-GP, L-x; rod. bər'liuke L-x; tož. bər'liuka C-GP ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ brlėti); SSKJ + | ESSJ - (⇒ brlėti II) || ⇒ čuk
- brlizganje** ⇒ brizganje
- brlizgati** -am nedov. ▶ bər'lizyat L-x; ed.: 1. bər'lizyam L-x ⟨ | BđC -; Tom. bŕlizgāt, -am | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ brizgati
- brljuzgavica** -e z ▶ bər'luzyajca C-GP; mest. bər'luzyajc C-GP ⟨ plundra, brozga | BđC -; Tom. - (bŕlŕzja, ⇒ brljuzga) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ brljuzgati) || ⇒ plojdra
- brlog** -a m ▶ bər'luox L-x; rod. bər'luoŕa L-x; mest. bər'luoŕu L-x ⟨ nov. (?) |bivališče zverj|: l'siçi bər'luox L-x - 'ja:scau bər'luox L-x / 'tak čer'nu: je kot u 'kešŕmu bər'luoŕu L-x | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + || ⇒ jama, luknja
- broditi** brodim nedov. ▶ bra'dit C-GP; ed.: 2. b'ruotš C-AP; del. -l m.: mn.: bra'dil C-AP ⟨ sma bra'dil pa 'wat C-GP | BđC -; Tom. brūēt, brūəd'm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ brođiti I)
- brozga** ⇒ brljuzgavica
- brst** -a m ▶ 'bərst C-GP, 'borst L-ML; rod. 'bərsta C-GP, L-ML; mn.: im. 'bərsti C-GP, 'bərst C-AP; rod. 'bərsta C-GP ⟨ 'bərsti se že na'pe:jneje, 'boda 'ja:pka x'ma:lu

- 'cuoḍle C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- brsten** -a -O prid. ▶ ž.: mn.: im. bərs'tene C-GP; s.: ed.: im. bərs'tenu C-GP ⟨ *ki ima veliko brstov: 'litas sa pa x'ruške bərs'tene C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (brstēn); SP 1962 + (⇒ brst); SSKJ - | ESSJ -*
- brsteti** -im nedov. ▶ bərs'ti:t C-GP, ed.: 3. bərs'ti C-GP; mn.: 3. bərs'tije C-GP ⟨ 'litas ne 'bo 'neč 'sa:dje, 'neč na bərs'ti C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ brst); SSKJ + | ESSJ + (⇒ bŕst)
- bršljan** -a m ▶ bərs'la:n C-GP; tož. bərs'la:n C-AP; or. bərs'lamam C-GP ⟨ da'ma:če 'ruože, pa bərs'la:n al 'pušpan, 'tistu j u'lu u'se za k'ra:ncŕne C-AP | BđC -; Tom. - (bašlīn, ⇒ bršlin) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- brštajgar** -ja m ▶ bərs'ta:jyari C-AP; tož. bərs'ta:jyarje C-GP ⟨ med obema vojnama šivan planinski čovelj | S -
- bruhati** -am nedov. ▶ b'ruxa C-GP; del. -l s.: ed.: b'ruxalu C-GP ⟨ 1. u'sa'ruoḗ b'ruxa 'wada 'won s t'la C-GP 2. pren. se j 'le b'ruxalu z 'neya C-GP *silovito, brez prestanka je govoril | BđC -; Tom. brūxat, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + || ⇒ kozlati*
- bruhniti** -em dov. ▶ b'ruxnt C-GP; del. -l m.: ed.: b'ruxnu C-GP ⟨ k'ri je b'ruxnu, 'neč 'weč na 'bo ž 'nem C-GP | BđC -; Tom. brūxnt' | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ brūhati)
- brus** -a m ▶ b'rus C-GP, L-x; rod. b'rusa C-GP, L-x; tož. b'rus C-GP, Ra(C)-vk; or. b'rusam C-GP; mn.: im. b'rusi C-GP; rod. b'rusaŕ C-GP; or. b'rusi C-GP ⟨ *kamen ali priprava: ya'nit b'rus C-GP / je 'tert kod b'rus C-GP za človeka, ki se težko uči | BđC brūs; Tom. brūs, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +*
- brusast** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. b'rusast L-x; z.: ed.: im. b'rusasta L-x; s.: ed.: im. b'rusastu L-x ⟨ *neolikan*
- ▶ **brusasto** prisl. ▶ b'rusastu L-x ⟨ se tak b'rusastu wab'na:še L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- brusen** -sna -O prid. ▶ m.: ed.: im. b'rusn C-GP ⟨ b'rusn 'ka:mŕ C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ brūs); SSKJ + | ESSJ -
- brusina** ⇒ brusnica
- brusiti** brusim nedov. ▶ bru'sit C-GP, b'rust L-x, bru'sit Ra(C)-vk; ed.: 1. b'rusŕ L-x; 3. b'rus C-GP; del. -l m.: ed.: b'rusu C-GP; z.: mn.: bru'sile C-GP; s.: ed.: bru'silu C-GP ⟨ | BđC -; Tom. brūst', brūsš | Plet. + (⇒ 1. brūsiti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ brūs)
- brusketnja** -e ž ▶ ed.: im. b'rus'či:tne C-GP, b'rus'či:kne L-x; rod. b'rus'či:kne L-x; mn.: im. b'rus'či:tne C-GP ⟨ 1. C *pogonska veriga* 2. L *veriga pri ojesu | BđC -; Tom. brūskiētŕŕ (⇒ brusketina) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -*
- brusnica** -e ž ▶ brus'nica C-GP; rod. brus'nice C-GP; mest. brus'nic C-GP ⟨ *brusina | korito z vodo, v katero sega spodnji del brusa | BđC -; Tom. - | Plet. + (P ~, ⇒ brusnica); SP 1962 + (P ~, ⇒ brusiti); SSKJ - | ESSJ +*
- brv** -i ž ▶ b'rvoŕ C-GP, Š-MM, L-ML; rod. bəŕ'wi L-x; mest. b'rə:j C-GP ⟨ | BđC -; Tom. brvŕ (čez potok) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- brzanela** -e ž ▶ mn.: im. bərza'ni:le C-AP ⟨ *vrtna cvetlica | S -*
- brzota** -e ž ▶ bər'zuoḗ L-x; rod. bər'zuoḗ L-x; mn.: im. bər'zuoḗ S-AT ⟨ *ohrovť | BđC -; Tom. - | Plet. - (⇒ bersōta); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - || ⇒ berza*
- brž** prisl. ▶ 'borš, bəš C-AP, 'bərš Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x, Pč(G)-fm ⟨ *hitro, takoj | izraža, da se dejanje zgodi brez odlašanja*: 'wana j pa 'bərž zadri'ma: Š-MM • 'bərš sŕ se 'mojla sprewab'lə:jčt, 'kukər sŕ 'pəršla da'moŕ C-AP // *izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času*: z'də:j pa'zim 'ma:le 'sunca p'ride, pa 'bərš je u'se dər'ya:čŕ C-GP • 'ku: 'bərš pa 'nisa nar'dil 'ta:ke ka'werne, se j pa 'ka:jť nar'jenu Pč(G)-fm • | BđC bórš, bŕž; Tom. bəš | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- bržmagati se** -am se nedov. ▶ bərž'ma:ŕat C-GP; ed.: 1. bərž'ma:ŕam C-GP; 3. bərž'ma:ŕa C-GP; del. -l s.: ed.: bərž'ma:ŕal C-GP ⟨

biti užaljen zaradi neprimernosti česa: 'tu: se m pa bərž'ma:ɣa C-GP / 'jes se 'bene p'ja:če na bərž'ma:ɣam C-GP *branim* | S - || ⇒ fržmagati se

bržmagovati -ujem nedov. ▶ bərž'ma'ɣowat C-GP; ed.: 1. bərž'ma'ɣujem C-GP; del. -l m.: ed.: bərž'ma'ɣowau C-GP; mn.: bərž'ma'wa:l C-GP ⟨ *zavračati, sovražiti*: ka Ta'lja: nau 'ni 'moɣu, 'patl̩ je pa še maka'ruŋe bərž'ma'ɣowau C-GP | S -

bucika -e z ▶ 'bucka L-x; rod. 'bucke L-x ⟨ redko | BđC -; Tom. būckā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ knoflica

buča -e z ▶ 'buča C-GP, 'buče L-x; rod. 'buče L-x; tož. 'buča C-GP; mest. 'buč L-x ⟨ 1. *buča* |rastlina| 2. poud. *glava*: 'pa:metna 'buče L-x • 'tərda 'buče L-x / 'ta: ix pa 'ma: ŋ'ma: ũ 'buč L-x *za bistrega človeka* | BđC -; Tom. būčę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ melon, melona, melonovica

budlja -e z ▶ ed.: im. 'budle C-AP, L-x; rod. 'budle L-x; tož. 'budle C-AP, Z-JK ⟨ *kruh ali potica iz dveh plasti testa različnih barv* | BđC -; Štrekelj 1892 Na Cerkljanskem je *būdle* (t.j. *búdlja*) kruh iz koruze (sirka), Maisbrod; Tom. - | Plet. budla (P ~); SP 1962 + (P -); SSKJ - | ESSJ + (P ~) || ⇒ pisana potica

buhav -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'buxau C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'buxawa L-x ⟨ *zaudarjajoč po plesni*: 'buxau 'suŋot L-x | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ +

bukanje -a s ▶ 'bukajne L-x; rod. 'bukajne C-GP, L-x ⟨ *bukovje, bukov gozd* | S -

bukati se bučem se nedov. ▶ bu'ka:t C-GP, 'bukat L-x; ed.: daj. 'buče C-GP, L-x ⟨ *za svinjo goniti se*: s'wine j t'ri:ba 'pelet x mər'ja:scu, ka se 'buče L-x | BđC -; Tom. būkāt sę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

bukev ⇒ bukovica, bukva

bukov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'bukau C-CS, Z-DŠ, G-RM; rod. 'bukajɣa C-CS; mest. 'bukajmu C-GP; ž.: ed.: im. 'bukawa C-AP; mn.: im. 'bukawe C-GP, L-ML; rod. 'bukawix Z-JK; s.: ed.: im. 'bukau C-GP, Z-JK, G-RM ⟨ *nanaša-*

joč se na bukev: 'bukau 'li:s Z-DŠ • 'bukau 'lup C-GP • 'bukau 'listje C-GP, G-RM / 'bukawa 'mę:je C-GP • 'bukau 'təršje C-GP / 'bukawe d'rowa L-x | BđC -; Tom. būku, -āwā | Plet. +; SP 1962 + (búkev); SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ búkev)

bukovica -e z ▶ 'bukajca C-GP, L-ML; rod. 'bukajce C-GP, L-ML; tož. 'bukajca C-GP; mest. 'bukajc L-ML; mn.: im. 'bukajce C-GP, L-ML; mest. 'bukajcax L-ML; or. 'bukajcam C-GP ⟨ *bukev*: 'o, sa de'bięle 'bukajce C-GP | BđC (búkejca); Tom. būkeiça [!] bukovo drevje | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -, ⇒ búkev); SSKJ + (P -) | ESSJ + (P -) || ⇒ bukva

bukovina -e z ▶ 'bukajna C-GP; rod. 'bukajne C-GP ⟨ *bukov les*: ɣ'lix 'ta:k 'li:s je, ku na 'bukajna C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ búkev)

bukovje ⇒ bukanje

bukva -e z ▶ 'bukwa C-GP; mn.: rod. 'buku C-GP ⟨ nov. | BđC -; Tom. būku [?] (⇒ bukev) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ búkev) || ⇒ bukovica

bukve -kev z mn. ▶ rod. 'buku C-GP, Š(C)-mk; tož. 'bukwe Z-JK; mest. 'bukwax Š-MM ⟨ 1. d'rukane 'bukwe Z-JK 2. 'notər u 'bukwax .. 'ta j b'la za'pisana .. t̩'ka:j s̩ 'jest du'žan, 'ta je za'pisanu, t̩'ka:j s̩ 'jest du'žan, d'naira pa ŋ'kuŋoder Š-MM | BđC būkwe; Tom. būkwę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. | ESSJ +

bula -e z ▶ 'bula C-GP, L-ML, Ra(C)-vk; rod. 'bule C-AP, L-ML; mn.: im. 'bule C-GP; rod. 'bul C-GP; tož. 'bule C-GP; mest. 'bulax C-GP ⟨ 1. *loteklina, nabreklina*: 'ima 'pŋ:uɣnu 'bul 'ɣa pa x'roptu C-GP 2. *gruda* |kos sprijete prsti|: je 'li:pš p'li:t /../ če 'ni 'tistix /../ 'bul 'tam pa 'ni C-GP • pa'li:t, 'kor je b'la šu'nica pa'žięta, sma /../ zwa'ra:l, zbra'na:l, pa če sa b'le 'bule, je b'lu t'ri:ba pa še 'tiste 'bule zdra'bit C-GP 3. *grča* |del veje|: 'more [šiba] ta'ku: wat'si:kat, de j'ma: na 'kanc 'ma: ne 'bule /../ de 'patl̩ 'laxka 'tist ŋt u 'kaš ũ'lede, de sta'i C-AP 4. *blazina za klekljanje*: se j 'ka:r k'li:klelu wakl̩ 'bule /../ pa se j pa le

- ././ z'mi:rlu, le na 'metre L-ML | **BdC** -; **Tom.** bûlã; (P~; > 2. bađûeta, ⇒ balota) | **Plet.** + (P ~, 1. búla); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (P ~) || > 2. ⇒ greba, > 3. ⇒ grča
- bulast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'bulast C-GP; z.: ed.: im. 'bulasta C-GP; s.: ed.: im. 'bulastu C-GP ⟨⟩ 1. [poln bul]: pa x'roptu j 'bulast C-gp 2. *grudast*: 'bulasta 'zemle C-GP 3. *grčav* [poln grč]: 'bulast 'li:s C-GP | **BdC** -; **Tom.** bûłast | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~, ⇒ búla); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** - || > 1. ⇒ buličast, > 2. ⇒ grebast, > 3. ⇒ grčav, vejnat
- buličast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'bulčast C-GP ⟨⟩ *bulast* [poln bul]: j 'wos 'bulčast C-GP | **S** - || ⇒ bulast
- buljiti** -im nedov. ▶ 'bult C-GP; ed.: 2. 'bulš C-AP; mn.: 1. 'bulma C-AŠ ⟨⟩ 'ki ta'ku: 'bulš C-gp | **BdC** -; **Tom.** bûlt' (⇒ buliti) | **Plet.** + (P -, 2. búliti); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ zijati
- bunker** -ja m ▶ ed.: im. 'bu:jŋkar Ra(C)-vk; rod. 'bu:jŋkerje C-AK ⟨⟩ *skrivališče, shramba v zemlji* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- burja** -e ž ▶ ed.: im. 'burje C-GP, L-x; rod. 'burje L-x ⟨⟩ [veter]: 'burje 'pixa C-GP - 'merzla 'burje C-GP / ta uš'ca:na 'burje C-GP *jugovzhodnik* | **BdC** -; **Tom.** bûrje | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- burklje** -kelj ž mn. ▶ 'burkle C-GP, L-ML; rod. 'burklj C-GP; tož. 'burkle C-GP, L-MKO, Ra(C)-vk; or. 'burklem C-AP, L-MKO ⟨⟩ s me'ša: 'siraka z 'burklem L-MKO / v pripovedkah je xu'dič 'përšu z 'burklem L-x | **BdC** -; **Tom.** bûerklj (mn.) (⇒ burkla) | **Plet.** bûrkla; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bûrkla)
- burovž** -a m ▶ 'bu:rauš C-GP ⟨⟩ 1. [zvonec]: k'ra:wi 'bu:rauš C-GP 2. slabš. *omejen, neumen človek*: se j le an 'bu:rauš C-gp | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > 1. star. | **ESSJ** + || ⇒ > 2. butavnik, buteljč
- buša** -e ž ▶ ed.: im. 'buša C-GP ⟨⟩ *krava* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (P ~)
- buškniti** -em dov. ▶ 'buškŋt L-x; ed.: 1. 'bušknem L-x; del. -l m.: dv.: 'buškŋna L-x ⟨⟩ [s silo zadeti ob kaj]: swa se 'tak 'buškŋna, de sa se 'ka:r 'ruoŋi nar'dil L-x | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** +; **SSKJ** raba peša | **ESSJ** -
- butara** -e ž ▶ ed.: im. 'butara C-GP, L-x; rod. 'butare L-x; mn.: rod. 'butar C-AP ⟨⟩ *redko* | **BdC** -; **Tom.** bûtaŋa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ fušta, vívnik
- butast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'butast C-GP, Pd(C)-ič ⟨⟩ slabš. | **BdC** -; **Tom.** bûtašt | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (búta) || ⇒ čukast
- butati** -am nedov. ▶ 'butat C-GP; ed.: 3. 'buta C-GP; mn.: 3. 'butaje C-AP; del. -l m.: ed.: 'butaj C-GP ⟨⟩ 1. [loputati (z vrati)]: j 'butaj z 'do:uram C-gp / poud. *ropotati*: ka'du: ta'ku: 'buta 'ya pa 'padu? C-GP 2. [suvati, dregati]: wat'rac se 'butaje C-AP | **BdC** -; **Tom.** bûtať | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > 2. pog. | **ESSJ** +
- butavnik** -a m ▶ 'butaŋk C-GP; mn.: im. 'butaŋč C-GP, 'butaŋki C-GP, 'butaŋki L-mv ⟨⟩ 1. zastar. *žličnik* [jed] / tər'du: kod 'butaŋk C-GP o trdi hrani 2. slabš. *butec* | **S** - || > 2. ⇒ burovž, buteljč
- butec** ⇒ burovž, butavnik, buteljč
- buteljč** -a m ▶ ed.: im. 'butljč C-AP ⟨⟩ slabš. *omejen, neumen človek*: 'ti 'boš pa le 'butljč 'wastaj C-gp | **S** - || ⇒ butavnik
- butera** -e ž ▶ ed.: im. bu'ti:ra L-x; rod. bu'ti:re L-x; mn.: im. bu'ti:re C-IS ⟨⟩ *sočna pozna hruška rjave barve* | **S** -
- butiljka** -e ž ▶ ed.: im. bu'tilka C-GP; mn.: im. bu'tilke C-GP ⟨⟩ *steklenica* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** + (⇒ buteljč) || ⇒ flaša, steklo
- butniti** -em dov. ▶ 'butŋt C-GP, L-x; ed.: 1. 'butnem L-x; mn.: 3. 'butneje C-AP; del. -l m.: ed.: 'butnu C-GP; dv.: 'butŋna C-GP; z.: ed.: 'butŋna L-MKO; mn.: 'butŋne C-GP ⟨⟩ 1. [s silo zadeti ob kaj]: z 'yla'wuŋ swa 'butŋna u'kop C-gp 2. poud. [s silo vreči]: 'lanc 'wade ././ m je 'butŋna u 'tri:px L-MKO | **BdC** -; **Tom.** bûťŋt' suniti | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ bútati) || > 1. ⇒ buškniti
- butnjen** -a -o prid. ▶ ed.: im. 'butnen C-GP ⟨⟩ slabš. *umsko prizadet* | **S** -

C

caftati -am nedov. ▶ cafta:t C-GP, 'caftat L-MKO; ed.: daj. cafta: C-GP; mn.: 3. cafta:je C-AP; del. -l ž.: mn.: cafta:ile Pd(C)-iē (< *bos hoditi po blatu, vodi*: sa cafta:ile pa 'ba:jerju Pd(C)-iē | BđC -; Tom. - | Plet. ⇒ cafotati (P ~); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

cagar -ja m ▶ 'ca:yar C-GP, L-x; rod. 'ca:yar-je L-x; mn.: im. 'ca:yarj C-AP (< *urni kazalec*: ta 'welk pa ta 'ma:l 'ca:yar C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BJSJ + | ESSJ -

cagati -am nedov. ▶ 'ca:yat C-GP; vel. ed.: 2. 'ca:yaj C-GP (< *obupovati*: 'neč na 'ca:yaj C-GP | BđC -; Tom. cāyat | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknoj. ljud. | ESSJ +

caharin -a m ▶ caxa'rin C-AP, cexa'rin L-šk; tož. caxa'rin C-AP (< *saharin*: katra-'bantari sa na'sil /../ caxa'rin C-AP | S -

cahen -hna m ▶ 'ca:xŋ L-x, Pd(C)-iē; rod. 'ca:xna L-x; tož. 'ca:xŋ C-GP, Ra(C)-vk; mn.: im. 'ca:xni L-x (< 1. *znak, znamenje*: 'de:j mi 'ca:xŋ z ra'kuŋ C-GP 2. *brazgotina*: se mu paz'na:je 'ca:xni, ka se j u'da:ru L-x | BđC -; Tom. cāxŋ, -nā | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

cajg, cajgast ⇒ cajh, cajhovina, cajhast, cajhov

cajh -a m ▶ 'ca:jx C-GP, L-x; rod. 'ca:jxa L-x (< *cajg, hlačevina* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 - (⇒ cájg); SSKJ - (⇒ cájg nižje pog.; SP 2001 neknoj. ljud.) / BJSJ + | ESSJ - || ⇒ cajhovina

cajhast -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'ca:jxast C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'ca:jxasta L-x; mn.: im. 'ca:jxaste C-GP, L-x; tož. 'ca:jxaste B(C)-vo; s.: ed.: im. 'ca:jxastu L-x (< *cajgast*: 'ci:le d'wi: 'li:t sŋ 'pa:su, pa sŋ 'jemu ne 'ca:jxaste x'la:če B(C)-vo • 'ca:jxast p'ru-štaf C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 - (⇒ cájg); SSKJ - (⇒ cájgast nižje pog.) | ESSJ - || ⇒ cajhov

cajhov -a -O prid. ▶ ž.: mn.: tož. 'ca:jxawe C-AP (< *cajgast*: u'ča:s sa u'si 'maški j'mi:l

'ca:jxawe x'la:če C-AP | S - || ⇒ cajhast

cajhovina -e ž ▶ 'ca:jxajna C-GP; rod. 'ca:j-xajne C-GP; tož. 'ca:jxajna C-GP (< *cajg, hlačevina*: j wab'lečen u 'sa:ma 'ca:jxajna C-GP | S - || ⇒ cajh

cajna -e ž ▶ 'ca:jna C-GP, L-x; rod. 'ca:jne L-x; tož. 'ca:jna C-GP; mest. 'ca:jn C-AP; mn.: tož. 'ca:jne C-AP (< p'ledena 'ca:jna C-GP | BđC -; Tom. cājŋa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

cajnati -am nedov. ▶ caj'na:t C-GP; ed.: 3. caj'na: C-GP; del. -l m.: ed.: 'ca:jnaŋ C-GP (< poud. *nerodno, negotovo hoditi*: se j γ'lix'ka:r 'ca:jnaŋ če 'dal pa 'ci:st C-GP | S -

cajt -a m ▶ 'ca:jt C-AP, G-RM, Š-MM, L-x, Pč(G)-fm; rod. 'ca:jta C-GP, Z-JK, Š-MM, L-x; tož. 'ca:jt C-GP, L-x, Pč(G)-fm; mest. 'ca:jtu C-AP, 'ca:jt Z-JK, G-RM; or. 'ca:jtam C-AP; mn.: rod. 'ca:jtaŋ C-GP; tož. 'ca:jte C-AP, Š(C)-mk; mest. 'ca:jtax L-x, Pč(G)-fm (< 1. *omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja*: 'ni:mam beŋja 'ca:jta L-x • 'wos 'ca:jt s 'xadu wa'zit 'patle Pč(G)-fm • sma 'nesl 'ma:l 'ca:jt, pa sma pači'wa:l Z-JK • u'sa:ku 'tu:lk 'ca:jta C-GP = u'sa:če tŋ'ku:j 'ca:jt Z-JK • a 'pa ste b'la pa 'ka:r u X'ribu, 'patl ŋ 'ca:jt še? Š(C)-mk / sma /../ prewa'ra:l /../ ka j 'bi 'ca:jt za s'ja:t G-RM / 'pustŋ 'ca:jt C-AP / 'ata 'niŋ je 'bi ka'wa:č /../ j 'kowaŋ u'se 'ca:jte C-CS vseskozi • je u'lu t'ri:ba pa tud 'je:jda da 'ca:jta u's'ja:t C-GP • če 'nisma da 'ca:jta uš'li /../ sma 'mojŋ pa 'ci:ŋ ražŋk'ra:nc 'bit Š(C)-mk *pravočasno* • 'ma:ma je b'la 'jem pər 'ca:jtu u'mərta C-AP *zgodaj* • s 'ca:jtam /../ pa 'tut wab γ'la:s p'rideš C-AP *sčasoma* 2. *omejeno trajanje z razmerami, okoliščinami, stvarnostjo vred*: u s'ta:rix 'ca:jtax L-x • wa 'tistix 'ca:jtax Pč(G)-fm • je pər-'da:ŋ 'lix /../ u 'ca:jt pred 'uŋjska Z-JK / ta 'za:dne 'ca:jte C-AP • 'tut k'ruxa 'ni b'lu 'sa:je 'ca:jte, ka j 'mi: 'mičkene wat'rake Š(C)-mk *svajčas* / de b 'le 'ta:kix 'ca:jtaŋ na b'lu 'weč C-GP // bogu

- cajt krasti lenariti:** sma ba'yu: 'ca:jt k'ra:d| C-GP • **prodajati cajt lenariti:** 'ki 'di:laš? – 'ca:jt pre'da:jem L-mv | **BdC** cájt, cajt, cejt, cajt; cejt, cajt; **Tom.** cëit, câitã | **Plet.** –; **SP 1962** –; **SSKJ** – / **BSJ** + | **ESSJ** –
- cajteng** -a m ▶ tož. 'ca:jtɔx C-GP; mn.: im. 'ca:jtɔyi C-GP; tož. 'ca:jtɔye C-GP, 'ca:jtɔže C-gp; mest. 'ca:jtɔyax C-GP ⟨⟩ sɔ s'ku:s 'ca:jtɔye z'wi:deu C-GP | **BdC** –; **Tom.** câi-tɔye (⇒ cajtunge) | **Plet.** –; **SP 1962** –; **SSKJ** – / **BSJ** – (⇒ cájtenga) | **ESSJ** – || ⇒ časnik
- capa** -e ž ▶ 'ca:pa C-GP, L-x; rod. 'ca:pe L-x; mn.: im. 'ca:pe C-GP; mest. 'ca:pax C-GP ⟨⟩ se j 'wos u 'ca:pax C-GP | **BdC** –; **Tom.** câpã | **Plet.** + (1. cápa); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ cunta, šprihta
- capin** -a m ▶ ca'pin C-GP, L-x; rod. ca'pina L-x ⟨⟩ *nemarno oblečen človek* | **BdC** –; **Tom.** çapîn (psovka) | **Plet.** + (1. capîn); **SP 1962** +; **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** +
- carnovka** -e ž ▶ mn.: im. 'ca:rnauke C-IS ⟨⟩ *hruška rumenorjave barve, imenovana po domačiji* | **S** –
- cartati** -am nedov. ▶ car'ta:t, 'cartat C-GP, 'cartat Ra(C)-vk; ed.: 3. car'ta: C-GP; del. -l m.: ed.: 'cartaɥ C-GP; mn.: car'ta:l C-GP ⟨⟩ se ɣa 'ni t'ri:ba ta'ku: 'cartat C-GP | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** –; **SP 1962** –; **SSKJ** pog. *pretirano negovati, razvajati* | **ESSJ** –
- cartav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'ca:rtaɥ L-x; ž.: ed.: im. 'ca:rtawa L-x ⟨⟩ *razvajen: 'ca:rtaɥ 'watrak L-x* | **S** – || ⇒ scartan
- cartavec** -vca m ▶ 'ca:rtaɥc L-x; rod. 'ca:rtaɥca L-x *razvajenec* ⟨⟩ | **S** –
- cebala** -e ž ▶ ca'ba:la C-GP; tož. ca'ba:la C-GP ⟨⟩ *brca: sɔ mu 'da:ɥ na ca'ba:la C-GP* | **BdC** –; **Tom.** – (çabãda, ⇒ cebada) | **Plet.** –; **SP 1962** –; **SSKJ** – | **ESSJ** –
- cebati** -am nedov. ▶ ca'ba:t C-GP, 'cobat C-AP; ed.: 3. ca'ba: C-GP; mn.: 3. ca'ba:je C-GP; del. -l ž.: mn.: ca'ba:le C-GP ⟨⟩ 'kuo:j-ni ra'di ca'ba:je C-gp / 'kuɣla ca'ba:je C-GP *brcajo žogo* | **BdC** –; **Tom.** çãbat, çãbãm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nar. *zahodno brcati* | **ESSJ** +
- cebniti** -em dov. ▶ 'cobɔt C-GP, L-x; ed.: 1. 'cobnem L-x; 3. 'cobne C-GP, L-mv; del. -l m.: ed.: 'cobnu C-GP, L-mv, Ra(C)-vk ⟨⟩ 'cobnu je 'waɥ Ra(C)-vk • te m 'cobnu 'čie ɥ 'ret C-gp / 'ka:še je za'neč, če 'kock na 'cobne 'neč 'nuoɔər L-mv *če se v njej ne kuha svinjsko meso* | **BdC** –; **Tom.** çãbɔt', çãbnem (⇒ cabniti, cebniti) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nar. *zahodno brcniti* | **ESSJ** + (⇒ cebáti)
- cedilnik** -a m ▶ ce'diɔɔk C-GP, L-x, S-AT; rod. ce'diɔɔka C-GP, L-x; mest. ce'diɔɔku C-GP ⟨⟩ 'ɣuoɔt ce'diɔɔk C-GP • ce'diɔɔk [za m'li:ka] C-GP | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** redko *cedilo* | **ESSJ** + (⇒ cedíti)
- cedilo** ⇒ cedilnik
- cediti** -im nedov. ▶ ce'dit C-GP, S-AT, L-x; ed.: 1. ce'dim L-x; 3. ce'di C-GP; mn.: 3. ce'dije C-GP; del. -l m.: mn.: ce'dil C-GP; ž.: mn.: ce'dile C-GP ⟨⟩ m'li:ka ce'dit C-gp
- ▶ **cediti se** ▶ ⟨⟩ sa se m ce'dile s'line C-GP / če s pre'si:kaɥ wat sm'ri:ke 'lup, se j x'ma:lu za'čie ce'dit s'mala 'won C-GP | **BdC** –; **Tom.** cëɔt', cëɔɔim | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- cefrati** -am nedov. ▶ ce'fra:t C-GP, 'cofrat L-x; ed.: 1. cof'ra:m L-x; 2. ca'fra:š C-GP, cof'ra:š L-x ⟨⟩ 1. *cefrati, rezljati* 2. poud. *delati: 'ki cof'ra:š? L-x* | **BdC** –; **Tom.** – (çafãdrat, ⇒ cafedrati) | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** – / **Snoj** + || ⇒ cufati, cuntati
- cegel** -gla m ▶ 'ci:ɣu C-AP, Z-JK, G-RM, L-ML; rod. 'ci:ɣla L-x, Ra(C)-vk; tož. 'ci:ɣu C-GP, Pč(G)-rm ⟨⟩ *opeka: sma 'ci:ɣu pa'cuɣal C-GP • 'saraɥ 'ci:ɣu L-x • ž'ɣa:m 'ci:ɣu L-x* | **BdC** –; **Tom.** ciøɥu, ciøɣã | **Plet.** +; **SP 1962** –; **SSKJ** – / **BSJ** + | **ESSJ** +
- cegeljc** -a m ▶ tož. 'ci:ɣɔc C-GP, Pd(C)-ië; mn.: rod. 'ci:ɣɔcaɥ C-AP; tož. 'ci:ɣɔce C-AP ⟨⟩ 1. *list [kos papirja]: sa m 'da:l an 'ci:ɣɔc Pd(C)-ië* 2. *sveta podobica: za we'llika 'nu:č na s'powet /../ sma 'tist 'ci:ɣɔc da'bil C-GP* | **BdC** –; **Tom.** ciøɣɔc, -ã (⇒ cetelc) | **Plet.** –; **SP 1962** –; **SSKJ** – / **BSJ** – (⇒ cégelc) | **ESSJ** –
- ceglarna** -e ž ▶ ciɣ'la:rna C-GP; mest. ciɣ'la:rɔ C-GP, S-AT; mn.: rod. ciɣ'la:rɔ C-GP ⟨⟩ *opekarna* | **S** –

ceharin ⇒ caharin

cekar -arja m ▶ 'cekar C-GP, L-x; rod. ce'kar:je L-x; or. ce'kar:jem C-GP, L-x; mn.: im. ce'ka:ri C-GP; tož. ce'kar:je C-GP ⟨ torba iz koruznega ličkanja: je š'la s ce'kar:jem L-x / sma za ū 'šu:la 'tud 'mi:l ce'kar:je C-GP | BđC -; Tom. cīəkar, -arjə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

cekin -a m ▶ c'kin C-GP, L-x; rod. c'kina L-x; mn.: im. c'kini C-GP; rod. c'kinaŋ C-GP; tož. c'kine L-x, C(P)-ks; or. c'kinam L-x ⟨ 'tut če mi s c'kinam p'la:če, mu na 'bom pre'da:ŋ L-x nikakor / 'ta: p pa 'žixər tut c'kine s'ra:ŋ, pa na 'bi j'mi: ŋ'ku:l 'dast L-x | BđC ckin; Tom. cəkīn | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

cekinovka -e ž ▶ mn.: im. c'kinaŋke C-IS ⟨ drobna hruška rumene barve | S -

cel -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'ci:ŋ C-AP, L-x; rod. 'ci:lŋa C-AP; tož. 'ci:ŋ C-AP, Z-JK, Pč(G)-fm; mn.: im. 'ci:l C-AP; tož. 'ci:le Z-JK; z.: ed.: im. 'ci:la C-GP, Š-MM, L-x, Pč(G)-fm; rod. 'ci:le C-GP; tož. 'ci:la C-GP, Z-JK, Ra(C)-vk, Š(C)-mk; mn.: tož. 'ci:le C-GP, B(C)-vo; s.: ed.: im. 'ci:lu C-GP, L-x; tož. 'ci:lu C-AP ⟨ 1. |ki ni razdeljen na kose|: 'ci:ŋ x'li:pc C-AP • 'ci:ŋ kram'piər sma pa 'i:dŋ za we'čierje Z-JK / 'ci:lŋa sŋ 'di: 'kuxat C-AP / 'ci:ŋ s'ni:x 2. |ki predstavlja polno mero|: pa j že 'ma:t p'ri:t zau'ri: 'ci:ŋ 'katu Z-JK • sŋ š'la pa sŋ ku'pila 'ci:la wab'li:ka, sŋ pra'da: š'pice, pa j še was'ta:lu Z-JK / 'pu:bi /./ is 'ci:le wa'si C-GP / 'ci:ŋ 'da:n sa wa'zil C-AP • pa 'ci:ŋ 'ti:dŋ sa 'yar ka'sil Z-JK / 'ci:ŋ sŋ se t'riəsu L-ML • s'ku:s 'ci:lu 'li:ta C-AP • 'ci:ŋ 'ca:jt sa kaled'wa:l Š(C)-mk ves • ū'ča:s sma 'ya pana'wat 'ana 'kila 'ci:ŋ 'tidŋ pa'nucal Pč(G)-fm v enem tednu 3. poud. 'ča:kaje 'ci:le 'mi:sce Z-JK • 'ci:le 'kaše sma jx na'bə:jsŋ pat st'ri:xa Z-JK • 'tu: j pa 'ci:la 'ri:č 'notər nar'jena Pč(G)-fm | BđC ciēla; cīla, cīlŋa; cīu, ciu; Tom. cīəŋ, cīəŋa, cēŋu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

celkna ⇒ celtna

celo cīen. ▶ 'cel S-AT ⟨ | BđC -; Tom. cəŋ

| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

celtna -e ž ▶ 'celkna C-AP; rod. 'celkne C-AP; mn.: tož. 'celtne B(C)-vo; or. 'celknam C-GP ⟨ šotorsko platno: s'nu: sma s 'celknam pak'ril, če j 'jemu 'bit 'doš C-GP | BđC -; Tom. cēltna | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

cement -enta m ▶ ce'ment C-GP; rod. ce'men-ta Z-JK; tož. ce'ment C-GP; Pč(G)-fm; or. ce'mentam C-GP ⟨ | BđC -; Tom. cēmēnt, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +

cementov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. ce'mentaŋ C-GP, ce'miəntaŋ L-x; z.: ed.: im. ce'menta-wa C-GP, ce'miəntawa L-x ⟨ cementen: ce'miəntaŋ 'ža:kŋ L-x • ce'mentawa st'ri:xa C-GP | S -

cempin -a m ▶ cem'pin C-GP, L-x; rod. cem-'pina L-x; or. cem'pinam C-GP; mn.: rod. cem'pinaŋ C-GP; tož. cem'pine C-GP ⟨ j za'bə:ŋ cempin u x'luot C-GP • če j za'deŋ s cem'pinam wap 'kešŋ 'ka:mŋ, j 'bərš wadle'ti:lu 'zərna C-GP | BđC -; Tom. cēmpīn | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nar. cepin (F. Bevk) | ESSJ - (⇒ cepīn)

cempinovec -vca m ▶ cem'pinaŋ C-GP ⟨ držaj cepina: cem'pinaŋ se m je z'lamu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. - (⇒ cepī-novec); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

cena -e ž ▶ 'ci:na C-GP, L-x; rod. 'ci:ne G-RM, L-x; mest. 'ci:n G-RM ⟨ |vrednost blaga|: 'niska 'ci:na L-x • s'la:ba 'ci:na L-x • 'dabra 'ci:na L-x • 'tu: 'ni b'lu /./ 'bene 'ci:ne G-RM • ū'se j š'lu pa ŋ 'ci:n G-RM / s'la:na 'ci:na L-x previsoka | BđC -; Tom. cīəna | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

cenejši -- -- prid. ▶ m.: ed.: im. c'ne:jš C-AP; z.: mn.: im. c'ne:jš L-ML ⟨ sa b'le pa š'pice tŋ'ku:j c'ne:jš L-ML

▶ **cenejše** prisl. ▶ c'ne:jš C-GP ⟨ pər 'A:nčk pa 'tu: c'ne:jš da'biš C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ céna); SSKJ + | ESSJ + (⇒ céna)

cengati -am nedov. ▶ 'ce:jŋŋat L-x; ed.: 1. 'ce:jŋŋam L-x ⟨ gugati | S - || ⇒ cingati, cugati, galencati

ceniti -im nedov. ▶ 'ci:nt C-GP; del. -l m.: ed.: 'ci:nu C-GP ⟨ | BđC -; Tom. cīənt',

- cīnīm [!] | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ šacati
- cent** centa m ▶ 'cent **C-AP**; rod. 'ciēnta **C-GP**; mn.: tož. 'ciēnte **C-GP** ⟨ ņ 'cent kram'piēr-je **C-GP** | **BdC** (cient); **Tom.** cēnt, cīentā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ cēt') | **ESSJ** +
- cep** -a m ▶ 'ci:p **C-GP, L-x, Ra(C)-vk**; rod. 'ci:pa **L-x**; or. 'ci:pam **C-AP, Z-JK, L-ML, Ra(C)-vk**; mn.: tož. 'ci:pe **Ra(C)-vk**; or. 'ci:pam **C-GP** ⟨ *cepec* | *orodjel*: 'ječmen sma s 'ci:pam mla'til **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** cīep | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > redko | **ESSJ** + (⇒ cēpiti)
- cepati** -am nedov. ▶ 'ciēpat **L-x**; ed.: 1. 'ciēpam **L-x**; mn.: 3. 'ciēpaje **L-x**; del. -l m.: mn.: ce'pa:l **C-GP** ⟨ 1. [*padati*]: x'ruške že 'ciēpaje **L-x** 2. [*drug za drugim prihajati*]: pa'ča:su sa ce'pa:l ņt u 'ciērku **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** cīēpat | **Plet.** + (2. cēpati); **SP 1962** +; **SSKJ** > 2. pog. (**SP 2001** -) | **ESSJ** +
- cepec** -pca m ▶ 'cepc **C-GP, L-x**; rod. 'cepca **L-x**; or. 'cepcam **C-AP**; mn.: tož. 'cepce **C-GP**; or. 'cepci **C-GP** ⟨ 1. *cep* | *del cepca, s katerim se udarja* | 2. poud. *prebrisan človek*: 'ta: j pa 'tut ta p'ra:j 'cepc **C-gp** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~, ⇒ cēp); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (⇒ cēpiti)
- cepič** -a m ▶ ed.: im. c'pič **C-GP, L-x**; rod. c'piče **L-x**; mn.: tož. c'piče **C-GP** ⟨ | *enolet-ni poganjek*: c'piče 'morš nab'rat **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** cēpč, pl. cēpič | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ cēp); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ cēpiti)
- cepilnica** -e ž. c'piuŋca **C-GP, L-x**; rod. c'piuŋce **L-x**; tož. c'piuŋca **C-GP**; or. c'piuŋ-ca **C-GP**; mn.: im. c'pi:uŋce **C-GP**; tož. c'pi:uŋce **C-GP** ⟨ *sekira za cepljenje drv*: s c'piuŋca sŋ d'rowa k'raju **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** - (⇒ cēpiti)
- cepiti** cepim nedov. ▶ c'pit **C-GP, L-x**; ed.: 1. 'ci:pŋ **L-x**; mn.: 3. 'ci:pje **L-ML, del. -l** m.: mn.: c'pil **C-AP** ⟨ 1. [*po dolgem razsekovati*]: d'rowa c'pit **L-mv** 2. nedov. in dov. [*vstavljati cepič*]: 'sa:dje c'pit **C-GP** 3. nedov. in dov. [*vnašati v telo cepivo*]: 'takat sma xa'dil 'ru:jne c'pit u 'šu:la **C-GP**
- ▶ **cepljen** -a -o ▶ m.: ed.: im. 'ceplen **L-x**; ž.: ed.: im. 'ceplena **L-x**; mn.: im. 'ceplene **C-GP, L-x**; s.: ed.: im. ' ceplenu **C-GP, L-x** ⟨ 1. 'ceplene 'či:šne **C-GP** • 'ceplene 'ja:yade **L-x vrtne** 2. poud. *prebrisan* | **BdC** -; **Tom.** cīēpt', cīēpm [!] | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- cepniti** -em dov. ▶ 'cepŋt **L-x**; ed.: 1. 'cepnem **L-x**; 3. 'cepne **C-GP**; del. -l m.: ed.: 'cepnu **C-GP, L-x** ⟨ je 'cepnu s x'ruške **L-x** | **BdC** -; **Tom.** cāpŋu (del. -l m. ed.) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- ceranje** -a s ▶ 'ciērajne **C-GP** ⟨ *glagolnik od cerati* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** - (⇒ cīranje) | **ESSJ** -
- cerati** -am nedov. ▶ 'ciērat **C-GP**; del. -l ž.: ed.: 'ciēra **C-GP** ⟨ *prenašati, trpeti koga*: 'teya je pa 'muje 'ciērat **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** cīērat (P ?) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** - (⇒ cīrati) | **ESSJ** -
- cerkev** -kve ž ▶ 'ciērku **C-GP, cīrku L-ML**; rod. 'ciērkwē **C-AP, Š-MM, cīrkwē L-ML**; *daj. 'ciērkwī C-GP, Z-JK, cīrki L-ML*; tož. 'ciērku **C-GP, Z-JK**; *mest. 'ciērkwī C-GP, cīrki L-ML, cīrkwī L-x*; or. 'ciērkwije **C-GP**; mn.: rod. *cerk'wa: C-AK*; *mest. 'ciērkwax C(P)-ks* ⟨ | *stavba*: 'bērš pa pay'rebu /./ je pa ū 'ciērkwī 'maša **C-AP** • wat 'ciērkwē sa š'li pa p'liēsāt **Š-MM po maši** // 'bu:j kot 'meš u 'cīrkwī **L-x zelo** | **BdC** (cīrku); **Tom.** cīērku, cīērkwē | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- cerkljanski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. cēr-k'la:jnsk **C-AP**; ž.: ed.: im. cēr'k'la:jnska **C-GP** ⟨ cēr'k'la:jnska γ'ra:pa **C-GP** • cēr-k'la:jnsk 'somŋ **C-AP**
- ▶ **cerkljansko** prisl. ▶ cēr'k'la:jnsku **L-x** ⟨ *γawa'rit* pa cēr'k'la:jnsku **L-x** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** + (⇒ Cérkno); **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- cerkven** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. cēr'kwīen **C-GP**; ž.: ed.: im. cēr'kwīēna **C-GP**; mn.: im. cēr'kwīēne **C-GP** ⟨ cēr'kwīēna 'mē:je **C-GP** / cēr'kwīēna [pa'ruōka] **C-GP** / j 'ta:k kot cēr'kwīēna 'meš je kar naprej v *cerkvi* • 'bu:j kot cēr'kwīēna 'meš **C-GP**

- | BđC -;** Tom. *čerkwīen* | Plet. +; SP 1962 + (⇒ *cérkev*); SSKJ + | ESSJ + (⇒ *cérkev*)
- cerovec** -vca m ▶ rod. 'ciərauca C-GP ⟨⟩ v pregovoru ◇ š'pa:rauc 'na:jde 'ciərauca C-GP | BđC -; Tom. *cīeruc* (⇒ *ceravec*) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ star. | ESSJ -
- cesta** -e ž ▶ 'ci:sta L-ML; rod. 'ci:ste C-AP, L-x; tož. 'ci:sta C-AP, Z-DŠ, G-RM; mest. 'ci:st C-AP, G-RM, L-ML; or. 'ci:sta C-AP, L-ML; mn.: im. *cis'tiē* C-GP; rod. 'ci:st C-GP; tož. *cis'tiē PČ(G)-fm*; mest. 'ci:stax PČ(G)-fm ⟨⟩ ta p'rowa 'xiša 'dal pat 'ci:sta C-GP ▪ 'či sa pa 'tel 'pu:bi rau'na:l ne *cis'tiē*, ka s'ku:s sa d'ja:l - na 'ci:stax sma 'di:lal? PČ(G)-fm / p'ra:šna 'ci:sta L-x = pa'sudrana 'ci:sta L-x *makadamska cesta* ▪ katra'mirana 'ci:sta L-x = wasfal'tirana 'ci:sta L-x *asfaltirana cesta* | BđC -; Tom. *cīesta* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- cestar** -ja m ▶ 'ci:star C-AP; rod. 'ci:starje C-GP; mn.: im. 'ci:stari C-GP; daj. 'ci:starjem C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ *césta*); SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ *césta*) || ⇒ *zogar*
- cesten** -tna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ci:stŋ C-AP; mn.: im. 'ci:stŋ C-GP; s.: ed.: im. 'ci:stnu C-GP ⟨⟩ 'tu: j 'mu:j s'wi:t, nap'rē:j j pa 'ci:stnu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ *césta*); SSKJ + | ESSJ -
- ciba** -e ž ▶ 'ciba C-GP, L-x, Ra(C)-vk; rod. 'cibe L-x; mn.: rod. 'cip Ra(C)-vk; tož. 'cibe Ra(C)-vk ⟨⟩ če j 'ciba na'nesla /.. / ŋ je 'da: 'ni:ki 'jē:jčkau Ra(C)-vk | BđC -; Tom. - (cīpkā, ⇒ *cipka*) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nar. *kokoš*; SP 2001 pokr. | ESSJ - || ⇒ *kokoš, kura, kure*
- cibe** medm. ▶ 'cibe C-GP ⟨⟩ *vabni klic kuram*: 'cibe 'cibe 'cibe C-GP | BđC -, | Tom. *cībā* (⇒ *ciba*) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ + (⇒ *cība*)
- cicelonce** prisl. ▶ cice'luonce C-GP, L-x ⟨⟩ *štuporamo*: 'nest wat'raka cice'luonce L-x | S -
- ciferplac** -aca m ▶ 'cifərp'lac C-GP, Pd(C)-iē ⟨⟩ *številčnica pri uri* | BđC -; Tom. - (cīfərp'lōt, ⇒ *ciferblat*) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- cifra** -e ž ▶ 'cifra C-GP, Pd(C)-iē; mn.: im. 'cifre C-GP, Pd(C)-iē ⟨⟩ 1. *številka, številō*: 'tu: j pa we'llika 'cifra Pd(C)-iē 2. slabš. *vlačuga*: 'tistu j pa le na 'cifra C-GP | BđC -; Tom. *cīfra številka* | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ > 1. pog., ekspr.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ + (P -) || > 2. ⇒ *cjahta, flajda*
- cigajnar** -ja m ▶ ca'ya:jnar C-GP; mn.: im. ca'ya:jnari C-GP; rod. ca'ya:jnarjeu C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ *cigan*
- cigajnerski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. ca'ya:jnarsk C-GP ⟨⟩ | S - || ⇒ *ciganski*
- cigalinček** ⇒ *cingalinček*
- cigan** -ana m ▶ 'coyan C-GP, L-ML, Pd(C)-iē; rod. z'ya:na L-x; mn.: im. ca'ya:ni C-GP, co'ya:ni C-AP; daj. ca'ya:nam C-GP ⟨⟩ s'ter-yan kot 'coyan L-x ▪ te uje 'že ca'ya:ni 'nesl C-GP / zmer. prek'liet 'coyan Pd(C)-iē | BđC -; Tom. *čəyan, čəyānā* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ *cigan I*) || ⇒ *cigajnar*
- ciganka** -e ž ▶ ca'ya:jŋka C-GP; mn.: im. ca'ya:jŋke C-GP ⟨⟩ ca'ya:jŋke sa 'kar:te š'luoɣale C-GP | BđC -; Tom. *čəyānkā* | Plet. +; SP 1962 + (⇒ *cigàn*); SSKJ + | ESSJ + (⇒ *cigàn I*)
- ciganski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. ca'ya:jnsk C-GP; s.: ed.: im. ca'ya:jnsku Ra(C)-vk ⟨⟩ ca'ya:jnsku žul'ē:jne C-GP ▶ **cigansko** prisl. ▶ ca'ya:jnsku C-GP ⟨⟩ ž'wi pa ca'ya:jnsku C-GP | BđC -; Tom. *čəyānsk* | Plet. +; SP 1962 + (⇒ *cigàn*); SSKJ + | ESSJ + (⇒ *cigàn I*) || ⇒ *cigajnerski*
- cigara** -e ž ▶ ce'ya:ra C-GP; mn.: rod. ce'ya:r C-GP; tož. ce'ya:re C-AP ⟨⟩ sa 'tut 'čikal ce'ya:re C-GP | BđC -; Tom. *čəyāra* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- cigaret** -a m ▶ tož. ce'ya'ret C-GP; mn.: im. ce'ya'reti C-GP; tož. ce'ya:rete C-GP, Z-DŠ, Ra(C)-vk ⟨⟩ *cigareta*: sma se ū'siēdŋ ŋ pa paka'dil ce'ya'ret C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - / Snoj + || ⇒ *cigareta*
- cigareta** -e ž ▶ ce'ya:riēta L-x; rod. ce'ya-

- 'rięte L-šk; tož. ceŷa'rięta B(C)-vo; mn.: im. ceŷa'rięte L-šk ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ cigaret
- cigaretten** -tna -o prid. ▶ m.: ed.: im. ceŷa'retŋ C-GP, ceŷa'riętŋ L-x; ž.: ed.: im. ceŷa'riętna L-x; s.: ed.: im. ceŷa'riętnu L-x ⟨ ceŷa'riętŋ ta'bak L-x · ceŷa'retŋ pa'pjer C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- cigu migu** medm. ▶ 'ciyu 'miyu C-GP, L-x, Pd(C)-iē ⟨ v otr. pesmi: 'ciyu 'miyu 'diyu 'dom C-GP · 'ciyu 'miyu, 'biu Bašt'jan, k'ra:uce 'pa:su dapu'da:n /../ Pd(C)-iē | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- cik¹** -a m ▶ 'cik C-GP; tož. cik C-GP ⟨ j že 'cik na 'winu C-GP / ['wina] že 'ma: ɣ're na 'cik C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ 3. cik); SP 1962 -; SSKJ + | ESSJ + (⇒ cikati II)
- cik²** -a m ▶ 'cik C-GP; mn.: im. 'ciki C-GP ⟨ *bik, vol pincgavske pasme* | BđC -; Tom. cik (ime volu) | Plet. + (⇒ 2. cik); SP 1962 +; SSKJ - | ESSJ + (⇒ cik I)
- cika** -e ž ▶ 'cika C-GP; mn.: im. 'cike C-GP; rod. 'cik C-GP; daj. 'cikam C-GP; tož. 'cike C-GP ⟨ | BđC -; Tom. cikā (ime kravi) | Plet. + (⇒ 2. cika); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ cik I)
- cikast** -a -o prid. ▶ ž.: ed.: im. 'cikasta C-GP; mn.: im. 'cikaste C-GP ⟨ 'cikasta k'ra:wa C-GP | BđC -; Tom. cikāst | Plet. + (⇒ 1. cikast); SP 1962 +; SSKJ rjav z belimi lisami | ESSJ +
- cikklinja** -e ž ▶ 'cikk'line C-CS ⟨ miz. vrsta rezila | S -
- ciklama** ⇒ korček
- cikniti¹** -em dov. ▶ 'cikŋt C-GP, L-x; ed.: 3. 'cikne C-GP, L-x; del. -l s.: ed.: 'ciklŋu C-GP ⟨ [zaradi kvarjenja postati kisel]: se 'wina pa ɣ'lix ŋ'ma: 'cikne C-GP / m'li:ka 'cikne L-x
- ▶ **ciknjen** -a -o ▶ s.: ed.: im. 'ciknenu C-GP ⟨ 'ciknenu 'wina C-GP | BđC -; Tom. cikŋt', cikŋe | Plet. + (⇒ 2. cikniti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ cikati II)
- cikniti²** -em dov. ▶ 'cikŋt C-GP del. -l mn.: m. 'ciklŋ Š-MM; vel. ed.: 2. 'cikŋ C-AP ⟨
- kaniti*: če sa 'mi:l m'li:ka, sa s'kuxal na m'li:ku, če 'ne, sa pa na 'wat, 'ja: .. ŋ 'patl ɣ'lix 'ma: m'li:ka 'ciklŋ ɣar Š-MM | BđC -; Tom. cikŋt', cikŋe | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- cikorija** -e ž ▶ ce'kuorje L-x, Pd(C)-iē; rod. ce'kuorje C-AP, L-x, Pč(G)-fm; tož. ce'kuorje Pč(G)-fm ⟨ [kavni nadomestek]: ka'fe 'nisma 'neč 'kuxal /../ tu p'ra:jya, sma le 'ječmen wa'pekŋ .. 'ma: ce'kuorje sma ku'pil tut Pč(G)-fm | BđC -; Tom. čekūer, čekūerje (m) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- cilarica** -e ž ▶ 'cilarca L-x; rod. 'cilarce L-x; mn.: im. 'cilarce C-GP; tož. 'cilarce C-GP ⟨ *steklenica iz zelenega stekla, ki drži 1,25 l* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ nar. | ESSJ +
- cilj** cilja m ▶ 'ceŋ C-GP; rod. 'cila C-IS; tož. 'ceŋ C-GP; mn.: im. 'cili C-GP; rod. 'cilau C-GP; tož. 'cile C-AP ⟨ *zelena vejica, s katero se označuje, do kod je padlo zrnje pri setvi*: ka sma s'jai:l, sma 'moŋ /../ 'cile pas'ta:ulet C-AP | BđC -; Tom. cil, cilę (pri streljanju) | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -) | ESSJ + (P -)
- cimber** -a m ▶ 'cimber C-AP; mn.: im. 'cimberri, 'cimbri C-GP ⟨ *cibora* | BđC -; Tom. - | Plet. - (⇒ cimbor); SP 1962 - (⇒ cimbor); SSKJ - (⇒ cimbor, cimborra nar., SP 2001 pokr.) | ESSJ - || ⇒ cimprna
- cimper** -pra m ▶ 'cimpər L-x; rod. 'cimpra L-x; mn.: im. 'cimpri C-GP; tož. 'cimpri C-GP, G-RM ⟨ 1. *ostrešje* 2. *poslopje*: sa /../ paku'pil /../ 'tist 'nex s'wit /../ ŋ 'patle .. 'cimpri 'tut G-RM · 'ima 'cimpri na /../ t'ri š'tuke C-GP | BđC -; Tom. cimpər, cimpřa ostrešje | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ > 1. pog. (P ~) (SP 2001 nekŋj. ljud.) | ESSJ -
- cimperman** -a m ▶ 'cimpərman C-AP, L-x; rod. 'cimpərmana L-x; daj. 'cimpərmanu C-AP; mn.: im. 'cimpərmani C-GP; daj. 'cimpərmanam C-GP ⟨ *tesar* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- cimpranje** -a s ▶ 'cimprajne C-GP; tož.

- 'cimprajne C-GP ⟨ *glagolnik od cimprati* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- cimprati** -am nedov. ▶ 'cimprat C-GP; mn.: 3. 'cimpraje C-GP ⟨ *zidati, popravljati hišo* | BđC -; Tom. cîmprät, -am | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ pog. | ESSJ -
- cimprna** -e ž ▶ 'cimpørna L-x; rod. 'cimpørne L-x ⟨ *cibora* | S - || ⇒ cimber
- cimraha** -e ž ▶ 'cimraxa C-GP, 'cimørxa C-AK, 'cimraxa L-ML; rod. 'cimraxe L-x; or. 'cimraxa C-GP ⟨ *cimraka*: 'tesat s 'cimraxa C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. - (⇒ cîmraka); SP 1962 -; SSKJ - (⇒ cîmraka, nar., SP 2001 pokr.) | ESSJ - (⇒ cimraka) || ⇒ cimrovka, šnajtaha
- cimrovka** -e ž ▶ 'cimrauka C-GP; or. 'cimrauka C-GP ⟨ *cimraka* | S - || ⇒ cimraha, šnajtaha
- cin** cina m ▶ 'cen C-gp; rod. 'cina C-GP; daj. 'cinu C-GP; or. 'cinam C-GP ⟨ | BđC -; Tom. cèn, cîna | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ *kositer* | ESSJ +
- cincalo** -a s ▶ ed.: im. 'cincala C-GP ⟨ slabš. *omahljivec, neodločnež*: 'tu: j 'le nu 'cincala C-gp | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + (cincálo) | ESSJ -
- cincati** -am nedov. ▶ 'cincat C-AP; ed.: 2. cîncaš C-AP; del. -l m.: mn.: 'cincal C-AP ⟨ 1. *zibati*: wat'raka 'cincat C-AP 2. *lomahovati, pomišljati se*: 'ne ta'ku: 'cincat C-GP | BđC -; Tom. cîncät, -am | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + | ESSJ +
- cinek** -nka m ▶ 'ciŋk C-GP, L-x; rod. 'ciŋka L-x; mn.: im. 'ciŋk C-GP ⟨ 'ni 'benja 'ciŋka 'yar na 'žup L-x | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ 1. cînek, 1. cînk); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- cingalica** -e ž ▶ 'ciŋjalca C-GP; mn.: im. 'ciŋjalce C-AP ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nar. *gugalnica*; SP 2001 pokr. | ESSJ - || ⇒ cugalnica, galencalica
- cingalinček** -čka m ▶ ciŋja'linčk L-x, ceja'linčk L-mv; rod. ciŋja'linčka L-x ⟨ *fuksija* | S - || ⇒ fuksa
- cingati** -am nedov. ▶ 'ciŋyat C-gp; del. -l m.: mn.: 'ciŋyal C-AP ⟨ *gugati* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + (P -, ⇒ cingljāti)
- ciniti** -im nedov. ▶ 'cint C-GP, L-x; ed.: im. 'cinŋ L-x; del. -l m. mn.: 'cinŋ C-AP ⟨ *zadelovati, zalivati s kositrom*: u'ča:s sa ta'ku: 'cinŋ 'kešne 'lance C-AP • sa š'li 'cint žle'bowe L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- ciruk** medm. ▶ ci'ruk C-GP, ci'ruk L-x ⟨ klic konju *ritensko nazaj* | S - || ⇒ curik
- cisal, cisati, cisel, cislica** ⇒ kisal, kisati, kisel, kislica
- civil** -a m ▶ mest. ce'wilu C-AP ⟨ v zvezi z v pa 'tel 'wajsk /../ sa pa 'fari 'tut u ce'wilu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ civilen)
- civilen** -lna -o prid. ▶ ž.: ed.: im. ce'wilna C-AP ⟨ ce'wilna pa'ruoka C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- cjahta** -e ž ▶ c'ja:xta C-x; mn.: im. c'ja:xte Pd(C)-iē ⟨ slabš. *vlačuga* | S - || ⇒ cifra, flajda
- cofat** ⇒ copat
- cokel** -kla m ▶ 'cuoql C-GP; tož. 'cuoql C-GP ⟨ *podzidek |spodnji, navadno ojačeni del zidu*: 'bel ka j b'la u'saka 'xiša, 'wiši j 'moju 'bit 'cuoql C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- cokla** -e ž ▶ 'cuoqla C-GP, L-x; rod. 'cuoqla L-x; mn.: im. 'cuoqla C-GP; mest. 'cuoqlax Z-DŠ ⟨ 1. *zavora* | 2. *obuvala* | BđC -; Tom. cûeklā (za pod kolo); neroden človek | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || > 2. ⇒ košpa
- cola** -e ž ▶ 'cuoqla C-GP, L-x; rod. 'cuoqla C-GP, L-x; tož. 'cuoqla C-GP; mn.: rod. 'cuoql C-GP; tož. 'cuoqla C-GP; mest. 'cuoqlax C-GP, dv.: rod. 'cuoql C-GP, B(C)-vo ⟨ t'ri 'fięrkļce 'cuoqla C-GP • 'po:ud'ruya 'cuoqla C-GP | BđC -; Tom. cûeklā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- colarica** -e ž ▶ 'cuoqlarca C-GP; mn.: tož. 'cuoqlarce C-GP ⟨ *colo debela deska* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ cól); SSKJ les. | ESSJ - / Snoj +

(⇒ cōla)

colenga -e ž ▶ 'cuoŋŋya C-AP, Pd(C)-iē; tož. 'cuoŋŋya C-GP ⟨ plača: 'cuoŋŋya sŋ da'biu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ - (⇒ cōlinga) | ESSJ - || ⇒ denarska

comprati -am nedov. ▶ 'cō:umprat L-x; ed.: im. 'cō:umpram L-x ⟨ coprati | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ cōper) || ⇒ coprati

comprca -e ž ▶ 'cō:umpərca L-x; rod. 'cō:umpərce L-x ⟨ coprnica | S - || ⇒ coprnica

comprkar -ja m ▶ 'cō:umpərkar L-x; rod. 'cō:umpərkarje L-x ⟨ coprnik | S - || ⇒ comprnik, coprnik

comprnik -a m ▶ 'cō:umpərŋk L-x; rod. 'cō:umpərŋka L-x ⟨ coprnik | S - || ⇒ comprkar, coprnik

copat -ata m ▶ 'capat C-GP; mn.: rod. ca'pa:taŋ C-GP; tož. ca'pa:te C-AP, ca'fa:te L-ML; mest. ca'pa:tax C-GP ⟨ copata: ū ca'pa:tax še 'nar'luoži 'xuodŋ C-GP | BđC -; Tom. çapâta (z) | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - (⇒ copâta)

coprati -am nedov. ▶ 'cō:uprat C-GP; ed.: 2. 'cō:upraš C-GP; mn.: 3. 'cō:upraje C-GP ⟨ sa ū'ča:s le 'cō:upərŋce z'na:le 'cō:uprat C-GP / poud. počenjati: 'ki pa z'de:j 'cō:upraš? C-GP | BđC -; Tom. cūəprət, -aŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. 1jud. | ESSJ + (⇒ cōper) || ⇒ comprati

coprnica -e ž ▶ 'cō:upərŋca C-GP; daj. 'cō:upərŋc C-GP; mn.: im. 'cō:upərŋce C-GP; rod. 'cō:upərŋc C-GP ⟨ zmer. 'ti 'cō:uprŋca s'ta:ra C-GP | BđC -; Tom. cūəprāŋca | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. 1jud. | ESSJ + (⇒ cōper) || ⇒ comperca

coprnija -e ž ▶ cōupər'nije C-GP ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ cōprati); SSKJ pog.; SP 2001 neknj. 1jud. | ESSJ + (⇒ cōper)

coprnik -a m ▶ 'cō:upərŋk C-GP ⟨ | BđC -; Tom. cūəprāŋk | Plet. +; SP 1962 + (⇒ cōprati); SSKJ pog.; SP 2001 neknj. 1jud. | ESSJ + (⇒ cōper) || ⇒ comperkar, comprnik

costi ⇒ cvesti

creti ⇒ cvreti

crkati -am nedov. ▶ mn.: 3. 'cərka:je C-GP ⟨ | BđC -; Tom. çarkət | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ + (⇒ cfkniti) || ⇒ crkovati, krepovati, ukrepovati

crkniti -em dov. ▶ 'cərknit C-GP; ed.: 3. 'cər-kne C-GP, Pd(C)-iē; del. -l m.: ed.: 'cərknu C-GP; ž.: ed.: cərklŋa C-GP; s.: ed.: 'cərklŋu, 'cərknlu C-GP ⟨ [poginiti]: p'ra:sc 'ni 'tə:ŋ 'cərknit C-GP • p'ri:t kod je [k'ra:wa] 'cərklŋa, j 'dō:ŋya ukrep'wa: C-GP

▶ **crknjen** -a -o ▶ m.: ed.: 1. 'cərknen C-GP; ž.: ed.: 1. 'cərknena C(P)-ks; s.: ed.: 1. 'cərknenu C-GP ⟨ 'cərknenu ['tele] C-GP | BđC -; Tom. çarkŋt', çarkŋe | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ + || ⇒ krepniti, ukrepati

crkovati -ujem nedov. ▶ cər'kawat L-x; ed.: 1. cər'kujem L-x; 3. cər'kuje C-GP; mn.: 3. cər'ku:jje C-GP ⟨ | BđC -; Tom. - (çarkâwat, ⇒ crkavati) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ + || ⇒ crkati, krepovati, ukrepovati

crkovina ⇒ ukrepanina

cucati -am nedov. ▶ ed.: 3. 'cuca C-GP; mn.: 3. 'cucaje C-GP ⟨ | BđC -; Tom. cūcət | Plet. + (1. cūcati); SP 1962 +; SSKJ otr. | ESSJ +

cucelj ⇒ duda

cufati -am nedov. ▶ 'cufat C-GP, L-x; ed.: 1. 'cufam L-x; 3. 'cufa C-GP ⟨ 'cufat 'wō:ŋa L-x • 'cufat 'pi:rje L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ pog. trgati v kosme, nitke; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ - / Snoj + || ⇒ cefrati, cuntati

cug cuga m ▶ 'cox C-GP; tož. 'COX C-GP; mest. 'cuŋ C-GP; or. 'cuŋam C-GP, Pd(C)-iē ⟨ 1. vlak 2. sila, zalet: 'morš 'cox p'ri:t ū'ziēt C-GP • 'jes 'nisŋ 'moŋ za'pelet wa'za: čez ŋ'rič, čē 'nisŋ s 'cuŋam pər-'letu Pd(C)-iē | BđC -; Tom. çax, cūŋa [!] (> 1.) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

cugalnica -e ž ▶ 'cuŋaŋca L-x; rod. 'cuŋaŋce L-x ⟨ gugalnica | S - || ⇒ cingalica, galencalica

cugati -am nedov. ▶ 'cuŋat C-GP, L-x; ed.: 1.

- 'cuɣam L-x; del. -l m.: mn.: 'cuɣal C-GP ⟨
1. L *gugati* **2.** *podajati iz rok v roke:* j
 b'la we'lika st'ri:xa, sma 'moɣl̩ 'dɔ:ɣɣa
 'cuɣat ['ci:ɣu] C-GP | **BdC** -; **Tom.** cūɣat,
 -aŋ (> 2.) | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** -
 | **ESSJ** - || > **1.** ⇒ cenjgati, cingati,
 galencati
- cukati** -am nedov. ▶ 'cukat C-GP, L-x; ed.: 1.
 'cukam L-x; 3. 'cuka C-GP; del. -l m.: dv.:
 'cuka C-AP; ž.: ed.: 'cukala C-GP ⟨
1. |*sunkoma potegovati*: 'kajn le 'cuka,
 na 'ma:ra ũ'lɛ:jčt C-GP ▪ se 'ta: pa le
 'cuka za 'sose C-GP *presunkovito molze*
2. poud. |*piti*: 'ta: ɣa pa 'rat 'cuka C-AP
 | **BdC** -; **Tom.** cūkaɣ, cūkaŋ trzati
 | **Plet.** + (⇒ 2. cúkati); **SP** 1962 +; **SSKJ** +
 | **ESSJ** + (⇒ cukati I, cúkati II)
- cuker** -kra m ▶ 'cukər C-AP, G-RM, L-x; rod.
 'cukra C-GP, Z-JK, L-x, G-RM; tož. 'cukər
 G-RM, Š(C)-mk ⟨ na 'kila 'cukra G-RM ▪ an
 š'tok 'cukra C-GP / 'cukər u š'tuku C-GP
 / 'cukər u 'čuɔlcax C-GP = 'cukər ũ
 'duɔminax L-x *kockah* | **BdC** -; **Tom.**
 cūkaɣ, -kra | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ**
 pog., **SP** 2001 neknj. pog. | **ESSJ** - / **Snoj** +
- cukerberk** -a m ▶ 'cukər'berk L-x; rod.
 'cukər'berka L-x ⟨ *bonbon* | **S** -
 || ⇒ brbonček
- cuketa** -e ž ▶ mn.: tož. zu'kete C-AP ⟨ zu-
 'kete /../ sma 'tiɛnstal /../ 'tu: sa
 'tiste 'tɛ:jŋke, d'rabne C-AP | **BdC** -;
Tom. - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** nar.
 primorsko *mlada, nedorasla jedilna buča,*
bučka; **SP** 2001 pokr. primor. | **ESSJ** -
 (⇒ cúka I) / **Snoj** +
- cukniti** -em dov. ▶ 'cukŋt C-GP, L-x; ed.: 1.
 'cuknem L-x; 3. 'cukne C-GP; vel. ed.: rod.
 'cukŋ C-GP ⟨ **1.** |*sunkoma potegniti* |
2. poud. |*nekoliko spiti (iz steklenice)*:
 le 'cukŋ 'ɣa 'won C-GP | **BdC** -; **Tom.**
 cūkaŋt', cūkaŋem | **Plet.** +; **SP** 1962 +;
SSKJ + | **ESSJ** +
- cukžaga** -e ž ▶ cuɣ'ža:ɣa C-GP, L-x; rod.
 cuɣ'ža:ɣe L-x ⟨ *dvoročna žaga* | **S** -
 || ⇒ počeznica
- cunja** -e ž ▶ 'cu:jne L-x, C-GP; rod. 'cu:jne
 L-x; tož. 'cu:jne C-AP, L-MKO; or. 'cu:jne
 Z-JK; mn.: im. 'cu:jne C-AP; rod. 'cu:jn C-GP,
 L-MKO; tož. 'cu:jne C-GP, L-MKO ⟨ **1.** |*kos*
- blaga*: 'kuxŋske 'cu:jne C-AP ▪ 'cu:jne za
 p'ra:ɣ b'risat L-x ▪ 'cu:jne za pa t'lex
 pa'miwat L-x // 'punca won s 'cu:jn
C(P)-ks **2.** |*obleka*: 'cu:jne su'šit C-GP ▪
 wa'ja:ške 'cu:jne C-GP / **jesihova cunja**
namočena v kis: me'su: sŋ 'koda u
 'jɛsxawa 'cu:jne za'wila C-AP ▪ **kruhova**
cunja *v katero je zavil kruh:* k'ruxawa
 'cu:jne C-AP ▪ **otročje cunje** *perilo za*
dojenčka, plenice: wat'ruoče 'cu:jne sa
 se 'šile pa 'peč C-AP | **BdC** -; **Tom.**
 cūjŋɛ, cūje [!] | **Plet.** +; **SP** 1962 +;
SSKJ + | **ESSJ** + || ⇒ cunta, obrisnica,
 obrišnica, šprihta
- cunjar** -ja m ▶ 'cu:jner C-GP, L-x; rod.
 'cu:jnerje L-x; mn.: im. 'cujneri C-GP ⟨
 nekaj 'cu:jner /../ je 'cu:jne na'biɛraɣ
 C-GP | **BdC** -; **Tom.** cūjŋɛr, -ɛrjɛ
 | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
 (⇒ cúnja)
- cunjast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'cu:jnest
 C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'cu:jnesta L-x; s.: ed.:
 im. 'cu:jnestu C-GP, L-x ⟨ **1.** |*ki se hitro*
razvleče in mečka: 'cu:jnestu bla'ɣu:
 C-GP ▪ 'cu:jnesta wab'li:ka L-x **2.** poud.
utrujen, mlahav: 'danc sŋ 'čest 'cu:jnest
 L-x | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +;
SSKJ + | **ESSJ** + (⇒ cúnja)
- cunjat** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'cu:jnet L-x;
 ž.: ed.: im. 'cu:jneta L-x; s.: ed.: im. 'cu:jnetu
 L-x ⟨ *iz cunj:* 'cu:jneta 'punca L-x | **S** -
- cunta** -e ž ▶ 'cunta C-GP; mn.: im. 'cunte
 C-GP; rod. 'cunt C-GP ⟨ *strgana cunja,*
capa: me'ije 'cunte wad 'neɣa C-GP | **S** -
 || ⇒ šprihta
- cunta miha** -a -a m ▶ tož. 'cunta 'mixa
 C-GP; or. 'cuntam 'mixam C-GP ⟨ *testeni*
možiček ali kita, v katera je bilo
vtisnjeno jajce – eno izmed velikonoč-
nih jedil, ki so jih nesli k žegnu: sa
 s'pekɫ 'cunta 'mixa C-GP | **S** -
- cuntast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'cuntast
 C-GP; ž.: ed.: im. 'cuntasta C-GP; s.: ed.: im.
 'cuntastu C-GP ⟨ *nacefran, razcapan:*
 wab'li:ka j 'ra:ta 'cuntasta C-GP /
 'cuntast p'lax C-GP | **BdC** cúnästă [...]
cunjasta; lumpige, fetzige; **Tom.** -
 | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- cuntati** -am nedov. ▶ ed.: 3. 'cunta C-cs;

- del. -l m.: mn.: 'cuntal C-GP ⟨⟩ *cefrati*: 'sierkawe wa'ma:jke ste 'cuntal za p'li:uŋce C-GP / p'lax wad 'mize j 'bi z'mieraŋ 'ja:warjeu, za'tu: /../ ka se na 'cunta C-cs | S - || ⇒ cefrati, cufati
- cura** -e ž ▶ 'cura C-GP ⟨⟩ *moški spolni ud* | BđC -; Tom. cūerə (P ?) | Plet. + (P ~); SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + (⇒ curėti) || ⇒ curček, črv, klinec, kurec, miš, tič
- curakar** -ja m ▶ cu'ra:kar C-GP; rod. cu'ra:karje C-GP; mn.: im. cu'ra:kari C-GP; dv.: tož. cu'ra:karje C-GP ⟨⟩ *kdor pomaga zidarju*: zi'da:r je 'moju 'mi:t 'narmen 'a:ŋya cu'ra:karje C-GP | S - || ⇒ malovar
- curakati** -am nedov. ▶ cu'ra:kat C-GP; del. -l m.: mn.: cu'ra:kal C-GP ⟨⟩ *biti pomočnik zidarju* | S -
- curček** -čka m ▶ 'curčk C-GP ⟨⟩ otr. *moški spolni ud* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (P -, ⇒ cúrek); SSKJ - / BSJ + | ESSJ - (⇒ curėti) || ⇒ cura, črv, klinec, miš, tič
- curek** -rka m ▶ 'curk C-GP; or. 'curkam C-GP ⟨⟩ |*tok tekočine*: če j z'na:u ɭ'pu pate-ŋ'nit 'sose, j m'li:ka s 'curkam 'teklu C-GP | BđC -; Tom. cūærk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ curėti)
- curik** medm. ▶ cu'rik C-GP ⟨⟩ klic konju *ritensko nazaj* | S - || ⇒ ciruk
- curljati** -am nedov. ▶ cur'la:t C-GP; ed.: 3. cur'la: C-GP; del. -l s.: ed.: cur'la:lu C-GP ⟨⟩ st'ri:xa 'puša, de p'rɔ:u cur'la: C-GP | BđC -; Tom. çãrlət, çãrlâ | Plet. +; SP 1962 + (⇒ cúrek); SSKJ + | ESSJ + (⇒ curėti)
- cvek** -a m ▶ c'wek L-x; rod. c'weka L-x; mn.: im. c'weki C-GP, L-ML; daj. c'wekam C-GP; tož. c'weke C-GP; or. c'weki C-GP ⟨⟩ *Iesen čevljarski žebelj*: c'weki /../ za 'paplat pər'bit C-GP | BđC cvæk J. [...] Nagel; Tom. cvëk, -a žebelj (železen) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknoj. pog. | ESSJ + || ⇒ podkovčar, podkovničar, žebelj
- cvenk** -a m ▶ c'we:jŋk C-GP, c'weŋk L-x; rod. c'we:jŋka C-AP, c'weŋka L-x; tož. c'we:jŋk C-GP ⟨⟩ 1. nekdaŋ *zven (srebrnega) denarja, katerega kakovost so trgovci pre-izkušali z metanjem po marmorni plošči*: 'ta: pa 'ma: ta p'ra:u c'we:jŋk C-GP 2. čustv. |*denar*: a 'imaš 'ki c'we:jŋka? C-AP 3. poud. *klofuta* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (P -); SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- cvenkati** -am nedov. ▶ 3. cwejŋ'ka: C-GP; del. -l s.: ed.: cwejŋ'ka:lu C-GP ⟨⟩ |*cvenketati*: mu cwejŋ'ka: ŋt u pa 'wa:ržetu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (cvënkati); SP 1962 + (cvënkati, ⇒ cvënk); SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ cvënk)
- cvenkniti** -em dov. ▶ c'we:jŋkŋt C-GP; del. -l m.: ed.: c'we:jŋkŋu C-GP ⟨⟩ poud. *klofniti*: te m c'we:jŋkŋu 'ajŋkat C-GP | BđC -; Tom. cwëjŋkŋt', cwëjŋkŋe (P ?) | Plet. + (P -); SP 1962 + (P ?); SSKJ + | ESSJ - || ⇒ klofniti, klofniti, žlofniti
- cvesti** cvedem nedov. ▶ 'cuɔst C-AP, L-ML; ed.: 1. 'cuɔdem L-x; 3. 'cuɔde C-GP, L-ML; mn.: 3. 'cuɔdeje C-AP, L-ML; del. -l m.: ed.: 'cuɔdu L-ML; ž.: ed.: 'cuɔdla C-GP, L-ML; mn.: 'cuɔdle C-AP; s.: ed.: 'cuɔdlu C-GP ⟨⟩ 1. |*imeti cvet*: 'la:n 'cuɔde C-GP • ka 'začne [m'lečk] 'cuɔst, 'ra:ta s'tar C-AP 2. poud. |*obstajati v veliki meri*: p'rɔ:u 'cuɔdla 'je, 'ri:ušna 'ta:ka C-GP | BđC -; Tom. cwãt', cwãdę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- cvet** -u m ▶ c'wi:t C-GP; rod. cwe'tu C-GP; tož. c'wi:t C-AP; mn.: tož. c'wite C-GP ⟨⟩ |*del rastline*: 'la:n /../ 'ma: čest d'rapčkene c'wite C-GP // **iti v cvet**: [sa'la:ta] j š'la 'ka:r u c'wi:t C-AP | BđC -; Tom. cwïət, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- cveten** -tna -o prid. ▶ ž.: ed.: im. c'wetna L-ML; tož. c'wetna C-GP ⟨⟩ v zvezi **cvetna nedelja**: na c'wetna ne'de:jle sma 'nesɭ 'uɔlka 'žieŋnat u 'cierku C-GP | BđC -; Tom. cwëtna nędīələ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- cvetje** -a s ▶ c'wi:tje C-GP, L-x; rod. c'wi:tje C-GP, L-x ⟨⟩ 'bozyau c'wi:tje C-GP • ča:j .. wad 'lipauya c'wi:tje C-GP | BđC -; Tom. cwïətje | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- cvetlica** -e ž ▶ cut'lica L-x; rod. cut'lice

- L-x ⟨⟩ *drobna sladka zgodnja hruška rumene barve, primerna za sušenje, kuhanje žganja* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P -); **SP 1962** + (P -); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** + (P -, ⇒ cvêť)
- cviba** -e ž ▶ c'wibe C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** cwīəbą (⇒ civeba) | **Plet.** - (⇒ cvêba, cibêba, civêba); **SP 1962** -; **SSKJ** redko *rozina, cveba* | **ESSJ** - (⇒ cvêba) || ⇒ ocviba
- cviblati** -am nedov. ▶ c'wiblat C-gp; ed.: im. c'wiblam C-gp; del. -l m.: ed.: c'wiblaw C-gp ⟨⟩ *omahovati* | *biti nesposoben za odločitev*: sŋ 'dɔ:ɥa 'ca:jta c'wiblaw, a 'bo 'ki al 'ne C-gp | **BdC** -; **Tom.** cwīblat, -am | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- cvilh** -a m ▶ c'wilx C-gp, Pd(C)-iē ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** nekđaj *groba in močna lanena, konopnena ali bombažna tkanina* | **ESSJ** -
- cviliti** cvilim nedov. ▶ cu'lit C-gp, L-x; ed.: 1. 'culŋ, c'wilŋ L-x; 3. c'wil C-gp; mn.: 3. c'wilje C-gp; del. -l m.: ed.: c'wilu C-gp; ž.: ed.: cu'lila L-ml ⟨⟩ 'pos /../ c'wil C-gp / du'ri c'wilje C-gp | **BdC** -; **Tom.** cwīlt', cwīl | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- cvinga** -e ž ▶ c'wiŋya C-gp; or. c'wiŋya Z-dš; mn.: tož. c'wiŋye C-gp; or. c'wiŋyam C-gp ⟨⟩ *primež*: s c'wiŋyam pər'tisŋt C-gp | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- cviren** -rna m ▶ c'więŋ C-gp, c'wi:rŋ L-ml; rod. c'wi:rna L-ml; tož. c'wi:rŋ L-ml; or. c'więŋnam C-gp ⟨⟩ *tovarniško izdelan sukanec*: c'więŋ za k'liklejne C-gp • 'bi:ɥ c'więŋ C-AP • 'ajdaɥ c'wi:rŋ L-ml • ŋ'ba:žeu c'wi:rŋ L-ml • plat'nię c'wi:rŋ L-ml | **BdC** -; **Tom.** cwīęŋ [!] | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** pog. / **SP 2001** nekŋj. pog. | **ESSJ** - / **Snoj** + || ⇒ nit
- cvirnat** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. c'wi:rnat L-x; mn.: mest. c'wi:rnatix L-ml; ž.: ed.: im. c'więŋnata C-AP, c'wi:rnatix L-x; s.: ed.: im. c'wi:rnatu L-x ⟨⟩ c'wi:rnatix 'net L-x | **BdC** -; **Tom.** cwīęŋŋat | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** pog. | **ESSJ** -
- cvreti** -em nedov. ▶ c'riet L-x; ed.: 1. c'rem L-x; 2. c'reš C-AP; 3. c're C-gp; del. -l m.: ed.: c'rɔ:ɥ L-ml ⟨⟩ | *pripravljati jed v vroči maščobi*: c'riet 'babe L-x • | *topiti maščobo*: c'riet š'pex L-x | **BdC** -; **Tom.** cwärt', cręm | **Plet.** + (⇒ crėti, cvrėti); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- cvrkati** -am nedov. ▶ c'wërkät L-x; ed.: 1. c'wërkam L-x; 3. c'wërka C-gp; mn.: 3. c'wërkaje L-x; del. -l m.: mn.: c'wërkäl C-AP ⟨⟩ *škrípiti*: 'dɔ:ɥr c'wërkaje L-x • 'či:ɥl c'wërkaje L-x | **BdC** cwërkalu (del. -l s.: ed.) »stöhnen, krachen, zirpen«; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ 1. cvrkati); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (P -, ⇒ cvrėti)
- cvrkniti** -em, dov. ▶ c'wërkŋt C-gp; del. -l m.: ed.: c'wërknu C-gp; s.: ed.: c'wërkŋnu C-gp ⟨⟩ *poud. pokvariti se*: m je že c'wërknu s'wi:dər C-gp | **BdC** -; **Tom.** cwërkŋt, cwërkŋem (P -) | **Plet.** + (P -); **SP 1962** + (P -); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** + (P -)

Č

čaj -a m ▶ 'ča:j C-GP, L-x, Ra(C)-vk; rod. 'ča:ja L-x; tož. 'ča:j C-AP; mn.: tož. 'ča:je C-GP ⟨⟩ |*pijača*: pa sa 'ra:zne 'ča:je 'kuxal pa wat'ru:čm 'sil] C-GP / ['bozyau] 'ča:j C-AP • 'lipau 'ča:j C-GP • 'rusk 'ča:j C-AP • [ta p'ra:u] 'ča:j C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ 2. čâj); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

čaj -te medm. ▶ 'ča:jte Z-JK ⟨⟩ |*izraža zahtevo po premisleku*: 'ča:jte .. le le za'pište 'tu: Z-JK | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ čâjati); **SP** 1962 +; **SSKJ** nar.; **SP** 2001 pokr. | **ESSJ** + (⇒ čajati) || ⇒ čaj

čakaj -te medm. ▶ 'ča:ki C-GP ⟨⟩ |*izraža zahtevo po premisleku*: 'ča:ki, m 'jest 'tu: pa'wi:da C-AP • 'ča:ki, pa ŋt u 'xiša sma xa'dil /../ u 'sušm, u 'dožju C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** + | **ESSJ** - (⇒ čakati) || ⇒ čaj

čakati -am nedov. ▶ 'ča:kat C-AP, L-x; ed.: 1. 'ča:kam C-GP, L-x; 2. 'ča:kaš C-AP; 3. 'ča:ka C-AP; mn.: 1. 'ča:kama C-GP; 3. 'ča:kaje C-GP, Z-JK; del. -l m.: mn.: 'ča:kal C-AP, Z-JK; ž.: ed.: 'ča:ka C-AP; vel. ed.: 2. 'ča:ki C-AP, 'ča:k C-GP, 'ča:k Z-JK, 'ča:kaj, 'ča:k L-ML, 'ča:kaj Pč(G)-fm; mn.: 2. 'ča:kte Z-JK, **Ra(C)-vk** ⟨⟩ |*biti, ostati na kakem mestu, zlasti računajoč, da kdo, kaj pride* | a 'ča:kaš F'ra:nce? C-AP / |*živetí, računajoč, da se bo kaj zgodilo* | na we'lika 'nu:č /../ ka sma b'li 'mixŋ, 'tu: sma teš'ku: 'ča:kal .. 'du:kər 'nisa pər'nes] z wa'ri:ška 'žieŋnanca, 'ni 'bedŋ s'me:u 'bene r'či pa'kust Z-JK • je t'ri:ba 'ča:kat d'wi: 'li:t, tut t'ri, p'rē:j kod je C-AP | **BdC** -; **Tom.** čâkat, čâkam | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

čas časa m ▶ 'čas L-x; rod. 'ča:sa G-RM, L-x; mn.: mest. 'ča:six L-x ⟨⟩ nov. za 'ča:sa J'ta:lije j b'lu G-RM | **BdC** -; **Tom.** le v neka-terih zvezah [čęs, čâsą] | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ cajt

časnik -a m ▶ mn.: im. 'ča:sŋki Z-JK; rod. 'ča:sŋkau Z-Dš; tož. 'ča:sŋke Z-Dš ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ**

raba peša | **ESSJ** + || ⇒ cajteng

čast -i ž ▶ 'ča:st C-GP, L-x; rod. čas'ti L-x; tož. 'ča:st C-AP ⟨⟩ j 'ča:st z'ŋubu C-AP • sŋ 'di:laŋ za 'bažje 'ča:st C-GP *zastonj* | **BdC** čâst; **Tom.** gen. čâst, čęsti | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

častiti -im nedov. ▶ čas'tit C-AP; del. -l m.: mn.: čas'til C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** čęst', čęstim | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ čâst)

če vez. ▶ če C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x ⟨⟩ 1. |*za izražanje pogoja*: če sma s 'fięca zas'ta:j], se j 'xitra u'ziŋnu C-AP • j 'moŋlu 'bit 'čistu, če 'ne 'ni ŋa'ri:lu C-AP • če ŋa j 'upaŋ p'la:čet, je k'licaŋ, če 'ne, pa 'tut pak'licaŋ 'ni C-GP / če j um'rō:u, je pa um'rō:u C-GP // ŋ ne'dę:jle če sma s'kuxal 'ma: me'sa: /../ met 'ti:dnam 'nisma ŋ'ku:l C-AP 2. |*za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresniči*: 'tut če j 'bi s'ni:x pa'zim .. o, ŋ'selix sma š'le p'lięsat Z-JK • 'wana 'ku:jst ŋ'se 'wi: /../ 'tut če j ŋ'la še wat'ruočje Pč(G)-fm *čęprav* | **BdC** 1. če, čè (čæ), čej (?); **Tom.** čę | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

če čien. ▶ če C-GP, G-RM, Š-MM ⟨⟩ na 'wi:m, če 'bom p'rō:u pa'wi:daŋ C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ če vez.); **SSKJ** + (⇒ če vez.) | **ESSJ** -

čebela -e ž ▶ č'więla L-ML; rod. č'więle L-x; mn.: im. č'więle C-GP, nov. č'e'bięle C-GP; č'więle L-ML; rod. č'więl C-AP, L-ML; tož. č'więle C-AP ⟨⟩ č'więle fər'lije L-x • a 'ki 'ruočje č'więle? C-GP • sma waŋ'reb] č'więle C-GP / č'więle um'rejje L-x / p'ridŋ kot č'więla L-x | **BdC** -; **Tom.** čębięla | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

čebelar -ja m ▶ mn.: im. čebe'la:ri C-AP; rod. čebe'la:rjeŋ C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** čębęřâr, -ărje | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ čebęla)

čebelen -lna -o prid. ▶ m.: ed.: im. če'bięlŋ C-GP; mest. če'bięlnŋ C-GP ⟨⟩ če'bięln

- 'pa:jn C-GP | BđC -; Tom. čëbīəln
| Plet. +; SP 1962 + (⇒ čebéla); SSKJ +
| ESSJ -
- čebelnik** -a m ▶ č'wiëuŋk C-GP, L-ML; rod. č'wiëuŋka L-x; tož. č'wiëuŋk C-AP, Pč(G)-fm
() | BđC -; Tom. - (čëbëlnâk, ⇒ čebel-
njak) | Plet. + (⇒ čebëžnik); SP 1962 -;
SSKJ (čebelník) zastar. čebelnjak
| ESSJ -
- čeber** -bra m ▶ ed.: im. 'čëbër C-GP, L-ML,
Ra(C)-vk; rod. 'čëbra C-AP, L-x; tož. 'čëbër
C-AP; mest. 'čëbru C(P)-ks; mn.: tož. 'čëbre
C-GP, L-ML () an 'čëbër 'zë:jle, 'ri:pe sma
na'ribal, pa sma 'tistu 'kuxal C-AP | BđC
čëbër; Tom. čëbër, -brə | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- čeber** ⇒ keber
- čebula** -e ž ▶ čë'bula C-AP, L-x; rod. čë'bule
C-AP, L-x () | BđC -; Tom. čëbûłą
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- čebulen** -lna -O prid. ▶ ž.: ed.: im. čë'bulna
C-GP; tož. čë'bulna C-AP () čë'bulna paj-
'tica C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- čebulica** -e ž ▶ mn.: im. čë'bulce C-AP; tož.
čë'bulce C-AP () *drobna hruška* | BđC -;
Tom. čëbûlčą (P ?) | Plet. + (neka hruška
šëbrełje (Goriš.)-Erj.(Torb.); SP 1962 + (P -);
SSKJ + (P -) | ESSJ - / Snoj + (P -)
- čebulka** -e ž ▶ čë'bulka L-x; rod. čë'bulke
L-x () *debelo kislo zgodnje jabolko*
| BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -;
SSKJ - | ESSJ +
- čeča** -e ž ▶ 'čeča C-AP, Z-JK; tož. 'čeča Z-JK;
mn.: im. čë'čie Z-JK, G-RM; tož. čë'čie C-AP;
or. 'čečam C-GP () ka j 'bi 'mu:j 'wače 'še
/.. / ɣaspa'da:r, sma b'li /.. / t'rije
'pu:bi, 'jel .. ne t'ri čë'čie /.. / pa j 'bi
še 'kešŋ st'ric 'tut 'to pər 'xiš G-RM
| BđC - (⇒ díëčwa [?!]); Tom. - | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ nar. severozahodno *dekle*;
SP 2001 pokr. severozah. | ESSJ + || ⇒ dekle
- čečica** -e ž ▶ 'čečca C-GP () | BđC -;
Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
| ESSJ +
- čečkati** -am nedov. ▶ čëč'ka:t C-GP, 'čečkat
L-x; ed.: 3. čëč'ka: C-AP; mn.: 3. čëč'ka:je
C-GP () 'wos 'ca:jt 'ni:ki čëč'ka: C-GP
| BđC -; Tom. čëčkat, čëčkâm | Plet. +;
- SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ črkati)
- čeden** -dna -O prid. ▶ m.: mn.: im. 'čieđn C-GP,
L-x; ž.: ed.: im. 'čieđna C-GP, L-x; tož.
'čieđna Š(C)-mk; mn.: im. 'čieđne C-AP, Z-JK;
s.: ed.: im. 'čieđnu C-GP, S-AT, L-x ()
1. |čist, snažen|: 'čieđna 'xiše L-x •
'čieđnu 'pu:le C-GP • 'wos 'ca:jt jex je
'moɣu l'pu 'pucat /.. / pa sa b'le 'čieđne
Z-JK • a pər 'šuscu sa j'mi:l pa 'bel
'čieđna šu'nica? Š(C)-mk 2. |precej lep|:
'čieđna 'ba:ba j b'la C-GP
- ▶ **čedno** prisl. ▶ 'čieđnu Z-JK, L-ML () sma
'moɣl /.. / 'lance l'pu pa'mit .. 'čieđnu
Z-JK | BđC čieđën [...] rein, lauter,
sauber; Tom. čieđŋ snažen | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ > 1. raba peša | ESSJ +
(⇒ čëđiti) || ⇒ čist
- čediti** čedim nedov. ▶ čë'dit C-CS; ed.: 3.
'čieť C-AP; del. -l ž.: mn.: čë'dile Z-JK; s.:
ed.: 'čieđlu C-GP () med'ruje sma čë'dile
/.. / 'wače j pa 'ribau Z-JK | BđC -; Tom.
čieť | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ raba peša
| ESSJ +
- čegelj, čegljati, čegljišče** ⇒ kegelj,
kegljati, kegljišče
- čelešnik** -a m ▶ čë'li:šŋk C-GP, L-x; rod.
čë'li:šŋka L-x; mest. čë'li:šŋku C-GP; mn.:
rod. čë'li:šŋkau C-GP () nekdaž *sedež na
oglu peči*: na čë'li:šŋku j 'sedeɣ su'ta:r,
'te:jst ka j /.. / tərš'čie pər'žiyau C-GP
| BđC -; Tom. čëliëšŋk | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ nar. (P ~); SP 2001 nardp.
| ESSJ + (⇒ čelëšnik)
- čeljust** -i ž ▶ čë'lust C-GP, L-x; rod. čë'lust
L-x; tož. čë'lust Z-JK, L-x; mest. čë'lust
L-x; mn.: or. čë'lustŋ C-GP () 1. |del
obrazaj|: te m 'tak 'ma:xnu 'če pa čë'lust
L-x // čë'lust 'ɣuŋ L-x *jezika* 2. |del
orodja|: sma ɣ'ra:ble na'ruŋbe wabər'nil
/.. / pa /.. / š čë'lustŋ 'tɔ:ɣkl C-GP
| BđC -; Tom. čëlúst | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ +
- čeknja** ⇒ ketnja
- čekrtnica** ⇒ četrtnica
- čelo** -a s ▶ 'čela C-GP, L-ML; rod. 'čela L-x;
tož. 'čela L-x, C-GP; mest. 'čel C-GP; or.
'čelam C-GP, L-ML () |del obrazaj|: s 'čest
pa'ma:zan ɣa pa 'čel C-GP // iti po vodo
v čelo *spotiti se*: p'ri:t kod 'boš m'li:-

- ka z'di:laɥ, 'boš 'šɔ:ɥ pa 'wada ɥ 'čela L-mv [besedna igra, Čelo je na Cerkljanskem pogost toponim] | **BdC** -; **Tom.** čęł | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- čemaž** -a m ▶ čel'ma:š L-x; rod. čel'ma:že L-x ⟨ *Allium ursinum* L. | **BdC** -; **Tom.** čemáš, čemáše (⇒ čremoš) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** + (čémaž) | **ESSJ** + (⇒ črěmož) || ⇒ divji česnik
- čenča** -e ž ▶ 'čienča C-GP; mn.: im. 'čienče C-GP; rod. 'čienč C-GP; tož. 'čienče C-GP ⟨ 'ba:bje 'čienče C-GP | **BdC** -; **Tom.** čīenčę (mn.: im.) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ čenčáti)
- čentežem** -žma m ▶ čen'tiežm C-GP, L-x; rod. čen'tiežma L-x; mn.: rod. čen'tiežmaɥ C-AP ⟨ *stotina italijanske lire*: sa b'le 'ja:jca pa pet'na:jst /../ čen'tiežmaɥ C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - (⇒ centézim) / **BSJ** - (⇒ čentézim) | **ESSJ** -
- čepa, čepati** ⇒ kepa, kepati
- čepeti** -im nedov. ▶ čel'pit L-x; ed.: 1. čel'pim L-x; del. -l z.: mn.: čel'pile C-GP; s.: ed.: čel'pil:u Ra(C)-vk ⟨ 'kure /../ sa pa 'tis-mu 'zidu čel'pile C-GP | **BdC** -; **Tom.** čępt', čępim | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- česati** česem/češem nedov. ▶ 'česat C-GP, L-x; ed.: 1. 'čiesem L-x; 3. 'čiese, 'čieše C-GP; del. -l m.: mn.: čel'sa:l C-AP; z.: ed.: čel'sa: C-GP; s.: ed.: čel'sailu C-GP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** čęsał, čīašęm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- česmin** -a m ▶ ed.: im. čes'min C-GP, L-x; rod. čes'mina L-x ⟨ *Berberis vulgaris* L. | **BdC** -; **Tom.** - (čęšmīn, ⇒ česmin) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- česnik** -a m ▶ ed.: im. 'česņk C-GP, L-ML; rod. česņka C-AP, L-x; tož. 'česņk L-šK ⟨ 'papər ŋ pa 'česņk C-AP • ta'ku: 'rat 'i: 'česņk C-AP // 'česņk sma 'di:l na ɥ'rart, de sma ɥa 'kumaj 'nesļ, sa d'ja:l, čę j ɥ'listau 'watrak L-šK / 'dewi 'česņk C-GP, L-x *Allium ursinum* | **BdC** -; **Tom.** čęsņ (⇒ česen) | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** nar. zahodno česen | **ESSJ** + || ⇒ čemaž
- česniti** -em dov. ▶ 'česņt L-x; ed.: im. 'čes-
- nem L-x; del. -l m.: ed.: 'česnu C-GP, L-x ⟨ *poud.* ɥa j 'česnu pa ɥ'la:j L-x | **BdC** -; **Tom.** čęsņt', čęsņęm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- češarek** -rka m ▶ čel'sa:rk C-AP, L-ML; rod. čel'sa:rka C-GP, L-x; tož. čel'sa:rk C-GP; or. čel'sa:rkam C-GP; mn.: rod. čel'sa:rkaɥ C-GP; tož. čel'sa:rke C-GP ⟨ 1. |storž iglavceɥ: sm'ri:kaɥ čel'sa:rk L-ML • ma'cosnaɥ čel'sa:rk C-AP 2. *oluščen koruzni storž*: 'turšę čel'sa:rk L-x = 'sierkaɥ čel'sa:rk C-AP | **BdC** -; **Tom.** čęšârk [!] (smrekov, hojev itd.) | **Plet.** +; **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** +
- češčenamarija** -e ž ▶ čel'senama'rije L-x ⟨ | **BdC** čęšana-marī (mn.: rod.); **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ čestíti); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ čâst)
- češnja** -e ž ▶ 'či:šne C-GP, L-ML; rod. 'či:šne L-x; mn.: im. 'či:šne C-AP, L-x ⟨ 'či:šne 'cuođeje C-GP • z'ɥuođne 'či:šne L-x • 'kosne 'či:šne L-x • ta 'bi:le 'či:šne C-GP • 'ceplene 'či:šne C-GP / 'wo:ɥkawa 'či:šne L-x *volčja češnja* | **BdC** -; **Tom.** čīašņę | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ čręšnja)
- češnje** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'či:šneɥ C-CS, L-x; z.: ed.: im. 'či:šnewa L-x, Ra(C)-vk ⟨ 'či:šneɥ ž'ɥa:jne C-GP / 'či:šneɥ ['li:s] C-CS • 'či:šnewa 'miza L-x | **BdC** -; **Tom.** čīašņú (⇒ črešnje) | **Plet.** -; **SP 1962** + (⇒ čęšnja); **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ čęšnja)
- češpa** -e ž ▶ 'či:špa L-x; rod. 'či:špe L-x; mn.: im. 'či:špe C-AP; rod. 'či:šp S-AT; tož. 'či:špe C-AP ⟨ ta je'sę:jnske 'či:špe L-x • te p'ra:we ['či:špe] C-CS *namenjene za suše-nje* • te 'la:ške ['či:špe] C-CS • ta 's'la:t-ke 'či:špe L-x *zgodnje* | **BdC** -; **Tom.** čīašpa | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ čęšplja); **SSKJ** nar. *sliva, čęšplja* | **ESSJ** + (⇒ čęšplja)
- češpanje** -a s ▶ 'či:špajne L-x; rod. 'či:špajne L-x ⟨ *čęšpljevo drevje, sadov-njak* | **S** -
- češpov** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'či:špaɥ C-GP; z.: mn.: im. 'či:špawe C-GP ⟨ *čęšpljev*: 'či:špawe d'rowa C-GP | **BdC** -; **Tom.** čīašpu | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ čęšplja);

- SSKJ - | ESSJ -
- češpovec** -vca m ▶ 'či:špauc C-GP *slivovka* ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P -); **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- češulja** -e ž ▶ če'sule C-GP, L-x; rod. če'sule L-x; mn.: im. če'sule C-GP ⟨ ⟩ **1. odkleščena mlada veja z listjem 2. L zelje, ki noče narediti glave** | **BdC** -; **Štrekelj 1892** - (čâšļ = kobulj (kàbu)); **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P -); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ češārek)
- češuljanje** -a m ▶ če'sulajne C-GP; tož. če'sulajne C-GP ⟨ ⟩ **1. glagolnik od češuljati 2. listje, osmukano s češulj:** češulajne 'patle pak'la:daš ž'win C-GP | **S** -
- češuljati** -am nedov. ▶ če'sulat C-GP; del. -l m.: ed.: če'sulal C-GP ⟨ ⟩ *klestiti mladje:* če'sulal sma pa 'kar 's:ərpam al pa s kər'wa:čm C-GP | **BdC** -; **Štrekelj 1892** čâšlet (⇒ Češljāti); **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ češúlja); **SSKJ** - | **ESSJ** -
- četir** -ja m ▶ če'tir L-x; rod. če'tirje L-x ⟨ ⟩ *klin, s katerim se pritrđi na oje jarem za dva para volov* | **S** -
- četnja, četnjica** ⇒ ketnja, ketnjica
- četrt** prisl. ▶ če'tərt Z-JK, L-x ⟨ ⟩ j b'lu zaɣ'ra:jenu 'ci:le t'ri če'tərt ['ure] Z-JK | **BdC** -; **Tom.** četārt | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ firkelj
- četrték** -tka m če'tərtk Z-JK, če'tortk L-ML, če'tərtk L-x; rod. če'tərtka L-x; tož. če'tərtk C-AP; mn.: mest. če'tərtkax C-AP ⟨ ⟩ 'e:jŋkat je ././ 'ma:je 'ma:t ɣ'ri: wa'bi:la za 'južna 'ɣar ././ j 'misla, de j še 'le če'tərtk Z-JK / **veliki četrték:** na 'welk če'tərtk je na'xa:lu zɣu'nit C-GP | **BdC** -; **Tom.** četārtk | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- četrti** -a -O stev. ▶ m.: ed.: im. če'tərt C-CS, ta če'tort C-IS, če'tərt L-x; tož. če'tərt C-GP; ž.: ed.: im. če'tərtā L-x; s.: ed.: im. če'tərtu L-x ⟨ ⟩ sŋ 'xadu ŋ če'tərt 'ra:zret C-GP | **BdC** -; **Tom.** tā četārt' | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- četrtnica** -e ž ▶ čekərt'nica C-GP, L-x, Ra(C)-vk ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (P -); **SSKJ** nar. gorenjsko *četrt mernika* | **ESSJ** -
- čevelj** -vlja m ▶ 'či:uļ L-ML, Pd(C)-iē; rod. 'či:ule C-GP, L-x; mn.: im. 'či:uli C-GP, 'či:uli L-ML, 'či:uļ L-x, 'či:ule (?) Š(C)-mk; rod. 'či:uleu L-MKO, Ra(C)-vk; tož. 'či:ule C-GP, Ra(C)-vk, Š(C)-mk; mest. 'či:ulex C-AP; or. 'či:ulem C-GP, S-AT ⟨ ⟩ | *obuvalo:* 'či:uli me tešije C-GP / j 'jemu 'di:laune 'či:ule C(P)-ks • ['ma:m] ta zax'ma:šne 'či:ule C-GP / 'boksast 'či:uļ L-x • 'la:kast 'či:uļ L-x / ◊ brez 'muje se še 'či:uļ na wa'buje Pd(C)-iē | **BdC** - (⇒ číulcæ); **Tom.** číeul, -e [!] škorenj (⇒ črevelj) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ črēvelj)
- čevljar** -ja m ▶ ed.: im. ču'la:r B(C)-vo ⟨ ⟩ nov. | **BdC** -; **Tom.** - (šūeštār, ⇒ šoštar) | **Plet.** - (⇒ črēvljar); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ šuštar
- čevo** -a s ▶ 'či:wa L-ML; rod. 'či:wa L-ML; mn.: im. 'či:wa C-GP; rod. 'či:u C-AP, S-AT, L-ML; tož. 'či:wa C-GP, S-AT, L-MV; mest. 'či:wax C-GP ⟨ ⟩ sa se mu 'či:wa zmiša:le ././ j st'rašnu 'torpu C-AP / p'ra:šcēwe 'či:wa C-GP / se ŋ'li:če kot 'či:wa L-x | **BdC** -; **Tom.** čēu, gen. čēwīesā | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - / **Snoj** +
- čez** prisl. ▶ čies, 'čes C-GP, 'čies Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x ⟨ ⟩ 'więbas, pa 'lance 'nuot ././ pa 'bi:u 'port 'čies Z-JK • j 'di:la 'burkle 'čię 'čes, 'pa pa 'ɣar C-GP // **dati čez prepisati (posestvo):** 'jest sŋ ɣ'runte že 'da:u 'čies C-GP | **BdC** -; **Tom.** čīes (⇒ črez) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ črèz) || ⇒ načez
- čez** predl. ▶ čes C-GP, Z-JK, Š-MM, G-RM, L-x, 'čies Pč(G)-fm ⟨ ⟩ **1. sma le'ti:l čez** Γ'rič Š-MM / [sara'buota] spad'ra:se če 'čięz ɣ'rom Pč(G)-fm / pre'ri:zat čes 'pə:u C-AP **2. diēnem u 'mərzla 'wada čez** 'nuč C-AP • čez ŋ'sa 'nuč sa ple'sa:l Z-JK / če se j 'ženu, se j 'ženu čez 'li:ta .. da 'jēsen Z-JK **3. nap'rē:j jex je b'lu pa 'ni:ki čez** d'wa:jst G-RM **4. de se 'na:u ka'du:** špa'towau ././ čez 'maje 'pu:le C-GP | **BdC** čiez; **Tom.** čēs, čēz (⇒ črez) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ črèz)
- čežanovec** -vca m ▶ če'ž:nauc C-AP ⟨ ⟩ *jed iz kuhanega krompirja in jabolk* | **S** - || ⇒ koraževac

čičati -am nedov. ▶ del. -l m.: mn.: 'čičal C-GP; vel. ed.: 2. 'čičaj C-GP ⟨⟩ otr. 'čest na 'mest 'čičaj C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +

čičniti -em dov. ▶ vel. ed.: 2. 'čičŋ C-GP ⟨⟩ otr. 'tole 'čičŋ C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** + (⇒ čičáti); **SSKJ** + | **ESSJ** -

čidanje, čidati ⇒ kidanje, kidati

čigav -a -o zaim. ▶ m.: ed.: im. če'ya:u C-GP; ž.: ed.: im. če'ya:wa C-AŠ, **PČ(G)**-fm; s.: ed.: če'ya:u C-GP ⟨⟩ če'ya:wa j b'la 'tista 'xiša? **PČ(G)**-fm | **BdC** -; **Tom.** čęyâu, -âwâ, -âu | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +

čihati, čihniti ⇒ kihati, kihniti

čik -a m ▶ 'čik C-GP, L-x; rod. 'čika; tož. 'čik C-GP, L-MKO; mn.: rod. 'čikau C-GP ⟨⟩ 1. nekđaj |kos tobaka za žvečenje|: j 'deu 'čik u 'usta C-GP / star., čustv. se j b'lu 'le za n 'čik kla'ba:se C-GP *grižljaj* 2. *ogorek |ostanek dogorele cigarete|*: wat 'kanca 'čik L-x // poud. *cigareta* | **BdC** -; **Tom.** čik tobak, ki ga ima čikar v ustih | **Plet.** + (⇒ 2. čik); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ čik II)

čikati -am nedov. ▶ 'čikat C-AP; del. -l m.: mn.: 'čikal C-GP ⟨⟩ |žvečiti tobak|: ta'ba:k za 'čikat C-AP | **BdC** -; **Tom.** čikāt, -am | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ čik); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ čik II)

čiklja ⇒ kiklja

čim prisl. ▶ 'čim C-GP ⟨⟩ 'čim 'uoži C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (vez.); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

čimbolj prisl. ▶ 'čim'bel C-AP ⟨⟩ 'čim'bel 'te:jŋke m'lince sma nar'dil C-AP • sa 'mojŋ γ'liędat, de j b'lu 'čim'bel 'suxu u'reme C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

čimena ⇒ kimena

čimpred prisl. ▶ 'čimp'ri:t C-GP ⟨⟩ *čimprej*: ap'nięca, 'kor se j na'čie, j 'mojla /../ 'bit sp'ra:znena 'čimp'ri:t C-GP | **S** -

čimveč prisl. ▶ 'čim'več C-GP ⟨⟩ 'čim'več da'ma: nar'dit C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

činkvantin -a m ▶ činŋwan'tin C-GP; tož.

činŋwan'tin C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** agr. *italijanska drobnozrnata koruza, ki zelo hitro dozori* | **ESSJ** - || ⇒ činkvantinka
činkvantinka -e ž ▶ činŋwan'tinŋka L-x; rod. činŋwan'tinŋke L-x ⟨⟩ *činkvantin* | **S** - || ⇒ činkvantin

čipeti ⇒ kipeti

čipka ⇒ špica

čist -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'čist L-x; ž.: ed.: im. 'čista C-AP, Z-JK, L-x; tož. 'čista C-AP; s.: ed.: im. 'čistu C-AP, L-x; tož. 'čistu C-AP ⟨⟩ 1. *brez umazanije*: 'čista 'wada L-x // 'wada /../ 'čista kod 'luč Z-JK 2. *brez primesi*: 'wō:una je 'mojla 'bit 'čes 'čista C-AP • da'ma sma pa γ'liędal, de sma j'mi:l 'čistu pra'su: C-AP 3. *redok*: 'čista 'sieraka ŋ pa kram'pięr z'ra:un C-AP • 'ša:rkŋ se j tut s'pięku /../ 'tist 'morš pa /../ s'tepenu tes'tu:, pa 'bel 'čistu, pa ro'zine 'notęr C-AP | **BdC** -; **Tom.** čist, čistę, čęstu | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + || ⇒ čeden, gol

čistiti -im nedov. ▶ del. -l m.: ed.: 'čistu C-AP; mn.: 'čistŋ C-AP, G-RM, **PČ(G)**-fm ⟨⟩ |*odstranjevati primesi*: sa 'patŋ 'čistŋ 'žita **PČ(G)**-fm

▶ **čistiti se** ▶ ⟨⟩ na 'yarkŋ je 'mojŋ 'bit 'tist 'mašt, de se j 'čistu C-AP | **BdC** -; **Tom.** čistŋ, čist' | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ čediti, pucati

čisto prisl. ▶ 'čest, 'čes, 'čist C-AP, 'čest Z-JK, 'čest, 'čes Š-MM, 'čest L-x; 'čest, 'čes **PČ(G)**-fm ⟨⟩ 1. 'wō:una /../ je 'mojla 'bit 'čes 'čista C-AP • sŋ 'wi:dla, de 'mormŋ 'bit 'čest 'tixu C-AP • sma 'mojŋ 'čest wa'pucat /../ pe'pięu 'dal C-AP 2. 'čest 'ma:le ya j b'lu t'ri:ba C-AP 3. 'jesŋ 'čest ŋ'pu: š'liša **PČ(G)**-fm • 'čest na'wa:dne wab'li:ke C-AP • 'čest 'wi:m Z-JK *dobro* | **BdC** čęst, čęst, čest; čęst; **Tom.** čęst, čist (⇒ čist) | **Plet.** + (⇒ čist); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

čita, čitca ⇒ kita, kitica

čitati -am nedov. ▶ 'čitat C-AP, B(C)-vo; del. -l m.: mn.: 'čital Z-DŠ ⟨⟩ 'sam ya:spa-'dine j z'na: /../ 'čitat B(C)-vo | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** +

- | ESSJ + || ⇒ brati
- čivkati** -am nedov. ▶ 'čiuḱat L-x; ed.: 1. 'čiu-kam L-x; mn.: 3. 'čiuḱaje C-GP; del. -l m.: ed.: 'čiuḱau C-GP ⟨⟩ 'pišeta 'čiuḱaje C-GP • u'ra:pci 'čiuḱaje C-GP / nizko 'ta: pa na 'bo 'd'o:uḱa 'ca:jta 'weč 'čiuḱau C-GP *živel* | BđC -; Tom. čiuḱat | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- čivkniti** -em dov. ▶ 'čiuḱnt C-GP, L-x; ed.: 1. 'čiuḱnem L-x; del. -l m.: ed.: 'čiuḱnu C-GP, L-x ⟨⟩ nizko *umreti*: 'ta: j pa 'xiter 'čiuḱnu L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ čivkati); SSKJ + | ESSJ -
- čižem** -žma m ▶ 'čižm C-GP; mn.: im. 'čižmi L-ML; tož. 'čižme C-GP, B(C)-vo ⟨⟩ | BđC -; Tom. čižm, čižma | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. | ESSJ + || ⇒ čižma
- čižma** -e ž ▶ 'čižma C-GP, L-x; rod. 'čižme L-x; tož. 'čižma L-MKO; mn.: tož. 'čižme L-ŠK; mest. 'čižmax L-ŠK ⟨⟩ s'ta:ra 'čižma L-MKO | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nar. | ESSJ + || ⇒ čižem
- čje, čjer** ⇒ kje, kjer
- člen** -a m ▶ č'lɛ:jn C-GP, L-ML; rod. č'lɛ:jna L-x; mest. č'lɛ:jnu C-GP ⟨⟩ *gleženj*: mu j č'lɛ:jn wa'tiɛku L-x • j z'wɛ:u 'naya u č'lɛ:jnu C-AP | BđC -; Tom. čliɛń (ed.: mest.) | Plet. +; SP 1962 + (P -); SSKJ zastar. (P ~) | ESSJ +
- členek** ⇒ škripec
- človek** -eka m., ed. in dv. ▶ č'la:jɲ C-GP, č'la:uḱ Z-JK, G-RM, č'la:jɲ Š-MM, č'la:jɲ L-ML, č'la:uḱ L-x, č'la:uḱ C(P)-ks, Ra(C)-vk; rod. čla'wi:ka C-GP; da.j. čla'wi:ku C-GP; tož. čla'wi:ka C-GP, Z-JK, L-AG; mest. čla'wi:ku C-GP; dv.: im. čla'wi:ka L-ML; or. čla'wi:kama L-ML ⟨⟩ 1. |oseba|: en 'tišler 'je, 'ta:k ma'ča:n č'la:uḱ G-RM • 'wan je 'bi 'duḱɔɔɔɔ č'la:jɲ Š-MM 2. v zaimenski rabi |nedoločena, katera koli oseba|: ka č'la:uḱ 'misl, ka'ku: je 'danc Z-JK | BđC (člajk); Tom. člòuḱ, člɔwīɔkɔ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- človekov** -a -O prid. ▶ s.: ed.: tož. čla'wi:kau C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. člɔwīɔku | Plet. +; SP 1962 + (⇒ člòvek); SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ člòvek)
- človeški** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. čla'wi:šk C-AP, L-ML; ž.: ed.: im. čla'wi:ška L-x; s.: ed.: im. čla'wi:šku C-GP, L-x ⟨⟩
- ▶ **človeško** prisl. ▶ čla'wi:šku C-GP ⟨⟩ 'ta: pa na z'na: pa čla'wi:šku 'di:lat C-GP | BđC -; Tom. člɔwīɔšk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ člòvek)
- čmrlj** -a m ▶ č'mɛrl, č'mɛru C-GP, č'mɛrl L-x; rod. č'mɛrle L-MV; tož. č'mɛrle C-GP; mn.: im. č'mɛrli C-GP; rod. č'mɛrle C-GP ⟨⟩ č'mɛrli bren'čije C-GP | BđC -; Tom. čɛmɔrl, čɛmɔrlɛ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- čmrljev** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. č'morle C-GP ⟨⟩ v zvezi **čmrljev panj**: č'morle 'pa:jn C-GP *otročka igrača, v katero so lovili čmrlje* | S -
- čof** -a m ▶ 'čɔf C-AP; tož. 'čɔf C-AP ⟨⟩ 1. *čop*: 'čɔf 'la:s C-GP 2. *šop*: we'like pe'riɛta j'ma: 'bel, p'rɔ:u 'wɛ:je je, m pa 'ja:ɣade 'ɣar nar'di, 'ci:u 'čɔf 'ja:ɣad C-AP | S -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BŠJ + | ESSJ - (⇒ čɔf)
- čohati** -am nedov. ▶ 'čuɔxat C-GP; ed.: 3. 'čuɔ-xa C-GP; del. -l m.: ed.: 'čuɔxau C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. čɔxat | Plet. + (⇒ 1. čóhati); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ čóhati II)
- čokat** -ata -O prid. ▶ m.: ed.: im. č'e'ka:t, ča'ka:t C-GP; mn.: im. ča'ka:t C-GP; ž. ed.: im. č'e'ka:ta C-GP ⟨⟩ č'e'ka:t 'di:c C-GP | BđC -; Tom. čɔkɔt, čɛkɔta | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- čolja** -e ž ▶ 'čuɔle C-GP, L-x, Ra(C)-vk; rod. 'čuɔle L-x; tož. 'čuɔle C-cs ⟨⟩ 1. *tnalo* 2. *kos lesa*: 'be:jš pa na 'čuɔle, de uš pad'lu:žu C-GP • 'čuɔle za ž'la:jf C-GP | BđC -; Štrekelj 1892 *čúóle* čok, da se na njem reže, teše, seče, cépi (Cerkljansko) (⇒ čól); Tom. čuɔlɛ (⇒ čola) | Plet. + (⇒ čóla); SP 1962 -; SSKJ nar. zahodno *panj, čok* | ESSJ + (⇒ čóla)
- čoljca** -e ž ▶ 'čuɔlca C-GP; mn.: im. 'čuɔlce C-GP; da.j. 'čuɔlcam C-GP; mest. 'čuɔlcax C-GP ⟨⟩ 1. *manjšalnica od čolja, droben odrezek lesa* 2. *domine* 3. *kar je podobne oblike*: ta 'cisle 'čuɔlce C-AŠ (*sadne*) *napolitanke* // 'cukɔr u 'čuɔlcax C-GP *kockah* | S - || > 2. ⇒ domina
- čoln** -a m ▶ 'čɔ:un L-ML; rod. 'čɔ:una L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. čɔun | Plet. +; SP 1962 +;

SSKJ + | ESSJ +
čop ⇒ čof
črevo ⇒ čevo
črhiniti ⇒ golsniti
črn -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'čern̩ C-AP, Z-JK, Š-MM, L-x; rod. 'čern̩ya C-AP; tož. 'čern̩ C-AP; mest. 'čern̩mu C-AP; mn.: im. čer'ni L-ML, 'čern̩ L-x; ž.: ed.: im. 'černa Š-MM, L-x; rod. 'čorne C-AP; tož. 'černa Š-MM; mn.: im. 'černe C-AP, Z-JK, 'černe L-MKO; s. ed.: im. 'černa, 'černu Z-JK, 'černu, čer'nu: L-x; rod. 'čern̩ya C-AP ⟨⟩ 1. |take barve kot oglje|: 'čern̩ la'siɛ L-x / 'čern̩ kot 'sa:je L-x • 'čern̩ kot Tal'ja:n L-x 2. |temne barve|: 'černu ka'fe C-AP • 'čern̩ k'rox C-AP, Š-MM • 'černa 'muɔka L-x / 'černa 'diɛtele C-GP • ta 'čern̩ d'ri:n C-GP • 'čern̩ 'ɣa:bər L-x • 'čern̩ 'tər̩ Z-JK, L-x // **črni kamen mlinski kamen za pridobivanje črne moke**: šu'nica sma 'nes̩ na 'čern̩ 'ka:m̩ u 'ma:l̩ C-AP
 ▶ **črno** prisl. ▶ čer'nu: C-GP, L-x ⟨⟩ 'ki me ta'ku: čer'nu: ɣ'liɛdaš C-GP • čer'nu: kot u bər'luoɣu L-x
 ▶ **(ta) črn** -a -O sam. ▶ ⟨⟩ 'bed̩ 'ni z'jutre f'ru:škaɣ, 'ma: 'čern̩ya je pa'piɣ C-AP *črne kave* | BđC (čern); čörn; črn, črna, črnæ; **Tom.** čern, -a | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
črna -e ž ▶ 'černa C-GP ⟨⟩ *črna krava* | BđC -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** - | **ESSJ** -
črnica -e ž ▶ čer'nica C-GP; mn.: im. čer'ni-ce C-IS ⟨⟩ |češnja| | BđC -; **Tom.** černiča | **Plet.** +; **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + | **ESSJ** -
črnjava -e ž ▶ čer'na:wa C-GP ⟨⟩ |temnejši les v sredini debla|: naɣ'nu:jewa čer'na:wa je kot 'ku:st C-GP | BđC -; **Tom.** černâwa *črn les* | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > les. | **ESSJ** -
črta -e ž ▶ 'čerta C-AP, L-x; rod. 'čerte L-x; mn.: tož. 'čerte C-GP ⟨⟩ sma /../ 'čerte pateɣ'nil s kašt'ruoɣnam C-GP | BđC -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
črtalo -a m ▶ 'čertala C-GP, L-x; rod. 'čertala L-x; or. 'čertalam C-GP ⟨⟩ 1. |del pluga| 2. |ravnilo| | BđC -; **Tom.** čertal

| **Plet.** +; **SP 1962** + (črtálo); **SSKJ** (črtálo) > 2. redko | **ESSJ** +
črtast -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. 'čertasta C-GP; s.: ed.: im. 'čertastu C-AP ⟨⟩ 'čertastu bla'ɣu: C-AP | BđC -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ črta); **SSKJ** + | **ESSJ** -
črtiti -im nedov. ▶ čer'tit C-GP; ed.: 3. čer'ti C-GP; **del.** -l m.: mn.: čer'til C-GP ⟨⟩ 1. *zadržati, uničevati*: čer'tit ple'wiɛɣ C-GP / čer'tit ɣa'la:z̩ C-GP 2. *sovražiti*: čer'til sa me pa ɣ'si C-GP | BđC -; **Tom.** čert̩, čert̩š *sovražiti* | **Plet.** + (P ~, ⇒ 1. in 2. črtiti); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** raba peša (P ~) | **ESSJ** + (⇒ čft)
črv -a m ▶ č'r̩:ɣ C-GP, L-ML, Ra(C)-vk; rod. č'rowa C-CS, L-ML; mest. č'rowu C-GP; mn.: im. č'rowi C-GP; rod. č'rowu C-GP, L-ML; tož. č'rowe C-GP ⟨⟩ 1. |živa|: wat č'rowu s'ni:den C-GP 2. *kar je podobno črvu*: je pa ž'wina j'mi:la /../ 'uɔɣərce, 'pa sa pa 'notər p'r̩:ɣ č'rowi, sma stis'ka:l C-GP 3. omilj. *moški spolni ud* | BđC -; **Tom.** čr̩ɣ, čr̩w̩ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || > 3. ⇒ cura, curček, klinec, kurec, miš, tič
črvav -a -O prid. ▶ s.: ed.: im. Ra(C) č'rowawu Ra(C)-vk ⟨⟩ *črviv* | S - || ⇒ črviv, črvo-jeden, piškav
črviv -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. čer'wiɣ C-GP, L-x; ž. ed.: im. L čer'wiwa L-x; mn.: im. čer'wiwe C-GP; s. ed.: im. ta čer'wiɣ C-GP ⟨⟩ |razjeden od črvov|: čer'wiɣ 'li:s L-x / |ki ima črve|: čer'wiwe 'ja:pka C-GP •
 ▶ **(ta) črviv** -a -O sam. ▶ ⟨⟩ ta čer'wiɣ le'ti 'na tla C-GP | BđC -; **Tom.** čerwiɣ, -iwa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ črvav, črvojedan, piškav
črvivna -e ž ▶ čer'wiɣna L-x; rod. čer'wiɣne L-x ⟨⟩ L *črvivo, prezgodaj odpadlo sadje* | S -
črvojedan -dna -O prid. ▶ m.: ed.: im. čerwa'i:d̩ C-GP ⟨⟩ ta 'li:s je pa 'wos čerwa'i:d̩ C-GP | BđC -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ črvojed); **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ črvav, črviv, piškav
črvojedina -e ž ▶ čerwa'i:dna C-GP ⟨⟩ paɣ'lɛ:j, ka'ku: ɣ'riɛ wat /../ p'laxa čerwa'i:dna C-GP | BđC -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ črvojed); **SSKJ** +

| ESSJ –

čtivo ⇒ branje

čuda prisl. ▶ 'čuda C-GP ⟨⟩ se jx je b'lu 'čuda 'kajt C-GP • sa wa'zil 'ajŋkat 'čuda 'dal /../ s te 'meŋje, ka sma 'ni:ki pa-prau'la:l C-AP | BđC –; Tom. čuđa (⇒ čudo) | Plet. + (⇒ čúdo); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –

čudak -a m ▶ ču'da:k L-x; rod. ču'da:ka C-GP, L-x ⟨⟩ | BđC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ – / Snoj + (⇒ čúdo)

čuden -dna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'čudŋ C-GP; ž.: ed.: im. 'čudna C-GP; tož. 'čudna Š(C)-mk; s.: ed.: rod. 'čudŋya G-RM ⟨⟩ | *ki se razlikuje od navadnega, znanega*: 'ta: j pa p'reci 'čudŋ C-GP • j 'e:ŋkat Je'ra:m 'bi 'ni:ki pas'təryau 'yar ū en sk'rin, de j b'la na k'ruo:pajca 'čudna /../ s'kuxa Š(C)-mk // 'tu: j ta'ku: 'čudna, 'li:pa /../ p'la:wa 'fa:riba C-GP čudovita

▶ čudno prisl. ▶ 'čudnu, 'čudŋ C-GP, 'čudnu G-RM ⟨⟩ 'čudnu 'ma:la /../ sa pla'čai:l G-RM

▶ čudno povdk. ⟨⟩ 'no, patle pa 'ni 'čudnu, če 'jest na 'wi:m, pa 'či:m je b'lu ū'ča:s, ka ['wana] še z'dəj na 'wi: G-RM | BđC –; Tom. čūdŋ, čūdŋa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ – / Snoj + (⇒ čúdo)

čudež -a m ▶ 'čudeš C-GP; mn.: rod. 'čudežau C-GP; tož. 'čudeže C-GP ⟨⟩ 'čudeže 'di:la C-GP | BđC (čūdež); Tom. čūdeš | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ – / Snoj + (⇒ čúdo)

čuditi se čudim se nedov. ▶ ču'dit C-GP, L-x; ed.: im. 'čudŋ C-GP, L-x; del. -l m.: ed.: 'čudu C-AP; mn.: ču'dil C-AP ⟨⟩ se j 'kešŋ 'čudu /../, a 'ne, ŋ 'maškŋ, pa de k'ruo:pajca C-AP | BđC –; Tom. čūt' se, čūt' se | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ – / Snoj + (⇒ čúdo)

čuhati -am nedov. ▶ 'čuxat C-GP, L-x; ed.: im. 'čuxam L-x; del. -l m.: mn.: 'čuxal C-GP ⟨⟩ *pihati | ztiskati zrak skozi priprta, našobljena usta*: sma 'siəra:ka 'čuxal, de se j 'ma: paxla'dila C-GP | BđC –; Štrekelj 1892 če se otrok kam udari, čuhajo (pihajo) na udarjeno mesto (Cerkljansko) (⇒ čúhati); Tom. – | Plet. + (⇒ 2. čúhati); SP 1962 +; SSKJ + (P –) | ESSJ + (⇒ čúhati III) || ⇒ futati

čuk -a m ▶ 'čuk C-GP, L-x; rod. čuka C-GP, L-x; tož. 'čuka C-GP; or. 'čukam C-GP; mn.: im. 'čuki C-GP ⟨⟩ 1. *nočna ptica* | 2. slabš. *čudaški, omejen človek* / zmer. 'ti 'čuk na'unŋ C-GP 3. *vrsta sekire*: 'čuk je pa še 'bu:lš kot c'piuŋca C-GP 4. *brlivka* | BđC –; Tom. čūk (P ~) | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ + (P ~) || > 4. ⇒ brlivka

čukast -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'čukast C-GP, Pd(C)-iē ⟨⟩ *čudaški, omejen*

▶ čukasto prisl. ▶ 'čukastu C-GP ⟨⟩ se že γ'liēda p'rə:ŋ 'čukastu C-GP | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ ekspr. (P ~) | ESSJ + (⇒ čuk) || ⇒ butast

čuti čujem nedov. ▶ 'čut L-x; ed.: im. 'čujem L-x ⟨⟩ 'čut pər mər'liču L-x | BđC –; Tom. čūjət, čūjəŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ – / Snoj +

čutiti čutim nedov. ▶ ed.: 1. 'čutŋ C-GP; 2. 'čutš C-GP; 3. 'čut C-GP; mn.: 3. 'čutje C-AP; del. -l m.: ed.: 'čutu C-GP; mn.: ču'til C-GP ⟨⟩ 1. *zaznavati s čutili*: se 'čutje 'dərca 'notər C-AP 2. *nagonsko dojemati*: 'ja:sc 'xitra 'čut, a je γ'wišnu za 'jet C-GP

▶ čutiti se ▶ ⟨⟩ 'čes š'wax se 'čutŋ C-GP | BđC –; Tom. čūt' se, čūt'š | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –

čvela, čvelnik ⇒ čebela, čebelnik

D

da vez. ▶ de C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x, Pč(G)-fm ⟨⟩ v odvisnikih 1. |za uvajanje stavka, ki dopolnjuje nadrednega|: na 'padu sma j'mi:l pa 'ta:ka l'tierna, de j 'mi: š'tiər 'šipe wa'ku:l m pa 'li:šerca 'nuoṭər Z-JK • ŋ'ku:l 'nisŋ 'bi ta'ku: 'set, de p še 'laxka na 'bi 'i:du C-GP / se 'ni 'widlu, de j p'ledenu C-AP • prada'ja:l pa 'neč na 'wi:m, de b b'li C-AP • 'jes se 'nisŋ 'upa /../ de b me ɣər'du: 'mene ɣ'liədäl Z-JK 'tam u 'La:bnex sa b'li 'pu:bi, de sa z'la na'sil 'pərst Pč(G)-fm ki • 'apna se pa'ši 'patle, 'kor je z'mi:šan, pa de j na 'sušm C-GP če 2. |za izražanje namena|: je 'bi 'adŋ z'ra:un, de j p'liəsau Z-JK • sa st'riyŋ u'cię pa j'mi:l 'wo:una da'ma:, de sa p'ledŋ C-GP • za'tu: sma 'mojŋ 'di:t su'šit, de j 'nam 'wapstaŋ C-AP 3. |za izražanje primerjave|: jesŋ 'ra:jš 'i:dla z'miəram ɣ'rę:jŋku, kode b b'la caxa'rin C-AP 4. |za izražanje posledice|: m'li:ka j pa še 'ka:r š'lu, 'ku:jst de sa 'ma:sla rau'na:l l'dię Pč(G)-fm • če j 'li:pu, 'dabru, de j 'dast ɣər'ku:te, 'ra:ta 'pa:prika C-AP 5. elipt., čustv. ɣ'lix 'tu:lk de j u'la 'marna 'pę:jč C-AP / enix d'wa:jst 'li:t mar'bit de 'je wat 'takat C-AP / u'sa:j ss'ja:l de b b'li Š-MM // pa ka'ku: de sa 'nuo, za'ki sa 'nuo? C-AŠ // a 'ne de, de j b'lu xa'du: Š(C)-mk • u'ra:t jem 'nisa 'upal zap'rit, 'jelte de 'ne? Š(C)-mk | BdC de; de b; de u, de usta; Tom. dę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

dac daca m ▶ 'dac C-GP; tož. 'dac C-GP ⟨⟩ star. wad ž'ɣa:jne /../ se j 'tud 'moju 'dac p'la:čet C-AP | BdC -; Tom. dăc, dăcă | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ v stari Avstriji | ESSJ + || ⇒ davek, franki

dacar -ja m ▶ 'da:car C-GP; rod. 'da:carje C-GP; mn.: im. 'da:cari C-GP; tož. 'da:carje C-GP ⟨⟩ star. *davkar* | BdC -; Tom. dăcar, dăcarję | Plet. +; SP 1962 + (⇒ dăc); SSKJ v stari Avstriji | ESSJ + (⇒ dăc)

dajati dajem nedov. ▶ 'da:jet C-GP, da'ja:t Z-JK, 'da:jet L-AG; ed.: im. 'da:jem L-x; mn.:

3. 'da:jje C-AP, 'da:jaje Z-JK; del. -l m.: ed.: 'da:jeŋ C-GP, 'dajaŋ L-MKO; mn.: da'ja:l C-AP, Z-JK, L-ML, Ra(C)-vk, Š(C)-mk; dv.: 'dajeta C-GP; ž.: ed.: da'ja: C-AP, Z-JK; s.: ed.: da'ja:lu C-AP ⟨⟩ pre'siętam je da'ja: [s'kuta] Z-JK • 'li:re m je 'dajaŋ L-MKO

▶ **dajati se** ▶ ⟨⟩ poud. *ukvarjati se*: 'tu: sŋ 'jest 'sa:m pas'kušau, ka sŋ se 'patle 'sa:m s 'tem 'ma: 'da:jeŋ C-GP / 'wos 'ca:jt se 'dajeta C-GP *prepirata* | BdC -; Tom. dăjęt, dăjęm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

daleč prisl. ▶ 'deleč C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MO, L-ML, Pč(G)-fm, Ra(C)-vk ⟨⟩ |izraža veliko razdaljo|: j b'lu pa zaɣ'ra:jenu /../ 'deleč 'čię m pa na'za:j 'dal Pč(G)-fm • sa xa'dil wad 'deleč /../ kor sa z'wi:dŋ, de j 'apna C-GP / j b'lu z'la 'deleč za na'sit G-RM / sa 'pəršŋ d'wi: 'ur 'deleč 'pu:bi 'wa:pt 'nasd'ruje za na p'lięs Z-JK | BdC dälăc, dälăc (dälăc) J.; Tom. dęlęc | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

daljni -a -e prid. ▶ m.: mn.: rod. 'da:lnix C-GP ⟨⟩ iz 'da:lnix k'ra:jaŋ C-GP | BdC -; Tom. dälŋ (⇒ daljnji) | Plet. + (⇒ däljnji); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

dan dneva/dne m ▶ 'da:n C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML; rod. d'nięwa L-x, d'nię L-ML, d'nię Š(C)-mk; tož. 'da:n C-AP, Z-JK, Š-MO, S-AT; or. d'nięm C-AP, L-ML; mn.: im. d'nięwi C-AP, L-ML; tož. d'ni C-AP; mest. d'ni:x C-GP, L-ML; or. d'nięm L-ML; dv.: tož. d'ni C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x; or. d'nięwama L-ML ⟨⟩ 1. če j d'wa: d'ni 'žię, pa j zaslu'žila en x'lipc C-AP • sma /../ 'tista 'župa u sa'buoṭa 'laxk 'i:dŋ, me'su: sma pa 'patŋ d'ruj 'da:n, že za f'ru:šk C-AP • nam 'wi:dla ɣ'lix za 'da:n Z-JK • p'rę:jšŋ 'da:n C-AP • 'tiz 'da:n z'jutra Š-MM • ta 'za:dne d'ni C-AP • 'zuoṭ me j pa za ŋ 'da:n s'pięt za'čięu [ba'li:t] C-AP *čez* / s'kuta sma u'sag 'da:n 'i:dŋ Z-JK • s'li:xerŋ 'da:n C-GP • 'ę:jŋkat na 'da:n C-GP / za u'sa:g 'da:n je b'lu kante'ninastu [bla'yu:] C-AP / z'dę:j sa pa u'se d'ni wab'lečen l'pu: C-AP *vedno* 'pastŋ 'da:n

L-x • 'baži 'da:n *nedelja* • na 'wiernix 'duš 'da:n Š-MM • na s'wet 'da:n sa pa 'bel pači'wa:l S-AT *na božični dan* 2. je 'bi že 'welk 'da:n C-GP • 'da:n se 'di:la L-x • se j 'da:n kamp'liu L-ML • sa 'ra:tal 'bel dou'yi d'nięwi C-AP • wab'la:čŋ 'da:n L-x / kod 'nu:č ŋ 'da:n C-AP *tako različno* / 'tu: j u'se ŋ 'da:n b'lu nar'jenu C-GP *v enem dnevu* • sma xa'dil 'pø:u d'nię Š(C)-mk 3. na s'ta:re d'ni C-AP *v starosti* // sma /../ 'da:n za d'nięm 'ča:kal, ka'da:j 'bo 'ki C-AP • 'ka:r 'če, 'če u en 'da:n sŋ 'šo:u C-AK *tjavendan* | **BdC** dān, dan; dní; **Tom.** dān, dnīe | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

danes prisl. ▶ 'danc C-GP, Z-JK, L-ML, Pd(C)-iē (<) 1. a na 'wi:š, de j 'piętk 'danc? Z-JK • 'i:, se še 'danc 'nisŋ 'da: ser'weta 'som .. za wab'risat C-AP 2. u'ča:s je b'la /../ 'tø:uša, u'sa sme'ta:na u'kop je b'lu d'ruyu, a 'ne, kod 'danc Z-JK | **BdC** danc; **Tom.** dāns | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

danica -e z ▶ da'nica L-x; rod. da'nice L-x (<) | **BdC** -; **Tom.** dānicā | **Plet.** + (⇒ 1. daníca); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ jutranjica

daniti se -im se nedov. ▶ da'nit se L-x; ed.: 3. da'ni C-GP, L-x (<) se že da'ni L-x | **BdC** -; **Tom.** dānī sę (ed.: 3.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

danka ⇒ dno, sralnica

dar -u m ▶ 'da:r C-GP, L-x; rod. da'ru C-GP, L-x (<) 'baži 'da:r L-x | **BdC** -; **Tom.** dār, gen. dāru | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ kolač, šenk

dati dam nedov. ▶ 'da:t Š-MM, L-ML; ed.: 1. 'da:m C-AP, L-ML; 2. 'da:š Š-MM, Ra(C)-vk; 3. 'da: C-AP, Pč(G)-fm; mn.: 1. 'da:ma C-AP; 2. 'da:ste C-AŠ, L-ML; 3. 'da:je L-ML; dv.: 3. 'da:sta L-ML; del. -l m.: ed.: 'da:u C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML, Š(C)-mk; mn.: 'da:l Z-JK, G-RM, Š-MM, Ra(C)-vk; ž.: ed.: 'da: C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML, Ra(C)-vk; mn.: 'da:le C-AP; s.: ed.: 'da:lu C-AP, G-RM; vel. ed.: 2. 'de:j C-AP, Z-JK, L-ML; mn.: 1. 'de:jma C-GP, L-ML; 2. 'de:jte L-ML; dv.: 1. 'de:jwa L-ML; 2. 'de:jta C-AP (<) 1. *[napraviti, da preide kaj k drugemu]*: γ'laž 'bom 'tak tut 'teb 'da:

C-AP • k'ruxa 'ni b'lu, de b γa b'li u'sa:čmu 'da:l C-AP • 'bedŋ 'ni 'neč 'da:u C-GP • sŋ 'da: 'A:nice C-AP • sa namd'rujŋ 'da:l za 'pit Z-JK • 'ki sa 'da:l za 'i:st? Š(C)-mk • sŋ š'la tap'rowa 'mø:ust /../ 'patl sŋ pre'siętam 'da: Š-MM / sa 'da:l 'sinu al x'čier /../ prema'žę:jne C-AP 2. *[napraviti, da pride kaj kam z določnim namenom]*: j wap'riedla 'ma:t pər'diwa /../ pa j 'da: x'kat Z-JK • sa ix 'da:l u 'fa:rba Z-JK *pobarvali* 3. *[plačati]*: š'tierstu /../ 'lię sma 'da:l za 'ana [k'ra:wa] Z-JK 4. *[ustvariti kaj kot rezultat svoje dejavnosti]*: 'zemle j 'takat 'ma:la 'da:, 'sa:mu 'ka:jt je j b'lu G-RM • 'tistu j pa že /../ 'weč 'di:la 'da:lu C-GP 5. *[izraža dejanje, kot ga določa samostalnik]*: 'tist wad'gowar m je b'la 'da: C-AP // **dati vedeti sporočiti**: 'ku: sa u'li pa 'da:l 'wi:det 'patle 'yar, ka-'ku: j u'lu 'tu:? Š(C)-mk • **dati gliho pozoren biti, paziti**: 'nisŋ 'da: γ'like 'jest, ka sŋ 'mi: 'di:la u'se'ruot Š-MM • **dati čez prepisati (posestvo)**: 'jest sŋ γ'runte že 'da:u 'čięs C-GP tož. 'de:jta 'i:st C-AP // 'bu:x 'wam 'de:j s'rę:jče ŋ z'ra:u je C-AP

▶ **dati se** ▶ (<) 1. bres teya se pa 'ni 'da:lu ž'wit C-GP • se 'ni 'da:lu wa'zit G-RM 2. sma 'a:xtal, 'ka:r se je 'da:lu C-AP | **BdC** dā, da; dáje; 1. dāl, dál, dal; dām, dam; dáu, dau; déj, dej, déjtæ; **Tom.** dāt, dām | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ deti

davek -vka m ▶ 'da:uk Z-DŠ, L-x; rod. 'da:uka L-x; tož. 'da:uk C(P)-ks; mn.: rod. 'da:ukaŋ C-GP; tož. 'da:uke C-GP, G-RM; or. 'da:uki C-GP (<) wad'ra:jtat 'da:uke C-GP • 'ni 'moγu plač'wa:t 'da:uke G-RM • nekda j 'sa:msk 'da:uk Z-DŠ • ž'winsk 'da:uk Z-DŠ | **BdC** -; **Tom.** dāuk že novejša beseda, stari govore frōnk | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ dac, franki

daven -vna -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'da:un L-x; mn.: mest. 'da:unix C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'da:una L-x; s.: ed.: im. 'da:unu L-x (<) u 'da:unix 'ca:jtax L-x | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

davi prisl. ▶ 'da:j C-GP, L-x (<) se j še 'da:j

- 'šo:u 'doš C-GP | BđC -; Tom. udâi, dâi | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ raba peša | ESSJ +
- davkarija** -e ž ▶ dauka'rija C-GP; mest. dauka'ri C-GP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nekđaj *davčni urad* | ESSJ +
- davno** prisl. ▶ 'da:una C-GP, L-ML ⟨ ⟩ 'tu: j že st'rašņ 'da:una L-ML | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- debel** -ela -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'debeu C-AP, L-ML; rod. de'bięļa C-GP; mest. de'belm C-GP; mn.: im. de'bięli, de'bięl C-AP; ž.: ed.: im. de'bięla C-GP, L-MKO, Pĉ(G)-fm, Ra(C)-vk; rod. de'bięle C-GP; tož. de'bięla Z-JK; mest. de'bięli Ra(C)-vk; mn.: im. de'bięle C-AP, G-RM, Ra(C)-vk; s.: ed.: im. de'bięlu, de'belu C-AP, de'bięlu L-ML, tu de'bięlu Ra(C)-vk; tož. de'bięlu C-AP; or. de'belm C-GP; primer. m.: ed.: im. de'bięš C-GP, L-x; mn.: im. de'bięš C-GP; ž.: ed.: im. de'bięša C-GP; mn.: im. de'bięš C-GP ⟨ ⟩ 1. |*ki ima razmeroma velike razsežnosti*: de'bięla 'zemle Pĉ(G)-fm • de'bięlu bla'yu: C-AP / de'bięla ['wo:una] C-GP • 'ni b'lu 'laxku nar'dit, de b b'la 'net skuzņs'ku:s γ'lix de'bięla C-GP // 'debeu 'kasten C-AP • 'debeu 'pi:sk C-AP / poud. 'ima 'debeu ma'luņ C-GP *debelo glavo* // de'bięla [muōka] Z-JK • ta de'bięla 'ka:ša C-AP *ješprenj* 2. |*ki ima na telesu razmeroma veliko tolšče, mesa*: de'bięla kod b'rinta C-GP • 'debeu kod 'bok L-x • 'debeu kod γ'wa:mp L-ML • 'debeu kot 'po:ux L-x • 'debeu kot p'rešč L-ML / de'bięla ne'dęjle C-AP *pustna nedelja*
- ▶ **debelo** prisl. ▶ de'bięlu C-GP, L-x ⟨ ⟩ poud. de'bięlu paγ'liędat L-x • se t 'ni t'ri:ba ta'ku: de'bięlu z'jajt C-gp *začudeno*
- ▶ **(ta) debel** -ela -o sam. ▶ ⟨ ⟩ 'bel na de'bięlu sņ z'ri:za C-AP • se j pa za'čięlu k'li:klet na šeraku ņ de'bięlu C-GP *na veliko* • 'bel na de'bięlu /../ je 'bi nar'jen Š-AO *za neobčutljivega, grobega človeka* | BđC -; Tom. dębu, dębięļa, dębięļ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- debelca** -e ž ▶ de'bięlca C-GP, L-x; rod. de'bięlce L-x; tož. de'bięlca S-AT, Š(C)-mk ⟨ ⟩ 1. *pustna nedelja*: na de'bięlca sa 'patļ j'mi:l p'lięš /../ pa sa ple'sa:l u pan'delk u 'pust Š(C)-mk 2. zastar. L *debelca plast zemlje* | BđC -; Tom. - | Plet. > 1. - (⇒ debęlnica), > 2. + (debelica); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - || ⇒ debela nedelja
- debelec** -lca m ▶ de'bięlc Ra(C)-vk ⟨ ⟩ *vrsta debelega fižola* | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P ?); SSKJ + (P -) | ESSJ - || ⇒ ščurkovec
- debelina** -e ž ▶ debe'lina C-GP ⟨ ⟩ *kar je debelo*: j 'sa:ma debe'lina u 'mę:j C-GP // 'litas pa 'sa:ma debe'lina 'ra:se C-gp *groba trava* | BđC -; Tom. dębęlįņ (P ?) | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P -); SSKJ > nar. *debela, gosta trava, rabljena navadno za steljo* (F. Bevk) | ESSJ -
- debeliti** -im nedov. ▶ debe'lit C-AP; ed.: 3. debe'li C-GP; mn.: 3. debe'lije C-ap ⟨ ⟩ 'pę:j-sa /../ debe'li C-GP • p'ra:sci debe'lije C-ap | BđC debeli J., debeli J.; Tom. dębęlt', dębęli | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- debelost** -i ž ▶ debe'lu:st C-GP; rod. debe'lu:st C-GP; tož. debe'lu:st C-GP ⟨ ⟩ 1. debe'lu:st me 'ma:tra C-gp 2. 'ra:kle sa γ'lix te p'rawe debe'lu:st C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > 2. zastar. | ESSJ -
- deblo** -a s ▶ 'debla C-GP, L-ML; rod. 'debla L-x; tož. 'debla C-GP; mn.: im. 'debla C-GP ⟨ ⟩ sm'ri:kau 'debla L-x | BđC -; Štrekelj 1892 pri drėvu tisti del, kjer se veje začenjajo (Temljine, Cerkljansko) (⇒ Dęblo); Tom. - | Plet. + (dębļo); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ steblo
- dec, decovški** ⇒ dedec, dedcovški
- dedcovški** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'di:caušk L-mv; mn.: im. 'di:caušč, 'di:cauški C-GP; ž.: ed.: im. 'di:cauška L-mv; mn.: rod. 'di:cauškix C-GP; tož. 'di:cauške C-GP ⟨ ⟩ *moški*: 'di:caušk kla'buk L-mv • 'di:cauška s'ra:jca L-mv • 'di:caušč 'či:uļi C-GP | S - || ⇒ moški
- dedec** -dca m ▶ 'di:c C-GP; rod. 'di:ca C-GP, S-AT; daj. 'di:cu C-GP; tož. 'di:ca C-GP; or. 'di:cam B(C)-vo, Ra(C)-vk; mn.: im. 'di:ci, 'di:c C-GP, 'di:ci Z-JK, G-RM; rod. 'di:cau

- C-GP**; *daj.* 'di:cam L-ML; *tož.* 'di:ce **C-AŠ**, **Z-JK** ⟨⟩ *poud. moški, mož:* b'lu je pa 'wos 'ca:jt ž'ya:jne na 'mis /../ ka sa b'li 'di:ci wakul 'mize **Z-JK** • 'li:b 'di:c L-x • s'tar 'di:c L-x / ta 'dewi 'di:c **C-GP** *divji mož / s'la:mnatŋ* 'di:c L-x *slamnati mož* [po običaju so ga starim devicam na pepelnico postavljali na vrh strehe] | **BdC** dīc [...] *alter Mann, der Alte; Tom. dīoc, dīeçā* | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *moški, mož*
- dehniti** *dahnem* *dov.* ▶ 'doxŋt L-x; *ed.* *im.* 'da:xnem L-mv ⟨⟩ *dahniti:* 'de:j 'doxŋt L-x | **BdC** -; **Tom.** dǎxŋt', dāxnem | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- dehor** -ja m ▶ t'xu:ɾ **C-GP**, L-ML; *rod.* t'xu:ɾje L-x ⟨⟩ *smər'di* kot t'xu:ɾ L-x | **BdC** -; **Tom.** dǎxūer, -rjǎ | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** + (⇒ *dihūr*)
- dejati** - (*1e obl. del. -l*) *dov.* ▶ d'ja:t L-x; *del. -l* *m.*: *ed.* d'ja:ɥ **C-AP**, **Z-JK**, **G-RM**, **Š-MM**, L-ML; *mn.*: d'ja:l **C-AP**, **Z-JK**, **G-RM**, **Š-MM**, L-ML, **Pd(C)**-iç; *dv.* d'ja: L-x; *z.*: *ed.* d'ja:, d'jaa **C-AP**, d'ja: **Z-JK**, **G-RM**, **Š-MM**, L-ML; *mn.*: d'ja:le L-x; *dv.* d'ja:l **S-AT**; *s.*: *ed.* d'ja:lu L-ML, **Š(C)**-mk ⟨⟩ **1.** ŋ'ku:l 'ni 'bedŋ d'ja:ɥ, de j z'ma:tran **C-GP** • je .. d'ja:ɥ, 'ne:j 'a:na pər'nese 'cukər **G-RM** • sŋ d'ja: - a na 'morš p'ri:t pa'wi:dat **C-AP** **2.** *nedov. in dov.* 'ka:r m je 'kešŋ d'ja:ɥ, pa sŋ p'ruoβa **C-AP** • ka'ku: bi d'ja:ɥ **C-GP** • waže'nila sŋ se pa ɥ 'jɛsen /../ ka'ku: 'bom že d'ja: .. 'ki sŋ 'mi: .. **Z-JK** **3.** *nedov.* 'jesŋ ɥ'la pər 'Bi:ɥcu da'ma, pa sma j'mi:l tud ne x'ruške /../ de sma jem d'ja:l 'bi:učeuke **C-AP** • Ma'teck sa mi d'ja:l /../ ka sa se naje'zil /../ b'ra:ti **Z-JK** • 'tam, u B'ri:x se j d'ja:lu **Š(C)**-mk | **BdC** djā, djāl, djāle; djāu, djau, djaú, diaú, djál (?) *J.*; **Tom.** djāu, djāŋ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *reči*
- dek** *deka* m ▶ 'dek **C-GP**; *mn.*: *rod.* 'dekaɥ **C-AP** ⟨⟩ *nov. dekagram:* pa de'siɛt 'dekaɥ 'kupje **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** - (⇒ *déka*); **SSKJ** - (⇒ *déka*) / **BSJ** + | **ESSJ** -
- deka** -e ž ▶ 'dięka **C-GP**, L-x, **B(C)**-vo, **Ra(C)**-vk; *rod.* 'dięke **C-AP**, L-x; *tož.* 'dięka **C-AP**; *mn.*: *rod.* 'dięk **C-GP** ⟨⟩ 'kuojnska 'dię-
- ka **B(C)**-vo | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** *pož. (volnena) odeja;* **SP 2001** *neknj. ljud.* | **ESSJ** - || ⇒ *koc*
- dekan** -a m ▶ de'ka:n **C-AP**, **Ra(C)**-vk; *tož.* de'ka:na **C-AP** ⟨⟩ *predstojnik dekanije:* sma j'mi:l 'aŋya de'ka:na 'yar ɥ 'Ra:unix **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *tebant*
- dekla** -e ž ▶ 'di:kla **C-AP**, **Z-JK**, **Š-MM**, L-ML, **Ra(C)**-vk; *rod.* 'di:kle **C-AP**; *tož.* 'di:kla **Ra(C)**-vk; *mn.*: *im.* 'di:kle **C-AP**; *tož.* 'di:kle **Z-JK**, **Š-MM**; *dv.*: *im.* 'di:kŋ **Ra(C)**-vk ⟨⟩ ta 'ma:la 'di:kla **C-AP** • ta we'lika 'di:kla **Ra(C)**-vk • če sa j ɥ'ziɛl za 'pi:stərna, 'pal je ɥ'la x'ma:lu za ta 'mixna 'di:kla **C-AP** / 'bažje 'di:kla L-x *smrt* | **BdC** -; **Tom.** diękŋ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- dekle** -eta s (*ed. im./tož. tudi ž*) ▶ 'dekle **C-AP**, **Z-JK**, L-ML; *rod.* dek'lięta L-x; *daj.* dek'lięt **C-GP**; *mn.*: *im.* dek'lięta **C-GP**, **Z-JK**, tk'lięta **Š-MM**, dek'lięta, tk'lięta L-ML, dek'lięta **Š(C)**-mk; *rod.* dek'lięt **C-AP**, **Z-JK**, dek'lięt **Ra(C)**-vk, tk'lięt **Š(C)**-mk; *tož.* dek'lięta **C-AP**; *dv.*: *im.* dek'lięt **Ra(C)**-vk ⟨⟩ **1.** |*neporočena dorasla mlada ženska*:| sma ta'ku: 'pi:l, dek'lięta ŋ 'pu:βje **C-AP** • ɥ'razna 'dekle **C-GP** • 'bər̩tku 'dekle L-x • 'li:pe tk'lięta L-ML / 'takert, ka sŋ b'la 'jest 'dekle **Z-JK** **2.** |*hčī*|: ka je š'la ta s'ta:rš 'dekle, Ma'rička /../ ɥ d'ruya 'wa:s /../ sa zaɥra'dil 'lix /../ na 'Ta:braɥcu **Z-JK** | **BdC** - (⇒ *díečwa* [?!]); **Tom.** dǎkŋ, dǎkljətǎ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *čeča*
- deklica** -e ž ▶ 'dekŋca, 'di:kŋca **C-GP** ⟨⟩ *čustv.* 'čes 'mičkəna 'dekŋca je **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *čečica*
- del** -a m ▶ 'di:ɥ **C-GP**; *tož.* 'di:ɥ **C-GP** ⟨⟩ *redko, navadno v zvezi na tak del tako:* se j z'na:ɥ /../ narč'wart /../ z d'ruyŋ, 'ampak na 'ta:k 'di:ɥ, de sma se ɥ'čai:s ta'ku: narax'la:l 'mu **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- delji** *prisl.* ▶ 'deli, 'del **C-GP**; *presež.* 'nar'deli, 'nar'del **C-GP**, naj'deli **Š(C)**-mk ⟨⟩ *dalj.* **1.** |*izraža večjo razdaljo*:| 'del

'nisn 'moɣu kod da 'to C-GP 'kuoʃ ste b'la pa naj'deli pa s'wi:tu, 'Tilda? **Š(C)**-mk 2. |izraža daljše trajanje|: 'tu: j 'nar'del 'ca:jta ɣ'wiɛralu C-GP | **BdC** -; **Tom.** dɛl (⇒ dalje) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** redko | **ESSJ** +

delati -am nedov. ▶ 'di:lat C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML, **Ra(C)**-vk, **S(C)**-mb; ed.: 1. 'di:lam C-GP, L-ML, **Pd(C)**-iɛ; 2. 'di:laš C-GP, L-ML, **B(C)**-vo, **Ra(C)**-vk; 3. 'di:la L-ML; mn.: 1. 'di:lama C-AP, L-ML; 2. 'di:late C-AŠ, L-ML; 3. 'di:laje C-AP, G-RM, L-ML; dv.: 1. 'di:lawa L-ML; 2. 'di:lata L-ML; 3. 'di:lata L-ML; del. -l m.: ed.: 'di:laɣ C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML, **Ra(C)**-vk, **Š(C)**-mk; mn.: 'di:lal C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML, **Ra(C)**-vk; dv.: 'di:lala C-AP; ž.: ed.: 'di:la C-AP, 'di:lala C-GP, 'di:la Z-JK, Š-MM, L-ML; mn.: 'di:lale C-GP, **Ra(C)**-vk; dv.: 'di:lal **Š(C)**-mk; s.: ed.: 'di:lalu C-GP, Z-JK, **Ra(C)**-vk; vel. ed.: 2. 'di:laj L-ML; mn.: 1. 'di:lajma L-ML; 2. 'di:lajte L-ML; dv.: 1. 'di:lajwa L-ML; 2. 'di:lajta C-AP, L-ML ⟨⟩ 1. |zavestno uporabljati telesno ali duševno energijo za pridobivanje dobrin|: sma 'di:lal pa šes'na:jst 'ur na 'da:n C-GP • pɛr I'wa:nčku je b'lu pa 'bel {Z} .. 'ri:ušna, ka 'ni 'mɛ:ɣ ka'du 'di:lat Š-MM • se j je t'ra:ɣalu 'di:lat C-GP • pana'wat je ././ za 'wiɛštraɣkam 'di:laɣ ɣaspa'da:r C-GP 2. |opravlja delo kot vir zaslužka|: sa š'li na 'ci:sta 'di:lat C-GP • pɛr tele'ferikax sa 'di:lal nar'weč G-RM 3. preh. |omogočati nastajanje česa|: sa 'xiša 'di:lal Z-JK • 'to 'nisma 'di:lal 'mašta 'weč C-AP • 'wače j pa 'fušte 'di:laɣ Z-JK • sma 'di:lal m'li:ka da'ma: L-ML *delali maslo iz mleka* / 'sa:mu was'na:jst 'mi:scaɣ wa'ja:šne sa že le 'a:rdɔ 'di:lal G-RM *služili* 4. sma že 'ki 'ta:ɣya 'di:lal C-AP • sa ɣ'seɣa xu'diče 'di:lal C-GP *počeli* / 'nisa 'ma:ral 'di:lat 'šundra **C(P)**-ks 5. |biti dejavno udeležen pri nastajanju česa|: 'siɛrk ['začne] k'la:sje 'di:lat C-GP • j za'čie k'ra:wa 'wime 'di:lat C-GP 6. *obdelovati*: ne 'da: .. 'bedɔ ɣya 'kanca ['zemle] ././ če j 'di:la al če 'ne **Pč(G)**-fm // 'di:lat za 'baži 'luoɣ/baž-je 'ča:st C-GP • za bux'luoɣej pa na 'bom

'di:laɣ L-x *zastonj*

▶ **delati se** ▶ ⟨⟩ 'da:n se 'di:la L-x • 'zuoʃ se 'di:la C-GP / 'toma se m 'di:la pred wač'mi C-gp // se 'nisa ta'ku: 'di:lal s k'ruxam 'narca, kot sa se z'dɛ:j C-AP

▶ **delan** -a -o ▶ m.: ed.: im. 'di:lanu L-x; ž.: ed.: im. 'di:lana L-x; mn.: im. 'di:lane C-GP; s.: ed.: im. 'di:lanu L-x ⟨⟩ 'di:lanu m'li:ka L-x *pinjeno* | **BdC** diɛla, diɛla, diɛlaš, diɛlaš, diɛlau; dila J., dila J.; **Tom.** diɛlɔt, diɛlɔm | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ cefrati, ravnati, zganjati

delavec -vca m ▶ 'di:laɣ C-AP, G-RM; mn.: im. 'di:laɣci C-GP, 'di:laɣ C-AP, 'di:laɣci G-RM; rod. 'di:laɣceɣ G-RM, **Š(C)**-mk; tož. 'di:laɣce C-AŠ ⟨⟩ *kdor za plačilo opravlja fizično delo (na kmetiji)*: sma pa 'di:laɣce 'mi:l, pɫ'wice al ././ 'kasce C-AP • an .. 'di:laɣ je 'moɣu 'di:lat an 'da:n .. za 'piɛt 'liɛr G-RM | **BdC** -; **Tom.** diɛluc, diɛlucɣ | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ žoldar, žrnadovec

delaven -vna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'di:laɣɔ G-RM, L-x, **C(P)**-ks; rod. 'di:laɣɔya **C(P)**-ks; mn.: tož. 'di:laɣne **C(P)**-ks; ž.: ed.: im. 'di:laɣna L-x; s.: ed.: im. 'di:laɣnu L-x ⟨⟩ 1. |ki rad dela|: 'benɣa 'di:laɣɔya čla'wi:ka 'ni b'lu ././ 'uočman je 'bi s'tar, pa 'tut .. 'ni 'bi ŋ'ku:l, ka j 'bi 'nar'bu:lš, 'ni 'bi 'di:laɣɔ čla:ɣuk **C(P)**-ks 2. *deloven*: an 'di:laɣɔ 'da:n G-RM / 'di:laɣna wab'li:ka C-AP • j 'jemu 'di:laɣne 'či:ɣle **C(P)**-ks • 'di:laɣɔ 'kuoɣn L-x | **BdC** -; **Tom.** diɛlɔɣn | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ délaven in déloven); **SSKJ** + (⇒ délaven in déloven) | **ESSJ** -

delavka -e ž ▶ mn.: im. 'di:laɣke C-AP ⟨⟩ *ženska oblika od delavec* | **BdC** -; **Tom.** diɛlɔkaɣ | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ žoldarica

delavnik -a m ▶ 'di:laɣɔk C-GP; tož. 'di:laɣɔk Z-JK ⟨⟩ |*dan, ko se dela*|: j 'di:koda 'ma: me'sa: 'kuxat, 'tud u 'di:laɣɔk Z-JK | **BdC** -; **Tom.** diɛlɔɔnk | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

delikaten -tna -o prid. ▶ m.: ed.: im. deli'ka:tɔ C-GP; ž.: ed.: im. deli'ka:tna C-AP; tož. deli'ka:tne C-GP; s.: ed.: im. deli'ka:tnu

C-AP ⟨⟩ *občutljiv*: sŋ se prexla'dila x'ma:l, sŋ se ū'la 'xitor zre'dila, pa sŋ ū'la st'rašnu deli'ka:tna C-AP / 'fa:ncļ-ne, 'tiste 'jest 'ra:jš nar'dim /../ 'tistu 'ni ta'ku: deli'ka:tnu C-AP / če'bięle 'ma:je st'rašnu deli'ka:tna repet'nice C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

deliti -im nedov. ▶ *del.* -l m.: ed.: de'liu C-GP; mn.: de'li:l Z-JK; ž.: ed.: de'lila C-AP ⟨⟩ redko **deliti levite oštevat**i: 'wače m je pa le'wite de'liu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ partiti

delo -a s ▶ 'di:la, 'di:lu C-GP, 'di:la G-RM, L-ML; rod. 'di:la C-GP, G-RM, L-ML, Š(C)-mk; da.j. 'di:lu L-ML; tož. 'di:la C-GP, G-RM, Š-MM, Ra(C)-vk, Pd(C)-ic; or. 'di:lam C-GP; mn.: im. 'di:la C-GP; tož. 'di:la C-GP; mest. 'di:lix C-GP ⟨⟩ **1.** |*zavestno uporablanje telesne ali duševne energije za pridobivanje dobrin*: 'a:tlis 'di:la C-GP • 'ajnfax 'di:la C-GP • 'tešku 'di:la L-x • we'like 'di:la C-GP • sŋ 'mi: 'di:la ūse'ruot Š-MM **2.** |*kar se uresničuje z delanjem*: je b'lu p'recej 'di:la z 'a:nŋ 'ra:blam C-GP • je ū'lu 'ma:le 'di:la z 'nemu C-AP / da'mažya 'di:la j b'lu L-ML *doma izdelano* • 'tu: j pa fabrižgya 'di:la C-GP / 'ra:ble 'imam ū 'di:lu C-GP *jih izdelujem* | BđC -; Tom. dīaļ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

deloven ⇒ delaven

denar -a m ▶ d'nar Z-JK; rod. d'nara C-GP, d'nara, γ'nara Z-JK, d'nara Š-MM, d'nara L-ML, nov. d'narja L-x, d'nara Pč(G)-fm; tož. d'nar C-AP, Š-MM; mest. d'naru C-AP, Š(C)-mk; or. d'naram C-GP; mn.: tož. d'narje Z-Dš ⟨⟩ **1.** 'takrat pa l'die 'tud d'nara 'nisa j'mi:l C-GP / 'ta: j pa 'pō:uxŋ d'nara C-GP • 'ma: d'nara kod 'bō:utnar u'ši L-x / za d'nar bi tut 'duše xu'diču pre'da:u L-x **2.** wa'ma:jļ sa 'jem pa 'wos 'li:s za ne 'mixne d'nare Z-Dš / za wa'ben d'nar L-x *nikakor* | BđC (dnār); gnarjeu; Tom. γnār, γnārje | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

denarska -e ž ▶ d'narska C-AP, L-x; rod. d'narske S-AT, L-x ⟨⟩ *plača*: 'ni b'lu

t'kist ū'sa:k 'mi:sc d'narske /../ kot je z'dejj S-AT | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nar. *plačilni dan* (Finžgar) | ESSJ -

dereze ⇒ krapše

deset desetih štev. de'siet Z-JK, G-RM, L-ML; rod. de'setix L-x; tož. de'siet C-AP, Z-JK; or. de'setŋ C-CS ⟨⟩ sa 'mi:l pa 'nix de'siet ka'za: Z-JK • b'rat mi je ū'm'rō:u pret /../ de'setŋ /../ 'li:tam C-CS | BđC desiét J., desiet J., desiet JS.; Tom. dešiet | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

deseti -a -o štev. ▶ m.: ed.: im. de'set C-GP, L-x; ž.: ed.: im. de'seta C-GP, L-x; rod. de'sete C-AP; s.: ed.: im. de'setu L-x ⟨⟩ wad de'wete da ne 'pō:u de'sete C-AP | BđC -; Tom. dešēt' | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

deska -e ž ▶ ed.: im. 'doska C-GP, L-x; rod. 'doske L-x; mn.: tož. 'doske C-GP ⟨⟩ **1.** |*kos lesa*: 'nucam 'doske za 'wapaš wa'bit C-GP **2.** *železna poševna plošča pri plugu* | BđC -; Tom. dāškā pri plugu; mrtvaški oder | Plet. + (deskā); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ brjon, dilja, ploh, žagani-ca, žbarc, žvarc

desni -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. ta 'di:sŋ C-GP; ž.: ed.: im. ta 'di:sna C(P)-ks; tož. ta 'di:sna C-GP ⟨⟩ ta 'di:sna 'raka C(P)-ks • ta 'di:sŋ 'rucl C-GP / 'be:jš na ta 'di:sna 'raka C-GP *desno*

▶ **desno** prisl. ▶ 'di:sna C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. dīasŋ (⇒ desen) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ pravi

detelja -e ž ▶ 'diętele C-GP, L-x; rod. 'diętele L-x; tož. 'diętele C-GP ⟨⟩ sma s'til 'diętele .. za 'si:me C-AP / 'bi:la 'diętele L-x (*Trifolium repens* L.) • 'čarna 'diętele C-GP, L-x (*Trifolium pratense*) • 'laška 'diętele C-GP, L-x *inkarnatka* (*Trifolium incarnatum*) • 'ni:mška 'diętele L-x *lucerna* (*Medicago sativa*) | BđC -; Tom. diętelę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

deteljišče -a s ▶ ed.: im. 'diętelše C-GP, Ra(C)-vk; tož. 'diętelše C-GP; mest. 'diętelš C-GP ⟨⟩ na 'diętelše sma ū'ča:s s'ja:l 'sięrk C-GP | BđC -; Tom. diętelšę

| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –

deti denem/(dem) dov. ▶ 'di:t C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM; ed.: 1. 'diɛnem C-AP; 2. 'diɛneš C-AP, S-AT; 3. 'diɛne C-AP, L-ML, Š(C)-mk, 'di: C-GP; mn.: 1. 'diɛnema C-AP, G-RM; 3. 'diɛneje S-AT, Ra(C)-vk; del. -l m.: ed. 'de:ɥ C-AP, G-RM, Š(C)-mk; mn.: 'di:l C-GP, Z-DŠ, G-RM, S-AT, Š(C)-mk; ž.: ed.: 'di: C-AP, 'di:, 'di:la Z-JK, 'di: L-MKO, 'di:la S-AT, 'di: Š(C)-mk; s.: ed.: 'di:lu C-AŠ; vel. ed.: 2. 'den C-GP; mn.: rod. 'dente S(C)-mb ⟨⟩ 1. pana'wa:t s'kuxam zwečier, 'pal pa 'diɛnem u 'mərzla 'wada čez 'nu:č C-AP • 'nisɥ 'wi:ɖla, 'kam b ɣa b'la 'di: C-AP 2. j 'ma:t 'di: 'tud wab'lice 'kuxat Z-JK / 'sa:dje /../ sma 'di:l u b'rinte ɣa'dit C-AP • me'su: se 'diɛne ɥ 'ra:ɥfɯk waka-'dit C-GP / s 'kuože 'di:t C-GP *odreti* 3. 'jɛ:j, ka'ku: m 'dabra 'di:, če me 'ma: pak'rompaš ɣa pa x'roptu C-GP

▶ **det** -a -o ▶ s.: ed.: im. 'di:tu C-AK ⟨⟩ 'to j za'ža:ɣanu, ɥ'kop 'di:tu pa jz 'žeblem z'bitu C-AK | BdC deu; diéne; dīt; Tom. dēt, dēt', diɛnem | Plet. + (⇒ še dejáti); SP 1962 + (⇒ dejáti); SSKJ + | ESSJ – / Snoj + || ⇒ dati

devati devam nedov. ▶ di'wa:t C-AP, 'di:wat C-GP, di'wa:t Z-JK, 'di:wat L-ML; ed.: 1. 'di:wam C-AP, L-x; 2. 'di:waš C-IS; mn.: 1. 'di:wama C-AP; 3. 'di:waje C-AP, L-MKO; del. -l m.: ed.: 'di:wau Z-JK, Ra(C)-vk; mn.: di'wa:l C-AP, Z-JK, G-RM, L-ŠK; ž.: ed.: di'wa: Z-JK; mn.: di'wa:le C-AP ⟨⟩ na k'luoɥ /../ sma di'wa:l ['wada], ka sma pər'nesɥ u 'ka:jɯɥ C-AP • 'tole j b'lu way'niše, sa di'wa:l na 'wayɯ L-ŠK // **devati na stran posebej**: 'ječmen sma zbe'ra:l /../ sma te za'nečejɣa na st'ra:n di'wa:l C-GP | BdC –; Tom. diɛwət, diɛwəm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. | ESSJ –

devet devetih štev. ▶ de'wiɛt C-GP, L-ML; mest. de'wetix C-GP, L-x ⟨⟩ de'wiɛt sər'šienau sa d'ja:l, de j za 'aɯɣa mad'ra:sa C-AP | BdC –; Tom. dɛwiɛt | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

devetdeset -ih štev. ▶ de'wedaset C-GP, L-ML; rod. de'wedestix L-x; tož. de'wedaset C-GP ⟨⟩ | BdC –; Tom. dɛwiɛdɛsɛt | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

deveti -a -o štev. ▶ m.: ed.: im. de'wet L-x; ž.: ed.: im. de'weta C-GP, L-x, Š(C)-mk; rod. de'wete C-AP, Z-JK; mn.: im. de'wete C-GP; s.: ed.: im. de'wetu L-x ⟨⟩ a j b'la na de'weta 'ura da'pɔ:ɥdne? Š(C)-mk // poud. 'tu: sa b'le de'wete /../ ne'biɛsa C-GP | BdC –; Tom. tɔ dɛwɛt' | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

devetindvajset -ih štev. ▶ de'wiɛtɯd'wa:jst C-GP; tož. de'wiɛtɯd'wa:jst Z-JK ⟨⟩ | BdC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ – | ESSJ –

devetnajst -ih štev. ▶ dewet'na:jst C-GP ⟨⟩ | BdC –; Tom. dɛwɛtnajst | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ devêt)

devetsto štev. ▶ de'wiɛts'tu: C-GP, de'wiɛctu G-RM ⟨⟩ | BdC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ + | ESSJ –

devica -e ž ▶ de'wica C-GP, L-x; rod. de'wice L-x ⟨⟩ 'bo le de'wica was'ta: C-GP • s'ta:ra de'wica L-x | BdC –; Tom. dɛvica (?) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

dež -ja m ▶ 'doš C-AP, L-ML; rod. 'dožje C-GP, L-ML, Ra(C)-vk; tož. 'doš C-GP, Ra(C)-vk; mest. 'dožju, 'doži C-GP, 'doži L-ML; or. 'dožjem L-ML ⟨⟩ |*padavine*: 'dož ɣ'riɛ L-x • j za'čieɥ pa 'doš 'jet L-ML • če se pər S'wetmu I'wa:nu wabla'či, 'bo ɣa'tɔ:ɥ 'šɔ:ɥ 'doš L-x // z 'dožje pat 'ka:p C-GP | BdC –; Tom. dăš, [dăžɛ] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

deža -e ž ▶ 'di:ža C-AK, 'di:že L-x; rod. 'di:že L-x; mest. 'di:š C-GP; dv.: rod. 'di:š Z-JK ⟨⟩ *manjša okrogla lesena posoda za hranjenje masti, slanine, skute ...*: s'kuta sma ɥ'sa:g 'da:n 'i:ɖɥ, pa d'wi: 'di:š je j 'ma:t nar'dila .. pa'zim Z-JK • u 'di:š je š'pex 'dɔ:ɥɣa 'wapstaɥ C-GP | BdC –; Tom. – | Plet. + (⇒ 1. dɛža); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ + (P ~, ⇒ deža I)

dežela -e ž ▶ de'žela L-x; rod. de'žele L-x ⟨⟩ u'na:jna de'žela L-x *tuja* | BdC –; Tom. dɛžɛɣa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

dežica -e ž ▶ 'di:šca C-AK; mn.: tož. 'di:šce C-GP ⟨⟩ 1. *manjšalnica od deža* 2. *tes. manjša lesena posoda z barvo, v kateri se namoči vrv za zaznamovanje tramov*

- ◇ 'di:šca, wak'ruoɣla, de s 'jemu za 'dəržat na 'worxu ɱ pa 'lukne 'nuoɣər, pa ɱ 'ta:k ka'lɔ:ɣret, 'ɣar š'pa:ɣa na'wita pa anu 'ta:ku že'li:za, de j 'tekla š'pa:ɣa s'ku:s | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** -
- dihati** ⇒ sopsti
- dihur** ⇒ dehor
- dilja** in dila -e ž ▶ 'dile **C-ak**, 'dila **L-x**; rod. 'dile **L-x**; mn.: im. 'dile **L-ml**; rod. 'dil **C-gp**; tož. 'dile **C-gp** ⟨⟩ *debela deska*: 'ja:warjewa 'dile **C-gp** | **BdC** -; **Tom.** dīlę (⇒ dila) | **Plet.** + (dīla); **SP** 1962 + (dīla); **SSKJ** + (dīla) | **ESSJ** + || ⇒ brjon, deska, ploh, žaganica, žbarc, žvarc
- dim** -u m ▶ 'dem **C-gp**; rod. di'mu **C-gp**; tož. 'dem **C-gp**; mest. 'dimu **C-gp** ⟨⟩ 'ki 'kurš, de se 'ta:k 'dem wa'li 'won z 'ra:uɣŋka? **C-gp** • sa b'li ɱ'dię /./ z'miɣraj u'si 'so:uɣni wat 'tizɣa di'mu **C-gp** • 'ri:tk 'dem **C-ap** | **BdC** -; **Tom.** dēm, dīma | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- dinst** -a m ▶ 'dinst **C-gp**, Pd(C)-i; tož. 'dinst **C-gp** ⟨⟩ star. *služba, delo*: na 'dinst ɣ'rem **C-gp** • 'dinst 'morš pa le 'dabra wap'ra:uɣlet **C-gp** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- dir** -a m ▶ 'dir **L-x**; tož. 'diɣ **C-gp**, 'dir **L-x** ⟨⟩ se j ž'wina s'tila u 'diɣ **C-gp** *zbezljala* | **BdC** -; **Tom.** diɣ | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- direht** ⇒ direkt
- direkt** prisl. ▶ de'rext **Z-jk** ⟨⟩ *naravnost*: 'tista 'wada j pa š'la de'rext nap'rej na Xada'južna **Z-jk** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** nižje pog. | **ESSJ** -
- dirjati** -am nedov. ▶ der'ja:t **C-gp**; ed.: 2. der'ja:š **C-gp**; 3. der'ja: **C-gp**; del. -l z.: mn.: der'ja:le **C-gp** ⟨⟩ 'ka:m ta'ku: der'ja:š? **C-gp** / der'ja: kot 'kajn **C-gp** | **BdC** -; **Tom.** diɣɣet, diɣɣem | **Plet.** + (dirjati); **SP** 1962 + (⇒ dir); **SSKJ** + | **ESSJ** +
- dišati** -im nedov. ▶ di'ša:t **C-gp**, 'dišet **L-x**; ed.: 3. de'ši **C-ap**, **Z-jk**, di'ši **L-x**; mn.: daj. de'šije **C-gp**, **L-ml**; del. -l m.: ed.: 'dišau **C-gp**; z.: ed.: di'ša: **C-ap**, **Z-jk**; s.: ed.: di'ša:-lu **C-gp**, **L-mv** ⟨⟩ 1. |*oddajati (prijeten) vonj*: 'na:ɣɱni ɱ'pu: de'šije **C-gp** • pa'lięnta j /./ pa s'muɣdu di'ša: **Z-jk** / di'ši kot š'ma:rŋca **L-x** *lepo* 2. z dajalni-kom |*vzbujati željo, mikati*: ta'ku: m de'ši š'pex /./ de 'tud za 'misɱt 'ni **Z-jk** • 'temu pa p'ja:ča de'ši **C-gp** • 'men se z'di, de 'Ja:nezu F'ranca 'tud de'ši **C-gp** / ◇ če 'ma:le smɣr'di, 'tud 'ma:le de'ši (a 'ne, ɣ'nu:j smɣr'di, k'rox pa de'ši) **C-gp** • če 'na:u smɣr'di:lu, tud di'ša:lu na 'bo **L-mv** | **BdC** diši; **Tom.** dišet, dešim | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- dišava** -e ž ▶ di'ša:wa **C-ap**; mn.: rod. di'ša:u **C-ap**, **S-at**; tož. di'ša:we **C-aš** ⟨⟩ |*začimba*: 'ki ste 'di:l 'nuoɣər 'zane di'ša:we? **C-aš** | **BdC** -; **Tom.** dešāwa | **Plet.** +; **SP** 1962 + (P -); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- dišavka** -e ž ▶ di'ša:u:ka **C-is**; mn.: im. di'ša:u:ke **C-ap**; rod. di'ša:u:k **C-gp** ⟨⟩ *drobna, podolgovata sladka zgodnja hruška z značilnim prijetnim vonjem*: di'ša:u:ke sa že z'ri:le **C-gp** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- divjačina** -e ž ▶ deɣ'ja:čna **C-gp**, **L-x**; rod. deɣ'ja:čne **L-x** ⟨⟩ u'se 'ra:kle j deɣ'ja:čna pa'žerla **C-gp** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- divjak** -a m ▶ deɣ'ja:k **C-gp**, **L-x**; rod. deɣ'ja:ka **L-x**; mn.: tož. deɣ'ja:ke **C-gp** ⟨⟩ 1. |*mlada rastlina, na katero se cepi*: deɣ'ja:ke sma u'ča:s 'tam u 'mej naka-'pa:l **C-gp** 2. slabš. *grob, neotesan človek* | **BdC** -; **Tom.** > 1. deɣjāk, deɣjākajčā; > 2. deɣjāk | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- divjanje** -a s ▶ deɣ'ja:jne **C-gp**; rod. deɣ'ja:jne **Š(C)-mk** ⟨⟩ pa 'ni b'lu 'kuoɣst 'kešne sara'wine, 'kešɣya deɣ'ja:jne pa 'ni b'lu 'dal **Š(C)-mk** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- divjati** -am nedov. ▶ deɣ'ja:t **C-ap**; ed.: rod. deɣ'ja:š **C-gp**; del. -l m.: mn.: deɣ'ja:l **C-gp** ⟨⟩ sa se 'ma: na'pil, pa sa deɣ'ja:l **C-gp** / poud. 'ka:m ta'ku: deɣ'ja:š **C-gp** *hitiš* | **BdC** -; **Tom.** deɣjēt, deɣjām | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ divji)
- divji** -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. 'dewi **C-cs**, **L-x**;

mn.: im. 'dewi C-GP; rod. 'dewix C-GP; z.: ed.: im. 'dē:ujē C-AP, L-x; s.: ed.: im. 'dē:uju L-x
 ⟨⟩ **1.** |*ki živi, raste svobodno v naravi*|: 'dewi p'ra:sc C-IS • 'dē:ujē 'ra:ca L-x • 'dewi 'za:jc L-x / 'dē:ujē 'ja:γade C-GP • 'dewi 'redič C-AP / 'dewi 'γa:jtraš C-GP, L-x (*Rosa canina*) • 'dewi 'na:γlčēk L-x • 'dewi 'česņk L-x (*Allium ursinum*) • 'dewi 'mok L-x (*Papaver rhoeas*) // se 'ta: j pa 'ta:k kod de b 'bi 'dewi C-GP o *nasilnem človeku* **2.** iron. *boječ*: za'ki s ta'ku: 'dewi? C-GP // ta 'dewi 'di:c C-GP *divji mož* | **BdC** -; **Tom.** dēwi, dēujē | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

dlaka -e ž ▶ d'la:ka C-GP, L-ML; rod. d'la:ke L-x; mn.: im. d'la:ke C-GP ⟨⟩ 'kuštrasta d'la:ka C-GP | **BdC** -; **Tom.** dļākā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

dlan -i ž ▶ d'la:n C-GP, L-ML; rod. d'la'ni L-x; mest. d'la:n C-GP; mn.: or. dlan'mi C-GP ⟨⟩ |*notranja stran roke od zapestja do prstov*|: 'žuli se m 'di:laje 'to pa d'la:n C-GP | **BdC** -; **Tom.** dļān, dļāni | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

dlesen -sni ž ▶ d'li:sņ L-x; rod. d'li:sņ L-x; mn.: tož. d'li:sņ L-mv ⟨⟩ γa ba'li:je d'li:sņ L-mv | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** - (⇒ dlēsna); **SP** 1962 - (⇒ dlēsna); **SSKJ** + | **ESSJ** - (⇒ dlēsna)

dleto ⇒ letvo

dno -a/dnesa s ▶ d'na C-GP, d'na L-x; rod. d'na, d'niēsa C-GP, d'niēsa L-ML; tož. d'na C-AP, L-ML, **Ra(C)**-vk; mest. d'ne C-AP, d'niēsu C-GP; mn.: rod. d'niēs L-ML; mest. d'nex C-AP; dv.: rod. d'niēs **Pd(C)**-iē ⟨⟩ **1.** |*spodnji, osnovni del posode ali priprave*|: se j pa 'kešna pad'miētenca al 'siēraka p'riē za d'na C-AP • 'zibu je u'la pa u d'nex 'bel 'uōska C-AP • z'wi:ženu d'na C-GP / da d'na s'pi! C-GP // 'ti s 'tud brez d'na C-GP *ne znaš nehati piti* **2.** *danka |zadnji del debelega črevesa pri prašiču*|: 'boma 'mulce u dna 'di:l C-GP | **BdC** -; **Tom.** dnū, dnīēsā (P ~) | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + || > **2.** ⇒ sralnica

do predl. ▶ da C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x ⟨⟩ **1.** u 'dastix 'mestax 'nis 'moγu da 'tiste 'kape s sa'ni:m p'rit G-RM **2.** sma ix

i'mi:l da pam'la:du C-AP • da s'wedγa 'Ja:kapa C-GP • 'won da 'na:jγa 'li:ta Z-JK • da 'pō:una'či sa b'li 'a:dņ sa'si:di, pa 'pō:una'či pa d'ruγi Z-JK / da 'za:dņγa je 'fuōraγ C-GP **3.** da 'pedeset 'miērnķau Z-JK **4.** wad zax'wa:lņce da ba'žiče C-AP • wad 'liēdi da pe'ta: C-GP **5.** sņ se /../ da 'kuōže na'maču C-AK **6.** se z'dē:j me 'tut 'ni .. 'weč da 'teγa C-AP • 'ni 'pēršu 'weč da ta p'ra:jγa re'du C-AP // da 'ma:lγa na pala'wica G-RM *skoraj* • da 'ca:jta C-GP, Š(C)-mk *pravočasno* | **BdC** 1. da; **Tom.** dā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +

dober dobra -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'duōber C-AP, Š-MM, G-RM, S-AT, L-ML, **Ra(C)**-vk; rod. 'dabērya C-AP, Z-JK, L-ML; daj. 'dabērmu L-ML; tož. 'dabērya L-ML / 'duōber C-GP; mest. 'dabrņ C-GP, 'dabērmu L-ML, 'dabrņ L-x; or. 'dabērn L-ML; mn.: im. (ta) 'dabēr C-AP; 'dabēr L-ML; rod. 'dabrix L-ML; tož. 'dabre L-ML; mest. 'dabrix L-ML; or. 'dabērn L-ML; z.: ed.: im. 'dabra C-GP, G-RM, L-ML, Š(C)-mk; rod. 'dabre C-GP, Š-MM, L-ML; daj. 'dabēr L-ML; tož. 'dabra C-AP, L-ML; mest. 'dabēr L-ML; or. 'dabra L-ML; mn.: im. 'dabre C-AP, Z-JK, L-ML, **Ra(C)**-vk; daj. 'dabērn L-ML; tož. 'dabre Š(C)-mk; mest. 'dabrix L-ML; s.: ed.: im. 'dabru C-GP, L-ML; rod. 'dabērya Z-JK, L-ŠK; tož. 'dabru L-ML, **Ra(C)**-vk ⟨⟩ **1.** |*ki ima pozitivne lastnosti*|: 'wan je 'bi pa 'duōber č'la:jk Š-MM / 'duōber kot k'rox L-x **2.** |*ki ima zaželeno lastnost*|: 'duōber 'fu:tēr G-RM • p'ri:šca /../ z 'dabērya 'žita Z-JK / 'dabēr x'li:pc C-AP • 'lipaγc /../ 'ni 'bi ta'ku: 'duōber C-AP / 'duōber kod 'ma:souņk L-x • 'duōber kot 'š:arklņ L-x / 'dabru j b'lu, de sņ si 'pērste wab'lizaγ L-x 'dabēr 'da:n C-AP • 'dabru 'jutre C-GP // je 'bi 'dabre 'uōle C-GP • je na 'dabrņ γ'la:su L-x • **imeti dober nos znati dobro predvidevati**: 'Wertalaγ F'renčk je 'bi pa n 'ta:k, ka j 'mē:γ 'duōber 'nu:s C-GP ◊ 'duōber γ'la:s 'siēže u de'weta 'wa:s, s'lap pa pa 'ci:γmu s'wi:tu L-x

▶ **dober** -bra -O povdk. ▶ |*ki ugodno vpliva, koristi*|: 'pō:γx je 'duōber za 'i:st C-AP / pēr B'ri:šari sa u'si b'li 'dabēr za 'pi:t

- C-AP**
- **dobro** prisl. ► 'dabru C-GP, 'dabra C-AP, 'dabra Z-JK, 'dabru L-x, 'dabra PČ(G)-fm, 'dabru Š(C)-mk ⟨⟩ 'dabru sa s'kuxal C-AP / če u pa ma'yuōče /../ 'jest 'bom 'wamd'rujṃ 'ku: 'dabru p'la:čeṃ ṃ pa še t'ri 'litre ž'ya:jne 'bom 'da:ṃ pa za pa'wərxu Z-JK / ka'ku: 'tu: 'dabru nar'di C-GP • 'tu: m pa 'dabru 'di: C-GP
- **(ta) dober** dobra -o sam. ► ⟨⟩ je b'lu 'weč s'la:bɣa kod 'dabəɣa, za 'mene z'mi:ram L-šk • sa se š'ti:l, de sa na 'dabrṃ 'to pər 'xiš C-AP *da so premožnejši* | BđC dábɾ; dabru, dabr J., dabr J.; duóbr J., duobr J., duóbrɛɾ; Tom. dūəbər, dōbrə, dōbər | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ boljši
- dobiti** -im dov. ► da'bit C-GP, Š-MO, L-ML; ed.: 1. da'bim C-AP, L-x; 2. da'biš C-AP, PČ(G)-fm; 3. da'bi C-AP, S-AT; mn.: 1. da'bima G-RM; da.j. da'bije C-AP, Z-JK, Pd(C)-iē; del. -l m.: ed.: da'biṃ C-GP, Z-JK, L-ML; mn.: da'bil C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM; dv.: da'bila C-AP; z.: ed.: da'bila C-AP, Z-JK, L-ML, da'bi Pd(C)-iē, da'bila Š(C)-mk; mn.: da'bile C-Aš; s.: ed.: da'bilu C-AP, Z-JK ⟨⟩ 1. |postati imetnik|: je da'biṃ za n po'wərsṃk bla'ya: C-AP • 'niste 'neč da'bil mala-'južne da'pə:udne? Š(C)-mk • ka sma pa 'kuōjne da'bil /../ sma 'luōži zwa'ra:l ṃ spela:l u'se, kor sma p'ri:d z dwem 'pa:ram 'walem al pa s t'rem G-RM • za'tu: se j pa 'tut 'kešṃ 'so:ud da'biṃ C-GP / 'kuōt sa se da'bile 'puōdaunce? C-Aš 2. |izraža, da je kaj kje na razpolago|: 'di:lauci sa se pa 'laxka da'bil, a 'ne /../ ka 'nisa j'mi:l 'di:la če 'yar pa 'ba:jtax G-RM • p'rə:ṃ u'koplenu se j da'bilu že Z-JK 3. |priti do koga, ki se tega izogiba|: na s'mi: 'dož da'bit 'apna C-GP // **dobiti jih** ix je pa z 'metla da'biṃ C-GP
- **dobiti se** ► ⟨⟩ 'kər sa sk'raplen pou'suōt, se se na da'bije C-AP | BđC dabí (ed.: 3.); Tom. dōpt', dābim | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dobivati** -am nedov. ► dab'wa:t C-AP; ed.: 3. da'biwa C-GP; mn.: 3. da'biwaje C-GP; del. -l m.: ed.: dab'wa:ṃ C-CS, da'biwau

- C-GP; mn.: dab'wa:l C-GP, Z-DŠ, Š(C)-mk ⟨⟩ sma dab'wa:l 'cukər na 'ka:ɾte C-GP • 'kuōt ste pa 'či:ṃle dab'wa:l? Š(C)-mk / naš 'pu:p da'biwa te 'pərwe za'bie C-GP | BđC -; Tom. dābīwət, -əm | Plet. + (⇒ dobívati); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dobrota** -e z ► dab'ru:ta C-GP; rod. dab'ru:te C-GP; mest. dab'ru:t C-AK ⟨⟩ za 'tista 'dekle pa 'ni 'bene dab'ru:te C-GP • 'mene /../ j 'le pa dab'ru:t 'jemu C-AK *iz do-brote* ◊ dab'ru:ta je sa'ru:ta C-GP | BđC -; Tom. dābrūəta | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- dobrovita** ⇒ brdovita, brdovitovica
- dočakati** -am dov. ► ed.: 3. da'ča:ka C-AP; del. -l m.: ed.: da'ča:kau C-GP ⟨⟩ 'ku:mi sṃ ya da'ča:kau C-GP | BđC -; Tom. dāčākət | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ čakati)
- dođati** -am dov. ► da'da:t L-x; ed.: 1. da'da:m L-x; del. -l m.: ed.: da'da:ṃ C-CS; mn.: da'da:l C-GP, Z-JK; vel. ed.: 2. da'də:j C-GP ⟨⟩ ka m je pa 'mislṃ na'riēdu, sṃ pa še 'ma: da'da:ṃ C-GP | BđC -; Tom. dāđət, -dām | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ dáti)
- doga** -e z ► 'duōɣa C-GP, L-x; rod. 'duōje C-GP, 'duōɣe L-x; mn.: im. 'duōje C-GP, 'duōɣe C-AP, 'duōɣe Pd(C)-iē; 2. 'duōx C-GP ⟨⟩ x'ra:stawe 'duōɣe C-GP | BđC -; Tom. dūəɣə, dūəjə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (⇒ dōga¹) | ESSJ + (⇒ dōga II)
- dognati** -ženem dov. ► day'na:t C-GP ⟨⟩ 1. |z razmišljanjem priti do česa|: 'nisa 'mojṃ 'neč day'na:t C(P)-ks 2. |narediti kaj do konca|: 'jest 'čem da 'kanca day'na:t 'maje 'tažba C-GP | BđC -; Tom. dāɣnāṃ (del. -n ž. ed. 1.) odločena | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > 2. star. | ESSJ + (⇒ gnati)
- dogoreti** -im dov. ► daya'ri:t L-x; ed.: 3. daya'ri L-mv; del. -l m.: ed.: da'yaru C-GP; z.: ed.: daya'ri: C-GP; s.: ed.: daya'ri:lu C-GP ⟨⟩ s'wə:jče j že daya'ri: C-GP | BđC -; Tom. dāɣōrt', dāɣurī | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dogovoriti se** -im se dov. ► ed.: 3. dayawa'ri C-AP; mn.: 3. dayawa'rije C(P)-ks; del. -l m.: mn.: dayawa'ril C-GP; dv.: dayawa'rila C-AP

- ⟨⟩ swa se dayawa'rila, de 'bowa š'la ka'sit C-GP | BđC -; Tom. dayawôrt' se | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ govoríti)
- dohajati** -am nedov. ▶ da'xa:jet L-x; ed.: 1. da'xa:jem L-x; 3. da'xa:je C-GP; del. -1 m.: ed.: da'xa:jeu C-GP; z.: ed.: daxa'ja: L-x ⟨⟩ 1. |iti enako hitro kot kdo drug|: ya j 'ku:maj daxa'ja: L-x 2. *propadati, odmirati*: ta sm'rika pa da'xa:je C-GP | BđC -; Tom. daxâjêť, daxâjêť | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (P ~) | ESSJ + (⇒ hod)
- dohiteti** -im dov. ▶ dax'ti:t C-GP, L-x; ed.: 1. dax'tim L-x; del. -1 m.: ed.: da'xitu C-GP ⟨⟩ 'teya 'na:uš ŋ'kuil da'xitu C-GP | BđC -; Tom. daxit', daxetim | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ hitêti)
- dohtar** -ja m ▶ 'du:xtar, 'duoxtar C-AP, 'duoxtar Pd(C)-iê; rod. 'du:xtarje, 'du:xtarja C-AP; da.j. 'duoxtari Pd(C)-iê; mn.: 1. 'du:xtari C-GP ⟨⟩ 1. |zdravnik|: y 'du:xtari 'boš 'moju 'jet C-GP 2. |odvetnik| / yawa'ri kot pre'teryan 'du:xtar C-GP | BđC -; Tom. dûextar, -arje | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ niže pog.; SP 2001 neknj. 1jud. | ESSJ - / Snoj + (⇒ dōktor) || ⇒ zdravnik
- doiti** dojdem dov. ▶ ed.: 3. 'duojde C-GP; del. -1 z.: mn.: daš'le C-AP; s.: ed.: daš'lu: L-x ⟨⟩ *propasti, poginiti*: med 'wajska /../ je pa že 'ma:le 'jemu [č'wiel] 'wače, 'bel s'tar je 'bi ŋ 'ta:k /../ sa mu pa z'la b'le daš'le C-AP ◊ u'se 'duojde C-GP *premine* | BđC -; Tom. dōjjet', dōjdem | Plet. +; SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -) | ESSJ -
- dojiti** -im nedov. ▶ da'it C-GP, L-x; ed.: 1. da'im L-x; 3. da'i C-GP ⟨⟩ |*hraniti s svojim mlekom*|: 'kešna k'ra:wa je ta'ku xa'dabna, de te'lietu na s'ti da'it C-GP
- ▶ **dojen** -ena -o ▶ m.: ed.: im. 'dajen C-GP, L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. dōit', daī | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- dokazati** -kažem dov. ▶ daka'za:t C-GP, da'ka:zat L-x; ed.: im. da'ka:žem C-GP, L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kázati)
- dokladati** -am nedov. ▶ dak'la:dat C-GP; del. -1 m.: mn.: dakla'da:l C-AP ⟨⟩ sma x'li:pce nar'dil, sma še 'ma: paprau'la:l, še dakla'da:l 'muoka C-AP | BđC -; Tom. daklâdat, am | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ klasti)
- doklasti** -kladem dov. ▶ dak'la:st L-x; ed.: im. dak'la:dem L-mv; del. -1 m.: ed.: dak'la:du L-mv ⟨⟩ *dodati, nav. živini krmo* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- dokler** vez. ▶ 'du:kər C-GP, Z-JK, G-RM, L-x, Š(C)-mk ⟨⟩ 1. ['wače] je ta'ku: 'dō:uŋa 'i:du, 'du:kər 'nisa u'si na'xa:l C-AP • 'du:kər sma u'li 'mixŋ, sma 'mayl med'ruyi 'pa:st Z-JK • sta 'pi:, 'du:kər je b'lu C-AP 2. 'du:kər 'ni š'la x 'ma:š u 'ciərku /../ 'ni s'mi: /../ 'neč 'jet u š'ta:la Z-JK | BđC dukler; Tom. daklēr | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ doklēj)
- doklicati** -kličem dov. ▶ dak'licat L-x; ed.: im. dak'ličem L-x; del. -1 m.: ed.: dak'lica:u C-GP ⟨⟩ ya 'nišŋ 'moju dak'licat L-x | BđC -; Tom. daklicat, -ičem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dokopati** -kopljem dov. ▶ daka'pa:t, da'ka:pat C-GP, da'kapat L-x; ed.: im. da'kuo:pem L-x; del. -1 m.: ed.: da'kapau C-GP, da'kapu L-x ⟨⟩
- ▶ **dokopati se** ▶ ⟨⟩ se j da'kapu da prema- 'žejne L-x | BđC -; Tom. - | Plet. + (dokópati); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kopati)
- dokupiti** -kupim dov. ▶ daku'pit C-GP, dax'pit L-x; ed.: im. da'kupŋ L-x; del. -1 m.: mn.: daku'pil C-GP ⟨⟩ daku'pil sma n 'kuoš 'niwe C-GP | BđC -; Tom. dakūpt', -ūpš | Plet. + (dokúpiti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dokupovati** -ujem nedov. ▶ daku'powat C-GP; del. -1 m.: mn.: dakup'wa:l C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. - (dakapāwat, ⇒ dokupavati) | Plet. + (dokupováti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dol** prisl. ▶ 'dal, 'da C-AP, 'daŋ C-CS, 'dal, 'da Z-JK, G-RM, Š-MM, 'dal, 'da L-x, 'daŋ L-ML ⟨⟩ 1. *dol*: 'yar ŋ 'dal Š-MM • je b'lu t'ri:ba 'dal na'sit Z-JK / 'kam 'dal se u'sieđe, 'pa pa s'ni: C-AP / [pe'pieu] sma 'moŋl z'mieram 'dal pa'derŋnt C-AP / v

prisl. bes. zvezah: 'da u K'min je 'šoyu 'jeskat **Z-JK** • j me'jailu 'dal da 'uokŋ **C-GP** • 'wada /../ γ're ta 'dal s'ku:z ŋ 'mimu 'ma:lnau **Z-JK** • poud. se j u'lila 'to:uša 'dal wa'ku:l **Z-JK** • če 'dal 'won pərt u B'lek **Š-MM** 2. *doli*: • 'dal sa l'pu: m'li:l **C-AP** / v prisl. bes. zvezah: 'dal pər sa'si:du **C-AP** • 'imam 'li:pa 'sukne 'da u ma'rə:jn **Z-JK** • 'wače j 'bi pa ta 'dal u X'ribu **Š-MM** • 'tiz 'dal **G-RM** *tam doli* • poud. 'tam če 'dal 'won, kod je z'də:j 'Eta **C-AP** | **BdC** 2. da; da h; 2. dāl, dāl, dāl, dal; da u; **Tom.** dōl (⇒ doli) | **Plet.** + (⇒ dōli); **SP** 1962 + (⇒ dōl, dōli); **SSKJ** + (⇒ dōl, dōli) | **ESSJ** - / **Snoj** +

dolbiti dolbem nedov. ▶ du'bit **C-AK, L-x**; ed.: 1. 'dubŋ **L-x**; 3. 'doyube **C-GP**; del. -l m.: ed.: 'doyubu **C-AK** ⟨⟩ *dolbsti*: 'žoyuna 'doyube **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** dūəpt', dūəp (⇒ dolbsti) | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** - (⇒ dōlbsti)

dolenjca -e ž ▶ da'lə:jnca **C-AP, L-ML**; rod. 'da:lə:jnce **L-x**; mn.: tož. da'lə:jnce **Z-JK** ⟨⟩ *dolenjka* | *spodnje kriolo*: 'kešne da'lə:jnce sa j'mi:le /../ nab'ra:ne wa'ku:l ŋ wa'ku:l ŋ pa š'pice tl'ku:j še'ra-če, na 'xa:ftlne **Z-JK** | **S** -

dolenji -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. da'lə:jn **L-x**; mn.: tož. ta da'lə:jne **C-GP**; ž.: ed.: im. ta da'lə:jne **C-AP** ⟨⟩ je u'lu t'ri:ba ta da'lə:jne 'liste wab'ra:t **C-GP** / da'lə:jn 'witər **L-x** *južni* | **BdC** -; **Tom.** dūəlan, -ə (⇒ dolanji) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** zastar. *ki leži, je nižje, spodnji* | **ESSJ** -

doleteti -im dov. ▶ dale'ti:t **L-x, Ra(C)-vk**; ed.: daj. dale'ti **C(P)-ks**; del. -l ž.: ed.: dale'ti: **L-x**; s.: ed.: dale'ti:lu **C-GP** ⟨⟩ nas'rə:j-če ya j dale'ti: **L-x** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

dolg -a m ▶ ed.: im. 'doyux **C-GP, L-x**; rod. dou'ya: **C-GP, du'ya: L-ML**; tož. 'doyux **G-RM, L-ML**; mn.: tož. 'doyowə **G-RM** ⟨⟩ ma we'lik du'ya: **L-x** // *iti/priti v dolg(ove) pretirano se zadolževati/zadolžiti*: sa že ta'ku: u 'doyowə š'li l'die **G-RM** • j 'pəršu u 'doyux 'bi, de j 'patle 'moju pa pre'da:t **G-RM** | **BdC** -; **Tom.** dōux, dōuyə | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

dolg -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'doyux **C-GP, L-x**;

mest. 'doyuyimu **G-RM**; mn.: im. dou'yi **C-AP**; ž.: ed.: im. 'doyuya **C-GP, G-RM, L-ML**; mn.: im. 'doyue **C-AP**; tož. 'doyue **C-GP, 'doyuje Z-JK, 'doyue L-ML**; s.: ed.: im. 'doyuyu **L-x**; tož. 'doyuyu **C-AP** ⟨⟩ 'doyuya 'čikle **C-AP** / dou'yi d'niəwi **C-AP**

▶ **dolgo** prisl. ▶ 'doyuya **C-GP, Z-JK, Š-MM** ⟨⟩ 'doyuya 'li:t **C-GP** • 'jesŋ 'doyuya /../ bel pa'ča:su 'moyuzla **Š-MM**

▶ **(ta) dolg** -a -o sam. ▶ ⟨⟩ p'rə:u na 'doyuyu se pa'tieyne **C-AP** | **BdC** dōug *J*; **Tom.** dōux, dōuyə, dōuyu | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

dolgčas -a m ▶ 'doyuxčes **C-GP, L-x**; rod. 'doyuxčesa **L-x**; tož. 'doyuxčes **C-GP** ⟨⟩ m je 'doyuxčes, ka sŋ le 'sa:m **C-GP** • pa'pi:γ-lan 'doyuxčes **L-x** *neznosen* // **preganjati** **dolgčas**: sa /../ 'tiz 'doyuxčes pre'ya:j-nal **C-GP** • **presti dolgčas igrati se s prsti, lenariti**: 'ki pa 'di:laš? - 'doyuxčes p'riedem **L-mv** • **prodajati dolgčas**: 'tejst pa le 'doyuxčes pra'da:je **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** dōux čēs (⇒ čas) | **Plet.** dolg čas (⇒ čas); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ dōlg)

doli ⇒ dol

dolina -e ž ▶ da'lina **C-GP, Z-JK**; mest. da'lin **C-GP, Z-DŠ** ⟨⟩ 'tista da'lina je b'la u'se ŋd'rə:jcawa, 'čieŋ je 'ma:je 'ma:t da'ma **Z-JK** // a j le'ti:lu pa da'lin **C-GP** *navzdol* | **BdC** (dalina); **Tom.** dālinə | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

doliti -lijem dov. ▶ da'lit **C-GP, L-x**; ed.: 1. da'lijem **L-x**; del. -l m.: ed.: da'lə:yu **C-GP**; ž.: ed.: da'lila **C-AP**; vel. ed.: 2. da'le **C-GP** ⟨⟩ da'le m še 'ma: **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** dālət', dālijəm | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

dolivati -am nedov. ▶ da'liwat **C-GP**; ed.: 2. da'liwaš **C-GP** ⟨⟩ 'ti mu pa 'wos 'ca:jt da'liwaš **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** dāliwət | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

dolžan dolžna -o prid. ▶ ed.: im. du'ža:n **C-GP, Š-MM, L-ML, Ra(C)-vk, Pd(C)-ie**; mn.: im. duž'ni **C-AP, Z-DŠ**; ž.: ed.: im. 'doyužna **C-GP, L-x**; s.: ed.: im. 'doyužnu **L-x** ⟨⟩ 'ta: j pa 'wos 'ca:jt du'ža:n **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** dužān, dōužnə | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ dōlg)

dom -a m ▶ 'du:m L-x; rod. 'duoma C-AP, 'du:ma Š-MM, L-ML; mest. 'damu Z-JK; or. 'duomam C-GP ⟨⟩ | *prostor, hiša, kjer kdo stalno živi*: je 'šo:u wad 'du:ma L-x • na 'morm s'tit 'duoma m pa 'jet C(P)-ks // 'mu:j b'rat, 'tist, ka j 'bi na 'damu pər 'Mušču Z-JK na *domačiji* | BđC -; Tom. dūem, [dūemə] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

doma prisl. ▶ da'ma:, da'ma C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x ⟨⟩ pər 'nam da'ma C-AP / sma j'mi:l 'dast šu'nice da'ma C-AP • sma da'ma: nar'dil m'lince C-AP • m'li:ka se j u'se pa'nucalu za da'ma C-GP / 'dō:u:pa pa 'wajsk 'ni 'bi da'ma C-AP / 'sestra je b'la 'bel da'ma Z-JK *ni rada hodila od doma* / sŋ 'jest š'la 'koda p'li:t, ka sŋ b'la še da'ma *ko sem živela še pri starših* // 'di:kla je b'la tuđ z Jese'nice da'ma Z-JK • u Da'lē:jn 'wos, 'kuođer sŋ 'jest da'ma Š(C)-mk | BđC damā, dāmā, damá J.; Tom. dāmā, dāmā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

domač -ača -e prid. ▶ m.: ed.: im. (ta) 'damač C-AP, 'damač L-x; rod. da'mažya C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x; mn.: im. ta da'mač C-AŠ, da'mači C-AP, te da'mač Š-MM, L-x; rod. da'mačix G-RM; daj. da'mačm C-AP, ta da'mačm Ra(C)-vk; tož. te da'mače G-RM; ž.: ed.: im. da'ma:ča, da'mača C-GP, da'mače C-AP, da'ma:če L-mv; mn.: im. (ta) da'mače Z-JK, da'mače L-MKO; rod. da'mačix Z-JK; daj. da'mačm C-GP; tož. da'mače C-GP; s.: ed.: im. da'maču C-AP, Z-JK, L-x; rod. da'mažya L-ML ⟨⟩ 1. | *nanašajoč se na dom*: te da'mač 'pu:bi Š-MM / pər 'nam je še 'Pa:ula 'ta:ka /../ ka j da'mače, pa j 'morem ta'ku: 'silt 'kešna 'ri:č C-AP // 'damač k'rox L-x • da'ma:ča 'wō:una C-GP • da'maču [ž'ya:jne] C-AP, Z da'maču me'su: Z-JK • 'siera:ka /../ z da'mažya m'li:ka Z-JK / da'mače zra'wila L-MKO // da'mažya 'di:la j b'lu L-ML 2. | *nanašajoč se na ožjo ali širšo domovino*: 'piēki sa u'li da'mači C-AP • 'tu: j 'čest da'mača yawa-'rica C-AP *narečna*

▶ **domače** prisl. ▶ da'maču, da'ma:ču C-AP ⟨⟩ ka z'dē:j za'pajje m pa da'ma:ču /../ 'jes 'ka:r u'žiwam C-AP • 'to 'rečema le b'ri-

taf, če pa da'maču yawa'rima C-AP v *narečju*

▶ **(ta) domač** -ača -e sam. ▶ ⟨⟩ pər 'čem sa pama'ya:l ta da'mač? C-AŠ • 'kor ta 'damač na'xa:, 'patl na 'ma:raje 'weč 'i:st C-AP / le 'pē:jt 'nuoť, 'sē:j sma 'sa:m te da'mač L-x | BđC -; Tom. dāmāč; pā dāmāče | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

domačija -e ž ▶ dama'čije C-GP ⟨⟩ 'dabra dama'čije C-GP | BđC -; Tom. dāmāčijē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ domāč)

domačin -a m ▶ dama'čin C-GP; mn.: tož. dama'čine C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. dāmāčīn | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

domeniti se -menim se dov. ▶ dam'nit C-GP; del. -l m.: mn.: dam'nit C-GP; dv.: dam'nita C-GP, B(C)-vo; ž.: ed.: dam'nita C-GP ⟨⟩ mar'bit se 'bowa pa dam'nita C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (domēniti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ meniti II)

domina -e ž ▶ 'duomina L-x; rod. 'duomine L-x; mn.: im. 'duomine C(P)-ks ⟨⟩ 'cukər u 'duominax L-x *kockah* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ čoljca

dominati -am nedov. ▶ 'duominat C-GP; del. -l m.: mn.: 'duominal C(P)-ks ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

domisliti se ⇒ zmisлити se

domov prisl. ▶ da'mō:u C-AP, Z-JK, Š-MM, L-ML, Ra(C)-vk ⟨⟩ ka j b'la 'ura 'pō:u a'na:jst, j š'la da'mō:u Z-JK / sa [k'ra:we] 'sa:me 'pəršle da'mō:u Z-JK | BđC damōu, dāmōu, damou J.; Tom. dāmū | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

dopelhar -ja m ▶ 'duopl̥xar C-GP; mn.: im. 'duopl̥xari C-AK; rod. 'duopl̥xarjeu C-GP; tož. 'duopl̥xarje C-GP ⟨⟩ 1. *dvojni plug* 2. *dvojni kozolec* | BđC -; Tom. dūep̥l̥čər (⇒ drevo) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

doplačati -am dov. ▶ dap'la:čēt C-GP, L-x; ed.: 1. dap'la:čem L-x; del. -l m.: ed.: dap'la:čeū C-GP ⟨⟩ sŋ 'mo:u 'tu:lku dap'la:čēt C-GP

▶ **doplačan** -a -o ▶ m.: ed.: im. dap'la:čen

- L-x; ž.: ed.: im. dap'la:čena L-x; s.: ed.: im. dap'la:čenu C-GP, L-x ⟨ | BđC -; Tom. dap'lačet, dap'lačem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- doplih** -- -- prid. ▶ 'duoplix C-AP, 'duoplx C-AK, 'duopļš Z-JK ⟨ dvojēn: 'duoplx γ'la:ži C-GP dvojne šipe • tes. 'duoplx k'riži C-AK način vezave tramičev, s katerimi je obit srednji del kozolca | S -
- dopoldne** -? s ▶ da'pō:ūdne C-GP ⟨ 'ci:lu da'pō:ūdne C-GP | BđC -; Tom. dāpōūņę | Plet. + (⇒ dopōldne II); SP 1962 +; SSKJ +
- dopoldne** prisl. ▶ da'pō:ūdne C-AP, L-ML, Pd(C)-iē, Š(C)-mk ⟨ da'pō:ūdne je b'lu ž'ya:jne /../ pa'pō:ūdne pa 'mašt, pa 'ki sa ra'di 'pəršļ 'di:lauc C-AP ◊ da'pō:ūdne 'nuoš 'wada 'ajnyļc u 'ka:jnyļc, pa'pō:ūdne pa xada'ba:r ū šta'ba:l Pd(C)-iē pij vodo samo dopoldne | BđC -; Tom. dāpōūņę | Plet. + (dopōldne I); SP 1962 +; SSKJ +
- dopovedati** -povem dov. ▶ dapa'wi:dat C-GP, L-x; ed.: 1. dapa'wi:m L-x ⟨ 'ta: se na s'ti 'neč dapa'wi:dat C-GP | BđC -; Tom. dāpā-wiēdāt, dāpāwiēm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- dopovedovati** -ujem nedov. ▶ dapawe'dowat C-GP; ed.: 1. dapawe'dujem C-AP; del. -l m.: ed.: dapa'wi:daū C-GP ⟨ γ'rem 'jest 'čie, mu dapawe'dujem, ka'ku: je b'lu .. 'ja:, 'neč ņ pa 'neč C-AP | BđC -; Tom. dāpā-wēdōwāt, dāpāwēdūjēm | Plet. + (dopove-dovāti); SP 1962 +; SSKJ +
- dopričati** (?) -am dov. ▶ del. -l m.: mn.: dap'ričal Z-JK ⟨ s pregovarjanjem ugotoviti: ka sa 'jē:jŋkat dap'ričal, 'kiēra je γaspa'dine, de ū 'pəršla ū 'xiša, sa j 'pər'nesļ la'pa:r /../ ņ pa 'kuxraunca Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ +
- dorasel** -sla -O prid. ▶ m.: ed.: im. da'ra:su L-x; ž.: ed.: im. da'ra:sla L-x; s.: ed.: im. da'ra:slu L-x ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ dorásti); SP 1962 +; SSKJ +
- dorasti** -em dov. ▶ da'ra:st L-x; ed.: 1. da'ra:sem L-x; 3. da'ra:se C-GP; del. -l m.: ed.: da'ra:su C-GP
- ▶ **doraščen** -a -O ▶ m.: ed.: da'ra:šen C-GP; ž.: ed.: im. da'ra:šena C-GP ⟨ da'ra:šena [t'ra:wa] C-GP | BđC -; Tom. dārašt, dārašem; dārašēn | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- doseči** -sežem dov. ▶ da'siešt L-x; ed.: 1. da'siežem L-x; 2. da'siežeš Ra(C)-vk; del. -l m.: ed.: da'sieyu C-GP, Z-JK ⟨ z'γərda 'na:uš 'neč da'sieyu C-GP | BđC -; Tom. dāšēšt', -sīēžem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- dosoliti** -im dov. ▶ dasa'lit C-GP, L-x; ed.: 1. dasa'lim L-x ⟨ 'morm ņ 'ma: dasa'lit C-AP | BđC -; Tom. dāšōlt, dāšālim | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ +
- dosti** -ih štev. ▶ tož. 'dast C-GP; mest. 'dastix G-RM ⟨ 'dast 'lit te 'ni b'lu C-AP • ū 'dastix k'ra:jex je b'lu 'ta:ku, ka j .. ka 'nis 'tut s sa'ni:m 'moju 'γar G-RM | BđC dāst, dāst, dast; Tom. dōšt' (ed.: daj. dōšt'm) | Plet. + (⇒ dōsti 2); SP 1962 +; SSKJ + (BV -) | ESSJ +
- dosti** prisl. ▶ 'dast C-AP, Z-JK, G-RM, L-x ⟨ 1. je 'moyla 'dast 'γarka 'pē:jč 'bit C-AP • a je 'dast s'latku? C-AP 2. je 'pelŋ 'dast s'la:pš, 'pelŋ je pa 're'na:k C-AP // 'jē:jda p'ra:jje, de 'neč 'dast ne 'nuca s'ja:t Pč(G)-fm
- ▶ **dosti** povdk. ▶ ⟨ ū'seja j b'lu 'dast da'ma, se j pər'di:lalu Z-JK | BđC dāst, dāst, dast; Tom. dōšt' | Plet. + (⇒ dōsti 1); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- dostikrat** prisl. ▶ dask'ra:t C-GP ⟨ ix 'nisŋ dask'ra:t s'kuxa C-AP | BđC -; Tom. dōškāt | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- dota** -e ž ▶ 'duota L-ML; rod. 'duote C-GP, L-x; tož. 'duota C-GP ⟨ 'ni 'mi: 'bene 'duote L-x • 'ku:lki 'boste pa za 'duota 'dai? C-GP | BđC -; Tom. dūeta | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dotakniti se** ⇒ dotekniti se
- doteči** -tečem dov. ▶ da'tečt L-x; ed.: im. da'tečem L-x; rod. da'tečeš C-GP; del. -l m.: ed.: da'tieku C-GP ⟨ sŋ 'letu, pa sŋ te ū'seylix 'ku:mi da'tieku C-GP | BđC -; Tom. dāṭēčt', dāṭēčēn | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ +
- dotekniti se** -taknem se dov. ▶ datk'nit C-GP, da'tokŋt L-x; ed.: 3. da'taikne C-GP;

- del. -l m.: ed.: da'toknu L-x, C(P)-ks; vel. ed.: 2. da'tokņ C-GP ⟨⟩ 'tud da'toknu se me 'ni, 'du:kər se 'niswa para'čila C(P)-ks / se 'ba:ba j'ma: 'bərš wat'raka, če se j 'di:c le da'ta:kne C-GP | BđC -; Tom. daṭākñt' sę, daṭākņem sę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- dotikati** -am nedov. ▶ da'tikat C-GP; vel. ed.: rod. da'tikaj C-GP ⟨⟩ 'teya se m pa ŋ'ka:r na da'tikaj C-GP | BđC -; Tom. daṭikət sę, daṭikəm sę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- dovoliti** -volim dov. ▶ dawa'lit L-x; del. -l m.: ed.: dawa'liu C-GP; mn.: dawa'lil G-RM ⟨⟩ sa b'li dawa'lil k'miētam 'to pa wa'si:x, de sa š'li 'dal pa 'tiste 'kuoǰne G-RM | BđC -; Tom. daṭwōlt, daṭuəlš | Plet. + (dovóliti); SP 1962 +; SSKJ +
- dovoljenje** -a s ▶ dawa'le:jne L-x; rod. dawa'le:jne C-GP, L-x ⟨⟩ brez 'ma:jya dawa'le:jne 'na:uš š'la ŋ'ka:mər C-GP | BđC -; Tom. daṭwəlęje | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- dozoreti** -im dov. ▶ daz'ri:t L-x; ed.: daj. daza'ri C-GP; del. -l ž.: ed.: daza'ri:la C-GP, Ra(C)-vk ⟨⟩ je b'lu t'ri:ba pa tut 'je:jda da 'ca:jta us'jart, de j daza'ri:la da s'la:bya ūre'miēna C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- doživeti** -im dov. ▶ daž'wi:t L-x; ed.: im. daž'wim L-x; del. -l m.: ed.: daž'iu L-ML; mn.: daž'wi:l C-GP, L-MKO ⟨⟩ sa 'ka:jt 'xudya daž'wi:l C-GP | BđC -; Tom. dažiūt', dažę-wim | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
- drag** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. d'ra:x C-AP, L-x, Pč(G)-fm; mn.: im. dra'yi C(P)-ks; ž.: ed.: im. d'ra:ya C-GP, L-x; mn.: im. d'ra:ye S-AT; s.: ed.: im. d'ra:yu L-x; primer. m.: ed.: im. d'ra:ži L-x ⟨⟩ d'ra:yu bla'yu: L-x • 'cukər je 'bi z'la d'ra:x, se ya 'nisma 'moyl kup'wa:t C-AP / dra'yu: kod zla'tu: L-x zelo
- ▶ **drago** prisl. ▶ dra'yu: C-GP; dra'yu:, d'ra:yu L-x; primer. d'ra:ži C-GP ⟨⟩ je pa γ'lix 'ma: d'ra:ži za'čieų pla'cowat te š'pice C-GP | BđC -; Tom. drāx, drāya, drāyu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- drajsati** -am nedov. ▶ d'ra:jsat L-x; ed.: 1. d'ra:jsam L-x; 2. d'ra:jsaš L-x
- ▶ **drajsati se** ▶ ⟨⟩ poud. 'ki se d'ra:jsaš 'tam pa t'lex L-x | BđC -; Tom. drāisat, -am (⇒ drasati) | Plet. - (⇒ drásati); SP 1962 +; SSKJ pog., slabš.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ -
- drakselj** -na m ▶ d'ra:ksl̥ Z-Dš, B(C)-vo; mn.: im. d'ra:ksl̥ni C-GP; mest. d'ra:ksl̥nax C-GP ⟨⟩ miz. *lesna stružnica*: na 'majnš d'ra:ksl̥nax sa k'lince za k'liklet d'ra:kslel C-GP | S -
- draksljati** -am nedov. ▶ d'ra:kslet C-GP; del. -l m.: mn.: d'ra:kslel C-GP ⟨⟩ *strugati* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ - (⇒ drakslati) | ESSJ -
- drasta** -e z ▶ d'ra:sta C-GP, L-x; rod. d'ra:ste L-x; mest. d'ra:st C-GP, L-x; mn.: daj. d'ra:stam C-GP ⟨⟩ *drča* | *vdolbina v strmem pobočju*, tudi za spravljanje sena (na saneh, vejah): sma spu'ša:l d'rowa pa d'ra:st C-GP | BđC *drāsta || »*derča za derva*«; Tom. - (dārcę, ⇒ drča) | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ + (P -) | ESSJ + (⇒ drástiti)
- drat** -u/-a m ▶ d'ra:t C-GP, L-x; rod. dra'tu C-GP, d'ra:ta L-x; tož. d'ra:t C-GP; mest. d'ra:tu C-GP, L-MKO; or. d'ra:tam C-GP, Pč(G)-fm ⟨⟩ pa'cinkan d'ra:t L-x / ta ba'dieč d'ra:t C-GP • s ta 'tornajya dra'tu C-GP | BđC -; Tom. drāt, drātu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ - / Snoj +
- draten** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. dra'tiēn L-x; ž.: ed.: im. dra'tiēna C-GP, L-x; s.: ed.: dra'tiēnu L-x ⟨⟩ dra'tiēna kər'ta:če L-x / dra'tiēna 're:jta C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ -
- drce** -a s ▶ 'dərce C-GP; mn.: im. 'dərca C-AP; tož. 'dərca C-AP ⟨⟩ *jedrce*: wa'ri:xawe 'dərca C-AP • 'li:šņkawe 'dərca C-GP | BđC -; Tom. zdārcę, -ą (⇒ jedrce) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ jedro)
- dregati** ⇒ butati (?), drozati
- dregniti** -em dov. ▶ d'rieųnt L-x; ed.: 1. d'rieųnem L-x; del. -l m.: ed.: d'rieųnu L-x; vel. ed.: 2. d'rieųn L-x ⟨⟩ d'rieųn ya pad 'riēbra L-x | BđC -; Tom. driēųnt',

- drīəynəm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ dregati) || ⇒ drozniti, hebniti
- drek** dreka m ▶ d'rek C-GP, L-šK; tož. d'rek C-IS, Pd(C)-ië; mest. d'reku C-GP; mn.: im. d'reč C-GP; rod. d'rekau C-GP; tož. d'reke C-GP ⟨⟩ 1. k'ra:wi d'rek C-GP • 'miši d'rek C-IS 2. 'jə:udaš za ũ'sa:g d'rek Pd(C)-ië // **en drek malo:** s'pi 'won, se ʧa j ŋ d'rek 'nuoṭer C-GP | **BdC** -; **Tom.** drêk, -ə | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ drekati)
- dremati** -ljem nedov. ▶ d'rīmat L-x; ed.: 1. d'rīmam L-x; 3. d'rīmle C-GP; **del.** -l m. ed.: d'rīmau S(C)-mb ⟨⟩ d'rīmle se mi C-GP | **BdC** -; **Tom.** drīəmat, drīəmləm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- dren** -a m ▶ d'rīn C-GP, d'rējn L-x, d'rīn Ra(C)-vk; rod. d'rīna C-GP, d'rējna L-x; daj. d'rīnu C-GP ⟨⟩ s ta 'čəŋɣa d'rīna se da'bije ka'ličī C-GP • ta 'bi:u d'rīn C-GP / 'sux kod d'rīn C-GP • 'žīlau kod d'rējn L-x | **BdC** -; **Tom.** drēn | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- drenj** drenja m ▶ d'rējn L-ML; tož. d'rējn C-AP ⟨⟩ 'niš ũ'mi: 'ka:m ɣ'nait [k'ra:wa], ka j 'bi 'ta:k d'rējn L-ML // a si 'mi: z'la d'rējn, de sa se t ta'ku: wap'ra:jļ? C-AP *si se morala zelo potruditi* | **BdC** -; **Tom.** drējn | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** pog.; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** + (⇒ drējati se)
- drenov** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. d'rīnau C-GP; rod. d'rīnajya C-GP; mn.: im. d'rīnaj C-CS; ž.: mn.: im. d'rīnawe C-GP; tož. d'rīnawe C-GP; s.: ed.: im. d'rīnau Ra(C)-vk ⟨⟩ za'bię za ɣ'ra:ble sa z d'rīnajya ũ'sa: C-GP | **BdC** -; **Tom.** drīənu, -əwa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (ž. ed.)
- dreta** -e ž ▶ d'rīta C-GP, L-ML; rod. d'rīte L-x; tož. d'rīta C-GP, L-mv ⟨⟩ j ['šuštar] nayli'xowau d'rīta s:mər'čuonam C-GP / d'rīta ũ'li:če C-GP *smrči* | **BdC** -; **Tom.** drīəta | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- dreti** derem nedov. ▶ d'rīt C-GP; ed.: daj. 'dere C-GP; **del.** -l m.: ed.: d'rō:u C-GP; mn.: 'dərļ C-GP ⟨⟩ |*odstranjevati kožo z živa-lī:* ka'du t je d'rō:u [p'ra:sca]? C-GP
- klal* / z'ɣa:ɣa me 'dere C-GP | **BdC** -; **Tom.** dært', dērəm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ drēti²) | **ESSJ** + (⇒ dreti I)
- dreti se** derem se nedov. ▶ d'rīt L-x; ed.: im. 'derem L-x; rod. 'dereš L-ML; daj. 'dere C-GP; mn.: daj. 'dereje L-mv; **del.** -l m.: ed.: d'rō:u L-ML; mn.: 'dərļ C-GP; ž.: mn.: 'dərle C-GP ⟨⟩ wat'rac se 'dereje L-mv • se 'dere kot s'ra:ka C-AP | **BdC** -; **Tom.** dært', dērəm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- drev** -a m ▶ d'rī:u C-AP, L-ML; rod. d'rī:wa C-GP, L-ML; daj. d'rī:wu L-ML; tož. d'rī:u C-GP, L-ML; mn.: im. d'rī:wi C-GP; dv.: tož. d'rī:wa C-AP ⟨⟩ pa'si:kan d'rī:u C-GP | **BdC** -; **Tom.** drīəu, drīəwə | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** zastar. *drevo* | **ESSJ** - || ⇒ drevo²
- drevariti** -im nedov. ▶ ed.: 3. dər'wa:r C-GP; **del.** -l m.: ed.: dər'wa:ru C-GP ⟨⟩ star. *držati plug pri oranju:* 'adŋ 'ku:lca dər'ži, 'a:dŋ dər'wa:r, 'a:dŋ pa 'wa:p C-GP | **BdC** -; **Tom.** dərwart' | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- drevi** prisl. ▶ d'rē:j C-GP, L-x ⟨⟩ d'rē:j 'bom 'pəršu C-GP | **BdC** -; **Tom.** drēj | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** raba peša | **ESSJ** -
- drevje** -a s ▶ d'rī:u:je C-GP; rod. d'rī:u:je C-GP; mest. d'rī:uju C-GP, d'rī:wi Pd(C)-ië; or. d'rī:ujem C-GP ⟨⟩ se j 'pə:uxnu d'rī:u:je na s'nežet C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- drevo**¹ -esa s ▶ d'ru: C-GP, d'ru G-RM, d'ru: L-ML, d'ru: Ra(C)-vk; rod. dər'więsa C-GP, dre'więsa L-x; tož. d'ru: C-GP, Ra(C)-vk; mest. dər'więs L-x; or. dər'więsam C-GP, Ra(C)-vk; mn.: tož. dre'więsa C-CS; dv.: tož. dər'więs G-RM ⟨⟩ *plug:* za d'ru: 'dəržet C-GP | **BdC** -; **Tom.** drōu, drēwīesa | **Plet.** + (⇒ drēvō 2); **SP 1962** +; **SSKJ** > nar.; **SP 2001** star. | **ESSJ** -
- drevo**² -esa s ▶ dre'wu:; rod. dre'więsa C-GP, L-x; mest. dre'więs C-GP; mn.: im. dre'więsa L-ML ⟨⟩ |*rastlina* | **BdC** (dřwū); dər'wiesu; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ drēvō 2); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ drev
- drgniti** -em nedov. ▶ 'dərɣnt C-GP; ed.: 2. 'doryneš C-AP; 3. 'doryne C-AP, 'dərɣne C-GP; mn.: 3. 'dərɣneje C-GP; **del.** -l s.: ed.:

- 'dərɣɫnu C-GP ⟨⟩ |*premikati kaj sem in tja po površini in pri tem močno pritiskati nanjo*: ž'wina se 'ra:da 'dərɣne wap p'lut C-GP / na 'wi:m, 'ki me 'dərɣne nt ɥ 'ɣorlu C-AP *praska* / poud. 'naš 'wače j st'rašɳ 'sitɳ, 'wos 'ca:jt 'ni:ki 'dərɣne C-GP *sitnari* | BdC –; Tom. d̆ərɣɫt', d̆ərɣnəm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –
- drikeljc** -a m ▶ d'rikɫc C-CS, L-x, Ra(C)-vk; rod. d'rikɫca L-x; or. d'rikɫcam C-GP; mn.: im. d'rikɫci C-GP, L-ML; dv.: im. d'rikɫca C-CS ⟨⟩ *vpredna prečka*: d'rikɫc je 'bi zak'lukan za 'wa:ɣa C-GP // 'ta: pa 'kuo:jne 'fu:tra le z d'rikɫcam C-GP *ga slabo hrani in ravna z njim* | S –
- driska** -e ž ▶ d'riskā L-x; rod. d'riske L-x ⟨⟩ 1. |*nenormalno pogosto iztrebljanje redkega blata*| 2. slabš. *siten človek / zmer. d'riskā d'riskawa L-x* | BdC –; Tom. driskā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ driskalica, griža
- driskalica** -e ž ▶ ed.: im. d'riskalca L-x ⟨⟩ *driska* | BdC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ + || ⇒ driska, griža
- dristati** -am nedov. ▶ dris'ta:t C-GP, d'ristat L-x; ed.: 1. d'ristam L-x; 3. dris'ta: C-GP ⟨⟩ 1. *imeti drisko* L 2. slabš. *sitnari*: ta 'wos 'ca:jt 'ni:ki dris'ta: C-GP | BdC –; Tom. – | Plet. + (drístati); SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ +
- drmatizem** -zma m ▶ dərma'tizɳ L-x; rod. dərma'tizma L-x ⟨⟩ zastar. *revmatizem* | S – || ⇒ drmatizmovec, revmatizem
- drmatizmovec** -vca m ▶ dərma'tizmaɥc L-x; rod. dərma'tizmaɥca L-x ⟨⟩ zastar. *revmatizem*: dərma'tizmaɥc ɣa j 'čest z'weɥ L-x | S – || ⇒ drmatizem, revmatizem
- drnjohati** -am nedov. ▶ dər'nuɔxat C-GP, L-x; ed.: 1. dər'nuɔxam L-x; 3. dər'nuɔxa C-GP ⟨⟩ 'tam u ž'diču dər'nuɔxa C-GP | BdC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ drēmati)
- drob**¹ -u/-a m ▶ d'ru:p C-GP; rod. dra'bu, dra'ba: C-GP; tož. d'ru:p C-GP ⟨⟩ *drobovina* |*užitno živalsko drobovje*| | BdC –; Tom. drūəp (pri živali) | Plet. + (⇒ drob 2); SP 1962 +; SSKJ + (P –) | ESSJ +
- drob**² -a m ▶ d'ru:p C-GP; tož. d'ru:p C-AP ⟨⟩ *drobir*: se j k'rišpalu s'nape /../ 'patle 'tis d'ru:p /../ ka j le'ti:lu p'rač k'la:s-je, 'tistu sma pa s 'cepcam mla'til C-AP • sma d'ru:p zrej'ta:l, 'pa sma ɣa j'mi:l pa za s'te:jle C-GP | BdC –; Tom. – | Plet. + (⇒ drob 1); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ drobiti I) || ⇒ drobir
- droban** in droben -bna -o prid. ▶ m.: ed.: im. dra'ban, d'rabɳ C-AP, d'rabɳ L-x; rod. d'rabɳya C-AP, dra'ba:ɳya C-IS; tož. d'rabɳ C-AP; mn.: rod. d'rabnix C-AP; ž.: ed.: im. d'rabna C-AP, PČ(G)-fm; mn.: im. d'rabne C-AP, Z-JK, G-RM; tož. (ta) d'rabne C-AP; s.: ed.: im. d'rabnu C-AP, L-ML; tož. d'rabnu G-RM; primer. m.: ed.: im. drab'ne:jš L-x ⟨⟩ 1. |*ki ima razmeroma majhne razsežnosti*: dra'ban 'li:s C-GP • d'rabne we'ie G-RM • 2. |*ki sestoji iz razmeroma majhnih enot*: d'rabɳ 'pi:sk C-AP • d'rabna 'zemle PČ(G)-fm • d'rabne wab'lice Z-JK • ta d'rabna 'ka:ša C-AP *prosenā* / d'rabɳ kot 'li:šɳk L-x
- ▶ **drobno** prisl. ▶ d'rabnu C-AP, L-x ⟨⟩ je pa 'nar'bu:lš, de p're:jšɳ 'da:n že 'e:jɳkat s'kuxaš /../ d'rabnu z'ri:žes C-AP
- ▶ **(ta) droban** drobna -o sam. ▶ ⟨⟩ sma 'tis-tu sə'si:kal na d'rabnu G-RM | BdC drabne (m.: mn.: tož.); Tom. drōbɳ ali drābān, d'rōbɳ, drābnu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- drobčken** in drobčkan -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. d'rapčken, d'rapčkan C-GP; mn.: tož. d'rapčkene C-GP; ž.: mn.: im. d'rapčkene C-GP; s.: ed.: im. d'rapčkenu C-GP, Ra(C)-vk ⟨⟩ 'la:n 'ma: 'čest d'rapčkene c'wi:te C-GP
- ▶ **(ta) drobčkan** -a -o sam. ▶ ⟨⟩ ta'ku: na d'rapčkenu 'nisa ɫ'diɥ 'moɥɫ 'tizɣa /../ prewa'ni:ɣat Ra(C)-vk | BdC –; Tom. drōp-čkan, drōpčkanā (⇒ drobičken) | Plet. – (⇒ dróbičken); SP 1962 + (⇒ drobcen); SSKJ + | ESSJ + (⇒ dróben)
- drobec** -bca m ▶ d'rapc C-GP ⟨⟩ *telečja drobovina* | BdC –; Tom. drōpc (P ?) | Plet. + (P –); SP 1962 + (P –); SSKJ + (P –) | ESSJ + (P – || ⇒ drob, drobiti I)
- drobir** -ja m ▶ dra'bi:r L-x; rod. dra'bi:rje L-x ⟨⟩ | BdC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ drobiti I)

|| ⇒ drob²

drobiti -im nedov. ▶ dra'bit C-GP; ed.: 1. dra'bim C-GP; 3. dra'bi C-GP; mn.: 1. dra'bima C-GP; 3. dra'bije C-AP; del. -l m.: mn.: dra'bil C-GP; ž.: ed.: dra'bila C-GP; s.: ed.: dra'bilu C-AP ⟨⟩ |*delati iz česa majhne, drobne dele*: 'ri:zanci se ra'di dra'bije C-AP / 'nucam /./ 'mičkena š'čierca, de 'xuōsta dra'bim C-GP | **BdC** -; **Tom.** drōpt', drābīm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (P ~, ⇒ drobíti I)

drobiž -a m ▶ dra'biš C-GP, L-x; rod. dra'biže C-GP, L-x; or. dra'bižem C-GP ⟨⟩ 1. |*denar*: a 'imaš 'ke:j dra'biže? L-x 2. čustv. *otroci*: 'ma:ma 'pō:uxnu dra'biže pēr 'xiš L-x 3. poud. *droben les*: pēr'nes ŋ'ma: dra'biže, de m patku'rila L-x / *drobno sadje, pridelki*: 'sa:m dra'biš 'pa:da 'dal L-x · 'li:tas je pa kram'piērje le 'ma: dra'biže C-GP | **BdC** -; **Tom.** drābīš, -īžē | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ drobíti I) || ⇒ drobnina

drobnica¹ -e ž ▶ drab'nica C-GP, L-x; rod. drab'nice L-x; mn.: im. drab'nice C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** drābnīca | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** *necepljena hruška, češnja* | **ESSJ** +

drobnica² -e ž ▶ d'ruōbŋca C-AP, drab'nica L-x; rod. d'ruōbŋce C-AP, dra'bnice L-x ⟨⟩ 'ku:lki d'ruōbŋce 'imaš? C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** *ovce in koze* | **ESSJ** +

drobnina -e ž ▶ drab'nina C-GP, Z-DŠ; rod. drab'nine C-GP ⟨⟩ *kar je drobno*: 'li:tas 'ni neč de'biēlyā kram'piērje, j 'sa:ma drab'nina C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ drōben); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (⇒ drōben) || ⇒ drobiž

drobnjak -a m ▶ drab'na:k C-AP, dreb'ne:k L-x; rod. drab'na:ka C-AP, dreb'ne:ka L-x ⟨⟩ *Allium schoenoprasum* L. | **BdC** -; **Tom.** drābnāk | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

drobnjakov -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. dreb'ne:kau L-x; ž.: ed.: im. drab'na:kawa C-AP, dreb'ne:kawa L-x ⟨⟩ dreb'ne:kawa pajtica L-x | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

drobtina -e ž ▶ mn.: im. drap'tine C-AP; rod. drap'tin C-AP ⟨⟩ nov., nav. mn. 'ma: k'ruxa-wix drap'tin parme'nim z'ra:uŋ C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** (⇒ drobíti I) || ⇒ mrva

drog -a m ▶ d'ruōx C-GP, L-x; rod. d'ruōya L-x; tož. d'ruōx C-GP; mn.: im. dār'yowi C-GP ⟨⟩ nov. | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ kol, ranta, štanga

drozati -am nedov. ▶ d'ruōzat C-GP; ed.: 2. d'ruōzaš C-GP; del. -l m.: ed.: d'ruōzau C-GP ⟨⟩ *drezati*: ya 'nisŋ 'ma:rau d'ruōzat C-GP / 'ta: pa na z'na: d'ru:jya kod l'di d'ruōzat C-GP | **BdC** -; **Tom.** - (drīēzāt, ⇒ drezati) | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** + (⇒ drōg)

drozniti -em dov. ▶ d'ruōzŋt C-GP; del. -l m.: ed.: d'ruōznu C-GP, Ra(C)-vk ⟨⟩ *dregniti* | **S** - || ⇒ dregniti, hebniti

drožje -a s ▶ d'ražje Z-DŠ ⟨⟩ *kvas* | **BdC** -; **Tom.** drōžē (ž mn.) (⇒ droži) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** *redko* | **ESSJ** - || ⇒ bazgern, fecca, kvas

drsati -am nedov. ▶ 'dārsat C-GP, L-x; ed.: 1. 'dārsam L-x; del. -l m.: mn.: 'dārsal Pd(C)-iē ⟨⟩

▶ **drsati se** ▶ ⟨⟩ Pd *smučati se* | **BdC** -; **Tom.** dārsāt, -ām | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ dāskati)

druč ⇒ drugič

drug -a m ▶ d'rux C-AP, L-ML; rod. dru'ya: L-x; tož. dru'ya: C-AP; mn.: im. dru'yowi L-x ⟨⟩ *ženinov spremljevalec k poroki*: d'rux ŋ pa dār'žica L-ML · 'wan je 'bi pa 'Ju:žetu za dru'ya: C-GP | **BdC** -; **Tom.** drūēx, drūēyā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > etn. | **ESSJ** + (P ~)

drug -a -o zaim. ▶ m.: ed.: im. d'ruj, d'rux C-GP, d'ruj Z-JK, G-RM, d'rux Š-MM, d'ru:j Š-MO, d'ruj L-x; rod. d'ru:jya C-GP, d'ružya Z-JK, d'ru:jya G-RM, d'ru:jya Š-MM; daj. d'ru:jmu Pč(G)-fm; tož. d'ruj C-AP, Z-JK / d'ru:jya C-GP, G-RM; mest. d'ru:jŋ C-AP; mn.: im. d'ru:j C-AP, d'rux C-GP, d'ruyi C-AP, d'ruj Z-JK, G-RM, Š(C)-mk; rod. d'rujx, d'ru-yix C-AP, d'rujx Z-JK; tož. d'ruje, d'ruye C-AP, d'ruje Z-JK, mest. d'ruyix C-AK; or. d'ruyŋ C-GP, d'ru:jŋ Š(C)-mk; ž.: ed.: im.

d'ruya C-AP, Z-JK, L-x; rod. d'ruye, d'ruje C-GP, d'ruje Z-JK, Š-MM; tož. d'ruya C-AP, Z-JK; mn.: im. d'ruye C-AP, d'ruje G-RM; rod. d'rujx, d'rujix C-GP; tož. d'ruye C-GP, d'ruje Z-JK; s.: ed.: im. d'ruyu Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x; rod. d'ru:jya, d'ruzja C-AP, d'ružja Z-JK, d'ru:jya G-RM; tož. d'ruyu C-GP ⟨⟩ za γ'rax je pa d'ruj 'lanc i'mi: Z-JK ▪ sa 'pəršl̩ 'pu:bi z d'rujix wa'si C-AP / 'naš 'wače j 'jemu pa d'ruya na'wa:da C-AP ▪ 'tista ['sestra] j b'la 'čest d'ruya C-AP ▪ u'se .. 'tə:uša, u'sa: sme'ta:na u'kop je b'lu d'ruyu, a 'ne, 'ja:, kod 'danc Z-JK *drugačno*

► **drug** -a -o sam. ► ⟨⟩ 1. 'nisma 'neč d'ru:jya j'mi:l C-AP ▪ 'tist pa 'ni p'ro:u za 'neč .. d'ru:jya kod za u pa'miwe C-AP / 'posu 'de:j 'ki 'dru:jya Z-JK ▪ 'ki še d'ru:jya? Š(C)-mk / ta'ku: se na s'mi: /.. / za'wol wa'ci bər'diərbat, ne za'wol d'ruye C-AP 2. v zvezi z **drugi**: an d'ru:jya sa γ'liədal C-GP | BđC druga; drūyu; druyu; drūj; drūj bédьn; drūjē, drújæ, drujim; Tom. + [geslo brez osnovnih slovarskih oblik] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

drugače prisl. ► dər'ya:č C-AP, Z-JK, Š-MM, L-x ⟨⟩ 1. z'də:j [kram'piər] dər'ya:č 'rix-tama C-AP ▪ se 'ni 'da:lu dər'ya:č C-GP / 'wan me 'ni ŋ'ku:l d'ja:u dər'ya:č kad 'di:kla Š-MM ▪ u'ča:s 'nisma m'li:ka ŋ'ku:l 'di:l /.. / za 'kešna paj'tica, dər'ya:č 'ne C-AP / 'ne le pər 'mis, tud dru'ya:č C-AP 2. v vezniški rabi 'ma: 'bel 'suxi [št'rukli] p'rideje /.. /, dər'ya:č sa pa ta'ku: 'ra:x̩ C-AP | BđC drgač J; Tom. dər'ya:č (⇒ drugač) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ drugakaj

drugačen -čna -o prid. ► m.: ed.: im. dər'ya:čŋ L-ML; ž.: ed.: im. dər'ya:čna L-x; mn.: tož. dər'ya:čne Z-JK; s.: im. dər'ya:čnu, dər'ya:čŋ C-AP, dər'ya:čnu L-x ⟨⟩ 1. sma j'mi:l dər'ya:čne 'župe kod z'də:j Z-JK 2. z'də:j pa'zim 'ma:le 'su:nca p'ride, pa 'bərš je u'se dər'ya:čŋ C-AP | BđC -; Tom. dər'ya:čŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ drugakšen

drugakaj prisl. ► dər'ya:kaj, dər'ya:ki Z-DŠ, dər'ya:ki G-RM, Ra(C)-vk ⟨⟩ *drugače* | S -

|| ⇒ drugače

drugakšen -šna -o prid. ► m.: mn.: im. dər'ya:kšŋ L-ML; ž.: mn.: im. dər'ya:kšne L-ML ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (notr.) || ⇒ drugačen

drugam prisl. ► dər'ya:m C-GP, Š-MO, 'dər'ya:m L-x, d'royam L-ML ⟨⟩ 'naš d'wi: /.. / 'nista xa'dil 'dər'ya:m /.. /, če 'ni b'lu 'bene k'li:klerce, sta pa sa'mi k'li:klel C-GP / če 'dər'ya:m 'nisma 'di:l, je b'lu za /.. / u pa'miwe C-AP | BđC dómγьr (?); dróyam; Tom. dər'ya:m | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

drugi -a -o štev. ► m.: ed.: im. ta d'ruj C-GP, ta d'rux C-AP, ta d'ruj, ta d'ru:j Z-JK, ta d'ruj G-RM, ta d'ruj Š-MM, ta d'ru:j Š-MO; rod. ta d'rujya C-AP, te d'ru:jya, te d'ru:jya Š-MM; daj. ta d'rujŋ C-AP, ta d'rujmu Š-MM; tož. ta d'ruj C-AP; mest. ta d'rujŋ C-AP, Z-JK; or. ta d'rujŋ Z-JK; mn.: im. ta d'ruj, te d'ruyi C-GP, ta d'rux C-AP, ta d'ruj Z-JK, te d'ruj Pč(G)-fm; tož. ta d'ruye C-AP, ta d'ruje Z-JK, G-RM; or. ta d'ru:jŋ Š(C)-mk; ž.: ed.: im. ta d'ruya C-AP, d'ruya G-RM; rod. te d'ruje Š(C)-mk; tož. ta d'ruya C-AP, G-RM; mest. te d'ruj Pč(G)-fm; or. ta d'ruya C-AP; mn.: im. ta d'ruye C-AP, ta d'ruje Z-JK; tož. ta d'ruye C-AP; s.: ed.: im. ta d'ruyu C-AP, G-RM, tu d'ruyu L-ML rod. ta d'rujya Z-JK; tož. ta d'ruyu C-AP, Z-JK ⟨⟩ 1. |ki v zapovrstju ustreza številu dva|: d'ruya 'kašne G-RM ▪ ta p'rowa ['ba:jta] j b'la pər Te'riēzi, ta d'ruya j b'la pər Jer'na:ču G-RM / ta d'ru:j 'da:n z'jutra Š(C)-mk 2. v zvezi z **en**: sma le ta'ku: wabra'ča:l, na n k'ra:j pa na ta d'ruj C-AP

► **drugi** -a -o sam. ► ⟨⟩ 1. krom'piərje sma z'miəram j'mi:l 'dast, ta d'rujya pa 'ri:s 'ne C-AP/ je 'ma:yu pa te 'za:dŋya 'da:t pa ta d'ru:jmu Š-MM 2. v zvezi z **eden**: 'ku:kər je 'a:dŋ 'jemu, je 'mo:yu 'tut ta d'ruj 'mi:t C-GP | BđC ⇒ drug; Tom. ⇒ drug | Plet. ⇒ drüg 2., 3.; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ ⇒ drug

drugič prisl. ► d'ruč C-GP, Z-JK, S-AT, L-ŠK, Pč(G)-fm ⟨⟩ 1. |ob naslednji, drugi pri-ložnosti|: 'e:jŋkat pər en 'xiš, d'ruč pər te d'ruj Pč(G)-fm 2. spet: 'pa pa 'ta:k

- 'ri:tčm sa'la:ta, 'pa pa d'ruč z'ra:ste
C-AP • a z že d'ruč 'pəršu? **L-x** | **BdC**
 druč, drúč *J.* [...] zweitens, zum zweiten
 mal, wieder; **Tom.** ʔn drûxč | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || > 2. ⇒ dru-
 go
- drugkat** prisl. ▶ d'ruyat **C-GP**, **Z-JK** ⟨ *dru-*
gič: 'ajŋkat 'ta:, d'ruyat d'ruj **C-GP**
 | **BdC** -; **Tom.** - (ta drûiy bôt, ⇒ bot)
 | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- drugo** prisl. ▶ d'ruya **C-GP**, **Z-JK**, **G-RM**, **Š-MO**
 ⟨ *spet izraža, da se kaj zgodi še*
enkrat: 1. p'ridež 'yar, pa u'suješ, pa
 'druya na'za:j **G-RM** 2. |*poudarja nasprot-*
je: pre'ma:le ['pə:jč] 'ni s'mi: 'bit pa-
 'be:jlena, ka p se 'bi le s'kuxau, pre'weč
 d'ruya 'ne, p se 'bi pa saž'ya:u **C-AP**
 | **BdC** drüyä, drúya [...] zum zweiten
 mal, wieder; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -;
SSKJ - | **ESSJ** - || ⇒ drugič
- drugod** prisl. ▶ dər'yuot **C-GP**, **L-x** ⟨ dər-
 'yuot 'ni b'lu pras'tuora **C-GP** • p'rit je
 b'la dər'yuot, pa na 'wi:m, 'kuot **C-AŠ**
 | **BdC** -; **Tom.** dər'yuot | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ drüg II)
- druk** -a m ▶ d'ruk **C-GP**, **Pd(C)-iē** ⟨ *tisk*: če
 j 'welk d'ruk, pa 'widm b'ra:t **C-GP** | **S** -
- drukan** -a -o prid. ▶ ž.: mn.: im. d'rukane
C-GP; tož. d'rukane **Z-JK**; s.: ed.: tož. d'ruka-
 nu **Z-JK** ⟨ *tiskan*: d'rukane 'puštabe **C-GP**
 • d'rukane 'bukwe **Z-JK** • b'ra:t d'rukanu
 u'se z'na:m **Z-JK** | **BdC** -; **Tom.** -
 | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** +
 | **ESSJ** -
- družica** -e ž ▶ dər'žica **C-AP**, **L-ML**, dra'žica
C(P)-ks; rod. dər'žice **L-x**; tož. družica
C-GP ⟨ |*nevestina spremljevalka k*
poroki: d'ruks m pa dər'žica **L-ML**
 | **BdC** -; **Tom.** dražiča | **Plet.** +;
SP 1962 -; **SSKJ** > etn. | **ESSJ** + (⇒ drüg
 I)
- družina** -e ž ▶ dər'žina **C-AP**, **L-ML**; rod.
 dər'žine **Z-JK**, **L-x**; mn.: im. dər'žine **C-AP**,
L-ML ⟨ pər wa'bidu j b'lu dər'žine .. /../
 je b'lu 'sa:mix 'pu:bau 'šiest **Z-JK** / ta
 'bu:lš dər'žine /../ sa 'bel u'se j'mi:le
C-AP | **BdC** -; **Tom.** dər'žina | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ drüg I)
- drvar** -ja m ▶ dər'wa:r **L-x**; rod. dər'wa:rje
L-x; mn.: tož. dər'wa:rje **C-GP** ⟨ nov. 'danc
 j'ma:ma pa dər'wa:rje pər 'xiš **C-GP**
 | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +;
SSKJ + | **ESSJ** - || ⇒ golcar
- drvariti** -im nedov. ▶ dər'wa:rt **C-GP**; mn.: 1.
 dər'wa:rma **C-GP** ⟨ nov. | **BdC** -; **Tom.** dər-
 wärt', dər'wärm | **Plet.** +; **SP 1962** +;
SSKJ + | **ESSJ** - || ⇒ golcati
- drvast** -a -o prid. ▶ d'rowast **C-GP** ⟨ poud.
neroden, okoren | **BdC** -; **Tom.** - (dər-
 wien, [...] neroden, slabo izdelan,
 ⇒ drven) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** -
 | **ESSJ** -
- drviti** -im nedov. ▶ dər'wit **L-x**; ed.: 1. dər-
 'wim **L-x**; 2. dər'wiš **C-GP**; del. -l ž.: ed.:
 dər'wila **L-x** ⟨ *poditi, oštevat*: ix je
 u'čieraj 'ci:u 'dan dər'wila, ka 'nisa
 'bu:yal **L-x** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~,
 ⇒ tudi dreviti); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** +
 (P ~) | **ESSJ** + (P ~)
- drvo** -a s /L ž? ▶ d'rowa **C-GP**, **L-ML**; or.
 d'rowam **C-GP**; mn.: im. d'rowa **C-GP**, 'dərwa
C-AP, d'rowe **C-GP**, d'rowa **L-ML**; rod. d'rō:u
C-GP, nesist. 'dēru **C-AP**, d'rō:u **L-ML**; tož.
 d'rowa **C-AP**, **Z-JK**, **Š-MM**, **S-AT**, **L-ML**,
Ra(C)-vk; mest. d'rowax **L-ML**; or. d'rowam
L-ML, **Ra(C)-vk** ⟨ če j 'dō:u:ya d'rowa, je
 pre'si:češ **L-ML** • d'rowa sma na'sil z
 'me:je tut u'se u 'kašax **C-AP** / 'bukawe
 d'rowa **L-x** • b'ri:zawe d'rowa **L-x** • 'ya:b-
 rawe d'rowa **C-GP** • 'li:skawe d'rowa **L-x** //
 'ti s pa le nu d'rowa **C-GP** za *nerodnega*
človeka | **BdC** -; **Tom.** drōwā, drōu (mn.)
 | **Plet.** +; **SP 1962** + (s mn.); **SSKJ** + (s mn.)
 | **ESSJ** -
- držati** -im nedov. ▶ dər'ža:t, 'doržat **C-AP**,
 'dəržat **C-GP**, dər'ža:t **Z-JK**, 'dəržet **L-x**;
 ed.: 1. dər'žim **C-AP**, **L-ML**; 2. dər'žiš **C-GP**; 3.
 dər'ži **C-GP**, **L-x**; dv.: 2. dər'žita **C-AP**; 3.
 dər'žita **Z-JK**; del. -l m.: ed.: 'dəržau **C-AP**,
Z-JK; mn.: dər'ža:l **C-AP**; dv.: dər'ža: **C-GP**,
Z-JK; ž.: ed.: dər'ža: **C-AP**; dv.: dər'ža:l **C-AP**;
 s.: ed.: dər'ža:lu **C-AP**, **Z-JK**, **G-RM**; vel. ed.: 2.
 'dərš **Z-JK** ⟨ 1. |*imeti kaj z rokami*
oprijeto: tep'rō:u sŋ 'mo:yu 'ku:lca 'dər-
 žat **C-GP** pri oranju 2. |*ohranjati kaj v*
določenem položaju: sma 'mayl ra'čie
 'kule dər'ža:t, pa sma ma'lil **Z-JK** /
 ka'ku: j 'wan z'na:u 'fina wast'rina na

- 'kas dər'žat C-GP • ka sma mla'til, j u'lu t'ri:ba 'wiža dər'žat C-GP 3. |*ohranjati svojo bistveno lastnost*|: je 'dō:u-ya 'li:t dər'žalu 'tistu C-GP 4. |*imeti določeno prostornino*|: 'ku:lk /../ 'miern̩kaɥ je dər'žalu? Z-JK // **držati v glavi zapomniti si**: u'se 'suorte sa ɣawa'ril /../ pa 'jest na dər'žim u ɣ'la:j L-ML • **držati za hišo skrbeti za dom**: j 'dəržau za 'xiša C-GP
- ▶ **držati se** ▶ ⟨ ⟩ 1. |*dotikati se*|: 'čest z mle'ka:rna se j dər'žalu u'kop Pč(G)-fm • u'ča:s se j pa [krom'piɛr] 'kar u'kop 'dəržau .. kod 'ma:čk, sma d'ja:l C-AP 2. |*delati, kot se zahteva, predpisuje*|: če sma pa 'di:lauce 'mi:l, pl'wice al 'ki, 'kasce, 'tistu sma se pa 'moɣ̌ dər'žat 'tiste 'ure C-AP • če swa b'li sa'mi z 'mama /../ swa se k'li:klejne dər'žal C-AP 3. |*z izrazom kazati razpoloženje*|: 'ta: se pa ma'niernu dər'ži C-GP • se 'tak ɣər'du: dər'ži L-x / se dər'ži kot 'cislu m'li:ka L-x | **BdC** dəržeu; dóržeu J., dóržeu J., dəržeu J.; **Tom.** dəržet, dəržim | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- država** -e ž ▶ dər'žawa C-GP, L-x; rod. dər'žawe L-x ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** dəržawā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- duda** -e ž ▶ 'duða C-AP ⟨ ⟩ *cucelj* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- duh** -a m ▶ 'dux L-x; rod. du'xa: L-x; mn.: im. du'xowi L-x ⟨ ⟩ s'wet 'dux C-GP • ta xa'dabɯ 'dux C-GP *peklenšček* | **BdC** -; **Tom.** dūx, gen. dāxu | **Plet.** + (⇒ dūh 3); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- duh**² -a m ▶ 'dux C-AP, L-x; rod. du'xa: C-GP; tož. 'dux C-AP ⟨ ⟩ *vonj [hlapi]*: 'nima 'berɣa du'xa: C-GP • 'li:b 'dux L-x • 'xud 'dux C-AP *močan* • 'dux pa /../ 'dimu C-AP // 'ma: p'rō:u s'lab 'dux C-GP *smrdi* • če sɯ 'ma: me'sa: ku'pila u sa'buota, pa 'nisɯ 'wi:dla 'kam b ɣa b'la 'di:, je že j'mi:lu 'dux C-AP *je zaudarjalo* | **BdC** -; **Tom.** dūx, dāxu | **Plet.** + (⇒ dūh 2); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- duhoven** -vna m ▶ ed.: im. du'xō:un C-GP; mn.: im. du'xō:uni C-AP ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** dāxōun | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** star.
- | **ESSJ** - || ⇒ gospod
- duplo** -a s ▶ 'dopla C-GP, L-x; rod. 'dopla C-GP ⟨ ⟩ 'da u 'bukajc je nu 'dopla, sa sa'wiɛ 'nuotər C-GP | **BdC** -; **Tom.** dāp̌, -a | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ gl. še depala)
- durati** -am nedov. ▶ da'rait C-GP; ed.: 3. da'ra: C-GP; **del.** -l m.: mn.: da'ra:l C-GP ⟨ ⟩ *trajati*: 'ta:č 'či:ɥli sa /../ da'ra:l an d'wi: 'li:t C-GP *vzdržali* | **BdC** -; **Tom.** dārət, dārâ | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - || ⇒ tavrati
- durh** prisl. ▶ 'durx C-GP, Z-JK ⟨ ⟩ *neprestano*: 'takat, ka sma j'mi:l pa'si:čk, je 'ma:t d'wa: d'ni 'durx 'pekla Z-JK | **S** -
- duri** -i ž mn. ▶ 'dō:ur, du'ri C-GP, du'ri, 'dō:ur L-ML; rod. du'ri Z-JK, L-ML; da.j. 'dō:uram L-ML; tož. 'dō:ur C-GP; mest. 'dō:urax C-GP, Z-JK, L-ML; or. 'dō:uram C-AP, du'rim L-ML ⟨ ⟩ za 'dō:uram je b'la 'biŋkle C-AP • 'zunajne du'ri L-x • 'nuotrajne du'ri L-x // u'sa:g 'da:n sa ti wat'pəte 'dō:ur C-GP *vedno lahko prideš* | **BdC** (douri); **Tom.** le v zvezi: zā dōuɣar in za dōuɣam prostor v hiši v kotu pri vratih | **Plet.** + (duri); **SP 1962** +; **SSKJ** star. | **ESSJ** + (⇒ duri I) || ⇒ vrata
- duš** medm. ▶ 'duš L-MKO ⟨ ⟩ 'duš, a j š'lu 'dal L-MKO | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** pog. *izraža močno podkrepitev trditve*; **SP 2001** - | **ESSJ** -
- duša** -e ž ▶ 'duša C-GP, 'duše L-ML; rod. 'duše L-x; mn.: rod. 'duš Š-MM; tož. 'duše C-GP, L-ML, Š(C)-mk ⟨ ⟩ 1. 'ta: j pa b'rez 'duše L-x • u'ma:zana 'duše L-x • 'černa 'duše L-x / 'wi:rne 'duše L-x • na 'wiernix 'duš 'da:n Š-MM *drugega novembra* 2. star. *bel srajčni gumb*: 'duša m je wadle'ti: C-GP | **BdC** (dūša); **Tom.** dūšɛ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || > 2. ⇒ duška
- dušica** -e ž ▶ 'dušca C-GP, L-x; rod. 'dušce L-x ⟨ ⟩ v zvezi **materina dušica**: 'ma:terna 'dušca L-x *Thymus serpyllum* L. | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- dušiti** -im nedov. ▶ du'šit, 'dušt L-ML; ed.: 1. du'šim L-x; 3. 'duš C-GP ⟨ ⟩ 'duš me 'ni:ki nt u 'ɣorlu C-GP | **BdC** -; **Tom.** dāšt',

- dajšim | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- duška** -e ž ▶ 'duška L-x; rod. 'duške L-x ⟨
star. *bel srajčni gumb* | BđC -; Tom. -
(dúše, ⇒ duša) | Plet. + (P -); SP 1962 +
(P -; ⇒ dúšek); SSKJ + (P -) | ESSJ -
|| ⇒ duša
- dva** -e -e štev. ▶ m.: im. d'wa: C-GP, Z-JK,
G-RM, Š-MM, L-ML; rod. d'wex L-ML, Z-JK; daj.
d'wem C-GP, d'wema L-ML; tož. d'wa: C-AP,
Z-JK, d'wa:, d'wa G-RM, d'wa: L-ML; mest.
d'wex L-ML; or. d'wem G-RM, d'wema L-ML; ž.:
im. d'wi: C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML; rod. d'wex
C-GP, Z-JK, L-ML; tož. d'wi:, d'we C-GP, d'wi:
G-RM; mest. d'wex C-AK, d'wi:x Z-JK; s.: im.
d'wi: C-GP, Z-JK, Š-MM, L-x, B(C)-vo; tož.
d'wi: C-GP, Z-JK, Š-MM; mest. d'wex G-RM,
Š-AO; or. d'wem C-cs ⟨ 1. |izraža število
dve|: za d'wa: se na sp'la:če C-AP / d'wa:
d'ni C-AP ▪ d'wa: 'pa:ra wa'lo:u Z-JK ▪
d'wex 'suort je b'lu L-ML ▪ wab d'wex
'urax C-GP ▪ d'wi: 'u:r xa'da: wat 'tole
G-RM ▪ sŋ z'de:j d'wi: 'li:t š'la če 'yar
Z-JK *pred dvema letoma* 2. sma 'ni:ki
x'li:pcau, d'wa:, t'ri, 'ka:r pre'ri:zal C-AP
▪ sa pa že 'pəršl 'pu:bi /../ pa d'wa:, pa
t'ri .. u 'xiša Z-JK | BđC dwā, dwá, dwa;
dwēh, dwī, dwiē, dwīj; Tom. dwā, dwīē
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- dvaindvajset** -ih štev. ▶ d'wa:ŋd'wa:jst C-AP,
Z-JK, L-ML; tož. d'wa:ŋd'wa:jst Z-JK ⟨ sma
s'ja:l .. kram'pijerje /../ pa d'wa:ŋ-
d'wa:jst 'kašeu Z-JK | BđC -; Tom. -
| Plet. - (⇒ dvājset); SP 1962 +; SSKJ +
| ESSJ -
- dvajset** -ih štev. ▶ d'wa:jst C-GP, Z-JK, G-RM,
L-ML; rod. d'wa:jstix L-x; tož. d'wa:jst C-GP,
Z-JK, G-RM ⟨ d'wa:jst 'lier Z-JK ▪ sŋ 'jemu
d'wa:jst 'li:t C-GP | BđC dwājst; Tom.
dwājst' | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
| ESSJ - / Snoj +
- dvakrat** in dvakat prisl. ▶ d'wa:krat C-GP,
d'wa:kat C-AP, d'wa:kərt Z-JK, d'wa:kat
G-RM, Š-MM, d'wa:kərt L-ML ⟨ d'wa:kərt pa
t'ride'siet Z-JK ▪ j 'bi d'wa:kat pa'račen
Š-MM | BđC -; Tom. dwākəť | Plet. +;
SP 1962 + (⇒ dvá); SSKJ + | ESSJ +
(⇒ kràť)
- dvanaajst** -ih štev. ▶ dwa'na:jst C-GP, L-ML;
rod. dwa'na:jstix L-x; tož. dwa'na:jst Z-JK,
G-RM ⟨ sma j'mi:l tut pa 'nix dwa'na:jst
'kaceu G-RM | BđC -; Tom. dwānājst'
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- dvanaajsti** -a -o štev. m.: ed.: im. dwa'na:jst
C-GP; s.: ed.: rod. dwa'na:jzɣa C-AP ⟨
dwa'na:jzɣa 'li:ta C-AP | BđC -; Tom. -
| Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dvesto** štev. ▶ d'wi:stu C-AP, d'wi:s'tu Z-JK,
G-RM ⟨ an 'wa:u d'wi:s'tu ɣu'dinarjeu Z-JK
| BđC -; Tom. dwiēstu | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- dvigniti** -em dov. ▶ del. -l s.: ed.: d'wi:ɣnu
C-AK ⟨ redko je 'moɣlu 'bit 'nar'me:ɣn /../
'piet 'di:cau, de j d'wi:ɣnu pa'kanc 'tistu
C-AK | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ - || ⇒ vzdigniti
- dvigovati** -ujem nedov. ▶ dwi'ɣowat Ra(C)-vk
⟨ redko | BđC -; Tom. - | Plet. + (dvigo-
vāti); SP 1962 -; SSKJ + | ESSJ -
|| ⇒ vzdigovati
- dvojček** -čka m ▶ 'du:jčk C-GP, L-x; rod.
'du:jčka L-x; mn.: im. 'du:jčki C-GP; tož.
'du:jčke C-GP; dv.: im. 'du:jčka C-GP, L-x ⟨
1. |vsak od dveh pri enem porodu roje-
nih otrok|: 'du:jčke 'ima C-GP 2. nav. dv.:
zraččena lešnika, slivi | BđC -; Tom.
dūečk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
| ESSJ -
- dvojen** -jna -o prid. ▶ ž.: mn.: im. 'du:jne G-RM;
s.: ed.: im. 'du:jnu C-AP, Z-JK; tož. 'du:jnu
C-AP ⟨ dvoje: 'du:jne že'lizne ɣ'rable
G-RM ▪ 'tu:j 'du:jnu wat'rače C-x ▪ sma
ɣ'na:l 'du:jnu 'tele C(P)-ks
- ▶ (ta) dvojen -jna -o sam. ▶ ⟨ 'ki uš 'du:jnu
'kuxa C-AP | BđC -; Tom. dūeɣn | Plet. +
(P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~)
| ESSJ -
- dvorana** -e ž ▶ tož. du'ra:na Z-JK ⟨ redko sa
'mi:l du'ra:na 'nuot, de sa ple'sa:l Z-JK
| BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ + (⇒ dvor) || ⇒ sala
- dvorišče** -a s ▶ nov. nesist. dwa'rišče L-x,
du'riše C(P)-ks; rod. nesist. dwa'rišča L-x ⟨
redko | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ + (⇒ dvor) || ⇒ borjač

E

e¹ medm. ▶ 'e: C-GP ⟨ klic konju stoj | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (e); SSKJ + | ESSJ - || ⇒ ega

e² medm. ▶ 'e Z-JK ⟨ izražā obotavljanje: 'e, pər Wa'bidu 'jest na 'wi:m Z-JK | BđC ē! é! e!; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -; ⇒ é) | ESSJ +

edelbajs ⇒ edelvajs

edelvajs -a m ▶ 'edl'wa:js C-GP, idl'ba:js L-x; rod. idl'ba:jsa L-x ⟨ planika | S - || ⇒ planinka, planinska roža

eden ⇒ en

edino člen. ▶ e'dinu C-AP, G-RM ⟨ redko ta d'ruyu se j .. pa pa'dərlu ũ'se .. e'dinu ka'zə:uɔ, 'no, 'te:jst je pa še z'də:j G-RM • e'dinu 'takat p'ride 'ri:s ũ'sa ž'la:xta ũ'kop C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. - (⇒ edín); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ eden)

ega medm. ▶ 'e:ya C-GP ⟨ klic konju stoj | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 - (⇒ éha); SSKJ + (⇒ éha) | ESSJ - || ⇒ e¹

ej medm. ▶ 'e:j C-AP, Š(C)-mk ⟨ poudarja: 'e:j 'e:j, swa 'koda s F'renčkam tər'pi: Š(C)-mk | BđC -; Tom. - | Plet. + (èj); SP 1962 + (èj); SSKJ + | ESSJ + (⇒ e)

elastičen -čna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'la:stičn C-GP, L-ML; ž.: ed.: im. 'la:stična L-x; mn.: im. 'la:stične C-GP; s.: ed.: im. 'la:stičnu C-GP, L-x ⟨ |raztegljiv|: 'la:stične 'a:uştərŋce C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

elastika -e ž ▶ 'la:stika C-GP; rod. 'la:stike C-GP; tož. 'la:stika C-AP; mest. 'la:stik Ra(C)-vk ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

elcijan ⇒ encijan

eletričist in eletricist -a m ▶ eletričist C-GP, letričist Z-JK ⟨ električar | S -

elektrika -e ž ▶ e'lektrika C-GP, 'leftrika C-gp, e'letrika, 'letrika Z-JK, je'lextrika L-x, je'lektrika S-AT; rod. je'lextrike L-x; tož. 'letrika Z-JK ⟨ | BđC -; Tom. ęłęktarką | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

elektrika ⇒ elektrika

en ena -o štev. ▶ m.: ed.: im. 'an, 'en, an, en, n / 'a:dŋ C-GP, 'an, en, n / 'a:dŋ Z-JK, an, en, n / 'a:dŋ G-RM, an / 'a:dŋ Š-MM, n Š(C)-mk; rod. 'a:ŋya C-GP, Z-JK, 'aŋya L-ML, ŋya Pč(G)-fm; daj. 'a:nmu C-GP; tož. 'an, an, en C-AP, 'an, an, en Z-JK, 'an, an, en, n G-RM / 'aŋya, ę:jŋya C-AP, 'eŋya C-GP, 'a:ŋya, 'aŋya G-RM, an / 'a:ŋya Š-MM; mest. 'anmu, ŋmu C-AP, ŋmu Z-JK, 'anmu, ŋmu G-RM; or. 'a:nŋ C-GP, 'anŋ Š-MM, 'anŋ Ra(C)-vk; mn.: im. 'an C-GP / a:dŋ C-AP, 'an / 'a:dŋ Z-JK, G-RM, 'a:dŋ Š-MM, an Pč(G)-fm; rod. 'a:nix C-AP, 'enix C-GP, 'nix Z-JK, 'anix, 'enix, nix G-RM; daj. 'a:nŋ C-GP, 'anŋ Z-JK; tož. 'a:ne C-GP, ne C-AP, 'ane, ne G-RM, ne Š-MM; mest. 'nix, nex C-AP, 'nix G-RM, nex Š-MM, 'anix, nex Pč(G)-fm; or. 'anŋ L-ML; ž.: ed.: im. 'a:na, 'ana C-GP, na C-AP, 'a:na, 'ana, na Z-JK, 'a:na, 'ana, na G-RM; rod. 'a:ne, 'ane, ne C-GP, 'ene C-AP, 'ane, ne Z-JK, ne G-RM; daj. en G-RM, en, n Š(C)-mk; tož. 'a:na C-GP, 'ana, 'ena, na C-AP, 'ana, na Z-JK, 'a:na, na G-RM, 'ana, na Š-MM; mest. 'adŋ C-GP, Z-JK, G-RM, en Pč(G)-fm, an Š(C)-mk; or. 'ana C-AP, Š-MM; mn.: im. 'a:ne C-GP, 'ane, 'ene, ne C-AP, 'ane Z-JK, 'a:ne Š-MM; rod. nex Z-JK, 'anix, 'nix G-RM, nix Ra(C)-vk; tož. 'a:ne, 'ane, 'ene, ne C-AP, ne Z-JK, 'ane, 'ene G-RM, 'a:ne, ne Š-MM; mest. 'anix C-GP, nex Z-JK, G-RM; dv.: im. n G-RM; s.: ed.: im. 'a:nu, 'nu:, nu C-AP, 'a:nu, nu Z-JK, 'anu G-RM; tož. 'a:nu, 'anu, 'enu, nu C-AP, 'a:nu, 'nu, 'ana, na Š-MM; tož. 'ana Š-MM; mn.: im. na Š-MM ⟨ 1. |izražā število ena|: 'najmen 'a:dŋ je 'moju 'jet wad 'ba:jte ɣ zar'nicam C-GP / an 'da:n je 'si:ku za na 'a:yuca Z-JK • sma an 'pa:r 'kuoŋneŋ i'mi:l G-RM • sma j'mi:l le 'aŋya 'mačŋya 'wala al pa 'kuoŋne G-RM • je 'da:ŋ /../ na k'ruŋa al pa ɣu'dinar Z-JK • ma'tike za ũ 'adŋ 'rac G-RM • ũ'se se je 'di:lalu pər 'adŋ swet'lap C-GP / an 'ti:dŋ že 'nisma z'nesl 'tizya G-RM v enem tednu • za nu 'li:ta sŋ š'la prač Z-JK • je pa ũ 'cięrkwi 'ma:ša /../ za n 'ti:dŋ Z-JK čez // ũ'sa:g 'da:n je b'lu

'a:nu me'su: **Z-JK** *ene vrste* • sa pər'nes] u'se 'a:nu **Z-JK** *enako 2. v zvezi z drugi:* 'a:na z'ra:un d'ruje **C-GP** • se ['kanca] zak'lukata u 'a:dŋ d'ru:jmu **C-GP** • 'a:na j 'anu z'na:, ta d'ruya ta d'ruya **C-AP** • 'a:dŋ sa se p'riɛl na 'tis k'raj, 'a:dŋ pa na 'ta: **Š-MM** / da 'pə:una'či sa b'li 'a:dŋ sa'si:di, pa 'pə:una'či pa ta d'ruj **Z-JK 3.** |*ki ni natančneje določeni*| 'a:dŋ p'ra:jje, de j 'dabru, 'jest na 'wi:m **C-AP** / ne d'wa:jst 'liɛr **Z-JK** • 'nix 'piɛt /../ kwint'a:laɥ se'na: **G-RM** • pa ne t'ri 'pu:bi sa 'pərš] u'kop **Z-JK** • ya 'imam še za ne d'wa:kat s'kuxat **C-AP** • sa b'le ne ta'ku: 'də:uɣe **C-GP** • ŋ 'tu:lk s'ta:ra kod 'jest **C-AP** / 'tu: j b'lu /../ 'a:nyja 'di:la **C-GP** / 'tistu sa an 'ca:jt pa 'wajsk prada'ja:l **C-AP** • wab ŋmu 'ca:jtu tud 'muŋke 'nisma [kup'wa:l] **C-AP** • že p'reci ŋ 'ca:jt je **C-AP** *minilo je že veliko časa* / an 'Lukaɥ Ce'ril **C-AP** • z'də:j an we'čier sŋ b'la s'kuxa **C-AP** • sa še 'ana za'pi:l, pa sa š'li ka'sit **Z-JK** / l'diɛ sa we'riɛl u'se, 'ka:r je 'a:dŋ d'ja:u **C-GP** *kdo* // sa 'mi:l u'se ɣ'wa:nte nar'jene /../ pa 'anmu ka'pitu **C-GP** | **BdC** (adn); an, ana, ane, anə, anga, anyja, anih, anmu, anu, anɣm; **Tom.** m. ādŋ, ăn, s. ân, ănu, ăn, z. ână (⇒ eden) | **Plet.** + (⇒ éden); **SP 1962** + (⇒ êden); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ eden)

enajst in ednajst -ih stev. ▶ im. a'na:jst, ad'na:jst **Z-JK**, ad'na:jst **Š-MM**, a'na:jst **L-ML**; a'na:jst **PČ(G)-fm**, a'na:jstix **L-x** ⟨ 'dal sŋ b'la pa ad'na:jst 'li:t ŋ pa še 'ma: **Š-MM** | **BdC** -; **Tom.** ănâišt' | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

enajsti in ednajsti -a -o stev. ▶ ž.: rod. a'na:jste **C-AP**, ad'na:jste **Z-JK**; mest. a'na:jst **C-GP** ⟨ se j pər'leteɥ, pa j 'bi da 'ne ad'na:jste 'ure u 'xiš, pa j 'šə:u **Z-JK** | **BdC** -; **Tom.** tă ănâišt' | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

ednajst, ednajsti ⇒ enajst, enajsti

encajt prisl. ▶ en'ca:jt **C-GP**, ŋ'ca:jt **C-AP**, ŋ'ca:jt **G-RM**, ŋ'ca:jt **Š-MM**, en'ca:jt **L-x**, en'ca:jt **Š(C)-mk** ⟨ *malo časa*: 'pal sma pa ŋ'ca:jt ɣ'liɛdal 'dal **Š-MM** | **S** -

encijan -a m ▶ l'c'ja:n **C-GP**, ŋ'c'ja:n **L-x**; rod. ŋ'c'ja:na **L-x** ⟨ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -;

SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

endivija ⇒ bendibja

enekrat prisl. ▶ nek'ra:t **G-RM**, **Ra(C)-vk** ⟨ *marsikrat*: nek'ra:t sa pe'la:l 'ma:sla, pa d'na:ra 'ni b'lu wad ŋ'kuoðer **G-RM** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - (⇒ enekrati) | **ESSJ** -

enkrat in enkat prisl. ▶ 'a:jŋkat, 'e:jŋkat **C-GP**, 'ajŋkat **C-AP**, 'ajŋkərt **Z-DŠ**, 'e:jŋkat, 'jɛ:jŋkat **Z-JK**, e:jŋkat **G-RM**, 'a:jŋkat, 'jɛ:jŋkat **Š-MM**, 'ajŋkərt **L-ML**, 'a:jŋkat **L-x**, 'e:jŋkat **PČ(G)-fm**, 'a:jŋkat, 'ajŋkat **Ra(C)-vk**, 'e:jŋkat **Š(C)-mk** ⟨ 1. |*izraža, da kaj nima ponovitve*: 'sa:mu 'jɛ:jŋkat /../ sma /../ š'li /../, 'patle pa 'nisma ŋ'ku:l 'weč š'li pay'liɛdat **Z-JK** / za 'ajŋkat s'kuxat 'diɛneš pa škər'nic'ɲax **C-AP 2.** |*izraža ne natančneje določeni čas*: 'e:jŋkat /../ j u'la st'rɛ:jla 'not u š'ta:la u'da:rla **G-RM** • 'a j b'lu 'e:jŋkat a'na:jst 'pa:raɥ wa'lə:u, ka sa pe'le:l na 'ri:ž 'ɣar? **PČ(G)-fm** / se 'mislŋ, de m 'a:jŋkat p'ruoɓa **C-AP** / 'a:jŋkat je b'lu 'tu:le /../ z'də:j 'teɣa 'ni 'weč **C-GP** *nekoč* // 'ajŋkat 'ta:, d'ruɣat d'ruj **C-GP** 'e:jŋkat pər en 'xiš, d'ruč pər te d'ruj **PČ(G)-fm 3.** ka sa 'jɛ:jŋkat s'til, sma š'li u 'xiša **Z-JK** • 'kor je 'e:jŋkat z'mərɣ'ɲu, je b'lu 'bel s'latku 'tistu /../ 'piɛrje **C-AP** | **BdC** ajŋkat, ajŋkat (ajŋkrt), ainkrt (ainkrt) *J.*, ejnkərt (ejn krat); ejnkərt (ejnkrt); **Tom.** ănkət, ɛjnkət | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ ênkrat in enkrat) | **ESSJ** +

enmalo prisl. ▶ ŋ'ma: **C-AP**, **Z-JK**, **L-x** ⟨ *nekoliko*: ɣ'lix ŋ'ma: 'putra 'diɛnem **C-AP** | **BdC** n mā, n māl; **Tom.** ămāł (⇒ eden) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -

enojen ⇒ ajnfah

enostaven ⇒ ajnfah

enpar prisl. ▶ ŋ'pa:r **C-GP**, am'pa:r **C-AP**, am'pa:r **G-RM** ⟨ *nekaj*: ŋ'pa:r s'ta:rix 'pi:uɥ **C-GP** • am'pa:r 'weč sa jx že j'mi:l **G-RM** • pred ŋ'pa:r 'li:tam **C-AP** | **S** - || ⇒ nekaj

enparkrat prisl. ▶ ŋ'pa:rk'ra:t **C-AP** ⟨ *nekajkrat* | **S** -

entoliko prisl. ▶ an'tu:lku **G-RM** ⟨ *nekoliko*: sa b'li že pap'ra:j] an'tu:lku **G-RM** | **S** -

F

fabrika -e ž ▶ 'fa:berka C-GP; mest. 'fa:bərk C-GP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. fābarka | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ - / 19. 20. 21. -

fabriški -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. fab'rišk C-GP; rod. fab'rižgva C-GP; mn.: tož. fab'riške C-GP; ž.: ed.: tož. fab'riška C-GP; s.: ed.: im. fab'rišku C-CS ⟨ ⟩ [j 'kupu] fab'riške 'ci:ule C-GP ▪ 'tu: j pa fab'rižgva 'di:la C-GP | BđC -; Tom. fābaršk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / 19. 20. 21. +

facol -ola m ▶ 'focaḡ C-GP, L-ML; rod. f'cu:la C-GP, fa'cu:la L-x; tož. 'focaḡ Z-JK; mn.: tož. f'cu:le Z-JK, fa'cu:le L-ML ⟨ ⟩ ruta [pokri-valo]: 'židan 'focaḡ Z-JK ▪ u'niḡ 'focaḡ L-x / ta 'welk 'focaḡ L-ML plet | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - (⇒ faconetel)

fajerca -e ž ▶ 'fa:jərca L-x; rod. 'fa:jərce L-x; or. 'fa:jərca C-GP; mn.: tož. 'fa:jərce C-AP ⟨ ⟩ vžigalica: sḡ s 'fa:jərca pərž'ya:ḡ C-GP | BđC -; Tom. fājerc (m) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

fajercajh -a m ▶ tož. 'fa:jər'ca:jx C-GP; or. 'fa:jər'ca:jxam C-GP; mn.: im. 'fa:jər'ca:jxi C-GP; rod. 'fa:jər'ca:jxaḡ C-GP; tož. 'fa:jər'ca:jxe C-GP ⟨ ⟩ vžigalnik [priprava za prižiganje] | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ fajercajg | ESSJ -

fajfa -e ž ▶ 'fa:jfa C-GP, L-x; rod. 'fa:jfe L-x; tož. 'fa:jfa C-GP; mest. 'fa:jf C-GP; mn.: tož. 'fa:jfe Z-JK ⟨ ⟩ 1. pipa [priprava za kajenje]: ka'dit 'fa:jfa C-GP 2. nizko žensko spolovilo | BđC -; Tom. fāifā (P ~) | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ > 1. pog. (P ~); SP 2001 neknj. pog. | ESSJ + || > 2. ⇒ finka, pizda, šiška, šoja

fajfati -am nedov. ▶ 'fa:jfat C-GP, L-x; ed.: 1. 'fa:jfam L-x; 3. 'fa:jfa C-GP ⟨ ⟩ kaditi pipo | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (P ~ / ⇒ fājfa)

fajfen -fna -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'fa:jfḡ C-GP, L-x ⟨ ⟩ nanašajoč se na fajfo: 'fa:jfḡ ta'ba:k L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ - | ESSJ -

fajht -a m 'fa:jxt C-GP, L-x; rod. 'fa:jxta C-GP, L-x ⟨ ⟩ vlaga: je 'tiēku 'fa:jxt pa 'zidu 'dal L-x | BđC -; Tom. fājxt | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

fajhten -tna -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'fa:jxtḡ C-GP; ž.: ed.: im. 'fa:jxtna C-GP; mn.: im. 'fa:jxtne C-GP ⟨ ⟩ 1. vlažen: 'ci:la 'ba:jta j 'fa:jxtna C-GP 2. poud. okajen [nekoliko pijan]: sḡ p'ro:ḡ 'fa:jxtḡ pəršu da'mo:ḡ C-GP | BđC -; Tom. fājxtḡ(P ~) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

fajmošter -tra m ▶ 'fa:jmašter C-GP; daž. 'fa:jmaštru Ra(C)-vk ⟨ ⟩ ta'ku: j 'fa:jmašter pa'wi:daḡ s p'rižḡce C-GP | BđC -; Tom. fājmaštar, fājmaštra | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ + (⇒ far)

fajn -- -- prid. ▶ 'fa:jn C-AP, Z-JK, L-x ⟨ ⟩ | ki ima pozitivne lastnosti v precejšnji meri]: 'fa:jn 'pu:ba Z-JK ▪ 'fa:jn se m je z'de:ḡ Z-JK

▶ **fajn** prisl. ▶ 'fa:jn C-AP, Z-JK, Ra(C)-vk ⟨ ⟩ 1. dobro, lepo: p'ro:ḡ 'fa:jn sma se j'mi:l C-GP 2. močno, zelo: sma /../ pa'liēnta s'kuxal /../ ḡ pa 'fa:jn zablil Z-JK | BđC -; Tom. fājín (neskl. prid.) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ fejst

falavati -am nedov. ▶ fa'la:wat C-GP; ed.: 3. fa'la:wa C-GP; del. -l s.: ed.: fa'la:walu C-GP ⟨ ⟩ propadati, kvariti se: kram'piēr fa'la:wa, j že 'wos 'rejaḡ C-GP | S - | ESSJ - (⇒ falíti)

faliment -enta m ▶ tož. fali'ment C-GP ⟨ ⟩ star., v zvezi iti v faliment gospodarsko propasti: 'ka:sa j š'la ḡ fali'ment C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

faliti -im dov. ▶ fa'lit C-GP, Š(C)-mk; ed.: 3. fa'li C-AP; del. -l m.: ed.: fa'liḡ C-GP; mn.: fa'lil C-GP; ž.: ed.: fa'lila C-AK; s.: ed.: fa'lilu C(P)-ks, B(C)-vo ⟨ ⟩ 1. manjkati [ne biti v zadostni količini]: ḡ'lix 'ma: 'muḡke m fa'li C-GP / je b'la pa 'ana /../ 'ta:ka /../ de j: 'ma: fa'lilu C(P)-ks čudaška, omejena 2. zgrešiti: 'ni:maš fa'lit

- C-GP *ne moreš* // 'litas je pa šu'nica fa'lila C-GP *slabo obrodila* • x'ma:lu fa'li 'tis d'ri:u C-AP *se izrodi / iti falit propasti*; a je b'la že 'ka:sa š'la fa'lit 'takat? Š(C)-mk
- **faljen** -ena -o ► s.: ed.: im. fa'lenu C-GP, Pd(C)-iē (<) 'tu: j pa z'la fa'lenu Pd(C)-iē | BdC fali (ed.: 3.); Tom. fãlt, fãlim | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ +
- fancelj** -na m ► mn.: im. 'fa:ncłni C-GP; tož. 'fa:ncłne C-AP; mest. 'fa:ncłnax C-AP (<) *flancat* | BdC -; Tom. fãncł, -na | Plet. + (P ~); SP 1962 -; SSKJ nar. zahodno *manjše, krofú podobno pecivo brez nadeva*; SP 2001 pokr. zah. | ESSJ + || ⇒ štravba
- fant** fanta m ► 'fant C-GP, L-x, Š(C)-mk; rod. 'fa:nta L-x; mn.: im. 'fa:nti C-AP, nov. 'fa:ntje C-GP; daj. 'fa:ntam C-GP (<) | BdC -; Tom. fãnt, fãnta | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ pob
- fantovati** -ujem nedov. ► fant'wa:t C-GP; ed.: 3. fan'tuje C-GP; del. -l m.: ed.: im. fan'to-wau C-GP; mn.: fant'wa:l C(P)-ks (<) se 'naš že fan'tuje C-GP | BdC -; Tom. fãntõwat, -õjem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (P ~)
- fantovščina** -e ž ► 'fa:ntaušna C-GP, 'fa:ntajšna L-x; rod. 'fa:ntaušne C-GP, 'fa:ntajšne L-x; tož. 'fa:ntaušna C-GP (<) 1. nekđaj *znesek, ki ga fant plača za pijačo ob sprejemu v fantovsko družbo* 2. odkupnina, ki jo fantje dobijo pri šranganju: sa 'mojł 'fa:ntam wad'ra:jtat 'fa:ntaušna C-GP | BdC -; Tom. fãntušna (P ~) | Plet. + (P ~); SP 1962 +; SSKJ + (P ~) | ESSJ +
- far** -ja m ► 'fa:r C-GP; mn.: im. 'fa:ri C-AP (<) | BdC -; Tom. fãr, fãrjē (zaničljivo) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ slabš. | ESSJ +
- fara** -e ž ► 'fa:ra C-GP; rod. 'fa:re C-GP, L-ML; mest. 'fa:r C-GP (<) 'danc sŋ 'bi pa pēr 'fa:r pēr 'ma:š C-GP | BdC -; Tom. fãra | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- farba** -e ž ► 'fa:rba C-GP; rod. 'fa:rbe C-GP; tož. 'fa:rba C-AK, Z-JK; mest. 'fa:rp C-GP; mn.: im. 'fa:rbe C-GP (<) *barva: r'đe:jče 'fa:rba C-AK* • x'la:če /../ sa 'da:l u 'fa:rba Z-JK | BdC -; Tom. fãrba | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- farbati** -am nedov. ► 'fa:rbat C-GP; ed.: 3. 'fa:rba C-GP; del. -l s.: ed.: 'fa:rbalu C-GP (<) 1. *barvati* 2. se se 'ni t'ri:ba ta'ku: 'fa:rbat C-GP *ne laži*
- **farban** -a -o ► ž.: mn.: im. 'fa:rbane C-GP; s.: ed.: im. 'fa:rbanu C-GP, Pd(C)-iē (<) 'fa:rbanu b'le:jne C-GP | BdC -; Tom. fãrbať, -am | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog. (P ~); SP 2001 nekñj. ljud. | ESSJ -
- faren** -rna -o prid. ► m.: ed.: im. 'fa:rŋ C-GP; mn.: im. 'fa:rni C-GP; ž.: ed.: im. 'fa:rna C-GP (<) 'fa:rna 'ciērku C-GP / 'fa:rŋ pat'ruoŋ C-GP | BdC -; Tom. fãrn [!] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- farovški** -a -o prid. ► m.: ed.: im. 'fa:raušk C-GP, L-ML; ž.: ed.: im. 'fa:rauška C-GP; s.: ed.: im. 'fa:raušku C-GP (<) 'fa:raušk s'wit L-ML • 'fa:raušk x'la:pc C-GP • 'fa:rauška 'kuxarca C-GP | BdC -; Tom. fãrušk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- farovž** -a m ► 'fa:rauš C-GP, L-ML; rod. 'fa:rauže L-x; daj. 'fa:raužu C-GP; tož. 'fa:rauš C-AP; mest. 'fa:raužu C-AŠ, Ra(C)-vk; or. 'fa:raužam C-GP; mn.: tož. 'fa:rauže C-GP (<) swa š'la u 'fa:rauš na žem'la:jne C-GP | BdC -; Tom. fãruš, -žē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 nekñj. pog. | ESSJ +
- farški** -a -o prid. ► m.: ed.: im. 'fa:ršk C-GP; ž.: ed.: im. 'fa:rška C-GP; mn.: im. 'fa:rške C-GP (<) 'fa:rške 'ba:be C-GP | BdC -; Tom. fãršk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > slabš. | ESSJ +
- faseljc** -a m ► 'fa:słc C-GP; rod. 'fa:słca C-GP (<) *sodček za pivo* | S -
- favlencar** -ja m ► fau'liēncar C-GP (<) *delomrznež* | S -
- favljast** -a -o prid. ► m.: ed.: im. 'fa:ulest C-GP; ž.: mn.: im. 'fa:uleste L-ML (<) *len, zahrbtn:* 'teya se 'le wa'jibaj, 'ta: j 'fa:ulest C-GP / na u'se 'wiže 'fa:ulest C-GP *vseh muh poln* | BdC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ - (⇒ favlast) | ESSJ -
- favš** ⇒ fovš
- februar** -ja m ► febru'a:r, 'februar C-AP; rod. febru'a:rje C-GP, L-ML; mest. febru'a:ri C-GP (<) | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

feca -e ž ▶ 'fięca C-GP, Pd(C)-i; rod. 'fięce C-GP; or. 'fięca C-AP ⟨ (kupljen) kvas: j /../ 'ma:t 'nuca 'ma: 'fięce za k'rox u'ziyŋt C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + || ⇒ bazgern, drožje, kvas

fece fec ž mn. ▶ 'fięce Pd(C)-i; obujki | S - || ⇒ šenfece

feder -dra m ▶ tož. 'fiędər C-GP; mn.: im. 'fiędri C-GP; tož. 'fiędre C-GP; mest. 'fiędrax C-GP ⟨ 1. *vzmet* 2. mn.: *vzmetnica*: če 'ni b'lu štra'maca, s pa 'laxk 'sam na 'fiędrax s'pa:u C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

feflanje -a s ▶ fof'la:jne C-GP; daj. fof'la:jnu C-GP ⟨ slabš. *čvekanje*: 'tajmu fof'la:jnu pa na wər'ja:mem C-GP | S -

feflati -am nedov. ▶ fof'la:t, 'foflat C-GP, 'faflat L-x; ed.: 1. 'faflam L-x; 2. fof'la:š C-GP; del. -l m.: ed.: 'foflau C-GP ⟨ slabš. *čvekati*, *lagati*: 'naxaj fof'la:t C-GP | BđC -; Tom. fəflət, faflâ (P -) (⇒ fuf-ljati) | Plet. - (⇒ fefljāti); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (⇒ fafljāti in fufnjāti, P -)

feflon -a m ▶ fof'luon C-GP ⟨ slabš. *kdor (rad) veliko in predrzno govori* | S -

fehtati -am nedov. ▶ 'fięxtat C-GP, L-x; ed.: 1. 'fięxtam C-AŠ, L-x; 3. 'fięxta C-GP; mn.: 3. 'fięxtaje C-GP; del. -l m.: ed.: 'fięxtau C-GP; mn.: 'fięxtal C-GP ⟨ 1. *prositi [izražati komu željo]*: sŋ ya 'fięxtau, de b m pa'suodu d'ru C-GP 2. *prosjačiti*: sa xa'dile 'fięxtat pa 'ba:jtax C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ -

fejst -- -- prid. ▶ 'fę:jst C-GP, Z-JK ⟨ 'fę:jst 'pu:ba Z-JK ▪ z'dę:j 'imaš pa n 'fę:jst ɣ'wa:nt C-GP

▶ **fejst** in fest prisl. ▶ 'fę:jst C-GP, 'fest Z-JK ⟨ ka sma p'riešal za 'mašt, j u'lu t'ri:ba 'fę:jst s'tisŋt C-GP ▪ j u'lu wa'be:jlnu 'fest Z-JK | BđC -; Tom. fęjšt' (⇒ fest) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ - || ⇒ fajn

fentati -am dov. ▶ 'fięntat C-GP; ed.: 2. 'fięntaš C-GP; del. -l m.: ed.: 'fięntau C-GP; ž.: ed.: 'fięnta C-GP; s.: ed.: 'fięntalu C-GP ⟨ 'ti

u'se le 'fięntaš, ka s prena'ruodŋ C-GP / 'tuoče j 'čest 'fięnta 'sięrk C-GP / čustv. 'fięntalu ya je C-GP *pobralo*

▶ **fentan** -a -o ▶ m.: ed.: im. 'fięntan C-GP ⟨ | BđC -; Tom. fęjntat | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nižje pog., ekspr.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ + (⇒ funduš)

fest ⇒ fejest

figa -e ž ▶ 'fiya C-GP, L-x; rod. 'fiye L-x; tož. 'fiya C-GP; mn.: tož. 'fiye C-GP ⟨ 1. |sad|: 'suxe 'fiye C-GP 2. |pest s palcem, položenim med kazalec in sredinec|: m je pa'ka:zaŋ 'fiya C-GP ni se držal obljube 3. |iztrebek|: 'kuojska 'fiya L-x / 'ta j pa 'tut 'wos 'ca:jt pa 'ci:st kot 'kuojska 'fiya C-GP 4. v prislovni rabi 'tu: bla'yu j pa na 'fiya u'ri:dnu C-GP | BđC -; Tom. fiya | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > 2., 4. pog.; SP 2001 - | ESSJ +

figov -a -o prid. ▶ ž.: ed.: im. 'fiyawa S-AT ⟨ 'fiyawa paj'tica S-AT | BđC -; Tom. fiyu, -aŋa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

figovec -vca m ▶ 'fiyauc L-x; rod. 'fiyauca L-x ⟨ 1. *figovo žganje* C 2. L *figova potica* | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ + (P -)

filjati -am nedov. ▶ 'filet C-GP; del. -l m.: ed.: 'fileu C-GP ⟨ *polniti*, *tlačiti*: 'filet s'nu: C-GP

▶ **filjan** -a -o ▶ ž.: mn.: tož. 'filene C-AP | S - || ⇒ basati, peštati

fin -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'fin G-RM, Š-MM; tož. 'fin C-AP, Z-JK; mn.: im. 'fin C-AP; ž.: ed.: im. 'fina C-GP, Z-JK; mn.: im. 'fine C-AP; rod. 'finix C-AP; tož. 'fine C-AP; s.: ed.: im. 'finu C-AP, ta 'finu Z-JK ⟨ 1. *dober*: sma pa j'mi:l 'fin 'mašt C-AP ▪ 'nar'bel 'fin 'ci:yu je 'bi 'tę:jst .. 'ka:r ya paz'na:m G-RM 2. *boljši*, *kakovostnejši*: 'telex 'finix b'la:x s'ploŋ 'nisŋ ŋ'ku:l i'mi:, kot so z'dę:j C-AP ▪ me'su: j u'lu pa za ba'žič /../ p'rø:u ta 'finu Z-JK

▶ **fin** -a -o povdk. ▶ ⟨ iron. *vzvišen*, *ohol*: 'Julče, 'wan je 'bi 'bel 'fin /../ 'wan me 'ni ŋ'ku:l d'ja:u dər'ya:č kad 'di:kla Š-MM

▶ **fino** prisl. ▶ 'finu C-AP, L-ML ⟨ sma 'moŋ tap'rø:u wap'rat 'finu C-AP | BđC -; Tom. fīna (neskl.) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ

> 2. pog.; SP 2001 –/knj. pog. | ESSJ –

financ -a m ▶ fi'na:nc L-x; rod. fi'na:nca L-x; mn.: im. fi'na:nci C-GP, L-MKO, S(C)-mb; rod. fi'na:ncaŭ C-GP; daj. fi'na:ncam S(C)-mb; tož. fi'na:nce C-GP ⟨ ⟩ nekđaj sa pa 'pəršl̩ fi'na:nci weze'ti:rat L-x | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ zastar. | ESSJ – || ⇒ financar

financar -ja m ▶ fi'na:ncar L-x; mn.: im. fi'na:ncari C-GP ⟨ ⟩ fi'na:ncari sa katra- 'bantarje la'wil C-GP | BđC –; Tom. fə'nāncar, -rjə | Plet. –; SP 1962 + (⇒ finānce); SSKJ nekđaj *prispadnik finančne straže* | ESSJ – || ⇒ financ

fingrad -a m ▶ 'fiŋyrat C-GP, L-x; rod. 'fiŋyrada C-GP, 'fiŋyrata L-x; tož. 'fiŋyrat L-x ⟨ ⟩ 1. *naprstnik* 2. *poud. zelo majhna količina* / pa'suot m za n 'fiŋyrat 'muo- ke L-x • se sŋ le za n 'fiŋyrat u'leŋ C-GP *malo* | BđC (fiŋyrad); Tom. fīnyrət, -ə | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ –

fingrat ⇒ fingrad

finka -e ž ▶ 'fiŋka C-gp; rod. 'fiŋke C-gp; tož. 'fiŋka C-gp ⟨ ⟩ *nizko žensko spolovilo* / 'tu: j pa 'ana 'fiŋka ŋ'ri:dnu C-gp *malo* / zmer. prek'lieta 'fiŋka C-gp | BđC –; Tom. fīnkā | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ: + | ESSJ + || ⇒ fajfa, pizda, šiška, šoja

firbcati -am nedov. ▶ 'fiɛrcat C-GP; del. -l z.: ed.: 'fiɛrca C-AP ⟨ ⟩ *radovedno si kaj ogledovati*: j 'poršu 'fiɛrcat, ka'ku: 'di: lama C-GP | S –

firbčen -čna -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'fiɛrčŋ C-GP, 'fi:rčŋ L-x; ž.: ed.: im. 'fiɛrčna C-AP, 'fi:rčna L-x; s.: ed.: im. 'fi:rčŋ L-x ⟨ ⟩ je ta'ku: 'fiɛrčna, de p še 'či:wa pateŋ'nila 'won s čla'wi:ka C-GP | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ nižje pog. *radoveden*; SP 2001 nekđj. pog. | ESSJ +

firbčnež -a m ▶ 'fiɛrčneš C-GP, 'fi:rčneš L-x; rod. 'fi:rčneže L-x ⟨ ⟩ *radovednež* | S – || ⇒ firbec

firbec -bca m ▶ 'fiɛrc C-GP, 'fi:rpc L-x; rod. 'fiɛrca C-GP, 'fi:rPCA L-x; tož. 'fiɛrc C-GP; mn.: im. 'fi:rpci L-x; tož. 'fi:rPce L-x ⟨ ⟩ |*radovednež*: sa se z'bi:ral 'fi:rpci L-x // |*radovednost* / **pasti firbce**: 'pa:seje 'fi:rPce L-x • **prodajati firbec**: 'tista

'ba:ba pa na 'di:la d'rujɣa kot 'fiɛrc pra'da:je C-GP | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ nižje pog.; SP 2001 nekđj. pog. | ESSJ +

firc, fircati, firčen, firčnež ⇒ firbec, firbcati, firbčen, firbčnež

firenk -a m ▶ 'fiɛrŋk C-GP; mn.: im. 'fiɛrŋki C-GP; rod. 'fiɛrŋkaŭ C-GP, Pd(C)-iɛ ⟨ ⟩ 'bi:li 'fiɛrŋki C-GP | BđC –; Tom. fīɛrŋk (⇒ firnik) | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ –

firkeljc -a m ▶ 'fiɛrkļc C-GP; tož. 'fiɛrkļc C-GP; mn.: tož. 'fiɛrkļce C-GP ⟨ ⟩ *četrt*: an 'fiɛrkļc 'kile C-GP / za n 'fiɛrkļc 'bo t'ri C-GP • 'dal x 'nam je ne t'ri 'fiɛrkļce 'ure xa'da: C-GP | BđC (fīrkļc); Tom. fīɛrkļc (⇒ firkelc) | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ – | ESSJ + || ⇒ četrt

fit fita m ▶ 'fet C-GP, L-x; rod. 'fita C-GP, L-x, Pd(C)-iɛ; tož. 'fet L-x; mest. 'fitu C-GP ⟨ ⟩ 1. *najem*: 'ma:m 'niwa na 'fitu C-GP 2. *obrest*: 'tu:lk 'fita 'imam na 'li:ta C-gp • 'wosak 'fet L-x • 'nisk 'fet L-x 3. *davek*: za 'fet 'mormŋ p'la:čet L-x | BđC –; Tom. fēt, fitā *najemnina*; *obresti* | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ +

fižol -ola m ▶ 'fožau C-Aš, 'fožu L-ML, 'fožau Ra(C)-vk; rod. fa'žu:la C-AP, fər'žu:la C-GP, fa'žu:la L-ML; tož. 'fožau C-AP, Pč(G)-fm; mest. fa'žu:lu C-GP ⟨ ⟩ ta 'nisk 'fožau C-GP • ta 'wosak 'fožu L-x • ta 'ra:kļcast 'fožu L-x / wa'mužyan 'fožu C-GP / wa'cisan 'fožu L-x • pad'meden 'fožu L-x v *kuhan fižol zakuhana koruzna moka* | BđC –; Tom. fāžu, fāžūəļa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

fižolov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. fa'žu:lau L-x; ž.: ed.: im. fu'žu:lawa C-AP, fa'žu:lawa L-x ⟨ ⟩ fu'žu:lawa 'župa C-AP • fu'žu:lawa mi'ne- štra C-AP | BđC –; Tom. fāžūəļu, -əwā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –

fižolovica -e ž ▶ fa'žu:lajca, fər'žu:lajca C-GP ⟨ ⟩ 1. *fižolova slama* 2. *fižolovka* |*voda* | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ + (nar. vzhodno, P –); SP 2001 pokr. vzh. | ESSJ – || > 1. ⇒ fižo- lovka

fižolovina -e ž ▶ fa'žu:lajna C-GP ⟨ ⟩ *praz- ni fižolovi stroki* | BđC –; Tom. –

- | Plet. + (P ~); SP 1962 +; SSKJ + (P ~)
| ESSJ -
- fižolovka** -e ž ▶ fa'žuolaŭka L-x; rod. fa-
'žuolaŭke L-x ⟨ *fižolova slama* | BđC -;
Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -);
SSKJ + | ESSJ - || ⇒ fižolovica
- flajda** -e ž ▶ f'la:jda C-GP, L-mv; tož. f'la:j-
da C-AP; mn.: tož. f'la:jde C-AP ⟨ 1. *halja*:
'ma:š f'la:jda 'ya za na 'worx C-AP
2. slabš. *vlačuga* | BđC -; Tom. -
| Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ +
| ESSJ - || > 2. ⇒ cifra, cjahta
- flanca** -e ž ▶ f'la:nca C-GP; mn.: im. f'la:nce
C-GP; tož. f'la:nce C-GP ⟨ *sadika*: 'bierza-
we f'la:nce C-GP • 'ka:psawe f'la:nce C-GP
/ 'ta: pa le f'la:nce sa'di C-gp *čveka*
| BđC -; Tom. - (f'lačat, ⇒ flancat)
| Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ +
| ESSJ -
- flancanje** -a s ▶ f'la:ncajne C-GP ⟨ *gla-*
golnik od flancati: p'ra:znu f'la:ncajne
C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -;
SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- flancat** ⇒ fancelj, štravba
- flancati** -am nedov. ▶ f'la:ncat C-GP,
Pd(C)-ič; ed.: 3. f'la:nca C-GP; del. -l m.: ed.:
f'la:ncaŭ C-GP ⟨ 1. *dajati sadike v*
zemljo 2. |*vsebinsko prazno govoriti*:
'ki m 'boš f'la:ncaŭ, ka 'ni 'ri:s C-GP
| BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -;
SSKJ + (flancati, > 2.) | ESSJ -
- flaša** -e ž ▶ f'la:ša C-GP, f'la:še L-x; rod.
f'la:še L-x; tož. f'la:ša C-AP; mest. f'la:š
L-ml ⟨ f'la:ša sŭ 'da:, ŧ'la:ža pa 'ne C-AP
| BđC -; Tom. f'lačš | Plet. +; SP 1962 -;
SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ +
|| ⇒ butiljka, steklo
- flaška** -e ž ▶ f'la:ška C-AP; tož. f'la:ška
C-AP; mn.: tož. f'la:ške C-GP; mest. f'la:škax
C-AP ⟨ čustv. *steklenica*: 'bom 'da: 'yar
f'la:ška, če uš 'ki 'pila C-AP | BđC flaš-
ka; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ
nižje pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ +
- flaškon** -a m ▶ flaš'kuoŋ C-GP; tož. fla-
š'kuoŋ C-GP; mest. flaš'kuoŋu C-IS; or.
flaš'kuoŋam C-IS; mn.: im. flaš'kuoŋi C-GP;
rod. flaš'kuoŋaŭ C-GP; tož. flaš'kuoŋe C-AP
⟨ 5- *do 50-litraska pletenka*: 'ni:ki
flaš'kuoŋaŭ 'wina sma b'li z'rixtal C-GP
| BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -;
SSKJ pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ -
- flek** fleka m ▶ f'lek C-AP; mn.: im. f'leki
C-GP; tož. f'leke C-GP ⟨ 1. *lisa*: 'cike
'ma:je 'bi:le f'leke pa x'roptu C-GP
2. *madež*: wat 'ki j 'ta: f'lek? C-GP
| BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -;
SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ > 1. blek,
flika
- flekast** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. f'lekast
C-GP; ž.: ed.: tož. f'lekasta C-GP; mn.: im.
f'lekaste C-GP ⟨ *lisast*: pa 'žuotu sŭ
'wos f'lekast C-GP | BđC -; Tom. -
| Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ +
| ESSJ -
- fleta** -e ž ▶ f'lięta C-GP; mn.: tož. f'lięte
C-GP ⟨ *zalikana guba*: 'čikle na f'lięte
C-GP | S -
- flevt** -a m ▶ f'le:ŭt C-GP; rod. f'le:ŭta C-GP;
mest. f'le:ŭtu C-GP ⟨ *tekoča, lepljiva,*
židka snov / slabš. *o preredki, neokusni*
hrani | S -
- flevtati** -am nedov. ▶ fleŭ'ta:t C-GP; ed.: 2.
fleŭ'ta:š C-GP; 3. fleŭ'ta: C-GP; del. -l s.:
ed.: fleŭ'ta:ilu C-GP ⟨ *packati*: 'naxaj
fleŭ'ta:t, se s 'wos wafleŭ'ta:n C-GP
| S -
- flika** -e ž ▶ f'lika C-GP, L-x; rod. f'like
L-x; tož. f'lika C-GP, Š-MO ⟨ 1. *krpa,*
zaplata: 'čier sŭ da'bila 'kuoŭ 'kešna
f'lika, sŭ pər'nesla da'mo:ŭ, de m je
'wana za'sila p'li:ŭnca L-MKO / pren. je
j'mi: ŭ'sa:ka 'xiša 'saje /../ f'lika
['zemle] Š-MO 2. *lisa*: se m paz'na: 'ci:la
f'lika C-GP | BđC -; Tom. flika *krpa*
| Plet. -; SP 1962 +; SSKJ nižje pog.;
SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ + || ⇒ blek, >
2. flek
- floodnik** -a m ▶ f'luođŋk C-GP; mest. f'luođŋ-
ku C-GP ⟨ *maternica pri živalih*:
f'luođŋk j 'šo:ŭ wat k'ra:we C-GP | BđC -;
Tom. f'luođŋk maternica pri svinji
| Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- flos** -a m ▶ f'luoŝ C-GP, f'l'o:ŭs L-x; rod.
f'l'o:ŭsa L-x ⟨ 1. *nizke vprežne sani za*
vleko hlodov 2. *preproste otroške sani*
| BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 +
(P -); SSKJ - / BSJ + | ESSJ + (P -)
|| > 1. ⇒ sanivec

flosati -am nedov. ▶ f'luosat C-GP; del. -l m.: ed.: f'luosau C-GP; mn.: f'luosal C-GP; s.: ed.: f'luosalu C-GP ⟨⟩ **1. vlačiti:** x'luođe sma f'luosal C-GP **2. drgniti, guliti:** a z zas'tuojn f'luosau b'ri:še u 'šu:l? C-GP // poud. 'kuot ste f'luosal 'ci:u pa'pou:đne? C-GP *kje ste bili*

▶ **flosati se** ▶ ⟨⟩ *drsaje se spuščati po strmini:* wat'rac sa se f'luosal 'da pa t'ra:j C-GP | **BdC** -; **Tom.** se f'luosaję (mn.: 3.) (P -) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

flum -a m ▶ f'lum C-AP, f'lun L-MV, f'lum Pd(C)-iē; rod. f'luma C-AP, f'luna L-MV ⟨⟩ *mivka* | **S** -

flumast -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. f'lumasta C-AP ⟨⟩ *mivkast, peščen:* f'lumasta 'zemle C-AP | **S** -

flun ⇒ flum

fodera -e ž ▶ 'fuðera L-MKO; rod. 'fuðere L-x ⟨⟩ *podloga* | **BdC** -; **Tom.** - (f'uetar -trağ podšiv, ⇒ futer) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - || ⇒ fodra

fodra -e ž ▶ 'fudra C-GP, Pd(C)-iē ⟨⟩ *podloga* | **S** -

fodrat -am nedov. in dov. ▶ 'fudrat C-GP ⟨⟩ *podložiti/podlagati oblačilo, obutev*

▶ **fodran** -a -O ▶ m.: ed.: im. 'fu:dran C-GP; ž.: ed.: im. 'fudrana C-GP; mn.: im. 'fudrane C-GP ⟨⟩ 'fu:dran p'ruštaf C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** - || ⇒ podvleči

folk -a m ▶ 'fu:lĳ C-GP, Z-JK; rod. 'fu:lĳa C-GP ⟨⟩ *ljudje:* 'pou:χnu 'fu:lĳa j b'lu 'danc 'ya pa 'wos C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

fonda -e ž ▶ 'fuonda C-GP; rod. 'fuonde C-GP; tož. 'fuonda C-GP; mn.: tož. 'funde C-AS ⟨⟩ *temelj:* wat 'fuonde 'won 'bom 'moju le 'sa:m nar'dit C-GP / u'se j 'nau, wat 'fuonde da st'rapa C-GP | **BdC** -; **Tom.** - (f'undę, ⇒ funda) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -

forajt -a m ▶ fo'ra:jt C-GP ⟨⟩ nekđaj *priprega* | **BdC** -; **Tom.** f'arâit, -a | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

forajtati -am nedov. ▶ fo'ra:jtat C-GP, fu'ra:jtat Pd(C)-iē ⟨⟩ nekđaj *pripreči*

| **BdC** -; **Tom.** f'arâitę | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

forati -am nedov. ▶ 'fuorat C-GP, 'furat L-x; ed.: im. 'furam L-x; del. -l m.: ed.: 'furau, 'fuorau C-GP, 'fuorau L-x; mn.: 'fural, 'fuoral C-GP, 'fural L-x; ž.: ed.: 'fuora C(P)-ks ⟨⟩ **1. voziti, peljati:** ka'ku: je 'fuora 'tista 'mula C(P)-ks **2. prevažati s konjsko vprego:** da 'za:đnja je 'fuorau C-GP

▶ **forati se** ▶ ⟨⟩ sma se 'fural na S'weta 'yara L-x | **BdC** -; **Tom.** f'uerat, am (⇒ furati) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

forenga -e ž ▶ 'fuorņa C-GP; rod. 'fuorņye C-GP ⟨⟩ *vožnja, prevoz:* 'ma: 'dast 'fuorņye C-GP | **S** -

fortuna -e ž ▶ f'ertuna C-IS ⟨⟩ *neurje:* mrau'lię sa 'won, 'bo 'ni:ki 'p'eršlu, 'ana f'ertuna C-IS | **BdC** -; **Tom.** f'artuna *neurje z vetrom* | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** knjiž. (P -) | **ESSJ** +

foter -tra m ▶ 'fu:tər G-RM, L-x; rod. 'fu:tra C-GP, S-AT, L-x; or. 'fu:tram C-GP ⟨⟩ *krma:* u 'Purznu 'tam /../ se j š'ti:lu, de j 'bi 'duođer 'fu:tər, de j 'bi m'lečk ŋ 'ta:ka 'ri:č G-RM • se j 'ma:le 'fu:tra na'si:klu C-GP | **BdC** -; **Tom.** f'uetar, -trağ (⇒ futer) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** - | **ESSJ** -

fotrat -am nedov. ▶ 'fu:trat C-GP, L-x; ed.: 1. 'fu:tram L-x; 2. 'fu:traš C-GP; 3. 'fu:tra C-GP; del. -l m.: mn.: 'fu:tral C-GP ⟨⟩ *krmiti:* če na 'boš 'dabra 'fu:trau, 'boš 'ma:le 'mo:uzu C-GP // 'ta: pa 'kuojne 'fu:tra le z d'rikĳcam C-GP *ga slabo hrani in ravna z njim* | **BdC** -; **Tom.** f'uetrat, -am (⇒ futrati) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

fovobel -bla m ▶ 'fo:u'bu C-CS ⟨⟩ *miz. venčnjak* | **S** -

fovš -- -- prid. ▶ 'fo:uš C-AP, 'fa:uš L-x ⟨⟩ **1. napačen 2. nepraví, ponarejen:** 'fa:uš d'na:r L-x, 'fo:uš ['župa] C-AP

▶ **fovš** prisl. ▶ 'fo:uš C-GP ⟨⟩ u'se t 'fo:uš 'paje C-GP | **BdC** -; **Tom.** f'ouš (P ~) (⇒ falš) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** +

fovšen -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. fou'šien C-GP;

- z.: mn.: im. fou'šijene C-AP ⟨ *nevoščljiv, zavisten: a s mi fou'šijen?* C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- fovšija** -e ž ▶ fou'šije C-GP ⟨ ◇ ka bi fou'šije ya'ri:, be še d'rō:u na b'lu t'ri:ba C-GP | BđC -; Tom. fušiję (⇒ falšija) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. pog | ESSJ -
- fraj** -- -- prid. ▶ f'raj C-GP, f'rę:j Š-MM, f'ra:j L-x ⟨ *prost, svoboden: 'le:jdik ŋ f'ra:j L-x / o'jō:j, sma b'li še wad 'šu:le f'rę:j d'wa: d'ni, de sma k'ri:s nar'dil* Š-MM | BđC -; Tom. fręj (neskl.) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- frakelj** -a m ▶ f'ra:kļc C-AP, L-x; rod. f'ra:kļca C-GP, L-x; mn.: tož. f'ra:kļce C-GP ⟨ *frakelj: 'pō:u f'ra:kļca C-GP | BđC -; Tom. - (frākļ, ⇒ frakelj) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ ekspr. | ESSJ +*
- frank** -a m ▶ f'raŋk C-AP; rod. f'raŋka C-AP ⟨ *kavni nadomestek: 'ječmen pa 'ma: /../ ce'kuorje, 'ma: f'raŋka .. 'tistu /../ sma s'kuxal /../ an 'lanc z'jutre C-AP | S -*
- franki** -ov m mn. ▶ f'rajnč C-GP; rod. f'ra:jnčeu C-GP; tož. f'ra:jnče C-GP ⟨ *zastar. davki: 'ma:t je še 'koda d'ja: /../ de sa 'moŋļ 'ka:jt /../ f'ra:jnčeu p'la:čēt C-GP | BđC -; Tom. frōnk' | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - (⇒ frōnki) | ESSJ - (⇒ frōnki) || ⇒ dac, davek*
- frcati** -am nedov. ▶ f'ercat C-GP; ed.: 3. f'erca C-GP; mn.: 3. f'ercaje Ra(C)-vk; del. -l m.: mn.: f'ercal C-GP; s.: ed.: f'ercalu C-GP ⟨ *1. sma 'kuŋļca 'fercal C-GP 2. 'wada pa 'deleč 'ferca C-GP škropi | BđC -; Tom. f'arcat brizgati | Plet. + (⇒ 1. frcati in 1. frkati); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ frkati) || ⇒ brcati*
- frdaman** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. f'er'da:man Pd(C)-iē; ž.: ed.: im. f'er'da:mana C-GP ⟨ *zmer. f'er'da:mana 'ba:ba C-GP*
- ▶ **frdamano** prisl. ▶ f'er'da:manu C-GP ⟨ *poud. zelo: 'tu: j pa f'er'da:manu dra'yu: C-GP | BđC -; Tom. f'ardāmaŋa (ž.: ed.: im.) (⇒ frdamati) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ -*
- frderbati** -am dov. ▶ del. -l m.: ed.: f'er-'diērbau S-AT ⟨ *pokvariti | BđC -; Tom. f'ardīērbat | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ brderbati*
- fremonike** -ik ž mn. ▶ tož. fre'muņike Z-JK ⟨ *harmonika | S - || ⇒ gremonika, gremonike, harmonika*
- frešek** -ška -o prid. ▶ ž.: ed.: im. f'riēška C-AP, Š-X, Ra(C)-vk; tož. f'riēška C-GP ⟨ *1. svež, nezaceljen: 'se:j 'im 'wos 'ca:jt 'ta:le f'riēška f'lika C-GP 2. v zvezi freška repa jed iz sveže repe: f'riēška 'ri:pa C-AP, Š-X, Ra(C)-vk | BđC -; Tom. frīēšk svež (⇒ frešk) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -*
- frfrati** -am nedov. ▶ f'erf'ra:t C-GP; ed.: 3. f'erf'ra: C-GP; mn.: 3. f'erf'ra:je C-GP ⟨ *plapolati | viseti in se valujoče gibati |: pa'ruoŋle f'erf'ra:je C-GP | BđC -; Tom. f'arfrat, f'arfrā površno delati | Plet. + (P -); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +*
- fris** -a m ▶ f'ris C-GP, Pd(C)-iē; tož. f'ris C-GP; mest. f'risu C-GP; mn.: tož. f'rise C-GP ⟨ *se s 'wos pa'ma:zan pa f'risu C-GP / 'jesŋ mu 'ka:r u f'ris pa'wi:da C-GP // frise pokati norčevati, šaliti se: 'sa:me f'rise sma 'puoķal C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog., nav. slabš.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ - || ⇒ ksiht, obraz*
- frišen** -šna -o prid. ▶ m.: ed.: im. f'rišņ L-x; rod. f'rišņya C-AP; tož. f'rišņ C-AP; mn.: rod. f'rišņix C-AP; ž.: ed.: im. f'rišna C-GP, Z-JK, L-x; tož. f'rišna C-AP, Š-MM; s.: ed.: im. f'rišnu C-AP, L-x ⟨ *svež | dobljen, pripravljen pravkar ali pred kratkim |: f'rišnu m'li:ku se ŋ'ku:l na za'kuxa C-GP ▪ 'sa:dje sma pa j'mi:l f'rišnu, 'ci:la 'zima C-AP ▪ f'rišņ krox C-AP ▪ f'rišna pa'liēnta Z-JK ▪ f'rišna 'ri:pa Š(C)-mk / f'rišna 'župa C-AP iz svežega mesa*
- ▶ **frišno** prisl. ▶ f'rišnu C-GP ⟨ *'won je f'rišnu C-GP*
- ▶ **(ta) frišen** -šna -o sam. ▶ ⟨ *γ'rem na-'se:jčt /../ 'ma: za f'rišnu C-GP svežo krmu | BđC frišna (ž. ed.); Tom. frišņ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ - | ESSJ -*
- frketa** -e ž ▶ f'er'kiēta C-GP, L-x; rod. f'er-'kiēte L-x ⟨ *lasnica iz upogljive žice*

| S -

frileti -im nedov. ▶ fər'li:t C-GP, L-x; ed.: 1. fər'lim L-x; 3. fər'li C-GP; mn.: 3. fər'lije C-AP, L-x; del. -l z.: mn.: fər'li:le C-GP ⟨ 1. *letati* |*premikati se po zraku*: 'tice fər'lije C-GP • č'więle fər'lije L-x / ta pa 'čest fər'li C-GP *se ne zaveda resničnosti* 2. čustv. |*biti zaljubljen*: je že za'čie fər'li:t C-GP | **BdC** -; **Tom.** fər'lt', fər'lī | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** > 2. pog. (P ~); **SP 2001** knj. pog. | **ESSJ** + (⇒ krbäv) || ⇒ > 2. ⇒ brenčati

frihtati -am dov. ▶ fər'nixtat C-GP; ed.: 2. fər'nixtaš C-GP; del. -l m.: ed.: fər'nixtau C-GP; s.: ed.: fər'nixtalu C-GP ⟨ *uničiti* |*povzročiti, da kaj postane neuporabno*: d'ru: se m je fər'nixtalu C-GP

▶ **frihtan** -a -o ▶ m.: ed.: im. fər'nixtan C-GP; z.: ed.: im. fər'nixtana C-GP ⟨ fər'nixtana wast'rię C-GP / poud. sņ 'wos fər'nixtan C-GP | **S** -

frodelj -dlja m ▶ f'ruođl L-x, **Ra(C)**-vk; rod. f'ruođle **Ra(C)**-vk ⟨ | **BdC** -; **Tom.** frūođl | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** nar. zahodno *posušene mlade veje z listjem za krmo; vejnik* | **ESSJ** + || ⇒ vivnikanje

froht -a m ▶ f'roxt C-GP; rod. f'roxta C-GP; tož. f'roxt **Pd(C)**-iē ⟨ *tovor* |*kar se kam prevaža z vozilom*: 'morš ɣ'liędat, de uš 'jemu 'kię m pa na'za:j /../ f'roxt, če uš 'te:u, de uš 'ki zas'lužu **Pd(C)**-iē | **S** -

frohtar -ja m ▶ f'roxtar C-GP ⟨ star. *to-vornjak* | **S** -

froštek -tka m ▶ f'ru:šk L-ML; rod. f'ru:ška L-x; tož. f'ru:šk C-AP, **Pd(C)**-iē, **Š(C)**-mk; or. f'ru:škam C-GP ⟨ *zajtrk* | **BdC** fruštek, frūštęk; **Tom.** frūštęk, -ę (⇒ fruštek) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** - (⇒ frūštek) | **ESSJ** -

froškati -am nedov. ▶ f'ru:škat C-GP; del. -l m.: ed.: f'ru:škau C-AP; mn.: f'ru:škal C-GP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** frūštękam, frūštękat (⇒ fruškati) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -

fruga -e ž ▶ f'ruęa C-GP; rod. f'ruęa C-GP ⟨ 'li:tas f'ruęa 'dabru 'ka:že C-GP | **BdC** -; **Tom.** frūęa, frūięę | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nar. *poljski pridelki* (I. Tavčar) | **ESSJ** +

frugati -am nedov. ▶ ed.: 3. fər'ęa: C-GP ⟨ *obetati pridelek*: 'li:tas pa šu'nica 'dabər fər'ęa: C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

fruštek, fruškati ⇒ froštek, froškati

fržmagati se -am se nedov. ▶ del. -l s.: ed.: fərž'ma:ęalu **Š(C)**-mk ⟨ *biti užaljen zaradi neprimernosti česa*: se jem je fərž'ma:ęalu, p'ri:ščerjem, 'jelte, če sa 'tak da'bil? **Š(C)**-mk | **BdC** -; **Tom.** fəržmāęa (ed.: 3.) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** + || ⇒ bržmagati

fržol, fržolovica ⇒ fižol, fižolovica

fufla -e ž ▶ 'fufla C-GP ⟨ 1. nizko *zadnjica* 2. nizko *neznačajen človek*: 'tu:k sņ 'bi pa 'fufla /../ de sņ 'bi 'tixu C-GP | **BdC** -; **Tom.** fūflęa (P -, ⇒ fuflja) | **Plet.** - (⇒ fūflja, P ~); **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** - (⇒ fūflja) | **ESSJ** + (P -, ⇒ fufnjāti) || ⇒ rit

fuksa -e ž ▶ mn.: im. 'fukse C-AP; daj. 'fuksam C-AP ⟨ *fuksiја* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - || ⇒ cingalinček

fuksiја ⇒ cingalinček, fuksa

fukšvanc -anca m ▶ fukš'wanc C-CS ⟨ *miz. lisičji rep* | **S** - || ⇒ lisičji rep

fulovž -a m ▶ 'fulauš C-GP; rod. 'fulauža C-GP; tož. 'fulauš C-GP; mest. 'fulaužu C-GP ⟨ *ptičja kletka*: 'bom 'tice la'wiu u 'fulauš C-GP | **BdC** -; **Tom.** - (fūęyluš, ⇒ foglavž) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - (⇒ foglovž) || ⇒ tičnica

funda ⇒ fonda

funt -a m ▶ 'funt C-GP; mn.: rod. 'funtau C-AP; tož. 'funte C-GP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** fūnt, -ę | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

funtarica -e ž ▶ 'funtarca C-GP, L-x; rod. 'funtarce L-x; mn.: im. 'funtarce C-GP ⟨ *tehnica z merilno lestvico v funtih*: 'funtarce sa j'mi:le k'luke C-GP | **BdC** -; **Tom.** fūntaręa | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -

furati, furenga ⇒ forati, forenga

furbac -- -- povdk. ▶ fur'ba:c C-GP, **Pd(C)**-iē ⟨ star. *zloben, sleparski* | **BdC** -; **Tom.** fərբác (neskl.) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - (⇒ furba)

furija -e ž ▶ 'furje C-GP; tož. 'furje C-GP ⟨

1. *neurje* [*padavine z vetrom*]; na 'furje j 'won C-AP / γ'rię pa 'ci:st ku na 'furje C-GP 2. [*naglica, razburjenjel*]: 'ki na 'furje 'ješeš C-GP / 'tu: j pa le na 'furje nar'jenu C-GP | BđC -; Tom. fūrję vihrav človek | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > pog., ekspr.; SP 2001 - | ESSJ +

furijast -a -O prid. ▶ 'furjest C-GP, Pd(C)-iē ⟨ poud. *jezen*: je 'bi 'wos 'furjest C-GP | BđC -; Tom. fūrjęst vihrav, | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ ekspr.; SP 2001 - | ESSJ +

furlanka -e ž ▶ fər'la:jŋka C-GP, L-x; rod. fər'la:jŋke L-x; mn.: tož. fur'la:jŋke C-GP ⟨ | BđC -; Štrekelj 1892 *frlàjŋka* (⇒ Furlánka); Tom. fər'la:jŋka | Plet. +; SP 1962 + (⇒ Furlanija); SSKJ *manjša sekira za obsekavanje, klestenje dreves* | ESSJ + (⇒ Furlan)

furlanski -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. fər'la:jŋska C-GP ⟨ fər'la:jŋska pa'lięnta C-GP *polenta* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ Furlanija); SSKJ + | ESSJ + (⇒ Furlan)

furm -a m ▶ rod. 'furma C-GP; tož. 'furŋ C-GP ⟨ 1. *oblika*: se 'tu: pa 'nima 'benja 'furma C-GP 2. *način*: se 'ra:jš na 'kešŋ d'ruj 'furŋ pa'ma:ɣaje C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + (P ~)

furman -a m ▶ 'furman C-GP, L-x; rod. 'furmana L-x; or. 'furmanam C-GP; mn.: im. 'furmani C-GP; tož. 'furmane C-GP ⟨ | BđC -; Tom. fūrmaŋ | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ pog.; SP 2001 nekŋj. ljud. | ESSJ - / Snoj +

furmanarija -e ž ▶ furmana'rije C-GP; rod. furmana'rije C-GP ⟨ *furmanstvo*: je wat

furmana'rije 'žiu C-GP | S -

furmanski -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. 'furmanska C-GP; mn.: im. 'furmanske C-GP ⟨ 'furmanska ɫ'tierna C-GP • 'furmanske ka'lięsa C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ + | ESSJ -

fušca ⇒ fušta

fušta -e ž ▶ 'fušta C-GP, 'fušca L-ML; rod. 'fušce L-x; mn.: rod. 'fušt Z-JK; tož. 'fušte C-GP, Z-JK; or. 'fuštam C-GP ⟨ *butara*: 'wače j pa [tərš'čie] 'di:wau na 'kop ŋ pa /../ 'fušte 'di:lau Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (P -) || ⇒ butara, vivnik

futanje -a s ▶ 'futajne C-GP, L-MKO ⟨ 1. zastar. *glagolnik od futati* 2. nekđaj *način ljudskega zdravljenja zaradi seča vnete kože med nogami pri majhnih otrocih - otroka so posadili na vrata tako, da se jih je oklepajal z nogami, ter ga na njih zibali sem in tja* | S -

futati -am nedov. ▶ 'futat C-GP, L-x; ed.: im. 'futam L-x; del. -l m.: mn.: 'fupal C-GP ⟨ 1. L zastar. *pihati* 2. *sekati pirhe*: sma 'pięrxe 'fupal C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || > 1. ⇒ čuhati

futka -e ž ▶ 'futka C-GP, S-AT, L-x; rod. 'futke L-x ⟨ 1. *močnik* 2. slabš. *(pre)redka jed* | S -

fužina -e ž ▶ fužina C-AP; mn.: rod. fužin C-GP; tož. fužine C-AP ⟨ *pečišče*: ['ja:pka] sma 'mojɫ pre'ri:zat čes 'pō:u ŋ pa 'wen 'tiste .. fužine 'di:t, ka j naja'ja:lu za 'i:st 'tistu C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -) | ESSJ + (P -)

G

ga rod., tož. od ON ▶ *γα* C-GP, Ra(C)-vk ⟨ nab'ra:u se *γα* je Ra(C)-vk *opijani*l se je • *γα* j 'jemu 'ma: pat 'ka:pa C-GP *bil* je *pijan* / sma *γα* 'dabru s'ra:l C-GP | BdC *γα*, ga; Tom. – | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ > pog. | ESSJ –

gaber -bra m ▶ *γα:ber* C-GP, L-ML; rod. *γα:bra* L-x ⟨ 'bi:u *γα:ber* C-GP (*Carpinus betulus*) • 'čærŋ *γα:ber* C-GP (*Ostrya carpinifolia*) | BdC –; Tom. *γâbâr*, *γâbrâ* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

gabiti se ⇒ gravžati se

gabranje -a s ▶ *γα:brajne* C-GP ⟨ *gabrov gozd* | S –

gabrov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. *γα:brau* L-x; ž.: ed.: im. *γα:brawa* L-x; rod. *γα:brawe* C-GP; mn.: im. *γα:brawe* C-GP; s.: ed.: im. *γα:brau* C-GP ⟨ *γα:brau* 'listje C-GP • *γα:brawa* /.../ 'tërta C-GP | BdC –; Tom. *γâbru*, -*ãwã* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –

gad gada m ▶ *γat* L-ML; rod. *γa:da* L-x; mn.: im. *γadi* L-ML ⟨ | BdC –; Tom. *γât*, *γâdã* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

gajba -e ž ▶ *γa:jba* Ra(C)-vk; mn.: tož. *γa:jbe* C-GP; mest. *γa:jbax* C-AP ⟨ *zaboj iz lese-nih letev* | BdC –; Tom. – | Plet. + (P –); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (P –)

gajsen ⇒ gajsten

gajsten -tna -O prid. ▶ m.: ed.: im. *γa:jstŋ* C-GP, *γa:jstŋ* Pd(C)-ië; ž.: mn.: im. *γa:jstne* Ra(C)-vk; s.: ed.: im. *γa:jstnu* C-GP ⟨ 1. *zavzet*, *prizadeven*: *γa:jstŋ* za 'di:la Pd(C)-ië / *γa:jstŋ* za 'pit C-GP • *γa:jstŋ* na 'ba:be C-GP 2. *močnega*, *reznega okusa* – za *pokvarjeno hrano*: 'cislu m'li:ka j že *γa:jstnu* C-GP | BdC –; Tom. *γâjstŋ* npr. o volu, dobrem za vožnjo | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ –

gajtrček -čka m ▶ *γa:jtërčk* C(P)-ks; rod. *γa:jtërčka* C-GP ⟨ *otročka posteljica z ograjico* | BdC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ – (⇒ gáter)

gajtre -ter ž mn. ▶ *γa:jtre* C-GP ⟨ *mreža*, *rešetka*: želi:zne *γa:jtre* sa u 'uoknax C-GP | BdC –; Tom. *γâitre* *drogovi nad*

pečjo (⇒ gátre) | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ + (⇒ gáter)

gajtrice -ic ž mn. ▶ *γa:jtërce* Ra(C)-vk ⟨ *manjšalnica od gajtre* | S – | ESSJ – (⇒ gáter)

gajtrož -a m ▶ *γajtraš* C-AP, *γa:jtraš* L-x; rod. *γa:jtraže* L-x; mn.: im. *γa:jtraži* C-GP; tož. *γajtraže* C-AP ⟨ *vrtnica*: 'li:pa kod *γa:jtraš* L-x / 'dewi *γa:jtraš* C-GP, L-x *šipek* (*Rosa canina*) | BdC *γajtrãšč* (*γajtröšč*); Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – (⇒ gártroža) | ESSJ – (⇒ gártroža)

gajžla -e ž ▶ *γa:jžla* L-x, Ra(C)-vk; rod. *γa:jžle* C-GP, L-x; tož. *γa:jžla* C-GP ⟨ *bič*: 'bedŋ 'furman 'ni 'bi brez *γa:jžle* C-GP | BdC –; Tom. *γâjžlã* | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ +

galencalica -e ž ▶ *γα'liëncalca* C-GP; mn.: tož. *γα'liëncalce* C-AP ⟨ *gugalnica* | S – || ⇒ cingalica, cugalnica

galencati -am nedov. ▶ *γα'liëncat* C-GP; del. -l m.: ed.: *γα'liëncau* C-GP; mn.: *γα'liëncal* C-GP ⟨ *gugati*: 'be:jžma se *γα'liëncat* C-GP | S – || ⇒ cengati, cingati, cugati

galjot -a m ▶ *γal'juot* C-GP; tož. *γal'juota* C(P)-ks; mest. *γal'juotu* C-GP; or. *γal'juotam* C-GP ⟨ *vprežni voziček na dveh kolesih* | BdC –; Tom. – | Plet. + (P –, ⇒ gali-jõt); SP 1962 –; SSKJ + (P –) | ESSJ + (P –, ⇒ galêja)

gam ⇒ ham

gamazin -a m *γama'zin* C-GP, Z-DŠ, L-x; rod. *γama'zina* L-x ⟨ star. *magazin*, *skladišče* | BdC *γamazín*; Tom. *γamažín* (⇒ gomazin in magazin) | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ + (⇒ magacín)

ganiti ⇒ geniti

gank ganka m ▶ *γa:jŋk* L-x, C(P)-ks; rod. *γa:jŋku* L-x; tož. *γa:jŋk* C-GP; mest. *γa:jŋku* C-GP, L-ML ⟨ 1. *lesen pokrit hodnik* | 2. *kor* | *dvignjeni del cerkve*: sma u'č'a:s 'pi:l na *γa:jŋku* C-GP | BdC –; Tom. *γãnk*, *γãnkã* | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ > 1. etn. | ESSJ +

garač -a m ▶ 'ya:ra:č C-GP, L-x; rod. 'ya:ra:če L-x ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

garanje -a s ▶ 'ya:rajne C-GP ⟨ ⟩ *glagolnik od garati* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (garanje, ⇒ garáti); SSKJ + | ESSJ + (garânje, ⇒ garáti I)

garati¹ -am nedov. ▶ 'ya:rat C-GP, L-mv; ed.: 3. 'ya:ra C-GP; del. -l m.: mn.: 'ya:ral L-mv ⟨ ⟩ *goliti | odstranjevati dlake*: 'ya:rat p'ra:sca C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ 1. gárati); SP 1962 +; SSKJ nar.; SP 2001 pokr. | ESSJ + (⇒ gárati II)

garati² -am nedov. ▶ 'ya:rat C-GP, 'yarat L-x; ed.: 1. 'ya:ram L-x; 3. 'ya:ra C-GP; del. -l m.: ed. 'ya:ra: Š-MM ⟨ ⟩ *|naporno delati*: 'Liēna se j pa 'ma:tra da'ma: ŋ pa 'ya:ra: Š(C)-mk | BđC -; Tom. yârāt, -aŋ | Plet. + (⇒ 1. garati, P ~); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ gárati I)

garavnica -e ž ▶ 'ya:raunca C-GP, L-x; rod. 'ya:raunce L-x ⟨ ⟩ 1. L *lesena posoda, v kateri poparijo prašiča in ga ogolijo* 2. C *ostanki dlake in kože pri garanju* | S - || > 1. ⇒ kad

garbati -am nedov. ▶ 'ya:rbat C-GP, L-x; ed.: 1. 'ya:rbam L-x; del. -l m.: ed.: 'ya:rbau C-GP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. yârbať | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ pog., ekspr. *močno tepsti*; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ +

garjav -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ya:rjeu C-GP, 'ya:rjau L-x; mn.: im. 'ya:rjewi C-GP; ž.: ed.: im. 'ya:rjawa L-x ⟨ ⟩ 'ta:k je kod 'ya:rjau 'pos L-x *zanemarjen* | BđC -; Tom. yârju, yârjewa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

garje -rij ž mn. ▶ 'ya:rje C-GP, L-ml; rod. 'ya:ri C-GP, L-x ⟨ ⟩ sa se 'ya:rje pašile C-GP | BđC -; Tom. yârje, yâri | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

gartroža ⇒ gajtrož

gasa -e ž ▶ 'ya:sa C-GP; mest. 'ya:s C-GP; mn.: im. 'ya:se C-GP ⟨ ⟩ *ulica | pot v naselju* | BđC -; Tom. yâsa | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

gasilec -lca m ▶ 'ya:silc C-GP, L-x; rod. 'ya:silca L-x; mn.: im. 'ya:silci C-GP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. + (gasívec); SP 1962 + (gasívec); SSKJ + | ESSJ +

gasilski -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ya:silsk L-x; ž.: ed.: im. 'ya:silska C-GP, L-x; mn.: im. 'ya:silske L-x; s.: ed.: im. 'ya:silsku L-x ⟨ ⟩ 'ya:silska 'pumpa L-x • 'ya:silske 'lu:jtne L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (gasívski, ⇒ gasívec); SSKJ + | ESSJ -

gasiti -im nedov. ▶ 'ya:sit C-GP, L-x; ed.: 1. 'ya:sim L-x; del. -l m.: dv.: 'ya:sila Š(C)-mk; mn.: 'ya:sil Š-MM; ž.: ed.: 'ya:sila Š(C)-mk ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. yâšť', yâsím | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

gate gat ž mn. ▶ 'ya:te C-GP, Pd(C)-i; rod. 'ya:t C-GP; tož. 'ya:te C-GP ⟨ ⟩ te 'dõ:uŋe 'ya:te C-GP • te k'ra:tče 'ya:te C-GP | BđC -; Tom. yâte, yât | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ +

gavgarica -e ž ▶ 'ya:uŋarca C-GP; mn.: im. 'ya:uŋarce C-AP ⟨ ⟩ *dolgorepka (Aegithalos caudatus)* | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ gâlgarica); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

gavge gavg ž mn. ▶ 'ya:uŋe C-GP, L-x; rod. 'ya:uŋ; mest. 'ya:uŋax C-GP ⟨ ⟩ 1. *vislice | priprava* 2. poud. *majava, nestabilna konstrukcija*: 'ya na 'tiste 'ya:uŋe pa 'na:m 'šo:u C-GP | BđC (yauje); Tom. yâuŋe (⇒ galge) | Plet. + (gâlge); SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ -

gavsniti -em dov. ▶ 'ya:usnt C-GP; del. -l m.: ed.: 'ya:usnu C-GP ⟨ ⟩ nizko *umreti*: 'ta: 'bo pa x'ma:lu 'ya:usnu C-GP | S -

gaz -i ž ▶ 'ya:s C-GP; rod. 'ya:zi C-GP ⟨ ⟩ 'uõska 'ya:s C-GP | BđC -; Tom. yâs, yâzi | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ gâziti)

gaziti -im nedov. ▶ 'ya:st C-GP; ed.: 3. 'ya:s C-GP; del. -l m.: mn.: 'ya:zļ C-GP; ž.: mn.: 'ya:zle C-AP ⟨ ⟩ je b'lu t'ri:ba pa 'ma:ut 'ya:st C-GP | BđC -; Tom. yâšť', yâzje | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

gempelj -na m ▶ 'yiẽplj L-x; rod. 'yiẽplna L-x ⟨ ⟩ *kalin*: je 'xuda 'zima, ka sa 'për-šļ 'yiẽplni L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

geniti in ganiti ganem nedov. ▶ 'nít C-GP, 'ya:nt L-x; ed.: 1. 'ya:nem L-x; 3. 'ya:ne C-GP, del. -l m.: ed.: 'yonu C-GP ⟨ ⟩ *narediti*

gib, premakniti: ŋ'kamər se ne γ'nit, 'čest na 'mest 'bot C-GP | BđC -; Tom. γānt', γānəm (⇒ geniti) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > raba peša | ESSJ + (⇒ gániti I in geníti)

genjati ⇒ jenjati

gepelj -na m ▶ 'yepļ C-GP, L-ML, 'yepļņ Š(C)-mk; rod. 'yepļna C-GP; tož. 'yepļ C-AP; or. 'yepļnam C-IS; mn.: rod. 'yepļnaŋ C-GP; tož. 'yepļne C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. γēpl, -ļņā | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ *priprava za vrtenje pogonske gredi, ki jo poga-nja vprežna živina* | ESSJ -

gerika -e ž ▶ 'yerika S(C)-mb ⟨⟩ Pl *pletén voziček na dveh kolesih* | S - || ⇒ ka-reca, vozica

gi medm. ▶ 'yi C-GP, L-x ⟨⟩ klic konju, volu *naprej* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - (⇒ hí) | ESSJ - || ⇒ gijo

gibčén -čna -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'yipčŋ C-GP, L-x; mn.: im. 'yipčŋ C-GP; tož. 'yipčne C-GP; ž.: ed.: im. 'yipčna C-AP, L-x; s.: ed.: im. 'yipčnu L-x ⟨⟩ | *ki se z lahkoto giblje, premika*: k'li:klerce sa 'moyle j'mi:t 'yipčne 'pərste C-GP / 'yipčŋ kot 'wi:wer-ca L-x | BđC -; Tom. γīpčŋ, -nā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ gibati I)

gijo medm. ▶ 'yijo C-GP, 'yije L-ML ⟨⟩ klic konju, volu *naprej!* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ gi

gladek -dka -O prid. ▶ m.: ed.: im. γ'la:tk C-AK, L-ML; ž.: ed.: im. γ'la:tka C-AP, L-x; mn.: im. γ'la:tke C-GP; s.: ed.: im. γ'la:tku C-GP, Z-JK, L-x ⟨⟩ | *ki ima površino brez izbo-klín, vdolbin*: γ'la:tk t'ra:m C-AK • γ'la:tku 'debla C-GP • γ'la:tk kot 'liēt L-x • γ'la:tk kot 'šipa L-x

▶ **gladko** prisl. ▶ ⟨⟩ γ'la:tku C-AK • γ'la:tk Z-JK • γ'la:tku L-x • γ'la:tku pa'u:blan p'lax C-GP | BđC -; Tom. γlāt, γlātka, γlātku; γlāt | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

glajt -a m ▶ γ'la:jt C-GP; tož. γ'la:jt C-GP; mn.: im. γ'la:jti C-GP ⟨⟩ tes. *vmesna lega*: je ūlu t'ri:ba 'li:meze 'ž:eblem pər'bit 'nuoṭer u γ'la:jt C-AK | BđC -; Tom. γlājt | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > žarg., obrt.

| ESSJ +

glanirček -čka m ▶ γ'la'nirčk L-x; rod. γ'la'nirčka L-x; mn.: im. γ'la'nierčki C-GP; rod. γ'la'nierčkaŋ C-AP; mest. γ'la'nirčkax L-x ⟨⟩ *naborek*: je b'la ū'sa ū γ'la'nir-čkax L-x | S -

glas -u m ▶ γ'la:s L-mv; rod. γ'la'su C-AP; tož. γ'la:s C-AP, Z-JK, S-AT; mest. γ'la:su C-AP; mn.: daj. γ'la'sowam C-GP; tož. γ'la'sowe C-GP; dv.: im. γ'la'sowa C-GP ⟨⟩ 1. | *zvok, ki ga dela človek z govornimi organi*: 'li:b γ'la:s Z-JK • 'puočen γ'la:s L-x • pa γ'la:su sŋ je /../ paž'na: C-AP • 'pa pa 'tut wab γ'la:s p'rideš, a 'wi:š, kod na /../ 'paješ 'weč C-AP 2. | *zvok, ki ga daje izvajalec pri petju*: z 'A:nčka swa ta'ku: 'pi:l, 'bərš swa j'mi:l ū'sa:k 'su:j γ'la:s C-AP 3. | *kar se širi s pripovedovanjem*: 'tale γ'ront je na 'dabrŋ γ'la:su C-GP • je na s'la:bŋ γ'la:su L-x ◊ 'ma: ū'sa:ka 'wa:s 'su:j γ'la:s S-AT / 'duoḃer γ'la:s 'sieže ū de'weta 'wa:s, s'lap pa pa 'ci:ŋ-mu s'wi:tu L-x / 'duoḃer γ'la:s γ're ū de'weta 'wa:s C-GP | BđC -; Tom. γlās, γlāsū | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

glava -e ž ▶ γ'la:wa C-AP, L-x; rod. γ'la:we C-AP, Z-JK, L-x; tož. γ'la:wa C-AP, L-ML; mest. γ'la:j C-GP, Z-JK, Pd(C)-ič; or. γ'la'wuo, γ'la:wa C-GP; mn.: im. γ'la'wię C-GP, γ'la:we C-AP; rod. γ'la'wa:, γ'la:ŋ C-GP, γ'la:ŋ Z-JK; tož. γ'la:we C-AP; mest. γ'la:wax Ra(C)-vk; or. γ'la'wa:m, γ'la:wam C-GP ⟨⟩ 1. | *del telesa*: sŋ se š'la /../ prec'kawat na γ'la:wa L-MKO • [sma 'mojļ] na γ'la:j s'ta:t 'tam pa 'ni C-AP *močno se pripogibati* • na 'worx γ'la:we L-x *na temenu* / sa 'mi:l pa d'wa:jst γ'la:ŋ ž'wine Z-JK 2. | *središče razumskega in zavestnega življenja*: p'raizna γ'la:wa L-x *nevednež* • j wat-pərte γ'la:we C-GP • je 'tərde γ'la:we C-GP • je 'čest brez γ'la:we L-x • 'ma:m γ'la:wa kod re'šeta C-GP *slab spomin* • sŋ ū'se z'na: preb'rait γas'pu:du .. z γ'la:we Z-JK *na pamet* 3. | *glavi podoben del česa*: ū ka'ruza sma sa'la:ta ū's'ja:l, 'kešne γ'la:we j nar'dila C-AP • 'zięunata γ'la:wa L-x • 'ma:čkawa γ'la:wa L-x *debela zelena pusta hruška* / sa 'di:l /../ na

- patp'la:te na'wadne 'žeble /../ z we'ličm
 γ'la:wam C-GP 4. mesto, kjer je cepič
 vsajen v vejo: j le 'kanc 'weje wad'ža:-
 γaṽ ṽ pa 'weč γ'la:ṽ na'riedu C-GP
 5. obrnitev ko vanca s podobo navzgor,
 mož: paγ'le:j, 'kuḡ je γ'la:wa, 'kuḡ je
 k'riš C-GP // prevrniti na glavo razme-
 tati: u'se je pre'wernu na γ'la:wa L-x,
 držati v glavi zapomniti si: u'se 'suḡ-
 te sa γawa'ril /../ pa 'jest na dər'žim u
 γ'la:j L-ML ◊ na 'tḡ:uč z γ'la:wa ṽ 'zit,
 ka 'wi:š, de sa na pre'bije L-x | BđC
 γlāj; γlawa; Tom. γlāwā | Plet. +;
 SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ buča,
 melon
- glavat** -ata -O prid. ▶ m.: ed.: im. γla'wa:t
 C-GP; z.: mn.: im. γla'wa:te C-AP (<) γla'wa:t
 'ka:ps C-GP ▪ 'tud 'bierze sa 'ene 'ta:ke
 'li:pe γla'wa:te C-AP | BđC -; Tom. -
 | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ ekspr. ki ima
 debelo, veliko glavo | ESSJ +
- glaven** -vna -O prid. ▶ m.: ed.: im. ta γ'la:ṽn
 C-AP, Z-JK, L-x; mest. γ'la:ṽnṽ C-AP, Z-JK;
 s.: ed.: im. (ta, te) γ'la:ṽnu C-GP (<) za te
 γ'la:ṽnu z'ravilu /../ sa 'kuxal /../ 'pelṽ
 C-GP ▪ 'wače, ta s'tar je z'mieram 'moṽu
 'bit 'tam na 'uḡyṽ 'mize .. 'wan je 'bi ta
 γ'la:ṽn C-AP
- ▶ (ta) **glaven** -vna -O sam. ▶ ṽ γ'la:ṽnṽ
 sma j'mi:l d'wi: 'rixt C-AP (<) | BđC -;
 Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
 | ESSJ +
- glavina** -e ž ▶ γla'wina C-GP, L-x, S-AT; rod.
 γla'wine Z-JK, S-AT, L-ML; tož. γla'wina S-AT
 (<) meso z glave prašiča | BđC -; Tom. -
 | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
 (⇒ glava)
- glavnik** -a m ▶ γlau'nik C-AP; or. γlau'ni-
 kam C-GP (<) | BđC -; Tom. γlūnik (samo v
 pomenu češelj) | Plet. +; SP 1962 +;
 SSKJ + | ESSJ + (⇒ gláva I)
- glaž** glaža m ▶ γ'laš L-x; rod. γ'la:ža C-AP,
 B(C)-vo, γ'la:že L-x; tož. γ'laš C-GP, Z-JK,
 L-x; mest. γ'la:žu C-GP; mn.: im. γ'la:ži C-GP;
 tož. γ'la:že C-GP (<) 1. šipa: sma pa'li:t ta
 'zunajne γ'la:že s'niel, pa 'puḡrkṽne
 nasa'dil C-GP 2. kozarec: sma pa'pil an
 γ'laš 'wina C-GP 3. stekleni cilinder
 petrolejke | BđC -; Tom. γlāš, γlāže
- | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.;
 SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ + || ⇒ > 2.
 kozarec, vaza
- glažek** -žka m ▶ γ'la:šk L-x; rod. γ'la:ška
 L-x (<) | BđC γlāšk; Tom. γlāšk, -ḡ
 | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.;
 SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ + || ⇒ kozarček
- glaževina** -e ž ▶ γ'la:žejna C-GP, L-ML; mn.:
 im. γ'la:žejne C-GP (<) 1. steklo: de'biela
 γ'la:žejna C-GP 2. steklene črepinje
 | BđC -; Tom. γlāžunā steklena črepina
 | Plet. + (P ~); SP 1962 +; SSKJ > 2. nižje
 pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ + (P ~)
- glaževinast** -a -O prid. ▶ m.: mn.: im. γ'la:-
 žejnast C-GP; z.: ed.: im. γ'la:žejnasta C-GP
 (<) steklen | BđC -; Tom. - (γlāžnat,
 ⇒ glažnat) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ -
 | ESSJ -
- gledati** -am nedov. ▶ γ'liedat C-AŠ, Z-JK,
 G-RM, Pd(C)-ič; ed.: 1. γ'liedam C-GP; 2.
 γ'liedaš C-GP; 3. γ'lieda C-GP; mn.: 1.
 γ'liedama C-GP; 3. γ'liedaje C-GP; del. -l
 m.: ed.: γ'liedaṽ C-GP; mn.: γ'liedal C-GP,
 Z-JK, G-RM, Š-MM; dv.: γ'liedala C-GP; z.: ed.:
 γ'lieda C-GP, Ra(C)-vk; mn.: γ'liedale C-GP,
 Z-JK; s.: ed.: γ'liedalu C-AP; vel. ed.: 2.
 γ'le:j C-AK (<) 1. |upirati, usmerjati
 pogled kam|: 'kor 'warješ /../ 'ni:maš
 'čest 'neč 'ca:jt γ'liedat wa'ku:l 'sebe
 C-GP / j de'bielu γ'liedaṽ C-GP začudeno
 / γ'liedat kod 'bok L-x ▪ γ'lieda kot
 'tele 'nawe 'dḡ:ṽr C-GP neumno / k'rižm
 γ'liedat L-x škiliti 2. |s pogledom
 izražati kaj|: 'jes se 'nisṽ 'upa /../ de b
 b'li γer'du: 'mene γ'liedal Z-JK 3. |imeti
 odnos do česa|: na 'morš le na 'sebe
 γ'liedat C-AP 4. |ukrepati, da se godi
 zaželeno|: ṽ pa γ'lieda sṽ, de če sma
 j'mi:l 'kešne /../ 'di:lauce, de sṽ 'mi:
 f'rišṽ k'rox C-AP // swa se u'ča:s 'ma:
 ra'da: γ'liedala C-GP sva bila
 zaljubljena | BđC -; Tom. γliedat,
 γliedam | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
 | ESSJ +
- gleštanje** -a s ▶ γ'le:jštajne C-GP, Pč(G)-rm
 (<) glagolnik od gleštati | BđC -; Tom. -
 | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gleštati** -am nedov. ▶ γ'le:jštat C-GP, L-x,
 Pd(C)-ič; ed.: 1. γ'le:jštam L-x; 3. γ'le:jšta

- C-GP**; del. -l m.: mn.: γ'le:jštal **C-GP**, **Pd(C)**-iē ⟨⟩ ž'wina γ'le:jštat **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** γ'le:jštat (⇒ glajštati in gleštati) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nar. 1. *skrbeti za kaj, negovati*; **SP 2001** pokr. | **ESSJ** +
- glid** glida m ▶ γ'let **C-GP**; mn.: im. γ'lidi **C-GP**, **Pd(C)**-iē; rod. γ'lidaū **C-GP**; tož. γ'lide **C-GP** ⟨⟩ *člen |del, ki se veže z drugimi v celoto*: 'won z γ'lidaū sa 'či:tne nar'jene **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- glih** -- -- prid. ▶ γ'lix **C-AP**, **Š-MM**, **L-x** ⟨⟩ *enak*: 'ma:ta wa'bi: γ'lix wab'li:ke **L-x** • 'ni u'la u'sa:ka 'wo:yna γ'lix **C-AP**
- ▶ **glih** -- -- povdk. ▶ ⟨⟩ z u'čitl'nam sta b'la γ'lix **Š-MM** *prijatelj*a • sa 'widl, de 'čewa 'bit 'ma: γ'lix **C(P)**-ks *o dekletu in fantu, ki se zaljubita*
- ▶ **glih** prisl. ▶ γ'lix **C-AP** ⟨⟩ sta wa'bi: γ'lix we'lik **C-AP** | **BdC** γl'ih, γlih, lih, glih *J.*; **Tom.** γl'ix | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** +
- glih** člen. ▶ γ'lix **C-AP**, 'lix **C-GP**, γ'lix **Z-JK**, γ'lix, 'lix **Š-MM**, γ'lix, lix **L-x**; γ'lix **Pč(G)**-fm, **Pd(C)**-iē ⟨⟩ 1. *ravno*: γ'lix 'mər-zla /../ že 'ni b'la .. 'tu:lk de 'lix 'ziēblu 'ni **C-AP** • 'ja:, γ'lix ta'ku: je b'lu **C-GP** • γ'lix 'ku:st **Z-JK** / a 'wi:ste, de 'jest na 'wi:m γ'lix pa'wi:dat **Pč(G)**-fm // b b'li že 'di:l γ'lix 'ma: 'cukra 'not **C-AP** 2. *natančno, natanko*: sa 'pəršl γ'lix wa'po:udne **C-AP** • 'tistu j b'lu pa γ'lix 'tē:jčas, ka sma wad be'yunstwa 'pəršl **Pč(G)**-fm / γ'lix nad 'miza j b'la, 'tista 'luč **Z-JK** | **BdC** γl'ih, γlih, lih, glih *J.*; **Tom.** γl'ix, l'ix | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- gliha** -e z ▶ rod. γ'lixē **Š-MM**, **Ra(C)**-vk, **Pd(C)**-iē ⟨⟩ v zvezi **dati gliho zmeniti se za kaj, paziti**: 'ja:, 'tu: se pa na z'misl'm, ka 'nisn 'da: γ'lixē 'jest, ka sn 'mi: 'di:la u'se'ruot **Š-MM** | **BdC** -; **Tom.** γl'ixā | **Plet.** + (P -); **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** + (P -)
- glihanje** -a s ▶ γ'lixajne **C-GP**, **Pd(C)**-iē; mest. γ'lixajnu **C-GP** ⟨⟩ *glagolnik od glihati* | **S** -
- glihati** -am nedov. ▶ γ'lixat **C-GP**, **L-x**; ed.: 1. γ'lixam **L-x**; mn.: 3. γ'lixaje **C-GP**; del. -l m.: mn.: γ'lixal **C-GP**, **Z-JK**, **L-x** ⟨⟩ *[pogajati se za ceno]*: 'de:jma 'ma: γ'lixat, de 'bo 'kē:j c'ne:jš **L-x** / u'pijeje, ka de 'bi za 'wal γ'lixal **L-x** *tako glasno* | **BdC** -; **Tom.** γl'ixat, -am | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- glihen** -hna -o prid. ▶ m.: ed.: im. γ'lixn **C-GP**; ž.: ed.: im. γ'lixna **C-GP**; mn.: im. γ'lixne **C-GP**; rod. γ'lixnix **C-GP**; tož. γ'lixne **C-GP** ⟨⟩ *raven*: sa 'li:pe, γ'lixne sm'ri:ke **C-GP** • γ'lixna ['čerta] **C-GP** • γ'lixne wərs'tiē **C-AP** • γ'lixne [na'iē] **C-GP** / γ'lixnu kot pa ž'nu:r **C-GP**
- ▶ **glihno** prisl. ▶ γ'lixnu **C-GP** ⟨⟩ j γ'lixnu nar'jenu **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** γl'ixn [!] | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** - (⇒ gl'ih)
- glihkar** prisl. ▶ γ'lix'kar **C-GP** ⟨⟩ *ravnokar*: γ'lix'kar je 'bila t'ri 'ura **C-GP** / • se 'bo γ'lix'kar u'lilu **C-GP** v *najbližji prihodnosti* | **BdC** -; **Tom.** l'ix kār (⇒ glih) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - (⇒ gl'ih)
- glista** -e z ▶ γ'lista **C-GP**, **L-ML**; rod. γ'liste **C-GP**, **L-x**; mn.: im. γ'liste **C-AP**, **L-MKO**; rod. γlis'ta: **C-GP**; daj. γ'listam **C-AP**; tož. γ'liste **C-AP**, γlis'tiē **C-GP** ⟨⟩ 1. *deževnik, črv*: te we'liče γ'liste **C-GP** / 'tē:jnk kod γ'lista **L-x** *zelo suh* 2. *črevesni zajedavec*: pa'ma:zal sa 'koda 'to pad 'nasam 'keš'ya wat'raka /../ pa sa š'le γ'liste wad 'neya **C-AP** 3. *nizko zoprn suh človek*: a že d'ruya γ're 'tē:jsta γ'lista 'dal 'won **C-GP** / zmer. γ'lista γ'listawa **L-x** | **BdC** -; **Tom.** γl'istā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- glistav** -ava -o prid. ▶ m.: ed.: im. γlis'ta:ū **C-GP**, γ'listau **L-šk**; ž.: ed.: im. γlis'ta:wa **C-GP**, γ'listawa **L-x** ⟨⟩ γ'listau 'watrak **L-šk** • u'ča:s je b'la tud ž'wina γlis'ta:wa **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- globin** -a m ▶ γla'bin **C-GP**, γlu'bin **L-x**; rod. γlu'bina **L-x**; or. γla'binam **C-GP** ⟨⟩ sma z γla'binam na'biksal 'či:ule **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** pog.; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** - || ⇒ biks
- globok** -oka -o prid. ▶ m.: ed.: im. γ'labak **L-ML**; ž.: ed.: im. γla'baka **C-GP**, **L-ML**; s.: ed.:

- im. γ la'baku C-GP, L-ML $\langle \rangle$ γ la'baka 'ja:ma C-GP / z'dɛ:j j pa γ la'baka 'wada 'dal u γ 'ra:p C-GP, C-GP • γ la'baka 'zemle C-GP
- **globoko** prisl. ► γ la'baku C-GP, Ra(C)-vk $\langle \rangle$ γ la'baku 'kapat C-GP | BđC -; Tom. γ l̥a-bōk, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- glodati** -am nedov. ► γ 'luoɖat L-x; ed.: 1. γ 'luoɖam L-x $\langle \rangle$ | BđC -; Tom. γ l̥uɖam, γ l̥uɖat | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ grencati
- gluh** -a -o prid. ► m.: ed.: im. γ 'lux C-GP, L-ML; z.: ed.: im. γ 'luxa C(P)-ks; s.: ed.: im. γ 'luxu L-x $\langle \rangle$ j 'čest γ 'lux C-GP / γ 'lux kod ma'tika L-x • γ 'lux kot 'toma = γ 'lux kot 'nu:č C-GP | BđC -; Tom. γ l̥ux, γ l̥uxa, γ l̥e-xu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gmah** gmaha m ► γ 'max C-GP; rod. γ 'ma:xa C-GP; tož. γ 'max C-GP $\langle \rangle$ 'ni 'da:u γ 'ma:xa, 'du:kər ya 'nisma 'ma: na'butal C-GP / 'dɛ:j γ 'max C-GP | BđC -; Tom. γ m̥ax, γ m̥axa | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ +
- gmajna** -e ž ► γ 'ma:jna Z-JK, L-x; rod. γ 'ma:jne L-x; tož. γ 'ma:jna Z-JK; mest. γ 'ma:jn Z-JK, L-x; mn.: im. γ 'ma:jne C-GP; tož. γ maj'nię Š-AO $\langle \rangle$ |srenjski pašnik|: pas'tiəri sa γ 'na:l k'ra:we u γ 'ma:jna Z-JK / se 'nis na γ 'ma:jn L-x *lepo se vedi* | BđC -; Tom. γ m̥ajna | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gnar** ⇒ denar
- gnati** ženem nedov. ► γ 'na:t C-GP, L-ML; ed.: 1. 'ženem L-ML; 3. 'žene C-GP, L-ML; del. -l m.: ed.: γ 'nau C-AP, γ 'na:u L-x, B(C)-vo; mn.: γ 'na:l Z-JK, C(P)-ks; z.: ed.: γ 'na: C-GP, L-ML; mn.: γ 'na:le C-AP $\langle \rangle$ 1. |povzročati, da se kaj giblje|: j 'wada γ 'na: ka'lięsa C-GP 2. |povzročati, da pride žival pod nadzorstvom na določeno mesto|: je /../ γ 'nau 'kaza 'čie C-AP • sa γ 'na:l k'ra:we 'pa:st Z-JK / poud. če sa pa te d'ruyu da'bil, sa nas b'li pa γ 'na:l, pa za'porl̥ L-šk // je teš'ku: 'šo:u u x'rip, ka ya je 'sa:pa γ 'na: L-AG je imel naduho | BđC γ na; žen̥; Tom. γ nḁt, ž̥en̥em | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gnesti** gnedem nedov. ► γ 'nest C-GP, L-x; ed.: 1. γ 'nedem C-GP, L-x; 3. γ 'nede C-GP $\langle \rangle$

- γ 'nest k'rox L-x | BđC -; Tom. γ n̥est, γ n̥eɖem | Plet. +; SP 1962 + (gn̥em); SSKJ + (gn̥em) | ESSJ +
- gnetec** -tca m ► γ 'nec C-GP $\langle \rangle$ slabš. *majhen, debel, počasen človek*: se wab'ra:če ku n γ 'nec C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ - || ⇒ hnotalo
- gnetcast** -a -o prid. ► m.: ed.: im. γ 'necast C-GP $\langle \rangle$ slabš. *pčasen*: j γ 'necast za 'di:la C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- gnezditi** -im nedov. ► γ nez'dit C-GP; mn.: 3. γ nez'dije C-GP; del. -l m.: mn.: γ nez'dil C-GP; z.: mn.: γ nez'dile C-GP $\langle \rangle$ paɖ'riuke sa u 'zeml̥ γ nez'dile C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (gn̥zđiti); SP 1962 + (⇒ gn̥zđo); SSKJ + (gn̥zđiti) | ESSJ + (⇒ gnezđo)
- gnezdo** -a s ► γ 'ni:zda C-GP, L-x; rod. γ 'ni:zda C-GP, L-x; mest. γ 'ni:zdu C-GP, L-ML; or. γ 'ni:zdam L-ML; mn.: im. γ 'ni:zda L-ML; tož. γ 'ni:zda C-GP; mest. γ 'ni:zdax L-ML $\langle \rangle$ 'tičju γ 'ni:zda L-x • 'za:jčju γ 'ni:zda L-x | BđC -; Tom. γ ni̥est, γ ni̥ezda | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gnil** -a -o prid. ► m.: ed.: im. γ 'niyu C-GP, L-x; z.: ed.: im. γ 'nila L-x; mn.: im. γ 'nile C-GP; s.: ed.: im. γ 'nilu C-GP, L-x $\langle \rangle$ 1. γ 'nile 'ja:pka C-GP 2. poud. 'ta: j pa γ 'niyu za 'di:lat C-GP | BđC -; Tom. γ ni̥u, γ ni̥l̥a, γ ni̥l̥u | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gniljava** -e ž ► γ 'ni:la:wa C-AP; rod. γ 'ni:la:we C-GP $\langle \rangle$ s'ku:s sma γ 'liędal, de sma 'kešne 'ta:ke 'suxa 'dərwa j'mi:l /../ de se j 'ritku ka'dilu, 'ne 'kešna /../ γ 'ni:la:wa C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ gn̥il); SSKJ redko *gnilad* | ESSJ + (⇒ gn̥iti)
- gniti** gnijem nedov. ► γ 'nit C-GP, L-x, Ra(C)-vk; ed.: 1. γ 'nijem L-x; 3. γ 'nije C-GP; mn.: 3. γ 'nijeje C-GP; del. -l m.: ed.: γ 'niyu L-x; z.: ed.: γ 'nila C-GP $\langle \rangle$ kram'pię γ 'nije C-GP / sm̥er'di, ka de 'bi γ 'niyu L-x | BđC -; Tom. γ n̥et', γ ni̥je | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gnjat** -i ž ► γ 'na:t C-GP, γ 'ne:t S-AT, L-ML; rod. γ 'ne'ti L-x; mn.: tož. γ 'na:ti C-GP $\langle \rangle$ [p'ra:ščewe] γ 'na:ti C-GP | BđC -; Tom.

- γnât' | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
|| ⇒ pleče
- gnoj** -a m ▶ γ'nu:j C-GP, G-RM; rod. γna'ja: C-GP, G-RM, L-ML; tož. γ'nu:j C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML, Pč(G)-fm, Ra(C)-vk; mest. γ'naju C-GP, L-MKO; or. γ'najem C-GP, G-RM, Ra(C)-vk ⟨ |iztrebki|: sma 'moj̩ za 'ri:pa γ'nu:j na'nest C-IS ▪ 'kuri γ'nu:j C-CS ▪ ka'ku:ši γ'nu:j Ra(C)-vk ▪ ['wa:uči] γ'nu:j C-CS ▪ p'ra:ščeγ γ'nu:j C-IS ▪ u'miēṭṭ γ'nu:j L-x / smər'di kod γ'nu:j L-x ▪ 'li:n kod γ'nu:j L-x // vleči gnoj grabiti gnoj v brazdo: j pər 'walax 'moγu 'bit 'adṇ, 'patle 'adṇ wad'za:t /../ 'ku:lca dər'ža:t, 'patle 'adṇ pa še d'ru:, 'patle /../ sa pa še γ'nu:j u'li:k̩, če j b'lu 'ka:jt γna'ja:, na ra'wa:n C(P)-ks | BđC -; Tom. γnūēj, γnāḡjē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gnojār** -ja m ▶ γna'ja:r C-GP; mn.: im. γna'ja:ri C-GP; tož. γna'ja:rje C-GP, L-mv ⟨ nekda j kdor nosi gnoj: j da'biγ γna'ja:rje, de j b'lu 'xiterš nar'jenu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- gnojen** -jna -O prid. ▶ m.: ed.: im. γ'najṇ C-GP, γ'najen L-x; z.: ed.: im. γ'najna C-GP, L-x; mn.: im. γ'najne C-GP; s.: ed.: γ'najnu C-GP, γnaj'nu: C-IS ⟨ γ'najṇ 'kaš C-GP, Š-MO ▪ γ'najna 'ja:ma C-GP / γ'najna 'zemle C-CS ▪ sma 'moj̩ 'a:xtat, de sa b'le 'niwe 'čim-'bel γ'najne C-GP ▪ 'či:špe sa 'moyle j'mi:t γ'najnu C-GP | BđC -; Tom. γnōin, -ḡ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- gnojilo** -a s ▶ γna'ila C-GP; rod. γna'ila G-RM; tož. γna'ila C-GP; mn.: tož. γna'ila G-RM ⟨ γna'ila pat'riēst C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gnojiti** -im nedov. ▶ γna'it C-GP, L-x; ed.: im. γna'im L-x; rod. γna'iš C-GP; daj. γna'i C-GP; del. -l m.: mn.: γna'il C-GP, G-RM; z.: ed.: γna'ila C-AP; s.: ed.: γna'ilu C-GP ⟨ z'dē:j sma /../ 'dabra γna'il /../, se j se še 'ni:kam še 'ka:r pa'rixta tud 'zemle G-RM
- ▶ **gnojiti se** ▶ ⟨ ṇ'zelci se γna'ije C-GP
- ▶ **gnojen** -ena -O ▶ z.: ed.: im. γna'jena G-RM ⟨ 'a:jda sma 'ma:la γna'il /../ je b'la γna'jena še wat p'rē:jkat G-RM | BđC -;
- Tom. γnōit', γna'im | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gnojnica** -e z ▶ γnaj'nica C-GP; mest. γnaj-'nic C-GP ⟨ | BđC -; Tom. γnaḡnīcā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (gnōjnica)
- gnojnina** -e z ▶ γnaj'nina C-GP; rod. γnaj-'nine C-GP, G-RM; tož. γnaj'nina C-CS ⟨ gnojilna snov: če j b'lu 'kuoṭ 'ma: pre-'weč ps'tu: /../ de 'ni 'weč γnaj'nine, sma že 'ma: [γna'ja:] pat'riēṣṣ G-RM | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- gnusiti se** ⇒ gravžati se
- goba** -e z ▶ 'γuoba C-GP, L-ML; rod. 'γuobe C-GP, L-ML; tož. 'γuoba C-AP; mn.: rod. 'γuop C-AP; tož. 'γuobe C-AP, Ra(C)-vk ⟨ |rastlina|: ta p'ra:wa 'γuoba L-x ▪ 'ta 'dē:γja 'γuoba L-x neužitna ▪ ta stər'piēna 'γuoba L-x / l'siēna 'γuoba L-x ▪ 'bukawa 'γuoba L-x / j še p'p:uxnu 'γuobe 'γa pa p'laxu C-GP / sma 'nesṣ 'γuoba γ 'žeynu /../ na we'lika sa'buoṭa /../ sma pa z'miēraj 'mi:l an 'kuoṣ 'suxe 'γuobe s'tare 'kuxane, de sṇ 'tista 'γuoba 'niēsu, ka 'γar za 'ciērku sa nar'dil k'ri:s, de sma 'mi:l 'žieγnan 'wayṇ C-GP / 'žejn kot 'suxa 'γuoba L-x | BđC guoba J. [...] Feuerschwamm; Tom. γūəbā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gobav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'γuobaγ C-GP, L-x; z.: ed.: im. 'γuobawa L-x ⟨ 'γuobawa s'tina L-x | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - (⇒ gōba, gōbav)
- gobec** -bca m ▶ 'γuop C-GP, L-x; rod. 'γuopca L-x; tož. 'γuop C-GP; mest. 'γuopcu C-GP; or. 'γuopcam C-GP ⟨ te m 'da:γ 'ana 'če pa 'γuopcu C-GP / ◊ k'ra:wa se pər 'γuopcu 'mō:γze C-GP | BđC -; Tom. γūəp C | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- god** m ▶ 'γu:t C-GP, L-x; rod. 'γu:da C-GP, L-x; tož. 'γu:t C-AP, Pd(C)-iē ⟨ sma š'trukle s'kuxal /../ za 'γu:t C-AP ▪ sa m za 'γu:t rapa'ta:l C-GP ▪ 'na:, 'tu uš 'jemu pa za 'γu:t C-GP | BđC -; Tom. γūəṭ, γūəḡḡ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ slavinja
- goden** -dna -O prid. ▶ z.: ed.: im. 'γadna C-GP,

B(C)-vo; s. ed.: im. 'yadnu **C**-GP ⟨ 'kor je tap'lu., j b'lu 'xiter 'yadnu [sa:dje] u b'rint **C**-GP / j 'yadna za waže'nit **C**-gp | **BdC** -; **Tom.** γōdñ | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

goditi -im nedov. ▶ γa'dit **C**-AP; ed.: 3. γa'di **C**-GP; **del.** -l s.: ed.: γa'dilu **C**-GP ⟨ če sma ž'ya:jne 'kuxal /../ sma 'di:l u b'rinte γa'dit **C**-AP | **BdC** -; **Tom.** [γudī] (ed.: 3.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ gōd)

goditi se -im se nedov. ▶ γa'dit **C**-GP; ed.: *daj.* γa'di **C**-GP; *mn.:* *daj.* γa'dije **C**-GP; **del.** -l s.: ed.: γa'dilu **Z**-JK ⟨ 'ta:ku se j γa'dilu, 'ja: **Z**-JK // 'temu se pa b'la:γri γa'dije **C**-GP *dobro se mu godi* | **BdC** γadī || (ed.: 3.) se; **Tom.** [γudī (sə)] (ed.: 3.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

godlja -e ž ▶ 'γuōdle **C**-AP, **S**-AT, **L**-x; *rod.* 'γuōdle **L**-x ⟨ 1. *zmes iz ječmenove in prosene kaše ter prašičje krvi, nadev za krvavice* 2. *enolončnica iz ostankov te zmesi* 3. *brozga: j 'mašt t'ri:ba preta'čit, de 'γuōdle was'ta:ne u d'nex* **C**-GP | **BdC** -; **Tom.** γūēdlę | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

godov -a -O povdk. ▶ *m.:* ed.: 'γu:daū **C**-AP, **L**-x; *z.:* ed.: 'γu:dawa **C**-GP, **L**-x, **Pd(C)**-iē ⟨ sñ 'γu:dawa na s'wē:jčŋca **L**-x | **BdC** -; **Tom.** γūēdu, γūēdawa | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** nar., v povedni rabi *ki ima, praznuje god*; **SP** 2001 pokr. | **ESSJ** +

goflja -e ž ▶ 'γuōfla **L**-x; *rod.* 'γuōfle **L**-x; *tož.* 'γuōfla **C**-GP ⟨ 1. *slabš.* |usta|: 'ima we'lika 'γuōfla **C**-GP 2. *slabš.* |kdor veliko govori | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** > 1. *vulg.*, > 2. *pog.*, *slabš.*; **SP** 2001 - | **ESSJ** + (⇒ gōbec)

gofljati -am nedov. ▶ γaf'la:t **C**-GP, **L**-x; ed.: 1. γaf'la:m **L**-x; 2. γaf'la:š **C**-GP; 3. γaf'la: **C**-GP ⟨ 'ki γaf'la:š **C**-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 +; **SSKJ** *pog.*, *slabš.*; **SP** 2001 - | **ESSJ** -

gol -a -O prid. ▶ *m.:* ed.: im. 'γa:ū **C**-AP, 'γaū **L**-ML; *rod.* 'γalya **C**-AP; *z.:* ed.: 1. 'γala **C**-AP, **L**-x; *tož.* 'γala **C**-AP; *mest.* 'γal **C**-AP; *mn.:* im. 'γale **L**-x; *s.:* ed.: im. 'γalu **L**-x; *tož.* 'γalu **C**-GP ⟨ 1. |ki je brez česa|: 'γale 'naye **L**-x / je 'čest 'γaū **L**-x *plešast* / 'γale

'usta **L**-x *brezzoba* // ta 'γala šu'nica **C**-GP *golica* 2. *čist, brez primesi, sam:* sma 'moγl tap'rō:ū wap'ra:t /../ le u 'γal 'wat **C**-AP • je b'la c'wetna ne'de:jle /../ sa 'uōlka wat'rac 'nesl, pa 'tud wad'ra:sl, 'sam wad'ra:sle že'nię sa j'mi:le le ta'ku: pat 'pa:sxa 'sa:ma 'γala 'uōlka **C**-AP

▶ **(ta) gol** gola -O sam. ▶ 'me:je pa'si:kat na 'γalu **C**-GP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** γōū, γōlā, γōl (P ~) | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** +

golazen -zni ž ▶ γa'la:zŋ **C**-GP; *rod.* γa'la:zŋ **C**-GP; *tož.* γa'la:zŋ **C**-GP ⟨ *živali, ki jih ima človek za škodljive (miši, podgane, mrčes ...):* γa'la:zŋ učər'tit **C**-GP | **BdC** -; **Tom.** γužāzŋ črvi in drug mrčes, ki leze po tleh | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 +; **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (P ~) || ⇒ lezerčina

golcar -ja m ▶ 'γolcar **C**-GP, 'γuōlcar **L**-x; *rod.* 'γuōlcarje **L**-x; *mn.:* im. 'γolcari **C**-GP; *tož.* 'γolcarje **C**-GP ⟨ *drvar* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - (⇒ hólcar) / **BSJ** + | **ESSJ** -

golcarski -a -O prid. ▶ *s.:* ed.: im. 'γolcarsku **C**-GP ⟨ 'γolcarsku [wa'ruōdje] **C**-GP / *slabš.* 'tu: j pa pa 'γolcarsku **C**-GP *surovo, neotesano* | **S** -

golcati -am nedov. ▶ 'γolcat **C**-GP, **Ra(C)**-vk; ed.: 3. 'γolca **C**-GP; *mn.:* 3. 'γolcaje **C**-GP ⟨ *drvariti* | **S** -

goldinar -ja m ▶ γul'dinar **C**-AP, γu'dinar **Z**-JK, γul'dinar **L**-x; *rod.* γul'dinarje **L**-x; *mn.:* im. γu'dinarji **Z**-JK; *rod.* γu'dinarjeu **Z**-JK ⟨ ◊ 'dinar na 'dinar - γul'dinar **L**-x | **BdC** (γuldínar); **Tom.** γuldínar, -ję | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

golica -e ž ▶ γa'lica **C**-GP, **L**-x; *rod.* γa'lice **L**-x; *tož.* γa'lica **C**-GP ⟨ |pšėnica| | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

golida -e ž ▶ γa'lida **L**-x; *rod.* γa'lide **L**-x ⟨ zastar. | **BdC** galida *J*; **Tom.** γulidā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ šehtar, žehtar

goliti se golim se nedov. ▶ γa'lit **L**-ML; ed.: 1. 'γuōlŋ **L**-x; 3. 'γuōl **C**-GP; *mn.:* 3. 'γuōlje **C**-AP, **L**-ML ⟨ 'kure se 'γuōlje **C**-AP

| BđC -; Tom. γôlt' sę, sę γûel izgublja dlako | **Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -**
goljuf -a m ▶ γa'luf, 'γalf C-GP, γa'luf L-x; rod. γa'lufa, 'γalfa C-GP () | **BđC -; Tom.** γa'luf | **Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +** || ⇒ goljufivec
goljufati -am nedov. ▶ γal'fa:t C-GP; ed.: 3. γal'fa: C-GP; del. -1 m.: mn.: γal'fa:l S-AT; z.: mn.: γal'fa:le L-MKO () pa sa pa 'tiste 'ba:be γal'fa:le, ka sa š'pice /../ uxp'wa:le L-MKO | **BđC -; Tom.** γa'lfat, γa'lfā | **Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +**
goljufivec -vca m ▶ γal'fiuç L-x; rod. γal'fiuça L-x () | **BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -** || ⇒ goljuf
goljufivka -e ž ▶ γal'fiuka C-GP, L-x; rod. γal'fiuke L-x () | **BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -**
golob -a m ▶ γa'luoç C-GP, L-x; rod. γa'luoça L-x; mn.: im. γa'luoçi C-GP, L-ML; mest. γa'luoçax L-ML () γa'luoçi u'se wa'sierje-je C-GP / ◊ 'bu:lš je u'ra:pc u 'rak kod γa'luoç na st'ri:x L-x | **BđC -; Tom.** γa'lûøp, -ba | **Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +**
golobček -čka m ▶ γa'luoçčk C-GP () | **BđC -; Tom.** γa'lûøpčk | **Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nav. ekspr. | ESSJ -**
golsniti -em dov. ▶ 'γo:usnt C-GP, L-mv; ed.: 2. 'γo:usnem L-mv; del. -1 m.: ed.: 'γo:usnu C-GP, L-mv () čustv. *črhñiti*: 'tud 'γo:usnu 'ni L-mv • a 'na:už 'bene 'γo:usnu? C-GP | **BđC -; Štrekelj 1892** γòwsnt (⇒ gól-sniti); **Tom.** γòusnt', γòusnem | **Plet. +; SP 1962 +; SSKJ slabš. | ESSJ +**
golša ⇒ gomžun, krof
gomazeti -im nedov. ▶ γama'zi:t C-GP; ed.: 3. γama'zi C-GP; mn.: 3. γama'zije C-GP () 'põ:uxnu mrau'la: γama'zi 'tam pa t'lex C-GP | **BđC -; Tom.** [γamažî] (ed.: 3.) (⇒ gomezeti) | **Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +** (⇒ gomezéti) || ⇒ gomolet
gombaž ⇒ bombaž
gomolet -im nedov. ▶ γama'li:t C-GP; ed.: 3. γama'li C-GP; mn.: 3. γama'lije C-GP; del. -1 s.: ed.: γama'li:lu Pd(C)-iç () *mrgo-leti*, *gomazeti*: u'se γama'li wad 'mux

C-GP / je 'jemu 'tu:lk 'bu:x u 'puoş], de j 'ka:r γama'li:lu Pd(C)-iç | **BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. (P -) | ESSJ +** (⇒ gomezéti)
gomžun -a m ▶ γam'žun C-AP, L-mv; rod. γam'žuna C-AP () *golša (pri perutnini)* | **BđC -; Tom.** γamžûen (⇒ golžun) | **Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -** (⇒ gólša, golžûn)
goniti gonim nedov. ▶ γa'nit C-GP, γa'nit, 'γant L-x, γa'nit Ra(C)-vk; ed.: 1. 'γuonm L-x; 2. 'γuonš C-AP; 3. 'γuon C-GP, L-ML; mn.: 3. 'γuonje C-AP; del. -1 m.: 'γanu C-AP; mn.: γa'nit C-GP, L-ML, B(C)-vo; z.: ed.: γa'nila C-GP, L-ML; mn.: γa'nile C-AP; s. ed.: γa'nilu C-GP () *povzročati, da se kaj giblje, premika*: je /../ γa'nila 'tist ka'lo:uret m pa p'riçdla C-GP • sñ γa'nila ma'tuč 'yar n 'dal L-x • 'wal sa γa'nit ma'sina, de sa mla'til L-ML / *čustv. 'γuoç-la/'jesk/če'lust 'γuon L-x čveka // svinjo goniti svinjko biti*: 'boma s'wine γa'nit B(C)-vo
 ▶ **goniti se** ▶ s'wine se 'γuon C-GP • k'ra:wa se 'γuon L-x () | **BđC -; Tom.** γônt', γûen | **Plet. +** (góniti); **SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +** || ⇒ bukati, pojati
gor prisl. ▶ 'yar, 'ya C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x, Pč(G)-fm () 1. *gor*: 'yar n 'dal Š-MM • kër sma x'li:pce pab'ra:l 'da s pe'çi, sma pa m'lince 'dil 'yar C-AP / 'česnk /../ 'ma: pan'cete, če'bula, pa 'ma: sa'li 'yar C-AP / v prisl. bes. zvezah: sta 'siçdla 'yar na 'pe:jč C-AP • 'ya na 'kau wa'be:js C-GP • 'ma:saunjk je pa 'ma:t /../ 'ya na š'trukle na'sula Z-JK • j 'wače 'wal pør-'da:u 'yar /../ u š'ta:l Z-JK • 'tole sma b'li /../ u 'Wos .. 'pa sa pa Kaša'nije 'yar s'ku:s G-RM • poud. je 'tam 'mu:j 'muoş 'šo:u 'çiç 'kupt, če 'yar x 'nd're:jcu Z-JK • sa ['ci:sta] nar'dil če 'yar 'won da Kašiče b'li Pč(G)-fm // ka sa /../ z'ra:sle se 'yar /../ sa pa 'wane za pas'tier-je da'bil *odrasle* • mu 'tak na'ya:je za /../ 'yar 'jet Š-MM *teško hodi navkreber*
 2. *gori*: z'dej pa 'romje 'ra:ste 'yar usa'ruoç G-RM / v prisl. bes. zvezah: 'yar na 'kasmu u 'ka:mør Š(C)-mk • je 'yar pør n'mu sa'sit pa'ma:ya u wa'ra:t C-AP •

d'wa: sta 'përšla .. sta 'ya na 'lu:jtrix
me'ja: m̩ pa k'lica /../ pa 'nis̩ 'upa /../
wap'ri:t Z-JK • s̩ŋ b'la 'tam 'yar pa'zim
d'wa: 'mi:sca Z-JK / G 't̩ɛ:jst 'yar G-RM •
'tiz 'yar je b'la na s'toza Š-MM *tam gori*
• poud. sa p'r̩o:u ka'pa:l č̩e 'yar wa'ku:l
'kazlau Pč(G)-fm | BđC *yár, yar; ya-u;*
Tom. *ȳôr* (⇒ *gori*) | **Plet.** + (⇒ *góri*);
SP 1962 + (⇒ *gôr, gôri*); **SSKJ** + (⇒ *gôr,*
gôri) | **ESSJ** +

gora -e ž ▶ 'yara C-GP, L-x; rod. 'yare L-x;
mn.: or. *ya'ra:m* Š-MM ⟨⟩ 'welk kod 'yara
C-GP, L-x / v medm. rabi k'rižena 'yara L-x
| BđC *yára;* **Tom.** *ȳôr̩* | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *grič,*
hrib

gorak gorka -o prid. ▶ m.: ed.: im. *ya'ra:k*
C-AP, L-x, Pd(C)-ic; rod. 'yaržya, 'yargya
C-AP; *daj.* 'yarkmu C-AP; *mest.* 'yarčm C-GP,
'yarkm C-AP; mn.: *tož.* 'yarke C-AP; *ž.* ed.: im.
'yarka C-GP, Z-JK, L-x; *tož.* 'yarka C-AP,
Z-DŠ; *mest.* 'yarč C-AP; s.: ed.: im. 'yarku
C-AP, L-x; rod. 'yaržya C-AP ⟨⟩ *topel:* 1. |*ki*
ima zmerno visoko temperaturo: 'yarka
'pe:jč C-AP • 'yarka 'wada Z-DŠ 2. |*ki ščiti*
pred mrazom: *jes̩ ũla x 'ma:š wa*
ba'žič u 'ta:čmu 'puoxantajmu 'wa:ntu
'yarkmu C-AP

▶ **gorko** prisl. ▶ *yar'ku:* C-GP, L-x

▶ **(ta) gorak** gorka -o sam. ▶ na 'yarkm je
'moju 'bit 'tist 'mašt, de se j 'čistu C-AP
⟨⟩ | BđC -; **Tom.** *ȳurák, ȳôrka, ȳuârku*
(⇒ *gorek*) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** +
| **ESSJ** -

gorenji -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. *ta ya're:jn*
L-mv; mn.: *tož.* *ta ya're:jne* C-GP; *ž.* ed.: 1. *ta*
ya're:jne C-GP, L-mv; 5. *ya're:jni* C-GP; mn.:
im. *ta ya're:jne* C-GP; s.: ed.: *te ya're:jnu*
L-mv ⟨⟩ *ta ya're:jne 'zemle* C-GP • *ta*
ya're:jne ka'lięsa C-GP / *ta ya're:jn*
'witer 'pixa, de se ta'ku š'liš 'dal C-AP

▶ **gorenji** -a -e sam. ▶ ⟨⟩ *ta ya're:jne, ka j*
š'la, j nap're:j 'žie C-AP | BđC -; **Tom.**
ȳuēr̩an, -ã (⇒ *goranji*) | **Plet.** -;
SP 1962 +; **SSKJ** *zastar. ki leži, je višje,*
zgornji | **ESSJ** -

goreti -im nedov. ▶ *ya'ri:t* C-GP, L-x; ed.: 3.
ya'ri C-GP, L-MKO; mn.: 3. *ya'rije* C-GP;
del. -l ž. ed.: *ya'ri:* C-GP, Š-MM; mn.: *ya'ri:-*

le C-AP, Z-JK; s.: ed.: *ya'ri:lu* C-GP, Z-JK,
Š-MM, Ra(C)-vk ⟨⟩ 1. |*izginjati v ognju,*
plamenu: [s̩ŋ] pa'sebne d'rowa, de sa
u'le 'suxe, na k'riš name'ta: 'yar, de sa
l̩'pu: *ya'ri:le* C-AP / *j ya'ri:lu* kod u
'poklu C-GP 2. |*dajati svetlobo:* *j d'ja:u*
/../ de na s'wet we'čier 'bodo u'se lu'či
ya'ri:le pa 'na:š 'xiš Z-JK | BđC *ȳari* [!]
(*del. -l s.: ed.*); **Tom.** *ȳôr̩t', ȳurī* | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

gori ⇒ *gor*

gorjega povdk. *ya'rieȳa* C-GP ⟨⟩ *gorje:*
ya'rieȳa mu 'bo, č̩e mu 'bo 'ba:ba u'mër̩la
C-GP | BđC -; **Tom.** *ȳurīȳȳ* (⇒ *gorje*)
| **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
(⇒ *gorje*)

gorkota -e ž ▶ *yar'ku:ta* C-GP; rod. *yar'ku:te*
C-AP; *tož.* *yar'ku:ta* C-GP ⟨⟩ *se 'nam* [l̩j̩s̩x]
'ne:jče s'kisat, 'ni ta p'ra:we yar'ku:te
C-AP | BđC -; **Tom.** *ȳarkūet̩ȳ* | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

gos -i ž ▶ 'yu:s C-GP; mn.: im. *ya'si* C-GP ⟨⟩
ya'si se 'pa:seje C-GP | BđC -; **Tom.** -
| **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
|| ⇒ *gosa*

gosa -e ž ▶ 'yu:sa L-mv; mn.: rod. 'yu:s L-ML;
tož. 'yu:se S-AT ⟨⟩ *gos* | BđC -; **Tom.** *ȳūēs̩ȳ*
(⇒ *gos*) | **Plet.** +; **SP** 1962 -; **SSKJ** -
| **ESSJ** + || ⇒ *gos*

gosevnica -e ž ▶ *ya'siunȳa* C-GP, L-ML; mn.:
im. *ya'siunȳe* C-IS; rod. *ya'siunȳc* C-GP; *tož.*
ya'siunȳe C-GP ⟨⟩ *gosenica:* *sa u'se*
ya'siunȳe s'ni:dle C-GP | BđC -; **Tom.** -
(*ȳusīenȳa, ⇒ gosenica*) | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

gospod -a m ▶ *yas'pu:t* C-GP, Z-JK, L-ML,
Ra(C)-vk; rod. *yas'pu:da* L-x; *daj.* *yas'pu:du*
Z-JK; *tož.* *yas'pu:da* Z-DŠ, L-x; or.
yas'pu:dam C-AP; mn.: im. *yas'pu:di* C-AP;
rod. *yas'pu:day* Z-DŠ ⟨⟩ 1. |*moški, ki zbuja*
spoštovanjel: *j 'ra:taȳ 'ci:ȳ yas'pu:t* C-GP
/ *ta se pa ȳ'rieȳ yas'pu:da* L-x *nič ne*
dela // **biti sam svoj gospod** 'jes̩ 'sa:m
'su:j *yas'pu:t* L-ML 2. |*duhovnik:* 'Ja:nes
se j 'šu:laȳ za *yas'pu:da* Z-DŠ 3. *L vrsta*
njivskega slaka | BđC *ȳaspūd, ȳaspūd;*
Tom. *ȳaspūet, -dȳ* | **Plet.** +; **SP** 1962 +;
SSKJ + | **ESSJ** +

gospodar -ja m ▶ *yaspa'da:r* C-GP, Z-JK,

- G-RM, L-ML; rod. yaspada:rje C-AP, L-x; tož. yaspada:rje C-GP; mest. yaspada:rju C-GP; mn.: im. yaspada:ri C-AP; rod. yaspada:rjeu G-RM; dv.: im. yaspada:rja L-ML** () **1.** |last-nik|: ka'du: j yaspada:r pər 'xiš? C-GP / () **2.** *izvoljeni upravitelj skupnih planinskih pašnikov* | BđC yaspadār, yāspādār; **Tom.** yāspādār, -ārje | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - (⇒ gospōd in gospodinja)
- gospodariti** -im nedov. ▶ **yaspada:rt C-GP, L-x; ed.: 1. yaspada:rm L-x; 3. yaspada:r C-GP; del. -l m.: ed.: yaspada:ru G-RM** () 'takat je 'bi še 'wače yaspada:ru G-RM / na z'na: p'rō:u yaspada:rt z d'na:ram C-GP | **BđC** -; **Tom.** yāspādārt', yāspādārm [!] | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- gospodarjenje** -a s ▶ **rod. yaspada:rejne C-GP** () | **BđC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- gospodičnica** -e ž ▶ **yaspadičnca C-GP, L-x; rod. yaspadičnce L-x; mn.: im. yaspadičnce C-GP** () *podolgovata rdeče-rumena sočna hruška, zreła avgusta* | **BđC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (P ?); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** + (P ~)
- gospodinja** -e ž ▶ **yaspadine C-GP, Z-JK, L-ML, Š(C)-mk; rod. yaspadine L-x; mn.: im. yaspadine Ra(C)-vk** () | **BđC** yaspadinē; **Tom.** yāspādīnē | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- gospodinjski** -a -O prid. ▶ **ž.: ed.: mest. yaspadinsk C-AP** () je b'la 'tam u ŋ yaspadinsk 'šu:l C-AP | **BđC** -; **Tom.** yāspādīnsk | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ gospodinja)
- gospodov** -a -O prid. ▶ **m.: ed.: yaspudau C-GP; ž.: ed.: im. yaspudawa Z-DŠ** () | **BđC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- gosposki** -a -O prid. ▶ **m.: ed.: im. yaspasč, yaspask C-GP, yaspask L-x; mn.: rod. yaspaskix C-GP; ž. ed.: im. yaspaska L-x; s.: ed.: im. yaspasku L-x** () yaspaska 'it / je 'ra:tau yaspask L-x • se le 'di:la yaspasč C-GP | **BđC** -; **Tom.** yāspōsk | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ gospod)
- gost** -a m ▶ **mn. 'yuosti, 'yastje C-GP, 'yuosti G-RM, S-AT; daj. 'yuostam C-GP; tož. 'yaste C-CS, yas'towe Z-DŠ** (obl. z -OV-navadno > 2.) () **1.** |kdor je kam povabljen|: 'wana z'na: 'bel 'yuostam past're:jčt C-GP • ne'de:jlski 'yuosti C-GP **2.** nekaj *gostači* | **BđC** -; **Tom.** yūəst, yuāstu *gostač* | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- gost** -a -O prid. ▶ **m.: ed.: im. 'yuost L-x; rod. 'yuozdya L-ML; mest. 'yuostm C-GP; or. 'yuostm C-GP; ž.: ed.: im. 'yuosta C-AP, L-x; tož. 'yuosta C-AP; mn.: im. 'yuoste C-GP; tož. 'yuoste C-GP; s.: ed.: im. 'yuostu C-AP, Z-JK, 'yuostu, yas'tu: L-x** () **1.** |ki je bolj v trdnem kot tekočem stanju|: 'yuosta [župa] C-AP • če 'ni b'lu 'dast 'yuostu, j pa 'še .. 'ja:jca u'bila 'nuot, ka j u'ri:lu Z-JK / j b'lu ta'ku 'yuostu, de j ž'lica s'ta: pa'kanc C-GP • je b'lu 'tak yas'tu:, de j ž'lica 'ka:r na 'wərx was'ta: L-x o *gosti jedi* // s'kuta sma pa 'di:lal z 'yuozdya m'li:ka L-ML *kislega* **2.** |razvrščen v majhnih medsebojnih presledkih|: 'yuoste 'li:tne C-GP
- ▶ **gosto** prisl. ▶ **'yuostu C-GP** () 'la:n je 'moγu 'bit 'yuostu s'ja:n C-GP | **BđC** yūósta (ž. ed.); **Tom.** yūəst, yūəstā, yuāstu | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- gosti** godem nedov. ▶ **'yuost C-AP, L-x; ed.: 1. 'yuodem L-x; 3. 'yuode C-GP, L-x, Ra(C)-vk; mn.: 3. 'yuodeje L-x; del. -l m.: ed.: 'yuodu C-AP, L-ML; mn.: 'yuodl C-AP, L-ML, Š(C)-mk; ž.: mn.: 'yuodle C-GP** () **1.** |igrati|: je 'yuodu pər wa'ja:šk 'musk L-ML **2.** poud. *godrnjati*: 'ci:u 'da:n 'yuode L-x **3.** *góditi*: a wam 'yuodeje? L-x | **BđC** yūóst, yūost; **Tom.** yūəṯ, yūədēm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > **1.** star., > **2.** ekspr. | **ESSJ** -
- gostilna** -e ž ▶ **yas'tilna Z-JK, L-x; rod. yas'tilne C-AP, Z-JK, L-x; tož. yas'tilna C-AP; mest. yas'tiln C-GP; mn.: mest. yas'tilnax C-GP** () | **BđC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ oštarija
- gostiti** -im nedov. ▶ **del. -l m.: mn.: yas'til C-GP** () | **BđC** -; **Tom.** yōšt', yustīm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- gostje** -? ž mn. ▶ **'yastje C-GP, Z-JK; mest. 'yastjex C-GP** () v zvezi **iti v gostje/bit**

- v **gostjeh** na *obisk(u)*: wa ba'žič sma š'li /../ j 'ma:t s'pekla paj'tica, sma š'li u 'yastje **Z-JK** | **BdC** -; **Tom.** [yrīem u γōstjē] | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** gōstje -a s zastar. (P ~) | **ESSJ** -
- gostniti** -im nedov. ▶ yast'nit **C-GP**, yast'nit **L-ML**; ed.: im. yast'nim **L-x**; del. -l yast'nilu **C-GP** () *gostiti* | *delati bolj gosto*: sn̩ 'di: m'li:ka yast'nit **L-ML** *kisati* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- gostovati** -ujem nedov. ▶ yast'wa:t **C-GP**; del. -l m.: mn.: yast'wa:l **C-GP**, **G-RM**, **B(C)-vo** () nekđaj *biti gostač*: 'jesn̩ 'jemu š'tier 'li:ta, ka m je 'mama u'merla, 'pa j še 'tista 'xiša zya'rila, ta'ku: de sma yast'wa:l 'kię pa 'som pa 'tistix 'ba:jtax **B(C)-vo** | **BdC** -; **Tom.** yustōwat, yustūjem | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- gotav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'yuōtaŋ **C-AP**, 'yataŋ **L-mv**; ž.: ed.: im. 'yuōtawa **Pd(C)-iē** () *bolehen, slaboten, obnemogel*: se j že z'dę:j 'čest 'yuōtawa, pa j m'la:da **Pd(C)-iē** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P -); **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- gotov** -ova -O prid. ▶ m.: mn.: im. ya'to:j **C-AP**; ž.: ed.: im. ya'towa **C-GP**; mn.: im. ya'towe **C-AP** () *določen, neki*: sa že b'le ya'towe zra'wila za 'tistu 'tut **C-AP** / ya'towa 'kuōšta **C-GP** *močna, izdatna* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** +; **SSKJ** > neustal.j. | **ESSJ** +
- gotovo** člen. ▶ ya'to:ŋ **Š-MM**, **L-x** () | **BdC** -; **Tom.** yātō | **Plet.** + (⇒ gotōv); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ gvišno
- govede** -ta s ▶ mn.: rod. ya'więdet **Pč(G)-fm** () *govedo* || ⇒ *govedo, živina* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** + (P ~)
- govedina** -e ž ▶ ya'więdna **C-GP**, **L-x**; rod. ya'więdne **L-x** () | **BdC** -; **Tom.** yāwīędnā *goveja živina* | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- govedo** -a s ▶ mn.: im. ya'więda **C-GP**; rod. ya'więt **C-GP**, **S-AT** () | **BdC** -; **Tom.** yāwīęt, -dā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *govede, živina*
- govorica** -e ž ▶ ed.: im. yawa'rica **C-AP** () 'tu: j 'čest da'mača yawa'rica **C-AP** *narečje* | **BdC** -; **Tom.** yāwāriča | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ *govoriti*)
- govoriti** -im nedov. ▶ yawa'rit **C-AP**, **Z-JK**, **L-ML**, **Ra(C)-vk**; ed.: 1. yawa'rim **C-AP**, **L-x**; 2. yawa'riš **C-GP**; 3. yawa'ri **C-GP**; mn.: 1. yawa'rima **C-GP**, **L-ML**; 2. yawa'rite **C-AP**; 3. yawa'rije **C-GP**, **L-ML**, **B(C)-vo**; del. -l m.: ed.: ya'wu:ru **C-GP**, **B(C)-vo**; mn.: yawa'ril **C-GP**, **Š(C)-mk**; dv.: yawa'rila **Z-JK**; ž.: ed.: yawa'rila **C-AP**, **Ra(C)-vk**; mn.: yawa'rile **C-AP**, **L-ML**; dv.: yawa'ril **C-AP**; vel. ed. 2. ya'war, ya'wor **C-GP** () 1. | *oblikovati besede, stavke z govornimi organi*: teš'ku: yawa'rim **C-AP** • 'ni 'wirdeŋ 'weč, ki yawa'ri **C-AP** • Cerkl'a:ni sma 'bel 'tardu yawa'ril **C-GP** / med'ruyi yawa'rima ŋ'ma: s Cerkl'a:nam **L-ML** *kot Cerkljani* 2. | *izražati misli z govornjem*: se 'wi:š, 'ki .. yawa'rije 'ba:bņce, 'kor ix je 'ka:jt u'kop **L-ML** • sma yawa'ril wat pe'či **C-GP** *o peči* / 'tistu se pa še yawa'rit na wad'ra:jta **Ra(C)-vk** / 'ku:jst yawa'ri, ka de p klap'čina ž'wieču **C-GP** *nič ne pove* | **BdC** yāwūrla (del. -l: m. dv.); **Tom.** yāwōrt', yāwārim | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- govorjenje** -a s ▶ yawa're:jne **C-GP**; rod. yawa're:jne **C-GP**; tož. yawa're:jne **C-AP**; mest. yawa're:jnu **C-GP** () u yast'ilŋ pa /../ 'ku:kār sma 'pəršl̩ u'kop, en 'ca:jt klepe'ta:l, yawa'ril, 'ti, 'tizya yawa're:jne 'ku:jst ka de b ya b'lu z'ma:jŋkalu, pa j 'a:dŋ za'čieŋ 'pi:t, pa 'bərš u'si za 'nemu **C-GP** • y'ruōbu yawa're:jne **C-GP** / ta'ku: j yawa're:jne na'neslu **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** yāwāre:jne | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- gozd** -a m ▶ 'yast **G-RM**, **L-x**; rod. 'yazda **L-x**; tož. 'yast **C-GP**; or. 'yazdam **G-RM**; mn.: yaz'dowe **G-RM** () *redko* | **BdC** -; **Tom.** yōst, yōzda | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *bošk, meja*
- gozdar** ⇒ *bošnar*
- gož** -a m ▶ 'yuōš **L-ML**; rod. 'yuōže **L-x** () | *kača* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ *ož*
- gož** -i (?) ž ▶ 'yuōš **C-GP**, **L-x** () *vez, ki veže oba dela cepca*: 'yuōš se j s'terya **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** yūēžę (ž) (⇒ *goža*)

| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

graben -bna m ▶ γ'ra:bŋ C-GP, L-x; rod. γ'ra:bna L-x; tož. γ'ra:bŋ C-GP; mn.: tož. γ'ra:bne S(C)-mb; dv.: im. γ'ra:bna C-GP ⟨⟩ γ'labak γ'ra:bŋ C-GP | BđC -; Tom. γ'râbŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 nekñj. pog. | ESSJ + (⇒ grába)

grabiti -im nedov. ▶ γ'ra:pst C-AP, S-AT, L-ML; ed.: im. γ'ra:bŋ L-x; del. -l m.: ed.: γ'ra:bu C-GP; mn.: γ'ra:bl̩ C-AP, Z-JK; ž.: mn.: γ'ra:ble C-GP; s.: ed.: γ'ra:blu C-GP ⟨⟩ |z *grabljami spravljati skupaj*: sma 'patle pa'põ:uðne, kor je b'lu s'nu: 'suxu, za- 'čieł 'ka:r s'nu: 'poxat, γrab'liučne sa pa γ'ra:ble wad'zait C-GP | BđC -; Tom. γ'râpt', γ'râpš | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

grablje -belj ž mn. ▶ γ'ra:ble C-GP, G-RM, L-x; rod. γ'ra:bl̩ C-GP, G-RM, L-x; tož. γ'ra:ble C-GP, G-RM, L-x; mest. γ'ra:blax Ra(C)-vk; or. γ'ra:blem, γ'ra:blam C-GP, γ'ra:blem L-ML ⟨⟩ |*orodje*: ta že'li:zne γ'ra:ble G-RM / 'ta 'ma: pa 'sa:m γ'ra:ble, pa 'nima 'wil L-x *samo jemlje, daje pa ne* | BđC -; Tom. γ'râbl̩, γ'râbl̩ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

grabljišče -a s ▶ γ'ra:bl̩še C-GP, L-x; rod. γ'ra:bl̩ša L-x ⟨⟩ 'li:skau γ'ra:bl̩še C-GP | BđC -; Tom. γ'râbuš̩ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (grabljišče, ⇒ gráblje)

grabljivkinja -e ž ▶ tož. γrab'liučne G-RM; mn.: im. γrab'liučne C-GP, Z-JK; rod. γrab'liučŋ C-GP; daj. γrab'li:učnam Z-JK; tož. γrab'liučne G-RM ⟨⟩ *grabljica*: 'kasc ŋ γrab'liučne Z-JK | BđC -; Tom. - (γrâbl̩-ča, ⇒ grabljica) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

grad -u m ▶ γ'ra:t C-GP, Z-JK, L-ML; rod. γ'ra:du L-x ⟨⟩ 'xiša j pa 'ku en γ'ra:t Z-JK | BđC -; Tom. γ'rât, γ'râdu | Plet. + (⇒ 1. grâd); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

grada -e ž ▶ γ'ra:da C-GP; tož. γ'ra:da C-GP ⟨⟩ nekñaj *ograja okrog skupnega planinskega pašnika*: 'morma 'jet na 'Puirzŋ γ'ra:da 'di:lat C-GP | S -

graditi -im nedov. ▶ γ'ra'dit C-GP, Z-JK; mn.: daj. γ'ra'dije C-AP, Pd(C)-iē; del. -l: s.: ed.: γ'ra'dilu Pd(C)-iē ⟨⟩ *šrangatí*: sa 'përšl̩

γ'ra'dit, če j 'šõ:u z d'rui:je wa'si 'won /../ ŋ 'nisa ps'til nap'r̩ej 'tisx, ka sa /../ 'nesl̩ 'ba:la Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ + (P ~, > redko) | ESSJ + (P ~)

graditi ⇒ zidati

grah graha/-u m ▶ γ'rax C-AP, L-ML, Pd(C)-iē; rod. γ'ra:xa C-AP, γ'raxu Z-JK; tož. γ'rax Z-JK ⟨⟩ 1. k'rišpat γ'rax L-x • ta 'wosak γ'rax L-x • ta 'nisk γ'rax L-x 2. *fižol*: ie v zvezi γ'rax ŋ 'kærxle C-AP L *jed iz kuhanega fižola in jabolk* 3. *enolončnica s posušenim grahom in kračo* | BđC -; Tom. γ'râx, γ'râxa [!] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ tanček

graharica -e ž ▶ γ'ra:xa:ca L-x; rod. γ'ra:xa:ce L-x ⟨⟩ *grahove luščine* | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ + (P -)

grajs -a m ▶ mn.: im. γ'ra:jsi; S(C)-mb; rod. γ'ra:jsau C-GP; tož. γ'ra:jse C-AP ⟨⟩ nav. mn. *ajdovi otrobi, namenjeni za krmo živine*: p̩er ta d'rui: m'li:twi sa pa γ'ra:jsi was'ta:l C-GP | S -

graničar -ja m ▶ γ'renčer L-x; rod. γ'renčerje L-x ⟨⟩ nekñaj *jugoslovanski carinik med obema vojnama* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

granik -a m ▶ ed.: im. γ'ra:nik C-CS, Pč(G)-fm, Ra(C)-vk; mn.: im. γ'ra:niki G-RM ⟨⟩ *škripec [priprava]* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ šajba

grapa -e ž. γ'ra:pa C-AP, Z-JK, L-x; rod. γ'ra:pe Z-JK, L-x; tož. γ'ra:pa G-RM; mest. γ'ra:pi C-GP, γ'ra:p C-AP, γ'ra:p Z-JK, G-x; mn.: im. γ'ra:pe C-GP, γ'ra:piē L-x; mest. γ'ra:pax C-GP, S-AT ⟨⟩ ka sma 'to ŋ γ'ra:pi, 'pa pa 'šele p'ride pa a'na:jst 'u:r 'su:nce C-GP // čustv. *biti za v grapo do-trajati, izčrpati se*: s̩er'ciē j 'tistu kod je b'lu, d̩er'ya:kaj je pa ŋ'se ŋ'kop za ŋ γ'ra:pa /../ z 'di:cam ŋ'riē B(C)-vo | BđC -; Tom. γ'râp̩ | Plet. + (⇒ 1. grápa); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

grašica -e ž ▶ γ'ra:šca C-GP, L-x, Ra(C)-vk; rod. γ'ra:šce C-GP, L-x; tož. γ'ra:šca C-GP ⟨⟩ *plevel (Vicia L.)*: sma γ'ra:šca 'won zbe-

- 'ra:l C-GP | BđC -; Tom. yrâšca | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ grah)
- gravžati se** -am se nedov. ▶ γ'ra:užat C-GP; ed.: daj. γ'ra:uža C-GP, Z-JK; del. -l s.: ed.: γ'ra:užalu C-GP (⟨) *gabiti se, gnusiti se* | BđC -; Tom. yrâužet se | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- grba, grbav** ⇒ pukel, puklast
- grča** -e ž ▶ 'yərča C-GP, L-mv (⟨) redko | BđC -; Tom. yārčę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ bula
- grčati** -im nedov. ▶ yər'čat C-GP; ed.: daj. yər'či C-GP (⟨) mu p'rō:u yər'či nt u 'yərļ C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ grkati)
- grčav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'yərčau C-GP (⟨) redko 'yərčau 'li:s C-GP | BđC -; Tom. yār-ču, -ęwā | Plet. +; SP 1962 + (⇒ grča); SSKJ + | ESSJ + (⇒ grča) || ⇒ bulast, vejnat
- grd** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'yert C-GP, 'yort, 'yert L-x; ž.: ed.: im. 'yərda C-AP, L-x; mn.: im. 'yərde C-AP; s. ed.: im. yər'du: C-AP, 'yərdu L-x; primer. m.: ed.: im. y'rę:jš L-x (⟨) 'tu: sa b'le 'yərde r'či C-GP / 'yert kot s'mertņ y'ri:x L-x
- ▶ **grdo** prisl. yər'du: C-AP, 'yərdu C-GP, yər'du: Z-JK, L-ML (⟨) 'danc je pa yər'du: 'se:jčt C-GP / pa me j 'mama 'kar 'ma: 'bel yər'du: pa'ylięda, sņ 'wi:dla, de 'morm 'bit 'čest 'tixu C-AP | BđC yordū (y'rdū) JS. (s. ed.); Tom. yārt, yārda, yārdu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- grde** -? s ▶ 'yərde C-GP (⟨) čustv. *grdoba*: 'ti s 'tud le nu 'yərde C-GP | S -
- greba** -e ž ▶ γ'rięba C-GP, G-RM, L-x; rod. γ'riębe L-x; mn.: im. γ'riębe C-GP; rod. γ'rięp C-GP, G-RM; tož. γ'riębe Ra(C)-vk; mest. γ'riębax C-GP (⟨) sma /../ z γ'ra:blem /../ pa'tō:yukļ 'tiste γ'riębe, de se j zdra'bilu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nar. *gruda* | ESSJ + || ⇒ bula
- grebast** -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. γ'riębasta C-GP (⟨) *grudast*: γ'riębasta 'zemle C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ bulast
- greben** -a m ▶ yre'bięn C-GP, yər'bięn Z-JK, yre'bięn L-x; rod. yre'bięna L-x; mest. yre'bięnu C-GP; or. yre'bięnam C-GP (⟨) 1. |vzpetina|: γ'lix pa yre'bięnu j 'šo:u C-GP 2. |kožni izrastek na petelinovi glavi| pete'linau yre'bięn L-x 3. *gornji zobje pri mlatilnici* | BđC -; Tom. yre-bięn | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- grebenček** -čka m ▶ yre'bięnčk L-x; rod. yre'bięnčka L-x (⟨) *rumena griva (Clavaria flava)* | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P ?); SSKJ + (P -) | ESSJ - || ⇒ krempeljček
- grebljica** -e ž ▶ γ'riębļca C-AP, L-x; rod. γ'riębļce L-x; or. γ'riębļca C-GP, S-AT (⟨) 'kor je 'pe:jč pa'bę:jlēna, je u'lu t'ri:ba tap'rō:u z γ'riębļca 'tista žer'ja:jca 'dal pa'yrepst C-GP | BđC -; Štrekelj 1892 Na Cerkljanskem (*γrięblca*) in drugod po Slovenskem je *grębljica* Ofenscharre (⇒ grębljica); Tom. yriębļca | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ greblo)
- grebsti** grebem nedov. ▶ γ'repst C-GP, L-x; ed.: 1. γ'rebem L-x; 2. γ'rebeš C-IS; 3. γ'rebe C-GP, L-AG; mn.: 3. γ'rebeje Ra(C)-vk; del. -l m.: mn.: γ'rebļ C-GP; ž.: ed.: γ'rebla Ra(C)-vk; s.: ed.: γ'reblu C-GP (⟨) 1. |premi-kati prste, krempļje v čem sipkem|: γ'rebe kot 'kura L-x 2. *prskati*: 'wō:una γ'rebe C-GP | BđC yrebaš [...] scharrst, kratzst; Tom. yrepst, yreբem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (P ~) | ESSJ +
- gredelj** -dlja m ▶ γ'riędļ C-GP, L-x; rod. γ'riędle L-mv (⟨) |nosilni del pluga|: γ'riędļ je 'bi l'sięn, tu d'rūyu j b'lu pa želi:znu C-GP | BđC -; Tom. yriędļ, -lę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gredenca** ⇒ kredenca
- gredešati** -am nedov. ▶ yrede'šat C-GP; del. -l m.: mn.: yrede'šal C-GP, Z-DŠ; s.: ed.: yrede'šalu C-AP (⟨) *gradašati*: sa 'wō:una yrede'šal C-GP | BđC -; Tom. yradāšet, yradāšām (⇒ gradašati) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ gradāšiti)
- gredeši** -ev m mn. ▶ yre'deši C-GP; tož. yre'deše C-AP, Z-DŠ; or. yre'dešam C-AP (⟨) u'sa 'wō:una sma 'mo'yļ s'cufat /../ 'pa pa di'wat pa 'ma: ya na yre'deše C-AP | BđC -; Tom. yradāšet (ž mn.) (⇒ gradaša)

- | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - (⇒ gradaše, gredeše) | ESSJ - (⇒ gradašiti)
- gređoč** prisl. ▶ γre'duoč C-GP, Ra(C)-vk ⟨ takoj, hitro: sma γre'duoč pab'ra:l Ra(C)-vk | BđC -; Tom. γređüəč | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nar. (SP 2001 pokr.) | ESSJ + (⇒ grém)
- greh** -a m ▶ γ'ri:x C-GP, L-ML; rod. γ'ri:xa L-x, Ra(C)-vk; mn.: tož. γ'ri:xe C-GP ⟨ 'nisma 'ben̩a γ'ri:xa nar'dile Ra(C)-vk • s'mert̩ γ'ri:x L-x • naγ'la:uγ 'ri:x C-GP / 'γert kot s'mert̩ γ'ri:x L-x | BđC γrih; Tom. γriēx | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gremonika** -e z ▶ or. γre'muon̩ka C-AP, γər'muon̩ka Ra(C)-vk ⟨ harmonika | S - || ⇒ fremonike, gremonike, harmonika
- gremonike** -ik ž mn. ▶ rod. γre'muon̩k L-ML; tož. γre'muon̩ke L-ML ⟨ harmonika | S - || ⇒ fremonike, gremonika, harmonika
- grenak** in grenek -nka -O prid. ▶ m.: ed.: im. γre'na:k C-AP, γ'ren̩k L-x; ž.: ed.: im. (ta) γ're:j̩n̩ka C-GP, γ're:j̩n̩ka L-x; mn.: im. γ're:j̩n̩ke C-AP; s.: ed.: im. γ're:j̩n̩ku L-x, tož. γ're:j̩n̩ku C-AP ⟨ 'pel̩ je pa γre'na:k C-AP • γ're:j̩n̩ka 's̩o:u L-x • ta γ're:j̩n̩ka s'kuta C-AP / γ'ren̩k kot 'pel̩ L-x | BđC γrej̩n̩ku (s. ed.); Tom. γreñāk, γre̩ink̩a, γre̩ink̩u (⇒ grenek) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- grencati** -am nedov. ▶ γ'riēncat C-GP, L-x; ed.: im. γ'riēncam L-x; mn.: daj. γ'riēncaje C-GP; del. -l m.: mn.: γ'riēncal C-GP ⟨ gri-zljati, glodati: 'pos je 'ku:st γ'riēncau C-GP / u'ča:s sma γ'riēncal s'kuor̩je C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nar. /../ (F.Bevk); SP 2001 pokr. zah. | ESSJ -
- grentav** ⇒ grintav
- gres** -a m ▶ γ'ri:s C-AP, L-x; rod. γ'ri:sa L-x ⟨ zdrob: šu'nič̩ γ'ri:s L-x / 'siēr̩kau γ'ri:s C-GP • 'turš̩č̩ γ'ri:s L-x | BđC -; Tom. γriēs | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ - | ESSJ +
- gresov** -a -O prid. ▶ m.: mn.: im. γ'ri:sau C-AP ⟨ nanašajoč se na gres: γ'ri:sau k'niē-d̩ni C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ - | ESSJ -
- greti** grejem nedov. ▶ γ'ri:t L-x; ed.: 1. γ're-jem L-x; 3. γ'reje Z-JK; mn.: 3. γ're:jeje C-AP; del. -l m.: mn.: γ'ri:l C-AP; ž.: ed.: γ'ri: Z-JK; s.: ed.: γ'ri:lu C-GP ⟨ 1. 'su:nce γ'reje Z-JK • 'pe:j̩ž γ'reje C-GP 2. 'e:j̩kat je 'maje 'ma:t γ'ri: wa'bi:la za 'južna Z-JK ▶ greti se ▶ ⟨ sa zaku'ril 'way̩, pa sa se γ'ri:l 'tam wa'ku:l C-AP | BđC -; Tom. γrēt', γre̩jem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- grič** -a m ▶ γ'rič C-GP, L-ML, Š(C)-mk; rod. γ'riča C-AP, γ'riče L-ML, γ'riča Ra(C)-vk, γ'riče C-GP, γ'riča G-RM; mest. γ'riču C-GP, L-ML; mn.: im. γ'rič L-x; mest. γ'ričax, γ'ri-čex Z-JK, γ'ričex S-AT ⟨ 'wosak γ'rič C-GP / na 'worx γ'riče L-x | BđC γrič, γrič; Tom. γrič, -e | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ hrib
- grinta** -e z ▶ γ'rinta C-GP; mn.: im. γ'rinte C-GP; rod. γ'rint C-GP ⟨ 'ane γ'rinte se m 'di:laje C-GP | BđC -; Tom. γri̩nt̩a (bolezen) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nar. krasta; SP 2001 pokr. | ESSJ +
- grintav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. γ'rintau C-GP, L-mv, γ'riēntau Pd(C)-iē; ž.: mn.: im. γ'rintawe C-GP, L-mv ⟨ 'tiēp̩če sa z'la 'ra:de γ'rintawe C-GP | BđC -; Tom. γri̩ntu -a̩a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- gripa** -e z ▶ γ'ripa L-x; rod. γ'ripe C-GP, L-x ⟨ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ španska
- gristi** grizem nedov. ▶ γ'rist L-x; ed.: im. γ'rizem L-x ⟨ | BđC -; Tom. γre̩št', γri-zem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ klati
- griva** -e z ▶ γ'riwa C-AP, Z-JK, L-ML; rod. γ'riwe L-ML; tož. γ'riwa Š-MM; mest. γ'ri C-GP, L-x, γ'ri: C(P)-ks; or. γ'riwa C-GP; mn.: tož. γ'riwe C-GP; mest. γ'riwax C-GP; or. γ'riwam C-GP ⟨ 1. |dlaka|: 'kuoj̩nska γ'riwa L-x 2. |strmo travnato pobočje|: 'tole sma pa u'se γ'riwe s ka'suō paka'sil C-GP • je b'lu γ'lix 'dal pa γ'ri za 'jet L-ML 3. ruša: 'ku:le sma z'ri:zal z 'nažam 'not̩er u .. γ'riwa /../ de s 'pat̩ 'čest 'tista γ'riwa l̩pu: p'rač /../ wad̩šila Š-MM | BđC -; Tom. γriw̩a (P ~) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ krebrica
- grivarica** -e z ▶ γ'riwarce Z-JK ⟨ vrsta

hrušk | S -

grizljati ⇒ grencati

griža -e z ▶ *γ'riža* C-GP, Ra(C)-vk ⟨⟩ 1. *driška*: *γa γ'riža 'ma:tra* C-GP / *je 'sitŋ kod γ'riža* C-GP 2. |*nalezljiva bolezen*|: *kər-'wa:wa γ'riža* C-GP, Ra(C)-vk / *zmer. γ'riža γ'rižawa* C-GP | BdC -; Tom. *γrīžē* | Plet. + (⇒ 1. *griža*); SP 1962 +; SSKJ + (⇒ *griža*¹) | ESSJ + (⇒ *griža* II)

grižav -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. *γ'rižau* C-GP; ž.: ed.: im. *γ'rižawa* C-GP ⟨⟩ 1. *ki ima driško*: *sŋ ta'ku: γ'rižau*, *de b b'lu 'ku:mi*, *de b 'bi 'wos 'ca:jd γa na 'la:jdnu* C-GP 2. slabš. *siten* | BdC -; Tom. *γrīžu*, *-ęwā bolan za grižo* | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ +

grlica -e z ▶ *γ'erlca* C-GP, L-x; rod. *γ'erlce* L-x; tož. *γ'erlca* C-GP ⟨⟩ *γ'rul kod γ'erlca* L-x | BdC -; Tom. *γārļca* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

grlo -a s ▶ *'γorla*, *γ'erla* L-x; rod. *'γerla* L-x; tož. *'γorla Pd(C)-iē*; mest. *'γorlu* C-AP ⟨⟩ 1. *ŋt u 'γorla m je 'ni:ki zale'ti:lu* C-GP • *zmer. 'γerla paž'ri:šnu* C-GP *požeruh* 2. *ta f'la:ška 'ima 'uōsku 'γerla* C-GP | BdC -; Tom. *γārļā, γārļā* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

grm -a m ▶ *γ'rom* C-GP, L-ML; rod. *γ'roma* C-AŠ, Š-MM, L-x; tož. *γ'rom* C-AŠ, L-ML, Pĉ(G)-fm; or. *γ'romam* C-GP; mn.: rod. *γ'romeu* Š-MM; tož. *γ'rome* Z-JK, G-RM; mest. *γ'romax* Z-DŠ, Ra(C)-vk ⟨⟩ *γ'rome sma 'si:kal* G-RM • *'li:skau γ'rom* L-x • *b'rinau γ'rom* C-AP / *'ma: 'ci:u γ'rom na γ'la:j* L-x *za žensko z gostimi lasmi, visoko pričesko* | BdC -; Tom. *γārŋm* [!] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

grmenje -a s ▶ *γ'er'mē:jne* C-GP ⟨⟩ | BdC -; Tom. *γārŋēiņē* | Plet. +; SP 1962 + (⇒ *grmeti*); SSKJ + | ESSJ + (⇒ *grmenje*)

grmeti -im nedov. ▶ *γ'er'mi:t* L-x; ed.: 3. *γ'er'mi* C-GP, L-mv; del. -l s.: ed.: *γ'er'mi:lu* C-GP ⟨⟩ | BdC -; Tom. *γārmt', γārmi* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

grmjē -a s ▶ *γ'romje* C-CS, G-RM ⟨⟩ *z'dē:j pa γ'romje 'ra:ste 'γar usa'ruoŋ* G-RM | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ redko *grmovje* | ESSJ + || ⇒ *grmovje*

grmovje -a s ▶ *γ'er'mō:ujē* G-RM, L-ML; rod.

γ'er'mō:ujē C-GP, L-ML; tož. *γ'er'mō:ujē* G-RM; mest. *γ'er'mō:uju* C(P)-ks, *γ'er'mowi* L-ML, S(C)-mb ⟨⟩ | BdC -; Tom. *γārŋōujē* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ *grmjē*

grob -a m ▶ *γ'rap* C-AP, L-ML; rod. *γ'raba* L-x, C(P)-ks; tož. *γ'rap* C-GP; mest. *γ'rabu* L-ML; mn.: tož. *γ'rabe* C-GP ⟨⟩ *'morm ŋjet γ'rap way'le:jštat* C-GP / *'baži γ'rap* C-AP, L-x | BdC *γrāp (γrōp)*; Tom. *γrōp, γrōbā* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

grob -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. *γ'ruoŋ* C-GP, Š-MM; ž.: ed.: im. *γ'ruoŋa* C-GP; mn.: im. *γ'ruoŋ-be* C-GP; s.: ed.: im. *γ'ruoŋu* C-AP ⟨⟩ 1. |*ki ni obdelan*|: *γ'ruoŋa [wō:una]* C-AP • *γ'ruoŋ 'ka:mŋ Š-MM* • *za γrab'liučne 'ni:sa s'mi:-le 'bit γ'ruoŋe γ'ra:ble* C-GP 2. *robot, surov: γ'ruoŋ č'la:j* C-GP

▶ **grobo** prisl. ▶ *γ'ruoŋu* C-GP ⟨⟩ *γ'ruoŋu 'di:-la ž:w'i'nuoŋ* C-GP / *'mu j γ'ruoŋu računaŋ* C-GP *preveč* | BdC -; Tom. *γrūeŋ, γrūeŋā surov (o človeku)* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

groblje -a s ▶ *γ'ru:ble* C-GP, L-x; rod. *γ'ru:-ble* C-GP, L-x ⟨⟩ *kamenje: j 'pō:uxnu γ'ru:ble 'tam pa γ'ra:p* C-GP / *'be:jš nam pa ŋ'ma: γ'ru:ble* L-x | BdC *γrūble (ž, s) [...]* Gerölle, Steinhafen; Tom. - (*γrūe-ble, ⇒ groblja*) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ + (P -) | ESSJ + (⇒ *grōblja*) || ⇒ *kamenje*

grod -u m ▶ *γ'rat* C-GP; rod. *γ'ra'du* C-GP ⟨⟩ *'pō:uxŋ γ'rad 'žita* C-GP | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (⇒ *grod*¹) | ESSJ + (⇒ *grot*)

grodelj -dlja m ▶ *γ'rudl* C-GP; rod. *γ'rudla* C-GP ⟨⟩ *surovo železo: 'pe:jč 'won z γ'rudla* C-GP | BdC -; Tom. *γrūeđl -lē* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ metal. | ESSJ +

grodljast -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. *γ'rudlest* C-GP ⟨⟩ *nanašajoč se na grodelj: γ'rudlest ['katu]* C-GP • *γ'rudlest 'lanc* C-GP | S - || ⇒ *grodljēv*

grodljēv -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. *γ'rudleŋ* L-x; mn.: im. *γ'rudleŋ* L-ML; ž.: ed.: im. *γ'rudlewa* L-x ⟨⟩ *nanašajoč se na grodelj: γ'rudleŋ 'lanci* L-ML | S - || ⇒ *grodljast*

grodljevec -vca m ▶ *γ'rudleŋc* L-x; rod. *γ'rudleŋca* L-x; mn.: mest. *γ'rudleŋcax*

- L-MKO ⟨⟩ *železen, znotraj emajliran lonec*: u γ'rudleučax sma 'kuxal L-MKO | S -
- groš** -a in grož -a m ▶ γ'ruoš C-GP, L-x; rod. γ'ruoša C-GP; γ'ruože L-x; tož. γ'ruoš C(P)-ks; mn.: im. γ'ruoši C-GP ⟨⟩ *groš / čustv. denar*: 'ni:mam 'berŋa γ'ruože L-x / 'ni u'ri:dnu 'puočenŋa γ'ruože L-x *nič* | BdC -; Tom. γ'rōš, γ'rūšē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- grotobel** -bla m ▶ γ'rot'u:bu C-cs ⟨⟩ *miz. grabničar | skobljič* | S -
- groza** povdk. ▶ γ'raza C-GP ⟨⟩ p'rō:u γ'raza me j b'lu C-GP • ta'ku: j 'bi pa'tō:učen, de ŋa j b'lu γ'raza 'widet C-GP | BdC -; Tom. γ'rōzā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- grozan** in grozen -zna -o prid. ▶ m.: ed.: im. γ'razŋ C-GP, γ'ra'za:n Pd(C)-iē; ž.: ed.: im. γ'razna C-GP, Pd(C)-iē ⟨⟩ poud. *lep, čeden*: γ'razna 'dekle C-GP • 'tu: j pa γ'razŋ kram'piēr C-GP | BdC -; Tom. γ'rōzŋ, -nā, γ'razān strašen | Plet. +; SP 1962 + (P ~); SSKJ > nar. gorenjsko; SP 2001 pokr. gor. | ESSJ +
- grozd** ⇒ kobel
- grozdje** -a s ▶ γ'ruozdje C-AP, L-x; rod. γ'ruozdje C-AP, L-mv ⟨⟩ 'to je b'lu le 'tu:lk γ'ruozdje, de sma .. ŋa /../ 'ma:l za'ba:l C-AP // s'wedŋa I'wa:na γ'ruozdje L-x = i'wa:naŋ γ'ruozdje C-GP *ribez* | BdC -; Tom. γ'rūezdŋe | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ grozd)
- grozen** ⇒ strašen
- groziti** -im nedov. ▶ γ'ra'zit L-x; ed.: im. γ'ra'zim L-x; del. -l m.: ed.: γ'ra'ziŋ L-AG ⟨⟩ | BdC -; Tom. γ'rōšt', γ'razīm | Plet. + (⇒ 2. grozīti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ gróza) || ⇒ žugati
- grož** ⇒ groš
- gruda, grudast** ⇒ bula, bulast, greba, grebast
- gruliti** -im nedov. ▶ γ'rult L-x; ed.: im. γ'rulm L-x; daj. γ'rul L-x ⟨⟩ γ'rul kod 'ŋerlca L-x | BdC -; Tom. γ'rūlt', γ'rūl | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- grunt** grunta m ▶ γ'ront C-GP, Š-MM, γ'ront, γ'runt L-x; rod. γ'runta L-x, Š(C)-mk; tož. γ'runt C-AŠ, Z-JK; or. γ'runtam C-GP; mn.: tož. γ'runte C-AP ⟨⟩ L 'welk γ'runt L-x • za'nikørŋ γ'runt L-x / ma paŋ'liēdal ŋ'ŋowe γ'runte C-GP • je γ'runte za'fuoraŋ C-GP *kmetijo* / 'ta: j že wa'miēdu z γ'runtam C-GP *ga je zapravit* | BdC -; Tom. γ'rānt, γ'rūntā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ kmetija
- gruntar** -ja m ▶ γ'runtar C-GP, L-x; rod. γ'runtarje L-x; mn.: rod. γ'runtarjeŋ C-GP ⟨⟩ | BdC -; Tom. γ'rūntar, -arjē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ raba peša | ESSJ + (⇒ grūnt)
- gruntati** -am nedov. ▶ γ'runtat C-GP, L-x; ed.: im. γ'runtam L-x; daj. γ'runta C-GP ⟨⟩ γ'runtam, 'ki p 'kupu L-x | BdC γ'runtaj (vel. ed. 2.); Tom. γ'rūntat | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog. *premišljevati, razglabljati*; SP 2001 neknj. 1jud. | ESSJ +
- guba** -e ž ▶ 'yuba L-x; rod. 'yube L-x ⟨⟩ γ'runtam, 'ki p 'kupu L-x | SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ bavda
- gugati** -ljem nedov. ▶ 'yuyat C-GP; ed.: 1. 'yuyem C-GP; 2. 'yuyēš C-GP; 3. 'yuyē C-GP, L-ML; del. -l m.: ed.: 'yuyau C-GP; ž.: ed.: 'yuyala C-GP; s.: ed.: γ'u'ya:lu C-GP ⟨⟩ *majati, zibati*: j 'bi ma'ča:n 'wi:tər, se j p'rō:u d'ri:uŋe γ'u'ya:lu C-GP • 'čest pa'ča:su se je 'yuyau 'če 'dal 'won C-GP / poud. ta'ku: sŋ z'ma:tran, de se 'ku:mi 'yuyem C-GP | BdC -; Tom. yūyāt, yūyēm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- guliti** -im nedov. ▶ 'yult C-GP, L-mv; mn.: 3. 'yulje C-GP; del. -l ž.: mn.: γ'u'lile C-AP ⟨⟩ 1. *oglašati se z močnim, zateglim glasom*: če 'ni da 'ca:jta pa'laženu, 'začneje k'ra:we 'yult C-GP / sa'wiē 'yulje 'ŋar u Med'wē:jku C-GP 2. poud. *dreti se*: se t 'ni t'ri:ba 'tu:lk 'yult, se te s'lišm L-mv | BdC -; Tom. yūlt (P -) | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -) | ESSJ + (P -)
- gumast** -a -o prid. ▶ ž.: mn.: im. 'yumaste C-GP; s.: ed.: im. 'yumastu C-GP ⟨⟩ 'yumaste ka'liēsa C-GP | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- gumpati** -am nedov. ▶ 'yumpat C-GP, L-x; ed.: 1. 'yumpam L-x; 3. 'yumpa C-GP, del. -l m.: mn.: 'yumpal C-GP ⟨⟩ poud. *tolči*: 'ni:ki 'yumpa pa 'dō:urax C-GP | BdC -; Tom. -

| **Plet.** + (P ~); **SP 1962** -; **SSKJ** -
| **ESSJ** + (⇒ gumpec)

gumpniti -em dov. ▶ 'yumpnt **C-GP**; del. -l
m.: ed.: 'yumpnu **C-GP** ⟨⟩ **1.** poud. *udariti*: me
j 'yumpnu 'som u x'ropt **C-GP** **2.** poud.
stežka, nerodno pasti: 'not u 'ja:ma sŋ
'yumpnu **C-GP** | **S** -

guzati -am nedov. ▶ 'yuzat **C-GP**, **L-mv**;
del. -l m.: mn.: 'yuzal **C-GP** ⟨⟩ **1.** poud.
rabiti, obrabljati **2.** nizko *spolno obče-*
vati: sa je u'si xa'dil 'yuzat **L-mv**
| **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~);
SP 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
(⇒ guzati se, goza)

guzda ⇒ uzda

gvamp, **gvampast**, **gvampež** ⇒ vamp,
vampast, vampež

gvant gvanta m ▶ 'ɣwa:nt **L-x**, **Pd(C)-ič**; rod.
'ɣwa:nta **Z-JK**, **L-MKO**; tož. 'ɣwa:nt **C-GP**,
G-RM, 'want **Š-MO**; mest. 'ɣwa:ntu **C-AP**; mn.:
rod. 'ɣwa:ntau **C-GP**; tož. 'ɣwa:nte **C-GP**, **Z-JK**,
Š-MO, 'wante **Ra(C)-vk** ⟨⟩ ta u'se:jdŋ
'ɣwa:nt **C-GP** • ta zax'ma:šŋ 'ɣwa:nt **C-GP** •
'čərnŋ 'ɣwa:nt **L-x** • 'židan 'ɣwa:nt **L-x**
| **BdC** -; **Tom.** ɣu̇ant, ɣu̇anta | **Plet.** -;
SP 1962 -; **SSKJ** nižje pog. *obleka*; **SP 2001**
neknj. ljud. | **ESSJ** +

gvantanje -a s ▶ ɣwan'ta:jne **C-GP**; tož.
ɣwan'ta:jne **C-GP**, **G-RM** ⟨⟩ *oblačila, tek-*
stil: pər B'leku /../ sa tud ɣwan'ta:jne
preda'ja:l **G-RM** | **BdC** -; **Tom.** ɣu̇antâjne
perilo | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** -
| **ESSJ** -

gverati -am nedov. ▶ ɣ'więrat **Pd(C)-ič**; ed.: 3.
ɣ'więra **C-AP**; del. -l m.: ed.: ɣ'więrau **C-AP**;
ž.: ed.: ɣ'więra **C-GP**; ed.: ɣ'więralu **Ra(C)-vk**
⟨⟩ *vzdržati, biti trpežen*: 'bel ka j b'la
st'ri:xa de'bięla, 'del 'ca:jta je ɣ'więra
C-GP • 'lipau 'li:s /../ je ɣ'lix ta'ku:
ɣ'więrau kot sm'ri:kau **C-GP** | **BdC** -;
Tom. - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - /
BSJ + | **ESSJ** + (P -)

gvišen -šna -o povdk. ▶ m.: ed.: im. ɣ'wišŋ
C-GP; mn.: im. ɣ'wišŋ **C-AP**; s.: ed.: im. ɣ'wišnu
Z-JK ⟨⟩ **1.** *prepričan, gotov*: 'čest ɣ'wišŋ
'bot, de 'bom 'pəršu **C-GP** / sa 'mojŋ 'bit
s'kar ɣ'wišŋ /../ ka'tięr 'ka:mŋ je ta
p'ra:u **C-AP** **2.** *varen*: na 'padu sma j'mi:l
pa 'ta:ka l'tięrna, de j 'mi: š'tięr 'šipe
wa'ku:l, de j b'lu ɣ'wišnu **Z-JK** | **BdC** -;
Tom. ɣwišŋ | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ**
nižje pog.; **SP 2001** neknj. ljud. | **ESSJ** +

gvišno člen. ▶ ɣ'wišna **C-AP**, **G-RM**, ɣ'wišŋ
L-x, ɣ'wišna **Pč(G)-fm**, **Š(C)-mk** ⟨⟩ 'takat pa
še pra'sa: 'niste, ɣ'wišna 'ne **Š(C)-mk** • pa
sej 'tut pa'wi:dal ɣ'wišna 'nisa, a 'wi:š,
ka .. sa 'ma: skri'wa:l **Pč(G)-fm** | **BdC**
ɣwišnu; **Tom.** za ɣwišŋ za gotovo
| **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** +

gubanica -e ž ▶ ɣa'ba:nca **C-GP**, xa'ba:nca
L-mv; mn.: tož. ɣa'ba:nce **C-GP**, xa'ba:nce
S-AT ⟨⟩ *nadevano pecivo iz zvitega*
testa, značilno predvsem za Idrijo
| **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** +
(P ~); **SSKJ** gastr. (P ~) | **ESSJ** -

H

h ⇒ k

ha medm. ▶ 'xa Z-JK ⟨⟩ *izraža občudovanje*: 'xa, pa sa z'na:l Z-JK | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P -); **SP** 1962 +; **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** -

habanca ⇒ gubanica

hakeljc -a m ▶ 'xa:kļc C-GP, Pd(C)-iē; tož. 'xa:kļc C-GP ⟨⟩ **1.** *kvačka* **2.** *čustv. priložnost*: sņ da'biu 'xa:kļc, de sņ ya 'laxka p'riēu C-GP | **S** - || ⇒ jeftalca, kačka

hakljati -am nedov. ▶ 'xa:klet C-GP, Pd(C)-iē; ed.: 1. 'xa:klem Z-JK ⟨⟩ *kvačkati*

▶ **hakljan** -a -o ▶ m.: mn.: im. 'xa:klen C-GP; ž.: mn.: im. 'xa:klene C-GP ⟨⟩ 'xa:klene š'pi-ce C-GP | **S** -

halja ⇒ flajda

ham medm. ▶ 'yam C-GP, 'xam L-mv, 'xom Ra(C)-vk ⟨⟩ *če pa p'ride pad'ya:na 'noter, 'pa j pa 'xom 'xom pa wa'ri:xix Ra(C)-vk* | **BdC** -; **Tom.** xām | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** otr. | **ESSJ** -

hantla -e ž ▶ 'xa:ntla L-x; rod. 'xa:ntle L-x ⟨⟩ *brisača* | **BdC** -; **Tom.** - (āntlē, ānkļē, ⇒ antvila) | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** - (⇒ antlja) || ⇒ obrisovalka

harmonika -e ž ▶ tož. xar'muonika Š(C)-mk; or. xar'muonika Š(C)-mk ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** xar'muēnkę (mn.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ gremonika, gremonike, fremonike

hči hčere ž ▶ x'čier C-AP, L-ML; rod. x'čiere L-ML; *daj.* x'čier C-AP, L-ML; *mest.* x'čieri Z-JK, L-ML; or. x'čierje L-ML; mn.: im. xče'rije C-GP, L-ML; rod. xče'ra: C-GP, L-x; *daj.* x'čieram L-ML; tož. xče'rije C-GP, L-ML; *mest.* x'čierax L-ML; or. x'čieram L-ML; *dv.:* im. xče'ri C-AP; *daj.* x'čierama L-ML ⟨⟩ 'ku:lki xče'ra: 'imaš? - t'ri xče'rije C-gp | **BdC** (hči); **Tom.** xči, xčierę | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

hebniti -em dov. ▶ 'xobnt C-GP, L-x; ed.: im. 'xobnem L-x; *del.* -l m.: ed.: 'xobnu C-GP ⟨⟩ *suniti, dregniti*: me j 'xobnu 'čię pad 'riębra C-GP | **BdC** -; **Tom.** xābnt', xābnęm | **Plet.** + (hebníti); **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** + (⇒ hābati) || ⇒ dregniti, droz-

niti

hec -a m ▶ 'xec C-GP; rod. 'xeca C-GP, 'xi:ca C(P)-ks; mn.: im. 'xeci C-GP; tož. 'xece C-AP ⟨⟩ *is* 'xi:ca je 'pəršlu za'ri:s C(P)-ks | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** nižje pog.; **SP** 2001 neknoj. pog. | **ESSJ** -

hecar -ja m ▶ 'xecar C-GP; mn.: rod. 'xecar-jeu C-GP ⟨⟩ *šaljivec* | **S** -

hecati -am nedov. ▶ 'xecat C-GP; *del.* -l m.: ed.: 'xecal C-AP; ž.: ed.: 'xeca C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** nižje pog.; **SP** 2001 neknoj. pog. | **ESSJ** -

hektar -ja m ▶ xek'ta:r C-GP; rod. xek'ta:ra G-RM; tož. xek'ta:r G-RM; mn.: rod. xek'ta:rau G-RM; *mest.* xek'ta:rix Š(C)-mk ⟨⟩ *šu'nice sma s'ja:l an /../ xek'ta:r G-RM* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

hip -a m ▶ 'xip L-x; rod. 'xipa L-x ⟨⟩ 'sa:m za n 'xip L-x | **BdC** -; **Tom.** xīp | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

hiša -e ž ▶ 'xiša C-AP, 'šiša Z-JK, 'xiša G-RM, Š-MO, 'xiše L-ML, 'xiša B(C)-vo, 'xiše Pd(C)-iē, 'xiša Š(C)-mk; rod. 'xiše C-GP, Z-JK, L-ML; tož. 'xiša C-GP, Z-JK, Š-MM, 'xiše L-ML; *mest.* 'xiš C-GP, Z-JK, 'šiš L-ML, 'xiš Pč(G)-fm, Š(C)-mk; or. 'xiše L-MKO; mn.: im. 'xiše C-GP, 'xiše, xi'šie L-MKO; rod. 'xiš C-GP; tož. 'xiše G-RM, Š-MM; *mest.* 'xišax C-AP, 'xišex L-ML; or. 'xišam C-GP; *dv.:* im. 'xiš G-RM ⟨⟩ **1.** *|stavba|*: j 'xadu pa 'xišex L-x ▪ s'ta:ra 'xiša G-RM ▪ we'lika 'xiše L-x **2.** *|družina|*: pər u'sa:č 'xiš sa b'li wat'rac C-GP / a se 'tut ta 'yar p'ra:j /../ 'yar na Us'na:tņ 'Bərda pər 'tis 'xiš? Pč(G)-fm **3.** *glavni bivalni prostor v kmečki hiši*: 'du:kər je b'la 'won 'kuxne /../ sma 'tam u 'xiš 'i:dļ C-AP | **BdC** (hiša) (v ponaz. gradivu gesla im./tož. ed. hiša in hiše!); **Tom.** xišę | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

hišen -šna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'xišņ C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'xišna C-GP, L-x; mn.: im. 'xišne C-GP, L-MKO; s.: ed.: im. 'xišnu L-x ⟨⟩ 'xišņ yaspa'da:r L-x ▪ 'xišna 'numara C-GP ▪ 'dama:če zdra'wila, 'xišne, wat

- s'ta:rix l'di L-MKO / 'ta: j pa γ'lix ta'ku: 'pər nam, kode b 'bi 'xišŋ C-GP | **BdC** -; **Tom.** xišŋ, -nə | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- hiter** ⇒ nagel
- hitro** prisl. ▶ 'xitru, 'xitra, 'xiter C-GP, 'xiter Z-JK, 'xitra G-RM, 'xiter, 'xit L-x, 'xitra PČ(G)-fm, 'xitra Š(C)-mk; primer. 'xiterš C-GP, G-RM; presež. 'nar'xiterš C-GP ⟨⟩ sma 'moyl p'rə:u 'xitra γ'rapst C-AP • sa 'ku:jst 'xitra b'li nar'dil PČ(G)-fm / 'pə:jt 'xitra da'mə:u L-x / 'ka:r 'xiter je um'rə:u L-x | **BdC** hit^f; hitra, hitra; hit^f; **Tom.** na xitar | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ hiter I)
- hiteti** -im nedov. ▶ x'ti:t C-AP; ed.: 1. x'tim C-x; **del.** -l m.: mn.: x'ti:l C-IS ⟨⟩ je b'lu t'ri:ba z'la x'ti:t, de sma pa'di:lal da na'či C-GP | **BdC** -; **Tom.** xit^ē, xētīm | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hja** medm. ▶ x'ja: Z-JK ⟨⟩ *izraža premislek:* ('kešne 'pi:smi sa 'pi:l? C-IB) - x'ja:, 'sa:me s'więte Z-JK | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- hkrat** ⇒ hkratu
- hkratu** prisl. ▶ xk'ra:tu C-GP, G-RM, xk'ra:tu, xk'ra:t L-x, xk'ra:tu PČ(G)-fm, Š(C)-mk ⟨⟩ *hkrati:* j zaya'ri:lu na u'sex 'kancex wa'si xk'ra:tu Š(C)-mk / u'ča:s sma 'tud z d'wem 'pa:ram xk'ra:tu wa'ra:l G-RM | **BdC** h krātu; krātu; **Tom.** xkrāt (⇒ krat) | **Plet.** +; **SP** 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** + (⇒ krāt)
- hlače** hlač ž mn. ▶ x'la:če C-GP, Z-JK, L-x; rod. x'la:č L-x; tož. x'la:če C-GP, Z-JK, B(C)-vo; mest. x'la:čax Z-JK ⟨⟩ plat'nięne x'la:če C-GP • 'ca:jxaste x'la:če L-x, B(C)-vo | **BdC** -; **Tom.** xlačę | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ breše
- hlačevina** ⇒ cajh
- hladen** -dna -o prid. ▶ m.: ed.: im. x'ladŋ C-GP; s.: ed.: im. x'ladnu C-GP; mest. x'ladnem C-GP ⟨⟩
- ▶ **hladno** povdk. ▶ ⟨⟩ j sala'mę:jnsku x'ladnu C-AP
- ▶ **(ta) hladen** -dna -o sam. ▶ ⟨⟩ me'su: /../ je b'lu na x'ladnem C-GP | **BdC** -; **Tom.** xładŋ, xładŋa | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hladiti** -im nedov. ▶ xla'dit C-GP; ed.: 3. xla'di C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** xład^ē, [...] xładīm | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ hlad)
- hlapec** -pca m ▶ x'la:pc Z-JK, Š-MM, L-ML; rod. x'la:pca L-x; tož. x'la:pca S(C)-mb, Š(C)-mk; mn.: im. x'la:pci C-AK, Z-JK, Š-MM; rod. x'la:pcau C-AP; tož. x'la:pce Z-JK, Š-MM ⟨⟩ 1. *Najet moški za pomoč pri kmečkih delih:* na 'Wos ste j'mi:l ta we'ligya pa te 'ma:lɣa x'la:pca Š(C)-mk 2. *zdevalni stol:* x'la:pc 'ima d'wi: k'luk za wa'bę:jt L-mv 2. tes. *krajnik z izrezanimi odprtinami za late, pribit na kamnit steber v kozolcu* | **BdC** (hlapc); **Tom.** xłâpc, -a | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hleb** hleba m ▶ x'lep C-GP; rod. x'li:ba C-AP; tož. x'lep C-GP, L-ML; mn.: rod. x'li:bau C-AP, Z-JK; tož. x'li:be S-AT ⟨⟩ *hlebec:* če sma s'pekł 'šięst al 'sięŋ 'ta:kix x'li:ba u 'peč, pa j 'bi en 'ti:dŋ C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** > knjiž. | **ESSJ** - || ⇒ hlebec
- hlebček** -čka m ▶ x'li:pčk L-ML; mn.: im. x'li:pčki C-GP; tož. x'li:pčke C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** xłêpčk (⇒ hlepček) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- hlebce** -bca m ▶ x'li:pc C-GP, L-x; rod. x'li:pca L-x; tož. x'li:pc C-AP, Š-MM, S-AT, L-ML; mest. x'li:pcu C-AP; mn.: im. x'li:pci, x'li:pc C-AP; rod. x'li:pcau C-AP; tož. x'li:pce C-AP ⟨⟩ sma /../ x'li:pce pab'ra:l 'da s pe'či C-AP • an x'li:pc k'ruxa Š-MM | **BdC** -; **Tom.** xłêpc | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ hleb
- hlev** -a m ▶ x'li:u C-GP, L-ML; rod. x'li:wa L-x; tož. x'li:u C-AP; mest. x'li:wu C-GP, x'li:u C-AP; mn.: im. x'li:wi C-GP; rod. xle'wə:u Z-JK; mest. x'li:wix C-GP, xle'wi:x Z-JK ⟨⟩ 1. *posebej ograjen prostor v hlevu:* u š'tai:l sa b'li x'li:wi za p'ra:s-ce/te'lięta C-GP 2. *stavba za bivanje domačih živali* (C nov.): u x'li:u sma pay'lę:jštal, 'pal sma pa 'i:dł C-AP • sa s xle'wə:u 'won 'čidal Z-JK | **BdC** -; **Tom.** xłiəu, xłiəwə | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ štala
- hlod** -a m ▶ x'luot C-GP, L-ML; rod. x'luoða L-x; tož. x'luot C(P)-ks; mn.: tož. x'luođe

- C-AP, L-ML** ⟨⟩ x'luođe pa'ra:jklat **C-GP** • x'luođe 'pa:jsat **C-GP** • tər'x'len x'luoť **L-MKO** / le'ži kot x'luoť **L-x** | **BdC** -; **Tom.** x'luoť, -dā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hnotalo** -a s ▶ x'nuoťala **C-GP** ⟨⟩ čustv. *počasen, neroden človek* | **S** - || ⇒ gnetec
- hnotati** -am nedov. ▶ x'nuoťat **C-GP**; ed.: daj. x'nuoťa **C-GP** ⟨⟩ *počasí, nerodno delati* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - (⇒ hnotav (nar. /../ F. Bevk) / **BSJ** + | **ESSJ** -
- ho** medm. ▶ 'xo **Z-JK** ⟨⟩ *poudarja: 'xo .. 'ni 'ma:jnkalu k'ruxa* **Z-JK** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** -
- hobovka** -e ž ▶ 'xobauka **C-GP**; mn.: im. 'xobauke **C-IS** ⟨⟩ *pozna debela hruška* | **S** -
- hod** hoda m ▶ rod. xa'da: **C-GP, G-RM** ⟨⟩ d'wi: 'u:r xa'da: wat 'tole **G-RM** | **BdC** -; **Tom.** x'uoť, x'uođā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ hoja
- hoditi** hodim nedov. ▶ xa'dit **C-AP, G-RM, L-ML**, 'xast **L-mv**, 'xatt **Pd(C)-iē**, xa'dit **Š(C)-mk**; ed.: 1. 'xuođm̄ **C-AP**, 'xuođn̄ **Z-DŠ, L-ML**; 2. 'xuoťš **C-GP**; 3. 'xuoť **C-AP, Z-JK, L-ML, S(C)-mb**; mn.: 2. 'xuoťte **C-AP**; 3. 'xuođje **Z-JK, L-ML**; dv.: 1. 'xuođwa **C-GP**; del. -l ed.: 'xadu **C-AP, Z-JK, Pč(G)-fm**; mn.: xa'dil **C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML, Ra(C)-vk, Š(C)-mk**; dv.: xa'dila **C-AP**; ž.: ed.: xa'dila **C-AŠ, Z-JK, Š-MM, xa'dila L-ML, 'xadla L-Šk, xa'dila Ra(C)-vk**; mn.: xa'dile **C-AP, L-ML**; dv.: xa'dil **C-GP**; vel. ed.: 2. 'xat **C(P)-ks** ⟨⟩ 1. |*premikati se s korakanjem*|: sma xa'dil 'tut pa na 'ura **G-RM** 2. |*večkrat opraviti kako pot*|: 'nis̄n̄ xa'dila pa 'xišax **C-AP** / **Pč(G)** 'wos 'ca:jt s 'xadu 'wazit 'patle **Pč(G)-fm** • je 'bi 'da pər Γa'rē:jncu 'a:d̄n̄ /../ je na 'uoŕglce 'yuođu, pa sa xa'dile se učit 'pliešat 'dal **C-AP** • s̄n̄ 'xadu še u 'šu:la **C-GP** 3. v zvezi z **za** |*prizadevati si za ljubezensko naklonjenost*|: s̄n̄ 'mi: 'sed̄n̄'najst 'li:t /../ pa j 'že s Čerk'la:jnz̄ya 'Wərxa 'ad̄n̄ 'xadu za 'ma:na **Z-JK** | **BdC** hádu; huód; **Tom.** xōť, x'uođ'm [!] | **Plet.** + (hóđiti); **SP 1962** +; **SSKJ** > 3. pog.; **SP 2001** knj. pog. | **ESSJ** + (⇒ hod)
- hodnik** -a m ▶ 'xodnik **G-RM**; tož. 'xodnik **C-GP, G-RM** ⟨⟩ nov. *prehod med živino v hlevu* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P -, ⇒ 1. hodník); **SP 1962** + (⇒ hod, P -); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (⇒ hod)
- hoja** -e ž ▶ 'xuoťje **C-GP, L-x**; rod. 'xuoťje **C-GP, L-x** ⟨⟩ 'teška 'xuoťje **C-GP** • nar:yla 'xuoťje **C-GP** / wad 'nas u Na'wa:če j 'ci:la 'ura 'xuoťje, pa 'morš še 'dabra sta'pit **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** x'uoťje | **Plet.** + (⇒ 1. hōja); **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ hōja¹) | **ESSJ** + (⇒ hod)
- holcar, holcarski** ⇒ golcar, golcarski
- hosta** -e ž ▶ 'xuoťsta **C-GP, L-x**; rod. 'xuoťste **C-AP, L-x**; tož. 'xuoťsta **C-GP**; or. 'xuoťsta **C-GP** ⟨⟩ *vejevje, namenjeno za butare*: f'rišna 'xuoťsta **L-x** • 'suxa 'xuoťsta **L-x** • 'ya:brawa 'xuoťsta **C-GP** • 'li:skawa 'xuoťsta **C-AP** • 'či:šnewa 'xuoťsta **L-x** • s 'tista 'xuoťsta sma pa u 'pe:jč ku'ril **C-GP** // **drobiti hosto pripravljati butare iz vejevja**: nar'li:pš je b'lu dra'bit 'bukawa 'xuoťsta **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** +; **SSKJ** nar. *suhljad, drač-je* | **ESSJ** + (P -)
- hostija** -e ž ▶ 'xuoťstje **C-GP, L-ML**; rod. 'xuoťstje **L-x**; tož. 'xuoťstje **Z-JK** ⟨⟩ s'weta 'xuoťstje **L-ML** | **BdC** -; **Tom.** x'uoťstje | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** rel. | **ESSJ** -
- hoteti** hočem nedov. ▶ ed.: 1. 'čem **G-RM, L-ML**; 2. 'češ **C-GP, Š-MM, L-ML**; 3. 'če **C-GP, Z-JK, L-ML, Š(C)-mk**; mn.: 1. 'čema **C-GP, L-ML**; 2. 'čete **C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML, B(C)-vo**; 3. 'čeje **C-GP, L-ML**; dv.: 1. 'čewa **L-ML, C(P)-ks**; 2. 'četa **L-ML**; 3. 'četa **L-ML**; del. -l m.: ed.: 'te:u **C-AP, Z-DŠ, G-RM, x'te:u L-x, 'te:u L-ML, 'te:u Pd(C)-iē**; mn.: 'ti:l **C-AP, Z-JK, Š-MM, 'ti:l, t'li L-ML**; ž.: ed.: 'ti: **C-AP, Š-MM, x'ti: L-x, 'ti: L-ML, t'la Ra(C)-vk**; nik. ed.: 1. 'ne:jčem **C-AP**, 2. 'ne:jčeš **C-AP, Z-JK**, 3. 'ne:jče **C-AP, Z-JK, Pd(C)-iē**; mn.: 3. 'ne:jčeje **C-AP, dv.: 2. 'ne:jčeta C-GP** ⟨⟩ 1. |*izraža voljo, željo osebka*|: sma 'ti:l 'xiša preb'lit **C-GP** • 'nisma 'ti:l 'i:st **Z-JK** • pər 'walax 'nis̄n̄ t'la 'bit, ka s̄n̄ se ix 'ba: **Ra(C)-vk** • 'danc 'je:jte, 'kar: 'čete, 'patl̄ pa 'nar:uste 'i:d̄l̄ 'weč **Z-JK** 2. *naj: a*

- 'čem 'ka:r wat k'ra:ja pa'wi:dat? **G-RM** • a se 'čema la'tit ap'niņca? **C-GP** | **BdC** 3. (če); češ, čete; čötæ; téu, teu; tī; tíel; tīj, tīl; tlí; **Tom.** čëm [...], tēju, tīēļa, tū [...], nēčëm | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hpiti** ⇒ kupiti
- hram** hrama m ▶ x'ram L-x; rod. x'ra:ma L-x; tož. x'ram **C-AP**, **Z-JK**, **G-RM**, **L-ML**; mest. x'ra:mu **C-AP**, **L-ML**; mn.: im. x'ra:mi **C-GP**; rod. x'ra:mau **C-GP** ⟨ *klet*: 'nes m'li:ka u x'ram L-x • [wielban] x'ram L-ML • sma j'mi:l wad'zuna an 'ta:k x'ram nar'jen, p'rō:u 'fa:jn, de j u'la tud 'wada 'noter pat st'rixa /../ p'ra:l sma 'tam ņ u'se **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** - (⇒ kīøudār, -dra, ⇒ kelder; pądzidāncą, ⇒ podzidanica) | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 + (P ?); **SSKJ** + (P -, nar. zahodno *shramba, kašča*; **SP** 2001 pokr. zah) | **ESSJ** -
- hrana** -e ž ▶ x'ra:na **C-AP**, **Z-JK**, **Pč(G)**-fm; rod. x'ra:ne **C-AP**; daj. x'ra:n **C-AP**; tož. x'ra:na **Z-JK**, **G-RM**; or. x'ra:na **C-AP** ⟨ 'jō:j, 'tu: sma se na'i:d], 'tu: j b'la 'dabra x'ra:na **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** xrānā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ košta
- hraniti** hranim nedov. ▶ xra'nit **C-GP**; ed.: 2. x'ra:nš **C-GP**; 3. x'ra:n **C-GP** ⟨ *imeti kaj spravljeno*: je 'men 'da: xra'nit d'na:r **C(P)**-ks
- ▶ **hranjen** -a -o ▶ s.: ed.: im. x'ra:jnenu **C-GP** ⟨ | **BdC** -; **Tom.** xrānt', xrānš | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ hrana)
- hrast** -a m ▶ x'ra:st **C-AK**, x'rast L-ML, x'ra:st **Ra(C)**-vk; rod. x'ra:sta L-x; mn.: tož. x'ra:ste **C-AP**, **Z-JK** ⟨ | **BdC** hrást J.; **Tom.** xrāst | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hrasta** -e ž ▶ x'ra:sta **C-GP**, **L-ML**; mn.: rod. x'ra:st **C-GP**; tož. x'ra:ste **C-GP** ⟨ u'se x'ra:ste j sk'rompau **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** xrāstā | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ krasta); **SSKJ** pog. | **ESSJ** - (⇒ krasta) || ⇒ grinta
- hrastanje** -a s ▶ x'ra:stajne **C-IS**; tož. x'ra:stajne **C-GP** ⟨ *hrastov gozd*: 'tis 'tam 'ra:se pa 'sa:mu x'ra:stajne **C-GP** | **S** - || ⇒ hrastovje
- hrastov** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. x'ra:stau **C-GP**, **L-ML**, **Ra(C)**-vk; rod. x'ra:stajya **Pd(C)**-iē; mn.: im. x'ra:staj **C-GP**, x'ra:stawi **C-AK**; rod. x'ra:stawix **C-GP**; ž.: ed.: im. x'ra:stawa **C-GP**, **L-x**; mn.: im. x'ra:stawe **C-AK**; s.: ed.: im. x'ra:stau **C-GP**, **L-ML** ⟨ x'ra:stawa 'mē:je **C-GP** • x'ra:stawa 'kuyle L-x *šiška* / x'ra:stau p'lax **C-GP** • x'ra:stawe bla'zine **C-AK** / x'ra:stawa 'miza **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** xrāstu, -aṡā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- hrastovje** -a s ▶ x'ra:stauje L-x • rod. x'ra:stauje L-x ⟨ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ hrastanje
- hrbet** -bta m ▶ x'ropt **C-GP** • tož. x'ropt **C-AP**, **Z-JK**, **G-RM** • mest. x'roptu, 'xərptu **C-GP**, 'xərptu **G-RM**, x'roptu **Š(C)**-mk ⟨ s 'moju za'di:t /../ na x'ropt /../ sa'ni ņ pa b'rime **G-RM** • [ra'wa:n] x'ropt **C-GP** • 'puklest x'ropt L-x • 'šerak x'ropt **C-GP** / 'ka:jnyle za na x'ropt **C-AP** // u'si sa mu waber'nil x'ropt L-x *so ga zapustili* | **BdC** hròbt, hròpt; **Tom.** xərpt, -a | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hren** -a m ▶ x'ren **C-AP**, **L-ML**; rod. x'rena **C-AP**, x'rena x'ri:na L-x; tož. x'ren **C-AP** ⟨ je 'xut kot x'ren L-x *zelo jezиков* | **BdC** -; **Tom.** xrēn, xriēnā | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- hrepsti** hrepem nedov. ▶ x'repst **C-GP**; ed.: 3. x'repe **C-GP** ⟨ *hropsti*: se j že 'le x'repe, 'ma: 'cərkt **C-GP** | **S** - | **ESSJ** - (⇒ hròpsti) || ⇒ hropti
- hrestalica** -e ž ▶ x'riestalca L-ML ⟨ v zvezi *gnati se kot hrestalica veliko (hitro) govoriti*: se 'žene kot x'riestalca L-ML | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** - (⇒ hrestāžnica); **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** - (⇒ hreščāti)
- hrestavec** -vca m ▶ xres'ta:uē L-x; rod. xres'ta:uca L-x ⟨ *kdor veliko (hitro) govori* | **S** - | **ESSJ** - (⇒ hreščāti)
- hrestavka** -e ž ▶ xres'ta:uka L-x; rod. xres'ta:uke L-x ⟨ *ženska oblika od hrestavec* | **S** - | **ESSJ** - (⇒ hreščāti)
- hrib** -a m ▶ x'rip **G-RM**, **L-ML**; rod. x'riba **G-RM**, **L-x**; tož. x'rip **C-AP**, **Ra(C)**-vk; mest. x'ribu **G-RM**, **B(C)**-vo; mn.: im. x'ribi **G-RM**; mest. x'ribax **G-RM**, **Ra(C)**-vk ⟨ sma ka'sil 'tole pa 'telix x'ribax 'yar **G-RM** • sa

- j'mi:l 'tiste tele'ferike 'tam s Xada-
'južne 'yar na 'worx 'teya x'riba 'to 'yar
G-_{RM} | BđC -; Tom. xri:p, xri:bə | Plet. +;
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ gora,
grič
- hribovec** -vca m ▶ x'ribauc **C-GP, L-x;** rod.
x'ribauca **L-x;** mn.: im. x'ribauci **C-GP** ⟨
slabš. *za ljudi, naseljene višje v hribih:*
se mu že wad 'deleč 'wit, de j x'ribauc
C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ -
- hribovski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. x'ribausk
L-x; ž.: ed.: im. x'ribauska **L-x;** s.: ed.: im.
x'ribausku **L-x** ⟨ x'ribauska na'wada **L-x**
| BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ -
- hribski** -a -o prid. ▶ ž.: ed.: im. x'ripska **L-x**
⟨ v zvezi x'ripska 'riša **L-x navadna**
plahica (Alchemilla xantochlora)
| BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ -
- hropti** hropem nedov. ▶ x'rapt **L-x;** im.
x'rapem **L-x** ⟨ **| S -** || ⇒ hrepsti
- hrustavka** -e ž ▶ xrus'ta:uka **L-x;** rod. xru-
s'ta:uke **L-x;** mn.: im. xrus'ta:uke **C-IS** ⟨
| BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ
pozna debela češnja s trdim mesom
| ESSJ -
- hruška** -e ž ▶ x'ruška **L-ML;** rod. x'ruške
L-x; mn.: im. x'ruške **C-AP, x'rušče Z-JK,**
x'ruške **Š-MM, S-AT;** rod. x'rušk **C-AP, Z-JK;**
tož. x'ruške **C-AP, x'rušče Z-JK, x'ruške**
Š-MM; mest. x'ruškax **C-AP** ⟨ 'pər nas sma
u'se x'rušče pa'sil **Z-JK** ▪ z'yuodna/pa-
'li:tna x'ruška **L-x** ▪ 'kosna/je'se:jnska
x'ruška **L-x** ▪ 'zimska x'ruška **L-x** /
['suxe] x'ruške **C-AP | BđC -; Tom. xruškə**
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- hruškov** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. x'ruškau
C-GP, L-x; ž.: ed.: im. x'ruškawa **C-GP, Z-JK,**
L-x ⟨ x'ruškau 'li:s **C-GP** / x'ruškawa
'wada **Z-JK, L-x hruškovka | BđC -; Tom. xrušu,**
-əwə (⇒ hrušev) **| Plet. +;**
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- hrvat** -ata m ▶ x'rowat **C-IS, L-mv** ⟨ *vrsta*
fižola z rdečkasto-belim zrnjem
| BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ -
- hu** medm. ▶ 'xu: **Z-JK** ⟨ *izraža občudovanje,*
poudarja: 'ja:, we'lika 'niwa, 'xu: .. se j
pər'di:lalu **Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. +;**
SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -) | ESSJ -
- hud** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'xut **C-AP, Z-JK,**
L-x; rod. 'xudya **C-AP, Š(C)-mk;** tož. 'xut
C-AP; mn.: im. xu'di **C-AP;** ž. ed.: im. 'xuda
C-GP, Z-JK, L-x, Ra(C)-vk; mn.: im. 'xude
C-AP, te 'xude Š(C)-mk; s.: ed.: rod. 'xudya
Š(C)-mk; s.: ed.: im. xa'du: **C-AP, 'xudu L-x,**
Ra(C)-vk; primer. 'naj'xu:jš **L-x** ⟨ **1.** a ma
'žixər 'pəršl̩ pa 'wos? - .. s̩ d'ja:, de
'ne, ka j 'wače 'xut **Z-JK** **2.** te 'xude
'li:ta **Š(C)-mk** / 'xuda 'ura **C-IS** **3.** 'ma
'xud 'dux **C-AP** ▪ 'danc je pa 'xuda 'ica
C-GP
- ▶ **hudo** prisl. ▶ xa'du: **C-GP, 'xudu C-AP** ▪
xa'du: **Š-MM** ▪ xa'du:, 'xudu **L-x** ⟨ za u
'ješpren se 'pa:še maje'ruon /../ 'sa:m ne
'dast, ka 'xudu de'si **C-AP**
- ▶ **hudo** povdk. ▶ ⟨ pres'ta:l sma /../ b'li,
'sa:m 'xudu je b'lu **Ra(C)-vk** / 'men je
b'lu ta'ku: xa'du: **C-AP | BđC** húd, hud [...]
böse; hūdym; hadú; Tom. xūt, xūda,
xuđdu; xudū, xuđat | Plet. +; SP 1962 +;
SSKJ + | ESSJ +
- hudič** -a m ▶ xu'dič **C-GP, G-_{RM}, L-šk,**
Pđ(C)-iē; rod. xu'diče **L-x;** tož. xu'diče **C-GP**
⟨ wat'kuot sa te be'si:de 'pəršle, pa
'ne:j xu'dič 'wi: **C-GP** / sa u'seja xu'diče
'di:lal **C-GP** / v medm. rabi de b ya xu'dič
wad'nišsu **L-x** // ta j pa wat xu'diče **L-x**
predrzen, uspešen ▪ u'se j š'lu x xu'diču
L-x | BđC hudéc; hudič; **Tom. xudīč, -ē**
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
(⇒ hud) || ⇒ hudik, hudir, hudobar
- hudiček** -čka m ▶ xu'dečk **C-AP;** or. xu'deč-
kam **C-GP;** mn.: rod. xu'dečkau **C-GP** ⟨ sa
st'ra:šl̩ wat'rače s xu'dečkam **C-GP | BđC**
hudéčk; **Tom. xuděčk | Plet. +; SP 1962 +;**
SSKJ + | ESSJ - || ⇒ hudič, hudik, hudo-
bar
- hudik** -a m ▶ xu'dik **C-GP, Ra(C)-vk** ⟨ če sa
pad'ya:ne 'pəršle, je 'bi pa xu'dik
Ra(C)-vk | BđC -; Tom. - | Plet. -;
SP 1962 +; SSKJ evfem. **| ESSJ -**
|| ⇒ hudič, hudir, hudobar
- hudir** -ja m ▶ xu'diēr, xu'dir **Pč(G)-fm;** rod.
xu'diērje **C-GP** ⟨ 'ne, 'ni b'lu 'sile, 'ne,
z'dē:j j pa xu'diēr **Pč(G)-fm** // v medm. rabi

- 'ja:, xu'dierje, ka'ku: j 'tu:? C-GP | BđC -;
Tom. xudiər, -jē | **Plet.** +; **SP 1962** +;
SSKJ evfem. | **ESSJ** + (⇒ hud) || ⇒ hudič,
hudik, hudobar
- hudirjev** -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. xu'dierjewa
C-GP ⟨⟩ xu'dierjewa 'ba:ba C-GP
- ▶ **hudirjevo** prisl. ▶ xu'dirjeu G-RM ⟨⟩
xu'dirjeu s'la:bu G-RM *zelo* | **BđC** -; **Tom.**
xudiərju | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** evfem.
| **ESSJ** -
- hudoba** -e ž ▶ xa'daba C-GP, L-mv ⟨⟩ poud. 'ta:
j pa we'lika xa'daba C-GP | **BđC** -; **Tom.**
xudōba | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** +
| **ESSJ** + (⇒ hud) || ⇒ hudobač
- hudobač** -a m ▶ xada'ba:č C-GP ⟨⟩ poud.
hudoba: j 'bi 'ci:u xada'ba:č C-GP | **BđC** -;
Tom. - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - /
BSJ + | **ESSJ** - || ⇒ hudoba
- hudobar** -ja m ▶ xada'ba:r Pd(C)-iē ⟨⟩
| **BđC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -;
SSKJ (hudôbar) evfem., redko *hudič* | **ESSJ** -
|| ⇒ hudič, hudik, hudir
- hudoben** -bna -O prid. ▶ m.: ed.: im. xa'dabŋ
C-GP; tož. xa'dabŋ C-GP; mn.: im. (ta)
xa'dabŋ C-GP; ž.: mn.: im. xa'dabne C-GP; rod.
xa'dabnix C-GP; s.: ed.: im. xa'dabnu C-GP ⟨⟩
'boki sa ra'di xa'dabŋ C-GP / 'ima xa-
- 'dabŋ 'jesk C-GP / ta xa'dabŋ 'dux C-GP
peklenšček | **BđC** -; **Tom.** - | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- hudobija** -e ž ▶ xada'bije L-x; rod. xada'bi-
je L-x, C-GP; mn.: tož. xada'bije C-GP ⟨⟩
'sa:me xada'bije z'ya:jne C-GP | **BđC** -;
Tom. xudābijē | **Plet.** +; **SP 1962** +
(⇒ hudoba); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- houdurnik** -a m ▶ xada'urnk C-GP, 'xuda-
'urnk L-x; rod. 'xuda'urnka L-x; mn.: im.
xada'urnk C-GP ⟨⟩ 1. *[potok]* 2. *[ptica]*
| **BđC** -; **Tom.** xūdaūernk | **Plet.** +;
SP 1962 + (⇒ hudo-); **SSKJ** + | **ESSJ** +
(⇒ hūd)
- hvaležen** -žna -O prid. ▶ m.: ed.: im. xwa'liežŋ
C-GP; mn.: im. xwa'liežŋ B(C)-vo; ž.: ed.: im.
xwa'liežna C-AP ⟨⟩ | **BđC** -; **Tom.** xwā-
liežŋ, -nŋ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** +
| **ESSJ** + (⇒ hvaliti)
- hvaliti** hvalim nedov. ▶ xwa'lit C-GP,
x'wa:lt; ed.: im. x'wa:lŋ L-x; rod. x'wa:lš
C-AP; del. -l m.: ed.: x'wa:lu C-GP; mn.: xwa-
'lil C-GP; ž.: ed.: xwa'lila L-šk ⟨⟩ 'ki se uš
kŋ'ku:j x'wa:lu C-GP | **BđC** -; **Tom.** xwālt',
xwālm [...] | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** +
| **ESSJ** +

- i** medm. ▶ 'i C-AP, Z-JK, PČ(G)-fm ⟨ *izraža začudenje (nad vprašanjem), ravnodušnost do povedanega*: 'i, 'ki sma 'pil .. 'mašt sma nar'dil Z-JK | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ raba peša | ESSJ +
- ica** -e ž ▶ 'ica C-GP; tož. 'ica C-GP ⟨ *huda vročina*: se j 'ta:ka 'ica /../ de na 'morm 'jet 'žet še C-GP - 'tista ['xuosta] j 'mi: pa'sebna 'ica C-GP | BdC -; Tom. iča (P ~) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- idrijski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'idərsk C-GP, L-x; ž.: ed.: im. 'idərska L-x; mn.: im. 'idərske C-GP; s.: ed.: im. 'idərsku C-GP, L-x ⟨ 'idərske š'pice C-GP
- ▶ **idrijsko** prisl. ▶ 'idərsku L-x ⟨ *čava'rit* pa 'idərsku L-x | BdC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - (⇒ Idrija)
- igla** -e ž ▶ 'iyla C-AP, L-x; rod. 'iyle L-x; tož. 'iyla L-MKO; mn.: im. 'iyle L-x; tož. 'iyle C-GP ⟨ 1. *tanek koničast predmet*: fi'na:nci /../ sa pa š'li tup'rō:u u š'ta:la 'iyla ũ'tikat če 'dal, de sa da'bil ke ũ 'naju sk'ritu L-MKO 2. *drevesna iglica*: sm'ri:kawe 'iyle L-x | BdC jéyla (jöyla), jéyla; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ šivalka
- iglanje** -a s ▶ 'iylajne L-x; rod. iylajne L-mv ⟨ *igličevje* | BdC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- iglica**¹ -e ž ▶ 'iylca L-x; rod. 'iylce L-x ⟨ *manjšalnica od igla* | BdC -; Tom. - | Plet. + (iglica); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- iglica**² -e ž ▶ jey'lica C-CS, L-x; rod. jey'lice L-x; tož. jey'lica C-AP ⟨ 1. *klin za spajanje sestavnih delov pri vozu* 2. *skrhana noževa ostrina*: 'na:jšč ma jey'lica, na 'ri:že C-AP | BdC -; Tom. jey'lica | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ teh. (P ~) | ESSJ + (⇒ igla I in igla II)
- igrača** -e ž ▶ jey'raiča C-GP, iy'raiče L-x; rod. jey'raiče C-GP, iy'raiče L-x; mn.: rod. jey'raič C-GP ⟨ | BdC -; Tom. jey'raič | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- igrati** ⇒ gosti
- igrati se** -am se nedov. ▶ 'iyrat, 'jeyrat L-x; ed.: 1. iy'ra:m L-x; mn.: 3. jey'ra:je C-GP; del. -l m.: ed.: 'jeyrau C-GP; mn.: jey'ra:l C-GP, iy'ra:l Š(C)-mk; vel. dv.: 2. 'jeyreja C-CS ⟨ *wat'rac* sa se jey'ra:l pa p'xa:l 'adŋ d'ru:jya C-AP | BdC -; Tom. jey'rat se, jey'rām se | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- ihta** -e ž ▶ 'ixta C-GP; rod. 'ixte C-GP ⟨ 'zelen wad 'ixte C-GP | BdC -; Tom. ixta | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- ihtav** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ixtau C-AP, L-x; ž.: ed.: im. 'ixtawa C-AP, L-x ⟨ 'tu: me j ta'ku: zje'zilu, de sŋ 'bi p'rō:u 'ixtau C-GP / 'ixtau 'watrak L-x | BdC -; Tom. ixtu, -aŋa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ ihta) || ⇒ jezen, togoten
- ihtiniti** -im nedov. ▶ jex'tint C-GP; ed.: 2. jex'tinš C-GP; 3. jex'tin C-GP ⟨ *močno jeziti*: 'tu: pa 'mene jex'tin C-GP
- ▶ **ihtiniti se** ▶ ⟨ 'ki se 'tu:lku jex'tinš? C-GP | BdC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ ihtiniti se | ESSJ - || ⇒ jeziti
- ilnat** -a -o prid. ▶ ž.: ed.: im. 'ilnata G-RM ⟨ 'ilnata 'zemle G-RM | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ ilov, iloven, ilovnat, ilovnaten
- ilov** -a -o prid. ▶ ž.: ed.: im. 'ilawa Ra(C)-vk ⟨ 'ilawa ['zemle] Ra(C)-vk | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. | ESSJ + || ⇒ ilnat, iloven, ilovnat, ilovnaten
- iloven** -vna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ilajn L-x; ž.: ed.: im. 'ilajna L-x; s.: ed.: im. 'ilajnu L-x ⟨ 'ilajna 'pərst L-x | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. | ESSJ - || ⇒ ilnat, iloven, ilovnat, ilovnaten
- ilovica** -e ž ▶ 'ilajce C-GP; tož. 'ilajca C-AP; mest. 'ilajc C-GP; or. 'ilajca C-GP, 'ilauca C-AP ⟨ ũ'ča:s sma 'ka:r z 'ilajca zama'za:l, 'pa 'ma: zawe'za:l z 'ana 'cujne C-GP | BdC -; Tom. iłucą | Plet. +;

SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

ilovnat -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. 'ilejnata, 'ilaunata C-GP, 'ilaunata G-RM ⟨ 'ilaunata 'zemle C-GP | BđC -; Tom. ižunat | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ ilnat, ilov, iloven, ilovnat

ilovnat -tna -O prid. ▶ ž.: ed.: im. 'ilaunatna C-CS, G-RM ⟨ 'ilaunatna ['zemle] G-RM | S - || ⇒ ilnat, ilov, iloven, ilovnat

ime -na s ▶ i'mie Z-JK, L-x; rod. i'mieņa C-AP, L-x; tož. i'mie C-AP, L-ML; mest. i'mieņ C-AP, i'mieņu G-RM, L-x; mn.: im. i'mieņa C-AP; rod. i'mieņ C-GP; tož. i'mieņa L-ML ⟨ 1. |beseda za razlikovanje, določevanje posameznega človeka|: ka'ku: t je j'mie? L-x • 'Lukar mu j b'lu j'mie Z-JK • sa ya kli'ca:l pa i'mieņu L-x / a de p p'ro:u pa i'mieņ pa'wi:da? C-AP naj poimenujem? 2. |ugled|: je z'yu-bu 'dabru j'mie L-x | BđC imie J; Tom. jemīa, jemīaņa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

imeniten -tna -O prid. ▶ m.: ed.: im. ime'nitņ L-x; ž.: ed.: im. ime'nitna L-x; tož. ime'nitna C-GP; s. ed.: im. ime'nitnu L-x ⟨ 'ta:le 'tišler pa z'na: ime'nitna mo'bilje 'di:lat C-GP / iron. o kom, ki se dela vzvišenea: 'ta: j pa ime'nitņ L-x

▶ **imenitno** prisl. ▶ ⟨ ime'nitnu C-GP, L-x ⟨ iron. se 'tak ime'nitnu dər'ži L-x | BđC -; Tom. jemēnitņ, -ņa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ ime)

imeti imam nedov. ▶ i'mi:t, 'mi:t C-GP, 'mi:t G-RM, i'mi:t L-ML, 'mi:t L-x; ed.: 1. 'ma:m, 'imam, 'imṃ, 'im: C-AP, i'ma:m, 'ma:m, 'imam, 'im: Z-JK, 'jem: Z-DŠ; 2. i'ma:š, 'ma:š, 'imaš C-AP, 'ma:š Z-JK, 'ma:š, 'imaš L-ML, 'ma:š Pč(G)-fm; 3. i'ma:, 'ma: C-AP, 'ima C-GP, 'ima C-GP, 'ma: Š(C)-mk; mn.: 1. i'ma:ma, 'ma:ma, 'imama C-AP, 'ma:ma Pč(G)-fm; 2. 'imate C-AP; 3. i'ma:je, 'ma:je, 'imaje C-AP, 'ma:je, 'imaje, 'jemaje Z-JK, i'ma:je G-RM, 'ma:je, 'imaje Pč(G)-fm, i'ma:je Š(C)-mk, dv.: 1. i'ma:wa C-AP, 'ma:wa C-CS; del. -l m.: ed.: 'jemu, 'mę:u C-GP, 'jemu Z-JK, 'jemu, 'mę:u G-RM, 'jemu Š-MM, L-ML, B(C)-vo, Pd(C)-iē; mn.: i'mi:l, 'mi:l C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, i'mi:l L-ML, Pd(C)-iē; dv.: i'mi: L-ML; ž. ed.: i'mi:, mi:

C-AP, i'mi:la C-GP, 'mi: Z-JK, Š-MM, 'mi:la S-AT, i'mi: L-ML, 'mi: Ra(C)-vk; mn.: i'mi:le, 'mi:le C-GP, Z-JK, i'mi:le L-ML, 'mi:le Ra(C)-vk; dv.: i'mi:l C-AP; nik. ed.: 1. 'nimṃ C-AP, L-ML, 'ni:m: C(P)-ks; 2. 'ni:maš C-AP, 'nimaš G-RM; 3. 'ni:ma C-GP, Š-MM; mn.: 1. 'nimama, 'nimma C-AP; 2. 'nimate C-AP; 3. 'ni:maje C-AP, Z-JK; dv.: 1. 'ni:mawa L-šk; 3. 'ni:mata C-GP ⟨ 1. |izraža, da je kaj osebku svojina|: sa j'mi:l /../ le za 'a:na k'ra:wa su'ta: C-GP • 'xo .. 'kišne f'cu:le 'li:pe sṃ 'jest 'mi: Z-JK 2. |izraža, da je pri osebku kaj, s čimer razpolaga|: sma j'mi:l d'wi: sk'rin, 'po:uxṃ 'sa:dje C-AP // 'jest sṃ 'jemu d'wi: sest'ri C-GP 3. |izraža, da je pri osebku kdo krajši čas s kakim namenom|: sma j'mi:l tut pa 'nix dwa'na:jst 'kasceṃ pa še 'kešna ṃrab'liučne G-RM 4. |izraža lastnost, značilnost osebka|: 'im: pre-s'la:be ra'kię C-AP • t'rušca /../ j'ma: pa 'ta:če 'uṃske za'bię 'noter C-AP • je 'mi: u'sa wa'bi:dena 'raka C-AP / ste j'mi: pa še s're:jče Š(C)-mk / 'žie sṃ pa 'žę z'ra:un ža'nic, ka sṃ i'mi: de'sieṃ 'li:t Z-JK / 'ta:ka s're:jdne [k'ra:wa] j 'mi: ne š'tieṃ kwin'ta:le Z-JK 5. |izraža, da je kaj predmet dejavnosti ali ima namembnost, kot jo določa samostalnik|: sma j'mi:l 'ta:ke p'lexe za 'pečt C-AP / [baraw'nice] sma pa su'šil 'patle, de sma j'mi:l za 'ča:j C-AP // 'Olṃa j 'jemu za 'žęna C-AP 6. |izraža dejanje, kot ga določa samostalnik|: sma j'mi:l pa'si:čk Z-JK • sṃ z'jutre /../ za f'ru:šk že j'mi: k'rox 'pečen C-AP • za 'wa:xt sma j'mi:l na'wa:da /../, de sma ku'pil .. 'kešna 'kila kas'tajne C-AP • se j že 'moṃla j'mi:t 'tista 'więra, de j 'dabru nar'di C-AP • sma j'mi:l pat'ri:p na u'sex 'kancax ṃ k'ra:jax G-RM / 'o, sṃ 'mi: u'pra'ša:jne s'nubitev / 'takert 'ma:m 'ku: za'mieṃkanu Z-JK sem si dobro zapomnila 7. |gojiti, rediti|: 'tud ka'zię sa j'mi:l /../ če 'nisa 'moṃ k'ra:we 'mi:t C-GP 8. v zvezi **imeti rad** 'jest 'im: 'ra:jš 'ta:ke, ka ra'di 'i:je C-AP 9. |postati mati, očel|: j 'mi: 'dek'le/'pu:ba C-GP rodila je 10. |moči, morati|: sa u 'šu:la 'mi:l

'jet C-GP • 'ti ya 'nis ŋ'ku:l [wida] .. se ya 'nis 'mi: 'či 'widet C-GP // sŋ b'la s'ku:s i'mi:, de se na s'mi: C-AP *mislila* / sma j'mi:l p'ra:sca k'la:t C-AP • se j'mi: ne'wixta pəp'ra:ulet C-AP // **imeti dober nos znati dobro predvidevati:** 'Wərtalaŋ F'renčk je 'bi pa n 'ta:k, ka j'me:u 'duəbər 'nu:s C-GP • **imeti prstan od koga biti zaročen s kom:** sŋ 'mi: 'pərstan wad 'neya Z-JK • **imeti koga za 'norca:** sa ya 'pu:bi /../ za 'narca 'laxka j'mi:l Z-JK • **imeti ga pod kapo biti pijan:** ya j 'jemu 'ma: pat 'ka:pa C-GP | **BdC** ím, íma, ímam, imam, imama; imii, imíl, imm, imma; jému, jemu; (jíma), jma, íma, ma; jimam, jímámá, jimíēt, jimíl, jímíl, jimít; 1. jm; jma, jmam, jmaš, jmī, jmīē, jmíl; **Tom.** jěmt', ímąm (ím) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > **9.** pog./star. | **ESSJ** +

in vez. ▶ ŋ (m), in C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x ⟨⟩ **1.** med členi v stavku dek'lięta m 'pu:bje C-AP • 'kasc ŋ ɣrab'li:učne Z-JK • je u'la 'ɣərda 'kuxne m pa 'mərzla C-AP / šu'nica, 'ječmen, 'sięrk /../ m pa 'la:n C-GP • 'cukər /../ ŋ ka'fe m pa 'so:u m pa 'ra:jš Z-JK / da'ma: sp'riędenu m pa sp'ledenu C-GP // 'kešŋ 'na:ɣlŋ je 'bi 'to ŋ 'tam C-GP • 'ɣar ŋ 'dal C-GP • 'čię ŋ 'som Š-MM // wa'ku:l ŋ wa'ku:l 'mize C-AP • 'tu: ŋ 'tu: C-GP // pər Kare'nincu sŋ t'ri 'li:ta ŋ 'pə:u slu'žila Z-JK / sa b'li že u'se na'ža:ɣal, 'la:te ŋ 'tu:, de 'boma prek'ril G-RM • 'li:s sma z'la wa'zil, 'ja: /../ p'laxe ŋ 'ta:ka 'ri:č G-RM • 'patŋ sma b'li 'to nap'ra:jŋ že 'ma: /../ 'bel šta'lię ŋ 'ku:jst G-RM / je d'ja:u - ŋ'ka:r na war'jem, 'ki 'ti p'ra:jje 'ma:t m pa 'wače - a 'wi:š, ka 'kule m pa 'kule Z-JK // kod 'nu:č ŋ 'da:n C-AP *tako različno* **2.** v vezalnem priredju je /../ ya'nila 'tist ka'lə:uret m pa p'riędla m pa u'se'ruot je ɣ'lięda m pa ɣawa'rila C-GP / sa zaɣra'dil ŋ 'nisa ps'til nap'rę:j Z-JK • na 'wat sma s'kuxal m pa p'reci m'li:ka pər'lil C-AP • je pa z'balu m pa um'rə:u Z-JK / če 'ni b'lu d'ru:jya m pa 'kor je b'lu 'su:nce, pa j p'riędla C-GP / še 'pə:unem .. de sa 'tut 'to pər 'nam s'ja:l 'la:n,

t'ka:l, p'riędŋ ŋ 'tu: C-GP // 'pi:lu se je, 'ka:r 'pi:lu ŋ 'pi:lu C-GP, G sa pra'sa:l m pra'sa:l, ka'du: je 'kapo pa'eze G-RM / 'du:xtarje 'ni b'lu ŋ sa me ta'ku: ba'li:l za'bię C-AP **3.** navezovalno 'no, ŋ 'ri:s p'ri-dem ... C-AP | **BdC** in, jen, jën, jĕn, n, ñ, jenu; jen, jenu; jĕn; n, ñ; m pa, m patle; n pa, n patle; **Tom.** jĕn | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

iskati iščem nedov. ▶ 'jeskat C-AP, Z-JK, G-RM, 'jeskat Š-MO, jes'ka:t Š-MM, 'jeskat L-x; ed.: 1. 'ješem L-ML; 2. 'ješeš C-GP; 3. 'ješe L-ML; mn.: 2. 'ješete Pd(C)-iē; 3. 'ješeje Ra(C)-vk; dv.: 1. 'ješewa Ra(C)-vk; del. -l m.: ed.: 'jeskaŋ L-ML; mn.: jes'ka:l C-AP, Z-DS, Ra(C)-vk; ž.: ed.: jes'ka: C-AP; dv.: jes'ka:l Ra(C)-vk; s.: ed.: jes'ka:lu Pd(C)-iē ⟨⟩ **1.** sŋ /../ jes'ka: 'jest jes'ka: 'tistu, sŋ 'mislŋa /../ če 'na:uma da'bil /../ pa u t'ri:ba še 'a:jŋkat C-AP / 'jeskat u'ši L-x *obirati* **2.** ma'line sa 'ɣar na 'Pu:rezŋ š'li 'jeskat C-AP | **BdC** iskat; jėskat; ješəm, jőšem (jəšəm); jőšem; **Tom.** jĕskat, išĕm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

ispa -e z ▶ 'ispa C-GP, L-ML; rod. 'ispe L-x; tož. 'ispa Ra(C)-vk; mest. 'isp C-AŠ, L-ML, Pd(C)-iē ⟨⟩ | **BdC** jįspa *Stube*; **Tom.** įspą | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nar. *podstrešje* | **ESSJ** + (⇒ izba)

italijanski -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. tal-'ja:jnsk L-x, C(P)-ks; rod. tal'janžya Z-JK; ž.: ed.: im. tal'ja:jnska C-GP, L-x; rod. tal-'ja:jnske C-GP, L-ML; s.: ed.: im. tal'ja:jnsku L-x ⟨⟩ 'bene tal'ja:jnske 'pi:sŋ 'nisa za'pi:le C-GP • enix s'tu: tal'janžya ɣ'nara Z-JK

▶ **italijansko** prisl. ▶ tal'ja:jnsku C-AP, tal'ja:jnsku C-AŠ, tal'ja:jnsk Pč(G)-fm ⟨⟩ 'pomiče sma d'ja:l pa tal'ja:jnsku C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -

iti grem nedov. in dov. ▶ 'jet C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML, S(C)-mb; ed.: 1. ɣ'rem C-GP, Z-JK, ɣ'rięm L-ML; 2. ɣ'reš C-AP, ɣ'rięš Š-MO, L-ML; 3. ɣ're, ɣ'rię C-GP, ɣ're Z-JK, G-RM, Pd(C)-iē, ɣ'rię Š-MM, L-ML; mn.: 1. ɣ'rema C-AP, ɣ'rięma Š-AO, L-ML; 2. ɣ'reste C-GP, ɣ'rięste C-AP, ɣ'reste Z-JK, S-AT, ɣ'rięste

L-ML; 3. γ'reje, γ'reje C-GP, γ'rieje Š-AO, L-ML; dv.: 1. γ'rewa Pd(C)-iē; 3. γ'resta C-AP, γ'riesta L-ML; **del** -l m.: ed.: 'šō:u C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML; mn.: š'li C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM; dv.: š'la Z-JK, L-ML, Š(C)-mk; ž.: ed.: š'la C-AP, Z-JK, Š-MM, L-ML; mn.: š'le C-AP, š'liē C-GP, š'le, š'liē Z-JK, š'le L-ML; dv.: š'li Š-MM, L-ML; s.: ed.: š'lu C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML; **vel.** ed.: 2. 'pē:jt L-ML, **Ra(C)**-vk, **Pd(C)**-iē; mn.: 1. 'pē:jma L-ML; 2. 'pē:jte C-AŠ, Z-JK, L-ML; dv.: 1. 'pē:jwa Z-JK
 ⟨⟩ **1.** [*premikati se s korakanjem*]: 'kor je š'la 'mimu, pa j 'pəršla 'notər C-AP / mu 'tak na'ya:je za ././ 'γar 'jet Š-MM *teško hodi navkreber* • 'jet L-x 'naγam L-x *peš* // [*premikati se v določeno smer sploh*]: 'ni b'lu 'bene 'wazne pa'ti, de b b'li 'moγl z 'wazam 'jet G-RM • pa 'ci:st γ're 'ni:ki C-AP // 'wada ././ γ're ta 'dal s'ku:z ŋ 'mimu 'ma:lnaγ Z-JK • 'ni b'lu ././ u'se'ruoṭ spe'la:nu, de bi 'bi ././ 'tis 'dem 'šō:u u 'ra:uɸŋk C-GP • je 'šō:u 'wayŋ s'ku:z 'welp C-GP / 'su:nce ././ wap š'terex pa γ're, ka sma 'to u da'lin C-GP • 'sunce γ're 'γar/'dal L-x / se 'nam d'ja:, de γ're [m'li:ka] s'koz wa'či ././, 'sa:mu 'wit č'la:uɸk Z-JK **2.** [*opraviti kako pot*]: C u'sa:g 'da:n je š'la 'pu:šta u 'Idərja C-GP • wab ne'dē:jlax sa š'li x 'ma:š u 'Ciərka G-RM • sŋ š'la u 'γastje wa ba'žičax Z-JK • 'mama 'ni ŋ'ka:mər š'la C-AP *hodila* / sta š'la pa d'rowa Š(C)-mk • sa š'li k'li:klet C-GP • sma 'tut š'li 'nast γ'nu:j, o'ja: Z-JK • sa š'li p'ri:šce b'ra:t Z-JK • sŋ 'mayla 'jet ././ u 'niwe Š-MM • se j 'šō:u b'rat 'tut ././ na 'uōjska Z-JK • 'pu:bi sa š'li 'patl x wa'ja:kam Pč(G)-fm • 'jez 'bom š'la pa le š'lušt Z-JK / 'pu:bi sa zaγra'dil, ka j š'la u d'ruya 'wa:s Z-JK *se je poročila*
3. [*izraža, da osebek s premikanjem napravi, da ni več ali da je na določenem mestu*]: za 'nu: 'li:ta sŋ š'la p'rač Z-JK • u'sa 'nu:č 'ni 'ben 'šō:u s 'xiše Z-JK • pa sa zaγris'ka:l, ka sa š'li Z-JK • 'pē:jt uk're:j **Ra(C)**-vk *stran* / sma ././ p'ru:t 'ma: 'muōka di'wa:l ././ de j l'pu: š'lu wad 'ruoḳ C-AP / sa š'le γ'liste wad 'neya C-AP / 'ma: 'kešŋ je 'bi, pa j 'šō:u

Z-JK *umrl* **4.** [*premikajoč se pojavljati*]: j za'čieṭ pa 'doš 'jet L-ML • s'ni:γ γ'rie L-x **5.** [*teči, delovati*]: pa j pa'tieṭnu, pa j š'la ka'lu: 'tam Z-JK • sa 'jex 'ma: pap'ra:jl, pa j š'lu C-GP **6.** [*izraža obstanje dejanja, dogajanja, kot ga določa določilo*]: ka se je u'la u Abe'sini 'waj-ska za'čieṭ, 'patle j b'lu pa za'čieṭu 'jet 'ma: 'bu:lš G-RM • m'li:ka je pa še 'ka:r š'lu, 'ku:jst de sa 'ma:sla rau'na:l l'dieṭ **Pč(G)**-fm *se je dobro prodajalo* **7.** [*porabiti, potrošiti se*]: u'ča:s sma ././ 'ana 'kila ['cukra] 'ci:u 'ti:dŋ pa'nucal .. paγ'lē:j ././ ka'ku: pa z'dē:j γ're Pč(G)-fm • 'tista 'xiša 'ni b'la 'pal zγa'ri: ././ ta d'ruyu je b'lu pa u'se š'lu Š(C)-mk **8.** v zvezi z **za** [*izraža, da je kaj predmet prizadevanja*]: 'tu: se j š'lu za wa'bi:la, 'ne za 'tistu me'su: C-GP // **iti falit propasti**: a je b'la že 'ka:sa š'la fa'lit 'takat? Š(C)-mk • **iti v cvet**: [sa'la:ta] j š'la 'ka:r u c'wit C-AP • **iti v dolgove zadolžiti se**: sa že ta'ku: u 'dō:uγowe š'li l'dieṭ G-RM • **iti po vasi iti na obisk**: γ'reje pa 'wos C-GP • **iti na živce**: z'dē:j ././ m je pa za'čieṭu 'jet na 'žiṭce C-AP • **iti vkup iti skupaj**: 'po:u ŋ'či se mi z'di, de na γ're u'kop C-AP
 ▶ **iti se** ▶ ⟨⟩ ka'ku: se j 'tu: š'lu? 'du:r je p're:j watk'riṭ al 'ki? Š(C)-mk / 'buoṭ, 'ku:kər se γ're Pd(C)-iē *spodobi*
 ▶ **grede** ▶ γ're'dieṭ C-GP ⟨⟩ na'za:j γ're'dieṭ C-GP | **BdC** γ're, γ'rié, γ'rié, γ're, grié J.; γ'rema, γ'rasta, γ'rēš, γ'rēš; γ'rié, γ'rié, γ'rié, γ'riém; jèt, jèt, jet; pejt; péma; péwa; š'lá, š'lā, š'lū, š'lu; šōu, šōu, šou, šōu; **Tom.** jèt', γ'riəm [...], pēit' [...], šōu, šlā [!], šlū | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > 4., 5., 7. pog., > 8. nižje pog. | **ESSJ** + (⇒ grem, iti)
ivanovka -e ž ▶ mn.: tož. i'wa:nauke **Ra(C)**-vk ⟨⟩ *ivanjščica*? | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P -); **SP 1962** + (P ?); **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** + (P -)
ivje ⇒ sivežna
iz predl. ▶ z (s), iz (is) C-GP, Z-JK, G-RM, L-mv ⟨⟩ **1.** [*za izražanje premikanja iz notranjosti predmeta ali prostora navzven*]: je š'la 'won s 'xiše C-AP • sa

- 'pəršl̩ 'pu:bi z d'ruxix wa'si C-AP / a j b'la za 'pit 'wada, ka j ɣ'lix 'won s t'la 'tekla Z-JK / u'ča:s sa pa p'ra:j̩, de sa sa'la:ta še 'le 'ka:r z ra'ka:m 'i:d̩ un s:k'li:de C-AP / s̩ 'kodaj 'š̩o:ɣ /../ na Tol'min z aɣta'busam z ɲa'rice C-GP // s̩ ɣ'se z'na: /../ pərb'ra:t ɣas'pu:du .. z ɣ'la:we Z-JK *na pamet 2. |za izražanje izvora, pripadnosti|*: z'd̩e:j 'imaje pa 'tut 'finu ɭ'za:jne z 'Worxnike al s 'kuoɣ C-AP 3. *|za izražanje, iz katere snovi je kaj|*: še šter'maci sa 'won z da'mače 'w̩o:ɣne C-AP • b'rienta j pa ta'ku: z ɭ'siɣɣa na'riedu 'wače Z-JK | BđC 1. s; z, s; Tom. s, z | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- izbira** -e ž ▶ z'biɛra C-AP; tož. z'biɛra C-AP ⟨⟩ ta'ku: na z'biɛra pa 'ni ɣlu, kot je z'd̩e:j C-AP | BđC -; Tom. zbiɛra | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ bráti)
- izbirati** -am nedov. ▶ z'biɛrat C-GP, Z-JK; ed.: 3. z'biɛra C-GP; del. -l m.: mn.: zbe'ra:l C-AP; ž.: ed.: zbe'ra: C-AP; s.: ed.: zbe'ra:lu C-GP ⟨⟩ *prebirati*: 'tut če je /../ b'lu pa'li:t, de j 'bi 'keš̩ 'dož, de sma 'notər 'keš̩ 'fožau al 'ki 'ma: zbe'ra:l b'li 'notər, bərs̩ swa 'pi:l C-AP / ◊ g'du:r pre'weč z'biɛra, pre'biɛrk da'bi C-GP | BđC -; Tom. zbiɛrat, -am | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ bráti)
- izbirčen** -čna -o prid. ▶ m.: ed.: im. z'biɛrč̩ C-GP; mn.: im. z'biɛrč̩ Z-JK; ž.: ed.: im. z'biɛrčna C-GP ⟨⟩ se 'ni t'ri:ba 'bit ta'ku: z'biɛrč̩ C-GP | BđC -; Tom. zbiɛrč̩, -n̩ (⇒ zberčen) | Plet. +; SP 1962 + (⇒ izbira); SSKJ + | ESSJ - || ⇒ šetkav
- izbirčnež** -a m ▶ z'biɛrčneš C-GP, z'bi:r-čneš L-x; rod. z'bi:rčneže L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ ekspr. | ESSJ - || ⇒ šetkavec
- izbrati** -berem dov. ▶ zb'ra:t C-GP; del. -l m.: ed.: zb'ra:ɣ C-GP; mn.: zb'ra:l C-GP, Pd(C)-iɛ; dv.: zb'ra: C-GP | BđC zbéreš; zbrau; Tom. zbr̩ət, zb̩er̩em | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ bráti)
- izdati**¹ -am dov. ▶ z'da:t C-GP; del. -l m.: mn.: z'da:l C-GP, G-RM ⟨⟩ sa jx b'li 'tist z'da:l 'Ni:mcem G-RM | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ dáti) || ⇒ osenjati
- izdati**² -am dov. ▶ del. -l s.: ed.: z'da:lu C-AP ⟨⟩ sma /../ 'welk 'lanc s'kuxal, pa 'ma:le je z'da:lu, ka 'ni ɣ'lu ta'ku: za'bi:le C-AP | BđC -; Tom. zd̩ət, zd̩â | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ star. *zaleči* | ESSJ + (⇒ dáti)
- izdelati** ⇒ zdelati
- izdolbiti** -dolbem dov. ▶ zdu'bit C-AK; ed.: 2. z'd̩o:ɣbeš, z'd̩o:ɣpš C-AK; 3. z'd̩o:ɣbe C-GP; del. -l m.: mn.: zdu'bil Z-JK ⟨⟩
- ▶ **izdolben** -a -o ▶ ž.: ed.: im. z'd̩o:ɣbena C-GP; s.: ed.: im. z'd̩o:ɣbena Z-JK ⟨⟩ z'd̩o:ɣbena 'lukne C-GP | BđC -; Tom. zd̩uəpt', zd̩uəp (⇒ izdolbsti) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- izginiti** -em dov. ▶ z'ɣint C-GP, L-x; ed.: 1. z'ɣinem L-x; ed.: 3. z'ɣine C-AP; del. -l ž.: ed.: z'ɣinla C-GP; mn.: z'ɣinle C-AP; s.: ed.: z'ɣinlu C-GP ⟨⟩ 'ka:m sa z'ɣinle k'li:še? C-GP / z'ɣin me spred wa'či C-GP | BđC -; Tom. zɣín't, zɣín̩em | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ giniti)
- izgovoriti** -im dov. ▶ zɣawa'rit C-GP; del. -l m.: ed.: zɣa'wu:ru C-GP; mn.: zɣawa'ril C-AP ⟨⟩ |z dogovorom zagotoviti (si) pravico do česa|: je ɣ'la na'wa:da, de sa p'r̩o:ɣ zɣawa'ril s'ta:r /../ če sa 'da:l 'sinu al x'čier prema'ž̩e:jne, de sa j'mi:l p'r̩o:ɣ zɣa'warjenu .. 'tu:lk me'sa: al 'ki 'jest 'wi:m /../ naš 'wače je /../ 'jemu ane kla'baise C-AP
- ▶ **izgovorjen** -ena -o ▶ ž.: mn.: 1. zɣawar'je-ne Š(C)-mk; s.: ed.: 1. zɣa'warjenu C-GP; 4. zɣa'warjenu C-AP, Pd(C)-iɛ ⟨⟩ sa 'moɣ̩ wad'ra:jtat 'paslam, 'ka:r sa j'mi:l zɣa'warjenu za 'luoɣ Pd(C)-iɛ | BđC -; Tom. zɣaw̩ort', zɣaw̩arim | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ govoriti)
- izmolsti** -molzem dov. ▶ z'm̩o:ɣust C-GP; del. -l m.: ed.: z'm̩o:ɣuzu C-GP ⟨⟩
- ▶ **izmolzen** -a -o ▶ ž.: ed.: 1. z'm̩o:ɣuzena C-GP ⟨⟩ C z'm̩o:ɣuzena [k'ra:wa] C-GP | BđC -; Tom. zm̩o:ɣust, zm̩o:ɣuzem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - (⇒ mólsti)
- izmotati se** -am se dov. ▶ zma'ta:t C-GP; del. -l m.: ed.: z'mataɣ C-GP, S(C)-mb ⟨⟩ s̩ se ta'ku: pa'ci:n z'mataɣ S(C)-mb | BđC -; Tom. zm̩uət̩ət, -am; z. s̩e | Plet. +;

SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - (⇒ motáti)
iznajti -najdem dov. ▶ del. -l m.: ed.: z'na:j-
 du C-GP; mn.: z'na:jdǫ C-GP ⟨ | BǫC -; Tom.
 znèit', znâidem | Plet. +; SP 1962 +;
 SSKJ + | ESSJ -
izrezovati -ujem nedov. ▶ del. -l m.: ed.:
 zre'zowau Ra(C)-vk ⟨ | BǫC -; Tom. -
 | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
 (⇒ rézati I)
izročiti -im dov. ▶ z'ruočm̄ C(P)-ks ⟨
 | BǫC -; Tom. zrôčt', zrăčim | Plet. +;
 SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ ročiti)
izrvati -rujem dov. ▶ zər'wa:t C-GP, z'rowat
 L-x; ed.: 1. z'rujem L-x; 3. z'ruje C-GP;
del. -l m.: ed.: zər'wa:u C-GP, z'ruwau Š-mo
 ⟨ 'morm̄ 'jet ŋ 'zuop zər'wa:t C-GP

▶ **izrvan** -a -o ▶ m.: ed.: im. zər'wa:n L-x; z.:
 ed.: im. zər'wa:na L-x; s.: ed.: im. zər'wa:nu
 L-x ⟨ | BǫC -; Tom. zrôwat, zrûjem
 | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
 (⇒ rváti)
izsejati -sejem dov. ▶ del. -l m.: mn.: ss'ja:l
 Š-MM ⟨ u'kop sa zmi'sa:l /../ pa u'sa:j
 ss'ja:l de b b'li Š-MM | BǫC -; Tom. -
 | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
 (⇒ sejáti)
izučiti -im dov. ▶ zu'čit C-GP; del. -l m.:
 ed.: 'zuču C-GP ⟨ se j 'zuču za ka'waiče
 C-GP
 ▶ **izučen** -ena -o ▶ m.: ed.: im. 'zučen C-AP ⟨
 | BǫC -; Tom. zwăčt', zwăčim | Plet. +;
 SP 1962 +; SSKJ +

J

ja¹ člen. ▶ 'ja: C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x ⟨⟩

1. |izraža pritrjevanje|: a se z'mislš 'ti 'tistu? PČ(G)-fm – G 'ja: 'kipaj .. de 'tistu G-RM / se m je 'wače d'ja:u, de 'ja: C-GP 2. |izraža podkrepitev trditve|: 'ja:, γ'lix ta'ku: je b'lu C-GP • 'ja:, 'ku:le sma 'di:lal, 'ja: Z-JK • γ'ront sa pa j'mi:l, 'ja:, 'ku:jst Š-MM / 'ja:, 'tut 'ser je nar-'dila, 'o 'ja:, 'tut Z-JK • ka j b'lu 'kanc, je b'lu 'ma: pa'ku:šņce, 'ja: 'ti, sma pa 'pil C-GP | BdC jā, ja J.; jæ (?); Tom. jā | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 knj. pog. | ESSJ +

ja² člen. ▶ 'ja: C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x ⟨⟩

1. |izraža samoumevnost trditve|: – na 'uō:xcet m 'boš pa 'ja: š'la – /.. / – 'ja: 'bom š'la – Z-JK • a j 'ri:s? a j z'na: C-AŠ – 'ja: j z'na: C-AP • a j 'bi še Felip 'žiu .. 'ja: j 'bi še 'žiu Š(C)-mk / 'wan je že z'miēram 'sedeu p'ri:t /.. / m pa /.. / γ'liēdaū, de je 'ja: 'moγlu 'bit wa'pō:ūdne C-AP // – a na 'wi:š, de j 'piētk 'danc? – pa 'ja: 'ne? – Z-JK 2. |navazuje na prej povedano|: 'ja:, use 'suōrte je b'lu, zd'ē:j že .. 'ja:, pa u še 'ra:talū C-AP • 'ja: 'ki, ma'lit sma 'mayl Z-JK / |izraža prehod k drugačni misli|: pa j b'lu 'ma:la 'di:la .. 'ja:, 'di:la je b'lu u'seγlix 'ka:jt Z-JK • mu: dapawe'dujem, ka'ku: j b'lu .. 'ja:, 'neč m pa 'neč C-AP 3. |izraža obotavljanje, pomislek|: a 'de? 'ja:, 'jes 'teγa na 'wi:m C-AP 4. |izraža nasprotje prejšnji misli|: pa j 'bi p'leden C-GP – 'ni 'bi p'leden, 'ne C-AP – je 'biu z 'wō:une /.. / C-GP – 'ja:, pa se 'ni 'widlu, de j p'ledenu C-AP • pa sa s'kuxal /.. / 'sa:m 'ne dask'ra:t, 'tole ŋ'ku:l 'ne z'jutre, za we'čierje pa 'ja: C-AP | BdC jā, ja J.; jæ (?); 3. jæ (?); Tom. jā | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

jabko -a s ▶ 'ja:pku L-ML, 'ja:pka C-GP; rod. 'ja:pka L-x; mn.: im. 'ja:pka C-AP, 'ja:pke G-RM, 'ja:pka Š-MM, 'ja:pka PČ(G)-fm; rod. 'ja:pk C-AP, 'ja:pkaū Ra(C)-vk; tož. 'ja:pka, 'ja:pke C-AP, 'ja:pka L-ML ⟨⟩ 1. |drevo|: 'tu: 'ja:pka 'morm̄ prec'pit C-GP 2. |sad|: sŋ

'ja:pka pa'tōryau C-GP • 'ja:pka sa way'ni-le C-GP • s'latke 'ja:pka C-AP / z'γuōdnu/pa'li:tnu 'ja:pku L-x • 'kosnu/je-'se:jnsku 'ja:pku L-x • 'zimske 'ja:pka C-AP | BdC –; Tom. jāpkā jablan (⇒ jabka), jāpk, -ā sad (⇒ jabko) | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ +

jabkov -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ja:pkaū C-GP, L-x; z.: ed.: im. 'ja:pkaū L-x ⟨⟩ jabolčen: 'ja:pkaū 'jēsx L-x • 'ja:pkaū 'mašt L-x | BdC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ –

jabkovec -vca m ▶ 'ja:pkaūc C-GP, L-x, 'ja:pkaūca L-x ⟨⟩ 1. jabolčni mošt 2. L zavi-tek iz kvašenega testa in jabolk | BdC –; Tom. – | Plet. – (⇒ jāboļkovec); SP 1962 + (P –); SSKJ – | ESSJ –

jade člen. ▶ 'ja:de C-AP, G-RM, Š-MM, PČ(G)-fm ⟨⟩ 1. izraža pritrjevanje: 'nu:č 'ma: 'saje 'mu:č, 'jelte? Š(C)-mk – pa 'ja:de Š-MM 2. izraža podkrepitev trditve: wa'ja:ki sa b'li 'ka:jt p'ri:t kot s 'ti 'šō:u, 'tistu pa 'ja:de sa b'li p'ri:t PČ(G)-fm | BdC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ –

jaboda -e z ▶ 'ja:γada L-x; rod. 'ja:γade L-x; mn.: im. 'ja:γade C-AP, Z-JK, L-ML; rod. 'ja:γat C-AP; tož. 'ja:γade C-AP, S-AT ⟨⟩ 1. |rastlina in sad|: ta 'deūja 'ja:γada L-x gozdna • te 'wortne 'ja:γade C-GP • ta 'ceplena 'ja:γada L-x vrtna 2. |droben okrogel sad|: 'bozγau [č'a:j] 'won z 'ja:γat C-AP | BdC –; Tom. jāγada | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

jahati -am nedov. ▶ 'ja:xat C-GP, L-x; ed.: 1. 'ja:xam L-x; del. -l m.: ed.: 'ja:xau C-GP ⟨⟩ sŋ 'ra:jš 'ba:be 'ja:xau kot 'kajne C-gp | BdC –; Tom. jāxat, -ām | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

jajce -a s ▶ 'ja:jce C-AP, 'jē:jce C-GP, 'jē:jce Š-MO, L-x; rod. 'ja:jca C-AP, 'jē:jca, 'ja:jca L-x; tož. 'ja:jce C-AP, 'jē:jce Ra(C)-vk; or. 'ja:jcam C-AP; mn.: im. 'ja:jca C-AP; rod. 'ja:jc C-GP, Z-JK, L-x; tož. 'jē:jca Z-DŠ, 'ja:jca Z-JK, 'ja:jca PČ(G)-fm; mest. 'ja:jce C-GP; dv.: rod. 'ja:jc Z-JK ⟨⟩ 1. padla'žit

- 'ja:jca C-AP / j nar'dila 'ta:ka 'župa, pa j /../ u'bila 'ja:jca 'nuoť Z-JK • wa'ma:je-nu 'ja:jce C-AP / sa'rawu 'je:jce L-x • 'kuxanu 'je:jce L-x • wac'wärtu 'je:jce L-x • γ'nile 'ja:jca C-GP / 'ta: 'bo pa x'ma:l um'rō:u, ka tut wac'wärtix 'ja:jc na 'more 'i:st L-x 2. nav. mn. *moda* | **BdC** jajcæ, jējçæ, jejcæ; jējçæ, jejcæ; **Tom.** jëicę, jëicą | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jajček** -čka m ▶ 'je:jčk S-AT; tož. 'ja:jčk C-AP, 'je:jčk S-AT; mn.: im. 'ja:jčki C-GP; rod. 'je:jčkau **Ra(C)**-vk; tož. 'je:jčke S-AT; dv.: tož. 'je:jčka S-AT ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** jëičč | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jakna** -e ž ▶ 'ja:kna C-GP; mn.: tož. 'ja:kne C-AP ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** pog.; **SP 2001** knj. pog. | **ESSJ** + (⇒ jänka)
- jalov** -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. 'ja:lawa C-GP; tož. 'ja:lawa Z-JK ⟨ ⟩ 'tole u γ'ma:jn sa 'pa:sł pa ta 'ja:lawa ž'wina Z-JK | **BdC** -; **Tom.** jãžu, jãžawa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jama** -e ž ▶ 'ja:ma C-GP, Z-JK, Š-MM; rod. 'ja:me C-GP; tož. 'ja:ma Z-JK; mest. 'ja:m C-GP; mn.: im. 'ja:me C-GP; tož. 'ja:me **PČ(G)**-fm; mest. 'ja:max C-GP ⟨ ⟩ 1. je b'la 'ja:ma 'čie 'won, we'lika /../ ka j 'tekla 'wada 'won Z-JK 2. 'zuořari /../ sa 'ja:me paylix'wal C-GP 3. *brlog*: sņ 'ku:maj zd'ruořau 'ja:sca 'won z 'ja:me C-GP • l'sičje 'ja:ma C-GP 4. γ'najna 'ja:ma C-GP | **BdC** (jãma); **Tom.** jãma | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ brlog
- jamica** -e ž ▶ tož. 'ja:mca **C(P)**-ks, **Ra(C)**-vk; mn.: tož. 'ja:mce C-AP ⟨ ⟩ 's:i:kalam nar'diš 'ja:mca **Ra(C)**-vk // u'ča:s sma pa p'rō:u 'γuořta [pad'mieťenca] s'kuxal /../ 'pa sma pa 'ka:ř ž'lica ta'ku: nar'dil 'ta:če 'ja:mce, pa m'li:ka u'lil 'yar C-AP | **BdC** -; **Tom.** jãmcą | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- jamranje** -a s ▶ 'ja:mrajne C-AP; rod. 'ja:mrajne C-GP ⟨ ⟩ *glagolnik od jamrati* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- jamrati** -am nedov. ▶ 'ja:mrat L-x; ed.: im. 'ja:mram L-x; mn.: im. 'ja:mrama Z-DŠ; del. -l m.: ed.: 'ja:mrau C-AP, L-x; ž.: ed.: 'ja:mra C-AP ⟨ ⟩ 'ni 'ja:mrau, de b b'lu s'la:bu C-AP / je 'ja:mrau čez 'neřa, ka'ku: j ž'lext L-x | **BdC** jãmra, jamra; **Tom.** jãmřat, -ãm | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** niže pog.; **SP 2001** nekñj. ljud. | **ESSJ** -
- janček** -čka m ▶ 'ja:nčk C-AP; mn.: im. 'ja:nčki C-AP ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** jãnčk (⇒ janček) | **Plet.** - (⇒ jãnček); **SP 1962** - (⇒ jánjec); **SSKJ** - (⇒ jãnček) | **ESSJ** + (⇒ jãgnje) || ⇒ jarček
- janež** -a m ▶ *Pimpinella* L. 'ja:neš C-AP; rod. 'ja:neža C-AP ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** jãneš, -žę | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- januar** -ja m ▶ janu'a:ř C-AP; rod. janu'a:rje C-AP ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- jar** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. ta 'ja:ř C-GP, L-mv; ž.: ed.: im. ta 'ja:ra L-mv; tož. ta 'ja:ra Z-JK; s.: ed.: im. tu 'ja:ru C-GP, L-mv ⟨ ⟩ ta 'ja:ř 'ječmen C-GP • ta 'ja:ra 'roš m pa šu'nica sma s'ja:l u'kop Z-JK | **BdC** -; **Tom.** jãř | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jarček** -čka m ▶ 'ja:rčk L-mv; mn.: im. 'ja:rčki Z-JK ⟨ ⟩ *jagenjček*: u'ca: je b'lu pa 'kule /../ pa dwa'na:jst, pa tri'na:jst, 'tut šter'na:jst, ka sa b'li 'ja:rčki Z-JK | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~, ⇒ 1. jãrček); **SP 1962** +; **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (P ~) || ⇒ janček
- jarem** -rma m ▶ 'ja:rřm C-GP, L-ML, **Ra(C)**-vk; rod. 'ja:rma L-x; mn.: rod. 'ja:rmau C-GP ⟨ ⟩ | *vpřeřna priprava za par živali* | **BdC** -; **Tom.** jãrm [!] | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ komat
- jaremček** -čka m ▶ 'ja:rřčk L-x; rod. 'ja:rřčka L-x ⟨ ⟩ *vpřeřna priprava za eno žival* | **BdC** -; **Tom.** jãrmčk (⇒ jarmiček) | **Plet.** - (⇒ jarmiček); **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** - || ⇒ komat
- jasel** -sli ž mn. [zlitje edninskih in množinskih oblik] ▶ 'ja:su C-GP, 'ja:sle L-x; rod. 'ja:sł L-x; tož. 'ja:su, 'ja:sł C-AP; mest. 'ja:słax C-GP ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** jãśł | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ parne
- jasen** -sna -O prid. ▶ ž.: ed.: im. 'ja:sna C-GP; s.: ed.: im. 'ja:snu C-GP ⟨ ⟩ 'jutør 'bo pa 'čes

'ja:snu ũ'reme C-GP
 ▶ **jasno** povdk. ▶ ⟨ ⟩ pa'zim, 'kor je b'lu 'nar-bel 'ja:snu /../ sma ['mašt] preta'čil C-AP | BđC -; Tom. jāsŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
jaslice -ic ž mn. ▶ tož. 'ja:sļce C-GP, S(C)-mb ⟨ ⟩ *božične jaslice*: 'be:jžma ũ'liēdat 'ja:sļce C-GP | BđC -; Tom. jāsļcē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
jata ⇒ trop, tropa
javiti se -im se dov. ▶ 'ja:ūt C-AP ⟨ ⟩ nov. se 'morma 'ja:ūt C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ meldati
javor -ja m ▶ 'ja:war C-GP, Z-DŠ, L-ML; rod. 'ja:warje C-GP, L-x ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. jāwār | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
javorjev -a prid. ▶ m.: ed.: im. 'ja:warjeu C-GP; rod. 'ja:warjeja C-GP; ž.: ed.: im. 'ja:warjewa C-GP; mn.: im. 'ja:warjewe Z-DŠ ⟨ ⟩ 'miza j pa 'moyla 'ja:warjewa 'bit C-GP | BđC -; Tom. jāwāru (⇒ javorov) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ + (⇒ javorov) | ESSJ -
jaz mene zaim. ▶ 'jest, 'jes C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x; rod. 'mene C-GP, 'mene, me Z-JK, L-ML, 'mene Pč(G)-fm; daj. 'men C-GP, mi, me, m C-AP, 'men, mi, me, m Z-JK, 'men G-RM, me Š-MM, 'men, 'mi L-x, m L-ML, 'men Š(C)-mk; tož. 'mene, me C-AP, G-RM, L-ML, Š(C)-mk; s predl. 'za:me Z-JK, L-ML; mest. 'men L-ML; or. 'ma:na Z-JK, G-RM, L-ML ⟨ ⟩ sŋ s'na:ru, 'ne 'sa:mu 'jest, si 'tut 'ti, pa sest'riē C-GP • sest'riē /../ sa b'le 'ma: 'we:jč kod 'jest G-RM • 'ča:ki, 'bom 'jest 'tu: pa'wi:da C-AP / 'jest ŋ pa 'mu:j b'rat Z-JK / poud. 'jest 'rečem, de ŋ'ku:l 'ni C-AP • 'jesŋ 'moju 'tistu pa'pit C-GP • ka b 'lix 'jest 'wi:dla Š-MM • 'ki 'jest 'wi:m ũ'lix, 'ki z 'wazu Pč(G)-fm • 'jest 'wi:m, pər 'nam /../ sa wa'zil 'ajŋkat 'čuda 'dal C-AP *spominjam se* // 'patle, ka 'mene 'ni b'lu /../ se j 'mama s'ku:s k'ri:ya C-AP • j 'šo:u 'če 'mimu 'mene Pč(G)-fm / a 'nis 'moyla 'men pa'wi:dat, 'bi pa 'jest ti pa'ma:ya C-AP • 'men se z'di, de jx je b'lu .. 'weč kod d'wi:stu 'že G-RM • kajt-k'ra:t me j b'lu 'ma: 'žo:u, ka 'nisŋ š'la Z-JK • z'dē:j me 'tud 'ni .. 'wež da 'teya C-AP • m je 'wana ka'za:, ka'ku: 'ne:j C-AP

/ 'mene j b'lu 'koda ta'ku: s'ra:m C-AP • me j skər'bi:lu, a m 'bo 'ra:ta C-AP • se 'ni za'nesla 'neč na 'mene C-AP • 'tu: j pa 'za:me Z-JK / 'a ũste za'porla ũ'ra:ta za 'ma:na Z-x • Wa'bidau /../ j 'xadu za 'ma:na Z-JK | BđC jèst, jést, jest; 1. m; māna; mē, me, mæ; men; mié; Tom. jèst, jēs, mēņē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

jazbec -a m ▶ 'ja:sc C-GP, S-AT, L-x; rod. 'ja:sca C-GP; tož. 'ja:sca C-GP; mn.: im. 'ja:sci C-GP, G-RM ⟨ ⟩ sma xa'dil 'ja:sca 'wa:x-tat, ka j ta'ku: 'lamu 'siēr̄k C-GP / šalj. ta 'kəršen 'ja:sc je 'bi 'pəršu u 'turšca S-AT *nekdo je polomil koruzo* | BđC -; Tom. jāzbuc, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

jazbecov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'ja:scau L-x; ž.: ed.: im. 'ja:scawa C-GP, L-x ⟨ ⟩ *jazbečji*: 'ja:scawa 'lukne L-x | BđC -; Tom. jāzba-cu (⇒ jazbečev) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ +

ječljati -am nedov. ▶ jec'la:t C-GP, 'jeclet L-x; ed.: 1. jec'le:m L-x; 3. jec'la: C-GP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. jęclet, jęcłā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ jecati)

ječmen -ena m ▶ 'ječmen C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML; rod. ječ'miēna C-AP, Z-JK, L-x, Pč(G)-fm; tož. 'ječmen C-AP, Pč(G)-fm ⟨ ⟩ 1. *rastlina*: an 'miēr̄ŋk ječ'miēna C-AP • sma 'ječmen wa'pekļ Pč(G)-fm • ka j 'kukajca na'xa: 'pit, 'takat je 'bi 'ječmen z'rē:u C-GP 2. *gnojno vnetje lojnic v vekī*: j'ma: 'ječmen C-AP ◊ 'ječmen, 'pe:jt st'ra:n, če 'ne te pa'ža:jnem, 'ječmen, 'pe:jt st'ra:n, če 'ne te pa'ža:jnem, 'ječmen, 'pe:jt st'ra:n, če 'ne, te pa'ža:jnem, 'na:, pe'telŋ, pa'zabļ ya! L-mv [za-govor zoper ječmen] | BđC -; Tom. jęc-mēn, jęcmiēnā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

ječmenka -e ž ▶ ječ'mējŋka L-x; rod. ječ-mē:jŋke L-x ⟨ ⟩ *sladka rumena zgodnja hruška, zrela takrat, ko zori ječmen* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > agr. | ESSJ +

ječmenov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. ječ'miēna C-GP, ječ'miēna, Pd(C)-iē'miēna L-x; ž.: ed.: im. ječ'miēnawa C-AP, ječ'miēnawa L-x,

- Pd(C)**-ič'miēnawa L-ML; rod. ječ'miēnawe S-AT; s.: ed.: im. ječ'miēnaŭ C-AP ⟨⟩ ječ'miēnawa 'muoŭka C-AP • ječ'miēnaŭ k'rox C-GP / **Pd(C)**-ič'miēnawa 'ka:še L-ML • ječ'miēnaŭ ka'fe C-AP | **BdC** ječmiēnawa (ž. ed.); **Tom.** ječmiēnu, -aŭa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- ječmenovec** -vca m ▶ ječ'miēnaŭc C-IS, L-x; rod. ječ'miēnaŭca L-x ⟨⟩ 1. L *ječmenov kruh* 2. *kava iz praženega ječmena* C | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (> 1.); **SSKJ** + (> 1.) | **ESSJ** + (> 1.)
- jed** -i ž ▶ 'i:t L-x; rod. je'di L-x ⟨⟩ k'mieč-ka/k'mieŭaška 'i:t L-x • 'ba:jtarska 'i:t L-x • ʧas'paska 'i:t L-x | **BdC** (jed); **Tom.** iet, jēdi | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ jēsti) || ⇒ košta
- jedrce** ⇒ drce
- jehtiniti** ⇒ ihtiniti
- jeftalca** -e ž ▶ 'jeftalca L-x; rod. 'jeftalce L-x ⟨⟩ čipk. *kvačka, ki se uporablja pri klekljanju* | **S** - || ⇒ hakeljč, kačka
- jej** medm. ▶ 'je:j C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM ⟨⟩ *izraža čustveno prizadetost, obžalovanje, zaskrbljenost*: 'je:j, 'ti, j ʧa'ri:lu Š-MM • 'je:j, ka'ku: j b'lu l'pu: ŭ'ča:s, 'tud 'mišlŭ na s'mi:m Z-JK / 'je:j, ka se na z'mislŭ 'weč C-AP | **BdC** -; **Tom.** jēi, jēi | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- jejce** ⇒ jajce
- jejda, jejdov** ⇒ ajda, ajdov
- jeklen** -a -o prid. ▶ m.: mn.: im. jek'liēn C-GP; tož. jek'liēne C-GP; ž. ed.: im. jek'liēna C-GP; s. ed.: im. jek'liēnu C-AK ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** jekliēn | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jeklo** -a s ▶ 'jekla C-GP ⟨⟩ ŭ'la:čnu 'jekla C-GP | **BdC** -; **Tom.** jêkŭ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jelca** ⇒ jelka
- jelde** člen. ▶ 'jelde C-GP, Pč(G)-fm ⟨⟩ *kajne*: če je b'lu le ma'ʧuočē /../ si se 'ʧar 'ma: ŭ'liēʧu, 'jelde, je b'lu l'pu: C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- jelektrika, jelektrika** ⇒ elektrika
- jeli** -te člen. ▶ 'jel C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, Pč(G)-fm; mn.: 'jelte C-AP, Z-JK, G-RM, Š(C)-mk ⟨⟩ sma ʧa s'ra:l, 'jel? C-GP • sa z'jutra š'li na pepeŭ'nica x pe'pelu, 'jelte de sa š'li? Š(C)-mk | **BdC** -; **Tom.** jël? | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ li)
- jelka** -e ž ▶ 'jeŭka C-GP, 'jeŭka, 'jeŭca L-x; rod. 'jeŭke L-x ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** iēuça | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ jēla); **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jelkov** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'je:ŭkau C-GP ⟨⟩ 'je:ŭkau 'li:s se 'nuca za 'šinkŭne C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** + (⇒ jēla); **SSKJ** redko *jelov* | **ESSJ** +
- jelov** -ova -o prid. ▶ m.: ed.: im. je'lō:ŭ C-GP; rod. je'la:jŭa C-GP ⟨⟩ *smrekov*: je'lō:ŭ p'lax C-GP | **BdC** -; **Tom.** jēlōŭ | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P -); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** -
- jelša** ⇒ olša
- jemati** jemljem nedov. ▶ je'ma:t C-GP; ed.: daj. 'jemle C-GP; mn.: im. 'jemlema C-GP; del. -l m.: mn.: je'ma:l C-AP; ž. ed.: je'ma: C-AP ⟨⟩ ŭ 'la:dŭcu /../ sma j'mi:l x'li:pc ű pa je'ma:l 'won ű 'da:l na 'miza, 'kor je 'kiēŭ .. 'pēršu C-AP / sa je'ma:l 'mierca C-GP // **jemati konec umirati, poginjati**: 'bu:x'wi: 'kešŭ 'kanc 'bom pa 'jest je'ma:ŭ C-GP / 'kanc je je'ma: ž'wina C-AP / **vzeti konec umreti, poginiti**: 'ajŭkat ŭ'se ŭ'za:me 'kanc C-GP | **BdC** -; **Tom.** jēmāt, jēmŭem | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jemeti** ⇒ imeti
- jenjati** -am dov. ▶ 'je:jnet L-x; ed.: 1. 'je:j-nem L-x; 3. 'je:jne C-AP; del. -l m. mn.: 'je:jnel S-AT; ž. ed.: 'ʧe:jne C-IS, 'je:jne Š-MM, L-ŠK, 'ʧe:jnala B(C)-vo; s.: ed.: 'je:jne-lu C-GP ⟨⟩ na 'je:jne /../ de ŭ'se wap'si:če C-AP | **BdC** -; **Tom.** jēinēt, -em | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** raba peša | **ESSJ** + || ⇒ nehati
- jerbas** ⇒ verbas
- jermen** -ena m ▶ 'jermen C-GP, Z-JK, L-x, S(C)-mb; rod. jer'miēna L-x; tož. Z 'jermen Z-JK; or. jer'miēnam C-GP; mn.: rod. jer'miēnaŭ C-GP; tož. jer'miēne C-GP ⟨⟩ j 'mayla 'bit l'siēna ka'lu:, de j 'jermen 'da:ŭ 'ʧar Z-JK | **BdC** -; **Tom.** jērmen, jērmiēna | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

jerovt -a m ▶ 'jɛraʊt C-GP, L-MV; tož. 'jɛraʊta Pd(C)-iɛ ⟨⟩ *varuh, skrbnik*: za sa'rute j 'naj'bel 'wa:žnu, de da'bije 'aŋɣa 'pa:metŋɣa 'jɛraʊta Pd(C)-iɛ | BđC -; Tom. - (iəraʃ, ⇒ jerob) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ jerob)

jesen -a m ▶ je'siɛn C-GP, i'siɛn L-x; rod. i'siɛna L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. jɛsiɛn, -a | Plet. + (jɛsen); SP 1962 + (jɛsen); SSKJ + | ESSJ +

jesen jeseni ž ▶ 'jɛsɛn L-x; rod. je'siɛn L-x; tož. 'jɛsɛn C-GP, Z-JK, G-RM, L-x, je'siɛn Ra(C)-vk, 'jɛsɛn Š(C)-mk ⟨⟩ γ'lix-'kar: 'bo 'jɛsɛn 'to C-GP · waže'nila sŋ se pa ʊ 'jɛsɛn Z-JK *jeseni* | BđC -; Tom. iəsɛn | Plet. + (jɛsen); SP 1962 + (jesén); SSKJ + | ESSJ +

jesenec -nca m ▶ je'sɛ:jnc C-GP; rod. je'sɛ:jnca C-AP; dv.: tož. je'sɛ:jnca C-GP ⟨⟩ zre'dil sma d'wa: /../ je'sɛ:jnca .. de sa b'li 'weč kod nu 'li:ta sta'ri C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ *jeseni rojena žival, zlasti prašič* | ESSJ +

jeseni prisl. ▶ je'siɛn L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. jɛsɛn (⇒ jesen) | Plet. + (⇒ jesɛn); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ jesen

jesenje -a s ▶ je'sɛ:jne C-GP, i'sɛ:jne L-x; rod. je'sɛ:jne C-GP ⟨⟩ je'sɛ:jne sma kle-s'til za 'wiŋkajne C-GP | BđC -; Tom. jɛsɛjɛnɛ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

jesenov -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. je'siɛnaʊ C-GP, Ra(C)-vk; rod. je'siɛnajɣa Ra(C)-vk; ž.: mn.: im. je'siɛnawe C-GP, Ra(C)-vk, i'siɛnawix L-ML; tož. je'siɛnawe C-GP; s.: ed.: je'siɛnaʊ C-GP ⟨⟩ je'siɛnaʊ 'li:s je 'bi 'duɔbɛr za wa'zowe 'di:lat C-GP | BđC -; Tom. jɛsiɛnu, -aʋa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

jesenski -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. je'sɛ:jnsk L-x; mn.: mest. je'siɛnskix C-GP; ž.: ed.: im. je'sɛ:jnska L-x; s.: ed.: im. je'sɛ:jnsku, je'sensku C-AP, je'sɛ:jnsku L-x ⟨⟩ je'sɛ:jnsku 'sa:dje L-x / je'sɛ:jnsku bla'ɣu: C-AP | BđC -; Tom. jɛsiɛnsk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

jesih -a m ▶ 'jɛsɪx C-AP, S-AT, L-ML; rod.

'jɛsɪx C-AP; tož. 'jɛsɪx C-AP; mest. 'jɛsɪxu C-AP ⟨⟩ 'ja:pkaʊ 'jɛ:sɪx L-x · kram'piɛr na 'jɛsɪxu C-IS v *solati* | BđC -; Tom. iəsɪx, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nižje pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ +

jesihov -a -O prid. ▶ ž.: ed.: tož. 'jɛsɪxawa C-AP ⟨⟩ *nanašajoč se na jesih*: 'tistu me'su: sŋ 'koda u 'jɛsɪxawa 'cu:jne za'wila C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ - | ESSJ -

jeskati ⇒ iskati

jesti jem nedov. ▶ 'i:st C-GP, Z-JK, L-ML, Pd(C)-iɛ, Š(C)-mk; ed.: 1. 'i:m Z-JK, L-ML; 2. 'i:š C-AP, L-ML; 3. 'i: C-AP; mn.: 1. 'i:ma C-AP; 3. i:je C-AP, L-ML; dv.: 1. 'i:wa C-AP, L-ML; 2. 'i:sta L-ML; del. -l m.: ed.: 'i:du C-AP, Z-JK, L-ML; mn.: 'i:dɫ C-AP, Z-JK, S-AT, L-ML, Š(C)-mk; dv.: 'i:dla C-AP; ž.: ed.: 'i:dla C-AP, Z-JK, L-ML; dv.: 'i:dɫ C-AP; s.: ed.: 'i:dlu C-AP; vel. ed.: 2. 'jɛ:j L-ML; mn.: 1. 'jɛ:jma C-AP, L-ML, Ra(C)-vk; 2. 'jɛ:jte C-AP, Z-JK, Š(C)-mk; dv.: 2. 'jɛ:jta L-ML ⟨⟩ 1. |*dajati hrano v usta*: 'wače /../ je 'bi ta γ'la:ʊn .. ŋ je ta'ku: 'dɔ:ʊɣa 'i:du, 'du:kɛr 'nisa ʊ'si na'xa:l C-AP / 'i: kod 'uš C-GP // na 'mis je za 'i:st L-x · 'pɔ:ʊx je 'duɔbɛr za 'i:st C-AP 2. |*uporabljati, imeti za hrano*: s'kuta sma ʊ'sa:g 'da:n 'i:dɫ Z-JK · 'ra:jš 'i:m š'pɛxam wa'bɛ:jle-nu kod z 'ma:slam Z-JK | BđC í, i, ist, ist; 2. jī, jí (í), ī (jī) JS., ī (jí) JS.; jídu, jídbl; jīst, jíst, jist; Tom. jěšt', iəm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

ješprenj -enja m ▶ 'ješpren C-AP; tož. 'ješpren C-AP ⟨⟩ redko | BđC -; Tom. jěšprejín | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ kaša

ještrh -a m ▶ 'jɛštɛrx C-GP; tož. 'jɛ:štɛrx C-GP; mn.: im. 'jɛštɛrxɪ C-GP; tož. 'jɛ:štɛrxɛ C-GP ⟨⟩ *jenštrle tlak iz apna in peska*: s'ku:z 'jɛštɛrx 'ni 'bɛrš zaɣa'ri:lu C-GP | BđC -; Tom. - (iəštrɛnx, ⇒ ještring) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ éštrɛh, jěšternik)

jetičen ⇒ jetikav

jetika -e ž ▶ 'jɛtka L-ML; rod. 'jɛtke C-GP, L-x; tož. 'jɛtka C-GP ⟨⟩ za 'jɛtka j um'rɔ:ʊ C-GP // ta 'la:čna 'jɛtka 'j:emu C-GP *neprestano je bil lačen* | BđC -; Tom.

- ietkə | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** +
 | **ESSJ** +
- jetikav** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'jɛtkav C-GP, L-x; z.: ed.: im. 'jɛtkawa L-x ⟨ *jetičen* | **BdC** -; **Tom.** - (iəčŋ, ⇒ jetičen) | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- jetra** -ter ž mn. ▶ 'jɛtra C-GP, S-AT, L-x; rod. 'jɛtər L-x ⟨ p'ra:šcəwe 'jɛtra C-GP | **BdC** -; **Tom.** iətrə | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jetrnica** -e ž ▶ 'jɛtərŋca C-GP, L-x; rod. 'jɛtərŋce L-x; mn.: im. 'jɛtərŋce C-GP, S-AT ⟨ 'jɛtərŋce sa b'le ŋ te de'biɛlix 'či:wax C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jez** -u/a m ▶ 'i:s C-GP, L-x, Š(C)-mk; rod. je'zu C-GP, 'i:za L-x; mest. 'i:zu C-GP ⟨ 'kar pa 'i:zu sma š'li čez 'wada C-GP | **BdC** -; **Tom.** iəs, jɛzə | **Plet.** + (⇒ 1. jɛz); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jeza** -e ž ▶ 'jɛza L-x; rod. 'jɛze C-GP, L-x ⟨ j 'nar:ɣle 'jɛze C-GP | **BdC** -; **Tom.** iəzə | **Plet.** + (⇒ 1. jɛza); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jezen** -zna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'jɛzŋ C-GP; z.: ed.: im. 'jɛzna C-GP ⟨ | **BdC** jɛzŋ (jizŋ, jözŋ), jɛzen; jizŋ; jözŋ; **Tom.** iəzŋ | **Plet.** + (⇒ 2. jɛzen); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ ihtav, togoten
- jezik** -ika m ▶ 'jesk C-GP, L-ML; tož. 'jesk C-GP; mest. je'ziku C-AP ⟨ 'dɔ:ɣx 'jesk L-x | **BdC** jɛsk; **Tom.** jɛšk, jɛzika | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ lavtnik
- jeziti** -im nedov. ▶ je'zit C-GP, L-x; ed.: 1. je'zim L-x; 3. je'zi C-GP; del. -l m.: mn.: je'zil C-AP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** jɛšt', jɛzim | **Plet.** + (⇒ 2. jezíti); **SP 1962** + (⇒ jɛza); **SSKJ** + (⇒ jezíti¹) | **ESSJ** + (⇒ jɛza) || ⇒ ihtiniti
- jež** -a m ▶ 'i:š C-GP, L-x; rod. 'i:ža C-GP, 'i:že L-x; mn.: im. 'i:žav C-GP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** iəš, iəžə | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- ježeš** medm. ▶ 'ježəš Z-JK, 'jožəš C(P)-ks ⟨ 'jožəš 'jožəš 'jožəš, pa ka'ku: j b'lu xa'du:, ka sŋ 'patle 'sa:ma was'ta: C(P)-ks | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- ježešta** medm. ▶ 'ježešta C-AP, Š-MM ⟨
- 'ježešta, a 'ri:s? C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** + (⇒ jèžəš) | **ESSJ** -
- jih** rod., tož. mn. od on ▶ ix C-GP ⟨ 'patl sa ix pa z 'metla da'bil C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- jo** tož. od ona (+ rod. je) j Z-JK, ja Ra(C)-vk ⟨ 1. ka sa 'tistu pa... 'pil ŋ pa pa'i:dɫ, sa j za'pi:l p'rit Z-JK 2. sma ja 'ma:xɫ-ne /../ na Bukawa Ra(C)-vk | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- jo** medm. ▶ 'jo C-AP ⟨ *izraža čustvenost*: 'jo, kulk'ra:t je d'ja: 'mama, de se j k'ri:ɣav 'wače C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** (jó) knjiž. (P ~) | **ESSJ** -
- jo** člen. ▶ 'jo Z-JK ⟨ 'ra:jŋk ta s'ta:r 'wače j z'na:ɣ 'tud 'wilce nar'dit /../ [- a'ja:? C-IB] - 'jo, 'jo .. Z-JK | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nar. *da, ja* | **ESSJ** -
- joh** -a m ▶ 'juɔx C-GP; mn.: rod. 'juɔxav C-GP ⟨ zastar. | **BdC** -; **Tom.** jûəx, -ə | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nar., nekđaj *oral* | **ESSJ** -
- joj** medm. ▶ 'jɔ:j C-AP, G-RM, Š-MM, PĚ(G)-fm ⟨ *izraža čustvenost*: 'jɔ:j /../ u 'ciɛrkwi je b'lu l'pu:, 'ka b na b'lu C-GP • 'jɔ:j, sma se na'i:dɫ C-AP / 'jɔ:j, ki sŋ b'la 'jest 'xuda Z-JK • 'jɔ:j, se j b'la 'ta:ka 'ri:ušna C-AP | **BdC** -; **Tom.** jɔi | **Plet.** + (jòj); **SP 1962** + (jòj); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (jòj)
- jokati** jokam/jočem nedov. ▶ 'juɔkam B(C)-vo; mn.: da.j. 'juɔčeje C-AP; del. -l m.: ed.: 'juɔkav C(P)-ks; z.: ed.: jo'ka: C(P)-ks ⟨ | **BdC** -; **Tom.** jûəkət sɛ, -əm sɛ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ rjuti
- jokovati** -ujem (?) nedov. ▶ del. -l z.: ed.: jak'wa: S(C)-mb ⟨ *pojokovati*: kulk'ra:t je 'mama jak'wa:, ka 'ni /../ 'wi:dla, 'kuɔt 'xuɔt S(C)-mb | **S** -
- jopa** -e ž ▶ 'juɔpa C-GP, L-ML; rod. 'juɔpe L-x; mn.: im. 'juɔpe C-AP; tož. 'juɔpe Z-JK ⟨ p'ledena 'juɔpa C-GP | **BdC** -; **Tom.** jûəpə | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- jovdati** -am nedov. ▶ 'jɔ:ɣdat C-GP, L-x; ed.: im. 'jɔ:ɣdam L-x; rod. 'jɔ:ɣdaš Pd(C)-iɛ;

- del. -l z.: ed.: 'jɔ:ɥda C-GP ⟨⟩ *tarnati*: 'ki 'tak 'jɔ:ɥdaš, se t 'ni 'neč xa'du: L-x • 'jɔ:ɥdaž za ɥ'sa:g d'rek Pd(C)-iē | S -
- jožek** -žka m ▶ 'ju:šk S-AT, L-x; rod. 'ju:ška L-x; tož. 'ju:ška L-mv ⟨⟩ *krvavica, nadevana v slepo črevo*: z'de:j ma pa 'ju:ška pa'i:dļ L-mv | BđC -; Tom. jûešk debelo svinjsko črevo in krvavica, nadevana v tako črevo | Plet. + (P ~); SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- jud** -a m ▶ 'jut C-GP, L-x; rod. 'juda L-x; mn.: im. 'judi L-x; rod. 'judaj C-cs ⟨⟩ je k'lięu kot s'tu: 'judaj C-cs | BđC (Jud); Tom. jęt, jûdaj | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- jug** juga m ▶ 'jex C-GP ⟨⟩ | *južni veter*: 'jex ɥ'li:če C-GP | BđC -; Tom. jęx, jûyę | Plet. + (2. jüg); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ jugovec
- juganje** -a s ▶ 'juyajne L-x; rod. 'juyajne L-mv ⟨⟩ *odjuga* | S - || ⇒ jugovina
- jugoslovanski** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. juyasla'wam:nsk L-x; z.: ed.: im. juyasla'wam:nska L-x; s. ed.: im. juyasla'wam:nsku L-mko ⟨⟩ 1. *nanašajoč se na medvojno Jugoslavijo*: sma 'pekļ ka'fe juyasla'wam:nsku, ka j b'lu 'tam 'bel pa'ci:n, pa sma ɥa 'tam ux'pil, 'na, k sma b'li 'bel 'ri:weži L-mko 2. *nanašajoč se na povojno Jugoslavijo* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- jugov** -a -O prid. ▶ s.: ed.: im. 'juyaj C-AP ⟨⟩ 'juyaj ɥ'reme C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ južen
- jugovec** -vca m ▶ 'juyaj C-L-ML; rod. 'juyajca L-x ⟨⟩ *južni veter* | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ jug
- jugovina** -e ž ▶ 'juyajna C-AP ⟨⟩ *odjuga*: j že 'juyajna won s t'la ɥ'da:rla C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ jug); SSKJ knjiž. | ESSJ + (⇒ jug)
- julij** -a m ▶ 'juli C-AP; rod. 'julije C-AP, Z-JK; mest. 'juliju C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- junček** -čka m ▶ 'junčk C-GP; mn.: im. 'junčki C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. jûnčk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ jun)
- junec** -nca m ▶ 'junc C-GP, L-ML; rod. 'junca C-GP, L-x; daj. 'juncu Pč(G)-fm; tož. 'junca S-AT; mn.: im. 'junci C-GP; rod. 'juncaj C-GP; daj. 'juncam C-GP; tož. 'junce C-GP; or. 'junci C-GP ⟨⟩ 1. *mlad vol* 2. *bik*: j pər'peleu k'ra:we /../ x 'juncu Pč(G)-fm | BđC -; Tom. jûnc [vol in bik] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ jun)
- junica** -e ž ▶ je'nica, i'nica C-GP, i'nica L-x; rod. i'nice L-x; mn.: im. je'nice C-GP; tož. je'nice C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. jęnîca telica | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ jun)
- junička** -e ž ▶ je'nička C-GP; tož. i'nička S-AT, Ra(C)-vk ⟨⟩ | BđC -; Tom. jęnîčka | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ jun)
- juni** -a m ▶ 'juni C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. jûni | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- jurček** -čka m ▶ 'jurčk L-x; rod. 'jurčka L-x; mn.: rod. 'jurčkau C-AP; tož. 'jurčke C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ Júrij); SSKJ + (⇒ júček¹) | ESSJ + (⇒ Jurij)
- jutranjica** -e ž ▶ 'jutrajna L-x; rod. 'jutrajne L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. jûtrajca (⇒ jutrnjica) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ jutro I) || ⇒ danica
- jutre** ⇒ jutri
- jutri** prisl. ▶ 'jutre C-GP, 'jutər L-x ⟨⟩ 'jutre z'jutre 'boma z'ɥurda ɥ's'ta:l C-GP | BđC -; Tom. jûtar | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ jutro I)
- jutrn** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'jutrn L-x; z.: ed.: im. 'juterna L-x; s.: ed.: im. 'jutrn L-x ⟨⟩ 'juterna 'za:rje L-x | BđC -; Tom. jûtręín (⇒ jutranji) | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ +
- jutro** -a m ▶ 'jutre C-GP, 'jutra Z-JK; tož. 'jutre C-AP; mest. 'jutru C-GP ⟨⟩ ɥ'sa:ku 'jutra Z-JK / pərt 'jutru 'bom ɥ's'ta:u C-GP // 'dabru 'jutre C-GP | BđC -; Tom. jûetęar | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (⇒ jutro¹) | ESSJ +
- južen** -žna -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'juž C-GP ⟨⟩ 'juž s'ni:x C-GP | BđC -; Tom. jûž | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ jugov
- južina** -e ž ▶ 'južna C-AP, L-x; rod. 'južne

Š-MM, L-x; tož. 'južna C-AP, Z-JK, Š(C)-mk;
 mest. 'južŋ C-GP, Š-MM ⟨ *kosilo | opoldan-*
ski obrok⟩: sa 'laxka pa 'južŋ 'patle š'le
 pa'čiwat, ka j u'la tap'lu:ta C-AP
 | BđC -; Tom. jûžŋa | Plet. +; SP 1962 +;
 SSKJ > nar.; SP 2001 pokr. | ESSJ +

južinati -am nedov. ▶ 'južnat C-AP, L-x,
 Š(C)-mk; ed.: im. 'južnam S-AT, L-x; del. -l
 m.: mn.: 'južnal C-AP ⟨ 'kor je wadzyu'nilu
 'põ:udne, 'patŋ je 'pøršu, de sma 'južnal
 C-AP | BđC -; Tom. jûžnat, -am | Plet. +;
 SP 1962 +; SSKJ nar.; SP 2001 pokr.
 | ESSJ +

K

k predl. ▶ x (γ) C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x, PČ(G)-fm ⟨⟩ 1. |za izražanje cilja, ki (naj) ga gibanje doseže|: sma š'li x 'ma:š C-AP / sa se 'tud γ 'birkl̩ u'siedl̩ C-GP • ŋ'ku:l 'ni š'la x 'mis 'i:st Z-JK 2. |za izražanje bližine časovni meji|: x 'pustu 'tiz 'da:n je s'pekla 'ma:t Z-JK • zwe'čier x we'lič 'nač, je 'bi 'tut 'past Z-JK // 'jet x 'naγam L-x peš • iti **k vojakom**: PČ(G) 'pu:bi sa š'li 'patl̩ x wa'ja:kam PČ(G)-fm | BđC h; Tom. x | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > 2. redko | ESSJ +

ka zaim. v vezn. rabi ▶ ka, k C-AP, Z-JK, ka G-RM, Š-MM, ka, k L-x ⟨⟩ 1. ki: 'tist ka 'če, ka j 'ka'fe 'to, al 'tist, ka 'če /../ m'li:ka sŋ zau'ri: Z-JK • pa 'ku:l̩k je b'lu 'tistix, ka sa 'nesle ŋ ne'de:jle 'ja:jca /../, sa 'ja:jca pre'da:le, 'pa sa pa 'cukər ku'pile G-RM 2. ker: u 'kuxŋ /../ 'ni b'lu pras'tuəra za sk'li:dŋk za'tu:, ka j 'bi 'dem C-GP | BđC k J.; ka, kà, k; ka jè; ká jma; ka mu; ka u; Tom. kà | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ +

kabznik ⇒ kapusnik

kača -e ž ▶ 'ka:če L-ML; rod. 'ka:če L-x; mn.: tož. 'ka:če L-ML ⟨⟩ ž'lext kot 'ka:če L-x | BđC -; Tom. káčę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kačji -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. 'ka:či L-x; ž.: ed.: im. 'ka:čje L-x; s.: ed.: im. 'ka:čju L-x ⟨⟩ 'ka:či pas'tir L-x | BđC -; Tom. kâči, káčję | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kačka -e ž ▶ 'ka:čka L-x; rod. 'ka:čke L-x ⟨⟩ kvačka | S - | ESSJ - (⇒ kvaka) || ⇒ hakeljč, jeftalca

kačkatī -am nedov. ▶ 'ka:čkat L-x; ed.: 1. 'ka:čkam L-x ⟨⟩ kvačkatī | S - || ⇒ hak-ljati

kad -i ž ▶ 'kat C-GP, L-ML; rod. ka'di L-x ⟨⟩ 1. na 'kat 'ze:jle L-mv 2. lesena posoda, v kateri poparijo prašiča in ga ogolijo | BđC -; Tom. - (kâda, ⇒ kada) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || > 1. ⇒ brinta, > 2. ⇒ garavnica

kadar vez. ▶ 'kədər, 'kor, kor C-AP, 'kor, kor Z-JK, G-RM, Š-MM, 'kadər L-x ⟨⟩ 'pi:l swa pa med'wi: z 'mama γ'lix kor je b'lu C-AP // ix na 'kuxam, 'kor swa sa'ma: C-AP | BđC kádër; kádər, kōdr; kódr, kōdr, kōdr J., kádər, kádër; (kòr) kór, kər; kər; Tom. kãdər | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kadilnica -e ž ▶ ka'diŋca C-AP, L-ML; or. ka'diŋca C-AP ⟨⟩ |posoda za zažiganje kadila|: ka sa 'žieynal, sa š'li s ka'diŋca usa'ruot .. ŋ x'li:ŋ, pa t'ra:ŋku C-AP | BđC -; Tom. kãdŋca svetilka, ki se kadi | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kadilo -a s ▶ ka'dila C-AP, L-x; rod. ka'dila L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. kãdŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ virh

kaditi -im nedov. ▶ ka'dit C-AP, L-x; ed.: 1. ka'dim L-x; 2. ka'diš C-AP; 3. ka'di L-ML; del. -l m.: mn.: ka'dil Z-JK; s.: ed.: ka'dilu C-GP ⟨⟩ 1. ka'di kot 'Turk L-x 2. sma 'di:l me'su: ka'dit pre'šičeŋ C-AP

▶ **kaditi se** ▶ ⟨⟩ ta'ku: se je ka'dilu, de me prə:ŋ š'pi ŋ wa'či C-GP • ka'dilu se je 'kod z'lurdi C-GP • se ka'di kod z 'ra:ŋŋka L-x | BđC -; Tom. kãt̩, kãdŋm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kaj¹ kaj zaim. ▶ 'ki C-GP, Z-JK, G-RM, 'ki L-ML, 'ke:j L-x, 'ki PČ(G)-fm, 'ke:j B(C)-vo; rod. 'ki C-GP, L-x; daj. 'kem L-ML, 'kimu L-x; tož. 'ki C-AP, Z-JK, G-RM, L-ML; mest. 'čem C-Aš, G-RM, 'kem L-ML, 'čem L-x; or. 'čem C-GP, 'kem L-ML, Ra(C)-vk, Š(C)-mk ⟨⟩ a 'wi:š, ki j 'puəxant? C-GP • 'won s 'ki j b'la nar'jena? C-GP • 'jes na 'wi:m 'ki 'rečt G-RM • ka b 'widla, za 'ki se γ'rię L-ML • na 'kem s 'rə:ŋnaŋ? L-ML • s 'kem je pa 'wazu? Š(C)-mk / 'ki pa je 'tu:? C-GP / 'ki 'wi:m, 'kešnu j b'lu pa 'tu: C-AP ne vem • z'de:j pa 'neč na 'wi:m, pa 'či:m je b'lu pa 'ma:sla koliko je stalo • 'ki j b'lu 'tu: 'zaŋŋa 'li:ta? Z-JK katerega | BđC ke:j; kī, kí, ki, kej J.; ki de; *ki prida, ki t m; Tom. kęj̩ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kaj² – zaim. ▶ tož. 'ki C-AP, Z-JK, G-RM, Š(C)-mk ⟨⟩ 'tud 'men je 'mama s'kuxa 'ki 'ta:žya C-GP • 'posu 'dɛ:j 'ki d'ru:jya Z-JK / pa'li:t /../ sma 'notɔr 'kešɔ 'fožau al 'ki 'ma: zbe'ra:l b'li 'notɔr C-AP • 'tole sma b'li š'ti:ri, 'ja:, nap're:j jex je b'lu 'patle pa še 'ki čez d'wa:jst G-RM // 'jes na 'wi:m, a je za 'ki C-AP dobro | BđC kī, kī, ki, ke:j; Tom. kēj | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –

kaj prisl. ▶ 'ki C-AP, Z-JK, Š(C)-mk ⟨⟩ a 'pa ste u'la 'ki 'ca:jta da'ma? Š(C)-mk • se kaš'ta: na 'sukne, če j 'ki u'ri:dna, že ne 'uɔsɔs'tu: Z-JK | BđC kakū j kī (⇒ kī); Tom. kēj | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kaj); SSKJ + | ESSJ –

kaj¹ člen. ▶ 'ki C-GP ⟨⟩ čustv. kako: ja:, 'ki sa u'ča:s xa'dil ɫ'diɛ u 'ciɛrku, 'ti C-GP • 'jɔ:j, 'ki sa ɣa ra'di 'i:dɫ C-AP | BđC –; Tom. – | Plet. –; SP 1962 + (P –); SSKJ + (P ~) | ESSJ –

kaj² člen. ▶ 'ki C-AP, Z-JK ⟨⟩ čustv., v retoričnem vprašanju: 'ki 'boš št'rukle 'kuxa /../ ka 'wi:m de s u'sa z'medena C-AP • 'ki se 'nam z'misɫna Z-JK // v medm. rabi 'ki, ka se 'neč 'weč na z'mislɫ G-RM | BđC –; Tom. – | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kaj); SSKJ + | ESSJ –

kajkrat ⇒ kajtkrat

kajpa člen. ▶ 'kipi C-AP, 'kipaj Z-JK, G-RM, 'kipa L-x ⟨⟩ se j 'bi /../ 'saraɯ 'li:s C-GP – 'ja:, 'kipi kot 'saraɯ je 'bi C-AP | BđC –; Tom. kēipā, kēipāde, kāpāi (⇒ kajpada) | Plet. –; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –

kajt -ih štev. ▶ 'ka:jt L-x; tož. 'ka:jt C-AP, Z-JK, Š-MM; mest. 'ka:jtiɣ C-AP, L-ML ⟨⟩ veliko: 'ka:jt ɫ'di je b'lu L-x • se jx je b'lu 'čuda 'kajt C-GP • 'to že ste 'laxk 'di:l na wa'zica /../, u 'ka:jtiɣ k'ra:jex pa na 'morš C-AP | BđC –; Tom. kājtk | Plet. –; SP 1962 –; SSKJ – | ESSJ –

kajt prisl. ▶ 'kajt, 'ka:jt C-GP, 'ka:jt Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML, Pč(G)-fm ⟨⟩ veliko 1. se j pa 'ka:jt nar'jenu Pč(G)-fm 2. wa'ja:ki sa b'li pa 'ka:jt p'ri:t kot s 'ti 'šɔ:u Pč(G)-fm | BđC kājtk; Tom. kājtk (⇒ kajti) | Plet. +; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ –

kajtkrat prisl. ▶ 'ka:jtk'ra:t, kajtk'ra:t C-AP, C-AP, 'kajtk'ra:t Z-Dš, kajtk'ra:t Z-JK, kajtk'ra:t L-ML, 'ka:jtk'ra:t Š(C)-mk ⟨⟩ velikokrat: kajtk'ra:t je b'la 'kuoščewa 'župa Z-JK | S –

kako prisl. ▶ ka'ku:, 'ku: C-AP, Z-JK, ka'ku: C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x, ka'ku: Ra(C)-vk, 'ku: Š(C)-mk ⟨⟩ 1. |izraža vprašanje po načinu dejanja|: ka'ku: se j 'pisau? G-RM • ka'ku: be d'ja:u, ka'ku: je pa sla'wen-sku p'ro:u? G-RM 2. v zvezi kako da ka'ku: de pa 'ra:jnk Wa'ziɛpk, a j 'bi žu'pa:n al 'ki? Š(C)-mk 3. |izraža veliko mero ali stopnjo povedanega|: ka'ku: 'tu: 'dabru nar'di C-GP • na 'wi:ste, 'ku: j 'dabra C-AP • če j š'pexam wa'be:jleno, ka'ku: 'jest 'laxka 'i:m še Z-JK | BđC kakū, kakú J., kaku; Tom. kākūə, kōk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kakor, kakorbodi ⇒ koker, kokerbodi

kakršen ⇒ kokršen

kakšen¹ -šna -o zaim. ▶ m.: ed.: im. 'kešɔ Z-JK; tož. 'kešɔ C-AP, Š(C)-mk; mn.: im. 'kešɔ C-AP; ž.: ed.: im. 'kešna C-GP; tož. 'kešna Z-JK; mn.: tož. 'kešne C-AP; s.: ed.: im. 'kešnu C-GP; rod. 'kešɣya C-AP; tož. 'kešnu C-AP ⟨⟩ 1. |izraža vprašanje po kakovosti|: 'kešɔ j 'jemu pa 'wu:s? Š(C)-mk / 'se:j 'wi:ste, 'kešne sa sk'rine C-AP 2. čustv. |izraža veliko mero ali stopnjo tega, kar določa samostalnik|: 'kišne f'cu:le 'li:pe sɔ 'jest 'mi: Z-JK • 'kešɔ je 'bi, me'den C-AP | BđC kišna (ž. ed.); Tom. kēišɔ, kēišɔ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kak)

kakšen² -šna -o zaim. m.: ed.: im. 'kešɔ C-GP, 'kišɔ Z-JK, 'kešɔ C-GP, G-RM, Š-MM, L-x, 'kešɔ Ra(C)-vk, 'ke:jšɔ Pd(C)-iɛ; rod. 'kešɣya C-AP, G-RM, Š(C)-mk; daj. 'kešɔmu C-GP; tož. 'kešɔ C-GP, Z-JK, Š-MM, Pč(G)-fm / 'kešɣya C-GP; mest. 'kešɔmu, 'kešɔ C-AP; or. 'kešɔ C-AP, G-RM; mn.: im. 'kešni C-GP, 'kešɔ C-AP, 'kešɔ Z-JK, Š-MM, Pč(G)-fm; tož. 'kešne C-AP, 'kešne, 'kišne Z-JK, 'kešne G-RM; mest. 'kešnix C-GP; or. 'kešɔ C-AP; ž.: ed.: im. 'kešna C-GP, G-RM, L-ML, 'kišna Š(C)-mk, 'kešna S-AT; rod. 'kešne C-GP, Š(C)-mk; tož. 'kešna C-GP, 'kešna, 'kišna Z-JK, 'kešna G-RM, 'kišna Š(C)-mk; mest.

- 'kešņ C-GP; mn.: im. 'kešne C-AP, Z-JK, G-RM; rod. 'kešnix C-AP; tož. 'kešne C-GP, 'kešne, 'kišne Z-JK, 'kešne G-RM; s.: ed.: im. 'kešnu C-AP, Z-JK, L-x, Pč(G)-fm; rod. 'kešņya Š(C)-mk; daj. 'kešņņ C-GP, tož. 'kešnu C-AP, G-RM ⟨⟩ 1. 'kešņ 'na:γlņ je 'bi 'to ņ 'tam, 'kešna pale'γuņje C-GP • sa u'le 'li:pe s'like, u'se 'suorte j u'lu 'γar /../ 'kešn 'ta:č ma'zię sta'ri s 'kešņņ u'likņ kla-'bukam ņ 'ta:ku C-AP • sa 'mi:l u'cię ņ pa 'kešna 'kaza C-GP 2. 'kešnix d'wa:jst 'li:t /../ mar'bit de 'je wat 'takat C-AP / 'kešne s'tu: 'pedeset kwint'ala:ļ se'na: G-RM
- **kakšen** -šna -o sam. ▶ ⟨⟩ 'du:xtarje 'ni b'lu ņ sa me ta'ku: ba'li:l za'bię, 'ka:r m je 'kešņ d'ja:u, pa sņ p'ruoņa C-AP • 'tuđ 'a:u:s je 'kešņ s'ja:u za ž'wina C-GP • 'kešņ se j 'ba:u, 'kešņ pa 'tuđ 'neč G-RM | BđC kišna (ž. ed.); Tom. kęišņ, kęišņā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kak)
- kalin** ⇒ gempelj
- kaliti**¹ -im nedov. ▶ ka'lit C-GP; ed.: 3. ka'li C-AP ⟨⟩ wast'rię ka'lit C-GP
- **kaljen** -ena -o ▶ s.: ed.: 1. 'kalenu C-GP ⟨⟩ | BđC –; Tom. kęlt', kęlīm | Plet. + (⇒ 3. kalíti); SP 1962 +; SSKJ + (⇒ kaliti²) | ESSJ +
- kaliti**² -im nedov. ▶ ka'lit C-GP; ed.: 3. ka'li C-AP ⟨⟩ [poganjati]: žita ka'li C-GP • kram'pięr že u x'ra:mu l'pu: ka'li C-AP | BđC –; Tom. kęlt', kęlī | Plet. + (⇒ 1. kalíti); SP 1962 +; SSKJ + (⇒ kaliti³) | ESSJ + (⇒ kâl I)
- kalje** -a s ▶ 'ka:uje C-IS; tož. 'ka:uje C-AP ⟨⟩ pri krompirju: kram'pięr 'ma: 'li:pu 'ka:uje C-AP | S –
- kam**¹ prisl. ▶ 'ka:m C-GP, Z-JK, G-RM, 'kam(?) L-x, 'ka:m Š(C)-mk ⟨⟩ 'ka:m 'bi 'šo:u? Z-JK • 'ka:m sa pa 'nesļ u 'ma:lņ Š(C)-mk • da 'ka:m le'ti 'zërne? C-GP / 'ka:m 'bom z 'nem? C-AP // 'jes na 'wi:m, 'ka:m sa 'pale sprau'la:l 'tista 'ja:pka G-RM | BđC –; Tom. kām | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kam**² prisl. ▶ 'kam C-AP, G-RM, L-x ⟨⟩ sp'ra:j-ma γa 'ra:jš 'kam, g'đu: 'wi:, ki 'bo 'pær-šlu z'dę:j G-RM • 'kam 'dal se u'sięde, 'pa pa s'ni: C-AP | BđC kám || irgendwohin; Tom. [kām] | Plet. + (⇒ kám II); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kamba** -e z ▶ 'ka:m̄ba C-GP, L-x; rod. 'ka:m̄be L-x; tož. 'ka:m̄ba C-GP ⟨⟩ 1. 'kamat 'ima 'ka:m̄ba C-GP 2. zanka, ki jo dajo praši-ču međ zobe pri klanju | BđC –; Tom. kām̄ba | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kamba II)
- kambač** -a m ▶ rod. kam'ba:ča Z-JK ⟨⟩ vedro [kovinska posoda] (?): u'ča:s 'ni b'lu 'benja kam'ba:ča .. 'm̄o:uzļ sma u šex-'ta:re Z-JK | BđC –; Tom. – | Plet. kebel (š kaf) z železno kambo; SP 1962 –; SSKJ – / BSJ + | ESSJ +
- kamček** ⇒ kamenček
- kamen** -mna m ▶ 'ka:m̄ņ C-GP, Š-MM, L-ML; rod. 'ka:m̄na L-x; tož. 'ka:m̄ņ C-AP, 'ka:m̄ņ, 'ka:m̄:, 'ka:m̄ņ Š-MM, 'ka:m̄ņ, 'ka:m̄: S(C)-mb; mest. 'ka:m̄nu L-ML; mn.: rod. 'ka:m̄naņ S(C)-mb; tož. 'ka:m̄ne C-GP, Z-JK; dv.: im. 'ka:m̄ne Z-JK ⟨⟩ 1. ap'nięn 'ka:m̄ņ C-GP • γ'ruoņ 'ka:m̄ņ Š-MM / te'za:k kot 'ka:m̄ņ L-x 2. b'rusņ 'ka:m̄ņ C-GP • sa j'mi:l pa'seņ 'ka:m̄ņ za 'ka:ša, za d'rabna ņ pa ta de'bięla C-AP / beli/črni (zmesni) kamen mlinski kamen za pridobivanje bele/črne moke: sa 'nesļ šu'nica na ta 'bi:u 'ka:m̄ņ u 'ma:lņ Š-MM • šu'nica sa 'nesļ na 'čærņ 'ka:m̄ņ u 'ma:lņ C-AP • šu'nica m'lēna na ta sa'mi:sņ 'ka:m̄ņ Z-JK // 'kərstņ 'ka:m̄ņ C-AP, L-ML | BđC kamen, kamēn; kámьн, камьн, kamen, kamēn; Tom. kāmņ, kāmņā, tudi kāmļ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kamenček** -čka m ▶ 'ka:mčk C-AP; mn.: im. 'ka:mčki C-GP; rod. 'ka:mčkaņ C-AP ⟨⟩ | BđC kamnčke (m.: mn.: tož.); Tom. kāmļčk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ –
- kamenčkati** -am nedov. ▶ ka'mę:jnčkat C-AP; del. -l m. ed.: ka'mę:jnčkaņ C(P)-ks; mn.: ka'mę:jnčkal C-AP ⟨⟩ | BđC –; Tom. – | Plet. + (kámēnčkati); SP 1962 +; SSKJ + (kámēnčkati se) | ESSJ +
- kamenje** -a s ▶ 'ka:m̄ne C-GP, 'ka:m̄ne, 'ka:m̄le L-x, 'ka:m̄ne Ra(C)-vk; rod. 'ka:m̄ne C-AP; tož. 'ka:m̄ne C-GP; or. 'ka:m̄nem C-GP ⟨⟩ 'welp s 'ka:m̄ne C-AP | BđC –; Tom. kāmļę, kāmļęņę, kāmļęję | Plet. +; SP 1962 +;

- SSKJ + | ESSJ - || ⇒ groblje
- kamilica** -e ž ▶ ka'milca C-AP, L-x; rod. ka'milce C-AP, L-x; mn.: tož. ka'milce C-AP ⟨ ⟩ 'ma: ka'milce, 'ma: 'kimene, 'ma: 'ja:neža, pa j 'bi 'duoβer 'ča:j C-AP | BđC -; Tom. ka'miēlcę (ž mn.) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kamion** -a m ▶ tož. 'ka:mjon C-AP; mest. 'kamjonu C-AP; or. 'ka:mjonam C-AP; mn.: tož. 'ka:mjone C-AP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (kamión); SSKJ + | ESSJ +
- kamiončín** -a m ▶ tož. kamjon'čin C-GP; or. kamjon'činam C-GP ⟨ ⟩ j 'nas de'siēt š'lu na kamjon'čin C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ - (⇒ kamióncino) | ESSJ -
- kamlje** ⇒ kamenje
- kamnít** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. kam'nít C-AP; s.: ed.: im. kam'nitu C-GP ⟨ ⟩ kam'nít s'wit C-AP • kam'nitu ka'rita C-GP | BđC -; Tom. ka'mnít (⇒ kamenit) | Plet. + (kamenít); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (kamenít, ⇒ kámen)
- kamor** prisl. ▶ 'ka:mər C-AP, Š-MM ⟨ ⟩ 'ka:m se pa wa'bē:js 'tistu? Š(C)-mk - 'ja: 'ka:mər je Š-MM | BđC -; Tom. kāmər | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ go, kám)
- kamor vez.** ▶ 'ka:mər C-AP, 'ka:mer L-x ⟨ ⟩ 'ka:mər je 'šo:u, je z'miēram 'niēsu 'ci:u 'pušļ ze'lišč C-AP • 'pe:jt, 'ka:mer 'češ L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kám)
- kampelj** -na m ▶ 'ka:mpļ L-x; rod. 'ka:mpļna L-x ⟨ ⟩ *glavnik za pritrjevanje las* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + (P ~)
- kamra** -e ž ▶ 'ka:mra C-GP, Z-JK, L-ML; rod. 'ka:mre L-x, Ra(C)-vk; tož. 'ka:mra C-AP, Z-JK, Ra(C)-vk; mest. 'ka:mər C-AP, Z-JK, L-ML, Š(C)-mk; mn.: rod. 'ka:mər C-GP; tož. 'ka:mre C-AP; mest. 'ka:mraX C-GP ⟨ ⟩ 'yar u 'ka:mər je s'pa: L-x • ta we'lika 'ka:mra C-GP • ta 'ma:la 'ka:mra C-GP | BđC kámra; Tom. kāmra | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nar.; SP 2001 pokr. | ESSJ +
- kamrica** -e ž ▶ 'ka:mərca C-CS; mn.: im. 'ka:mərce C-AK ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nav. ekspr.
- | ESSJ +
- kamrik** -a m ▶ kam'rik C-IS, Pd(C)-iē; rod. kam'rika Pd(C)-iē ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. ka'm-rik (⇒ kambrik) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ tekst. *bombažna tkanina v platneni vezavi* | ESSJ +
- kamrikov** -a -O prid. ▶ m.: mn.: tož. kam'rikawe C-AP ⟨ ⟩ *kamrikast: za u'sa:g 'da:n sma j'mi:le pa kam'rikawe 'biertaxe C-AP* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (⇒ kambrik); SSKJ - / BSJ + | ESSJ - (⇒ kambrik)
- kanal** -a m ▶ 'kanau C-CS; tož. 'kanau C-AP ⟨ ⟩ sa ska'pa:l 'yra:bne, pa 'kanau nar'dil C-AP | BđC -; Tom. ka'nau, -āļā | Plet. + (kanāl); SP 1962 +; SSKJ + (kanál) | ESSJ +
- kangla** -e ž ▶ 'ka:jŋyla C-GP, L-x; rod. 'ka:jŋyle L-x; tož. 'ka:jŋyla C-GP, Z-JK; mest. 'ka:jŋyl C-AP; mn.: im. 'ka:jŋyle Z-JK; tož. 'ka:jŋyle C-AP; mest. 'ka:jŋylax C-GP ⟨ ⟩ [že'li:zne] 'ka:jŋyle C-AP • 'ka:jŋyla za m'li:ka C-GP | BđC -; Tom. kānyļā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ ajmar
- kanglica** -e ž ▶ 'ka:jŋylca Pd(C)-iē; tož. 'ka:jŋylca C-AP; mest. 'ka:jŋylc Pd(C)-iē ⟨ ⟩ 'literska 'ka:jŋylca C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kanofelj** -na m ▶ mn.: tož. ka'nu:flne Z-JK ⟨ ⟩ P?: 'ta:ka 'li:pa wab'li:ka sŋ 'mi: /./ 'patļ pa ka'nu:flne, t'ri /./ na 'adŋ d'ru:jŋ 'yar Z-JK | S -
- kanon** -a m ▶ ka'nuoŋ L-x; rod. ka'nuoŋa L-x; mn.: im. ka'nuoŋi C-AP ⟨ ⟩ |top|| 'tərt kot ka'nuoŋ L-x *pijan* | BđC -; Tom. ka'nūəŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ +
- kant** kanta m ▶ rod. 'ka:nta C-AP; tož. 'kant C-AP ⟨ ⟩ v zvezi *iti/priti na kant: na 'kant je š'lu prema'žejne C-AP / vzeti s kanta kupiti: je u'ziēu s 'ka:nta C-AP* | BđC -; Tom. kənt | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknj. pog. | ESSJ +
- kap** -a m ▶ 'ka:p C-AP, L-x; rod. 'ka:pa L-x; tož. 'ka:p C-AP, L-x ⟨ ⟩ p'rit z 'dožje pat 'ka:p L-x | BđC -; Tom. káp | Plet. + (⇒ 1. káp); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- kap** ⇒ žlak

kapa -e ž ▶ 'ka:pa C-GP, L-x; rod. 'ka:pe L-x; tož. 'ka:pa Z-JK; or. 'ka:pa C-GP; mn.: im. 'ka:pe C-AP; tož. 'ka:pe L-ML ⟨⟩ p'ledena 'ka:pa L-x // γa j 'jemu 'ma: pat 'ka:pa C-GP | BđC -; Tom. kâpa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kapati -am nedov. ▶ 'ka:pat C-AP; ed.: 3. 'ka:pa C-AP; del. -l m.: ed.: 'ka:pau C-AP; ž.: ed.: 'ka:pa C-GP ⟨⟩ j 'ka:pa 'dal 'wada C-GP • wat s'we:jče 'ka:pa C-AP / j γ'lix 'ma: 'ka:pau 'doš C-GP | BđC -; Tom. kâpat, kâplę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kapljati)

kapela -e ž ▶ ed.: im. ka'pięla C-AP, Z-JK; tož. ka'pięla C-AP; mn.: rod. ka'pięl C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kâpięła | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kapica -e ž ▶ 'ka:pca C-AP; mn.: tož. 'ka:pce C-GP; or. 'ka:pcam C-AP ⟨⟩ 'či:uļ s 'ka:pcam C-AP | BđC -; Tom. kâpca | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kaplan -a m ▶ kap'la:n C-GP, Ra(C)-vk; tož. kap'la:na C-GP; dv.: im. kap'la:na C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kâplân | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kapela)

kaplja -e ž ▶ 'ka:ple C-AP, L-x; rod. 'ka:ple L-x; mn.: im. 'ka:ple Z-JK; rod. 'ka:pļ C-AP; mest. 'ka:plex C-AP ⟨⟩ γ'lix m 'pa:r 'ka:pļ 'wina sņ mu 'da: C-AP • ta k'ra:wa tud ane 'ka:ple m'li:ka 'ni:ma L-x / sa že ta p'rowe 'ka:ple 'won C-AP *rosi* | BđC -; Tom. kâplę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kapljati)

kapljati -am nedov. ▶ kap'la:t C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kâplęt, kâplę (dež) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kapnica -e ž ▶ 'ka:pņca L-mv; tož. 'ka:pņca Š-AO ⟨⟩ |voda| | BđC -; Tom. kâpņca | Plet. +; SP 1962 + (kapnica); SSKJ + | ESSJ + (⇒ kapljati) || ⇒ strešnica, štirnovica

kapniti -em dov. ▶ ed.: 3. 'ka:pne C-AP ⟨⟩ ◇ [wa s'we:jčņc] p'ri:t 'ka:pne wat st'rę:jše kot wat s'we:jče C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ + nav. 3. os. | ESSJ +

kapucinar -ja m ▶ kap'cinar C-AP, L-x; rod. kap'cinarje L-x; mn.: im. kap'cinari Z-DŠ; tož. kap'cinarje C-AP ⟨⟩ *menih* | BđC -;

Tom. kâpcînar, -rję (P ?) | Plet. + (P ~); SP 1962 +; SSKJ + (P ~) | ESSJ -

kapus -a m ▶ 'ka:ps C-AP, G-RM, L-x; rod. 'ka:psa C-AP, L-x, Pč(G)-fm; tož. 'ka:ps C-AP, Pč(G)-fm, Ra(C)-vk ⟨⟩ |zelje| | BđC kâpēs (kâps) *Kohl, Kraut*; Tom. kâpus *sadika zelja* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > redko *zelje* | ESSJ +

kapusnik -a m ▶ kabz'nik C-GP, Š-AO, L-x; rod. kabz'nika C-GP, L-x; mn.: im. kabz'niki C-GP, Š-AO, Ra(C)-vk; tož. kabz'nike C-AP; dv.: im. kabz'nika Š(C)-mk ⟨⟩ nekda(j) (zadnji k. so bili opuščeni v 70. letih 20. st.) *skupni vaški zelnik za gojenje zelnatih sadik*: u'saka 'wa:s je 'mi: kabz'nik ņ na s'wet Γ'rayar sa u 'Ra:unix u'si 'nesļ γ'nu:j u 'kašax ņ pa s'ja:l 'ka:ps C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. + (kâpusnik); SP 1962 + (kâpusnik, ⇒ kâpus); SSKJ - | ESSJ +

kapusov -a -o prid. ▶ ž.: ed.: im. 'ka:psawa S-AT; mn.: im. 'ka:psawe C-AP ⟨⟩ 'ka:psawe γ'la:we C-AP / 'ka:psawa sa'la:ta S-AT | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kâpus); SSKJ + | ESSJ +

kar - zaim. ▶ 'ka:r C-AP, G-RM, Pd(C)-iē ⟨⟩ 'ka:r 'bo pra'sa:, 'bo že mar'bit 'ki wadya'wu:ru Pč(G)-fm • 'ja:jca sma prada-'ja:l, 'ka:r se 'ni da'ma pa'nucalu Z-JK • 'patļ se u'pa:r, 'ka:r 'misļš 'di:t 'kuxat Š-MM | BđC -; Tom. kâr | Plet. + (kâr I); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kar prisl. ▶ 'ka:r C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, Pč(G)-fm ⟨⟩ 1. j 'ka:r 'možau ņ pa s'tisnu za'bię C-AP • sma 'ka:r pər'nesļ, de j u'saik 'sa:m 'ri:zaų C-AP 2. če j b'lu s'la:bu u'reme, sa 'ka:r če pa 'peč su'sil C-GP 3. še 'ka:r 'duoþer je 'bi Š-MM • sa 'ka:r 'xitra 'pəršļ C-AP • 'jesņ se u'la 'ka:r na'wa:dla C-AP | BđC -; Tom. kâr | Plet. + (kâr III); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kar vez. ▶ 'ka:r C-GP, G-RM ⟨⟩ 'ka:r je b'lu 'ta:lerjeų, 'tisti sa b'li /../ u'si da'ma: nar'jen C-GP // 'ka:r je b'lu 'ku:lki 'ki ma'γuoče, sma u'se zwa'ra:l ņ pa u's'ja:l G-RM • sma 'a:xtal, 'ka:r se je 'da:lu C-AP | BđC -; Tom. kâr | Plet. + (kâr II); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kar člen. ▶ 'ka:r Z-JK ⟨⟩ 'ka:r way'la:ste se

- Z-JK** | **BdC** -; **Tom.** kâr | **Plet.** + (⇒ kâr III); **SP 1962** + (⇒ prisl.); **SSKJ** + (⇒ prisl.) | **ESSJ** -
- karabinjer** -ja m ▶ karabi'ner **C-AP**, **L-x**; rod. karabi'nerje **L-x**; mn.: im. karabi'neri **C-GP**, **G-RM** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** v italijanskem okolju | **ESSJ** -
- karbid** -a m ▶ kær'bit **C-AP**, kor'bit **S-AT**; tož. kær'bit **Z-DŠ** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** > poljud. | **ESSJ** -
- karbidovka** -e ž ▶ kær'bidaŭka **C-AP**, kær-'bitaŭka; rod. kær'bitaŭke **L-x**; mn.: tož. kær'bidaŭke **C-AP** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** pog.; **SP 2001** prakt. sp. | **ESSJ** -
- karbodi** zaim. ▶ tož. kær'bot **C-AP**, 'ka:r'bot **S-AT** ⟨ ⟩ *karkoli*: sŋ da'bila kær'bot **C-AP** | **S** -
- kareca** -e ž ▶ ka'reca **Cv-x**; rod. ka'rece **Cv-x** ⟨ ⟩ *ročni voziček* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - (⇒ kareta in karjola) || ⇒ gerika, vozica
- kareta** -e ž ▶ ka'rięta **C-AP**; tož. ka'rięta **C-AP**; mn.: im. ka'rięte **C(P)-ks**; dv.: rod. ka'rięt **C-GP** ⟨ ⟩ *vrsta voza*: sa ū ka'rięta ūp'rięŷl 'kajne **C-GP** • ka'rięte za m'li:ka wa'zit **C(P)-ks** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** > pog. (P ~); **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** +
- karjola** -e ž ▶ kar'juŋla **C-AP**, **Z-DŠ**; tož. kar'juŋla **C-GP**; or. kar'juŋla **C-IS**; mn.: tož. kar'juŋle **G-RM** ⟨ ⟩ *samokolnica* | **BdC** -; **Tom.** karjŋla | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** niže pog.; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** +
- karta**¹ -e ž ▶ 'ka:rtá **L-x**; rod. 'ka:rté **L-x**; mn.: im. 'ka:rté **L-x**; tož. 'ka:rté **C-GP**; or. 'ka:rtam **C-GP** ⟨ ⟩ *igrálna karta*: sa š'pialal 'ka:rté **C-GP** • 'ka:rté sa š'luŋyale **C-GP** | **BdC** ⇒ kvarta; **Tom.** kárta (P ?) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ kárta²) | **ESSJ** + || ⇒ kvarta
- karta**² -e ž ▶ 'ka:rtá **L-x**; rod. 'ka:rté **L-x**; mn.: rod. 'ka:rt **C-AP**; mest. 'ka:rtax **C-AP** ⟨ ⟩ **1. vozovnica 2. razglednica** | **BdC** -; **Tom.** kárta (P ?) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ kárta¹) | **ESSJ** +
- kasa** -e ž ▶ 'ka:sa **C-GP**, Š(C)-mk; mest. 'ka:s **C-GP** ⟨ ⟩ *hranilnica*: a je b'la že 'ka:sa š'la fa'lit 'takat? Š(C)-mk | **BdC** -; **Tom.** kâsa (P ?) | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (P ~)
- kaseljc** -a m ▶ 'ka:sŷc **C-AP**; tož. 'ka:sŷc **C-AP** ⟨ ⟩ *nabiralnik* | **S** -
- kasen** ⇒ kesen
- kason** -a m ▶ ka'suŋ **L-MV**; rod. ka'suŋa **L-x** ⟨ ⟩ *skrinja za žito s predali* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** - (⇒ kasún) || ⇒ skrinja, šrajn
- kastrola** -e ž ▶ kast'ruŋla **L-x**; rod. ka-st'ruŋle **C-AP**, **L-x**; tož. kast'ruŋla **Z-JK**; mest. kast'ruŋl **C-AP**; mn.: im. kast'ruŋle **C-AP**; tož. kast'ruŋle **C-AP**, **Z-JK**; dv.: rod. kast'ruŋl **C-AP** ⟨ ⟩ *posoda*: sa b'le le sk'li:de pa kast'ruŋle 'yar u 'tistmu .. sk'li:dŋku **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** niže pog.; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** + || ⇒ lonec
- kastrolca** -e ž. tož. kast'ruŋlca **C-AP** ⟨ ⟩ *manjšalnica od kastrola*: sŋ s'kuxa z'jutër na 'litërška kast'ruŋlca, pa sŋ pa ps'tila 'dal na k'ra:j špar'yerta **C-AP** | **S** -
- kaša** -e ž ▶ 'ka:ša **C-AP**, 'ka:še **S-AT**, **L-ML**; rod. 'ka:še **C-AP**, **L-x**; tož. 'ka:ša **C-AP**, **Z-JK**, **G-RM**, Š-MM, **Ra(C)-vk** ⟨ ⟩ **1. oluščena zrna nekaterih žit**: 'ka:m ste na'sil 'ka:ša ū'xa:t? Š(C)-mk / pra'sięna 'ka:ša **C-AP**, **Ra(C)-vk** • ta d'rabna 'ka:ša **C-AP** *prosená* / ič'mięnawa 'ka:še **L-ML** • ta de'bięla 'ka:ša **C-AP** *ješprenj 2. jed iz teh zrn*: pa 'ta:ka 'ka:ša j s'kuxa, de se j 'ka:r t'rięsla **Z-JK** // 'ribana 'ka:ša **C-AP** *jušna zakuha* | **BdC** -; **Tom.** kâše | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** > **1. redko** | **ESSJ** + (P ~)
- kašča** ⇒ klet
- kašelj** -šlja m ▶ 'ka:šŷ **C-GP**, **L-x**; rod. 'ka:šle **L-x** ⟨ ⟩ 'sux 'ka:šŷ **C-AP** / was'lo:usk 'ka:šŷ **L-x** | **BdC** -; **Tom.** kâšŷ, -lę | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kašljati** -am nedov. ▶ 'ka:šlet **C-AP**; ed.: daj. 'ka:šle **C-GP**; del. -l m.: ed.: 'ka:šleŷ **C-AP** ⟨ ⟩ j 'ka:šleŷ za ūdu'sit **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** kâšlet, -ęm | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kâšelj); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kâšelj)

katanja -e ž ▶ ka'ta:jne C-GP; rod. ka'ta:jne C-AP ⟨ samorodna trta | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + (⇒ katâ nec)

katanjevec -vca m ▶ ka'ta:jneuč C-CS, ki'ta:jneuč L-x; rod. ki'ta:jneuča L-x ⟨ vino iz grozdja katanje | S -

katekizem -zma m ▶ kate'kizŋ C-AP; rod. kate'kizma C-GP; tož. kate'kizŋ C(P)-KS ⟨ se 'morš na'wa:st ta'ku: kot kate'kizŋ C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kateri -a -O zaim. ▶ m.: ed.: im. ka'tiŋ C-GP, 'kiŋ C-AP, x'tiŋ, k'tiŋ, 'kiŋ L-x; rod. ka'tiŋya C-AP, 'kiŋya C-AŠ, 'kiŋya Z-JK, ka'tiŋya G-RM, 'kiŋya Š(C)-mk; daj. 'kiŋmu Š-AO; mest. 'kiŋmu Š(C)-mk; or. 'kiŋŋ Š(C)-mk; mn.: im. ka'tiŋ C-AŠ; ž.: ed.: im. ka'tiŋa C-GP, 'kiŋa C-AP, 'kiŋa Z-JK, k'tiŋa L-x, 'kiŋa Š(C)-mk; mest. ka'tiŋi C-AŠ, x'tiŋ G-RM; mn.: im. ka'tiŋe C-AŠ, 'kiŋe Š(C)-mk; tož. 'kiŋe Š(C)-mk; s.: ed.: im. 'čiŋu G-RM, k'tiŋu L-x ⟨ 1. 'ra:zne 'žejnske /../ sa 'wi:dle za u'se, ka'tiŋa t'ra:wa 'nuca za ta ba'li:žŋ, ka'tiŋ 'čaj wat 'tele t'ra:we pa wat 'telix kare'nin C-GP • na 'wi:m ŋ'lix, ka'tiŋya 'li:ta sa b'li 'pøršŋ G-RM / v sam. rabi 'kiŋe ste 'pi:l? Š(C)-mk 2. v sam. rabi če se j 'kiŋa že'nila /../ je 'pøršu 'tišler ŋ 'xiša C-AP | BđC katiŋa, katiŋa (ž. ed.); Tom. kīer, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

katram -a m ▶ kat'ra:m C-GP, L-x; rod. kat'ra:ma L-x ⟨ | S -

katramirati -am nedov. ▶ katra'mi:rat L-x; ed.: 1. katra'mi:ram L-x; mn.: 3. katra'miŋ-raje C-AP; del. -l m.: mn.: katra'miŋeral C-GP ⟨ 1. prevleči s katranom 2. asfaltirati

▶ **katramiran** -a -O ▶ m.: ed.: im. katra'miŋ- ran C-GP, katra'mi:ran L-x; ž.: ed.: im. katra'miŋerana C-GP, katra'mi:rana L-x; s.: ed.: im. katra'mi:ranu L-x ⟨ katra'mi: rana 'ci:sta L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ (⇒ katrán > 2. nar. zahodno) | ESSJ - || ⇒ asfaltiran

katran, **katranirati** ⇒ katram, katrami-rati

katrca -e ž ▶ 'ka:tərca L-x; rod. 'ka:tərce L-x ⟨ torilnica (Omphalodes verna) | S -

kava ⇒ kofe

kavaleta -e ž ▶ kawa'lietna (?) C-GP; mn.: tož. kawa'liete C-AK; dv.: im. kawa'liet C-AK ⟨ 1. lesena koza 2. dvignjen prostor v kleti, na katerega se naloži krompir | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

kaverna -e ž ▶ ka'werna C-GP; mn.: tož. ka'werne G-RM ⟨ vojaško podzemeljsko zaklonišče: [wa'ja:ki] sa za'čiel 'tiste ka'werne rau'nat .. de'wiŋtŋ'ridesedya 'li:ta G-RM | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ > voj. | ESSJ -

kavka -e ž ▶ 'ka:uka C-AP; mn.: im. 'ka:uke C-AP; rod. 'ka:uk C-AP ⟨ ka sa 'ka:uke 'pøršle, sma d'ja:l, de ŋ 'wi:tər C-AP | BđC -; Tom. kâukâ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kavsna -e ž ▶ 'ka:usna C-AP; rod. 'ka:usne C-AP, Ra(C)-vk ⟨ (slabo) vino: se j na'leu 'tele 'ka:usne C-AP | BđC -; Tom. kâusnâ zadnje, manj vredno žganje, ki priteče iz kotla; tudi v pomenu »vino« | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

kavtnik -a m ▶ 'ka:uŋk C-GP; rod. 'ka:uŋka C-GP ⟨ slabš. pregosta hrana | S -

kavža -- -- povdk. 'ka:uža C-GP ⟨ star. kriv: 'ti s 'ka:uža, ka s pre'ma:le 'a:xtaŋ C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ kriv, uržah

kazati kažem nedov. ▶ ka'za:t, 'ka:zat C-AP, 'ka:zat L-x; ed.: im. 'ka:žem L-x; daj. 'ka:že C-AP, G-RM; mn.: 'ka:žeje C-GP; del. -l ž.: ed.: ka'za: C-AP; s.: ed.: ka'za:lu G-RM, L-ML ⟨ 1. m je 'wana ka'za:, ka'ku: ne:ž C-AP 2. j ŋ'lu ŋ'se /../ za 'wa:jska ka'za:lu G-RM / s'la:bu 'ka:že G-RM 3. 'ni mu ka'za:lu d'ru:jya L-x | BđC -; Tom. kâžat, kâžem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kazen -zni ž ▶ 'ka:zŋ L-x, C(P)-KS, Ra(C)-vk; rod. 'ka:zŋ C-GP, L-x; tož. 'ka:zŋ Ra(C)-vk ⟨ je 'bi waf'ra:jnen 'ka:zŋ C-GP • 'bažje 'ka:zŋ L-x • v prisl. rabi za 'ka:zŋ je 'moju k'lečet L-x | BđC -; Tom. kâžŋ, kâžŋ | Plet. + (⇒ 1. kazen); SP 1962 +; SSKJ +

| ESSJ + (⇒ kazen I)

kaznenik ⇒ znenk

kaznovati -ujem dov. ▶ kazn'wa:t C-GP, kaz'nowat L-x; ed.: im. kaz'nujem L-x; del. -l m.: mn.: kazn'wa:l C-AP ()

▶ **kaznovan** -a -o ▶ m.: ed.: im. kazn'wa:n C-AP, kazna'wa:n L-x; z.: ed.: im. kazna'wa:-na L-x; s.: ed.: im. kazna'wa:nu L-x | BđC -; Tom. kažnōwaṭ, kažnūjṭem | Plet. + (kaznováti); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kazen I)

kdaj ⇒ keda, kedaj

kdo ⇒ kedo

kdor - zaim. v vezn. rabi ▶ g'du:r C-GP, 'du:r Z-JK, g'du:r, 'du:r L-x, 'du:r Ra(C)-vk, Š(C)-mk () g'du:r 'teya na /../ p'ruṭba, na 'wi:, ka'ku: 'tu: 'dabru nar'di C-GP | BđC kḅdūr; Tom. ḡdūr, kōḡar [!] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kdove prisl. ▶ g'du:'wi: C-GP, G-RM () sa d'rowa ḡdu:'wi: 'kuṭ 'moḡ pa ḡri 'dal 'pa:j-sat C-GP • g'du:'wi: 'ki 'bo 'pəršlu z'dej G-RM | BđC -; Tom. ḡ wīə | Plet. + (⇒ kdō); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

keber -bra m ▶ čieḡber C-AP, L-x; rod. čieḡbra L-x; mn.: im. čieḡbri C-AP; rod. čieḡbraḡ C-AP () | BđC -; Tom. kiēḡar, kiēḡarḡ | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ pog. majski hrošč; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ + (P ~)

keda in kedaj prisl. ▶ 'koda, 'kodaj C-GP, 'koda Z-JK, G-RM, Š-MM, L-ML, 'koda, 'kodaj Pč(G)-fm, 'kodi S(C)-mb () *kdaj | izraža, da se dejanje dogaja v nedoločenem času*: 'koda sa 'mi:l /../ 'tut pa š'tir k'ra:we Š-MM • 'koda sa s'kuxal k'ruṭpajca /../, 'koda m'li:ka pa pa'lienta /../ pa x'ruške z'ra:un .. al pa 'ka:ša Š-MM • če 'koda 'ni b'lu k'ruxa /../ pa sḡ pa'liēnta s'kuxa C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. + (kdaj); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kedaj prisl. ▶ ka'da:j C-GP, ka'da:j Z-JK, g'da:j Z-DŠ, ka'da:j, g'da:j G-RM, ka'da:j Pč(G)-fm, ka'da:j, g'da:j Š(C)-mk () *kdaj*: 1. ka'da:j ste pa ta p'rējkat š'la slu-žit? Š(C)-mk 2. že ka'da:j j d'jaru 'Pi-skar 'tistu Pč(G)-fm | BđC kdāj JS.; Tom. kaḡāi | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kedo koga zaim. ka'du:, g'du: C-GP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x; rod. ka'ya: C-GP, L-ML; daj. ka'mu, 'komu C-AP, ka'mu L-ML, ka'mu B(C)-vo; tož. ka'ya: C-CS, L-ML; mest. ka'mu L-ML; or. ka'mu L-ML, C(P)-ks () 1. *|izraža vprašanje po neznaní osebi*: ka'du: pa 'tu 'wi:? C-GP • ka'du: sa b'li še? G-RM / 'jes na 'wi:m, ka'du: je 'pal 'tista 'xiša 'kupu G-RM 2. *|izraža nedoločeno, poljubno osebo*: 'jest se 'tut k'ri:ḡat 'ni:m: s ka'mu C(P)-ks • pər B'riēšku /../ 'ni 'mē:ḡ ka'du: 'di:lat Š-MM • z'dej pa le ḡliēdaje, ka'du: 'bo ka'ya: C-CS | BđC kadū, kadú, kādú, kadu, kdū J., kdú; kagā; kdū, kdú; Tom. kadūə, ḡdūə, dūə, 2. kōḡa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kegelj -glja m ▶ čeyu C-AP; mn.: im. čeyli C-GP () | BđC -; Tom. kēḡl, kēḡlḡ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kegljati -am nedov. ▶ čey'la:t, čeylet C-GP; mn.: daj. čey'la:je C-AP () | BđC -; Tom. kēḡlḡt, kēḡlām | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kegelj); SSKJ + | ESSJ -

kegljišče -a s ▶ čey'liše C-GP () | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kegelj); SSKJ + | ESSJ -

kelnarica -e ž ▶ 'kiēlnarca C-GP, L-x; rod. 'kiēlnarce L-x; mn.: im. 'kiēlnarce C-GP () | BđC -; Tom. kēlnarča | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ -

kepa -e ž ▶ čieḡpa C-AP, L-x; rod. čieḡpe L-x; mn.: im. 'kieḡpe C-AP () 1. *|sneg*: čieḡpa sḡ'ya: L-x 2. *|kos sprijete snovi*: čieḡpa 'putra L-x | BđC -; Tom. kiēḡa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kepati kepam nedov. ▶ čepat C-AP, čieḡpat L-x; ed.: im. čieḡpam L-x; del. -l m.: mn.: čepa:l C-AP () sma se čepa:l, ka j 'bi s'ni:x C-AP | BđC -; Tom. kiēḡat | Plet. + (képati); SP 1962 + (képati, ⇒ képa); SSKJ + | ESSJ +

ker ⇒ kadar, koker

ker ⇒ ka

kerlc -a m ▶ 'kerlč C-AP, Pd(C)-i; tož. 'kerlca C-AP () | BđC -; Tom. kērlč, -a (⇒ kerlec) / Plet. -; SP 1962 -; SSKJ pog. ekspr. posta-ven, sposoben moški; SP 2001 neknj. pog.

| ESSJ +
kerlski -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'kerlšk Pd(C)-iē ⟨⟩ *postaven* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
kesen -sna -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'kosŋ L-x; ž.: ed.: im. 'kosna L-x; s.: ed.: im. 'kosnu L-x ⟨⟩ 1. je že s'piet 'kosŋ L-x 2. 'kosnu 'ja:pku L-x • 'kosna 'či:šne L-x
▶ **kesno** prisl. ▶ 'kosŋ S-AT, 'kosnu L-ML, 'kosŋ L-x, 'kosnu Ra(C)-vk ⟨⟩ | BđC -; Tom. kəšŋ, kəšân, kəšnə (⇒ kesan) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ raba peša | ESSJ -
ketnja -e ž ▶ 'či:tne C-GP, 'či:kne Z-JK, 'ki:tne G-RM, 'či:kne, 'ki:tne L-x, 'ki:tne Pd(C)-iē; rod. 'či:kne L-x; tož. 'či:tne C-GP, 'či:kne L-x; mn.: im. 'či:tne C-GP; rod. 'či:tŋ C-GP, ki:tŋ Ra(C)-vk; tož. 'či:tne C-GP, 'ki:tne Ra(C)-vk; mest. 'či:tne C-GP, 'ki:tne L-x; or. 'či:tne C-GP, 'či:tne C-GP ⟨⟩ sma š 'či:tne waber'nil p'ra:sca C-GP / 'ura na 'či:kne L-x | BđC čitne; Tom. kīetnə (⇒ ketina) | Plet. - (⇒ kētina); SP 1962 -; SSKJ - (BSJ: kētna) | ESSJ + (⇒ kēt(i)na)
ketnjica -e ž ▶ 'či:tŋca C-AP; mn.: tož. 'či:tŋce C-AP; mest. 'či:tŋcam C-GP; or. 'či:tŋcam C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kīetŋca (⇒ ketinica) | Plet. - (⇒ kētinica); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
kidanje -a s ▶ 'čidajne C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
kidati -am nedov. ▶ 'čidat, 'kidat C-GP, 'čidat L-x; ed.: im. 'čidam L-x; rod. 'čidaš C-GP; del. -l m.: ed.: 'čidaŋ C-GP, 'kidaŋ Ra(C)-vk; mn.: 'čidal C-AP, Z-JK ⟨⟩ 'šubla za 'porst 'čidat C-GP • s'nu: 'čidat C-AP | BđC -; Tom. kīdət, kīdəm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
kifeljc -a m ▶ 'kifl̥c C-AP; rod. 'kifl̥ca C-GP; mn.: im. 'kifl̥ci C-AP ⟨⟩ | *rogljic* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ > pog.; SP 2001 nekñj. pog. | ESSJ +
kifeljčar -ja m ▶ 'kifl̥čer C-GP; rod. 'kifl̥čerje C-AP ⟨⟩ 1. *vrsta fižola*: 'kifl̥čer j 'duober za ŋ st'ruoči 'kuxat C-AP 2. *vrsta krompirja* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 + (P -); SSKJ + (P -)

| ESSJ + (P -)
kihati -am nedov. ▶ 'čixat C-AP; del. -l m.: ed.: 'čixaŋ C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kīxət, -əm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ čihati, kihati)
kihniti -em dov. ▶ 'čixŋt C-GP; ed.: 3. 'čixne C-AP; del. -l m.: ed.: 'čixnu C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kīxŋt', kīxŋəm | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kihati); SSKJ + | ESSJ + (⇒ kihati)
kikiriki medm. ▶ kikiri'ki: C-AP, L-x ⟨⟩ *posnema glas petelina* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kikirikati)
kiklja -e ž ▶ 'čikle C-GP, 'čikle, 'kikle L-ML, 'kitle Pd(C)-iē; rod. 'čikle L-x; mn.: im. čik'liē C-GP; tož. čik'liē C-GP, kik'liē L-ML, kik'liē Ra(C)-vk ⟨⟩ 1. *žensko oblačilo*: 'dɔ:uŋe kik'liē L-ML 2. *otroško oblačilo*: wat'rac /../ sa 'mi:l 'le čik'liē, pa še 'tistu ŋ'se ŋ'sca:nu C-GP | BđC -; Tom. kītl̥, kīkl̥ (⇒ kikla) | Plet. + (kīkla); SP 1962 + (kīkla); SSKJ + | ESSJ + (kīkla)
kila -e ž ▶ 'kila C-AP, G-RM, L-x; rod. 'kile C-AP, L-ŠK, tož. 'kila C-AP, G-RM; mest. 'kil Pč(G)-fm; mn.: rod. 'kil C-GP, Z-JK, L-ŠK, Š(C)-mk ⟨⟩ j je 'da:ŋ 'piet 'liē za na 'kila 'cukra G-RM • j 'jemu ne 'šezdeset 'kil Z-JK • sa ŋa /../ pa 'kil kup'wa:l Pč(G)-fm | BđC -; Tom. kīl̥ | Plet. + (⇒ 2. kīla); SP 1962 +; SSKJ + (⇒ kīla²) | ESSJ -
kilometer -tra m ▶ tož. kilo'metər G-RM; mn.: tož. kilo'metre C-GP ⟨⟩ 'tu: je ene š'tier kilo'metre, še 'weč, t'le 'dal 'mimu /../ wa'si C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kilo-); SSKJ + | ESSJ -
kimena -e ž. 'kimena C-AP, 'čimena L-x; rod. 'čimene, 'kimene C-AP, 'čimene L-x; mn.: rod. 'kimen C-AP ⟨⟩ *kumina (Carum carvi)*: 'ma:l 'kimene sma 'di:l pa 'jɛsx pa 'uɔle C-AP | BđC -; Tom. - (kīml̥, ⇒ kimelj) | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ - (⇒ kmīn, kumīn)
kipeti -im nedov. ▶ č'pi:t C-AP, L-x; ed.: 1. č'pim L-x; 3. č'pi C-AP; del. -l s.: ed.: č'pi:lu C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kēpt', kēpī | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kis ⇒ jesih

kisal -i ž ▶ ci'sa:u C-GP, L-mv; tož. ci'sa:u C-AP ⟨ | *kisla repa ali kislo zelje*: u 'čebər /../ za ci'sa:u, 'ri:pa pa 'zə:jle, sma pa 'tut 'di:l pa .. wod 'oxrou̯ta 'piərje we'liku, pal p'laxe 'yar, 'pal pa še 'ka:m̩, de sma wabla'zil, de j 'pəršla 'wada na 'worx C-AP | **BdC** -; **Tom.** kešāu, gen. kešāl | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** nar. zahodno *kisla repa ali kislo zelje*; **SP** 2001 pokr. zah | **ESSJ** -

kisati -am nedov. ▶ 'cisat C-AP, 'kisat S-AT; ed.: 3. 'cisa C-AP; del. -l m.: ed.: 'cisa:u C-GP; mn.: 'cisal C-GP; ž.: ed.: 'cisa C-GP; s.: ed.: 'cissalu C-AP ⟨ | 'nisma da'ma 'neč 'cisal m'li:ka C-GP

▶ **kisati se** ▶ ⟨ | 1. 'zə:jle se 'cisa C-AP / ta'ku: s'la:bu ya'ri, se se le 'cisaje d'rowa C-GP *o premalo suhem Iesu* 2. 'ki se 'cisaš C-GP *jokaš*

▶ **kisan** -a -o ž.: ed.: im. 'cisana C-GP ⟨ | 'cisana ['ri:pa] C-GP | **BdC** -; **Tom.** kīšat, -am | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

kisel -sla -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ciseu, 'kiseu C-AP, 'cisu L-x; rod. 'kisl̩ya C-AP, 'cis̩l̩ya C-GP; ž.: ed.: tož. 'cisla L-MKO; s.: ed.: im. 'cisslu C-GP, 'kisslu C-AP, 'cisslu Z-JK, L-x, 'cisla Š(C)-mk; rod. 'kiss̩l̩ya C-AP; tož. 'kisslu C-AP; mest. 'kiss̩l̩m C-AP ⟨ | 1. 'kisslu m'li:ka C-AP • 'cisla m'li:ka Š(C)-mk • 'cisla ['si:raka] L-MKO • 'cisslu 'zə:jle Z-JK / 'cisslu kot 'cis̩l̩ca/'li:s̩ŋka/'u'risk L-x 2. 'cisslu u'reme C-GP

▶ **kislo** prisl. ▶ 'cisslu C-AŠ, 'cisslu L-x ⟨ | se dər'ži 'cisslu ku na 'ma:t 'bažje C-GP | **BdC** -; **Tom.** kīsu, kīšl̩, kīšl̩ | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

kislica -e ž ▶ 'cis̩l̩ca C-AP, 'cis̩l̩ca L-ML; rod. 'cis̩l̩ce L-x ⟨ | se dər'ži kot 'cis̩l̩ca L-x; 'cisslu kot 'cis̩l̩ca L-x | **BdC** -; **Tom.** kīšl̩ca (⇒ kiselica) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

kišta -e ž ▶ 'kišta C-GP; tož. 'kišta C-AP ⟨ | sma ta 'li:pe kare'nine par'wa:l pa u na 'kišta u 'zemle 'di:l, de sma j'mi:l za pa'zim C-AP | **BdC** -; **Tom.** kīšt̩ | **Plet.** +; **SP** 1962 -; **SSKJ** nižje pog. | **ESSJ** +

kita -e ž ▶ 'čita C-GP, 'čita, 'kita L-x; tož. 'čita C-AP; mn.: rod. 'čit C-GP; tož. 'čite

C-GP, 'kite C-AP; mest. 'čitax C-AP, 'kitax L-ŠK ⟨ | 'd̩o:u̯ya 'čita C-AP / 'tistu k'la:sje 'siərka:u .. sma tut 'čite 'di:lal C-GP | **BdC** -; **Tom.** kīt̩ | **Plet.** + (⇒ 1. kita); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

kitica -e ž ▶ 'čitca, 'kitca C-AP, 'kitca L-ML; rod. 'kitce L-x; mn.: rod. 'čitc C-AP ⟨ | 1. *manjšalnica od kita* 2. čipk. *vzorec pri klekljanju*: na s'ri:t je b'la tup'r̩o:u 'mičkana ['ripca], pa j u'la 'kitca wa'ku:l, pa je u'la u 'zuopke 'kitca wa'ku:l, pa s'piet 'ripca wa'ku:l L-ML | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** +

kjantarica -e ž ▶ k'ja:ntarca C-GP; mn.: im. k'ja:ntarce C-GP; mest. k'ja:ntarcax C-AP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 +; **SSKJ** pog. *opletena trebušasta steklenica, ki drži približno 2 l*; **SP** 2001 nekaj. pog. | **ESSJ** -

kje prisl. ▶ 'či C-GP, Z-JK, G-RM, L-x ⟨ | 1. 'sə:j sa 'wi:d̩, 'či je L-x • 'tu:lku 'wi:ste, 'či sa 'Raune? Z-JK 2. se ya 'nis i'mi: 'či 'widet C-GP | **BdC** čī (čí); **Tom.** kī | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

kjer vez. ▶ 'čier C-AP, Z-JK, G-RM, 'čir L-ŠK ⟨ | 'čier se j že za'ra:slu yər'mo:u̯je .. sa pa'si:kal G-RM | **BdC** čier, čier, čier, čier; **Tom.** kīer | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ go)

kjerbodi prisl. ▶ 'čier'bot C-GP, Pč(G)-fm ⟨ | *kjer koli*: sma 'mi:l 'čier'bot pər'k'le:j-nena /../ 'a:uca C-GP • wa'ku:l sma nasa-'dil, 'pat̩ pa tut 'čier'bod 'ma: Pč(G)-fm | **BdC** -; **Tom.** kīer ž b̩et' (⇒ kjer) | **Plet.** + (⇒ kjer); **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -

kladivo -a s ▶ k'la:dwa C-GP, L-ML; rod. k'la:dwa L-x; or. k'la:dwam C-GP, L-ML; mn.: rod. k'la:du C-GP ⟨ | kle'pilnu k'la:dwa L-x • zi'darsku k'la:dwa L-x • ka'wa:šku k'la:dwa L-x • 'tu 'tešku k'la:dwa C-GP *kovaško kladivo* | **BdC** kládwa, kladwa; **Tom.** klādu, -dw̩ | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +

klafarski -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'la:farsk L-x; ž.: ed.: im. k'la:farska L-x; s.: ed.: im. k'la:farsku L-x ⟨ | k'la:farska 'pi:s̩m L-x | **BdC** -; **Tom.** klāfarsk | **Plet.** +;

- SP 1962** + (⇒ klafati); **SSKJ** pog. slabš *kvantarski*; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** + (⇒ klafāti) || ⇒ klamfarski, klofutarski
- klafeta** -e ž ▶ kla'fięta C-GP, L-x; rod. kla'fięte L-x ⟨⟩ slabš. [klobuk]: L s'teryana kla'fięta L-x ▪ zmač'ka:na kla'fięta L-x | **BdC** -; **Tom.** kłafięta | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** pog., slabš.; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** - || ⇒ klofuta
- klaftra** -e ž ▶ k'la:fttra C-AP, L-x; rod. k'la:ftre L-x; mn.: tož. k'la:ftre C-AP ⟨⟩ | *mera za drva*: 'mięrt na k'la:ftre C-AP ▪ k'la:fttra d'rɔ:ɥ L-x | **BdC** -; **Tom.** kłáftrą | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > star. | **ESSJ** +
- klaftrski** -a -o prid. ▶ ž.: mn.: im. k'la:fterske C-AP ⟨⟩ k'la:fterske ['dərwa] C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** star.
- klaja** -e ž ▶ k'la:je C-AP, L-x; rod. k'la:je L-x ⟨⟩ *obrok živinske krme* | **BdC** -; **Tom.** kłâję | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- klamfa** -e ž ▶ k'la:ɥmfɑ C-AK, L-x; rod. k'la:ɥmfę L-x; or. k'la:ɥmfɑ C-AK; mn.: im. k'la:ɥmfę C-AK; or. k'la:ɥmfam C-GP, Z-JK ⟨⟩ **1.** [skoba]: pęrk'lukaš k'la:ɥmfɑ za d'rɪkɫc, 'patɫ je pa pęr'biješ s 'kanca u x'luɔt C-GP **2.** *sponka*: je s k'la:ɥmfɑ pęr'piętu C-GP | **BdC** -; **Tom.** kłâmfa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** pog.; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** -
- klamfarski** -a -o prid. ▶ ž.: mn.: im. k'la:ɥmfarske C-GP ⟨⟩ k'la:ɥmfarske ['pi:sɥ] C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** pog., slabš.; **SP 2001** knj. pog. *kvantarski* | **ESSJ** - || ⇒ klafarski, klofutarski
- klamfati** -am nedov. ▶ k'la:ɥmfat C-AP; del. -l m.: ed.: k'la:ɥmfau C-AP; ž.: ed.: k'la:ɥmfɑ L-ML ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** nižje pog. *sestavljati, zbijati*; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** -
- klanec** -nca m ▶ k'la:nc C-AP, L-ML; tož. k'la:nc Pč(G)-fm; mn.: im. k'la:nci Z-Dš ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** kłânc | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- klas** -u/a m ▶ k'la:s C-GP, L-ML; rod. kla'su C-GP, k'la:sa L-x; tož. k'la:s C-GP, L-x; mest. k'la:su C-GP; mn.: im. kla'sowi C-GP; rod. kla'sɔ:ɥ C-GP; dv.: im. k'la:sa **Ra(C)**-vk; tož. k'la:sa **Ra(C)**-vk ⟨⟩ **1.** je [šu'nica] 'koda pa'leɥla, ka j ɥ'lix 'dabra k'la:s nar'di-la C-AP ▪ je le'ti:lu 'zorne 'won s kla'sɔ:ɥ C-GP **2.** *koruzni storž*: 'turšćę k'la:s L-ML ▪ sa b'le ['čite] wa'bę:jsene 'ɥuɔstu, k'la:s pęr k'la:su C-GP | **BdC** -; **Tom.** kłâs, kłâsu | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > **2.** nar.; **SP 2001** pokr. | **ESSJ** +
- klasiniti se** -im se nedov. ▶ kla'sint C-AP; ed.: 3. kla'sin C-AP; del. -l ž.: ed.: kla'sin-la C-IS; s.: ed.: kla'sinlu C-IS ⟨⟩ *sipati se iz klasja*: se j [šu'nica] kla'sinla C-IS | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + (klasiniti) | **ESSJ** -
- klasje** -a s ▶ k'la:sje C-GP, L-x; rod. k'la:sje C-GP, L-mv; tož. k'la:sje C-GP; mest. k'la:si C-GP ⟨⟩ **1.** sma 'tut k'la:sje pabe'ra:l 'če pa 'niwax C-GP **2.** *več koruz nih storžev*: 'sięrkau k'la:sje C-GP ▪ ka 'začne 'sięrk k'la:sje 'di:lat, 'ja:sc ɥa 'bęrs za'mięrka C-GP | **BdC** -; **Tom.** kłâsję | **Plet.** + (klasje, P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** +
- klasti** kladem nedov. ▶ k'la:st C-GP, L-x; ed.: **1.** k'la:dem L-x; **2.** k'la:deš C-GP; **3.** k'la:de C-AP; mn.: **1.** k'la:dema C-GP; **3.** k'la:deje C-GP; del. -l m.: mn.: k'la:dɫ C-GP, **Ra(C)**-vk; s.: ed.: k'la:dlu C-GP ⟨⟩ ž'win k'la:st C-GP | **BdC** -; **Tom.** kłâst, kłâdem | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** redko *dajati živini (živinsko) krmo* | **ESSJ** +
- klati** koljem nedov. ▶ k'la:t C-AP, L-x, **M(S)**-at; ed.: **1.** 'kuɔlem L-x; **2.** 'kuɔleš C-GP, L-ML; **3.** 'kuɔle C-GP; mn.: **1.** 'kuɔlema L-ML; **3.** 'kuɔleje C-GP, **Ra(C)**-vk; del. -l m.: ed.: k'la:ɥ C-AP, L-ML; mn.: k'la:l C-GP, L-ML; s.: ed.: k'la:lu C-GP ⟨⟩ **1.** sma j'mi:l p'ra:sca k'la:t C-AP **2.** *gristi*: je k'la:ɥ iz:ab'mi L-ML **3.** *pikati*: 'muše 'kuɔleje C-GP | **BdC** -; **Tom.** kłât, kûælęm (P ~) | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (P ~) || > **2.** ⇒ gristi
- klatilnica** -e ž ▶ kla'tiɥnca C-AP, L-x; rod. kla'tiɥnce L-x; or. kla'tiɥnca C-AP ⟨⟩ *palica za klatenje sadja* | **S** -

klatiti klatim nedov. ▶ klatit C-AP, k'la:tt L-x; ed.: im. k'la:ttm L-x; del. -l m.: ed.: k'la:tu C-AP ⟨⟩ u t'ri:ba wa're:jše klatit C-AP | BđC -; Tom. k'lat̃ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

klavec -vca m ▶ k'la:vc C-AP; *daj.* k'la:vcu C-GP; mn.: rod. k'la:vcu C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. k'ļūc, -a | Plet. +; SP 1962 + (⇒ klati); SSKJ + | ESSJ -

klečati -im nedov. ▶ k'lečat C-AP, k'lečet Š-MO, L-ML; rod. kle'čiš C-AP; del. -l m.: mn.: kle'ča:l C-GP; ž.: ed.: kle'ča: C-GP ⟨⟩ še ya 'na: 'jē:jda j 'kešņ 'moγu 'jet k'lečat C-AP

▶ **kleče** ▶ kle'čie C-GP ⟨⟩ ka sa 'pəršļ kra'pit, sa le u kle'čie ma'lil C-GP • je u kle'čie 'tistu wab'ri:zau, de 'ni s ka'suo za'deu 'če wap 'ka:mņ C-GP | BđC -; Tom. klēčēt, klēčim | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

klekelj -na m ▶ k'li:klj C-AP, L-ML; rod. k'li:klja L-x; mn.: im. k'li:klj L-ML; rod. k'li:klja C-AP; *tož.* k'li:klne Ra(C)-vk ⟨⟩ čipk. | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ obrt. | ESSJ - || ⇒ klinec

klekljanje -a s ▶ k'li:klejne C-AP, L-MKO; rod. k'li:klejne C-AP, k'li:klejna Ra(C)-vk; *tož.* k'li:klejne C-AP; mest. k'li:klejn L-ML; *or.* k'li:klejnem C-GP ⟨⟩ je 'xadu na k'li:klejne 'dal x 'nam C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

klekljarica -e ž ▶ k'li:klerca C-GP, L-ML; rod. k'li:klerce C-GP; mn.: im. k'li:klerce C-GP, L-ML ⟨⟩ 'kuođer sa b'le k'li:klerce sa pa še 'pu:bi š'li C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

klekljarski -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'li:klersk C-AP; ž.: ed.: im. k'li:klerska C-AŠ ⟨⟩ k'li:klersk 'pō:uštēr C-AP • k'li:klerska 'šu:la C-AŠ | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

klekljati -am nedov. ▶ k'li:klet C-GP, L-ML; ed.: 1. k'li:klem L-x; 3. k'li:kle C-GP; del. -l m.: mn.: k'li:klet C-AP, k'le:jklel Z-DŠ, k'li:klet L-ML; ž.: ed.: k'li:kle C-AP, Š-MO, L-ML; mn.: k'li:klete C-GP, Z-JK, L-ML; *dv.:* k'li:klet C-GP, L-ML; s. ed.: k'li:kletu C-GP ⟨⟩ sņ k'li:kle /../ 'ta:ke we'like

'porte L-ML

▶ **klekljan** -a -o ▶ ž.: mn.: im. k'li:klne C-GP ⟨⟩ k'li:klne [š'pice] C-AP | BđC -; Tom. klēklēt, -ēm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

klen klena m ▶ k'lin C-AP, k'le:jn L-ML; mn.: im. k'lini C-AP ⟨⟩ *sladkovodna riba* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (⇒ klen¹) | ESSJ + (⇒ klen II)

klep klepa m ▶ k'liep C-GP; *tož.* k'liep C-AP ⟨⟩ *ostrina kose, srpa:* 'šerak k'liep C-GP • 'kor se /../ k'liep z'nuca /../ pa j t'ri:ba d'ruya sk'lepat C-GP | BđC -; Tom. k'liep | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

klepač -a m ▶ kle'pač C-GP ⟨⟩ *kdor kleplje:* če j 'ka:jt 'kascu u sne'ziēt, je 'a:dņ pō:u kle'pač C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ klepati); SSKJ > *ekspr.* | ESSJ +

klepanje -a s ▶ kle'pa:jne C-GP, L-ML; rod. kle'pa:jne L-mv; mest. kle'pa:jnu C-GP ⟨⟩ 1. *glagolnik od klepati* 2. *priprava za klepanje* L | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ - || > 2. ⇒ klepišče

klepati klepljem nedov. ▶ k'lepat C-GP, L-x, S(C)-mb; ed.: 1. k'lieplem L-x; 2. k'liepleš C-GP; 3. k'lieple C-GP, L-ML; del. -l m.: ed.: k'lepat C-GP; ž.: ed.: kle'pa: C-AP ⟨⟩ 'wače pa 'kasa k'lieple C-AP

▶ **klepan** -a -o ▶ ž.: ed.: *tož.* k'liepana C-GP ⟨⟩ sņ 'jemu z'miēraj k'liepana 'kasa pər 'rakax C-GP | BđC -; Tom. klēpāt, klēplēm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

klepetanje -a s ▶ klepe'ta:jne C-GP; rod. klepe'ta:jne C-GP ⟨⟩ | BđC -; Tom. klēpētāņē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ klepati)

klepetati -am nedov. ▶ klepe'tat C-GP; del. -l m.: mn.: klepe'ta:l C-GP; *dv.:* klepe'ta: C-GP; ž.: mn.: klepe'ta:le C-GP ⟨⟩ 'ni b'lu 'ca:jta klepe'tat, je b'lu t'ri:ba 'di:lat C-GP | BđC -; Tom. klēpētāt, klēpētām | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

klepetec -tca m ▶ kle'pec C-AP, Pd(C)-ic; *tož.* kle'pec C-AP ⟨⟩ 1. *klopotec:* sma 'kešņ kle'pec naš'timal, de sa se u'raine 'ba:

- le C-AP 2. poud. *kdor veliko govori*
| BđC -; Tom. klępęc (> 2.) **| Plet. +;**
SP 1962 +; SSKJ > 1. redko, > 2. ekspr.
| ESSJ + (P -)
- klepilen** -lna -o prid. ▶ m.: ed.: im. kle'pilŋ
 L-x; ž.: ed.: im. kle'pilna L-x; s.: ed.: im.
 kle'pilnu L-x ⟨ *klepalen*: kle'pilnu
 k'la:dwa L-x **| S -**
- klepišče** -a s ▶ kle'piše C-GP, L-x; or. kle-
 'pišem C-GP ⟨ **| BđC -; Tom.** klępišę
 (⇒ klepalo) **| Plet. -; SP 1962 -; SSKJ**
nar. priprava iz stolčka in babice,
namenjena za klepanje **| ESSJ -**
- klestiti** klestim nedov. ▶ kles'tit C-AP; ed.:
 3. k'li:st C-GP; mn.: 3. k'li:stje C-GP;
 del. -l m.: ed.: kles'til C-GP ⟨ kles'til
 sma pa z 'rančerjem C-GP **| BđC -; Tom.**
 klęišt', klęišt' **| Plet. +; SP 1962 +;**
SSKJ + | ESSJ +
- klešče** klešč ž mn. ▶ k'li:še C-GP, L-ML,
Ra(C)-vk; rod. k'li:š C-GP, L-x; tož. k'li:še
 C-GP, Z-JK, **Ra(C)-vk** ⟨ 1. *orodje*: ka'wa:ške
 k'li:še C-GP / z'dę:j sŋ pa ŋ k'li:šax C-GP
 • j 'peršu ŋ k'li:še C-GP 2. *ročaji pri*
plužnih kolcah: za k'li:še dę'r'ža:t
Ra(C)-vk | BđC -; Tom. klęšę **| Plet. +;**
SP 1962 +; SSKJ + (P ~) | ESSJ +
- kleščman** -a m ▶ k'li:šman C-GP, L-x; rod.
 k'li:šmana L-x ⟨ 'morš 'a:xtat, de te
 'na:ŋ k'li:šman p'rięŋ C-GP **| BđC -;**
Štrekelj 1889 v Idriji, kjer besedo
 izgovarjajo *klíšman*. Isti keber se v
 cirkljanskih hribih imenuje *klíš*, gen.
klíše, to je klěšč, klěšča; **Tom. -**
| Plet. +; SP 1962 +; SSKJ *nar. rogač*
| ESSJ + (⇒ klešče)
- klet** -i ž ▶ k'li:t L-ML; rod. kle'ti C-GP, L-x;
 tož. k'li:t Z-JK, **Ra(C)-vk;** mest. k'li:t C-AP,
 Z-JK, **Š(C)-mk;** or. kł't'juo, k'li:tje **Š(C)-mk;**
 mn.: tož. kle'ti C-GP ⟨ *kašča*: 'ta:č š'ra:jni
 sa ././ 'ya ŋ k'li:t Z-JK • k'li:t ././ sa
 pa le k'mięti j'mi:l L-ML **| BđC -; Tom. -**
| Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ +
(P -) | ESSJ + (P ~)
- klet** ⇒ hram
- kleti** kolnem nedov. ▶ k'lięt C-CS, L-ML; ed.:
 1. 'kõ:ŋem L-ML; 3. 'kõ:une L-ML; del. -l
 m.: ed.: k'lięŋ C-AP, L-ML; mn.: k'lięl
 Pd(C)-iē, L-ML; ž.: ed.: k'lię L-ML ⟨ je
 k'lięŋ kot s'tu: 'juday C-CS **| BđC** klęŋ;
 kounē; **Tom.** klęt, kõ:ŋem **| Plet. +;**
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kletvina** -e ž ▶ klet'wina C-GP; mn.: im.
 klet'wine C-GP; rod. klet'win Pd(C)-iē ⟨
| BđC -; Tom. klętwina **| Plet. +;**
SP 1962 +; SSKJ ekspr. **| ESSJ + (kletvina,**
 ⇒ kleti)
- klicati** kličem nedov. ▶ k'licat C-GP, L-x;
 ed.: 1. k'ličem L-x; del. -l m.: ed.: k'licaŋ
 C-GP, Z-JK; dv.: k'lica Z-JK; ž.: ed.: k'lica
 C-AP ⟨ 'kor je 'põ:ŋdne zy'u'nilu, 'takat
 je 'moyla 'bit 'južna že na 'mis, de sŋ
 ix k'lica C-AP **| BđC -; Tom.** klíčat,
 klíčęm **| Plet. + (⇒ 1. klicati);**
SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- klin** klina m ▶ k'len C-AP, L-x; rod. k'lina
 L-x; tož. k'len C-GP; mn.: or. k'lini C-GP ⟨
 1. *lesena zagozda* 2. *kar je po obliki*
podobnega: je 'bi ŋ 'ta:k k'len tam na
 'uõŋ 'niwe, 'tis sŋ us'ja:, pa j ŋ'lu ././
 'dast za 'ni:ki 'li:t C-AP **| BđC -; Tom.**
 klęŋ, klina zagozda; klin pri lestvi
| Plet. + (⇒ 1. klin, P ~); SP 1962 +
(P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ +
- klinček** -čka m ▶ k'linčk C-GP; mn.: tož.
 k'linčke C-GP, Z-Dš ⟨ 1. *manjšalnica od*
klin 2. Z čipk. *klekelj* **| BđC -; Tom.**
 klīnčk **| Plet. + (P ~); SP 1962 +**
(⇒ klin, P -); SSKJ + | ESSJ + (⇒ klin)
 || > 2. ⇒ klekelj, klinec
- klinec** -nca m ▶ k'linc L-ML; rod. k'linca
 L-x; mn.: rod. k'lincaŋ L-ML; tož. k'lince
 L-ML ⟨ 1. *količek* 2. čipk. *klekelj*: 'tię
 [š'pice] kot se z'dę:j 'rõ:ŋaje, je le
 'pięt 'pa:raŋ t'ri:ba, de'sięt k'lincaŋ,
 ŋ'ča:s sma jx pa 'mayle 'mi:t pa 'sięŋ,
 tud da de'sięt 'pa:raŋ L-ML 3. *nizko moški*
spolni ud / 'tu: j ŋ k'linc ŋ'ri:dnu C-GP
malo **| BđC -; Tom.** klīnc (P ~) **| Plet. +;**
SP 1962 + (P ? ⇒ klīn); SSKJ + (P ~)
| ESSJ + (⇒ klin) || > 2. ⇒ klekelj,
 klinček, > 3. ⇒ cura, curček, črv,
 kurec, miš, tič
- klinja** -e ž ▶ k'line C-GP; tož. k'line C-GP,
 L-ML ⟨ *rezilo*: 'mormŋ k'line nabru'sit
 C-GP **| BđC -; Tom.** klīnę **| Plet. +;**
SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ +
- klinta** -e ž ▶ k'linta C-GP ⟨ *klinton*

- | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -**
ključ -a m ▶ k'luč C-AP, L-ML; rod. k'luče L-x; or. k'lučam C-AP, k'lučem L-ML; mn.: im. k'luči C-AP ⟨ ⟩ **| BđC** kluč; **Tom.** klûč, -ę **| Plet.** + (P ~); **SP 1962** +; **SSKJ** + **| ESSJ** +
ključar -ja m ▶ klu'ča:r C-AP, Š-MM, L-ML; rod. klu'ča:rje L-x; mn.: im. klu'ča:ri L-ML ⟨ ⟩ *cerkveni ključar* **| BđC -; Tom.** kļēčār **| Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > rel. **| ESSJ** + (⇒ ključ)
- ključavnica** -e ž ▶ klu'ča:uŋca C-AP, L-ML; rod. klu'ča:uŋce L-x; tož. klu'ča:uŋca Z-JK ⟨ ⟩ **| BđC** klučaunca; **Tom.** kļēčauŋca (⇒ ključalnica) **| Plet.** + (⇒ ključalnica); **SP 1962** +; **SSKJ** + **| ESSJ** -
- kljuka** -e ž ▶ k'luka L-ML; rod. k'luke C-GP, L-x; tož. k'luka C-GP; mn.: im. k'luke C-AP ⟨ ⟩ **1. priprava na vratih/oknih za odpiranje/zapiranje 2. kavelj:** k'luke sa b'le 'dal š:ŋfida /../ uš'ra:ufane, 'pal pa 'lar:te 'yar C-AP • l'siēne k'luke C-GP / u'sa:k š'trek 'ima k'luka C-GP / k'luka za s'nu: 'pult C-GP ◊ s'wet 'Luka 'diēne s'ja:uka na k'luka, s'wed 'Ta:u pa na 'kau C-GP **| BđC -; Tom.** klûka, klûike **| Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + **| ESSJ** +
- kljun** -a m ▶ k'lun C-AP, L-x; rod. k'luna L-x; or. k'lunam C-GP; mn.: im. k'luni C-GP; tož. k'lune C-AP ⟨ ⟩ **1. pri ptičih 2. konec krivine pri saneh:** j z:a k'lune p'riēu ŋ pa u'liku sa'ni C-GP **3. wa'zica** 'ima k'lun C-GP **| BđC** klún; **Tom.** klûn **| Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + **| ESSJ** +
- kljusa** -e ž ▶ k'lusa C-GP; mn.: im. k'luse C-AP ⟨ ⟩ **| BđC -; Tom.** klûsa **| Plet.** +; **SP 1962** + (P ?); **SSKJ** ekspr. **| ESSJ** + (⇒ kljuse)
- kljuse** -eta s ▶ k'luse L-x; rod. klu'siēta L-x ⟨ ⟩ **| BđC -; Tom.** klûše, klûšetā **| Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kljusa); **SSKJ** + **| ESSJ** +
- klobasa** -e ž ▶ kla'ba:sa C-GP, L-x; rod. kla'ba:se C-AP, L-x; mn.: im. kla'ba:se M(S)-at; rod. kla'ba:s Z-JK; tož. kla'ba:se C-AP, L-x ⟨ ⟩ 'di:lāt kla'ba:se L-x / me'siēna kla'ba:sa L-x • kər'wiēne kla'ba:se M(S)-at *krvavice* / kla'ba:sa [ta'ba:ka] C-GP **| BđC -; Tom.** kļābāsa **| Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + **| ESSJ** +
- klobasati** -am nedov. ▶ kla'bosat L-x; ed.: im. klaba'sa:m L-x; *daj. klaba'sa: C-AP* ⟨ ⟩ klaba'sa: 'ka:r če ū n 'da:n C-AP **| BđC -; Tom.** kļābāsa, kļābāsā neumno ali nespodobno govoriti **| Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ klobása); **SSKJ** slabš. **| ESSJ** +
- klobček** -čka m ▶ k'lō:učk C-GP; tož. k'lō:učk C-GP; mn.: rod. k'la:učka C-AP; tož. k'la:učke C-AP; mest. k'la:učkax C-AP ⟨ ⟩ za'matat na k'lō:učk C-GP • 'wō:una ū k'la:učkax C-AP **| BđC -; Tom.** kļōučk **| Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ klobčič); **SSKJ** redko **| ESSJ** - (⇒ klobčič)
- klobučina** -e ž ▶ tož. klap'čina C-GP ⟨ ⟩ 'ku:jst γawa'ri, ka de p klap'čina ž'wiēcu C-GP *nič ne pove* **| BđC -; Tom.** kļābūčīna **| Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** star. **| ESSJ** +
- klobuk** -a m ▶ kla'buk C-AP, L-ML, M(S)-at; rod. kla'buka L-x, kla'bukax C-AP; or. kla'bukam C-AP ⟨ ⟩ **1. 'mašk** kla'buk L-x • 'žę:jnsk kla'buk L-x **2. zgornji, klobuku podobni del gobe 3. mrenasta prevleka na mleku, močniku:** 'kešŋ kla'buk se j na'riēdu na m'li:ku M(S)-at **| BđC** klabūk, klabúk; **Tom.** kļābūk **| Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (P ~) **| ESSJ** +
- klobukov** -a -O prid. ▶ s.: ed.: tož. kla'buka C-AP ⟨ ⟩ *klobučevinast:* wac'pada tap'rō:u sma 'di:l kla'buka /../ na 'worxu pa s'piēt .. je 'moγlu še 'bit 'ma: pa'duōbnu bla'γu: C-AP **| BđC -; Tom.** - **| Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + **| ESSJ** +
- kločiti** -im nedov. ▶ k'luoč L-x; ed.: 3. k'luoč L-x ⟨ ⟩ ka'ku:š k'luoč L-x **| BđC -; Tom.** kļūōčt' (P ?) **| Plet.** + (P -); **SP 1962** + (P ?); **SSKJ** + **| ESSJ** - || ⇒ klokati
- klofniti** -em dov. ▶ k'lafŋt C-AP; *del. -l m.:* ed.: k'lafnu C-GP ⟨ ⟩ sŋ γa k'lafnu 'če wakļ γ'la:we C-AP **| BđC -; Tom.** kļōfŋt', klōf-nēm **| Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ klofuta); **SSKJ** + **| ESSJ** + (⇒ klofuta) || ⇒ cvenkniti, klofutniti, žlofniti
- klofučiti se** -im se nedov. ▶ kla'fučt C-AP; ed.: 3. kla'fuč C-GP ⟨ ⟩ *oblačiti se za dež:* 'ja:, 'ja:, kla'fuč se, kla'fuč C-GP **| BđC -; Tom.** - **| Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** -

| ESSJ + (⇒ klofuta)

klofuta -e ž ▶ kla'futa C-GP; tož. kla'futa C-GP ⟨⟩ 1. |udarec s plosko roko| 2. slabš. *klobuk*: 'ma:š 'tista kla'futa na γ'la:j C-AP 3. tes. *čop |trikotno prirezani konec slemena pri dvojnem kozolcu|* | BdC klafúta [»= *klobuk* (zaničljivo)«]; Tom. kľafúta (P ~) | Plet. +; SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ +

klofutarski -a -O prid. ▶ ž. :mn.: 1. ta kla'futarske C-AP ⟨⟩ slabš. *kvantarski*: ta kla'futarske 'pi:s̩m C-AP | S - || ⇒ klafarski, klamfarski

klofutniti -em dov. ▶ kla'futn̩t C-GP, L-x; ed.: 1. kla'futnem L-x ⟨⟩ | BdC -; Tom. kľafütñt', -n̩m | Plet. +; SP 1962 + (⇒ klofuta); SSKJ + | ESSJ + (⇒ klofuta) || ⇒ cvenkniti, klofniti, žlofniti

kloka -e ž ▶ k'luoka C-AP, L-x; rod. k'luoke L-x ⟨⟩ *koklja* | BdC -; Tom. kľûekã kokoš, ki kloči | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + (⇒ kvočka)

klokati -am in kločem nedov. ▶ k'luokat C-AP, k'lakat C-GP; ed.: 3. k'luoka, k'luoče C-AP; mn.: 3. k'luokaje C-AP, k'luočeje C-GP ⟨⟩ ta 'kura 'wos 'ca:jt le k'luoče C-AP | BdC -; Tom. ⇒ kločiti | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kloka); SSKJ + | ESSJ - || ⇒ kločiti

klonica -e ž ▶ kla'nica C-GP, L-x; rod. kla'nice L-x; mn.: im. kla'nice C-GP ⟨⟩ | BdC -; Tom. kľanica | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > star. *kolnica* | ESSJ + (⇒ klanica)

klop -a m ▶ k'lap C-GP, L-x; rod. k'lapa L-x; mn.: rod. k'lapau C-AP ⟨⟩ s̩ se na'li:zu k'lapau C-GP / se me j p'ri̩u kat k'lap L-x | BdC -; Tom. kl̩p, -ã | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ klop I)

klop -i ž ▶ k'luop L-x, Ra(C)-vk; rod. kla'pi L-x; daj. k'luop C-GP; tož. k'luop C-AP; mest. k'luop C-AP, L-MKO; mn.: im. kla'pi C-GP, Pd(C)-i̩; tož. kla'pi C-GP; mest. kla'pi:x C-GP, L-ML ⟨⟩ 'd̩:u̩ye kla'pi C-AP / k'luop wa'ku:l pe'či L-x | BdC -; Tom. kľûep, kľãpi | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ klop II) || ⇒ pruka

klošter -tra m ▶ k'luošter C-AP, L-x; rod. k'luoštra L-x; tož. k'luošter C-AP ⟨⟩ j š'la u k'luošter C-AP | BdC klójšter; Tom.

kľûeıştar, kľûeıştra | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ niže pog.; SP 2001 neknoj. ljud. | ESSJ +

klot -a m ▶ k'l̩t C-AP, k'luot L-x; rod. k'lota C-AŠ, k'luota L-x; or. k'l̩tam C-AP ⟨⟩ | BdC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

klotov -a -O prid. ▶ s.: ed.: im. k'lotau C-AP ⟨⟩ *klotast*: k'lotau 'biertax C-AP | S -

kmalu prisl. ▶ x'ma:lu C-GP, x'ma:l C-AP, x'ma:lu G-RM, x'ma:l Š-MM, L-x ⟨⟩ 1. |izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času|: s̩ pa x'ma:l za 'nemu /../ na'za:j š'la C-AP • pa 'u:n 'wa:jsk sma u'li pa da'bil x'ma:lu 'kuojne G-RM 2. |izraža majhno razdaljo|: x'ma:lu wad wa'si, wat 'fa:re C-GP | BdC -; Tom. xmâl | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > 2. nav. ekspr. | ESSJ + (⇒ mal I)

kmečki -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. k'miečk L-x; rod. k'miežya C-GP; mn.: im. k'miečki C-GP; ž.: ed.: im. k'miečka; s.: ed.: im. k'mečku C-AP, L-x ⟨⟩ nov. k'miečk 'pu:p L-x | BdC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ kmetovski

kmet kmeta m ▶ k'met C-GP, Z-JK, G-RM, L-x, Ra(C)-vk, Pd(C)-i̩, S(C)-mb; rod. k'mieta Z-JK, L-ML; daj. k'mietu C-GP; mest. k'mietu C-AP, Z-JK, PČ(G)-fm; mn.: im. k'mieti, nov. k'mietje C-GP, k'mieti Z-DŠ, G-RM, Š-MM, L-ML; rod. k'mietau C-GP, L-ML; daj. k'mietam C-GP, G-RM, L-ML, S(C)-mb; mest. k'mietax C-AP, G-RM, Ra(C)-vk; or. k'mietam C-GP; dv.: mest. k'mietax C-AP ⟨⟩ 'tole sma b'li š'ti:ri k'mieti G-RM • ta we'lič k'mieti C-GP / 'mama j xa'dila 'di:lat wa'ku:l pa k'mietax Ra(C)-vk ◊ u'čen k'met je γ'lix 'ta:k, kot na 'p̩:u 'kuxan 'bap /../ za 'i:st 'ni, za sa'dit pa s'pi̩et 'ne Pd(C)-i̩ | BdC -; Tom. xm̩t, xm̩ta | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kmetija -e ž ▶ kme'tije C-CS, Z-JK, G-RM, L-x; rod. kme'tije Z-JK, G-RM, L-x; tož. kme'tije Z-JK; mest. kme'ti Z-JK; mn.: tož. kme'tije Z-JK; mest. kme'tijax C-GP ⟨⟩ we'lika kme'tije L-x | BdC -; Tom. xm̩tije | Plet. +; SP 1962 + (⇒ km̩t); SSKJ + | ESSJ + (⇒ km̩t) || ⇒ grunt

kmetovati -ujem nedov. ▶ kme'towat C-GP; mn.: daj. kme'tujje C-AP ⟨⟩ | BdC -; Tom.

- xmiətwət, -əm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kmet)
- kmetovški** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'miętauššk C-GP, L-x, x'miętauššk Pd(C)-iē; mn.: rod. k'miętaušškix C-GP; ž.: ed.: im. k'miętauška C-GP, L-x; s.: ed.: im. k'miętaušku C-GP, L-x ⟨⟩ k'miętauššk 'šixt C-GP • k'miętauššk 'u:s C-GP
- ▶ **kmetovško** prisl. ▶ k'miętaušku L-ML ⟨⟩ | BđC -; Tom. xmiətušk (⇒ kmetovski) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- knedelj** -na m ▶ mn.: im. k'niədłni C-GP; tož. k'niədłne C-AP ⟨⟩ kram'piərjej k'niədłni C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknoj. ljud. | ESSJ +
- knjiga** -e ž ▶ tož. k'niya C-AP; mest. k'nix C-AP, k'nex Z-DŠ ⟨⟩ nov. | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ bukve
- knjižica** -e ž ▶ k'nišca L-x; rod. k'nišce L-x; mn.: tož. k'nišce C-GP ⟨⟩ zvezek | BđC -; Tom. - | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ -
- knof** -a m ▶ k'naf C-AP, L-ML; rod. k'nafa L-x; tož. k'naf C-GP; mn.: im. k'nafi L-ML; tož. k'nafe L-ML; dv.: or. k'nafam C-GP ⟨⟩ L sa m pər wab'li:k k'nafi watcep'nıl p'reč L-x | BđC -; Tom. knōf, -ā | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nižje pog.; SP 2001 neknoj. ljud. | ESSJ + || ⇒ duša, duška
- knoflica** -e ž ▶ k'nuořlca C-GP, L-x; rod. k'nuořlce L-x; mn.: im. k'nuořlce C-GP, L-ML; rod. k'nuořlc C-AP ⟨⟩ čipk. *bucika za pritrjevanje vzorca na bulo pri klek-ljanju*: sma su'ka:l 'če wakl k'nuořlc C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + || ⇒ bucika
- ko** ⇒ kako
- ko** vez. ▶ ka C-AP, Z-JK, G-RM, Š-MM, L-x, Pč(G)-fm ⟨⟩ 1. ka swa k'li:klel, swa 'ka:r /../ s'tořukl 'kešne x'ruške /../ pa swa jx 'i:dł C-AP • se pa'čuxa /../ p'ru:t ka 'i:š C-AP / pa sa zauris'ka:l, ka sa š'li Z-JK • ka sma kram'piər paka'pa:l, je pa ka'rej:ne 'won 'ra:slu Pč(G)-fm • 'jesņ ps'tila p'rece /../ d'na:ra b'la, de /../ m ba'da 'da:l pa 'ma: 'muoķe, ka sņ š'la da'mořu /../, ka j 'ni b'lu Š-MM / že p'ri:t, ka j še kme'tije b'la, se j pər 'Ba:čeri p'ra:jlu G-RM 2. ka b 'widla, ka'ku: /../ sma b'le naš'timane, ka sma š'le x 'ma:š Z-JK 3. 'ki, ka se 'neč 'weč na z'mislņ G-RM 4. 'bel ka j b'lu b'ri:me 'tərdnu z'więzanu, 'luoř ęa j b'lu 'nest C-GP | BđC k J.; ka; Tom. kę | Plet. + (⇒ 1. kō); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kobel** -bla m ▶ 'kabu C-GP, L-x; rod. 'kabila L-x; mn.: rod. 'kabila C-GP; tož. 'kable C-GP, Z-JK ⟨⟩ *grozd*: ka'ta:jne /../ nar'di we'like 'kable C-GP | BđC -; Tom. - (ęřōst, (⇒ grozd) | Plet. + (P ~); SP 1962 -; SSKJ - /BSJ +) | ESSJ + (⇒ kobūl)
- kobila** -e ž ▶ ka'bila C-AP, L-ML; mn.: tož. ka'bile L-ML ⟨⟩ | BđC -; Tom. kębīļę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kobilica** -e ž ▶ ka'bilca L-x; rod. ka'bilce L-x; mn.: tož. ka'bilce C-GP ⟨⟩ s'ka:če kot ka'bilca L-x | BđC -; Tom. kębīlca | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kobila)
- koc** koca m ▶ 'kac C-GP, Pd(C)-iē; tož. 'kac C-GP; mn.: rod. 'kaca C-GP; daj. 'kacam C-GP ⟨⟩ 'kuođer je wa'ja:šna, je pa 'tut /../ pō:uxnu 'kaca C-GP | BđC -; Tom. kōc, -ę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ pog.; SP 2001 neknoj. pog. | ESSJ + || ⇒ deka
- kocek** -cka m ▶ 'kock C-AP, L-mv; rod. 'kocka C-GP, L-x; mn.: im. 'kocki C-GP; rod. 'kocka C-GP; daj. 'kockam C-GP; tož. 'kocke C-GP ⟨⟩ *prašiček*: sma 'mixne 'kocke ku'pil C-AP / 'tumpast kot 'čəřņ 'kock L-x *trmast* // 'ka:še je za'neč, če 'kock na 'cobne 'neč 'nuoř L-mv | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ + || ⇒ koček
- kockov** -a -o prid. ▶ ž.: ed.: rod. 'kockawe L-ML; s.: ed.: im. 'kocka C-GP, L-ML ⟨⟩ *nanašajoč se na kocka*: 'kocka d'na L-ML *zadnji del debelega črevesa pri prašiču* | S -
- kocovina** -e ž ▶ 'kacajna C-GP; rod. 'kacajne C-AP ⟨⟩ *blago za odeje* | S -
- koča** -e ž ▶ 'kuoče L-x; rod. 'kuoče L-x ⟨⟩ redko *bajta* | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ 1. kōča); SP 1962 +; SSKJ > star. | ESSJ + || ⇒ bajta

kočar -ja m ▶ 'kuočar **B(C)**-vo; mn.: im. 'kuo-
čari **C**-AP; daj. 'kuočarjem **B(C)**-vo ⟨ redko
bajtar | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** star. | **ESSJ** + (⇒ kōča)
|| ⇒ bajtar

koček -čka m ▶ 'kočk **Ra(C)**-vk; mn.: daj.
'kočkam **Z**-JK; tož. 'kočke **Z**-JK, **Ra(C)**-vk ⟨
prašiček: sma 'mi:l /../ pa d'wi: pleme-
'nic pa'zim, de sa 'mi:le 'mičkene 'kočke
Z-JK | **S** - | **ESSJ** - (⇒ kōcek) || ⇒ kocek

kod prisl. ▶ 'kuot **C**-AŠ, **Pč(G)**-fm, **Š**-MM, **L**-ML,
S(C)-mb ⟨ **1.** 'ni /../ 'wi:dla, 'kuot 'xuot
S(C)-mb / 'kuot ste pa wed'ruj b'li 'tis
'ca:jt? **Š(C)**-mk **2.** sa uš'ja:l 'tut 'sa:ma
'roš 'kuot, de j b'lu /../ za st'rape **C**-AP ▪
s 'kešne 'muoke je pa b'la p'ri:šca?
Š(C)-mk - 'ja:, 'kuot je b'la z 'dabre,
'kuot pa 'ne, 'kuot sa b'le pa tud le
u'siēne **Š**-MM | **BdC** kuót?; kòt, kót (kót,
kuót, kúát) || *irgendwo*; kuót; kúat;
kuót; **Tom.** kûet | **Plet.** +; **SP 1962** +;
SSKJ > **2.** raba peša | **ESSJ** +

koder prisl. ▶ 'kuoder **C**-GP, 'kuoder **C**-AP,
'kuoder **Š**-MM, 'kuoder **L**-x, 'kuoder **Š(C)**-mk
⟨ ap'niēce se pa 'to ž'ya:l, 'kuoder je
'bi ap'niēn 'ka:mŋ **C**-GP ▪ u Da'le:jn 'Wos,
'kuoder sŋ 'jest da'ma **Š(C)**-mk ▪ 'tam
'dal, 'kuoder p'ra:jŋ, de sa j'mi:l 'ma:lŋ
C-AP | **BdC** kûódər; **Tom.** kûədər | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kód)

koderbodi prisl. ▶ 'kuoder'bot **C**-GP ⟨ *koder*
koli: 'kuoder'bot je 'dabru **C**-AP | **S** -

kodreja -e ž ▶ kad're:je **C**-gp, **Pd(C)**-iē; tož.
kad're:je **C**-gp ⟨ **1.** zastar. *stol brez na-*
slanjala: 'dē:j na kad're:je 'som, de 'bom
'siēdu **C**-gp **2.** **Pd** *neke vrste zofa* (?)
| **S** -

kofe -eta/ -- (?) s/Z m (?) ▶ **Z**-JK, **L**-x,
Š(C)-mk; rod. ka'fiēta **C**-AP, ka'fe **Z**-JK,
ka'fiēta **G**-RM, **Š**-AO; tož. ka'fe **C**-AP, **Z**-JK,
L-MKO, **Pč(G)**-fm, **Š(C)**-mk; mest. ka'fiēt **L**-MKO
⟨ u'sa:k je 'ra:jš en ka'fe pa'piu ŋ pa
ž'ya:jne **Z**-JK ▪ ka'fe pa k'rux **C**-AP ▪ ka'fe
'nisma pa 'neč 'kuxal, a 'wi:ste, 'tu:
p'ra:jya, sma le 'ječmen wa'pek] **Pč(G)**-fm
/ ta p'ra:u ka'fe **C**-AP, **Š(C)**-mk ▪ 'čərnū
ka'fe **C**-AP / je'čmiēnaŋ ka'fe **C**-AP ▪
['bi:lu] ka'fe **C**-AP = 'biu ka'fe, ['bi:la]
ka'fe **Š**-MM | **BdC** kafē; **Tom.** kəfē, kəfiətə

| **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** nižje pog.;
SP 2001 neknj. ljud. | **ESSJ** + (⇒ káva)

kofeček -tka m ▶ ka'fečk **C**-AP; rod. ka'fečka
C-AP; tož. ka'fečk **C**-GP ⟨ *manjšalnica od*
kofe: 'boš š'la s'kuxat 'ma: ka'fečka,
'ma:t **C**-GP | **S** -

kofetarica -e ž ▶ ka'fiētarca **L**-x; rod.
ka'fiētارce **L**-x; mn.: im. ka'fiētارce **C**-AP
⟨ | **BdC** -; **Tom.** kəfiētارçə (⇒ kofetar)
| **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nižje pog. *žen-*
ska, ki rada pije kavo; **SP 2001** neknj.
ljud. | **ESSJ** +

kojst ⇒ takisto

kokolj -na m ▶ 'kuok] **L**-x; rod. 'kuok]na **L**-x
⟨ *kokolj* (*Agrostemma githago*) | **BdC** -;
Tom. kûek], -lę (⇒ kokolj) | **Plet.** -;
SP 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -

koker vez. ▶ 'ku:kər, 'kukər **C**-AP, 'kor **C**-AP,
kor **C**-GP, 'ku:kər, 'kor, kor **Z**-JK, **G**-RM,
'ku:kər, 'kər **Š**-MM, 'ku:kər **Pd(C)**-iē, 'kor
Š(C)-mk, ⟨ **1.** 'ku:le j 'maje 'ma:t [di:la],
'ku:kər je 'niēna 'ma:t 'di:la 'tam u
'Pu:rznu **Z**-JK ▪ 'ku:kər je na 'worxu
we'lika, ta'ku: j 'tud 'notər **C**-AP / se j
'lix 'ma: /../ na š'nita wad'ri:za /../
'tu:lk, 'ku:kər za /../ s'wete 'xuostje **Z**-JK
2. j b'lu 'bu:lš 'ku:kər 'danc **Z**-JK / ka
sma pa 'kuojne da'bil /../ sma 'luoži
zwa'ra:l ŋ spe'la:l u'se, kor sma p'ri:d z
d'wem 'pa:ram 'walem al pa s'trem **G**-RM
▪ 'bena 'ri:č 'ni 'li:pša, kor ka 'la:n
'cuode **C**-GP **3.** se d'ru:jya 'ni b'lu t'ri:ba
na'sit 'ku:kər .. 'ra:jš, 'so:u, 'ma: 'cukra
/../, 'ma: ka'fe ŋ pa 'kešŋ 'miērŋk 'siēr-
ka **Z**-JK **4.** *kakor hitro*: 'bərš sŋ se
'mojla sprewab'lę:jčt, 'kukər sŋ 'pəršla
da'mo:u **C**-AP ▪ 'kor je 'ę:jŋkat z'mərz]nu,
je b'lu 'bel s'latku 'tistu **C**-AP **5.** za
'južna al pa za we'čierje, 'ku:kər je b'lu
C-AP / čustv. 'ku:kər 'wi:ste **G**-RM **6.** sŋ
le'ža: 'yar, 'ku:kər je 'ka:mra **Z**-JK *kjer*
| **BdC** kókər; kükər, kúkər; **Tom.** kükər
(⇒ kakor) | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** +
| **ESSJ** + (⇒ kako)

kokerbodi prisl. ▶ 'ku:kər'bot **C**-GP ⟨ *kakor*
koli: 'tu: se na 'da: 'ku:kər'bot pa'wi:dat
C-GP | **S** -

kokodajs medm. ▶ kaka'da:js **C**-AP, **L**-x ⟨
| **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -;

SSKJ + | ESSJ -

kokodajsati -am nedov. ▶ kaka'da:jsat L-x; ed.: 1. kaka'da:jsam L-x; 2. kaka'da:jsaš L-x; mn.: 3. kaka'da:jsaje C-AP ⟨⟩ 1. |oglašati se z glasom kokodajs| 2. |veliko govoriti|: 'ki kaka'da:jsaš 'kar nap're:řj? L-x | BđC -; Tom. ka:kudâjsat | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ > 2. nizko | ESSJ -

kokodak medm. ▶ kaka'da:k C-AP, kaka'de:k L-x, kakaka'da:k L-mv ⟨⟩ ◇ kakaka'da:k, 'je:jčk je ya'ra:k, 'pe:řt ya pab'ra:t, de 'na:u 'šo:u u sm'ra:t L-mv | BđC ka-ka-dék!; Tom. - | Plet. + (sam. raba); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kokodakati -am nedov. ▶ kaka'de:kat, kaka'da:kat L-x; ed.: 3. kaka'da:ka C-AP, kaka'de:ka L-mv; mn.: 3. kaka'da:kaje C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. ka:kađâkät | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kokodekati ⇒ kokodakati

kokolj ⇒ kokelj

kokoš -i ž ▶ ka'ku:š C-AP, L-ML; rod. ka'ku:š L-ML; tož. ka'ku:š M(S)-at; or. ka'ku:še L-ML; mn.: im. ka'ku:š L-ML; rod. ka'ku:š C-GP, Z-JK; daj. ka'ku:šam C-AP, ka'ku:šem L-ML; tož. ka'ku:š C-AP, M(S)-at; mest. ka'ku:šex L-ML; or. ka'ku:šmi L-ML; dv.: daj. ka'ku:šema L-ML ⟨⟩ ana ka'ku:š je 'leyla 'pišeta C-AP // 'de:uje ka'ku:š L-x jerebica ◇ ka p'ride s'wet Mar'tin, ka'ku:šem 'ret za'cin, ka p'ride s'weta 'Nieže, ka'ku:šem 'ret wad'wieže L-mv | BđC kakūš; Tom. ka:kūš | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kokošji -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. ka'ku:ši C-GP, Ra(C)-vk; ž.: ed.: im. ka'ku:šje C-AP ⟨⟩ ka'ku:ši γ'nu:j Ra(C)-vk / ka'ku:šje 'župa C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kokršen -šna -O zaim. ▶ m.: ed.: im. 'ku:kəršŋ C-GP; ž.: ed.: im. 'ku:kəršna C-GP, L-ML; tož. 'ku:kəršna C-GP; s.: ed.: im. 'ku:kəršnu Z-JK ⟨⟩ 1. 'ku:kəršŋ je ya:spa'da:r, 'ta:k je 'tut x'la:pc C-GP 2. 'tam 'laxka 'kupš 'ku:kəršna 'kasa 'češ C-GP • 'ku:kəršŋ 'bo, u že 'duqber C-AP | BđC -; Tom. kûkařšŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

kol kola m ▶ 'kau Z-JK, L-ML; rod. 'kala L-x;

tož. 'kau C-GP, 'ka:u Š-MM; mest. 'kalu G-RM; or. 'kalam C-GP; mn.: rod. 'kalau C-GP; dv.: mest. 'kalax C-GP; dv.: tož. 'kala C-GP ⟨⟩ 'ya na 'kau wa'bę:js C-GP ◇ s'wet 'Luka 'diene s'ja:uka na k'luka, s'wed 'Ta:u pa na 'kau C-GP | BđC kalam (ed.: or.); kau, kau; Tom. kōu, kōlā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kolač -a m ▶ ka'la:č C-GP; tož. ka'la:č C-GP; mn.: tož. ka'la:če C-AP ⟨⟩ 1. v krog polože-ni snopi, ki se istočasno mlatijo: sma 'mi:l u s'kednu že .. ta p're:ř ka'la:č C-GP 2. nav. mn. darilo, ki ga prinese obiskovalec: x'wa:la za ka'la:če C-AP | BđC -; Tom. kuľáč [...] kar prinese kdo domov v dar | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ + (P ~)

kolar, kolarna ⇒ bognar, bognarija

kolcati -am nedov. ▶ ko:u:cat C-AP, L-x; ed.: 1. 'ko:ucam L-x; ed.: 3. 'ko:uca C-AP; del. -l s.: ed.: ko:uca:lu L-x ⟨⟩ se m je 'tak ko:uca:lu, de me γ'wišŋ g'du: wap'ra:ule L-x | BđC *koucat; Tom. kōu:cat se | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kole ⇒ takole

kolednik -a m ▶ ka'liedŋk L-x; rod. ka'liedŋka L-x; mn.: im. ka'liedŋki C-AP, ka'liedŋč Z-JK, ka'liedŋki Ra(C)-vk, Š(C)-mk ⟨⟩ nekdař kdor koleduje: wa 'pust sa xa'dil pa ka'liedŋč /../ 'tis ka j 'jemu fre'muŋike, pa j 'bi 'adŋ z'ra:uŋ, de j p'lięsau, 'a:dŋ 'j:emu pa 'kaš, je na'bięrau 'tut Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ koleda)

koledovanje -a s ▶ ka'liedwajne L-x; rod. ka'liedwajne L-x ⟨⟩ nekdař glagolnik od koledovati | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ koleda)

koledovati -ujem nedov. ▶ ka'liedwat C-AP; del. -l m.: mn.: kaled'wa:l Š(C)-mk ⟨⟩ nekdař od božiča do pusta hoditi v troje (kolednik, nosar in harmonikar) po hišah, pobirati darove in igrati za ples | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P ?); SSKJ + (P -) | ESSJ + (P -)

koleno -a s ▶ ka'li:na C-AP, L-ML; rod. ka'li:na L-x; tož. ka'li:na C-GP; mn.: im.

ka'li:na C-GP; rod. ka'li:n C-GP; tož. ka'li:-na C-AP, L-x, Ra(C)-vk; mest. ka'li:nix C-GP < > 1. |del noge|: 'tu: j t'ri:ba na ka'li:na up'ri:t C-GP 2. odebjeljeni del stebła pri žitu: šu'nica že ȳrię ũ ka'li:na L-x | BđC -; Tom. kul'ian | Plet. +; SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ +

koleraba -e ž ▶ kala'ra:ba C-AP, L-x; rod. kala'ra:be L-x < > | BđC -; Tom. kulęrâba | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kolica -e ž ▶ 'ku:lca C-GP, L-x; rod. 'ku:lce C-GP, L-x; tož. 'ku:lca C-GP; mest. 'ku:lci C-GP < > priprava z dvema kolesoma, na katero se pripne plug pri oranju: 'ku:lca je 'mi:la ra'čica C-GP • d'ru: je b'lu š 'či:tnem pęrk'lę:jnenu za 'ku:lca C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 - (⇒ kolca (s mn.)); SSKJ + (P -) | ESSJ -

količ -iča m ▶ ka'lič C-CS, L-x; rod. ka'liče L-x; mn.: im. ka'liči C-CS; tož. ka'liče C-GP < > kol pri košu, okrog katerega so opletene vitre: ka j 'dast nap'liędu, j pa ũkęr'wių ka'liče na'za:j med 'witre C-AP | BđC -; Štrekelj 1892 kâlč, kaliče [...], koševnik, tisti kol pri koši, okrog katerega gredó vitre, Korbrippe (Temljine, Cerkljansko) (⇒ kôlič); Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (P ?); SSKJ + (P -) | ESSJ + (P -)

količkaj prisl. ▶ 'ku:lčki Z-JK < > 'sa:m /../ 'ję:jde, če j le 'ku:lčki 'ra:tal, sa /../ was'ja:l /../ pa 'šezdeset 'mięrŋkau Z-JK | BđC -; Tom. kûelčkęj | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ koliko)

kolik -a -o zaim. ▶ ž.: mn.: mest. 'ku:lki C-AP, L-mv, Š(C)-mk < > wap 'ku:lki ste 'mayla ũs'ta:t? Š(C)-mk | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > neustalj. | ESSJ - || ⇒ koliko

kolikaj prisl. 'ku:lki C-AP, kl'kę:j Z-DŠ, 'ku:lki G-RM < > 1. koliko: nam 'wi:dla ȳ'lix, 'ku:lki C-AP 2. količkaj: 'ka:r je b'lu 'ku:lki 'ki ma'ȳuočę, sma ũ'sę zwa'ra:l ŋ pa ũs'ja:l G-RM | BđC -; Tom. - | Plet. + (P ~); SP 1962 + (⇒ količkaj, P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ + (P ~)

kolikajkrat prisl. ▶ 'ku:lki'ra:t Pč(G)-fm < > kolikokrat: 'ku:lki'ra:t je 'ta:ku 'pęr-šlu, 'jel, de 'wan 'ni 'moȳu p'la:čę

Pč(G)-fm | S - || ⇒ kolikokrat

kolikoj ⇒ tolikoj

koliko prisl. ▶ 'ku:lku, 'ku:l C-AP, Z-JK, G-RM, L-x, Pč(G)-fm, Š(C)-mk < > 1. 'ku:l ix je pa b'lu 'dal wat'ru:k? Š(C)-mk • pa 'ku:l sa watkup'wa:l m'liika? C-AS • a j b'lu 'piętęd'wa:jst 'lię al 'ku:lku? C-AP / na 'wi:m /../ 'ku:l b b'li sta'ri C-AP • paȳ'lę:j, 'ku:l ix 'imam C-AP 2. 'ku:l sma na'ribal .. 'ta:čę b'rinte, 'wam pa'wi:m Z-JK | BđC kulku, kûlk; Tom. kûelk | Plet. + (⇒ kolik); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ kolik

kolikokrat prisl. ▶ kulk'ra:t C-AP, S(C)-mb, Š(C)-mk < > kulk'ra:t ste b'la pa x 'naȳam na S'wet 'Tar? Š(C)-mk | BđC -; Tom. kûelkät | Plet. + (kolikokrat); SP 1962 + (kolikokrat); SSKJ + | ESSJ + || ⇒ kolikajkrat

kolikor vez. ▶ 'ku:lker Š-MM, L-x < > sŋ 'di:la, 'ku:lker sŋ 'jest 'ti: Š-MM • 'naša 'mama je d'ja: - 'ku:lker je 'watrak /../ s'tar .., 'tu:l 'kil 'laxka 'nese Š(C)-mk | BđC -; Tom. kûelkę, kûelkę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kolikoršen -šna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'ku:lkeršŋ C-GP < > | BđC -; Tom. kûelkęšŋ (⇒ kolikoršen) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

koline -in ž mn. ▶ ka'line L-x; rod. ka'lin L-x < > redko | BđC -; Tom. kulinę mn. dar od zaklanega prašiča | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kolk -a m ▶ 'kolk C-AP, 'kõ:uk L-x; rod. 'kõ:uka L-x; mest. 'kolku C-AP < > nov. |stranski del medenice| | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kolnik -a m ▶ ku'nik Š-MM; or. ku'nikam Š(C)-mk < > | BđC -; Tom. - (kaȳaȳęs, ⇒ kolovoz) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ nar. kolovoz /../ M. Kranjec; SP 2001 pokr. prekm. | ESSJ - || ⇒ voznik

kolo -esa in kola s, Z ž ▶ ka'lu: C-GP, Z-JK, G-RM, S(C)-mb; rod. ka'lięsa C-GP, L-ML, B(C)-vo; daj. ka'lięsu C-GP; tož. ka'lu: Z-JK, L-x; mest. ka'lięsu C-GP, ka'lię L-ML; or. ka'lięsam C-GP, L-ML; mn.: im. ka'lięsa C-GP, Z-JK, L-x; rod. ka'lię L-ML; tož. ka'lięsa C-GP, ka'lięsa S(C)-mb; mest. ka'lię-

sax **G-_{RM}**, 'ku:lax **Ra(C)-_{vk}**; or. ka'liěsam **L-_{ML}**; dv.: rod. ka'liěs **C-_{GP}**, **G-_{RM}**; tož. 'ku:la **Š-_{MO}**; mest. ka'liěsax **G-_{RM}**, 'ku:lax **Š-_{MO}** ⟨
1. sa š'le 'tiste ka'liěsa **Z-_{JK}** / wa'zowe sma j'mi:l 'ane t'ri /../ 'ta:ke na š'tie-
 rix ka'liěsax **G-_{RM}** • γ'najŋ 'kaš /../ na
 d'wex 'ku:lax **Š-_{AO}** / 'l'siěna ka'lu: **Z-_{JK}** •
 l'siěne [ka'liěsa] **L-_x** • kri'ža:wu ka'lu:
L-_x križevato kolo |kolo z dvema špica-
 ma, postavljénima v oblíki križa| **2.** ka
 sŋ se še s ka'liěsam 'wozu **C-_{GP}** | **BdC** -;
Tom. kwə̀žu, kulíəsə | **Plet.** +; **SP 1962** +;
SSKJ + | **ESSJ** + || > **2.** ⇒ bicikel
kolofonija -e ž ▶ kala'fuŋje **C-_{GP}**; rod.
 kala'fuŋje **C-_{GP}** ⟨ u'ča:s sa 'di:l ū k'rap
 'ma: kala'fuŋje, de j b'la [p'ra:ščewa]
 'kuoža 'bel 'pusta **C-_{GP}** | **BdC** -; **Tom.** -
 | **Plet.** - (⇒ kolofonij); **SP 1962** +;
SSKJ + | **ESSJ** -
kolomon -a m ▶ kala'muŋ **C-_{GP}**, **L-_{mv}**; tož.
 kala'muŋ **Pd(C)-iě**; mest. kala'muŋu **C-_{GP}**
 ⟨ **1.** poud. *debela knjiga* **2.** poud. *dolgo,*
zapleteno, nerazumljivo besedilo: 'tu:
 'ci:ŋ kala'muŋ na'pišeje **Pd(C)-iě** | **BdC**
 kalamuŋ [...] Zauberbuch; **Tom.** -
 | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** +
 (P ~) | **ESSJ** + (P ~)
kolona -e ž ▶ ka'luŋa **L-_{ML}**; rod. ka'luŋe
L-_x; mest. ka'luŋ **C-_{AK}**; mn.: im. ka'luŋe
L-_{ML}; tož. ka'luŋe **C-_{AK}** ⟨ *zidan steber* (*v*
kozolcu): spetu'nierane ka'luŋe **C-_{AK}**
 | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (P -); **SP 1962** +
 (P -); **SSKJ** nar. zahodno *kamnit, obokan*
vhod, most | **ESSJ** + (⇒ kalóna)
kolonca -e ž ▶ ka'luŋca **C-_{AK}** ⟨ *manjšal-*
nica od kolona | **S** -
kolovrat -a m ▶ ka'lŋ:uret **Z-_{DŠ}**, **L-_{ML}**,
Ra(C)-_{vk}; rod. ka'lŋ:ureta **C-_{GP}**, **L-_x**; tož.
 ka'lŋ:uret **C-_{GP}**; mest. ka'lŋ:uretu **C-_{GP}**; mn.:
 ka'lŋ:uretaŋ **C-_{GP}** ⟨ je /../ i'mi: 'ka:r
 'tam uš'timanu pa'wi:sna, ka'lŋ:uret /../
 pa j p'riedla **C-_{GP}** | **BdC** -; **Tom.** každu-
 rə̀t | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
komaj prisl. ▶ 'kumej, 'ku:mi **C-_{AP}**, 'ku:mi
Z-_{JK}, 'ku:maj **L-_x** ⟨ ka'ku: j pa [pra'su:]
 'žiu, de sma 'ku:mi /../ wamla'til **C-_{AP}**
 | **BdC** kúmi; **Tom.** kúmej, kúmi | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
komajsati -am nedov. ▶ ka'ma:jsat **C-_{GP}**;

del. -l m.: mn.: ka'ma:jsal **C-_{GP}** ⟨ *rabuta-*
ti: sma š'li x'ruške ka'ma:jsat **C-_{GP}**
 | **BdC** -; **Tom.** kaŋaísə̀t sə *lesti, vzpe-*
njati se | **Plet.** + (P -, komajsati se);
SP 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
komandirati -am nedov. ▶ kaman'diərat
C-_{AP}; **del.** -l m.: ed. kaman'diəraŋ **C-_{GP}**,
 kamen'diəraŋ **Z-_{DŠ}** ⟨ 'ti pa 'mene 'na:uš
 kaman'diəraŋ **C-_{GP}**
 ▶ **komandirati se** ▶ sŋ zas'lužu, de sŋ se
 ū'se 'sa:m kamen'diəraŋ **Z-_{DŠ}** | **BdC** -;
Tom. kaŋandíərat, -ə̀m | **Plet.** -;
SP 1962 + (⇒ kománda); **SSKJ** + | **ESSJ** -
komar -ja m ▶ ka'ma:r **C-_{GP}**, **L-_{ML}**; rod.
 ka'ma:rje **L-_x**; mn.: im. ka'ma:ri **C-_{GP}**; rod.
 ka'ma:rjeŋ **C-_{GP}** ⟨ **1.** sa 'sitŋ ka'ma:ri
 pa'nač **C-_{GP}**; **2.** *obad:* pa'li:t ka'ma:ri
 'kuŋleje ž'wina **C-_{GP}** | **BdC** -; **Tom.** kaŋmār,
 -rjə̀ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
 || > **2.** brencelj, obad
komat -ata m ▶ 'kamat **C-_{GP}**, **L-_x**, **Ra(C)-_{vk}**;
 rod. ka'ma:ta **L-_x**; mn.: im. ka'ma:ti
Ra(C)-_{vk}; tož. ka'ma:te **C-_{GP}** ⟨ wa'lowi
 'kamat **C-_{GP}** *jarem za enega vola*
 | **BdC** -; **Tom.** kaŋmāt | **Plet.** +; **SP 1962** +;
SSKJ + | **ESSJ** + || ⇒ jarmček
komedija -e ž ▶ mn.: im. ka'miədije **C(P)-_{ks}**;
 tož. ka'miədije **C-_{GP}**, **L-_x**, **Pd(C)-iě** ⟨ **1.** nav.
 mn. *neprijetnosti, težave:* 'ci:le ka'miə-
 dije sa b'le **C(P)-_{ks}** • sma j'mi:l z 'nem
 'ta:ke ka'miədije **L-_x** **2.** pren. *menstrua-*
cija: a z že da'bi ka'miədije? **Pd(C)-iě**
 | **BdC** -; **Tom.** [kaŋmiəndjə] (ž mn.) | **Plet.** +
 (P -); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~)
 | **ESSJ** -
komfin ⇒ konfin
komi -- (?) m ▶ ku'mi **C-_{GP}**; tož. ku'mi **C-_{AP}**
 ⟨ se j 'šŋ:ŋ u'čit za ku'mi **C-_{AP}** | **BdC** -;
Tom. - | **Plet.** -; **SP 1962** +; **SSKJ** star.
trgovski pomočnik, prodajalec | **ESSJ** -
komis -a m ▶ ka'mis **L-_x**; rod. ka'misa **L-_x**
 ⟨ | **BdC** -; **Tom.** kaŋmís, -ə̀ | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** nekdaž *vojaški kruh*
kiselkastega okusa | **ESSJ** +
komisen -sna -o prid. ▶ m.: ed.: im. ka'misŋ
C-_{AP}; mn.: im. ka'misŋ **C-_{AP}** ⟨ *navaden,*
običajen: j 'čest ka'misŋ, 'ni 'neč
 š't'ma:n **C-_{AP}** | **S** -
komod -- -- prid. ▶ ka'mu:t **C-_{GP}** ⟨ 'ta: j pa

- ka'mu:t C-AP
- **komod** prisl. ► ka'mu:t C-GP (<) j ka'mu:t 'sedey C-GP | BđC -; Tom. kāmūet | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ pog.; SP 2001 knj. pog. | ESSJ -
- komolec** -lca m ► ka'mo:u:c L-ML; rod. ka'mo:uca L-x; or. ka'mo:ucam L-x (<) ya j d'rieynu s ka'mo:ucam L-x | BđC -; Tom. kāmōuc, [!] -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ laket
- kompanija** -e ž ► kampa'nije C-x; rod. kampa'nije C(P)-ks; tož. kampa'nije C-GP; mest. kampa'ni C(P)-ks; or. kampa'nije Z-JK (<) *družba, družčina*: jest 'ni:m 'bene kampa'nije 'weč C-GP | BđC kompanije *Compagnie, Gesellschaft*; Tom. kampa'nij-je | Plet. + (P -); SP 1962 +; SSKJ > pog., ekspr.; SP 2001 neknoj. pog. | ESSJ -
- kompava** -e ž ► kam'pa:wa L-x; rod. kam'pa:we L-x (<) *Carlina acaulis* L.: 'po:uxne 'naye 'terna s 'jemu, če s'tuopu na kam'pa:wa C-AP | BđC -; Tom. kampa'wa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kompliček** -čka m ► kamp'ličk C-AP; tož. kamp'ličk C-AP (<) *konec*: 'danc sma j'mi:l kamp'ličk C-AP *smo končali* | BđC -; Tom. kampa'ličk | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ konec
- kompliti** -im dov. ► kamp'lit C-GP, L-ML; del. -l m.: ed.: kamp'liu C-IS, L-ML; mn.: kamp'lil L-ML, Ra(C)-vk; dv.: kamp'lila C-GP; s.: ed.: kamp'lilu Š(C)-mk; vel. dv.: 1. kamp'liwa L-ML; 2. kamp'lita L-ML (<) *končati*: sma 'may], k sma kamp'lil 'a:nu, na'za:j 'nest, pa sa 'da:l d'ruyu L-ML
- **kompliti se** ► (<) se j 'da:n kamp'liu, z'de:j 'bo pa 'toma L-ML
- **komplen** -ena -o ► ž.: ed.: im. kamp'lena L-ML, Pč(G)-fm; s.: ed.: im. kamp'lenu C-IS (<) kamp'lenu 'di:la L-x / sp 'sa:ma 'čest kamp'lena L-ML *obnemogla* | BđC -; Tom. kampa'lt', kampa'līm | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ končati
- končati** -am dov. ► kan'ča:t C-GP; ed.: 3. 'kančau L-ML; del. -l ž.: ed.: kan'ča: C-GP (<) | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ kompliti
- konček** -čka m ► tož. 'kančk C-AP; mest. 'kan-čku Ra(C)-vk; mn.: tož. 'kančke L-MKO (<) sma

- že 'kešŋ 'kančk, 'kešŋ st'ruo:k na k'ra:t-ku z'rizal C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ konec); SSKJ + | ESSJ -
- konec** -nca m ► 'kanc C-GP, Z-JK, Š-MM, L-ML; rod. 'kanca C-IS, L-MKO, Pč(G)-fm; mest. 'kanc C-AP; or. 'kancem C-GP; mn.: rod. 'kancu C-GP; tož. 'kance L-AG; mest. kan'ci:x C-IS, 'kancax G-RM, 'kancex Š(C)-mk (<) 1. na kan'ci:x sma pa 'moj] 'kajtk'ra:t 'kapat, ka sma wa'ra:l C-IS / ta p're:jdn 'kanc L-x ▪ ta 'za:dn 'kanc L-x / sa u'ča:s z u'sex 'kancu /../ 'tu: se'nu: na 'xərp tu zna'sil C-GP ▪ na u'sex 'kancax ŋ k'ra:jax G-RM *povsod* // 'telčk, kor /../ 'ma: š'tier 'tidne, se pa že 'wit, 'kešnix /../ 'kancu 'je, a j'ma: 'šerak x'ropt, a j'ma: γ'lixne na'ie C-GP 2. te m s'təryau na 'kance L-AG 3. wat 'kanca 'čik L-MKO / sma š'li /../ pa'ma:γat ka'sit /../, pa ka j b'lu 'kanc, je b'lu 'ma: pa'ku:sŋce C-GP ▪ wad za'čie:tka da 'kanca L-x // **jemati konec umirati, poginjati**: C 'kanc je je'ma: ž'wina C-AP **vzeti konec umreti, poginiti**: C 'ajŋkat u'se u'za:me 'kanc C-GP | BđC kanc; Tom. kōnc | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - || ⇒ kompliček
- konfin** -a m ► kan'fin C-GP, kon'fin C-GP, kam'fin L-x; rod. kan'fina C-GP, kam'fina L-x; tož. kon'fin C-GP; or. kan'finam C-GP; mn.: tož. kam'fine C-AP, kon'fine C-GP (<) 1. (*državna*) *meja* 2. *mejnik*: 'tam wa'ku:l kan'fina j 'naj'bel s'latka t'ra:wa C-GP | BđC -; Tom. kun'fin | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nar. zahodno; SP 2001 pokr. zah. | ESSJ -
- konj** konja m ► 'kajn, 'ka:jn C-GP, 'kajn G-RM, 'kuojn L-ML, 'kuojn Pd(C)-ic; rod. 'kuojne G-RM, L-ML; daj. 'kuojnu L-ML; tož. 'kajne C-GP, 'kajne, 'kuojne G-RM, 'kuojne L-ML; mest. 'kuojnu L-ML; or. 'kuojnem C-AP, 'kajnem Z-JK, 'kuojnem Š-MM, L-ML, 'kuojnem Ra(C)-vk; mn.: im. 'kuojni C-GP, L-ML; rod. 'kuojn C-AP, 'ka:jne, 'kuojne C-GP, 'kuojn, 'kuojne G-RM, 'kuojne L-ML; daj. 'ka:jnem C-GP, 'kuojnem L-ML; tož. 'kajne, 'ka:jne, 'kuojne C-GP, 'ka:jne Z-JK, 'kuojne G-RM, L-ML; mest. 'kuojnex L-ML; dv.: im. 'kajne C-GP, 'kuojne L-ML; daj. 'kuojnema

- L-ML ⟨⟩ pa sa /../ s 'kajnem watpe'le:l ɣa Z-JK • 'di:laun 'kuoɟn L-x / der'ja: kot 'kajn C-GP ◊ 'ka:jn, ɕe je u ŝ'ta:l, 'i: pa'nač m pad'ne:j C-GP | **BdC** kájjn; **Tom.** kōjín, kōjine | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- konjič** -iča m ▶ 'kajnč C-AP; mn.: im. 'kajnči C-AP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ konj); **SSKJ** nav. ekspr. | **ESSJ** - || ⇒ konjiček
- konjiček** -čka m ▶ 'kuoɟnč L-ML; rod. 'kuoɟnčka L-x; or. 'kuoɟnčkam Ra(C)-vk ⟨⟩ ta 'mičken 'kuoɟnč L-ML *žrebe* | **BdC** -; **Tom.** kōjínč | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ konjič
- konjski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'kuoɟnsk L-ML; ž.: ed.: im. 'kuoɟnska C-AP, L-x, B(C)-vo; mn.: im. 'kuoɟnske C-GP; tož. 'kuoɟnske C-AP; s. ed.: im. 'kuoɟnsku L-x ⟨⟩ 'kuoɟnska ɣ'riwa L-x / 'kuoɟnska 'fiɣa L-x / 'kuoɟnska 'dięka B(C)-vo / 'kuoɟnska up'rięa C-AP / 'kuoɟnsk ka'wa:č L-ML *podkovski kovač* | **BdC** -; **Tom.** kōjínsk | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- kotenati se** -am se nedov. in dov. ▶ konte'na:t C(P)-ks; del. -l m.: ed.: kon'tenaɣ C-AP ⟨⟩ *strinjati se, priznati: se* 'ni 'ti: konte'na:t C(P)-ks | **BdC** -; **Tom.** kunteŋa (ed.: 3.) privoli | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- kotenina** -e ž ▶ kante'nina L-mv; rod. kante'nine L-mv; tož. kante'nina C-AP ⟨⟩ 'bi:rtxi s kante'nine L-mv | **BdC** -; **Tom.** kutęnina, kunteŋina (⇒ kotonina) | **Plet.** -; **SP** 1962 +; **SSKJ** redko *kotenina* | **ESSJ** - (⇒ kotenina)
- koteninast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. kante'ninast L-mv; s.: ed.: im. kante'ninastu C-AP ⟨⟩ *koteninast: kante'ninastu bla'ɣu: C-AP* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - (⇒ kotenina) | **ESSJ** -
- kotent** povdk. ▶ 'kontet C-GP ⟨⟩ sɟ p'rɔ:u 'kontet, de 'la:xka /../ past'ri:žem C-GP | **BdC** -; **Tom.** kuęntęt | **Plet.** +; **SP** 1962 -; **SSKJ** nižje pog. *zadovoljen* | **ESSJ** -
- kontrabant** -anta m ▶ katra'bant L-MKO, Pd(C)-iç; rod. katra'banta C-GP, L-mv; tož. katra'bant C-GP, L-šk; mest. katra'bantu L-šk; or. katra'bantam C-AP ⟨⟩ 'pal ka sɟ 'pəršla da'mo:u, sɟ pa d'ruč š'la u katra'bant, a, 'tist pa 'nisɟ 'ję:jne L-šk | **BdC** -; **Tom.** kunteŋbąnt | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** star. *tihotapljenje, tihotapstvo* | **ESSJ** +
- kontrabantar** -ja m ▶ katra'bantar C-AP, L-x; rod. katra'bantarje C-AP, L-x; mn.: im. katra'bantari C-AP, L-MKO; tož. katra'bantarje C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** kunteŋbąntar, -rję | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** star. *tihotapec* | **ESSJ** +
- kontrabantati** -am nedov. ▶ del. -l m.: mn.: katra'bantal M(S)-at; ž.: ed.: katra'banta Ra(C)-vk; s.: ed.: katra'bantalu C-GP ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 +; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** - || ⇒ kontrabantirati
- kontrabantirati** -am nedov. ▶ katraban'ti:rat L-x; ed.: 1. katraban'ti:ram L-x; del. -l m.: ed.: katraban'tieraɣ C-GP; mn.: katraban'tierał C-GP, katraban'ti:ral L-šk; ž.: ed.: katraban'ti:ra L-šk ⟨⟩ de'sięt 'li:t sɟ katraban'ti:ra, se j b'lu 'mus, ɕe 'ne pa 'bene r'či 'nisma 'mi:l L-šk | **S** - || ⇒ kontrabantati
- kopa**¹ -e ž ▶ 'kuɔpa C-AP, L-x; rod. 'kuɔpe L-x; tož. 'kuɔpa C-AP; mn.: im. 'kuɔpe C-AP, L-x ⟨⟩ *ogłarska kopa: 'boma na'čięł 'kuɔpa C-AP // s'nięne 'kuɔpe C-AP, L-x poparjen senen drobir za inhalacijo proti prehladu* | **BdC** -; **Tom.** kōpą | **Plet.** + (⇒ 1. kopa); **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- kopa**² -e ž ▶ 'kapa C-x, L-ML; rod. 'kape G-RM; tož. 'kapa C-CS; mn.: im. ka'pię C-x; rod. ka'pa: C-GP; tož. ka'pię C-GP, 'kape G-RM ⟨⟩ *kopica: 'boma ka'pię nar'dil C-AP • s'nięna 'kapa L-x* | **BdC** -; **Tom.** (⇒ kopa) | **Plet.** + (⇒ 1. kopa); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kopati** -am/-ljem nedov. ▶ 'kuɔpat C-AP, 'kapat C-GP, 'kuɔpat Pd(C)-iç; ed.: 3. 'kuɔpa C-AP; mn.: 'kuɔpaje, 'kuɔpleje C-AP ▶ **kopati se** ▶ ⟨⟩ C 'kure se 'kuɔpleje C-AP | **BdC** kápāt || sè; **Tom.** kōpāt, kōpām | **Plet.** + (⇒ 2. kōpati); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kopati** kopljem nedov. ▶ ka'pa:t C-AP, 'kapat

- C-GP**, ka'pa:t Z-JK, 'kapat L-x; ed.: 1. 'kuoϕ-lem L-x; 2. 'kuoϕleš **Ra(C)**-vk; del. -l m.: ed.: 'kapaϕ **Ra(C)**-vk; mn.: ka'pa:l C-GP, **Pč(G)**-fm, **Ra(C)**-vk; s.: ed.: ka'pa:lu C-AP ⟨⟩
1. za 'jē:jda sma z'miēram ka'pa:l C-AP ▪ za 'siērk je b'lu t'ri:ba ɣla'baku 'kapat C-AP ▪ 'nisku 'kapat L-x **2.** 'kapat krem-'pi:r L-x | **BdC** -; **Tom.** kōpāt, kūoϕlēm | **Plet.** + (⇒ 1. kopati); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kopito** -a s ▶ ka'pita C-GP, L-ML; rod. ka'pi-ta C-GP, L-x; mn.: rod. ka'pit C-GP; tož. ka-'pita C-GP, L-ML ⟨⟩ **1.** d'wa: 'kajne 'ni:mata ɣ'lix ka'pita C-GP **2. po (enem) kopitu:** sa 'mi:l u'se ɣ'wa:nte nar'jene /../ pa 'anmu ka'pitu C-GP | **BdC** -; **Tom.** ka'pīt | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kopneti** -im nedov. ▶ kap'ni:t L-x; ed.: daj. kap'ni C-AP, L-mv ⟨⟩ 'kor p'ride 'jujajna, 'ka:r kap'ni s'ni:x C-AP | **BdC** -; **Tom.** kōpñt', ka'pñi | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kōpno)
- kopniti** -em dov. ▶ 'kapnt C-AP; del. -l m.: ed.: 'kapnu **Ra(C)**-vk ⟨⟩ *zasaditi orodje za kopanje v zemljo:* ka s p'li:u, če se 'ni 'fa:jn padwa'ra:lu /../ ka s 'kapnu 'nuo-ter, pa s pər'niēsu 'won še 'ci:la 'ri:č **Ra(C)**-vk | **S** -
- kopriva** -e ž ▶ kap'riwa L-x; rod. kap'riwe L-x; mn.: rod. kap'riϕ C-AP; tož. kap'riwe C-AP, L-MKO ⟨⟩ kap'riwa 'peče C-AP ▪ na ɣ'la:wa sma 'di:l pa kap'riwe /../ za ɣ'la:wa'bol L-MKO / špi'na:ča s kap'riϕ C-AP / 'bi:la kap'riwa L-x (*Melittis melissophyllum*) ▪ 'mørtwa kap'riwa L-x (*Lamium* L. | **BdC** -; **Tom.** ka'přiwa | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kropiva)
- kor** -a m ▶ 'kuoϕ L-x; rod. 'kuoϕra L-x; tož. 'kuoϕ C-AŠ; mest. 'kuoϕru Z-DŠ; or. 'kuoϕram C-GP ⟨⟩ 'wana je u 'Ciērknam na 'kuoϕru 'pi: Z-DŠ | **BdC** -; **Tom.** (⇒ gank) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ gank
- korajža** -e ž ▶ ka'ra:ža C-GP; tož. ka'ra:ža C-GP; or. ka'ra:ža C-AP ⟨⟩ **1.** *pogum:* 'ka:r ka'ra:ža, 'neč se ne 'bu:j C-GP / zastar. na ka'ra:ža k'licat C-AP *pozivati k pretepu* **2.** *veselje:* je 'bi ŋ m'la:d mle'ka:r, ka j še 'wi:deϕ, de me j st'ra:x, pa j ta'ku: s ka'ra:ža p'ra:ju /../ de 'tiz 'dal xu'dečk 'ko:ϕtər 'pere ŋt u pat 'tistim 'mastam C-AP | **BdC** -; **Tom.** kurāižę (P ~) | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 + (P ~); **SSKJ** pog. (P ~); **SP** 2001 neknj. pog. | **ESSJ** + (P ~)
- korajžen** -žna -o prid. ▶ m.: ed.: im. ka'ra:žn C-AP, L-x; ž.: ed.: im. ka'ra:žna C-GP, L-x; s.: ed.: im. ka'ra:žnu L-x ⟨⟩ 'ta: j pa ka'ra:žn, de se 'upa 'ɣar C-AP / 'ta j pa ka'ra:žn za 'di:la C-AP *rad dela* | **BdC** koraj-žen (?); **Tom.** kurāižn *srčen* | **Plet.** + (P ~); **SP** 1962 + (P ~); **SSKJ** pog. (P ~); **SP** 2001 neknj. pog. | **ESSJ** + (P ~, ⇒ koraj-ža)
- korajževc** -vca m ▶ ka'ra:žeϕ C-AP, L-x, **M(S)**-at; rod. ka'ra:žeϕca C-GP, L-x ⟨⟩ *jed iz krompirja in jabolk / L jed iz fižola in jabolk* (?) L | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** - || ⇒ čežanovec
- korajžnež** -a m ▶ ka'ra:žneš L-x; rod. ka'ra:žneže L-x ⟨⟩ *pogumen človek* | **S** -
- korak** -a m ▶ mn.: rod. ka'ra:kaϕ **C(P)**-ks; tož. ka'ra:ke C-AP ⟨⟩ 'di:la 'mixne ka'ra:ke C-AP | **BdC** -; **Tom.** kurāk | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ šrit
- koralda** -e ž ▶ ka'ra:ϕda L-x; rod. ka'ra:ϕde L-x; mn.: im. ka'ra:ϕde C-AP; tož. ka'ra:ϕde C-GP ⟨⟩ nav. mn. | **BdC** -; **Tom.** krāϕde (ž mn.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- korček** -čka m ▶ 'karčk L-x; rod. 'karčka L-x; mn.: im. 'karčki C-GP ⟨⟩ *ciklama (Cyclamen purpurascens Mill.)* | **BdC** -; **Tom.** - (kōrčk *dem. h korec*) | **Plet.** +; **SP** 1962 -; **SSKJ** > nar.; **SP** 2001 pokr. | **ESSJ** + (⇒ kokóra)
- korec** -rca m ▶ 'karc L-x; rod. 'karca L-x; or. 'karcam **C(P)**-ks; mn.: im. 'karci C-AK; tož. 'karce C-AK ⟨⟩ **1.** *približno litrska posoda z dolgim ročajem za zajemanje vode:* sma s 'karcam uli'wa:l **C(P)**-ks **2.** *sleme-njak* | **BdC** *kóre *Krummziegel*; **Tom.** kōrc (> 1.) | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +
- koren** -a m ▶ ka'riēn C-AP, ka're:jn, ka-'riēn L-x; rod. ka'riēna, ka're:jna (?) L-mv; tož. ka'riēn **C(P)**-ks ⟨⟩ | **BdC** -; **Tom.** kurīēn, -a | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** +

korenček -čka m ▶ ka'riēnč C-GP, ka're:jnčk C-AP, ka're:jnčk L-ML; rod. ka'riēnčka C-AP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ korēn)

korenina -e ž ▶ kare'nina L-ML; rod. kare'nine C-AP, L-x; mn.: im. kare'nine C-GP, Ra(C)-vk; rod. kare'nin C-GP; tož. kare'nine C-AP, L-ML, Ra(C)-vk ⟨ ⟩ 'warx 'ima z'la ɣla'bake kare'nine C-GP • ['diētele] je j'mi: pa 'ta:ke kare'nine, de jx je b'lu 'muje 'won sp'ra:jt C-AP / s'latka kare'nina L-x *sladka koreninica (Polypodium vulgare)* // 'ta: j pa p'ra:wa kare'nina C-AP *trden kmet* | BđC -; Tom. kurēnina | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ korēn)

korenje -a s ▶ ka're:jne L-ML, Pč(G)-fm, Š(C)-mk; rod. ka're:jne C-GP, Z-JK, L-mv, Pč(G)-fm; tož. ka're:jne C-GP, L-ML, Pč(G)-fm, Ra(C)-vk ⟨ ⟩ ka're:jne sma pa 'tuđ le 'not u kram'piēr u's'ja:l u'ča:s Pč(G)-fm / ta 'wortnu ka're:jne C-AP • ta stər'nišnu ka're:jne C-IS • [p'ra:ščeū] ka're:jne C-IS = s'we:jnsku ka're:jne L-x *za prašiče* ◊ s'wet 'Luka ka're:jne 'ruka Ra(C)-vk | BđC karejne; Tom. kurējine, kurējē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - (⇒ korina) / Snoj + (⇒ korēn)

korenjevec -vca m ▶ ka're:jneū C-L-x; rod. ka're:jneūca L-x ⟨ ⟩ *korenjevo listje* | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ korenovec

korenovec -vca m ▶ ka'riēnaū C-GP, Ra(C)-vk; tož. ka'riēnaū C-AP ⟨ ⟩ *korenjevo listje*: ka'riēnaū j pa ž'wina pa'i:dla C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ korenjevec

koritce -a s ▶ ka'ritce C-AP ⟨ ⟩ | BđC -; Tom. kurice | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ korito)

korito -a s ▶ ka'rita C-AP, Z-JK, L-ML; rod. ka'rita L-x; dađ. ka'ritu C-GP; tož. ka'rita C-AP, Ra(C)-vk; mest. ka'ritu, ka'rit C-GP; mn.: im. ka'rita C-GP; rod. ka'rit C-GP; tož. ka'rite Z-JK ⟨ ⟩ 1. *podolgovata, navadno lesena posoda za krmljenje, napajanje živine*: sa p'ra:scam u'lil u ka'rita C-GP

• pre'sičeū ka'rita L-ML // *izdolbljeno deblo, v katerem so drobili sadje za mošt* // *večja podolgovata, navadno zidana posoda na prostem za vodo*: kam'nitu ka'rita C-GP / **na koritu prostor, kjer je postavljeno vaško korito**: 'da na ka'rit swa 'ma: ma'ža:wa C-GP 2. *zajemalni del žlice*: ta d'ruje [ž'lice] sa pa 'bel 'tešče /../ m pa p'recej we'liče ka'rite .. za 'di:ce j 'ma:t p'rō:u pa'siebij naš'tima .. ž'lice Z-JK | BđC -; Tom. kurit | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +

korjera -e ž ▶ ku'riēra L-x; rod. ku'riēre L-x; or. ku'riēra Š(C)-mk ⟨ ⟩ ka'ku: ste pa wed'ruj š'li? s ku'riēra? Š(C)-mk | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nar. primorsko *avtobus* | ESSJ - || ⇒ avtobus

korobač -a m ▶ kara'ba:č L-x; rod. kara'ba:če L-x; tož. kara'ba:č C-AP ⟨ ⟩ m u'ziēū kara'ba:č, če 'na:uš 'bu:ɣau C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

koruza -e ž ▶ nesist. ko'ruza G-RM; rod. nesist. ko'ruze C-AP, ka'ruze S(C)-mb; tož. ka'ruza C-AP; mest. ka'ruzi G-RM ⟨ ⟩ nov. | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ sirek, turščica

koruzen -zna -o prid. ▶ m.: ed.: im. ka'ruzū L-x; mn.: tož. ka'ruzne C-AP; ž.: ed.: im. ka'ruzna, nesist. ko'ruzna C-AP; rod. ka'ruzne C-AP; tož. ka'ruzna C-AP; s.: ed.: im. nesist. ko'ruznu C-GP ⟨ ⟩ nov. ka'ruzna [pa'liēnta] C-AP • ko'ruznu k'la:sje C-GP | BđC -; Tom. - (⇒ turščičen) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ sirkov, turščičen

kos¹ -a m ▶ 'kuoſ C-AP, L-x; rod. 'kuoſa L-x; tož. 'kuoſ Z-JK, Pč(G)-fm, Ra(C)-vk; mn.: 2. 'kuoſa C-AP, L-MKO; tož. 'kuoſe C-AP, L-ML; mest. 'kuoſax C-AP ⟨ ⟩ 1. *del snovi, stvariz*: ŋ 'kuoſ k'ruxa C-AP / krem'pi:r u 'kuoſax L-x 2. *izraža količinsko omejitve* | je še n 'li:p 'kuoſ pa'ti L-x | BđC kasie (mn.: tož.); (kuos); Tom. kūes | Plet. + (⇒ 1. kōs); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kōs III)

kos² -a m ▶ 'ku:s L-x; rod. 'ku:sa L-x; mn.: im. 'ku:si C-IS ⟨ ⟩ 'čern 'ku:s L-x / 'paje kot

- 'ku:s L-x | **BdC** -; **Tom.** kûəs | **Plet.** + (⇒ 1. kos); **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ kos²) | **ESSJ** + (⇒ kôs I)
- kosa** -e ž ▶ 'kasa L-ML; rod. 'kase L-x; mest. 'kas C-GP; or. ka'suə C-GP; mn.: rod. 'kas C-GP, G-RM; tož. ka'siə C-GP, G-RM; or. ka'sa:m C-GP ⟨ 'kasci sa ka'siə že sa'mi pər'nesl̩ 's:a:ba, ka sa 'pəršl̩ ka'sit G-RM • ka'tiərmu 'bel 'ri:že 'kasa? C-GP • ta 'kasa /../ j de'biəlyə p'l:a:tna C-GP / [k'liəpana] 'kasa C-GP / 'wastra 'kasa L-x • sf'ra:čena 'kasa C-GP | **BdC** kása; **Tom.** kôsq̄ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kosír)
- kosec** -sca m ▶ 'kasc G-RM, L-ML; rod. 'kasca L-x; mn.: im. 'kasci C-AP, 'kasc Z-JK, G-RM, 'kasci G-RM; rod. 'kascau C-GP, 'kaceu G-RM; daj. 'kascam, 'kascem Z-JK; tož. 'kace C-AP, G-RM; or. 'kasci C-GP ⟨ 'maje s'nežet /../ ya u Ra'bi:x je /../ za 'uəsq̄ 'kascau C-GP | **BdC** -; **Tom.** kôsc | **Plet.** + (⇒ 2. kosec); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ kósa)
- kosek** -ska m ▶ 'kuəšč L-ML, **Ra(C)**-vk; mn.: im. 'kuəšči **Ra(C)**-vk; tož. 'kuəšče C-AP, Š-MM; mest. 'kuəščex C-AP, Z-JK ⟨ *manjšalnica od kos²*: 'pa se na'ri:že 'kuəšče .. ŋ pa krem'pi:r 'tut .. pa se u'kop z'ma:ne Š-MM / 'župa u 'kuəščex Z-JK | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- kosem** -sma m ▶ 'kasŋ C-GP, L-x, **Pd(C)**-iē; rod. 'kasma L-x; mest. 'kasmu Š(C)-mk ⟨ *nizka omara s predali za perilo*: 'yar na 'kasmu u 'ka:mər Š(C)-mk | **BdC** -; **Tom.** kôsm [!] | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- kosilo** -a s, Z ž ▶ ka'sila C-AP, Z-JK, L-ML; rod. ka'sila L-x; tož. ka'sila Z-JK, Š-AO, **Pč(G)**-fm, ⟨ na kmetijah *topli jutranji obrok pred delom*: wab 'wasŋ 'ur /../ je u'la pa ka'sila u sne'žietex Z-JK | **BdC** -; **Tom.** kusiŋ zajtrek | **Plet.** +; **SP 1962** + (P -); **SSKJ** > *zajtrk* nar. dolenj-sko; **SP 2001** pokr. dol. | **ESSJ** +
- kosir** -ja m ▶ ka'si:r L-x; rod. ka'si:rje L-x; tož. ka'siə C-GP ⟨ *obroček, s katerim je rezilo kose pritrjeno na kosišče*: p'riēt 'piəta s ka'siərm C-GP | **BdC** -; **Tom.** kusier, -rjē | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kositi** -im nedov. ▶ ka'sit, 'kast C-GP, ka'sit Z-JK, G-RM, Š-AO, L-ML; ed.: 1. ka'sim L-x; 3. ka'si C-GP, G-RM, L-ML; mn.: 1. ka'si-ma C-AP, G-RM; del. -l m.: ed.: ka'siə Z-JK, L-ML; mn.: ka'sil Z-JK, G-RM; s.: ed.: ka'silu C-GP ⟨ sa š'li ka'sit Z-JK / ka'sit u ž'lak C-GP | **BdC** -; **Tom.** kôšt', kusim | **Plet.** + (⇒ 1. kositi); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - / **Snoj** + (⇒ kósa) || ⇒ seči
- kosje** -a s ▶ 'kuəsq̄ C-GP, L-x; rod. 'kuəsq̄ L-MV; tož. 'kuəsq̄ C-GP ⟨ 'kuəsq̄ je /../ iz 'ja:wərjejya l̩'sa: C-GP | **BdC** -; **Tom.** kûəs-je | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nar. *kosišče* | **ESSJ** -
- kosmačka** -e ž ▶ kas'ma:čka C-AP, kas'moč-ka L-x; rod. kas'močke L-x; mn.: 1. C kas'mačke C-AP ⟨ | *jabolko s hrpavo lupino* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + | **ESSJ** + (P ~)
- kosmat** -ata -O prid. ▶ m.: ed.: im. 'kasmät C-GP; ž.: ed.: im. kas'ma:ta C-GP; tož. kas'ma:ta C-GP, L-ML; mn.: tož. kas'ma:te C-AP; s.: ed.: im. kas'ma:tu C-AP ⟨ 'tista da'ma:ča 'wə:una /../ je b'la z'la /../ kas'ma:ta C-GP // a j'ma:š kas'ma:te 'uxa, de na š'liš: C-AP | **BdC** kásmät *JS*. [...] behaart, rauh; **Tom.** kôsmät, kəsmätə | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kost** -i ž ▶ 'ku:st C-GP, L-ML; rod. kas'ti C-GP, L-x; mest. 'kast L-x; or. 'ku:stje L-ML; mn.: im. kas'ti C-AP, L-x; rod. kas'ti C-GP; daj. kas'tim L-ML; tož. kas'ti C-GP; mest. kas'ti:x L-ML; or. kas'tmi L-x; dv.: or. kas'tima C-GP ⟨ 1. a j še 'ki me'sa: pər 'kast? L-x • med d'wema kas'ti:ma 'more 'jet 'na:jš C-GP // je 'bel 'mačnih kas'ti C-AP • sa ya 'sa:me kas'ti L-x *zelo je suh* / 'ma:m 'čest 'tərde kas'ti C-AP // 'ku:st wat p'ra:ščejya p'leče /../ s 'moju /../ u st'rap pər'wiəzat /../ de na t'ri:ska C-IS 2. j pa'duəbnu za s'la:bu u'reme, me u'se kas'ti ba'lije C-AP 3. p'rə:u da kas'ti me t'riəse C-AP | **BdC** -; **Tom.** kûəst, kuəsti | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kostanj** -anja m ▶ 'kastan, 'kasten C-AP, 'kasten L-x; rod. kas'ta:jne C-AP, L-x; mn.:

- tož. kas'ta:jne C-AP ⟨⟩ za 'wa:xt /../ sma j'mi:l na'wa:da /../ de sma ku'pil .. 'kešna 'kila kas'ta:jne, pa sma s'kuxal C-AP • ta p'ra:j 'kasten L-x • ta 'dewi 'kasten L-x | BđC -; Tom. kōstęiń, kustâjņę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kostanje** -a s ▶ kas'ta:jne C-AP, L-ML; rod. kas'ta:jne L-ML ⟨⟩ ['bap] j 'ta:k 'su:x, ku nu kas'ta:jne C-AP | BđC -; Tom. kustâj-ņę | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- kostanjev** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. kas'ta:j-neu L-x, Pd(C)-iç; ž.: ed.: im. kas'ta:jnewa L-x ⟨⟩ kas'ta:jneu 'li:s Pd(C)-iç / kas'ta:jneu la'się L-x | BđC -; Tom. kustâjńu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- kostenec** -nca m ▶ kas'tenc C-AP, L-x; rod. kas'tenca L-x ⟨⟩ | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kōst); SSKJ nar. *oreh z zelo trdo lupino in jedrom, ki se nerado loči od nje* | ESSJ + (⇒ kōst)
- kostnica** -e ž ▶ kas'nica C-AP, L-ML; rod. kas'nice L-x; tož. kas'nica C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kusnīça, kašnīça *mrtvašnica* | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (kostnica, P ~) | ESSJ -
- koš** -a m ▶ 'kaš G-RM, Š-MO, L-ML; rod. 'kaše L-MKO, Š(C)-mk; daj. 'kašu C-GP; tož. 'kaš C-GP, G-RM, Š(C)-mk; mest. 'kašu C-GP, Z-JK, G-RM; or. 'kašam C-GP, 'kašem Z-JK; mn.: rod. 'kašeu Z-JK; tož. 'kaše C-GP, Z-JK, G-RM, L-ML; mest. 'kašax C-AP, Z-JK, 'kašex L-ML; or. 'kašam C-GP ⟨⟩ 'kaše sa p'ledl C-AP • u'se sma s 'kašem pər'nesl Z-JK / ɣ'najŋ 'kaš C-GP, Š-MO • 'wazŋ 'kaš G-RM, Ra(C)-vk *gnojni koš • zax'ma:šŋ 'kaš Ra(C)-vk boljši koš za nakupe v trgovini ipd.* // sma u'se z 'arɣa be'ra:če pabe'ra:l /../ m pa ŋt u an 'kaš me'ta:l C-GP *nismo upoštevali razlik med stvarmi* | BđC -; Tom. kōš, kōšę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- košček** -čka m ▶ 'kuoščk C-AP, L-x; rod. 'kuoščka L-x; tož. 'kuoščk C-GP ⟨⟩ an 'kuoščk k'ruxa C-GP / sma s'til an 'kuoščk 'niwe za pra'su: C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kōs); SSKJ + | ESSJ + (⇒ kōs III)
- koščen** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. ka'šien C-AP, kaš'čien L-x; ž.: ed.: im. ka'šiena C-GP, kaš'čiena L-x; s.: ed.: im. kaš'čienu L-x ⟨⟩ ka'šien č'la:jk C-AP | BđC -; Tom. kušien | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kost)
- koščev** -a -O prid. ▶ ž.: im. kuoščewa Z-JK ⟨⟩ *nanašajoč se na kosek*: 'kuoščewa 'župa Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- koščevka** -e ž ▶ 'kuoščęka C-GP ⟨⟩ *mesna juha s krompirjem* | S -
- košenina** -e ž ▶ kaše'nina L-mv; tož. kaše'nina Ra(C)-vk; mest. kaše'nin L-mv; mn.: rod. kaše'nin C-GP ⟨⟩ *travnata površina, na kateri se kosi* | BđC -; Tom. - | Plet. + (⇒ 1. košenina); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ -
- košnja** -e ž ▶ 'kašne C-AP, Z-JK, G-RM, L-x; tož. 'kašne C-AP, G-RM, L-ML, Ra(C)-vk; mest. 'kašŋ C-GP, Z-JK, 'kašni G-RM; or. 'kašne C-GP ⟨⟩ ɣ'rięma u 'kašne L-x • wap 'kašni /../ sma nar'dil 'tiste 'kape /../ 'pale sma pa 'tis pa na sa'ni:x xa'dil 'jeskat G-RM / d'ruɣa 'kašne G-RM | BđC -; Tom. kōšņę | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kositi); SSKJ + | ESSJ -
- košpa** -e ž ▶ 'kuošpa L-x; rod. 'kuošpe L-x; mn.: tož. 'kuošpe L-ML, B(C)-vo; or. 'kuošpam B(C)-vo ⟨⟩ star., nav. mn. *cokla |obuvalo| / 'maj 'čir:uļ sa pa ku ne 'kuošpe C-GP neudobni, težki* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ +
- košpati** -am nedov. ▶ kaš'pa:t C-GP; ed.: 3. kaš'pa: C-GP; del. -l m.: mn.: kaš'pa:l C-GP; ž.: ed.: kaš'pa: C-GP ⟨⟩ *coklati* | S - | ESSJ - (⇒ košpa)
- košta** -e ž ▶ 'kuošta C-AP, Ra(C)-vk, Š(C)-mk; rod. 'kuošte C-GP; tož. 'kuošta C-GP ⟨⟩ 'tu: j pa 'dabra 'kuošta C-AP • ɣa'towa 'kuošta C-GP *močna, izdatna* | BđC -; Tom. kûeštą | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nižje pog. *hrana, jed*; SP 2001 nekñj. 1jud. | ESSJ +
- koštati** -am nedov. ▶ kaš'ta:t L-x; ed.: 1. kaš'ta:m L-x; 3. kaš'ta: C-GP, Z-JK, G-RM; del. -l m.: ed.: 'kaštau C-GP, G-RM; mn.: kaš'ta:l C-AP; ž.: ed.: kaš'ta: C-GP, Z-JK; mn.:

- kaš'ta:le Z-JK ⟨⟩ 'danc 'tut .. sej kaš'ta: na 'sukne, če j 'ki u'ri:dna, že ne 'uõsõs'tu Z-JK • pa u'yonaj, 'ku:lki m je kaš'ta:? C-GP | BðC -; Tom. kõštõt, kuštâ | Plet. +; SP 1962 -; SSKJ nižje pog. *stati, veljati*; SP 2001 neknj. 1jud. | ESSJ + (⇒ kõšta)
- koštrun** -a m ▶ kaš'truõn C-GP, L-ML; rod. kaš'truõna Z-JK, Pd(C)-iè; daj. kaš'truõnu Z-JK; tož. kaš'truõna C-AP; mn.: im. kaš'truõni C-AP; tož. kaš'truõne Ra(C)-vk ⟨⟩ 1. *skopljen oven* 2. *grabljam podobno orodje za vlačenje črt pri sajenju koruze in krompirja*: pa'tieyõn kaš'truõna C-AP 3. poud. *neroden, zaletav človek* | BðC kaš'truõn, kaš'truõn; Tom. kaš'truõn | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ + (P ~)
- koštrunast** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. kaš'truõnast L-x; ž.: ed.: im. kaš'truõnasta L-x; s.: ed.: im. kaš'truõnastu L-x ⟨⟩ poud. *neroden, zaletav*: na 'bot 'tak kaš'truõnast L-x | BðC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ - || ⇒ bec
- kot** -a m ▶ 'kuõt C-GP; rod. 'kuõta Ra(C)-vk; tož. 'kuõt Z-JK, Ra(C)-vk; mest. 'kuõtu C-GP ⟨⟩ 'bu:xkau 'kuõt C-GP | BðC -; Tom. kûet, -ã | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ ogel
- kot vez.** ▶ kot, kat, ku C-AP, Z-JK kot, kat G-RM, Š-MM, L-x, kot Pč(G)-fm (ka de C-AP, Z-JK, Š-MM, Pč(G)-fm *kot da*) ⟨⟩ 1. j b'lu γ'lix 'ta:ku kot pør 'nam C-AP / 'dal je 'jemu 'xiša, kot je z'dè:j ŋab'riëlawa G-RM 2. sest'rië /../ sa b'le 'ma: 'we:jč kod 'jest G-RM • 'men se z'di de jx je b'lu .. 'weč kod d'wi:stu 'že G-RM / u'ča:s sma wa'ra:l u:se, sma u'se s'ja:l /../, ka 'ni b'lu ta'ku: kod z'dè:j, ka le ka'sima 'nar'weč G-RM 3. [j] smør'di:lu kat u'ra:x C-GP 4. *ko*: 'tist je pa že 'bi pør 'xiš, kot sõ 'jest sõ pøršla C-AP // 'ri:pa /../ sma u'sa walu'pil, p'ri:t kot sa j 'ribal Z-JK / p'ri:t kot sma pa'nucal, 'bu:lš je b'lu C-AP | BðC k J.; ka, kã, k; kò, ko; kõn; kot, kot; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj +
- kotel** -tla m ▶ 'katu C-GP, Š-MM, L-ML, Pd(C)-iè; rod. 'katla C-GP, L-x; tož. 'katu Z-JK, Š(C)-mk; mest. 'katlu C-GP, Z-JK, L-ML; mn.: im. 'katli C-GP, L-ML; rod. 'katlau L-ML; mest. 'katlax C-GP ⟨⟩ sma 'mi:l 'ta:k 'katu za s'wenem 'kuxat Z-JK / [γ'ru:dlest] 'katu C-GP • ta katlõ:unast 'katu Z-JK *bakreni* / s'we:jnsk 'katu L-x, Pd(C)-iè // 'jes pa 'nisõ 'neč pa'ra:jta /../ če j 'katu al pa 'lanc Š-MM *vseeno mi je bilo, kako so to poimenovali* | BðC kãtu, kãtũ; Tom. kõtu, kõtã | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kotelček** -čka m ▶ 'katlčk L-x; rod. 'katlčka L-x ⟨⟩ *orlica (Aquilegia L.)* | BðC -; Tom. kõtučk (P ?) | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- kotlovinast** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. kat'lõ:unast Z-JK ⟨⟩ *bakren*: ta kat'lõ:unast 'katu Z-JK | BðC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + (P ~) | ESSJ - || ⇒ kufren
- kotoren** -rna m ▶ ka'tuõrõ L-x; rod. ka'tuõrna L-x ⟨⟩ *neka ptica?* | BðC -; Tom. - | Plet. - (⇒ kotõrna); SP 1962 - (⇒ kotõrna); SSKJ nar. zahodno *kotorna* | ESSJ - (⇒ katorna in kotõrna)
- kovač** -a m ▶ ka'wa:č C-GP, L-ML, Ra(C)-vk, Š(C)-mk; rod. ka'wa:če L-x; daj. ka'wa:ču Ra(C)-vk; tož. ka'wa:če C-GP, G-RM; mn.: im. ka'wa:či C-GP, Ra(C)-vk ⟨⟩ 'kuõjnsk ka'wa:č L-ML *podkovski kovač* | BðC kawãčë (ed.: tož.); Tom. kawãč, -ë | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kovati)
- kovačija** -e ž ▶ kawa'čije C-CS, L-x; rod. kawa'čije L-x ⟨⟩ | BðC -; Tom. kawãčije | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -
- kovaški** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. ka'wa:šk L-x; ž.: ed.: im. ka'wa:ška L-x; s.: ed.: im. ka'wa:šku L-x ⟨⟩ ka'wa:šk 'mi:x L-x • ka'wa:šku k'la:dwa L-x | BðC -; Tom. kawãšk | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kovač); SSKJ + | ESSJ -
- kovati** kujem nedov. ▶ 'kawat C-GP, 'kawat L-MV; ed.: daj. 'kuje L-MV; del. -l m.: ed.: 'kawaõ C-GP, 'kawaõ C-IS; kawaõ Š(C)-mk; mn.: ka'wa:l C-GP ⟨⟩ 'či:tne sa u'ča:s tud na 'rakax ka'wa:l C-GP
- ▶ **kovan** -a -O ▶ m.: mn.: im. ka'wa:n C-AP; ž.: mn.: im. ka'wa:ne C-GP; s.: ed.: im. ka'wa:nu

- C-GP** ⟨ ka'wa:ne 'ši:ne **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** kôwəṭ, kûjəm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kovter** -tra m ▶ 'kô:ṭər **C-GP**, **L-ML**, **Ra(C)-vk**; rod. 'kô:ṭra **L-x**; tož. 'kô:ṭər **C-AP**; mn.: im. 'kô:ṭri **L-MKO** ⟨ 'ba:ta sma di'wa:l u 'kô:ṭər, wa'pada k'lot, 'yar pa 'bel 'li:pu bla'yu: **C-AP** / šu'nica /../ j pa'liëyla, de j b'la kot 'kô:ṭər **C-GP** • j 'ka:r 'kô:ṭər 'ra:taṭ pa 'ni **Ra(C)-vk** | **BdC** -; **Tom.** kôṭar, kôṭra (⇒ kôžter) | **Plet.** - (⇒ kolter); **SP 1962** +; **SSKJ** niž-je pog.; **SP 2001** neknj. ljud. | **ESSJ** +
- koza** -e z ▶ 'kaza **C-AK**, **L-ML**; rod. 'kaze **C-GP**; tož. 'kaza **C-AP**; mn.: im. ka'zië **C-GP**, Š(C)-mk; rod. ka'za: **C-AP**, **Z-JK**; tož. ka'zië **C-AŠ**, **Z-JK**, 'kaze **Ra(C)-vk**; mest. 'kazax **C-GP** ⟨ 1. tut ka'zië sa j'mi:l, če 'nisa 'moṭ k'ra:we 'mi:t **C-GP** 2. *L lesena priprava s štiri mi nogami, na kateri se žaga, teše* 3. tes. *leseni steber (med zidanima) v kozolcu, v katerega so vdlane late* | **BdC** -; **Tom.** kôžā | **Plet.** + (P ~); **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (P ~) || > 2. ⇒ kavaleta
- kozarček** -čka m ▶ ka'za:rčk **C-GP**; tož. ka'za:rčk **C-AP** ⟨ redko an ka'za:rčk ž'ya:jne **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** kuzârčk | **Plet.** + (⇒ 2. kozârček); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** - || ⇒ glažek
- kozarec** -rca m ▶ ka'za:rc **C-AP**; mn.: mest. ka'za:rcax **C-AP** ⟨ redko | **BdC** -; **Tom.** kuzârc | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ glaž, vaza
- koze** ⇒ runje
- kozel** -zla m ▶ 'kazu **C-GP**; da.j. 'kazlu **C-AP**; tož. 'kazla 'kazu **C-AP**, **C-GP**; mest. 'kazlu **C-AP**; mn.: im. 'kazli **C-GP**; rod. 'kazlaṭ **Pč(G)-fm**; tož. 'kazle **C-GP**; mest. 'kazlax **C-GP** ⟨ 1. *kozji samec* 2. *kozolec*: j b'la šu'nica u 'kazlu wab'lažena **C-GP** / na *kozlu podstrešni prostor na kozolcu*: 'den 'ya na 'kazu **C-GP** | **BdC** kázü [...] »kozolec«; **Tom.** kôžu, kôžā (P ~) | **Plet.** +; **SP 1962** + (P ~); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (⇒ kózel in kozôlec) || ⇒ kozelc, kozolec
- kozolec** -a m ▶ 'kazuc **C-AK**, **L-ML**; rod. 'kazuca Š-AO, **L-x**; tož. 'kazuc Š-AO; mest. 'kazucu Š-AO ⟨ 'a:ɲfak 'kazuc **C-AK** | **BdC** -; **Tom.** kôzuc, kažôuca [!] | **Plet.** + (kozežc); **SP 1962** -; **SSKJ** zastar. *kozolec* | **ESSJ** + (kâzuc ⇒ kozôlec) || ⇒ kozel, kozolec
- kozlati** -am nedov. ▶ 'kazlat **C-GP**, **L-x**, **Pd(C)-ic**; ed.: 3. kaz'la: **L-mv**; del. -l m.: ed.: 'kazlaṭ **C-GP**, **L-mv** ⟨ je 'kazlaṭ, de 'bi x'ma:l 'či:wa s'kazlaṭ **L-mv** // j 'ta:ke p'ra:ju, de j b'lu za 'kazlat **C-GP** od *smeha* | **BdC** -; **Tom.** kôžlät, kuzlâm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** nizko *bruhati* | **ESSJ** + (⇒ kozel)
- kozliček** -čka m ▶ kaz'ličk **C-AP**; rod. kaz'lička **C-AP**; mn.: tož. kaz'ličke **Z-JK** ⟨ | **BdC** -; **Tom.** kuzličk | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kózel)
- kozlišče** -a s ▶ tož. kaz'lišë **C-GP** ⟨ *kozolec brez strehe*: če 'ni 'jemu k'met ka'zô:uca /../ sa le kaz'lišë nar'dil **C-GP** | **S** - || ⇒ kozlovišče
- kozlovišče** -a s ▶ kazla'wiše **C-AK**, **L-x**; rod. kazla'wiše **L-mv** ⟨ *kozolec brez strehe* | **S** - || ⇒ kozlišče
- kozolec** -lca m ▶ ka'zô:uc **C-AP**, **G-RM**; rod. ka'zô:uca **C-GP**; tož. ka'zô:uc **C-AP**; mest. ka'zô:ucu **C-GP**; or. ka'zô:ucam **C-AP**; mn.: im. ka'zô:uci **Z-JK**, **G-RM**; rod. ka'zô:ucaṭ **C-AK**; tož. ka'zô:uce **C-GP** ⟨ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (⇒ 2. kozožec); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ kozel, kozelc
- koža** -e z ▶ 'kuože **C-GP**, **L-x**; rod. 'kuože **C-AK**, **L-x**; tož. 'kuoža **C-GP**; mest. 'kuoš **L-ML**; mn.: tož. 'kuože **Z-JK** ⟨ 1. 'kuoža se je u'nië **C-GP** • 'ma:m 'ta:ka 'kuoža kot s'kuorje **C-GP** *tako hrapavo* • 'la:tka 'kuoža **C-GP** 2. *mad'ra:sawa* 'kuože **L-x** • k'ra:uje 'kuože **L-x** / š'pexawe 'kuože **Z-JK** // sṭ se /../ da 'kuože na'maču **C-AK** • 'ma: de'biëla 'kuože **L-mv** *ni občutljiv človek* | **BdC** (küóža); **Tom.** küəžë | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- koželj** -a m ▶ ka'žë:jl **S(C)-mb** ⟨ | *mlinska gred* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kožuh** -a m ▶ ka'žux **C-GP**, **L-x**; rod. ka'žuxa **L-x**; tož. ka'žux **L-ML**; mn.: im. ka'žuxi **C-GP** ⟨ [z aṭ'čina pad'lečen] ka'žux **C-GP** | **BdC** kažūh; **Tom.** kôžëx, kažūxā | **Plet.** + (kóžuh); **SP 1962** + (kóžuh); **SSKJ** + | **ESSJ** +

krača -e ž ▶ k'ra:če C-AP, L-mv, M(S)-at; rod. k'ra:če M(S)-at; mn.: tož. k'ra:če M(S)-at (<) k'ra:ča j 'dabra za u 'ka:ša C-AP | BđC -; Tom. krāčę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kragelj -a m ▶ k'ra:yl̥c C-AŠ, L-x, Pd(C)-iē; rod. k'ra:yl̥ca C-AP, L-x; mn.: tož. k'ra:yl̥ce C-GP (<) *ovratnik*: ta 'nisk k'ra:yl̥c C-GP | S -

kraguljček -čka m ▶ kra'yl̥čk C-AP; mn.: im. kra'yl̥čki C-AP (<) *ptica* | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -, ⇒ kragúljec); SSKJ + (P -) | ESSJ + (P -, ⇒ krágulj I in II)

kraj kraja m ▶ k'raj L-x; rod. k'ra:je C-GP, k'ra:ja C-AP, k'ra:ja G-RM, k'ra:je L-x; tož. k'ra:j C-AP, k'raj Š-MM, k're:j Š-MO, k'raj L-x; mest. k'ra:ju, k'ra:j C-AP, k'ra:j G-RM, k'ra:ju L-x, Ra(C)-vk; mn.: rod. kər'jō:u Z-JK; tož. k'ra:je M(S)-at; mest. k'ra:jex C-AP, k'ra:jex, k'ra:jax G-RM, k'ra:jex L-x; dv.: rod. kra'jō:u Z-JK; tož. k'ra:je C-GP (<) 1. na 'tem k'ra:ju 'boma pasa'dil L-x • sa se š'timal, 'tist, ka sa b'li na ne'wi:stŋ k're:j Š-MO 2. 'a:dŋ sa se p'riēl /../ na 'tis k'raj, 'a:dŋ pa na 'ta: Š-MM • ž'wina je pər'wiežana pa u'sa:čŋ k'ra:j [š'ta:le] G-RM / ta p'ra:j k'raj L-x • ta na'ruoŋ k'raj • pa wa'bex k'ra:jex L-x • wad u'sex kər'jō:u p'ride 'wada u'kop Z-JK *strani* • na u'sex 'kancax ŋ k'ra:jax G-RM *povsod* • 'nes u k'raj L-x *stran* / na š'tier k'ra:je je x'li:pc p're'rizala M(S)-at 3. a 'čem 'kar wat k'ra:ja pa'wi:-dat? G-RM / da k'ra:je watp'ri:t du'ri L-x | BđC kraj, kráj; kráj; Tom. [ŋə krāi] (ed.: mest.) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

krajček -čka m ▶ k'ra:jčk C-AP, L-mv; tož. k'ra:jčk L-mv (<) 'dę:j 'mi an k'ra:jčk k'ruxa L-mv | BđC -; Tom. krāičk | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

krajec -jca m ▶ k'ra:jc C-AP, L-x, M(S)-at; rod. k'ra:jca L-x; or. k'ra:jcem Z-JK; mn.: tož. k'ra:jce Z-JK; or. k'ra:jcam L-mv (<) 1. |kos kruha, odrezan na koncu štruce ali hlebca|: k'ra:jc me wad'ri:š C-AP / 'dę:j 'mi k'ra:jc, de 'bom 'leteu kot 'za:jc L-x // *prva za lubjem odrezana deska*

2. |luna|: ta 'pəru k'ra:jc L-mv • ta 'za:dŋ k'ra:jc L-mv 3. nav. mn. |spodnji, navzven upognjeni del klobuka|: kla'buk z we-'likŋ k'ra:jcam L-mv / *rob lončene sklede*: pər's'tene sk'li:de sa b'le, r'me-ne /../ pa 'ta:če 'ruože 'nuoŋər /../ ŋ pa k'ra:jce ŋ'pu: 'nuoŋər za'wite Z-JK 4. |delček, košček|: an k'ra:jc 'niwe L-mv | BđC -; Tom. krāic, -ą | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kräj) || > 1. ⇒ peta

krajnina -e ž ▶ mn.: mest. kraj'ninax Š(C)-mk (<) *konec, rob obdelovalne zemlje* (?): wap kraj'ninax sa b'le sneže'ti Š(C)-mk | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -

krajšati -am nedov. ▶ k'ra:jšet L-mv; ed.: 3. k'ra:jše L-mv; del. -l m.: mn.: k'rajšal C-GP (<) 'da:n se k'ra:jše L-mv // **krajšati si čas**: s 'telŋ sa se 'ti 'pu:bi k'rajšal 'ca:jt C-GP | BđC -; Tom. krāišę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ krátek)

krakati -am nedov. ▶ k'ra:kat L-x; ed.: 1. k'ra:ka L-mv; mn.: 3. k'ra:kaje C-GP, L-mv; del. -l z.: mn.: k'ra:kale C-GP (<) u'ra:ne k'ra:kaje L-mv | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kralj -a m ▶ k'ra:l L-ML; rod. k'ra:le C-GP, L-x; daj. k'ra:lu L-mv; mn.: im. k'ra:li C-AP, L-ML (<) s'wet t'rije k'ra:li L-ML / paj-'tica 'more was'tat, de j 'bode s'wet t'rije k'ra:li pab'ra:l C-AP | BđC -; Tom. krāl, -ę | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > rel. | ESSJ +

kraljiček -čka m ▶ kra'ličk L-mv (<) | BđC -; Tom. krāič (ptič) | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kraljič)

kramp krampa m ▶ k'romp L-x; rod. k'rompa L-x (<) na'ruoŋ kot k'romp (u 'wa:ržetu) L-x | BđC -; Tom. kręmp, -ą | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ sapon

krancelj -na m ▶ k'ra:ncļ C-AP, k'ra:ncļŋ C-GP, k'ra:ncļ L-x, S(C)-mb; rod. k'ra:ncļna Pd(C)-iē; tož. k'ra:ncļ C-AP; mn.: im. k'ra:ncļni C-AP; tož. k'ra:ncļne C-GP, L-ML (<) wa'šien k'ra:ncļni sa b'li za 'bięma C-AP • wa k'ri:su sma sp'ledļ k'ra:ncļne L-mv // j zŋu'bila k'ra:ncļ C-AP *nedol-*

- žnost* | BđC -; Tom. krâncļ, -nā | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ nižje pog. *venec*; SP 2001 neknj. ljud. | ESSJ -
- kranceljnovka** -e ž ▶ k'ra:ncļnaŭka L-ML; mn.: im. k'ra:ncļnaŭke C-AP, L-ML ⟨⟩ čipk. *vzorec pri klekljanju*: k'ra:ncļnaŭka j b'la wak'ruoŷla m pa na s'ri:t 'ripca L-ML | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BSJ + | ESSJ -
- kranjski** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'ra:jnsk C-GP, L-x; ž.: ed.: im. k'ra:jnska C-GP, L-x; s.: ed.: im. k'ra:jnsku L-x ⟨⟩ | *nanašajoč se na Kranjsko*: k'ra:jnsku 'ze:jle C-GP // šalj. k'ra:jnska 'la:kata C-GP *prosenā kaša* | BđC -; Tom. krâjnsk | Plet. -; SP 1962 + (⇒ Kranjec); SSKJ + | ESSJ - (⇒ Kranj)
- krastača** ⇒ bona
- krapše** krapš ž mn. ▶ k'ra:pše C-GP, L-mv; tož. k'ra:pše C-CS ⟨⟩ *dereze*: 'kuoðer je b'la we'lika ŷ'riwa, sma j'mi:l k'ra:pše, ka sma 'si:kļ C-GP • k'ra:pše sa j'mi:le š'tiŷ za'bie C-GP | BđC -; Tom. krâpšē | Plet. - (krapši, m mn.); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
- krasti** kradem nedov. ▶ k'ra:st C-GP, L-x; ed.: 1. k'ra:dem L-x; del. -l m.: mn.: k'ra:dļ C-AP, Š(C)-mk ⟨⟩ *bogu cajt krasti lenariti*: sma ba'ŷu: 'ca:jt k'ra:dļ C-GP | BđC -; Tom. krâst, krâðem | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + || ⇒ ravbati
- kratek** -tka -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'ra:tk C-GP; rod. 'kra:žŷa C-GP; mn.: daj. ta k'ra:tkm C-AP; ž.: mn.: mest. k'ra:čix C-GP; s.: ed.: tož. k'ra:tku C-AP; primer. m.: ed.: tož. k'ra:jš L-ML ⟨⟩ 1. [je 'bi] ŷ 'anix k'ra:čix b'ri:šax C-GP • ta 'di:c 'ima pa k'ra:žŷa C-GP / k'ra:tkā p'ra:jerca L-mv 2. k'ra:tk 'da:n C-GP • 'tu: sŷ 'di:lāŷ le za k'ra:tk 'ca:jt C-GP *za zabavo* / 'tis F'rence j pa k'ra:tkē 'pa:met C-GP *neintelligenten*
- ▶ **(ta) kratek** -tka -o sam. ▶ ⟨⟩ na k'ra:tku z'ri:žem C-AP / pre'weč na k'ra:tku j pærk'lē:jnenu C-GP | BđC -; Tom. krâtk, krâtkā, krâtku | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- krava** -e ž ▶ k'ra:wa C-AP, Z-JK, L-ML; rod. k'ra:we C-GP, Z-JK, L-ML; daj. k'ra:j C-GP, L-ML; tož. k'ra:wa C-GP, G-RM; or. k'ra:wa, mn.: im. k'ra:we Z-JK, L-ML; rod. k'ra:ŷ C-GP, Z-JK, L-ML; daj. k'ra:wam C-GP; tož. k'ra:we Z-JK, Š-MM, Ra(C)-vk; mest. k'ra:wax C-GP, L-ML; or. k'ra:wam C-GP; dv.: rod. k'ra:ŷ C-AP; daj. k'ra:wama L-ML; tož. k'ra:wi C-GP, k'ra:j G-RM ⟨⟩ sa j'mi:l /../ le za 'a:na k'ra:wa su'ta: C-GP • k'ra:wa se 'puože C-GP • š'tiŷkawa k'ra:wa C-GP • b'reje k'ra:wa L-x • mla'ðo:ŷna k'ra:wa L-mv • 'mo:ŷzne k'ra:we Z-JK / 'pejen kat k'ra:wa L-x • se j naž'ro:ŷ kot k'ra:wa C-GP *napil* / 'ti pa 'žereš 'ku:jst kot 'kešna k'ra:wa C-GP *ješ* // na ŷa'wor 'ta:žŷa, de se t 'na:ŷde še k'ra:we sme'ja:le C-GP ◊ k'ra:wa se pær 'ŷuopecu 'mo:ŷze C-GP | BđC -; Tom. krâwā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +
- kravica** -e ž ▶ k'ra:ŷca L-x; rod. k'ra:ŷce L-x; mn.: tož. k'ra:ŷce Pd(C)-iē ⟨⟩ 'pa:st k'ra:ŷce L-x *o dojenčku* | BđC -; Tom. krâŷca | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kráva)
- kravina** -e ž ▶ kra'wina C-GP, L-x; rod. kra'wine L-x, Pd(C)-iē ⟨⟩ | *usnje iz goveje kože* | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (P -, ⇒ kráva)
- kravji** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'ra:wi C-GP, L-x; ž.: ed.: im. k'ra:ŷje L-x; s.: ed.: im. k'ra:ŷju C-GP, L-x ⟨⟩ k'ra:ŷju m'li:ka C-GP • k'ra:wi 'lu:j L-x • k'ra:ŷje 'kuože L-x / k'ra:wi 'bu:raŷš C-GP | BđC -; Tom. krâwi | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kráva)
- kravše** -eta s ▶ k'reŷe C-GP; rod. k'reŷiŷeta C-GP; tož. k'reŷše C-GP; mn.: rod. k'reŷiŷet C-GP ⟨⟩ slabš. anu k'reŷše sŷ 'kupu C-GP | BđC -; Tom. - | Plet. +; SP 1962 + (⇒ kráva); SSKJ *ekspr. krava, navadno suha, stara* | ESSJ + (⇒ kráva) || ⇒ škorta
- krcati** -am nedov. ▶ del. -l m.: mn.: 'kærcał Z-JK ⟨⟩ *sekati pirhe* (?): pa sma 'mi:l 'tiste 'piŷše .. pa /../ 'so:ŷde, pa sma me'ta:l /../ 'tistu sma d'ja:l, de sma 'kærcał Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (⇒ krc, P -); SSKJ + (⇒ krcati 1, P -) | ESSJ + (P -)
- krcniti** -em dov. ▶ 'kærçnt C-GP; del. -l m.:

- ed.: kərɕnu **C-GP** ⟨ *lahno udariti* | **BdC** –; **Tom.** k̄ərɕnt, k̄ərɕnəm | **Plet.** + (⇒ 1. k̄rcniti); **SP 1962** + (⇒ k̄rc); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ krcati)
- krebrica** -e ž ▶ k'riɛbərca **L-x**; rod. k'riɛbərce **L-x** ⟨ *strmina*: wɛ'lika k'riɛbərca **L-x** | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ krɛbri); **SSKJ** – || ⇒ griva
- kredenca** -e ž ▶ kre'denca **C-GP**, ɣre'denca **L-x**; rod. ɣre'dence **L-x**; mn.: im. kre'dence **C-GP** ⟨ kre'denca za 'bukwe **C-GP** | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** –; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kredit** -a m ▶ kre'dit **C-GP**; rod. kər'dita **C-GP**; tož. kər'dit **C-GP** ⟨ *ugled*: ta j'ma: pa 'dast kər'dita pər l̄'di:x **C-GP** | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > ekspr. | **ESSJ** – || ⇒ kurdiht
- kreg** -a m ▶ k'ri:x **L-x**; rod. k'ri:ɣa **L-x** ⟨ je 'bi an 'welk k'ri:x **L-x** | **BdC** –; **Tom.** kr̄iəx, kr̄iəɣa | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ krɛgati); **SSKJ** pog.; **SP 2001** neknoj. pog. | **ESSJ** + || ⇒ kreganje
- kreganje** s ▶ k'ri:ɣajne **C-GP**; rod. k'ri:ɣajne **C-GP** ⟨ pər 'tel 'ba:jt j pa 'ma: 'sa:mɣa k'ri:ɣajne **C-GP** | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** +; **SP 1962** –; **SSKJ** + | **ESSJ** –
- kregati** -am nedov. ▶ k'ri:ɣat **C-AP**, **L-x**; ed.: 1. k'ri:ɣam **L-x**; mn.: 3. k'ri:ɣaje **C-GP**; dv.: im. k'ri:ɣawa **C-GP**; del. -l m.: ed.: k'ri:ɣau **C-AP**; mn.: k'ri:ɣal **C-AP**; dv.: k'ri:ɣa **C-GP**; ž.: ed.: k'ri:ɣa **C-AP**, **Z-DŠ**, **Ra(C)-vk**; mn.: k'ri:ɣale **C-AP** ⟨ 'naš 'ata j 'tiɛɕŋ, 'wos 'ca:jt me le k'ri:ɣa **C-GP**
- ▶ **kregati se** -am se ▶ ⟨ 1. z'dɛ:j se 'to 'na:uwa k'ri:ɣa /../ de 'na:uɟe 'keŋ d'rux paslu'ša:l, ki se k'ri:ɣawa 'to **C-GP** 2. C se j k'ri:ɣau 'waɕe /../, de ta'ku: se na s'mi: **C-AP**
- ▶ **kregan** -a -o ▶ mn.: im. k'ri:ɣan **C-GP**; rod. k'ri:ɣana **C-GP** ⟨ sma b'li k'ri:ɣan da'ma **C-GP** ▪ 'morm̄ 'jet, de 'na:m k'ri:ɣana **C-GP** | **BdC** –; **Tom.** kr̄iəɣat | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ krɛg)
- krempati** -am nedov. ▶ k'rompat **C-GP**, k'rempat **L-x**; ed.: im. k'rempam **L-x**; daj. k'rompa **C-GP**; del. -l m.: mn.: k'rompal **C-GP**, krem'pa:l **L-ML** ⟨ *praskati*: 1. ta 'ma:ɕk pa 'rat k'rompa **C-GP** 2. poud.
- nestrpno korakati*: 'wos 'ca:jt k'rompa 'ɣar m̄ pa 'dal pa 'xiš **C-GP** | **BdC** –; **Tom.** kr̄ɛmpat, kr̄ɛmpām | **Plet.** +; **SP 1962** –; **SSKJ** nar. *praskati* | **ESSJ** – || ⇒ praskati
- krempelj** -plja m ▶ k'rompl̄ **C-GP**, k'riɛmpl̄ **L-x**; rod. k'riɛmpla **L-x**; mn.: tož. k'romple **C-GP**, k'riɛmple **L-ML**; or. k'romplem **C-GP** ⟨ ka'ku:š i'ma:je 'ta:ɕe k'romple, de u'se zy'rebeje **C-GP** ▪ se 'ma:š 'noxte kot 'kešne k'romple **C-GP** | **BdC** –; **Tom.** kr̄iɛmpl̄, -lɛ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- krempeljček** -čka m ▶ mn.: im. k'rompl̄čki **C-AP**, k'riɛmpl̄čki **L-mv** ⟨ 1. *manjšalnica od krempelj* 2. *rumena griva (Clavaria flava)* | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** + (P –); **SP 1962** + (P –); **SSKJ** + (P –) | **ESSJ** – / **Snoj** + (⇒ krɛmpelj) || > 2. ⇒ grebenček
- krepa** -e ž ▶ k'riɛpa **C-GP**, **L-x**; rod. k'riɛpe **L-x**, **M(S)-at**; mn.: rod. k'riɛp **L-x**; tož. k'riɛpe **C-GP** ⟨ poud. *posoda*: 'ma:m 'tu:lk k'riɛp za pa'mit **L-x** ▪ sa u'ča:s u'si 'won z ne k'riɛpe 'i:d̄l̄ **M(S)-at** | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** + (⇒ 1. krɛpa, P ~); **SP 1962** –; **SSKJ** – / **BSJ** + | **ESSJ** + (P ~)
- krepniti** -em dov. ▶ k'repnt̄ **L-x**; ed.: im. k'repnem **L-x**; del. -l m.: ed.: k'repnu **C-GP** ⟨ *poginiti*
- ▶ **krepnjen** -a -o ▶ m.: ed.: im. k'repnen **C-GP**, **L-x**; ž.: ed.: im. k'repnena **L-x**; s.: ed.: im. k'repnenu **L-x** ⟨ čustv. *mrtev*: sŋ že na 'põ:u k'repnen **L-x** | **BdC** –; **Tom.** – | **Plet.** + (⇒ 2. krɛpniti); **SP 1962** + (⇒ krepáti); **SSKJ** nižje pog., ekspr. *poginiti*; **SP 2001** neknoj. ljud. | **ESSJ** + (⇒ krepati II) || ⇒ crkniti, ukrepati
- kreповati** -ujem nedov. ▶ kre'powat **C-GP**, **L-x**; ed.: daj. kre'puje **L-x** ⟨ *poginjati*: ž'wina že kre'puje **L-x** | **S** – || ⇒ ukreповati
- kres** -a m ▶ tož. k'ri:s **C-GP**, Š-**MM**, **L-x**; rod. k'ri:sa **L-x**; mest. k'ri:su **C-GP**; mn.: tož. kre'sowe Š-**(C)-mk** ⟨ 1. |24. junij|: wa k'ri:su sma war'nica 'sik̄l̄ **C-GP** 2. |velik ogenj|: k'ri:s sma zaku'ril Š-**MM** | **BdC** –; **Tom.** kr̄iəs | **Plet.** + (⇒ 1. kres); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kresnica** -e ž ▶ kres'nica **C-GP**, kərs'nica **L-x**; rod. kərs'nice **L-x**; mn.: im. kres'nice

C-GP ⟨⟩ |žuželka|: kres'nice se s'witje
 C-GP | BđC -; Tom. karsnīca | Plet. +;
 SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

krhelj -hlja m ▶ 'kərx̩ L-x; rod. 'kərxle
 L-x; mn.: im. 'kərxli C-AP; rod. 'kərxleu
 C-IS; tož. 'korxle C-AP; 'kərxle M(S)-at ⟨⟩
*posušen podolgovat kos jabolka
 (hruške): pa'pō:udne sma pa 'korxle
 s'kuxal /../ 'tista 'wada je u'la ta'ku:
 s'latka, sma nama'čil 'notər k'rox pa
 'i:dl̩ 'tistu C-AP / padž'ya:n 'kərxli C-AP
 prepraženi na zarumenjeni moki //
 γ'rax ŋ 'kərxle C-AP jed iz fižola in
 jabolka | BđC -; Tom. kərx̩, -ę [!] krhelj
 sadja | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
 | ESSJ + (⇒ křhati II)*

krhljev -a -O prid. ▶ ž.: ed.: im. kərxlewa
 C-AP, L-x ⟨⟩ 'kərxlewa 'wada C-GP, L-x
 | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 +;
 SSKJ + | ESSJ -

kri krvi/krvesa ž ▶ k'ri L-ML, C(P)-ks; rod.
 kər'wi C-AS, Z-JK, L-ML; tož. k'ri L-ML, C-GP;
 mest. kər'więsu C-GP, kər'więs L-ML; or.
 kər'wjuo L-ML ⟨⟩ sŋ se u'ri:zaŋ /../ m
 'teče k'ri C-GP • sa k'ra:wam pu'sa:l k'ri
 C-GP • t'ri 'ka:ple kər'wi Z-JK / 'sə:j
 'tə:jst 'ima pa 'tu: že u kər'więsu C-GP v
*krvi // 'mačkawa k'ri L-x krvavi
 mlečnik (Chelidonium majus L.) | BđC -;
 Tom. krī, kręwi | Plet. +; SP 1962 +;
 SSKJ + | ESSJ +*

krigelj -na m ▶ k'riy̩ C-GP, L-x; rod. k'riy̩-
 na L-x; mn.: im. k'riy̩ni C-GP ⟨⟩ *vrček za
 pivo | BđC -; Tom. - | Plet. -;
 SP 1962 -; SSKJ - / BSJ ⇒ křigel
 | ESSJ - (⇒ krūgla) || ⇒ maseljč*

krik krak medm. ▶ k'rik k'rak Ra(C)-vk ⟨⟩
posam.? posnema vranin glas | S -

krila -e ž ▶ k'rila Ra(C)-vk; rod. k'rile
 Ra(C)-vk; tož. k'rila C-AP; mn.: rod. k'ril
 C-GP; tož. k'rile Z-JK ⟨⟩ *krilo |žensko
 oblačilo|: še'raka k'rila Ra(C)-vk • ka j
 š'la x 'ma:š, pa j 'mayla pre'wiezat 'ma:
 /../ k'rile Z-JK | BđC -; Tom. - | Plet. -
 (⇒ krilo); SP 1962 -; SSKJ - | ESSJ -
 (⇒ krilo) || ⇒ kijklja*

krilo ⇒ repetnica

krišpalnik -a m ▶ k'rišpaŋk C-GP, L-mv;
 rod. k'rišpaŋk C-GP; or. k'rišpaŋkam C-GP

⟨⟩ 1. *priprava iz poševne (lesene, kam-
 nite) ploskve in dveh opornih nog, ob
 katero se otepa snope: snap sma dər-
 'za:l za 'ritna ŋ pa s k'la:sjem 'tō:ukl̩
 wap k'rišpaŋk C-GP 2. otepač |palica za
 otepanje snopov| | BđC -; Tom. -
 | Plet. -; SP 1962 + (P ?); SSKJ - / BSJ +
 | ESSJ -*

krišpanje -a s ▶ k'rišpajne C-GP; mest.
 k'rišpajn C-GP ⟨⟩ 1. *glagolnik od krišpa-
 ti 2. ostanki slame pri otepanju: j
 k'rišpajne u'seruot le'ti:lu /../ ka si
 u'ziyŋu s'nap C-GP | BđC -; Tom. -
 | Plet. + (P -); SP 1962 + (P ?); SSKJ -
 | ESSJ -*

krišpati -am nedov. ▶ k'rišpat C-GP, L-x; ed.:
 1. k'rišpam L-x; del. -l m.: ed.: k'rišpaŋ
 C-GP; mn.: k'rišpal C-GP, L-ML, Ra(C)-vk; s.:
 ed.: k'rišpalu C-AP ⟨⟩ 1. *otepati |z udar-
 janjem spravljati zrnje iz klasja,
 luščin|: šu'nica k'rišpat C-GP / k'rišpat
 γ'rax L-x 2. poud. tepsti: j 'wos 'ca:jt
 k'rišpaŋ wat'rače C-GP*

▶ **krišpan** -a -O ▶ ž.: ed.: im. k'rišpana C-GP
 ⟨⟩ | BđC -; Tom. [ūsŋę krišpaŋ; tepsti]
 | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ +
 (P -) | ESSJ + (P -)

kriti krijem nedov. ▶ k'rit C-GP; del. -l m.:
 mn.: k'ril C-GP ⟨⟩ *na streho polagati
 kritino|: 'boma 'ka:r š'ku:pa k'ril C-GP*

▶ **krit** -a -o ▶ ⟨⟩ j u'la le s'la:ma k'rita
 š'ta:la G-RM | BđC -; Tom. kręť, krijęm
 | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kriv -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. k'riy̩ C-GP, G-RM,
 L-x; mn.: im. kri'wi C-GP; ž. ed.: im. k'riwa
 C-GP, L-x; s.: ed.: im. k'riwu L-x ⟨⟩ k'riwe
 na'ie C-GP / se j že 'wos k'riy̩ C-GP

▶ **kriv** -a -O povdk. ▶
 'tu pa 'nisma med'ruj kri'wi C-GP

▶ **krivo** prisl. ▶ k'riy̩ C-GP, k'řę:ŋ C-AK ⟨⟩
 k'riy̩ 'ra:se C-GP | BđC -; Tom. kriy̩,
 kriwā, kręŋ | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ +
 | ESSJ + || ⇒ (u)pregnjen, kavža, uržah

krivač -a m ▶ kər'wa:č C-GP, G-RM; or. kər-
 'wa:čŋ C-GP; mn.: im. kər'wa:či C-GP ⟨⟩ čę-
 šulat s kər'wa:čŋ C-GP | BđC -; Tom.
 kər'vāč | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~);
 SSKJ nar. *priprava za sekanje, obseka-
 vanje, navadno z ukrivljenim koncem;*

klestilnik | ESSJ -

krivica -e ž ▶ kər'wica C-GP; mest. kər'wic C-AP ⟨⟩ ya j pa kər'wic kər'wiu C-AP | BđC -; Tom. krəwīcə | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kriv)

krivina -e ž ▶ kər'wina C-GP, L-x; rod. kər'wine L-x; mn.: im. kər'wine C-GP; rod. kər'win C-GP; tož. kər'wine Pd(C)-iē ⟨⟩ *kar je ukrivljeno*: sa'ni sa 'won s kər'win nar'jene C-GP / upr'iēynen kat kər'wina L-x | BđC -; Tom. kər'wina | Plet. + (P ~); SP 1962 + (P ~); SSKJ + (P ~) | ESSJ - / Snoj + (⇒ kriv)

kriviti -im nedov. ▶ kər'wit C-GP; ed.: 2. kər'wiš C-GP; 3. kər'wi C-GP; del. -l m.: ed.: kər'wiu C-GP; mn.: kər'wil C-AP, Z-dš ⟨⟩ 1. že'li:za kər'wit C-GP 2. ya j kər'wiu /../ de j 'wan k'riū C-GP | BđC -; Tom. krēut, krəwīm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ kriv)

križ -a m ▶ k'riš C-GP, L-ML; tož. k'riš C-AP, L-ML; mest. k'rižu C-GP, k'riš C-AK, k'rižu L-x; mn.: im. k'riži C-AK, L-ML; mest. k'rižax C-AK ⟨⟩ 1. ka sma 'lam payər'nīl, sma /../ nar'dil k'riš 'kair won z 'la:na C-IS • 1'siēn k'riš L-x 2. p'rēj kot sŋ x'li:pce 'di:la, sŋ z'miēram 'pəjč zaku'rila /../ pa'sebne d'rowa, de sa ŋ'le 'suxe, na k'riš name'ta: 'yar, de sa 1'pu: 'ya'ri:le C-AP • k'riš na 'waknu L-x / tes. 'a:jnfak/'duopl̥x k'riži C-AK *način vezave tramičev, s katerimi je obit srednji del kozolca* 3. tes. vrsta žebļa, po obliki podobna križu, s katerim pri tesanju na tleh zabiješ hlod v prednjo lego 4. 'ima 'pə:uxnu k'rižau C-AP težav 5. predel ob spodnjem delu hrbtenice: ŋ k'rižu me š'tixa L-x 6. obrnitev kovanca s številko navzgor: a j k'riš a j ŋ'la:wa? C-GP / v križu prostor v srednjem delu kozolca: s'tobər u k'riš C-AK ◊ 'bu:x ŋ s'wed 'baži k'riš, de b le 'fa:jn wabra'dilu Ra(C)-vk | BđC -; Tom. krīš, -žē | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

križast -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'rižest L-mv; mn.: im. k'rižasti C-AP; ž.: ed.: im. k'rižesta L-mv ⟨⟩ *karirast*: k'rižesta s'ra:jca L-mv • k'rižasti ['pərti] C-AP | BđC -; Tom. - | Plet. + (P ~);

SP 1962 +; SSKJ > raba peša | ESSJ -

križati -am nedov. ▶ del. -l m.: mn.: k'rižal C-AP ⟨⟩ sma se z 'di:lam k'rižal C-AP *mučili*

▶ **križan** -a -o ▶ m.: ed.: im. k'rižen L-x; ž.: ed.: im. k'rižena C-AP, L-x; s.: ed.: im. k'riženu L-x ⟨⟩ v medm. rabi: k'rižena 'yara L-x • k'rižena med'wəjca L-x | BđC -; Tom. krīžēt, -əm | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ križ)

križav -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. križau L-x; ž.: ed.: im. križawa L-x; s.: ed.: im. križawu L-x ⟨⟩ *ki ima obliko križa*: križawu ka'lu: L-x | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BJSJ + | ESSJ -

križcovka ⇒ križčevka

križčevka -e ž ▶ k'riščəuka C-AP, k'riščəuka L-ML; rod. k'riščəuke L-x; mn.: k'riščəuke C-AP ⟨⟩ čipk. vzorec pri klekljanju: k'riščəuka /../ j ŋ'la ŋ k'riš nar'jena L-ML | BđC -; Tom. - | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BJSJ + | ESSJ -

križem prisl. ▶ k'rižm C-AP, L-x ⟨⟩ ka 'ni:mam 'ki 'di:lat, pa dər'žim k'rižm ra'čie C-AP / k'rižm ŋ'liēdat L-x | BđC -; Tom. krīzm [!] | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ - / Snoj + (⇒ križ)

križev -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. k'rižeu L-x, k'rižau Ra(C)-vk; ž.: ed.: im. k'rižewa L-x ⟨⟩ k'rižeu 'puot L-x • k'rižau 'ti:dŋ Ra(C)-vk *križevo* | BđC -; Tom. križu | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

križpot -a m ▶ kriš'puot C-AP, L-x; rod. kriš'puota L-x; mest. kriš'puot L-AG; mn.: im. kriš'puoti C-AP ⟨⟩ | BđC -; Tom. kriš'puot | Plet. + (križpot); SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

krjanca -e ž ▶ kər'ja:nca C-GP; rod. kər'ja:nce C-AP, Pd(C)-iē ⟨⟩ *olika*: le j'məj 'ma: kər'ja:nce, ka ŋš 'xadu pa s'wi:tu Pd(C)-iē • 'ni:ma 'bene kər'ja:nce C-GP | BđC -; Tom. [kurjāncə] (ed.: rod.) (⇒ kurjanca) | Plet. -; SP 1962 -; SSKJ - / BJSJ - (⇒ krjanica?) | ESSJ + (⇒ karjānca)

krma ⇒ foter

krmežljav -ava -o prid. ▶ m.: ed.: im. kərmež'la:u C-AP, L-x; ž.: ed.: im. kərmež'la:wa L-x; s.: ed.: im. kərmež'la:wu L-x ⟨⟩ kərmež'la:wu wa'či L-x • poud. 'danc s pa 'čest

kərmež'la:u C-AP *zaspan* | BđC -; Tom. kərmež'lu, kərmež'lawa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

kročica -e ž ▶ k'ruočca G-RM ⟨ *vrsta motike* S -

krof -a m ▶ k'raf L-x; rod. k'rafa L-x; tož. k'raf C-GP; mest. k'rafu C-GP; mn.: tož. k'rafe C-GP ⟨ *golša*: ta 'zunajŋ k'raf C-ap • ta z'nuo'təršŋ k'raf C-ap / 'ta: 'ma: pa 'ta:k k'raf, de b ɣa 'laxk čez 'ra:ma 'wəryu C-ap | BđC -; Tom. krōf, -a | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nižje pog.; SP 2001 nekñj. ljud. | ESSJ +

krof ⇒ bob

krog -a m ▶ k'ruox C-GP, L-x; rod. k'ruoɣa C-AP, L-x; tož. k'ruox C-GP, Ra(C)-vk; mn.: im. k'ruoɣi L-ML ⟨ 1. sa [wa'ra:l] pa 'tut na k'ruox /../ če j b'lu /../ na ra'wa:ŋ Ra(C)-vk 2. čipk. *vzorec pri klekljanju*: te we'lič k'ruoɣi L-ML | BđC -; Tom. krûæx, -ɣa | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ + (⇒ krog II)

krohovati se -am se nedov. ▶ kraxa'ta:t L-x; ed.: 1. kraxa'ta:m L-x; 3. kraxa'ta: C-AP; del. -l m.: mn.: kraxa'ta:l C-AP ⟨ | BđC -; Tom. kraxatāt sę, sę kraxatā | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ ekspr. | ESSJ + (⇒ krohöt) || ⇒ rahljati se

krojiti krojim nedov. ▶ k'ra:jt C-GP, kra'it L-mv; ed.: 1. k'ruojŋ L-ML; 2. k'ruojš Ra(C)-vk; 3. k'ruoj C-GP, L-ML; mn.: 3. k'ruojje C-AK; del. -l m.: ed.: k'ra:ju C-AP; mn.: kra'il Z-Dš ⟨ *cepiti, klati*: sŋ d'ro-wa k'ra:ju C-GP • wa'ri:xaɣ 'li:s /../ se na k'ruoj 'rat C-GP | BđC -; Tom. krōit', kraim | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ > nar.; SP 2001 pokr. | ESSJ +

krompir -ja m ▶ kram'pię C-GP, krom'pię C-AP, kram'pię, Z-JK, G-RM, krem'pi:r L-ML, kram'pi:r L-x, krem'pię Ra(C)-vk, krem'pi:r M(S)-at; rod. kram'pięje, krom'pięje C-AP, kram'pięje Z-JK, kram'pięje G-RM, krem'pi:rje L-MKO, krem'pięje Pč(G)-fm; tož. kram'pię Z-JK, G-RM, krem'pi:r Š-MM; mest. krem'piri L-ML; or. kram'pięjem C-GP, Z-JK ⟨ kram'pię ka'li C-AP • sma pəry'rebļ kram'pię C-AP • ta p'ra:ščeɣ kram'pię Ra(C)-vk • ta 'si:mensk kram'pię Ra(C)-vk / ta

r'dę:jč krem'pi:r L-x • ta 'remen krem'pi:r L-x • ta p'la:u krem'pi:r L-x • ta 'bi:u krem'pi:r L-x • ta z'ɣu:dŋ krem'pi:r L-x / 'ci:u krem'pi:r sma pa 'i:dļ za we'čierje Z-JK • 'pečen krem'pi:r L-x • 'tienstan krem'pi:r L-x • krom'pię u 'kuosax C-AP • krem'pi:r u wab'licax L-x • kram'pię na 'jėsxu C-IS *krompirjeva solata* • krem'pi:r s pərz'ɣa:jŋka L-x *enolončnica iz krompirja in prašičje kože, zagoščena s temnim prežganjem iz koruzne moke* | BđC -; Tom. kram'pīer, -ję | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ +

krompirjev -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. kram'pięje C-GP, krem'pi:rje L-x; ž.: ed.: im. kram'pięjewa C-AP, krem'pi:rjewa L-MKO, krem'pi:rjewa M(S)-at ⟨ krem'pi:rjewa 'sieraka L-x • kram'pięjewa pa'lięta C-GP • krom'pięjewi št'rukli C-AP • kram'pięjewa 'župa C-AP • kram'pięjewa 'wada C-AP

▶ **krompirjev** -a -O povdk. ▶ ⟨ sŋ s'ku:z le 'me:jŋ kram'pięje C-GP *vedno manj imam rad krompir* | BđC -; Tom. kram'pīerju | Plet. +; SP 1962 +; SSKJ + | ESSJ -

krompirjavec -vca m ▶ krem'pi:rjeɣ L-x; rod. krem'pi:rjeɣa L-x ⟨ *kdor rad je krompir* | BđC -; Tom. - | Plet. + (P -); SP 1962 + (P -); SSKJ > ekspr. | ESSJ -

krompirjevica -e ž ▶ kram'pięjeja C-AP, krem'pi:rjeja L-x; rod. krem'pi:rjeje L-x ⟨ kram'pięjeja sma le na 'kop 'di:l, de j saɣ'nili C-AP | BđC -; Tom. - (kram'pięjuka [!], ⇒ krompirjevka) | Plet. +; SP 1962 + (P -); SSKJ *cima krompirja, krompirjevka* | ESSJ -

krompirjevišče -a s ▶ kram'pięrajše C-GP, krem'pi:rejše L-mv; tož. kram'pięrajše C-GP, kram'pięješe C-IS ⟨ *krompirišče*: u 'iešen se j pa na kram'pięrajše ŋ pa na 'sierkajše šu'nica uš'ja: C-GP | BđC -; Tom. - (kram'perišę, ⇒ krompirišče) | Plet. +; SP 1962 + (P -); SSKJ - / BSJ + | ESSJ -

krona -e ž ▶ tož. k'ruona Z-JK; mn.: tož. k'ruone C-GP; or. k'ruonam C-GP ⟨ 1. *[znamenje vladarske oblasti]*: se t na

- 'bo 'pa:dla k'ruona z γ'la:we L-x 2. |*denarna enota*|: ka sa pra'da:l ž'wina al pre'sieta al su'nię sa 'namd'rujŋ wat'ru:cm̄ 'da:l 'wače /../ na k'ruona al pa γu'dinar Z-JK | **BdC** -; **Tom.** krūəŋa | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kronica** -e ž ▶ k'ruonca C-AP, L-x; rod. k'ruonce L-x ⟨⟩ *homulica (Sedum L.)* (?) | **BdC** -; **Tom.** krūəncā (P ?) | **Plet.** + (P -); **SP 1962** + (P ?); **SSKJ** + (P -) | **ESSJ** + (P ?)
- krop** kropa m ▶ k'rap C-AP, L-ML; rod. k'ruo-pa C-AP, L-MKO; tož. k'rap C-AP, Z-JK; mest. k'ruo-pu C-AP; or. k'ruo-pam C-AP, Z-JK, L-x ⟨⟩ an 'lanc k'ruo-pa L-MKO • γa j pa'pa:rla s k'ruo-pam L-x | **BdC** -; **Tom.** krōp, krūəpā | **Plet.** + (⇒ 1. krōp); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kropavica** -e ž ▶ k'ruo-pajca C-AP, L-x; rod. k'ruo-pajce L-x; tož. k'ruo-pajca Š-MM, **M(S)**-at ⟨⟩ *jed iz v krop zžvrkljanega jajca, zabeljena z maslom in začinjena s kumino in majaronom, navadno hrana za porodnice ali bolnike* | **S** -
- kropiti** -im dov. ▶ kra'pit C-GP, Z-JK, L-ML; ed.: im. kra'pim L-x ⟨⟩ sma š'li mēr'liče kra'pit C-GP | **BdC** -; **Tom.** krōpt', krāpīt, krāpīm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- krožnik** -a m ▶ k'ruožŋk C-AP ⟨⟩ nov. k'ruožŋk [s porcu'la:na] C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ krōg) || ⇒ taler, tont
- krpa** ⇒ blek
- krst** -a m ▶ 'kərst L-x; rod. 'kərsta L-x; daj. 'korstu C-AP, 'kərstu L-ML; tož. 'kərst Z-JK; mest. 'korstu C-AP ⟨⟩ wad Wa'ri:xauca 'wače /../ 'tə:jst je 'mene 'nięsu na 'kərst Z-JK | **BdC** -; **Tom.** kərst | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- krsten** -tna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'kərstŋ C-GP, Š-MO, L-ML; ž.: ed.: im. 'kərstna C-GP, L-x; s.: ed.: im. 'kərstnu L-x ⟨⟩ 'kərstŋ 'ka:mŋ L-ML • 'kərstŋ 'nunc L-x • 'kərstna 'nuna C-GP • 'kərstŋ 'ža:kŋ Š-MO | **BdC** -; **Tom.** kərsŋ | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- krstiti** krstim dov. ▶ del. -l m.: mn.: kərs'til Z-JK ⟨⟩ wat'raka sa pa u'ča:s /../
- 'bərš kərs'til Z-JK
- ▶ **krščen** -a -o ▶ m.: ed.: kərsš'čen Z-JK, 'kəršen Š(C)-mk, **M(S)**-at ⟨⟩ j 'bi /../ kərsš'čen b'rat wad 'neγa Z-JK / šaj. ta 'kəršen 'ja:sc je 'bi 'pəršu u 'turšca **M(S)**-at *nekdo je polomil koruzo* | **BdC** -; **Tom.** kərsšt̄, kərsšt', kərsšt'u; kərsšen | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ křst); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ křst)
- krt** -a m ▶ 'kort C-AP, 'kort, 'kərt L-x; rod. 'kərtā L-x; mn.: im. 'kərti C-AP ⟨⟩ 'reje kat 'kərt L-x | **BdC** -; **Tom.** kərt, -ā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- krtača** -e ž ▶ kər'ta:ča C-AP, kər'ta:če L-x; rod. kər'ta:če L-x ⟨⟩ škala'buonawa kər'ta:ča j b'la za 'pade 'ribat C-AP • kər'ta:če za 'či:ule 'pucat C-AP • dra'tiēna kər'ta:če L-x | **BdC** -; **Tom.** kərtāčē | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- krтина** -e ž ▶ 'kortna C-AP, kər'tina C-GP; mn.: im. 'kortne C-GP; rod. 'kərtŋ C-AP; tož. 'kərtne C-GP ⟨⟩ j 'pə:uxnu 'kərtŋ 'če pa t'ra:j C-AP | **BdC** -; **Tom.** kərtina | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ křt); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ křt)
- kruceduš** medm. ▶ kruce'duš C-AP, L-ŠK ⟨⟩ *izraža močno podkrepitev trditve* | **S** -
- kruh** kruha m ▶ k'rox C-GP, Š-MM, L-ML, k'rəx Š(C)-mk; rod. k'ruxa C-AP, Z-JK, Š-MM, L-ML; tož. k'rox, k'ruX C-AP, k'rox Z-JK, L-ML; k'rox **M(S)**-at; or. k'ruxam C-AP, L-ML ⟨⟩ sŋ k'rox s'pekla C-AP • f'rišŋ k'rox C-AP • ple'wa:k k'rox C-x *neslan* • 'duoβər kat k'rox L-x • pak'wa:rjen kat smərd'liu k'rox L-x / an x'li:pc k'ruxa Š-MM // 'bi:u k'rox L-x • 'čərnŋ k'rox L-x • sa'mi:sŋ k'rox Z-JK • əp'ziēŋ k'rox C-AP • 'kuxan k'rox L-x // je /../ pa k'ruxa nadra'bila 'ka:r u sk'li:da C-AP • wa'puo-xan k'rox L-x // nekda j 'sə:j 'i:m zγa'war-jen k'rox C-gp *zagotovljeno preživljanje* • 'jet s tre'buxam za k'ruxam L-x • 'pejen wat k'ruxa L-x | **BdC** kr̄h; **Tom.** krāx, krūxā | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kruhov** -a -o prid. ▶ ž.: ed.: tož. k'ruxawa C-AP; mn.: rod. k'ruxajx, k'ruxawix C-AP ⟨⟩ |*krušen*|: 'ma: k'ruxajx draptin C-AP / k'ruxawa 'cu:jne C-AP *v katero se zavije*

- kruh* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ *krüh*); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ *krüh*) || ⇒ *krušen*
- kruliti** -im nedov. ▶ *k'rult* L-x; ed.: 1. *k'rul* L-x; mn.: 3. *k'rulje* C-GP ⟨ *p'ra:sci k'rulje* C-GP / *pa že'luoçu* m *k'rul* L-x | **BdC** -; **Tom.** *krûlt'* | **Plet.** + (⇒ 1. *krúlit*); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kruljav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. *k'ruleu* L-ML, **Pd(C)**-iç, **S(C)**-mb; ž.: ed.: im. *k'rulewa* C-AP, L-x ⟨ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** ekspr. | **ESSJ** + || ⇒ *kruncast*, *kruncav*
- kruncast** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. *k'runcast* C-AP ⟨ *šepast* | **S** - || ⇒ *kruljav*, *kruncav*
- kruncati** -am nedov. ▶ *k'runcat* C-AP; ed.: 1. *k'runcam* C-GP; del. -1 m.: ed.: *k'runcau* C-AP ⟨ *j 'pa:du z d'ri:wa /../* *pa se j pa'lamu*, *de j k'runcau 'patle* C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** ekspr. *šepati* | **ESSJ** -
- kruncav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: im. *k'runcau* L-x; ž.: ed.: im. *k'runcawa* L-x ⟨ *šepast* | **S** -
- kruncavec** -vca m ▶ *k'runcauç* L-x; rod. *k'runcauça* L-x ⟨ *šepavec* | **S** -
- krušen** -šna -O prid. ▶ m.: ed.: im. *k'rušŋ* L-x; ž.: ed.: im. *k'rušna* C-GP, L-x; s.: ed.: im. *k'rušnu* L-x ⟨ *k'rušna 'muoça* L-x ▪ *k'rušna 'pe:jč* C-GP | **BdC** -; **Tom.** *krûšŋ* | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ *krüh*) || ⇒ *kruhov*
- krvav** -a -O prid. ▶ m.: ed.: *kər'wa:u* C-GP; ž.: ed.: im. *kər'wa:wa* C-AP, **Ra(C)**-vk ⟨ *kər'wa:wa j u'la u'sa /../* *sma spe'ra:l i 'tiste 'ra:ne* C-AP / *kər'wa:we kla'ba:se* C-AP *krvavice* // *kər'wa:wa γ'riža* C-GP, **Ra(C)**-vk
- ▶ **krvavo** prisl. ▶ *kər'wa:u* C-AP ⟨ *kər'wa:u je b'lu zas'luženu .. 'tistu 'di:la* C-AP | **BdC** -; **Tom.** *kařwâu*, *-âwâ* | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ *krí*)
- krven** -a -O prid. ▶ ž.: mn.: im. *kər'więne* **M(S)**-at ⟨ *iz krvi: kər'więne kla'ba:se* **M(S)**-at | **S** -
- kselj** -a m ▶ *k'se:j* C-GP; tož. *k'se:jle* C-GP; mn.: im. *k'se:jli* C-GP; tož. *k'se:jle* C-GP; dv.: tož. *k'se:jle* C-GP ⟨ *pomočnik - pri obrt-*
- niku*, v trgovini: *tap'ro:u* je 'bi za *k'se:jle* C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** - (⇒ *ksél* ?) | **ESSJ** -
- ksiht** -a m ▶ *k'sixt* C-AP, **Pd(C)**-iç ⟨ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nižje pog., nav. slabš.; **SP 2001** neknj. *ljud.* | **ESSJ** - || ⇒ *fris*
- kteri** ⇒ *kateri*
- kufar** -fra m ▶ *'kufər* C-AP, **M(S)**-at; tož. *'kufər* C-AP; mest. *'kufru* C-AP; mn.: tož. *'kufre* C-AP ⟨ *u 'ba:l sa j'mi:le 'kufre* C-AP / *l'sięn 'kufri* C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nižje pog. *KOV-ček*; **SP 2001** neknj. *ljud.* | **ESSJ** -
- kufreček** -čka m ▶ *'kufərčk* C-AP; tož. *'kufərčk* C-AP ⟨ *manjšalnica od kufar: sma j'mi:l ŋ 'ta:k 'mi:čkŋ 'kufərčk ŋ 'tis 'notər sma di'wa:l pa'pięje* C-AP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- kufren** -a -O prid. ▶ m.: mn.: im. *kuf'rięn* C-AP ⟨ *bakren: kuf'rięn 'katli sa b'li za ž'ęajne 'kuxat* C-AP | **BdC** -; **Tom.** - (kûfräst, ⇒ *kufrast*) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - | **ESSJ** - (⇒ *kufer*)
- kuga** -e ž ▶ *'kuęa* C-AP, L-ML; rod. *'kuęe* L-x ⟨ *se u še 'kešna 'kuęa u'nię* C-AP / *smər'di kat 'kuęa* L-x | **BdC** -; **Tom.** *kûęa*, *kûięe* | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kugla** -e m ▶ *'kuęle* L-x; rod. *'kuęle* L-x; tož. *'kuęle* C-GP; mn.: im. *'kuęle* L-ML; tož. *'kuęle* **S(C)**-mb ⟨ *krogla [predmet]: 'kuęla me'ta:t* C-GP / *x'ra:stawa 'kuęle* L-x *šiš-ka* | **BdC** -; **Tom.** *kûęļa* (P ~) | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** + (⇒ *krogla*)
- kuglica** -e ž ▶ *'kuęļa* L-x; rod. *'kuęļe* L-x; tož. *'kuęļa* **C(P)**-ks; mn.: tož. *'kuęļe* C-AP, **Z-JK**, **M(S)**-at ⟨ *frnikola: 'kuęļa u 'ja:m-ca sma 'tud z'la bər'ca:l* **C(P)**-ks | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- kuh** *kuha* m ▶ rod. *'kuxa* **S(C)**-mb ⟨ *kuhar* | **BdC** -; **Tom.** *kûæx*, *-a* (⇒ *kuhar*) | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** - / **BSJ** + | **ESSJ** -
- kuha** -e ž ▶ *'kuxa* C-GP, L-ML ⟨ 1. *[kuhanje]*

2. *kuhana hrana za prašiče ali pridelki, namenjeni zanjo*: 'kuxa za prešiče L-ML | **BdC** -; **Tom.** kûxą | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** > 2. star. | **ESSJ** + (⇒ kuhinja, P ~) || ⇒ kuhinja
- kuhalnica** -e ž ▶ 'kuxaunca C-AP, ku'xa:unca L-x; rod. ku'xa:unce L-x; tož. 'kuxraunca (?) Z-JK; mn.: im. 'kuxaunce C-AP ⟨ | **BdC** -; **Tom.** kûxança | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kuhanje** -a s ▶ 'kuxajne C-AP; rod. 'kuxajne C-GP ⟨ se j ku'rilu za'rat 'kuxajne C-GP | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- kuharica** -e ž ▶ 'kuxarca C-AP; tož. 'kuxarca C-GP; mest. 'kuxarc C-AP; mn.: rod. 'kuxarc C-AP ⟨ 1. |ženska|: 'fa:rauška 'kuxarca C-GP 2. |knjiga|: na s'ta:ra 'kuxarca j b'la /../ wod Mo'xorjewe d'ružbe C-AP | **BdC** -; **Tom.** kûxarca | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kúhar); **SSKJ** > 2. pog., ekspr.; **SP 2001** prakt. sp. | **ESSJ** + (⇒ kúhinja)
- kuhati** -am nedov. ▶ 'kuxat C-AP, Z-JK, Š-MM, L-x; ed.: 1. 'kuxam C-AP, L-x; 3. 'kuxa C-AP, Z-JK, Pd(C)-iç; mn.: 1. 'kuxama C-AP; 3. 'kuxaje C-AP, Z-JK, L-ML; del. -1 m.: ed.: 'kuxau C-AP, S(C)-mb; mn.: 'kuxal C-GP, Z-JK, L-MKO; ž.: ed.: 'kuxa Z-JK, G-RM, Š(C)-mk; mn.: 'kuxale C-GP; s.: ed.: 'kuxalu C-GP ⟨ 1. je 'finu 'kuxa 'tista ta s'ta:ra 'ma:t C-AP • j /../ 'di: wab'lice 'kuxat Z-JK • 'maje 'ma:t je 'kuxa /../ 'ma:sla u 'katlu Z-JK 2. sma ž'ya:jne 'kuxal C-AP / sa za'čiel 'uoye 'kuxat C-GP • 'uoyca se 'kuxa C-GP / sa z'wi:dļ l'die, de se 'kuxa 'apna C-GP // 'mula j 'kuxau C-GP
- ▶ **kuhan** -a -o ▶ m.: ed.: im. 'kuxan C-AP, L-x, Pd(C)-iç; rod. ta 'kuxaŋya C-AP; ž.: ed.: im. 'kuxana C-AP, L-x, Š(C)-mk; rod. 'kuxane C-GP; mn.: im. 'kuxane C-GP, Z-JK; s.: ed.: im. 'kuxanu C-AP, L-x ⟨ 'kuxanu 'je:jce L-x • na 'wat 'kuxana pad'mieŋca Š(C)-mk // čustv. s 'kuxan 'pečen 'tam C-Is *kar naprej* | **BdC** (kúha) (del. -1 ž. ed.); kúhänü; **Tom.** kûxat, -ąm | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kúhinja)
- kuhinja** -e ž ▶ 'kuxne C-GP, L-ML; rod. 'kuxne C-AP, Z-JK; mest. 'kuxŋ C-GP, Z-JK; or. 'kuxne C-GP ⟨ 'čorna 'kuxne C-GP • s'we:jnska 'kuxne C-GP | **BdC** kuhnæ (ed.: tož.); **Tom.** kûxne | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kuhinjski** -a -o prid. ▶ ž.: mn.: im. 'kuxŋske C-AP ⟨ 'kuxŋske 'cu:jne C-AP | **BdC** -; **Tom.** kûxŋsk | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kúhinja); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kúhinja)
- kuhnja** -e ž ▶ 'kuxne C-GP; rod. 'kuxne C-AP, Z-JK; tož. 'kuxne C-GP, Ra(C)-vk ⟨ *kuhana hrana za prašiče oz. pridelki, namenjeni zanjo*: šu'nica je b'la uš'jana met 'kuxne C-GP • γ'rema 'kuxne wa'bięrat C-GP ◊ ęas'put 'wa:xt waz'na:n, k'met 'kuxne sx'ra:n Ra(C)-vk | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** nar. primorsko | **ESSJ** + (⇒ kúhinja, P ~) || ⇒ kuha
- kuhralnica** ⇒ kuhalnica
- kuk** -a m ▶ 'kuk C-GP ⟨ šalj. *kukavičji samec*: 'takat pa 'kukajca na'xa: 'kukat /../ pa sa d'ja:l - za'ki - sa pra'sa:l - za'ki na 'kuka 'weč? - pa sa d'ja:l - za'tu: ka se j 'kuk wa'bę:jsu ęa na kaz'liše C-GP | **S** -
- kukati**¹ -am nedov. ▶ 'kukat C-GP, L-mv; ed.: 3. 'kuka C-GP ⟨ je 'kukajca na'xa: 'kukat L-mv | **BdC** -; **Tom.** [kûka] (ed.: 3.) | **Plet.** + (⇒ 1. kúkati); **SP 1962** + (⇒ kukavica); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- kukati**² -am nedov. ▶ 'kukat C-AP; ed.: 3. 'kuka C-AP; del. -1 m.: ed.: 'kukau C-AP ⟨ j pa sk're:ušm 'kukau ŋt u 'ka:mra C-AP | **BdC** -; **Tom.** kûkaŋ | **Plet.** + (⇒ 2. kúkati); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kúkati II)
- kukavica**¹ -e ž ▶ 'kukajca C-GP, L-mv; rod. 'kukajce L-x ⟨ 1. |ptica|: ka j 'kukajca na'xa: 'pi:t, 'takat je 'bi 'ječmen z're:ę C-GP • ka se j ta p'rę:ę s'nap pa'žieę, je 'kukajca na'xa: 'kukat, za'tu:, ka se j 'muoš wa'bę:jsu L-mv 2. *navadna kukavica (Orchis morio L.)* | **BdC** -; **Tom.** kûkaįca | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** -
- kukavica**² -e ž ▶ 'kukajca L-x; rod. 'kukajce L-x ⟨ *podstrešna lina* | **S** -
- kumara** -e ž ▶ 'kumara L-x; rod. 'kumare L-x; tož. 'kumara C-AP; mn.: im. 'kumare

- C-AP, L-x**; rod. 'kumar **C-AP**; tož. 'kumare **C-AP** ⟨ ⟩ 'kumare s kram'pičjem **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kumrn** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'kumərŋ **C-AP**, **Pd(C)**-ič ⟨ ⟩ *zlovoljen, pobit*: za'ki s 'tak 'kumərŋ 'danc?
- ▶ **kumrno** prisl. ▶ 'kumərnu **C-AP** ⟨ ⟩ se ta'ku: 'kumərnu dər'ži **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** kùmarŋ *mršav* | **Plet.** +; **SP 1962** -; **SSKJ** nižje pog. *suh, mršav*; **SP 2001** neknj. pog. | **ESSJ** +
- kunik** ⇒ kolnik
- kunšt** -i z ▶ 'kunšt **C-GP** ⟨ ⟩ 'tistu 'ni 'bena we'lika 'kunšt **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** kãiŋšt' | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nižje pog. | **ESSJ** +
- kunšten** -tna -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'kunštŋ **C-AP**, 'ku:jnštŋ **Pd(C)**-ič; rod. 'kunštŋya **C-AP** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** kũišŋ | **Plet.** -; **SP 1962** -; **SSKJ** nižje pog.; **SP 2001** neknj. 1jud. | **ESSJ** + (⇒ kúnšt)
- kup** kupa m ▶ 'kop **C-GP, L-ML**; rod. 'kupa **C-GP**; tož. 'kop **Z-JK, G-RM, L-ML, Pč(G)**-fm; mest. 'kupu **C-AP, L-MKO**; or. 'kupam **C-GP**; mn.: im. 'kupi **L-ML**; tož. 'kupe **C-GP, Z-JK, G-RM, Ra(C)**-vk; mest. 'kupax **C-AP** ⟨ ⟩ 1. sa 'di:l s'nu: ū 'kop **L-x** ▪ sma ū'li le na 'kop zla'žil **Pč(G)**-fm // ka'lõ:uretaŋ je b'lu pa /../ pər ū'sa:č 'xiš an 'kop **C-GP** 2. ū'se j b'lu na 'kupu **L-x** *naenkrat* // otr. se j 'kop pa'su **C-AP** (*dajenčku*) *se je spahnilo* | **BdC** -; **Tom.** kãp, kũpã | **Plet.** + (⇒ 1. kũp); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kupček** -čka m ▶ 'kopčk **C-IS**, 'kupčk **C-AP** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kũp); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kũp)
- kupčevanje** -a s ▶ kapč'wa:jne **C-GP** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kũpec); **SSKJ** + | **ESSJ** -
- kupčevati** -ujem nedov. ▶ del. -l m.: ed.: kap'čowau **C-AŠ**, 'kopčwau **Z-JK**, kap'čowau Š-**MM**, mn.: kapč'wa:l **C-GP** ⟨ ⟩ 'tak sla'bu: je kap'čowau Š-**MM** | **BdC** -; **Tom.** kãpčõwat, kãpčũjem | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kũpec); **SSKJ** + | **ESSJ** - (⇒ kupíti)
- kupčija** -e z ▶ kap'čije **C-GP**; tož. kap'čije **C-GP**, kop'čije **C-AK** ⟨ ⟩ 1. zay'wišat kap'či-
- je **C-GP** 2. za kop'čije se j te'sa:lu pa 'le s plejŋ'ka:čem **C-AK** | **BdC** -; **Tom.** kãpčiję | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kũpec); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kupíti)
- kupec** -pca m ▶ 'kopc **Z-JK**; rod. 'kupca **C-GP**; dv.: im. 'kopca **Z-JK**; mn.: im. 'kopc **Z-JK** ⟨ ⟩ sa 'pəršļ 'kopc ū š'ta:la **Z-JK** | **BdC** -; **Tom.** kãpc, -ã | **Plet.** + (⇒ 2. kũpec); **SP 1962** +; **SSKJ** + (kũpec¹) | **ESSJ** + (⇒ kupíti)
- kupiti** kupim dov. ▶ ku'pit **C-AP**, 'kupt **Z-JK**, x'pit **L-x**; ed.: 1. 'kupŋ **L-x, Ra(C)**-vk; 2. 'kupš **C-AP**; 3. 'kup **C-GP**; mn.: 1. 'kupma **C-AP**; 3. 'kupje **C-AP, Pč(G)**-fm; del. -l m.: ed.: 'kupu **Z-JK, G-RM**; mn.: ku'pil **C-AP, Z-JK, Pč(G)**-fm, **Ra(C)**-vk; dv.: ku'pila **C-AP**; z.: ed.: 'kupla **C-AP**, ku'pila **Z-JK, Š(C)**-mk; mn.: ku'pile **Pč(G)**-fm ⟨ ⟩ 'na:ša ta s'ta:ra 'ma:t je pa ku'pila 'cukər pa 'muõka, pa 'tis-te r'či, pa še 'ma: wac'wip je ku'pila, ka j ū'lu za we'lika 'nuč za paj'tica Š(C)-mk ▪ omilj. *dobiti otroka*: sŋ 'mi: 'šięst 'li:t, sŋ 'žię 'wi:dla .. ka sa 'kupil .. ka j b'la na 'sestra 'maje **Z-JK**
- ▶ **kupljen** -a -o ▶ m.: ed.: rod. 'koplenŋa **C-AP**; daj. ta 'koplenmu **C-AP**; z.: ed.: im. ta 'koplena **C-GP**; mn.: im. 'koplene **Z-JK** ⟨ ⟩ ta 'koplena 'ža:jfa **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** kũpt', kũp | **Plet.** + (⇒ 1. kũpiti); **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ ukupiti
- kupovati** -? nedov. ▶ kup'wa:t, ku'powat **C-AP**, ku'powat **G-RM**; ed.: 1. ku'pujem **C-AP**; del. -l m.: ed.: ku'powau **G-RM**; mn.: kup'wa:l **C-AP, G-RM**; **S-AT**; s.: ed.: kup'wa:lu **C-AP** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** kupõwat, kupũjem | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kupiti)
- kupovavati** -ujem nedov. ▶ del. -l m.: ed.: kup'wowau **G-RM** ⟨ ⟩ | **S** - || ⇒ kupovati
- kura** -e z ▶ rod. 'kure **Ra(C)**-vk; mn.: im. 'kure **C-AP**; rod. 'kur **C-GP**; daj. 'kuram **C-GP**; tož. 'kure **C-AP, Z-JK** ⟨ ⟩ 'kure sa se z'nesle **C-AP** ▪ 'kure se 'yuõlje **C-AP** ▪ 'kure 'muõr-je spad'ra:st **C-AP** ▪ 'kure sa mi ū'se zŷ'reble **L-x** / ŷ'rebe kat 'kura **L-x** ▪ wa'bi:ra se kat 'kura **L-x** / p'ra:skaš kot 'kura **C-GP** *grdo pišeš* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** + (⇒ kũra¹) | **ESSJ** + || ⇒ ciba, kokoš, kure
- kurba** -e z ▶ 'kurba **C-GP**; mn.: im. 'kurbe

- Pd(C)**-ië ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** kûərbə | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** vulg. | **ESSJ** +
- kurdiht** -a m ▶ tož. kur'dixt **Pd(C)**-ië ⟨ ⟩ *ugled:* ka 'boš kur'dixt z'γubu, 'pal 'na:uš 'neč 'weč 'jemu **Pd(C)**-ië | **BdC** -; **Tom.** kərđixt (⇒ kredit) | **Plet.** -; **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** -
- kure** -ta s ▶ mn.: im. 'kureta **C-GP**, **Z-JK** ⟨ ⟩ nav. mn. (?) *kura* | **BdC** -; **Tom.** kuəre, kurietə | **Plet.** +; **SP** 1962 -; **SSKJ** - | **ESSJ** + (⇒ kura)
- kurec** -rca m ▶ 'kurec **C-GP**; tož. 'kurec **C-GP** ⟨ ⟩ nizko an 'kurec u'ri:dn̩ **C-GP** *malo* / zmer. 'kurec te γ'liēda **C-GP** | **BdC** -; **Štrekelj** 1892 kurje blato, Hühnerdreck (⇒ kúrec); **Tom.** kûerc | **Plet.** + (⇒ 1. kúrec); **SP** 1962 + (⇒ kúrba); **SSKJ** vulg. | **ESSJ** + || ⇒ cura, curček, črv, klinec, miš, tič
- kuriti** kurim nedov. ▶ ku'rit **C-GP**, 'kurt, ku'rit **L-ML**, ku'rit **Pč(G)**-fm, **Š(C)**-mk; ed.: 1. 'kur̩ **C-AP**, **L-x**; 2. 'kurš **C-GP**; 3. 'kur **C-AP**; del. -l m.: mn.: ku'ril **C-GP**, **Š-MM**, **L-ML**; s.: ed.: ku'rilu **C-GP** ⟨ ⟩ 'ku: ste pa kre'sowe 'ki ku'ril? **Š(C)**-mk / sa b'li za'čieł ku'rit /.. / s smərd'liučam **C-GP** // [Ni:mcɪ] sa ku'ril 'wa:s **Š(C)**-mk *požigali* | **BdC** -; **Tom.** kûert', kûerš | **Plet.** + (kúriti); **SP** 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** +
- kurjak** -a m ▶ kur'ja:k **C-AP**, **L-x**; rod. kur'ja:ka **L-x**; mn.: rod. kur'ja:kaŋ **C-AP**; tož. kur'ja:ke **C-AP**; or. kur'ja:kam **L-x** ⟨ ⟩ sma u'pa:r̩ kur'ja:ke, pa sma zali'wa:l **C-AP** | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** + (kúrjak); **SP** 1962 + (kúrjak); **SSKJ** kúrjak *kokošji iztrebek* | **ESSJ** -
- kurjevica** -e ž ▶ 'kurjevca **C-IS**; tož. 'kurjevca **C-AP** ⟨ ⟩ *plevel z belimi cvetovi:* st'rašnu γər'du: j p'li:t 'tista 'kurjevca, ka γ'lix pa t'li:x 'ra:se **C-AP** | **S** -
- kurji** -a -e prid. ▶ m.: ed.: im. 'kuri **L-x**; mest. 'kurimu **C-GP**; ž.: ed.: im. 'kurje **C-GP**, **L-x**; s.: ed.: im. 'kurju **C-GP**, **L-x** ⟨ ⟩ 'kuri γ'nur̩j **C-CS** / 'kurje 'župa **C-GP** // 'kurju wa'či **C-GP**, **L-x** // 'kurje 'pa:met **L-x** • slabš. 'kuri b'ritaf **C-GP** *velik trebuh* | **BdC** -; **Tom.** kûri | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ kúra); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kúra)
- kurnik** -a m ▶ 'kurnk **C-AP**, **L-ML**; rod. 'kurnjka **L-x**; mn.: tož. 'kurnjke **C-GP** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** kûernk, -ə | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ kura); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ kúra)
- kušcar** -ja m ▶ 'kušer **C-GP**, **L-ML**; rod. 'kušerje **L-x** ⟨ ⟩ | *zelenec:* 'zelen kot 'kušer **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** kûšer, -rjē | **Plet.** +; **SP** 1962 + (P ?); **SSKJ** > nar. | **ESSJ** + (⇒ gúšcar)
- kušcarica** -e ž ▶ 'kušerca **C-GP**, **L-x**; rod. 'kušerce **L-x** ⟨ ⟩ *martinček* | **BdC** -; **Tom.** - | **Plet.** +; **SP** 1962 + (P ?); **SSKJ** + (P ~) | **ESSJ** + (⇒ gúšcar)
- kuštrast** -a -o prid. ▶ m.: ed.: im. 'kuštrast **C-GP**, **Pd(C)**-ië; mn.: im. 'kuštrast **C-GP** ⟨ ⟩ 'kuštrast la'sie **C-GP** | **BdC** -; **Tom.** kúštrast | **Plet.** +; **SP** 1962 + (⇒ kúšter); **SSKJ** ekspr. | **ESSJ** + (⇒ kúšter, kúštrav)
- kuzla** -e ž ▶ 'kuzla **L-x**; rod. 'kuzle **L-x**; mn.: im. 'kuzle **Pd(C)**-ië ⟨ ⟩ nizko *ženska:* s'taira 'kuzla **L-x** | **BdC** -; **Tom.** kúzļa | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** nizko | **ESSJ** + (⇒ kúcek)
- kvačka, kvačkati** ⇒ hakeljč, jeftalca, kačka; hakljati, kačkati
- kvanta** -e ž ▶ k'wa:nta **L-x**; rod. k'wa:nte **L-x**; mn.: im. k'wa:nte **C-AP**; daj. k'wa:ntam **C-AP**; tož. k'wa:nte **Š-AO** ⟨ ⟩ 1. *prostaška, nespodobna beseda, govorica* 2. nav. mn., poud. (*izmišljene*) *zgodbe:* 'koda, ka se mu j 'luštalu, pa j za'čieŋ 'pra:jt 'tele s'taire k'wa:nte **Š-AO** | **BdC** -; **Tom.** kwāntə | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** > 2. redko | **ESSJ** +
- kvantač** -a m ▶ kwan'ta:č **L-x**; rod. kwan'ta:če **L-x** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** kwāntač | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** ekspr. | **ESSJ** + (⇒ kvānta)
- kvantati** -am nedov. ▶ kwan'ta:t **Z-JK**, k'wa:ntat **L-ML** ⟨ ⟩ | **BdC** -; **Tom.** kwāntat, kwāntām | **Plet.** +; **SP** 1962 +; **SSKJ** ekspr. | **ESSJ** + (⇒ kvānta)
- kvariti** ⇒ brderbovati
- kvarta** -e ž ▶ k'wa:rta **C-AP**; mn.: im. k'wa:rte **C-AP** ⟨ ⟩ star. | **BdC** kwārte; **Tom.** kwārtə | **Plet.** + (⇒ 1. kvārta); **SP** 1962 + (kvārte); **SSKJ** + (⇒ kvārta²) | **ESSJ** - || ⇒ kārta
- kvartati** -am nedov. ▶ k'wa:rtat **L-x**; ed.: im. kwar'ta:m **L-x**; del. -l m.: mn.: kwar'ta:l **C-AP** ⟨ ⟩ sa za 'mixŋ d'na:r kwar'ta:l **C-AP**

| BđC kuartā; (kwartā), kuartā (kwartā)
 (ed.: 3.); **Tom.** - | **Plet.** +; **SP 1962** +
 (⇒ kvarte); **SSKJ** + | **ESSJ** + (⇒ karta)
kvartin -a m ▶ kwar'tin C-AP ⟨ ɲ kwar'tin
 'wina C-AP | **BđC** -; **Tom.** - | **Plet.** -;
SP 1962 -; **SSKJ** nar. primorsko četrt litra,
 četrtinka | **ESSJ** -
kvas -a m ▶ k'wa:s C-GP; rod. k'wa:sa C-AP;
 tož. k'wa:s C-AP, **M(S)**-at; or. k'wa:sam C-AP
 ⟨ sma tud da'ma 'di:lal k'wa:s /../ sma
 'ma: tes'ta: s'til /../ u 'tis 'biŋkɫ /../
 'pa se j 'tistu /../ 'cisalu, pa'šilu C-AP
| BđC -; **Tom.** kwās, kwāsu | **Plet.** +;
SP 1962 +; **SSKJ** + | **ESSJ** + || ⇒ bazgern,
 drožje, feca
kvasiti -im nedov. ▶ k'wa:st C-AP; del. -l m.:
 ed.: k'wa:su C-AP, **B(C)**-vo ⟨ na'za:dne sɲ
 pre'weč k'wa:su 'to **B(C)**-vo | **BđC** -; **Tom.**
 kwāst', kwāsm | **Plet.** + (2. kvāsiti);
SP 1962 + (⇒ kvasāti); **SSKJ** slabš.
 | **ESSJ** + (⇒ kvasāti)

kvatre -ter ž mn. ▶ tož. k'wa:tre C-AP ⟨
 u'sa:ke k'wa:tre 'e:jɲkat C-AP zelo redko
| BđC -; **Tom.** kwātre | **Plet.** +; **SP 1962** +;
SSKJ + | **ESSJ** +
kvatrn -a -o prid. ▶ k'wa:trɲ C-AP, Z-JK ⟨
 k'wa:trɲ 'ti:dɲ Z-JK | **BđC** -; **Tom.** kwā-
 tɲɲ | **Plet.** +; **SP 1962** + (⇒ kvátre);
SSKJ + | **ESSJ** + (⇒ kvatre)
kviht -a m ▶ k'wixt C-AP, L-x; rod. k'wixta
 L-x; tož. k'wixt C-GP; mn.: im. k'wixti C-GP
 ⟨ utež | **S** -
kvintal -a m ▶ kwint'al C-GP; tož. kwint-
 'ta:l G-RM; mn.: rod. kwint':alɲ C-GP, Z-JK,
 G-RM; tož. kwint':ale Z-JK; mest. kwint':alix
 Z-JK ⟨ sma nar'dil 'tiste 'kape, ta'ku:
 pa 'nix 'piēt, de'siēt, 'tut pet'na:jst
 kwint':alɲ se'na: /../ na ɲ 'kop G-RM •
 ['wal] sa b'li pa 'siēɲ kwint':alɲ 'wa:-
 ɲal Z-JK | **BđC** -; **Tom.** kwēntâl, -ę
 | **Plet.** +; **SP 1962** +; **SSKJ** star. utežna
 mera, 100 kg | **ESSJ** -

V Povzetek

0 Disertacija je sestavljena iz teoretičnega in gradivskega dela, vsak izmed njiju pa je razdeljen na dva razdelka.

1 V uvodnem razdelku je metodologija slovenskih dialektoloških raziskav v 20. st. predstavljena na ozadju dogajanj v sodobni dialektologiji, zlasti tistih, ki se ukvarjajo s celovitim prevrednotenjem raziskovalnih izhodišč. Namen predstavitve je preverjanje metodološke primernosti posameznih postopkov in njihovega vpliva na veljavnost izsledkov.

2 V drugem razdelku je predstavljen metodološki okvir same raziskave. Definicija narečnega jezikovnega različka kot predmeta obravnave, zlasti upoštevanje funkcijskozvrstne in družbenoplastne omejenosti, glavnih spremenljivk pri opredeljevanju posameznih narečnih idiomov, je bila odločilna pri izboru raziskovalnih postopkov, pri določanju odnosov med posameznimi jezikovnimi različki govornega jezika na Cerkljanskem in zajetju tistih nadnarečnih prvin, ki bi utegnile vplivati na preoblikovanje narečnega sestava.

Prikaz izbire temeljnih postopkov za pridobitev gradiva določa zasnovo (slovarsko urejene) podatkovne zbirke, ki po eni strani omogoča preverjanje razširjenosti in pogostnosti posameznih pojavov ter stopnjo zanesljivosti posameznih izsledkov, po drugi pa razčlemba na posameznih jezikovnih ravninah.

3 Stopnja reprezentativnosti podatkovne zbirke je zadostovala za temeljno obravnavo glasoslovja, ki je predstavljena v tretjem razdelku tega dela. Razčlemba je nastala na podlagi korpusa 16.000 besednih oblik, posebna pozornost pa je bila namenjena pojavom z visoko stopnjo variabilnosti, ki v dosednji dialektološki literaturi niso bili obravnavani ali pa starejše raziskave prinašajo deloma drugačne izsledke (distribucija nenaglašenih samoglasnikov, položajno izgubljanje kolikostnih nasprotij pri naglašenih samoglasnikih, zemljepisna razširjenost pojavljanja preglasa, izguba medsamoglasniškega *l*, podroben popis soglasniških sklopov ipd.).

4 Četrty razdelek vsebuje predstavitev ustroja geselsko urejenega gradiva in dela nastajajoče podatkovne zbirke. Ker je namen predstavitve izsledkov na tej stopnji raziskave utemeljiti primernost raziskovalne metode, je poskusna slovarska različica nekakšen križanec med poskusnim snopičem in alfabetarijem, saj so za oceno metode pomembni tako število zbranih besed, zastopanost posameznih tematskih področij, zapolnjenost pomenskih polj idr. kot notranja pomenska razčlenjenost gesla ali vrednost ponazarjalnega gradiva pri določanju sintagmatičnih medbesednih odnosov.

Med pomembnejše izsledke raziskave sodi odkritje, da se v cerkljanskem narečju snopi izofon, na podlagi katerih je bil v slovenski dialektologiji določen njegov obseg, ne prekrivajo s snopom izoleks, ki pri osnovnem besednem fondu ostro delijo ozemlje na dva dela. Meja poteka izoleks se približno ujema s potekom meje nekdanje plūženjske rihtarije.

Zato je bila po vsej verjetnosti pri izločitvi Otaleža kot točke v mreži za SLA storjena napaka, saj so v tem govoru poleg v lingvističnogeografskem oziru zelo značilnih leksikalnih razlik opazne tudi jezikovnostrukturne razlike (drugotna palatalizacija, preglas, oblikoslovno-naglasne posebnosti), ki povezujejo otaleški govor z drugimi govori osrednjecerkljanske »periferije« (Šebrelje, Zakojca).

Viri in literatura

- Abram 1988 = Lučka Abram, *Govor Boršta pri Trstu in bližnje okolice – Glasoslovje in besedila: Magistrska naloga*, Ljubljana, 1988. (Tipkopolis.)
- Ahmanova 1966 = O. S. Ahmanova, *Slovar' lingvističeskikh terminov*, Moskva: Sovetskaja enciklopedija, 1966.
- Alinei 1997 = Mario Alinei, *The Atlas linguarum europae after a quarter century: a new presentation*, v: *Atlas linguarum europae (ALE) – Perspectives nouvelles en géolinguistique*, ur. Mario Alinei – Wolfgang Viereck – A. A. Weijnen, Roma: Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, 1997, str. 1–40.
- AOS = *Arhangel'skij oblastnoj slovar': Vyp. 1: A–Berežok*, ur. O. G. Gecova, Moskva: Izdatel'stvo moskovskogo universiteta, 1980.
- Arhiv = Arhiv Inštituta za slovenski jezik: 22 (1948–) – osrednji inštitutski arhiv; 26 (1958–) – arhiv Lingvistične oz. Dialektološke sekcije. (Tipkopolis, rokopis.)
- Bajec 1955/56 = Anton Bajec, O pogovornem jeziku, *Jezik in slovstvo* 1 (1955/56), str. 161–165.
- Bajec 1968 = Anton Bajec, Slovenski knjižni jezik, *Jezik in slovstvo* 13 (1968), str. 69–74.
- Bajec idr. 1956 = Anton Bajec – Rudolf Kolarič – Mirko Rupel [– Jakob Šolar], *Slovenska slovnica*, Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1956.
- Bajec idr. 1964 = Anton Bajec – Rudolf Kolarič – Mirko Rupel [– Jakob Šolar], *Slovenska slovnica*, Ljubljana: Državna založba Slovenije, ²1964.
- Bajec – Klopčič – Tomšič 1962/63 = Anton Bajec – Mile Klopčič – France Tomšič (redakcijski odbor), Slovar sodobnega knjižnega jezika: Nekatera redakcijska pravila, *Jezik in slovstvo* 8 (1962/63), št. 3, ovitek.
- Baudouin de Courtenay 1872a = J. Baudouin de Courtenay, Listek, *Slovenski narod* 1872, št. 90, 6. 8., str. 1–3.
- Baudouin de Courtenay 1872b = J. Baudouin de Courtenay, Dostavek k članku, razglašenemu v članku št. 90 »Slov. Naroda«, *Slovenski narod* 1872, št. 106, 12. 9., str. 2–3.
- Baudouin de Courtenay 1884 = Jan Baudouin de Courtenay, Der Dialekt von Cirkno (Kirchheim), *Archiv für slavische Philologie* 7 (1884), str. 386–404, 575–590.
- Baudouin de Courtenay 1885 = Jan Baudouin de Courtenay, Sprachproben des Dialektes von Cirkno, *Archiv für slavische Philologie* 8 (1885), str. 103–119, 274–290, 432–462.
- Baudouin de Courtenay 1929 = Jan Baudouin de Courtenay, Ze wspomnień i rozmyślań o Słowianach i Słowianach w Italji, *Wiedza i Życie* (Warszawa) 4 (1929), št. 6, str. 377–385.
- Bauer 1986 = Werner Bauer, Die Fragebogenerhebungen in den deutschen Dialektwörterbüchern, v: LD 1986, str. 93–102.
- Baur 1986 = Gerhard W. Baur, Quellen und corpora: Zur Materialbasis deutschsprachiger Dialektwörterbücher, v: LD 1986, str. 75–91.
- Benedik 1981 = Francka Benedik, *Škoffeloški govor: Magistrska naloga*, Ljubljana, 1981. (Tipkopolis.)
- Benedik 1989 = Francka Benedik, Fonološki opis govora vasi Bukov Vrh, v: *Zbornik razprav iz slovanskega jezikoslovja: Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici*, ur. Franc Jakopin, Ljubljana: SAZU, 1989, str. 31–44.
- Benedik 1992 = Francka Benedik, Samo otrokom je dovoljeno, da začnejo hišo zidati pri strehi, *Delo, Književni listi*, 20. II. 1992, str. 14–15.
- Benedik 1994 = Francka Benedik, Slovar slovenskega knjižnega jezika in narečne besede, *Slavistična revija* 42 (1994), str. 261–266.
- Benedik 1995 = Francka Benedik, Fonološki opis govora vasi Selca, *Filologija* (Zagreb) 24–

- 25 (1995), str. 53–59.
- Benedik 1999 = Francka Benedik, *Vodnik po zbirki narečnega gradiva za Slovenski lingvistični atlas (SLA)*, Ljubljana: Založba ZRC (ZRC SAZU), 1999.
- Benedik – Kenda-Jež 1999 = Začetki slovenskega lingvističnega atlasa, v: Benedik 1999, str. 12–14.
- Bezljaj 1950 = France Bezljaj, Fran Ramovš: Pogled na njegovo delo, *Slavistična revija* 3 (1950), str. 225–262.
- Bezljaj 1959/60 = France Bezljaj, Etimološki doneski 6: Slovensko dial. *leca* »napitnina«, *Slavistična revija* 12 (1959/60), str. 225–226.
- Bezljaj 1965 = France Bezljaj, Ivan Tominec, Črnovrški dialekt: Kratka monografija in slovar [...], *Slavistična revija* 10 (1965), str. 101.
- Bezljaj 1967 = France Bezljaj, *Eseji o slovenskem jeziku*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1967.
- Bezljaj 1977 = France Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika: A–J*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1977.
- Bezljaj 1982 = France Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika: K–O*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1982.
- Bezljaj 1995 = France Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika: P–S* : Dopolnila in uredila Marko Snoj in Metka Furlan, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1995.
- Bizjak 1984 = Ivana Bizjak [Leskovec], *Cerkno in Cerkljani 1910–1945: Topografski oris: Diplomaska naloga*, 1984. (Tipkopis.)
- Bosák 1995 = Teória spisovnej slovenčiny a aktuálny slovanský kontext, v: *Spisovná slovenčina a jazyková kultúra: Materiály z konferencie konanej v Budmericiach 27.–29. oktobra 1994*, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1995, str. 22–30.
- Bregant 1995 = Mihaela Bregant [Koletnik], Severozahodni goričanski govori: Magistrsko delo, Ljubljana, 1995. (Tipkopis.)
- Breznik 1952 = Anton Breznik, Ljudski jezik, v: *Narodopisje Slovencev II*, ur. Ivan Grafenauer – Boris Orel, Ljubljana: Tiskarna Slovenskega poročevalca 1952, str. 5–11.
- Bric-Makuc 1982 = Slavica Bric-Makuc, *Govor kraja Cerkno: Diplomaska naloga*, Ljubljana, 1982. (Tipkopis.)
- Brozović 1970 = Dalibor Brozović, *Standardni jezik: teorija – usporedbe – geneza – povijest – suvremena zbilja*, Zagreb: Matica hrvatska, 1970.
- Brozović 1988 = Dalibor Brozović, Suvremeni slovenski standardni jezik – kompleksan lingvistički fenomen, v: *Sodobni slovenski jezik, književnost in kultura: Mednarodni simpozij v Ljubljani od 1. do 3. julija 1986*, ur. Boris Paternu in Franc Jakopin s sodelovanjem Petra Weissa, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1988 (Obdobja 8), str. 245–260.
- Carver 1989 = Craig M. Carver, *American Regional Dialects: A Word Geography*, Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1989.
- Chambers – Trudgill 1994 = J. K. Chambers – Peter Trudgill, *Dialectology*, Cambridge: University Press, 1994 [1980] (Cambridge Textbooks in Linguistics).
- Chloupek 1971 = Jan Chloupek, *Aspekty dialektu*, Brno: Universita J. E. Purkyně, 1971 (Spisy University J. E. Purkyně v Brně – Filosofická fakulta 163).
- Coseriu 1992 = Eugenio Coseriu, *Einführung in die Allgemeine Sprachwissenschaft*, Tübingen: Francke Verlag, 1992 (Uni-Taschenbücher 1372).
- Cossutta 1986 = Rada Cossutta, Slovenski govori Sv. Križa pri Trstu in okolice 1–3: Magistrska naloga, Ljubljana, 1986. (Tipkopis.)
- Cossutta 1987 = Rada Cossutta, Slovenski dialektološki leksikalni atlas tržaške pokrajine

- (SDLA – TS), Trst: Università degli studi di Trieste – Scuola superiore di lingue moderne per interpreti e traduttori, 1987 (Slavica tergestina 1).
- Crystal 1988 = David Crystal, *Enciklopedijski rečnik moderne lingvistike* (prev. Ivan Klajn in Boris Hlebec), Beograd: Nolit 1988 [1985].
- Davidová idr. 1997 = Dana Davidová – Irena Bogoczová – Karel Fic – Jaroslav Hubáček – Jan Chloupek – Eva Jandová, *Mluvená čeština na Moravě*, Ostrava: Tilia, 1997 (Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity 106).
- Dejna 1981 = Karol Dejna, *Atlas polskich innowacji dialektalnych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Łódź, 1981.
- Dejna 1996 = Karol Dejna, Kartograficzne ujmowanie dynamiki rozwojowej gwar, v: *Studia dialektologiczne* 1, 1996, str. 9–19.
- Dejna 1998 = Karol Dejna, Gwara i jej stosunek do innych odmian języka ogólnonarodowego, v: *Teoretyczne, badawcze [...] 1998*, str. 13–22.
- Dingeldein 1986 = Heinrich J. Dingeldein, *Dialektlexikographie in der Diskussion: Diskussionsbericht und Resüme*, v: LD 1986, str. 221–229.
- Doroszewski 1958 = *Kwestionariusz do badań słownictwa ludowego: Zeszyt I: Hodowla i świat zwierzęcy*, ur. Witold Doroszewski, Wrocław: Pracownia Dialektologiczna Zakładu Językoznawstwa PAN w Warszawie, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, 1958.
- Dubisz – Karaś – Kolis 1995 = Stanisław Dubisz – Halina Karaś – Nijola Kolis, *Dialekty i gwary polskie*, Warszawa: Wiedza Powszechna, 1995.
- Dular 1974 = Janez Dular, Zvrstnost slovenskega jezika, v: *Slovenski jezik, literatura in kultura: Informativni zbornik*, ur. Matjaž Kmecl – Tine Logar – Jože Toporišič, Ljubljana: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1974, str. 57–74.
- Dunaj 1996 = Bogusław Dunaj, Przedmiot i kierunki badań dialektologicznych, v: *Studia dialektologiczne* 1, str. 21–29.
- Dunaj – Przybylska – Sikora 1999 = Bogusław Dunaj – Renata Prybylska – Kazimierz Sikora, Język na co dzień, v: *Polszczyzna 2000*, str. 227–251.
- EJO 1999 = *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, druga, poprawljena in dopolnjena izdaja, ur. Kazimierz Polański, Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich,²1999.
- EJP 1999 = *Encyklopedia języka polskiego*, tretja, poprawljena in dopolnjena izdaja, ur. Stanisław Urbańczyk – Marian Kucala, Wrocław – Warszawa – Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich,³1999.
- EWJP 1978 = *Encyklopedia wiedzy o języku polskim*, ur. Stanisław Urbańczyk, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1978.
- Erjavec 1875 = Fran Erjavec, Iz potne torbe, *Letopis Matice slovenske* 1875, str. 218–228.
- Erjavec 1879 = Fran Erjavec, Iz potne torbe, *Letopis Matice slovenske* 1879, str. 118–147.
- Erjavec 1880 = Fran Erjavec, Iz potne torbe, *Letopis Matice slovenske* 1880, str. 156–223.
- Erjavec 1882–1883 = Fran Erjavec, Iz potne torbe, *Letopis Matice slovenske* 1882–1883, str. 195–351.
- ETSEO 1976–1978 = *Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja*: Uvod, Poročila; I–XI, ur. Slavko Kremenšek – Vilko Novak – Valens Vodušek, Ljubljana: Izdala raziskovalna skupnost slovenskih etnologov, 1976–1978 [Uvod, Poročila: 1976; Vprašalnice I–XI (VIII: 1975; I, II, IV, V, VI: 1976; III, X, XI: 1977; VII, IX: 1978)].
- Falińska 1989 = Barbara Falińska, Badania leksykalno-słowotwórcze w Polsce północno-wschodniej, v: *Polszczyzna północno-wschodnia: Metodologia badań językowych*, ur. Barbara Falińska, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź: Zakład narodowy im.

- Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, 1989, str. 7–16.
- Ferguson 1996 [1959]: Charles A. Ferguson, Diglossia, v: Charles A. Ferguson, *Sociolinguistic Perspectives – Papers on Language in Society, 1959–1994*, ur. Thom Huebner, New York – Oxford: Oxford University Press, 1996, str. 25–39.
- Fishman 1978: Joshua A. Fishman, *Socijologija jezika: Interdisciplinarni društvenonaučni pristup jeziku u društvu*, Sarajevo: Svjetlost, 1978 (Lingvistika – poetika 6).
- FO 1981 = *Fonološki opisi srpskohrvatskih/hrvatskosrpskih, slovenačkih i makedonskih govora obuhvaćenih opšteslovenskim lingvističkim atlasom*, ur. Pavle Ivić, Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1981 (Posebna izdanja LV, Odjeljenje društvenih nauka, Knjiga 9).
- Furdal 1990 = Antoni Furdal, *Językoznawstwo otwarte*, druga, rozszerzona wydanie, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Zakład narodowy im. Ossolińskich, 1990.
- Furlan 1991 = Metka Furlan, Od izvora do etimologije besed, *Slavistična revija* 39 (1991), str. 253–257.
- Gajda 1998 = Stanisław Gajda, Słowo wstępne, v: *Belaruskaja mova*, ur. Aljaksandr Lukašanec – Mikalaj Prigodzič – Lidija Sjameška, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, Opole 1998 (Najnowsze dzieje języków słowiańskich).
- Gjurin 1984 = Velemir Gjurin, Register 1584 kot slovaropisni dosežek, *Slavistična revija* 32 (1984), str. 183–207.
- Gjurin 1986 = Velemir Gjurin, Načela sodobnega izrazijskega slovarja, v: *Slovenski jezik v znanosti 1*, ur. Ada Vidovič-Muha, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, 1986, str. 151–187.
- Gjurin 1990 = Velemir Gjurin, Beseda avtorju, v: Branko Gradišnik, *Nekdo drug*, Ljubljana: samozaložba, 1990, str. 163–171.
- Glonar 1919 = Joža Glonar, *Naš jezik*, Ljubljana: Omladina, 1919.
- Goebel 1976 = Hans Goebel, Taxonomische vs. dynamische Dialektologie: Ein neuer Weg für eine Disziplin in der Krise? Aus Anlaß eines dialektologischen Sammelbandes, *Zeitschrift für Romanische Philologie* (Tübingen) 92 (1976), str. 484–519. [Recenzija *Les Dialectes romans de France à la lumière des Atlas régionaux = Colloques nationaux du Centre de la Recherche Scientifique* 930, Paris: CNRS, 1973]
- Goebel 2000 = La dialectométrie de l'ALF: Présentation des premiers résultats, *Linguistica* (Ljubljana) 40 (2000), str. 209–236 (s pril.).
- Golden 1996 = Marija Golden, *O jeziku in jezikoslovju*, Ljubljana: Filozofska fakulteta – Oddelek za primerjalno in splošno jezikoslovje, 1996.
- Gorjanc 1999 = Vojko Gorjanc, Korpusi v jezikoslovju in korpus slovenskega jezika *FIDA*, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 35, Ljubljana: Filozofska fakulteta 1999, str. 47–59.
- Govori na Pivki 1959 = Govori na Pivki, *Razprave drugega razreda SAZU* 5 (1959), str. 1–65.
- Grassi 1987 = Corrado Grassi, Dialektsoziologie, v: *Soziolinguistik: An International Handbook of the Science of Language and Society – Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft* 1, ur. Ulrich Ammon – Norbert Dittmar – Klaus J. Mattheier, Berlin – New York: Walter de Gruyter, 1987 (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft 3.1), str. 679–690.
- Greenberg 1988 = Marc L. Greenberg, Slovar prekmurskega govora, *Slavistična revija* 34 (1988), str. 452–456.
- Greenberg 2000 = Marc L. Greenberg, *A Historical Phonology of the Slovene Language*, Heidelberg: Universitätsverlag C. Winter, 2000 (Historical Phonology of the Slavic Languages 13).

- Grober-Glück 1982 = Gerta Grober-Glück, Kulturmorphologie im Rahmen dialektgeographischer Interpretation, v: HSK 1.1, str. 92–113.
- Gruden 1976/77 = Živa Gruden, Prispevek k spoznanju jezikovne situacije tržaških Slovencev, *Jezik in slovstvo* 22 (1976/77), str. 72–79.
- Guzej 1989/90 = Jožica Guzej [Škofic], Vpliv migracij na jezik in govor posameznika, *Jezik in slovstvo* 35 (1989/90), str. 52–57.
- GWJP = *Gramatyka współczesnego języka polskiego: Morfologia*, ur. R. Grzegorzycykowa – R. Laskowski – H. Wróbel, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1984.
- Habovštiak 1995 = Anton Habovštiak, Spisovný jazyk a nárečia, v: *Spisovná slovenčina a jazyková kultúra: Materiály z konferencie konanej v Budmericiach 27.–29. októbra 1994*, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1995, str. 53–57.
- Habovštiak – Buffa 1964 = Anton Habovštiak – Ferdinand Buffa, *Dotazník pre výskum slovenských nárečí II: I. Lexikálna časť, II. Slovtvorná časť*, Bratislava: Slovenská akadémia vied, 1964.
- Habrajska 1998 = Grażyna Habrajska, Dialektologiczne metody we współczesnym językoznawstwie, v: *Teoretyczne, badawcze [...] 1998*, str. 55–61.
- Hajnšek Holz 1989 = Milena Hanjšek Holz, Narečne prvine v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, v: *Zbornik razprav iz slovanskega jezikoslovja (Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici)*, ur. Franc Jakopin, Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1989, str. 79–100.
- Hajnšek Holz 1999 = Milena Hanjšek Holz, Narečno besedje kot vir in pomagalo pri izdelavi SSKJ, v: *Logarjev zbornik 1999*, str. 304–315.
- Hafner 1980 = Stanislav Hafner, Zur Frage der Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten, v: *LISVK 1980*, str. 11–36.
- Hafner 1980/81 = Stanislav Hafner, O problemu funkcijskih zvrsti slovenskega ljudskega jezika, *Jezik in slovstvo* 24 (1980/81), str. 54–61.
- Handke 1993 = Kwiryna Handke, Teritorialne odmiany polszczyzny, v: *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku 2: Współczesny język polski*, ur. Jerzy Bartmiński, Wrocław: Wiedza o kulturze, 1993, str. 191–211.
- Haugen 1980 = Einar Haugen, Dialekt, język, naród, v: *Język i społeczeństwo*, ur. Michał Głowiński, Warszawa: Czytelnik, 1980.
- Heinz 1983 = Adam Heinz, *Dzieje językoznawstwa w zarysie*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1983.
- Horvat 1982/83 = Sonja Horvat, Dileme ob zajetju in obdelavi slovenskega narečnega leksikalnega gradiva, *Jezik in slovstvo* 28 (1982/83), str. 123–127.
- Horvat 1984 = Sonja Horvat, *Notranjski govori med Postojno in Razdrtim: Magistrska naloga*, Ljubljana 1984. (Tipkopolis.)
- Horvat 1988/89 = Sonja Horvat, Jože Gregorič in njegov slovar kostelskega govora, *Jezik in slovstvo* 34 (1988/89), št. 3, str. 73–76.
- Horvat 1989 = Sonja Horvat, Preglas nenaglašnega izglasnega *a* za mehкими soglasniki, *Zbornik razprav iz slovanskega jezikoslovja (Tinetu Logarju ob sedemdesetletnici)*, Ljubljana: ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1989, str. 101–109.
- Horvat 1991 = Sonja Horvat, O slovenski narečni leksikografiji: nadaljevanje, *Celovski zvon* 1991, št. 33, str. 82–84.
- HSK 1.1 = *Dialektologie: Ein Handbuch zur deutschen und allgemeinen Dialektforschung*, ur. Werner Besch – Ulrich Knoop – Wolfgang Putschke – Herbert Ernst Wiegand, Berlin – New York: Walter de Gruyter (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft 1.1).

- Hvala 1990 = Franc Hvala, *Življenje pod Bevkovo Kojco*, Koper: Založba Lipa, 1990.
- Hughes – Trudgill 1989 = *English Accents and Dialects: An Introduction to Social and Regional Varieties of British English*, London – New York – Melbourne – Auckland: Edward Arnold, ²1989 [1987].
- IAS 3.0 = *Interaktivni atlas Slovenije 3.0: Osebna različica*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2000. (2 zgoščenki.)
- Instrukcyja 1960 = *Instrukcyja pa zbirannju materyjalaŭ dlja skladannja ablasnyh slounikaŭ belaruskaj movy: Vypusk II*, ur. I. M. Gajdukevič, Minsk: Akademija navuk belaruskaj SSR, Instytut movaznaŭstva imja Jakuba Kolasa, 1960.
- Isačenko 1939 = A. V. Isačenko, *Narečje vasi Sele na Rožu*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1939.
- Ivič 1981 = Pavle Ivič, Uvod, v: FO 1981, str. 1–10.
- Ivič 1994 = Pavle Ivič, *Celokupna dela 3: Srpskohrvatski dijalekti – njihova struktura i razvoj 1: Opšta razmatranja i štokavsko narečje*, prev. Pavica Mrazović, Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 1994.
- Ivič 1998 = Pavle Ivič, *Celokupna dela 10/1: Rasprave, studije, članci: O fonologiji*, ur. Dragoljub Petrović, Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 1998.
- Ivič 2001 = Milka Ivič, *Pravci u lingvistici*, deveta izdaja, dopolnjena s poglavjem *Lingvistika v devetdesetih letih*, Beograd: Čigoja Štampa, ⁹2001 (Biblioteka XX vek 73/1–2).
- Ivšek 1994 = Ljudmila Ivšek, *Slovenščina kot živ jezik v šoli*, v: *Naš živi jezik = Traditiones: Zbornik Inštituta za slovensko narodopisje 23* (1994), str. 285–296.
- Jahr 1997 = Ernst Håkon Jahr, *On the Use of Dialects in Norway*, v: *Language in Time and Space: Studies in Honour of Wolfgang Viereck on the Occasion of his 60th Birthday*, ur. Heinrich Ramisch – Kenneth Wynne, Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 1997 (*Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik 97/Beihefte/*), str. 363–369.
- Jakomin 1995 = Dušan Jakomin, *Narečni slovar Sv. Antona pri Kopru*, Trst: Škedenjski etnografski muzej, 1995.
- Jakop 2001a = Tjaša Jakop, *Oblikoslovje govora Ložnice pri Žalcu: Magistrsko delo*, Ljubljana, 2001. (Tipkopis.)
- Jakop 2001b = Fonološki opis govora Ložnice pri Žalcu (SLA 324), *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU 5*, Ljubljana: ZRC SAZU, 1999, str. 207–234.
- Jakopin 1995 = Primož Jakopin, *Nekaj števil iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, *Slavistična revija 43* (1995), str. 341–375.
- Jedlička 1974 = Alois Jedlička, *Spisovný jazyk v současné komunikaci*, Praha: Universita Karlova, 1974.
- Jermolenko – Bibik – Todor 2001 = S. Ja. Jermolenko – S. P. Bibik – O. G. Todor, *Ukrajins'ka mova: Korotkij tlumačnij slovník lingvističnijh terminiv*, Kijiv: Libid', 2001.
- Jörg 1986 = Ruth Jörg, *Diachronie und Synchronie in der Lexikographie (Dargestellt an Beispielen aus dem Schweizerischen Idiotikon/Wörterbuch der schweizerdeutschen Sprache)*, LD 1986, str. 47–60.
- Kačala 1999 = Ján Kačala, *Slovenské nárečia v novej jazykovej situácii*, v: *Nárečia a národný jazyk 1999*, str. 105–112.
- Karničar 1979 = Ludwig Karničar, *Die Mundart von Ebriach/Obirsko in Kärnten: Inauguraldissertation zur Erlangung der Doktorwürde an der Philosophischen Fakultät der Karl-Franzens-Universität in Graz*, Graz, 1979.
- Karničar 1990 = Ludwig Karničar, *Der Obir-Dialekt in Kärnten: Die Mundart von*

- Ebriach/Obirsko im Vergleich mit den Nachbarmundarten von Zell/Sele und Trögern/Korte (Phonologie, Morphologie, Mikrotoponymie, Vulgonamen, Lexik, Texte)*, Graz 1986, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1990 (Philosophisch-historische Klasse, Sitzungsberichte 551).
- Karničar 1991 = Ludvik Karničar, Obirsko narečje v luči graškega raziskovalnega projekta, v: *Sedemdeset let slovenske slovenistike: Zbornik Slavističnega društva Slovenije*, Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991, str. 96–109.
- Karničar 1993/94 = Ludvik Karničar, Koroška narečja kot most do slovenskega knjižnega jezika, *Jezik in slovstvo* 39 (1993/94), str. 219–227.
- Katičič 1970 = Radoslav Katičič, Predgovor, v: Brozović 1970, str. 5–7.
- Kaučič-Baša 1997 = Majda Kaučič-Baša, Where do Slovenes speak Slovene and to whom? Minority language choice in a transactional setting, v: *The Sociolinguistics of Slovene = International Journal of the Sociology of Language* 124, ur. Marc L. Greenberg, gl. ur. Joshua A. Fishman, Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 1997, str. 51–73.
- Kavčič 1974 = Janez Kavčič, Dekanija Cerčno in rihtarija Plužnje v 14. stol., *Idrijski razgledi* 19 (1974), str. 30–36.
- Kenda-Jež 1987 = Carmen Kenda-Jež, *Govor vasi Lazec (cerkljansko narečje): A-diplomska naloga*, Ljubljana, 1987. (Tipkopis.)
- Kenda-Jež 1990/91 = Carmen Kenda-Jež, Ka'ku: 'rečema ŋ pa ka'ku: sma d'ja:l (Ob zbiranju gradiva za narečni slovar), *Slava* 5 (1990/91), str. 73–79.
- Kenda-Jež 1994 = Karmen Kenda-Jež, Etnološke raziskave kot (drugotni) vir v narečnem slovaropisju, v: *Naš živi jezik = Traditiones: Zbornik Inštituta za slovensko narodopisje* 23 (1994), str. 45–68.
- Kenda-Jež 1996a = Carmen Kenda-Jež, Tesarsko izrazje na Cerkljanskem, v: *Besede in reči = Traditiones: Zbornik Inštituta za slovensko narodopisje* 25 (1996), str. 321–335.
- Kenda-Jež 1996b = Uvodna pojasnila, v: Tine Logar, *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave*, Ljubljana: ZRC SAZU – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1996.
- Kenda-Jež 1998 = Karmen Kenda-Jež, Cerkljansko narečje v luči raziskav Jana Baudouina de Courtenayja, v: *Vatroslav Oblak: Mednarodni simpozij Obdobja, Ljubljana, 12. in 13. december 1996*, ur. Alenka Šivic-Dular, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, 1998, str. 145–152.
- Kenda-Jež 1999a = Karmen Kenda Jež, Med narečjem in knjižnim jezikom, v: Logarjev zbornik 1999, str. 304–315.
- Kenda-Jež 1999b = Karmen Kenda-Jež, Predgovor, v: Benedik 1999, str. 5–9.
- Kenda-Jež 1999c = Karmen Kenda-Jež, Fonološki opis govora kraja Cerčno (OLA 6, SLA 166), *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 5, Ljubljana: ZRC SAZU, 1999, str. 207–234.
- Kenda-Jež 2000 = Karmen Kenda-Jež, Dialektološke raziskave na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, *Slovensko jezikoslovje danes in jutri – Slovenski slavistični kongres, Celje, 1999*, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2000 (Zbornik Slavističnega društva Slovenije 10), str. 195–206.
- Kenda-Jež – Weiss 1999 = Karmen Kenda-Jež – Peter Weiss, Posebnosti (slovenskega) narečnega slovaropisja, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 35, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1999, str. 27–46.
- KLS I = *Krajevni leksikon Slovenije I: Zahodni del Slovenije*, Ljubljana: DZS, 1968.
- KLS II = *Krajevni leksikon Slovenije II: Jedro osrednje Slovenije in njen jugovzhodni del*, Ljubljana: DZS, 1971.
- KLS III = *Krajevni leksikon Slovenije III: Svet med Savinjskimi Alpami in Sotlo*, Ljubljana:

- DZS, 1976.
- KLS IV = *Krajevni leksikon Slovenije IV: Podravje in Pomurje*, Ljubljana: DZS, 1980.
- Knoop 1982 = Ulrich Knoop, Das Interesse an den Mundarten und die Grundlegung der Dialektologie, v: HSK 1.1., str. 1–23.
- Knoop – Putschke – Wiegand 1982 = Ulric Knoop – Wolfgang Putschke – Herbert Ernst Wiegand, Die Marburger Schule: Entstehung und frühe Entwicklung der Dialektgeographie, v: HSK 1.1., str. 38–92.
- Kolarič 1954 = Rudolf Kolarič, Die slowenische Mundartforschung, *Orbis: Bulletin International de Documentation Linguistique* (Louvain) 3/1 (1954), str. 182–188.
- Kolarič 1955 = Rudolf Kolarič, Organizacija filološkega dela na terenu, v: *Pogovori o jeziku in slovstvu: Predavanja na zborovanju slovenskih slavistov v Mariboru od 26. junija do 1. julija 1954*, Maribor: Založba Obzorja, 1955, str. 91–94.
- Kolarič 1956/57 = Rudolf Kolarič, Književnikov odnos do ljudskega govora, *Jezik in slovstvo* 2 (1956/57), str. 8–13.
- Kolarič 1960–1971 = Rudolf Kolarič, Ramovš Fran, *Slovenski biografski leksikon III: Raab–Švikaršič*, ur. Alfonz Gspan, Ljubljana, 1960–1971, str. 22–24.
- Koletnik 1995 = Bregant 1995
- Koletnik 1999a = Mihaela Koletnik, *Slovenskogoriško narečje: Doktorsko delo*, Ljubljana, 1999. [Tipkopis.]
- Koletnik 1999b = Mihaela Koletnik, Fonološki opis voličinskega in črešnjevkega govora, *Slavistična revija* 47 (1999), str. 69–87.
- Koletnik 2000 = Mihaela Koletnik, Fonološki opis govora v Radencih, *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 6, Ljubljana: ZRC SAZU, str. 155–165.
- Koletnik 2001a = Mihaela Koletnik, *Slovenskogoriško narečje*, Maribor: Slavistično društvo, 2001 (Zora 12).
- Koletnik 2001b = Mihaela Koletnik, Fonološki opis govora pri Sv. Ani na Kremberku v Slovenskih goricah, str. 381–392.
- Kolláth 1999 = Anna Kolláth, Objektive un subjektive Faktoren des Sprachverhaltens von den Dialektsprechern, v: Logarjev zbornik 1999, str. 344–349.
- Korošec 1974 = Tomo Korošec, Razslojenost slovenskega besedišča, v: *Slovenski jezik, literatura in kultura: Informativni zbornik*, ur. Matjaž Kmecl – Tine Logar – Jože Toporišič, Ljubljana: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1974, str. 75–90.
- Kos 1933 = Milko Kos, *Zgodovina Slovencev od naselitve do reformacije*, Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna, 1933.
- Kos 1948 = Milko Kos, *Srednjeveški urbarji za Slovenijo 1/2: Urbarji slovenskega Primorja*, Ljubljana: AZU, 1948 (Viri za zgodovino Slovencev 2).
- Kos 1954 = Milko Kos, *Srednjeveški urbarji za Slovenijo 2/3: Urbarji Slovenskega Primorja*, Ljubljana: SAZU (Viri za zgodovino Slovencev 3).
- Kos 1955 = Milko Kos, *Zgodovina Slovencev: Od naselitve do petnajstega stoletja*, Ljubljana: Slovenska matica, 1955.
- Košir 1997 = Stanko Košir, *B's'dnjak rutarščê 'n srenščê šprašê – Slovar rutarške in srenške govornice*, Rute: samozaložba, 1997.
- Krajčovič 1988 = Rudolf Krajčovič, *Vývin slovenského jazyka a dialektológia*, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988.
- Krivicki 1998 = Aleksandr A. Kryvicki, Gavorki belaruskaj movy, pasljavaennaja moŭnaja situacyja i dynamika maŭlennja ŭ Belarusi, v: *Belaruskaja mova*, ur. Aljaksandr

- Lukašanec – Mikalaj Prigodzič – Lidija Sjameška, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, Opole 1998 (Najnowsze dzieje języków słowiańskich), str. 55–104.
- Kržišnik 1998 = Erika Kržišnik, Socialna zvrstnost in frazeologija, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 34, Ljubljana, str. 53–69.
- Kurek 1990 = Halina Kurek, *Metodologia socjolingwistycznego badania fonetyki języka mówionego środowisk wiejskich (na przykładzie kilku wsi Beskidu Niskiego)*, Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1990 (Rozprawy Habilitacyjne UJ 89).
- Kurek 1995 = Halina Kurek, *Przemiany językowe wsi regionu krośnieńskiego: Studium socjolingwistyczne*, Kraków: Universitas, 1995.
- Kurek 1996 = Halina Kurek, Metodologia socjolingwistycznego badania fleksji gwarowej, v: *Studia dialektologiczne* 1, str. 169–173.
- Labov 1972a = William Labov, Some principles of linguistic methodology, *Language in society* 1 (1972), str. 97–120.
- Labov 1972b = William Labov, *Sociolinguistic Patterns*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1972 (Conduct and Communication 4).
- Labov 1994 = William Labov, *Principles of Linguistic Change 1: Internal Factors*, Oxford – Cambridge: Blackwell, 1994 (Language in Society 20).
- Labov 2001 = William Labov, *Principles of Linguistic Change 2: Social Factors*, Malden – Oxford: Blackwell, 2001 (Language in Society 29).
- LD = *Lexikographie der Dialekte: Beiträge zu Geschichte, Theorie und Praxis*, ur. Hans Friebertshäuser, Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1986 (Reihe Germanistische Linguistik 59).
- Leskovec 1984 = Bizjak 1984
- LISVK = *Lexikalische Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten: Grundsätzliches und Allgemeines*, ur. Stanislaus Hafner – Erich Prunč, Graz: Institut für Slawistik der Universität Graz, 1980 (Slowenistische Forschungsberichte 1).
- Logar 1951 = Tine Logar, Obsoško-nadiška dialektična meja, *Slavistična revija* 4 (1951), str. 223–247.
- Logar 1954a = Tine Logar, Dialektološke študije I: Dialektična podoba zgornje savske doline, *Slavistična revija* 5–7 (1954), str. 145–149, 166–167.
- Logar 1954b = Tine Logar, Dialektološke študije II: O štajerskem substratu govorov v Tuhinjski dolini in Črnem Grabnu, *Slavistična revija* 5–7 (1954), str. 150–155, 167.
- Logar 1954c = Tine Logar, Dialektološke študije III: Karakteristika in klasifikacija gornjesavinjskih govorov, *Slavistična revija* 5–7 (1954), str. 155–162, 167–168.
- Logar 1954d = Tine Logar, Dialektološke študije IV: Refleksi za praslovanske nosnike med srednjo Soško in Čepovansko dolino, *Slavistična revija* 5–7 (1954), str. 163–166, 168.
- Logar 1954e = Tine Logar, Fran Ramovš, Letopis SAZU 5/1952–1953 (1954), str. 148–160.
- Logar 1955a = Tine Logar, Dialektološke študije VI: O razvoju in nekaterih posebnostih avške govornice, *Slavistična revija* 8 (1955), str. 43–50.
- Logar 1955b = Tine Logar, Dialektološke študije VII: Pripombe k obsegu in karakteristiki kraščine in notranjščine v Ramovševih Dialektih, *Slavistična revija* 8 (1955), str. 50–55.
- Logar 1955c = Tine Logar, Karakteristika štajerskih govorov južno od Konjiške gore in Boča, v: Pogovori o jeziku in slovstvu, Maribor: Obzorja, 1955, str. 61–65.
- Logar 1955d = L'évolution des études slovènes depuis la première guerre mondiale, *Orbis: Bulletin International de Documentation Linguistique* (Louvain) 4/2 (1954), str. 492–498.

- Logar 1956 = Tine Logar, Dialektološke študije IX: Značilnosti kojščanskega govora, *Slavistična revija* 9 (1956), str. 34–44.
- Logar 1958 = Tine Logar, Dialektološke študije X: Belokranjski govori, *Slavistična revija* 11 (1958), str. 145–155.
- Logar 1958/59 = Tine Logar, Iz priprav za lingvistični atlas, *Jezik in slovstvo* 4 (1958/59), str. 129–135.
- Logar 1959a = Tine Logar, O razmerju med gorenjščino in horjuljskim govorom, *Razprave drugega razreda SAZU* 5 (1959), str. 69–77.
- Logar 1959b = Tine Logar, Prispevek k poznavanju semiškega govora v Beli Krajini, *Zbornik za filologiju i lingvistiku* (Novi Sad) 2 (1959), str. 107–113.
- Logar 1960/61 = Tine Logar, Dialektizacija slovenskega jezika, *Jezik in slovstvo* 6 (1960/61), str. 119–122.
- Logar 1961/62 = Tine Logar, Dialektološke študije XI: Slovenski govori v Istri in njihova geneza, *Slavistična revija* 13 (1961/62), str. 88–97.
- Logar 1962/63 = Tine Logar, Današnje stanje in naloge slovenske dialektologije, *Jezik in slovstvo* 8 (1962/63), str. 1–6.
- Logar 1963 = Tine Logar, Sistemi dolgih vokalnih fonemov v slovenskih narečjih: Referat za mednarodni slavistični kongres v Sofiji 1963, *Slavistična revija* 14 (1963), str. 111–132.
- Logar 1964 = Tine Logar, Ivan Tominec, Črnovrški dialekt: Kratka monografija in slovar, *Naši razgledi* 13 (1964), št. 22 (21. XI.), str. 439.
- Logar 1965a = Tine Logar, Razmišljanja o slovenskih narečjih, v: *Jezikovni pogovori*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1965, str. 68–73.
- Logar 1965b = Tine Logar, O nastanku slovenskih narečij, *Jezik in slovstvo* 10 (1965), str. 2–6.
- Logar 1965c = Tine Logar, Slovenski dialekti, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik* 1, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1965, str. 1–14.
- Logar 1966 = Tine Logar, Slovenska narečja, *Jezik in slovstvo* 11 (1966), str. 134–140.
- Logar 1967 = Tine Logar, Prispevek k poznavanju nadiškega dialekta v Italiji, *Zbornik za filologiju i lingvistiku* (Novi Sad) 9 (1966), str. 73–75.
- Logar 1968 = Tine Logar, Štajerska narečja, *Jezik in slovstvo* 13 (1968), str. 171–175.
- Logar 1971 = Tine Logar, Dialektološke študije XV: Govor Slovencev Kanalske doline v Italiji, *Slavistična revija* 19 (1971), str. 113–123.
- Logar 1974 = Tine Logar, Slovenska narečja, v: *Slovenski jezik, literatura in kultura: Informativni zbornik*, ur. Matjaž Kmecl – Tine Logar – Jože Toporišič, Ljubljana: Seminar slovenskega jezika, literature in kulture pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 1974, str. 91–102.
- Logar 1975a = Tine Logar, *Slovenska narečja: Besedila*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1975 (Kondor 154).
- Logar 1975b = Izvenjezikovni vzroki za dialektizacijo slovenskega jezika, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 11, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1975, str. 7–11.
- Logar 1978 = Tine Logar, Konzonantni sistemi v slovenskih narečjih, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 14, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1978, str. 19–31.
- Logar 1981a = Tine Logar, Izhodiščni splošnoslovenski fonološki sistem, v: FO 1981, str. 29–33.
- Logar 1981b = Govor Repenj – Kopitarjevega rojstnega kraja, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 17, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1981, str.

- 129–141.
- Logar 1981c = Tine Logar, Govor kraja Podlešče na Banjšicah (Glasoslovna študija), *Goriški letnik* 8 (1981), str. 275–283.
- Logar 1981/82 = Tine Logar, Diftongizacija in monoftongizacija v slovenskih dialektih, *Jezik in slovstvo* 27 (1981/82), str. 209–212.
- Logar 1986/87 = Tine Logar, Slovanski lingvistični atlas (OLA), *Jezik in slovstvo* 32 (1986/87), str. 1–8.
- Logar 1988 = Tine Logar, Dialektologija, v: *Enciklopedija Slovenije 2: Ce/Ed*, ur. Alenka Dermastia, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1988, str. 256.
- Logar 1989 = Tine Logar, Slovanski lingvistični atlas, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 25, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1989, str. 9–22.
- Logar 1991 = Tine Logar, Razvoj slovenske dialektologije kot lingvistične geografije po Franu Ramovšu, v: *Sedemdeset let slovenske slovenistike: Zbornik Slavističnega društva Slovenije*, Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991, str. 75–78.
- Logar 1993 = Tine Logar, *Slovenska narečja: Besedila*, Ljubljana: Mladinska knjiga, ²1993 (Cicero).
- Logarjev zbornik 1999 = *Logarjev zbornik: Referati s 1. mednarodnega dialektološkega simpozija v Mariboru*, ur. Zinka Zorko – Mihaela Koletnik, Maribor: Slavistično društvo, 1999 (Zora 8).
- Lyons 1978 = John Lyons, *Semantics: Volume 1*, Cambridge – London – New York – Melbourne: Cambridge University Press, 1978.
- Makarovič 1978 = Marija Makarovič, *Kmečko gospodarstvo na Slovenskem*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978.
- Martinet 1973 = Andre Martine, *Jezik i funkcija: Funkcionalna teorija jezika* (prev. dr. Nikola Kovač), Sarajevo: Zavod za izdavanje udžbenika 1973 [1969].
- Mazur 1990 = Dialektometria a nowe koncepcje i metody kartograficznego przedstawiania zjawisk gwarowych, *Rozprawy Komisji Językowej ŁTN* (Wrocław – Warszawa – Kraków) 35 (1990), str. 143–155.
- Mazur 1996 = Zastosowanie komputera w dialektologii: Nowe możliwości techniczne, metodyczne i teoretyczne opracowania materiału gwarowego, v: *Studia dialektologiczne* 1, str. 47–54.
- Merše – Novak 2001 = Majda Merše – France Novak, Uvod, v: Majda Merše in France Novak s sodelovanjem Francke Premk, *Slovar jezika slovenskih protestantskih piscev 16. stoletja: Poskusni snopič*, Ljubljana: Založba ZRC – ZRC SAZU, 2001, str. 7–42.
- Miodunka 1989 = Władysław Miodunka, *Podstawy leksykologii i leksykografii*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1989.
- Miodunka 1996 = Władysław Miodunka, Język Polonii i Polaków w świecie a dialektologia polska: Dialektologia a socjolingwistyka, v: *Studia dialektologiczne* 1, str. 55–61.
- Močnik 1959/60 = Sonja Močnik, *Cerkno: Diplomaska naloga*, Ljubljana, 1959/60. (Listkovno gradivo.)
- Moguš 1971 = Milan Moguš, *Fonološki razvoj hrvatskoga jezika*, Zagreb: Matica hrvatska, 1971 (Znanje).
- Moosmüller – Vollmann 1995 = Sylvia Moosmüller – Ralf Vollmann, Fenomén »spysovný jazyk« na príklade Rakúska, v: *Sociolinguistica slovacica* 1, str. 50–62.
- Múcsková 1999 = Gabriela Múcsková, Nárečie a spisovný jazyk v hovorených prejavoch príslušníkov strednej a mladej generácie, v: *Nárečia a národný jazyk* 1999, str. 267–276.

- Nárečia a národný jazyk 1999 = *Nárečia a národný jazyk: Materiály z mezinárodnej vedeckej konferencie (Budmerice 24.–26. septembra 1997)*, ur. Adriana Ferenčíková, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1999.
- Nartnik 1999 = Fonološki opis govora Vnanjih Goric (SLA 226), *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU 5*, Ljubljana: ZRC SAZU, 1999, str. 197–205.
- NAS 2001 = *NAS – Nacionalni atlas Slovenije*, ur. Jerneja Fridl – Drago Kladnik – Milan Orožen Adamič – Drago Perko – Jernej Zupančič, Ljubljana: Rokus, 2001.
- Neweklowsky 1999 = Gerhard Neweklowsky, Iz zgodovine klasifikacije slovenskih narečij na Koroškem in nove naloge slovenske dialektologije, v: Logarjev zbornik 1999, str. 16–26.
- Niebaum 1986 = Hermann Niebaum, Lemma und Interpretament: Zur Problematik der Artikelgestaltung in Dialektwörterbüchern, v: LD 1986, str. 125–150.
- Niebaum – Macha 1999 = Herman Niebaum – Jürgen Macha, *Einführung in die Dialektologie des Deutschen*, Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1999 (Germanistische Arbeitshefte 37).
- Nižnansky [1973] = Jozef Nižnansky, *Narodne jedi: Vprašalnica za raziskave narečne leksike*, prev. Albinca Lipovec, 43 str.
- Novak 1985 = Franc Novak, *Slovar beltinskega prekmurskega govora*, Dopolnil in uredil Vilko Novak, Murska Sobota: Pomurska založba, 1985.
- Novak 1994 = France Novak, Zapisovanje besednega zaklada govorjenega jezika v posameznih krajih, *Naš živi jezik = Traditiones: Zbornik Inštituta za slovensko narodopisje 23* (1994), str. 69–77.
- Novak 1996a = Franc Novak – Vilko Novak, *Slovar beltinskega prekmurskega govora*, Drugo, popravljeno in dopolnjeno izdajo priredil in uredil Vilko Novak, Murska Sobota: Pomurska založba, 1996.
- Novak 1996b = Vilko Novak, Ob drugi izdaji, v: Franc Novak – Vilko Novak, *Slovar beltinskega prekmurskega govora*, Murska Sobota: Pomurska založba, 1996, str. VII–XIII.
- Oblak 1894 = Vatroslav Oblak, Der Dialect von Lastovo, *Archiv für slavische Philologie* (Berlin) 16 (1894), str. 426–450.
- OLA 1964 = *Fonetičeskaja transkripcija dlja Obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa*, Moskva, 1964.
- OLA 1965 = *Voprosnik obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa*, Moskva: Nauka, 1965.
- OLA 1966 = *Instrukcija k Voprosniku Obščeslavjanskogo lingvističeskogo atlasa*, Moskva: MKS – Komissija OLA, 1966.
- OLA 1978 = *Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas – Vstupitel'nyj vypusk: Obščie principy – Spravočnye materialy*, ur. R. I. Avanesov, Moskva: Nauka, 1978.
- Ondrejovič 1995 = Slavo Ondrejovič, Sociolingvistika a jazyková kultúra, v: *Spisovná slovenčina a jazyková kultúra: Materiály z konferencie konanej v Budmericiach 27.–29. oktobra 1994*, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1995, str. 35–45.
- Ondrejovič 1996 = Metamorfózy sociolingvistického výskumu na Slovensku, v: *Sociolinguistica slovaca 1*, str. 11–17.
- Ondrejovič 1999 = Medzi jazykom mesta a jazykom vidieka, v: *Nárečia a národný jazyk 1999*, str. 113–120.
- Ondrus 1972 = Pavel Ondrus, *Slovenská lexikológia II: Náuka o slovnej zásobe*, Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1972.
- Orožen 1983/84 = Martina Orožen, Dalmatinov Register – prvi sinonimni slovarček

- slovenskega knjižnega jezika, *Jezik in slovstvo* 28 (1983/84), str. 196–201.
- Orožen 1986 = Martina Orožen, Jubilej slovenske dialektologije, *Slavistična revija* 34 (1986), str. 111–119.
- Orožen 1988 = Martina Orožen, Narečje in knjižni jezik, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 24, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1988, str. 5–17.
- Orožen 1990 = Martina Orožen, Konzonantski sklopi v slovenskem jeziku, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku* (Novi Sad) 33 (1990), str. 345–350.
- Orožen 1994a = Martina Orožen, Le consonantisme de Ramovš dans l'optique structuraliste de Tesnière, v: *Mélanges Lucien Tesnière = Linguistica* 34 (1994), str. 165–179.
- Orožen 1994b = Martina Orožen, Odvisnost narečnega besedišča in načina upovedovanja (izražanja) od spreminjajočega se načina življenja, *Naš živi jezik = Traditiones: Zbornik Inštituta za slovensko narodopisje* 23 (1994), str. 79–86.
- Orožen 1999 = Martina Orožen, Pogled na slovensko narečno oblikoslovje od V. Oblaka do T. Logarja, v: *Logarjev zbornik 1999*, str. 110–123.
- Osolnik 1993/94 = Vladimir Osolnik, O XI. svetovnem kongresu v Bratislavi (30. 8.–8. 9. 1993), *Jezik in slovstvo* 39 (1993/94), str. 100–105.
- Pagon-Ogarev 1976 = Andrej Pagon-Ogarev, *Šebrelje skozi stoletja*, Ljubljana: Partizanska knjiga, 1976.
- Pauliny 1963 = Eugen Pauliny, *Fonologický vývin slovenčiny*, Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1963.
- Pavšič 1960 = Tomaž Pavšič, *Opis cerkljanskega dialekta vasi Otalež: Diplomaska naloga (A) za seminar prof. Logarja*, 1960. (Tipkopis.)
- Peco 1980 = Asim Peco, *Pregled srpskohrvatskih dijalekata*, Beograd: Naučna knjiga, 21980.
- Piotrowski – Ziółkowski 1976 = Andrzej Piotrowski – Marek Ziółkowski, *Zróznicowanie językowe a struktura społeczna*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1976.
- Pogorelec 1965 = Breda Pogorelec, Vprašanja govornega jezika, v: *Jezikovni pogovori* [1], Ljubljana: Cankarjeva založba, 1965, str. 132–156.
- Pogorelec 1977 = Breda Pogorelec, Slovenski knjižni jezik v slovenskem jezikoslovju, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 13, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1977, str. 87–92.
- Pogorelec 1993 = Breda Pogorelec, Jezikovna politika in jezikovno načrtovanje pri Slovencih – zgodovina in sodobni vidiki, v: *Jezik tako in drugače*, ur. Inka Štrukelj, Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije, 1993, str. 2–17.
- Pogorelec 1998a = Breda Pogorelec, Jezikovno načrtovanje govornega jezika pri Slovencih: Teorija, praksa in odprti problemi slovenskega zbornega jezika, v: *Jezik za danes in jutri: Zbornik referatov na II. kongresu*, Ljubljana, ur. Inka Štrukelj, Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije, 1998, str. 56–64.
- Pogorelec 1998b = Breda Pogorelec, *Teorija knjižnega / splošnega slovenskega pogovornega jezika in jezikovna stvarnost*. [Izroček za predavanje na 34. seminarju slovenskega jezika, literature in kulture – 8. 7. 1998].
- Polszczyzna 2000 = *Polszczyzna 2000: Orędzie o stanie języka na przelomie tysiącleci*, ur. Walery Pisarek, Kraków: Ośrodek Badań Prasoznawczych – Uniwersytet Jagielloński, 1999.
- Pop 1950 = Sever Pop, *La dialectologie – Aperçu historique et méthodes d'enquêtes linguistiques: 1 – Dialectologie romane; 2 – Dialectologie non romane*, Louvain: samozaložba, 1950.

- Pop 1952a = Sever Pop, Le Centre International de Dialectologie générale, *Orbis: Bulletin International de Documentation Linguistique* (Louvain) 1/1 (1952), str. 7–9.
- Pop 1952b = Sever Pop, Chronique du Centre International de Dialectologie générale, *Orbis: Bulletin International de Documentation Linguistique* (Louvain) 1/1 (1952), str. 311–325.
- Povše 1980 = Ivana Povše, *Govor Šmarja pri Jelšah in okolice: Magistrsko delo*, 1980. (Tipkopis.)
- Prezelj 1989 = Viktor Prezelj, *Moje Ravne*, Ravne pri Cerknem: samozaložba, 1989.
- Prunč 1980 = E(rih) Prunč, Forschungskonzept zur Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten, v: *LISVK*, 1980, str. 37–55.
- Prunč 1981 = Erich Prunč, Jezikoslovno anketiranje v dvojezičnih prostorih, *Slavistična revija* 29 (1981), str. 435–447.
- Putschke 1982 = Wolfgang Putschke, Theoriebildung der 'klassischen' Dialektologie, v: *HSK* 1.1, str. 232–247.
- Ramovš 1924 = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika II: Konzonantizem*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1924 (Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani, Dela I).
- Ramovš 1931 = Fran Ramovš, *Dialektološka karta slovenskega jezika*, Ljubljana: Rektorat univerze kralja Aleksandra I. in J. Blaznika nasl. – Univerzitetna tiskarna, 1931.
- Ramovš 1935 = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika VII: Dialekti*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1935 (Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani, Dela I).
- Ramovš 1936 = Fran Ramovš, *Kratka zgodovina slovenskega jezika I*, Ljubljana: Akademsko založba, 1936 (Akademsko biblioteka 3).
- Ramovš 1946a = *Slovenski lingvistični atlas*, [Ljubljana, 1946]. (Tipkopis.)
- Ramovš 1946b = O pomembnosti nekaterih pojavov v slovenskih narečjih na Koroškem, *Koroški zbornik*, 1946, str. 276–283.
- Ramovš 1951a = Osnovna črta v oblikovanju slovenskega vokalizma, *Slavistična revija* 4 (1951), str. 1–9.
- Ramovš 1951b = Fran Ramovš, O praslovanski metatoniji, *Slavistična revija* 4 (1951), str. 157–161.
- Ramovš 1952 = Fran Ramovš, *Morfologija slovenskega jezika: Skripta, prirejena po predavanjih prof. dr. Fr. Ramovša v l. 1947/48, 48/49*, Ljubljana: DZS, 1952.
- Ramovš 1971 = Fran Ramovš, Slovenske študije (prev. Anton Bajec), v: *Zbrano delo, Prva knjiga*, ur. Tine Logar – Jakob Rigler, Ljubljana: SAZU, 1971 [1918, 1920], str. 278–345 (Dela Razreda za filološke in literarne vede 23/I, Inštitut za slovenski jezik 11/1).
- Reichan 1999 = Jerzy Reichan, Gwary polskie w końcu XX w., v: *Polszczyzna 2000*, str. 262–278.
- Reiffenstein 1982 = Ingo Reiffenstein, Das phonetische Beschreibungsprinzip als Ergebnis junggrammatischer und dialektologischer Forschungsarbeiten, v: *HSK* 1.1, str. 23–38.
- Rigler 1955 = Jakob Rigler, Vokalna disimilacija v slovenščini, *Slavistična revija* 7 (1955), str. 225–231.
- Rigler 1960 = Jakob Rigler, Južnotranjski govori – *Akentska in glasoslovna analiza južnotranjskih govorov med Snežnikom in Slavnikom: Disertacija*, Ljubljana, 1960. (Tipkopis.)
- Rigler 1963a = Jakob Rigler, *Južnotranjski govori*, Ljubljana: SAZU, 1963 (Dela Razreda za filološke in literarne vede 13, Inštitut za slovenski jezik 7).
- Rigler 1963b = Jakob Rigler, Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu, *Slavistična revija* 14 (1963), str. 25–78.

- Rigler 1968 = Jakob Rigler, Problematika naglaševanja v slovenskem knjižnem jeziku, *Jezik in slovstvo* 13 (1968), str. 192–199.
- Rigler 1970 = Jakob Rigler, Akcentske variante I, *Slavistična revija* 18 (1970), str. 5–15.
- Rigler 1971 = Jakob Rigler, Akcentske variante II, *Slavistična revija* 19 (1971), str. 1–12.
- Rigler 1978 = Jakob Rigler, Akcentske variante III, *Slavistična revija* 26 (1978), str. 365–374.
- Rigler 1980 = Jakob Rigler, Nekaj pripomb o glasovnih značilnostih gornjesavinjskih govorov, *Slavistična revija* 28 (1980), str. 21–34.
- Rigler 1981 = Jakob Rigler, Cerkno (OLA 6), v: FO 1981, str. 67–78.
- Rigler 1986, Karakteristika glasoslovja v govoru Ribnice na Dolenjskem, *Slavistična revija* 34 (1986), str. 341–363.
- Ripka 1989 = Ivor Ripka, Niektóre aspekty koncepcie a realizácie slovníka slovenských nářečí, v: *Polszczyzna północno-wschodnia: Metodologia badań językowych*, ur. Barbara Falińska, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Zakład narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, 1989, str. 117–125.
- Ripka 1995 = Ivor Ripka, Vzťah spisovnej slovenčiny a nářečí z aspektu jazykovej kultúry, v: *Spisovná slovenčina a jazyková kultúra: Materiály z konferencie konanej v Budmericiach 27.–29. októbra 1994*, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1995, str. 46–52.
- Ripka 1999 = Ivor Ripka, Dialektika dialektológie, v: *Nářečia a národný jazyk 1999*, str. 99–104.
- Ruoff 1982 = Arno Ruoff, Württembergische Schule als Beispiel regionaler Dialektologie, *HSK* 1.1, str. 127–144.
- Sgall idr. 1992 = Petr Sgall – Jiří Hronek – Alexandr Stich – Ján Horecký, *Variation in Language: Code Switching in Czech as a Challenge for Sociolinguistics*, Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1992 (Linguistics & Literary Studies in Eastern Europe (LLSEE) 39).
- SGP = *Słownik gwar polskich 1: Zeszyt 1 (A–ALGIERA)*, ur. Mieczysław Karaś, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Zakład narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo PAN, 1979.
- Simeon 1969 = Rikard Simeon, *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I (A–O)*, Zagreb: Matica hrvatska, 1969.
- Singer 1982 = Horst Singer, Typen grammatischer Darstellung, v: *HSK* 1.1, str. 693–702.
- SJ I. = Janez Dular – Rafka Kirn – Breda Pogorelec – Ivo Zrimšek, *Slovenski jezik I.: Učbenik: Drugi natis*, Maribor: Založba Obzorja, 1982.
- Slovenski jezik 1998 = *Slovenski jezik*, ur. Ada Vidovič-Muha, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, 1998 (Najnowsze dzieje języków słowiańskich).
- Smatana 1995 = Miloslav Smatana, Pohľad na súčasnú jazykovú situáciu v Rajci, v: *Sociolinguistica slovacica* 1, str. 144–160.
- Smole 1988 = Vera Smole, Govor vasi Šentrupert in okolice: Glasoslovje in naglas – Magistrsko delo, Ljubljana, 1988. (Tipkopolis.)
- Smole 1990 = Vera Smole, Govor vasi Šentrupert in okolice, *Razprave Razreda za filološke in literarne vede SAZU* 13 (1990), str. 257–273.
- Smole 1994 = Vera Smole, *Oblikoglasje in oblikoslovje šentruperskega govora: Doktorsko delo*, Ljubljana, 1994. (Tipkopolis.)
- Smole 1997 = Vera Smole, Slovenska narečja in zanimivejši pojavi v razvoju kratkega vokalizma, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 33, Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1997, str. 281–288.

- Smole 1998 = Vera Smole, Fonološki opis govora vasi Šentrupert (SLA 262), *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 4, Ljubljana: ZRC SAZU, str. 73–88.
- Snoj 1997 = Marko Snoj, *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997 (Zbirka Cicero).
- SO 1998 = Drago Perko – Milan Orožen Adamič – Jerneja Fridl, *Slovenske občine*, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998.
- Sobierajski 1985 = Zenon Sobierajski, *Teksty gwarowe z zachodniej Wielkopolski*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Polska Akademia Nauk – Komitet Językoznawstwa – Zakład narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo PAN, 1985.
- Sobierajski 1990 = Zenon Sobierajski, *Teksty gwarowe z północnej Wielkopolski*, Wrocław – Warszawa – Kraków: Polska Akademia Nauk – Komitet Językoznawstwa – Zakład im. Ossolińskich – Wydawnictwo PAN, 1990.
- Sociolinguistica slovaca 1 = *Sociolingvistické aspekty výskumu súčasnej slovenčiny*, ur. Slavo Ondrejovič – Mária Šimková, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1995 (Sociolinguistica slovaca 1)
- Sociolinguistica slovaca 2 = *Sociolingvistika a areálová lingvistika*, ur. Slavomír Ondrejovič, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1996 (Sociolinguistica slovaca 2)
- SP 1 = *Slovenski pravopis 1: Pravila*, ur. Jože Toporišič idr., Ljubljana: DZS, 1990.
- SP 2001 = *Slovenski pravopis*, ur. Jože Toporišič, Ljubljana: Založba ZRC – ZRC SAZU, 2001.
- Spinozzi Monai 1993 = Kategorija spola v nadiškem narečju: nekaj vprašanj, *Slavistična revija* 41 (1993), str. 411–425.
- Spinozzi Monai 1999 = Liliana Spinozzi Monai, Dialektologija in deiksa kot plodna instrumenta pri raziskavi morfosemantičnih pojavov, v: Logarjev zbornik 1999, str. 150–159.
- Srebot Rejec 1975 = Tatjana Srebot-Rejec, Začetni in končni soglasniški sklopi v slovenskem knjižnem jeziku, *Slavistična revija* 23 (1975), str. 289–320.
- Srebot Rejec 1988 = Tatjana Srebot Rejec, *Word Accent and Vowel Duration in Standard Slovene: An Acoustic and Linguistic Investigation*, München: O. Sagner, 1988 (Slavistische Beiträge 226).
- Srebot Rejec 1998 = Tatjana Srebot Rejec, O slovenskih samoglasniških sestavih zadnjih 45 let, *Slavistična revija* 46 (1998), str. 339–346.
- Srebot Rejec 2000 = Tatjana Srebot Rejec, Ali je današnja knjižna slovenščina še tonematična?, *Razprave 2. razreda SAZU* 17 (2000), str. 51–66.
- SRNG = *Slovar ruskih narodnih govorov: Vypusk pervyj*, ur. F. P. Filin, Moskva – Leningrad: Nauka, 1965.
- SSKJ = *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1 (A–H, 1970), 2 (I–Na, 1975), 3 (Ne–Pren, 1979), 4 (Preo–Š, 1985), 5 (T–Ž, 1991), Ljubljana: DZS.
- SSN 1980 = *Slovník slovenských nářečí: Ukázkový svazek*, ur. Jozef Ružička, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1980.
- SSN 1994 = *Slovník slovenských nářečí* 1 (A–K), ur. Ivor Ripka, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1994.
- Stabej – Vitez 2000 = Marko Stabej – Primož Vitez, KGB (korpus govorenih besedil) v slovenščini, v: *IS 2000 – Jezikovne tehnologije: Zbornik konference*, ur. Tomaž Erjavec – Jerneja Gros, Ljubljana, 2000, str. 79–81.
- Stang 1957 = Christian S. Stang, *Slavonic Accentuation*, Oslo: Hos H. Aschehoug Co. (W. Nygaard), 1957 (Skrifter utgitt av Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo, I. Hist.-

- Fil. Klasse, I Komisjon).
- Stanonik 1977 = Marija Stanonik, Govor Žirovske kotline in njenega obrobja, *Slavistična revija* 25 (1977), str. 293–309.
- Stanonik 1994 = Marija Stanonik, Govorjena beseda na križišču jezikoslovja in etnologije, *Slavistična revija* 42 (1994), str. 281–304.
- Steenwijk 1988 = Han Steenwijk, Sestav naglašanih samoglasnikov v belskem govoru, *Slavistična revija* 36 (1988), str. 331–337.
- Steenwijk 1992 = Han Steenwijk, *The Slovene Dialect of Resia: San Giorgio*, Amsterdam – Atlanta, GA: Rodopi, 1992 (Studies in Slavic and General Linguistics 18).
- Steenwijk 1994 = Tine Logar: Slovenska narečja, *Slavistična revija* 42 (1994), str. 582–585.
- Stellmacher 1986 = Dieter Stellmacher, Der Benutzer des Dialektwörterbuchs: Gibt es eine Antwort auf die ungeklärte Frage der Wörterbuchforschung (Metalexikographie)?, v: LD 1986, str. 35–45.
- Stieber 1969 = Zdzisław Stieber, *Zarys gramatyki porównawczej języków słowiańskich: Fonologia*, Warszawa: Państwowe Wydanie Naukowe.
- Striedter-Temps 1963 = Hildegard Striedter-Temps, *Deutsche Lehnwörter im Slowenischen*, Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1963 (Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der freien Universität Berlin 27).
- Studia dialektologiczne I = *Studia dialektologiczne I*, ur. Bogusław Dunaj – Jerzy Reichan, Kraków: Polska Akademia Nauk – Instytut Języka Polskiego, 1996 (Prace Instytutu języka Polskiego 97).
- Sturm-Schnabl 1973 = Stanislava Katharina Sturm-Schnabl, *Die slovenischen Mundarten und Mundartreste im Klagenfurter Becken: Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades an der philosophischen Fakultät der Universität Wien*, Wien, 1973. (Tipkopis.)
- Suhadolnik 1968 = Stane Suhadolnik, Koncept novega slovarja slovenskega knjižnega jezika. Akademijin Slovar slovenskega knjižnega jezika, *Jezik in slovstvo* 13 (1968), str. 219–224.
- Šabec 1996 = Nada Šabec, Slovenščina v diaspori: Primer ameriških Slovencev, v: *Jezik in čas*, ur. Ada Vidovič Muha, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1996, str. 107–123.
- Škofic 1989/90 = Guzej 1989/90
- Škofic 1991 = Jožica Škofic, *Problemi slovenskega pogovornega jezika: Magistrska naloga*, 1991. (Tipkopis.)
- Škofic 1994 = Jožica Škofic-Gujej, O oblikovanju slovenskega pogovarjalnega jezika, *Slavistična revija* 42 (1994), str. 571–578.
- Škofic 1996 = Jožica Škofic, *Glasoslovje, oblikoslovje in besedišče govora Kroke na Gorenjskem: Doktorska disertacija*, Ljubljana, 1996. (Tipkopis.)
- Škofic 1997 = Jožica Škofic, Fonološki opis govora Kroke (SLA 202), *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 3, Ljubljana: ZRC SAZU, 1997, str. 175–189.
- Škofic 1998 = Jožica Škofic, Govor celjskega predmestja Gaberje, *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 4, Ljubljana: ZRC SAZU, 1998, str. 89–98.
- Škofic 1999 = Jožica Škofic, Fonološki opis govora Zgornje Gorje (SLA 198), *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 5, Ljubljana: ZRC SAZU, 1999, str. 183–195.
- Škofic 2000 = Jožica Škofic, Fonološki opis govora kraja Lom pod Storžičem (SLA 204), str. 141–153.

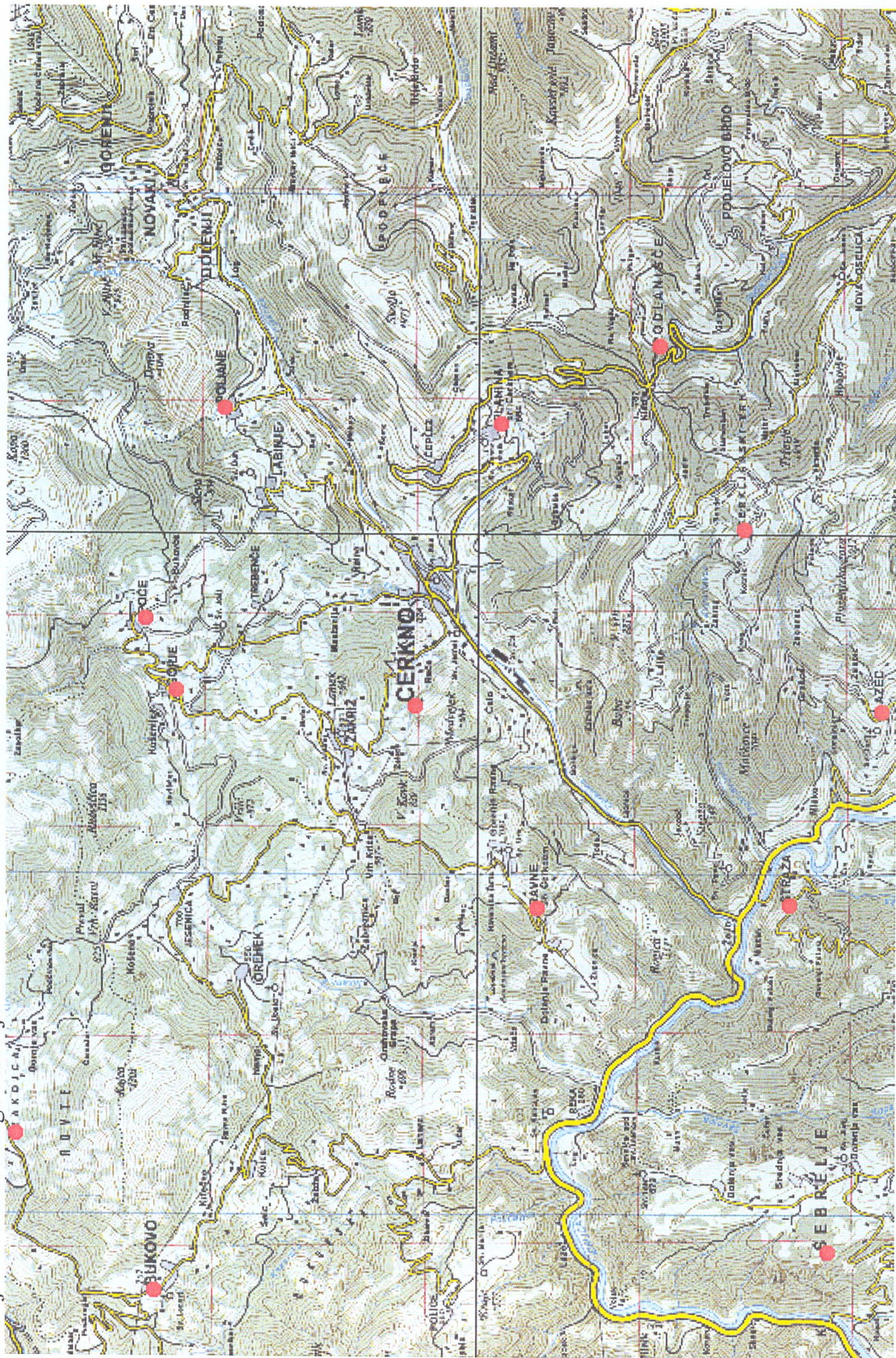
- Štolc 1994 = Jozef Štolc, *Slovenská dialektológia*, Bratislava: VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1994.
- Štrekelj 1889 = Karl Štrekelj, Jezikoslovne mrvice, *Ljubljanski zvon* 1889, str. 97–103, 163–166, 228–231, 291–295, 349–353.
- Štrekelj 1892 = Karl Štrekelj, Iz besednega zaklada narodovega, *Letopis Matice slovenske* 1892, str. 1–50.
- Štrekelj 1894 = Karl Štrekelj, Slovski doneski iz živega jezika narodovega, *Letopis Matice slovenske* 1894, str. 1–61.
- Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii 1998 = *Teoretyczne, badawcze i dydaktyczne założenia dialektologii*, ur. Sławomir Gala, Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe, 1998 (Prace Wydziału I – Językoznawstwa, Nauki o Literaturze i Filozofii 99).
- Tesnière 1925a = Lucien Tesnière, *Les formes du duel en slovène*, Paris: Librairie ancienne Honoré Champion, 1925 (Travaux publiés par l'Institut d'études slaves 3).
- Tesnière 1925b = Lucien Tesnière, *Atlas linguistique pour servir à l'étude du duel en slovène*, Paris: Librairie ancienne Honoré Champion, 1925 (Travaux publiés par l'Institut d'études slaves: atlas hors série annexe au tome 3).
- TNL 1974 = *Terminologie zur neueren Linguistik*, ur. Werner Abraham, Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1974.
- Thesaurus 1982 = *Schlüssel zum »Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten«*, ur. Stanislaus Hafner – Erich Prunč, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1982 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).
- Thesaurus 1982a = *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten 1: A- bis B-*, ur. Stanislaus Hafner – Erich Prunč, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1982 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).
- Thomas 1989 = George Thomas, The role of diglossia in the development of the slavonic literary languages, *Slavistična revija* 37 (1989), str. 273–282.
- Tominec 1956/57 = Ivan Tominec, O pogovornem jeziku, *Jezik in slovstvo* 2 (1956/57), str. 42–43.
- Tominec 1957/58 = Ivan Tominec, Približajmo knjižni jezik ljudskemu, *Jezik in slovstvo* 3 (1957/58), str. 346–354.
- Tominec 1964 = Ivan Tominec, *Črnovrški dialekt: Kratka monografija in slovar*, Ljubljana: SAZU, 1964 (Dela razreda za filološke in literarne vede 20).
- Tominšek 1903 = Josip Tominšek, *Narečje v Bočni in njega sklanjatev*, Ponatis iz »Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Joseph Staatsgymnasiums in Krainburg, 1902/1903«, Ljubljana, 1903.
- Topolińska 1992 = Zuzanna Topolińska, Miejsce dialektologii wśród innych dyscyplin slawistycznych, v: *Z polskich studiów slawistycznych 8: Językoznawstwo*, Warszawa: Energeia, 1992, str. 249–254.
- Toporišič 1961 = Jože Toporišič, Vokalizem moščanskega govora v brežiškem Posavju, v: *Dolenjski zbornik*, ur. Stanko Škaler, Novo mesto: Dolenjska založba, 1961, str. 203–222.
- Toporišič 1961/62 = Jože Toporišič, Povojno raziskovanje slovenskega knjižnega jezika in njegove naloge, *Jezik in slovstvo* 7 (1961/62), str. 161–170.
- Toporišič 1962 = Jože Toporišič, Ablösung des relevanten Wortintonationssystems durch den Quantitätsunterschied in einer slovenischen Mundart, *Scandoslavica* (Copenhagen) 8 (1962), str. 239–254.

- Toporišič 1965 = Jože Toporišič, *Slovenski knjižni jezik I*, Maribor: Založba Obzorja, 1965.
- Toporišič 1967a = Jože Toporišič, Slovenski jezik, kakor so ga videli tisti, ki so o njem razmišljali: IX. Raziskovalci slovenskih narečij, v: *Jezikovni pogovori II*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1967, str. 61–68.
- Toporišič 1967b = Jože Toporišič, Nekaj strani iz slovenske slovnice, I. Zvrsti slovenskega jezika, v: *Jezikovni pogovori II*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1967, str. 107–113.
- Toporišič 1970 = Jože Toporišič, Slovenski pogovorni jezik, *Slavistična revija* 18 (1970), str. 55–70.
- Toporišič 1976 = *Slovenska slovnica*, Maribor: Obzorja, 1976.
- Toporišič 1978 = Jože Toporišič, Soglasniški sklopi slovenskega knjižnega jezika, v: Jože Toporišič, *Glasovna in naglasna podoba slovenskega jezika*, Maribor: Založba Obzorja, 1978 [1959], str. 30–42.
- Toporišič 1982 = Jože Toporišič, *Nova slovenska skladnja*, Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1982.
- Toporišič 1984 = Jože Toporišič, *Slovenska slovnica*, pregledana in razširjena izdaja, Maribor: Obzorja, ²1984.
- Toporišič 1987 = Jože Toporišič, Slovensko narečjeslovje, v: Jože Toporišič, Portreti – razgledi – presoje: K zgodovini slovenskega jezikoslovja ob 400-letnici Trubarjeve smrti, Maribor: Obzorja, 1987, str. 217–256.
- Toporišič 1991a = *Slovenska slovnica*, tretja, pregledana in razširjena izdaja, Maribor: Obzorja, ³1991.
- Toporišič 1991b = Jože Toporišič, *Družbenost slovenskega jezika: Sociolingvistična razpravljanja*, Ljubljana: DZS, 1991.
- Toporišič 1992 = Jože Toporišič, *Enciklopedija slovenskega jezika*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992.
- Toporišič 1997 = Jože Toporišič, Slovene as state language, v: *The Sociolinguistics of Slovene = International Journal of the Sociology of Language* 124, ur. Marc L. Greenberg, gl. ur. Joshua A. Fishman, Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 1997, str. 5–28.
- Toporišič 2000 = *Slovenska slovnica*, četrta, prenovljena in razširjena izdaja, Maribor: Obzorja 2000.
- Torkar 1991 = Silvo Torkar, Nekaj opazk k osvetlitvi cerkljansko-tolminskega besedišča v SSKJ, *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU 1*, Ljubljana: ZRC SAZU, 1991, str. 173–179.
- Trudgill 1983 = Peter Trudgill, *On Dialect: Social and Geographical Perspectives*, New York – London: New York University Press, 1983.
- Trudgill 1986 = Peter Trudgill, *Dialects in Contact*, Oxford: Basil Blackwell, 1986 (Language in Society 10).
- Trudgil 1994 = Peter Trudgill, Editor's Preface, v: Labov 1994, str. IX.
- Trudgill 2000 = Peter Trudgill, *Sociolinguistics – An introduction to language and society*, Penguin Books, ⁴2000.
- Unuk 1995 = Drago Unuk, *Zahodni prleški govori: Magistrsko delo*, Ljubljana, 1995. (Tipkopis.)
- Unuk 1997 = Drago Unuk, *Osnove sociolingvistike*, Maribor: Pedagoška fakulteta Maribor, 1997.
- Unuk 1997/98 = Drago Unuk, Dialektologija kot jezikoslovna disciplina, *Jezik in slovstvo* 43 (1997/98), str. 307–313.
- Urbańczyk 1972 = Stanisław Urbańczyk, *Zarys dialektologii polskiej*, četrta izdaja, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1972.
- Vachek 1964 = Josef Vachek, *Lingvističeskij slovar' pražskoj školy* (prev. I. A. Mel'čuk in V.

- Z. Sannikov), Moskva: Progress, 1964.
- Vendina 1994 = Tat'jana Vendina, Iz istorii ukrainskoj lingvogeografii, v: Problemi sučasnoji arealogiji, Kijiv: Naukova dumka, 1994, str. 58–65.
- Vidoeski 1998 = Božidar Vidoeski, *Dijalektite na makedonskiot jazik 1*, Skopje: Makedonska akademija na naukite i umetnostite, 1998.
- Vidovič Muha 1991 = Ada Vidovič Muha, Nekatera aktualna vprašanja slovenske jezikovne kulture, *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj 27*, Ljubljana: Filozofska fakulteta 1991, str. 17–27.
- Vidovič Muha 1994 = Strukturalistične prvine v slovenskem jezikoslovju prve polovice dvajsetega stoletja (s poudarkom na Voduškovih razpravi iz leta 1932), v: *Individualni in generacijski ustvarjalni ritmi (Ob 10-letnici smrti Marje Boršnikove)*, Ljubljana, 1994, str. 103–114 (Obdobja 14).
- Vidovič Muha 1996 = Ada Vidovič Muha, Razvojne prvine normativnosti slovenskega knjižnega jezika, v: *Jezik in čas*, ur. Ada Vidovič Muha, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1996, str. 15–40.
- Vidovič Muha 1998 = Ada Vidovič Muha, Družbeno-politični vidiki normativnosti v slovanskih jezikih, *Slavistična revija* 46 (1998), str. 95–116.
- Vidovič Muha 2000 = Ada Vidovič Muha, *Slovensko leksikalno pomenoslovje: Govorica slovarja*, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2000.
- Vodušek 1933 = Božo Vodušek, Za preureditev nazora o jeziku, v: *Krog – Zbornik umetnosti in razprav*, ur. Rajko Ložar, Ljubljana: samozaložba, 1933, str. 66–76.
- Weijnen 1982 = Antonius A. Weijnen, Deutsche Dialektologie und europäische Dialektforschung: wechselseitige Wirkungen, v: HSK 1.1, str. 190–202.
- Weiss 1990 = Peter Weiss, *Govori zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: Glasoslovje, oblikoslovje in skladnja: Magistrsko delo*, Ljubljana, 1990. (Tipkopis.)
- Weiss 1994 = Peter Weiss, *Teorija in praksa slovenskega narečnega slovaropisja – Primer govorov Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: Doktorska disertacija*, Ljubljana, 1994. (Tipkopis.)
- Weiss 1997 = Peter Weiss, Nepolnopolomske besedne vrste v gradivu za narečni slovar, v: *Strokovno posvetovanje slavistov*, ur. France Novak in Zoltan Jan, Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo, 1997 (Zbornik Slavističnega društva Slovenije 6), str. 163–166.
- Weiss 1998a = Peter Weiss, *Slovar govorov Zadrečke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: Poskusni zvezek (A–H)*, Ljubljana: ZRC SAZU, 1998 (Slovarji).
- Weiss 1998b = Peter Weiss, Trije narečni slovarji, *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša* 4, Ljubljana: ZRC SAZU, 1998, str. 189–196.
- Weiss 2000 = Peter Weiss, Slovensko (narečno) slovaropisje leta 1999, *Zbornik Slavističnega društva Slovenije* 10 = *Slovensko jezikoslovje danes in jutri – Slovenski slavistični kongres, Celje, 1999*, Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2000, str. 185–194.
- Weiss 2001 = Peter Weiss, Fonološki opis govora kraja Spodnje Kraše (SLA 314), *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 7, Ljubljana: ZRC SAZU, 2001, str. 321–347.
- Wiegand 1986 = Herbert Ernst Wiegand, Dialekt und Standardsprache im Dialektwörterbuch und im standardsprachlichen Wörterbuch, v: LD 1986, str. 185–210.
- Wilts 1986 = Ommo Wilts, Sprachnorm und Dialektwörterbuch: Zu einem aktuellen Problem nordfriesischer Dialektologie, v: LD 1986, str. 211–220.
- Zagórski 1998 = Gwara z punktu widzenia teoretycznego i praktycznego, v: *Teoretyczne, badawcze [...] 1998*, str. 23–29.

- Zdovc 1972 = Paul Zdovc, *Die Mundart des südöstlichen Jauntales in Kärnten: Lautlehre und Akzent der Mundart der »Poljanci«*, Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1972 (Schriften der Balkankommission, Linguistische Abteilung 20).
- Zdovc 1974 = Pavel Zdovc, O vlogi dialekta pri pouku knjižnega jezika, *Jezik in slovstvo* 19 (1973/74), str. 279–284.
- Zemljak 2000 = Melita Zemljak, *Govor Zabukovja nad Sevnico – Glasoslovje in naglas: Magistrsko delo*, Ljubljana, 2000. (Tipkopis.)
- Zemljak 2001 = Fonološki opis posavskega govora v Stržišču, *Jezikoslovni zapiski: Zbornik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* 17 Ljubljana: ZRC SAZU, 2001, str. 349–362.
- Zgusta 1991 [1971] = Ladislav Zgusta, *Priručnik leksikografije*, prev. Danko Šipka, Sarajevo: Svjetlost, 1991.
- Zorko 1976 = Zinka Zorko, *Koroški govori na severnem Pohorju zahodno od Ruš do Vuzenice: Magistrska naloga*, Ljubljana, 1976. (Tipkopis.)
- Zorko 1985 = Zinka Zorko, *Koroški govori dravskega obmejnega hribovja od Ojstrice do Duha na Ostrem vrhu: Doktorska disertacija*, Ljubljana, 1985. (Tipkopis.)
- Zorko 1986 = Zinka Zorko, Vloga narečja pri pouku knjižnega jezika, v: *Metodični prispevki za uspešnejše vzgojno-izobraževalno delo – Ob 25-letnici Pedagoške akademije Maribor*, Maribor: Pedagoška fakulteta, 1986, str. 233–240.
- Zorko 1988/89 = Zinka Zorko, Narečna podoba mariborskega predmestja, *Jezik in slovstvo* 34 (1988/89), str. 170–178.
- Zorko 1991 = Zinka Zorko, Kontrastivni vidiki dialektološkega raziskovanja (Prekmursko porabsko narečje, v: *Sedemdeset let slovenske slovenistike: Zbornik Slavističnega društva Slovenije*, Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport, 1991, str. 79–95.
- Zorko 1992 = Zinka Zorko, Mariborski pogovorni jezik na stičišču treh narečnih baz (Glasoslovje in besedišče), *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture: Zbornik predavanj* 28, Ljubljana: Filozofska fakulteta 1992, str. 43–55.
- Zuljan 2001 = Danila Zuljan, *Narečne interference v skladnji beneškoslovenskih besedil: Magistrsko delo*, Ljubljana, 2001. (Tipkopis.)

Zemljevid raziskovanega območja

Glavne raziskovalne točke in približna meja cerkljanskega narečja

